עֶזְרִי מֵעִם הַשֵּׁם עוֹשֵׂה שָׁמַיִם וָאָרֶץ

סֵפֶר

זֹהַר חָדָשׁ

הַשָּׁלֵם וְהַמְּנֻקָּד
עַל חֲמִשָּׁה חֻמְשֵׁי תוֹרָה

מֵהַתַּנָּא הָאֱלֹקִי
רַבָּן שִׁמְעוֹן בַּר יוֹחַאי זיע"א

❖ ❖ ❖

פָּרָשַׁת בְּרֵאשִׁית

יוֹצֵא לָאוֹר עַל יְדֵי "מִפְעַל הַזֹּהַר הָעוֹלָמִי"
בעיה"ק בֵּית שֶׁמֶשׁ תובב"א
חֲמִשָּׁה עָשָׂר בְּאָב תש"ע לפ"ק

הוצאת:

שע"י "חברה מזכי הרבים העולמי"
מפעל עולמי להצלת הדת

מיסודו של הגה"צ רבי שלום יהודה גראס
כ"ק מרן אדמו"ר מהאלמין שליט"א
רחוב נחל לכיש 24/8 רמת בית שמש ארץ ישראל
טל: 054-843-6784 / פקס: 02-995-1300

MIFAL HAZOHAR HOILUMI
C\O CHEVREH MAZAKEI HARABIM HOILUMI
Under The Supervision Of Rabbi Sholom Yehuda Gross
The Head Of The Rabbinical Court Of Holmin
Cong. Of Holmin, Nachal Lachish 24/8
Ramat Beth Shemesh 99093, Israel
Tel: 054-843-6784 / fax: 02-995-1300
hazohar.com@gmail.com

מצוה גדולה לזכות את הרבים
ולפרסם ספרי הזוהר היומי
בבתי כנסיות, בבתי מדרשות, בשמחות, לכל החברים וידידים,
ולכל אחד ואחד מישראל, לקרב הגאולה שלימה בב"א
וכל המזכה את הרבים זוכה לבנים צדיקים
ולכל ההבטחות הרשב"י זיע"א

כל הזכויות שמורות
ואין למכור או לסחור או לקבל רווח עבור הטקסט או חלקו
מותר ומצוה ללמוד ולזכות את הרבים <u>בחינם בלבד</u>

ניתן ל"**מפעל הזוהר העולמי**"
על ידי הרב הצדיק המקובל **הרב בניהו שמואלי** שליט"א
ראש ישיבת **"נהר שלום"** (רח' שילה 6 ירושלים)
לעילוי נשמת מורינו ורבינו הצדיק הקדוש
רבי **מרדכי** בן מרים **שרעב"י** זיע"א

בְּרֵאשִׁית

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אוֹר, אָמַר רַבִּי יִצְחָק, מִכָּאן מַשְׁמַע, דַּעֲקָרָן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְהַנֵּי נְטִיעָן, וְשָׁתֵיל לוֹן. דִּכְתִיב יְהִי.

רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר אוֹר שֶׁכְּבָר הָיָה, תְּנַן. דִּכְתִיב וַיְהִי אוֹר. וְהָיָה לָא כְתִיב, אֶלָּא וַיְהִי.

כַּד אִסְתַּכַּל קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּאִינּוּן דָּרִין דְּרַשִׁיעַיָּא, דְּלָא יִתְחַזּוּן לְהַהוּא נְהוֹרָא, גָּנִיז לֵיהּ. הֲדָא הוּא דִכְתִיב (איוב לח טו) **וְיִמָּנַע מִרְשָׁעִים אוֹרָם. וּלְמַאן גָּנִיז לֵיהּ. לְצַדִּיקַיָּא דַּוְקָא, כְּמָא דִכְתִיב** (תהלים צו יא) **אוֹר זָרוּעַ לַצַּדִּיק וּלְיִשְׁרֵי לֵב שִׂמְחָה. וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אוֹר, הֲדָא הוּא דִכְתִיב** (ישעיהו מא ב) **מִי הֵעִיר מִמִּזְרָח.**

לשון הקודש

פָּרָשַׁת בְּרֵאשִׁית

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אוֹר (בראשית א ג), אָמַר רַבִּי יִצְחָק, מִכָּאן מַשְׁמַע שֶׁעָקַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת הַנְּטִיעוֹת הַלָּלוּ וְשָׁתַל אוֹתָן, שֶׁכָּתוּב יְהִי.

רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, הָאוֹר שֶׁכְּבָר הָיָה שָׁנִינוּ. מַשְׁמַע שֶׁכָּתוּב וַיְהִי אוֹר. וְהָיָה לֹא כָתוּב, אֶלָּא וַיְהִי.

וּכְשֶׁהִסְתַּכֵּל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּאוֹתָם הַדּוֹרוֹת שֶׁל הָרְשָׁעִים שֶׁלֹּא רְאוּיִים לְאוֹתוֹ הָאוֹר, גְּנָזוֹ אוֹתוֹ. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (איוב לח טו) וְיִמָּנַע מֵרְשָׁעִים אוֹרָם, וּלְמִי גְּנָזוֹ אוֹתוֹ? דַּוְקָא לַצַּדִּיקִים, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (תהלים צז יא) אוֹר זָרֻעַ לַצַּדִּיק וּלְיִשְׁרֵי לֵב שִׂמְחָה. וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אוֹר, זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (ישעיה מא ב) מִי הֵעִיר מִמִּזְרָח.

וַיַּרְא אֱלֹהִים אֶת הָאוֹר כִּי טוֹב, מַאי רָאָה. אָמַר רִבִּי חִיָּיא כִּדְקָא אֲמָרָן, חָמָא בְּעוֹבָדֵיהוֹן דְּרַשִּׁיעַיָּא, וּגְנִיז לֵיהּ. רַבִּי אַבָּא אָמַר, וַיַּרְא אֱלֹהִים אֶת הָאוֹר כִּי טוֹב, לְגָנְזוֹ אוֹתוֹ. וַיַּרְא אֱלֹהִים אֶת הָאוֹר כִּי טוֹב, דְּלָא אִשְׁתְּכַח בֵּיהּ רִיתְחָא. כְּתִיב הָכָא כִּי טוֹב, וּכְתִיב הָתָם (במדבר כד א) כִּי טוֹב בְּעֵינֵי ה' לְבָרֵךְ אֶת יִשְׂרָאֵל. וְסֵיפֵיהּ דִּקְרָא אוֹכַח, דִּכְתִיב, וַיַּבְדֵּל אֱלֹהִים בֵּין הָאוֹר וּבֵין הַחֹשֶׁךְ. וּבְגִין כָּךְ לָא אִשְׁתְּכַח בֵּיהּ רִיתְחָא, וְאַף עַל גַּב דְּשָׁתֵיף לוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כַּחֲדָא.

תָּא חֲזֵי, נְהִירוּ עִלָּאָה לְמֶהֱוֵי נָהֵיר הַאי אוֹר. וּמֵהַהוּא נְהִירוּ חֵידוּ לְכֹלָּא בֵּיהּ. וְהוּא יָמִינָא לְאִתְעַטָּרָא גְּלוּפֵי גְּלוּפִין בַּהֲדֵיהּ. וְהָא אִתְּמַר, דִּכְתִיב (תהלים לא כ) מָה רַב טוּבְךָ אֲשֶׁר צָפַנְתָּ לִירֵאֶיךָ,

לשון הקודש

וַיַּרְא אֱלֹהִים אֶת הָאוֹר כִּי טוֹב (בראשית א ד), מָה רָאָה? אָמַר רַבִּי חִיָּיא, כְּמוֹ שֶׁאָמַרְנוּ, רָאָה אֶת מַעֲשֵׂי הָרְשָׁעִים וְגָנַז אוֹתוֹ. רַבִּי אַבָּא אָמַר, וַיַּרְא אֱלֹהִים אֶת הָאוֹר כִּי טוֹב, לְגָנְזוֹ אוֹתוֹ. וַיַּרְא אֱלֹהִים אֶת הָאוֹר כִּי טוֹב, שֶׁלֹּא נִמְצָא בּוֹ רִגְז. כָּתוּב כָּאן כִּי טוֹב, וְכָתוּב שָׁם (במדבר כד א) כִּי טוֹב בְּעֵינֵי ה' לְבָרֵךְ אֶת יִשְׂרָאֵל, וְסוֹף הַכָּתוּב מוֹכִיחַ, שֶׁכָּתוּב (בראשית א ד) וַיַּבְדֵּל אֱלֹהִים בֵּין הָאוֹר וּבֵין הַחֹשֶׁךְ, וּמִשּׁוּם כָּךְ לֹא נִמְצָא בּוֹ רִגְז, וְאַף עַל גַּב שֶׁשִּׁתַּף אוֹתָם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יַחַד.

בָּא וּרְאֵה, הָאוֹר הָעֶלְיוֹן שֶׁיִּהְיֶה הָאוֹר הַזֶּה מֵאִיר, וּמֵאוֹתוֹ הָאוֹר שְׂמֵחַת הַכֹּל בּוֹ, וְהוּא הַיָּמִין לְהִתְעַטֵּר חֲקוּקֵי הַחֲקִיקוֹת עִמּוֹ, וַהֲרֵי נִתְבָּאֵר, שֶׁכָּתוּב

דָּא אוֹר קַדְמָאָה, דְּגָנֵיז קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְצַדִּיקַיָּא, לְאִינּוּן דַּחֲלֵי חַטָּאָה בִּדְקָאָמָרַן. וַיְהִי עֶרֶב, מִסְּטְרָא דְּחֹשֶׁךְ. וַיְהִי בֹקֶר, מִסְּטְרָא דְּאוֹר. וּמִגּוֹ דְּאִינּוּן דְּמִשְׁתַּתְּפִין כַּחֲדָא, כְּתִיב יוֹם אֶחָד.

ר' יְהוּדָה אָמַר, מַאי טַעְמָא בְּכָל יוֹמָא וְיוֹמָא כְּתִיב, וַיְהִי עֶרֶב וַיְהִי בֹקֶר. לְמִנְדַּע, דְּהָא לֵית יוֹמָא בְּלָא לֵילְיָא, וְלֵית לֵילְיָא בְּלָא יוֹמָא, וְלָא אִתְיְהִיב לְאַפְרָשָׁא.

אָמַר רִבִּי יוֹסִי, הַהוּא יוֹם דְּנָפַק אוֹר קַדְמָאָה, אִתְפַּשַּׁט בְּכוּלְהוּ יוֹמֵי, דִּכְתִיב יוֹם בְּכוּלְהוּ. אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, מִמַּשְׁמַע דִּכְתִיב בְּכוּלְהוּ בֹקֶר, וְלָאו בֹקֶר אֶלָּא מִסְּטְרָא דְּאוֹר קַדְמָאָה. רַבִּי שִׁמְעוֹן אָמַר, יוֹמָא קַדְמָאָה אָזִיל עִם כּוּלְהוּ, וְכוּלְהוּ בְּגִין לְאַחֲזָאָה דְּלָאו בְּהוּ פֵּירוּדָא, וְכֹלָּא חָד.

לשון הקודש

(תהלים ל, כ) מָה רַב טוּבְךָ אֲשֶׁר צָפַנְתָּ לִירֵאֶיךָ, זֶה הָאוֹר הָרִאשׁוֹן שֶׁגָּנַז הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לַצַּדִּיקִים לְאוֹתָם יִרְאֵי הַחֵטְא, כְּמוֹ שֶׁאָמַרְנוּ. וַיְהִי עֶרֶב, מִצַּד הַחֹשֶׁךְ. וַיְהִי בֹקֶר, מִצַּד הָאוֹר. וּמִתּוֹךְ שֶׁהֵם מִשְׁתַּתְּפִים יַחַד, כָּתוּב יוֹם אֶחָד.

רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, מָה הַטַּעַם שֶׁבְּכָל יוֹם וָיוֹם כָּתוּב וַיְהִי עֶרֶב וַיְהִי בֹקֶר? לְהוֹדִיעַ שֶׁאֵין יוֹם בְּלִי לַיְלָה וְאֵין לַיְלָה בְּלִי יוֹם, וְלֹא נִתָּן לְהַפְרִידָם.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, הַיּוֹם הַהוּא שֶׁיָּצָא הָאוֹר הָרִאשׁוֹן הִתְפַּשֵּׁט בְּכָל הַיָּמִים, שֶׁכָּתוּב בְּכֻלָּם יוֹם. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, מִמַּשְׁמָע שֶׁכָּתוּב בְּכֻלָּם בֹּקֶר, וְאֵין הַבֹּקֶר אֶלָּא מִצַּד הָאוֹר הָרִאשׁוֹן. רַבִּי שִׁמְעוֹן אָמַר, הַיּוֹם הָרִאשׁוֹן הָלַךְ עִם כֻּלָּם, וְכֻלָּם בּוֹ, כְּדֵי לְהַרְאוֹת שֶׁאֵין בָּהֶם פֵּרוּד וְהַכֹּל אֶחָד.

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אוֹר, אִתְפַּשְׁטוּתָא דְּהַאי אוֹר לְתַתָּא. וְאִלֵּין אִינּוּן מַלְאָכַיָּא דְּאִתְבְּרִיאוּ בְּיוֹמָא קַדְמָאָה, דְּאִית לוֹן קִיּוּמָא לְאִתְקַיְּמָא בְּסִטְרָא יְמִינָא.

וַיַּרְא אֱלֹהִים אֶת הָאוֹר. אֶת, לְאַכְלָלָא אַסְפַּקְלַרְיָא דְּלָא נָהֲרָא, עִם אַסְפַּקְלַרְיָא דְּנָהֲרָא, דְּאִתְמָר בֵּיהּ כִּי טוֹב. אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, אֶת, לְאַכְלָלָא וּלְאַסְגָּאָה אִינּוּן מַלְאָכִין, דְּאַתְיָין מִסִּטְרָא דְּאוֹר דָּא, וְכֻלְּהוּ נָהִירִין בְּקַדְמִיתָא, בְּקִיּוּמָא שְׁלִים.

יְהִי רָקִיעַ בְּתוֹךְ הַמָּיִם, אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, אִתְפְּרִישׁוּ מַיִן עִילָּאִין מִמַּיִן תַּתָּאִין. רָקִיעַ, פְּשִׁיטוּתָא דְּמַיִן. וְהָא אִיתְּמַר וִיהִי מַבְדִּיל בֵּין מַיִם לָמַיִם בֵּין מַיִן עִילָּאִין לְמַיִן תַּתָּאִין.

לשון הקודש

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אוֹר (בראשית א ג), הִתְפַּשְׁטוּת הָאוֹר הַזֶּה לְמַטָּה, וְאֵלּוּ הֵם הַמַּלְאָכִים שֶׁנִּבְרְאוּ בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן, שֶׁיֵּשׁ לָהֶם קִיּוּם לְהִתְקַיֵּם בְּצַד הַיָּמִין.

וַיַּרְא אֱלֹהִים אֶת הָאוֹר (שם א ד), אֶת – לְהַכְלִיל אֶת הָאַסְפַּקְלַרְיָה שֶׁאֵינָנָּה מְאִירָה עִם הָאַסְפַּקְלַרְיָה הַמְּאִירָה, שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ כִּי טוֹב. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, אֶת – לְהַכְלִיל וּלְרַבּוֹת אֶת אוֹתָם הַמַּלְאָכִים שֶׁבָּאִים מִצַּד הָאוֹר הַזֶּה, וְכֻלָּם מְאִירִים בָּרִאשׁוֹנָה בְּקִיּוּם שָׁלֵם.

יְהִי רָקִיעַ בְּתוֹךְ הַמַּיִם (שם א ו), אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, בָּזֶה נִפְרְדוּ הַמַּיִם הָעֶלְיוֹנִים מִן הַמַּיִם הַתַּחְתּוֹנִים. הָרָקִיעַ – הִתְפַּשְׁטוּת הַמַּיִם. וַהֲרֵי נִתְבָּאֵר (שם) וִיהִי מַבְדִּיל בֵּין מַיִם לָמָּיִם, בֵּין מַיִם הָעֶלְיוֹנִים לְבֵין הַמַּיִם הַתַּחְתּוֹנִים.

וַיַּעַשׂ אֱלֹהִים אֶת הָרָקִיעַ. דַּעֲבִיד בָּהּ עֲבִידְתָּא בִּסְגִיאוּ עִלָּאָה. יְהֵי רָקִיעַ לָא כְתִיב, אֶלָּא וַיַּעַשׂ, דְּאַסְגֵּי לֵיהּ בִּרְבוּ סַגְיָא.

אָמַר רִבִּי יִצְחָק, בַּשְּׁנִי אִתְבְּרֵי בֵּיהּ גֵּיהִנֹּם, לְחַיָּיבֵי עָלְמָא. בַּשֵּׁנִי אִתְבְּרֵי בֵּיהּ מַחְלוֹקֶת. בַּשֵּׁנִי לָא אִשְׁתְּלֵים בֵּיהּ עֲבִידְתָּא. בְּגִינֵי כָךְ לָא כְתִיב בֵּיהּ כִּי טוֹב, עַד דְּאָתָא יוֹם תְּלִיתָאי, דְּאִשְׁתְּלֵים בֵּיהּ עֲבִידְתָּא. וּבְגִין כָּךְ כְּתִיב בֵּיהּ כִּי טוֹב, תְּרֵי זִמְנֵי. חַד, עַל אַשְׁלָמוּת עֲבִידְתָּא דְּיוֹם שֵׁנִי. וְחַד, לְגַרְמֵיהּ דְּיוֹם תְּלִיתָאי. אִתְתַּקַּן יוֹם שֵׁנִי בְּיוֹם שְׁלִישִׁי, וְאִתְפְּרִישׁ בֵּיהּ מַחְלוֹקֶת, וּבֵיהּ אִשְׁתְּלִימוּ רַחֲמֵי עַל חַיָּיבֵי גֵּיהִנֹּם. בְּיוֹמָא תְּלִיתָאָה מִשְׁתַּכְּכִין שְׁבִיבֵי דְּגֵיהִנֹּם, בְּגִינֵי כָךְ אִיתְכְּלִיל יוֹם שֵׁנִי, וְאִשְׁתְּלֵים בֵּיהּ.

לשון הקודש

וַיַּעַשׂ אֱלֹהִים אֶת הָרָקִיעַ (שם א ז), שֶׁעָשָׂה בּוֹ מַעֲשֶׂה בְּגֹדֶל עֶלְיוֹן. לֹא כָתוּב יְהִי רָקִיעַ, אֶלָּא וַיַּעַשׂ, שֶׁהִגְדִּילוֹ בְּגֹדֶל רַב.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, בַּשֵּׁנִי נִבְרָא בּוֹ גֵּיהִנֹּם לְרִשְׁעֵי הָעוֹלָם, בַּשֵּׁנִי נִבְרְאָה בּוֹ הַמַּחֲלֹקֶת, בַּשֵּׁנִי לֹא נִשְׁלַם בּוֹ הַמַּעֲשֶׂה, מִשּׁוּם כָּךְ לֹא כָתוּב בּוֹ כִּי טוֹב, עַד שֶׁבָּא הַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי שֶׁנִּשְׁתַּלֵּם בּוֹ הַמַּעֲשֶׂה. וּמִשּׁוּם כָּךְ כָּתוּב בּוֹ כִּי טוֹב פַּעֲמַיִם, אֶחָד עַל הַשְׁלָמַת הַמַּעֲשֶׂה שֶׁל יוֹם שֵׁנִי, וְאֶחָד לְעַצְמוֹ שֶׁל הַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי, וְנִתְתַּקֵּן הַיּוֹם הַשֵּׁנִי בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי, וְנִבְדְּלָה בּוֹ הַמַּחֲלֹקֶת, וּבוֹ הִשְׁתַּלְּמוּ הָרַחֲמִים עַל רִשְׁעֵי הַגֵּיהִנֹּם. בְּיוֹם שְׁלִישִׁי מִשְׁתַּכְּכִים נִיצוֹצֵי אֵשׁ הַגֵּיהִנֹּם, מִשּׁוּם כָּךְ נִכְלָל הַיּוֹם הַשֵּׁנִי וְנִשְׁלַם בּוֹ.

רַבִּי חִיָּיא הֲוָה יָתִיב קַמֵּיהּ דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן, אָמַר לֵיהּ, הַאי אוֹר בְּיוֹם רִאשׁוֹן, וְחוֹשֶׁךְ בְּיוֹם שֵׁנִי, וְאִתְפְּרִישׁוּ מַיָּא, וּמַחְלוֹקֶת הֲוָה בֵּיהּ. אַמַּאי לָא אִשְׁתְּלִים בְּיוֹם רִאשׁוֹן, דְּהָא יָמִינָא כָּלִיל לִשְׂמָאלָא. אָמַר לֵיהּ, עַל דָּא הֲוָה מַחְלוֹקֶת, וּתְלִיתָאָה בָּעֵי לְמֵיעַל בֵּינַיְיהוּ, לְאַבְרָעָא וּלְאַסְגָּאָה בְּהוּ שְׁלָם.

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים תַּדְשֵׁא הָאָרֶץ דֶּשֶׁא אִתְחַבְּרוּ מַיִן עִילָּאִין בְּתַתָּאִין לְמֶעְבַּד פֵּירִין. מַיִן עִילָּאִין רָבְיָין, וְעַבְדֵי אִיבִּין. וְתַתָּאִין קָרָאן לוֹן לְעִילָּאִין, כְּנוּקְבָא לְגַבֵּי דְכוּרָא, בְּגִין דְּמַיִן עִלָּאִין דְּכוּרִין, וְתַתָּאִין נוּקְבִין.

רַבִּי שִׁמְעוֹן אָמַר, כָּל דָּא הוּא לְעֵילָּא, וְהוּא לְתַתָּא. אָמַר רַבִּי יוֹסִי, אִי הָכִי אֱלֹהִים דְּקָאָמַר, מַאן אֱלֹהִים. אָמַר לֵיהּ אֱלֹהִים סְתָם,

לשון הקודש

רַבִּי חִיָּיא הָיָה יוֹשֵׁב לִפְנֵי רַבִּי שִׁמְעוֹן, אָמַר לוֹ: הָאוֹר הַזֶּה בְּיוֹם רִאשׁוֹן, וְהַחֹשֶׁךְ בְּיוֹם שֵׁנִי, וְנִפְרְדוּ הַמַּיִם, וּמַחֲלֹקֶת הָיְתָה בּוֹ, לָמָּה לֹא נִשְׁלַם בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן, שֶׁהֲרֵי הַיָּמִין כּוֹלֵל אֶת הַשְּׂמֹאל? אָמַר לוֹ: עַל זֶה הָיְתָה מַחֲלֹקֶת, וְהַשְּׁלִישִׁי הִצְטָרֵךְ לְהִכָּנֵס בֵּינֵיהֶם, לְהַכְרִיעַ וּלְהַרְבּוֹת בָּהֶם שָׁלוֹם.

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים תַּדְשֵׁא הָאָרֶץ דֶּשֶׁא (שם א יא), הִתְחַבְּרוּת שֶׁל מַיִם עֶלְיוֹנִים עִם תַּחְתּוֹנִים לַעֲשׂוֹת פֵּרוֹת. הַמַּיִם הָעֶלְיוֹנִים פָּרִים וְרָבִים וְעוֹשִׂים פֵּרוֹת, וְהַתַּחְתּוֹנִים קוֹרְאִים לָעֶלְיוֹנִים כִּנְקֵבָה לְזָכָר, מִשּׁוּם שֶׁמַּיִם הָעֶלְיוֹנִים זְכָרִיִּים – וְהַתַּחְתּוֹנִים נְקֵבִיִּים.

רַבִּי שִׁמְעוֹן אָמַר: כָּל זֶה הוּא לְמַעְלָה, וְהוּא לְמַטָּה. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: אִם כָּךְ

אֱלֹהִים חַיִּים לְעֵילָא. וְאִי תֵּימָא לְתַתָּא, אֶלָּא לְתַתָּא אִיהוּ תּוֹלְדוֹת, כְּמָה דְאַתְּ אָמַר אֵלֶּה תּוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ בְּהִבָּרְאָם, וְאַמְרִינָן בְּה"א בְּרָאָם. וְהַהוּא דִּלְעֵילָא, אֲבָהָן דְּכוֹלָּא הוּא. אִיהִי עָבִיד עֲבִידְתָּא, וְעַל דָּא אַרְעָא עֲבִידַת תּוֹלְדוֹת, דְּהָא מִתְעַבְּרָא בְּנוּקְבָא מִן דְּכוּרָא.

ר' אֶלְעָזָר אָמַר, כָּל חֵילִין הֲווֹ בְּאַרְעָא, וְלָא אַפִּיקַת חֵילָהָא וְאִינּוּן תּוֹלְדוֹת, עַד יוֹם הַשִּׁשִּׁי, דִּכְתִיב תּוֹצֵא הָאָרֶץ וגו'. וְאִי תֵּימָא הָא כְּתִיב וַתּוֹצֵא הָאָרֶץ דֶּשֶׁא. אֶלָּא אַפִּיקַת תִּיקּוּן חֵילָהָא לְאִתְיַשְּׁבָא בִּדְקָא יָאוֹת. וְכֹלָּא חֲוָה גְּנִיז בָּהּ עַד דְּאִצְטְרִיךְ. דְּהָא בְּקַדְמִיתָא כְּתִיב תֹּהוּ וָבֹהוּ צַדְיָא וְרִיקַנְיָא כְּתַרְגּוּמוֹ, וּלְבָתַר אִתְתַּקָּנַת וְאִתְיַשְּׁבַת וְתַקִּינַת זַרְעָא וּדְשָׁאִין וְעִשְׂבִין וְאִילָנִין כִּדְקָא יָאוֹת.

לשון הקודש

אֱלֹהִים שֶׁאָמַר, מִי הָאֱלֹהִים? אָמַר לוֹ: אֱלֹהִים סְתָם, אֱלֹהִים חַיִּים לְמַעְלָה. וְאִם תֹּאמַר לְמַטָּה, אֶלָּא מַטָּה הִיא תּוֹלְדוֹת, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שם ב ד) אֵלֶּה תּוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ בְּהִבָּרְאָם, וְאָמַרְנוּ בְּה"א בְּרָאָם. וְהַהוּא שֶׁלְּמַעְלָה, הָאָבוֹת שֶׁל הַכֹּל הוּא. הִיא עָשְׂתָה מַעֲשֶׂה, וְעַל כָּךְ הָאָרֶץ עוֹשָׂה תּוֹלְדוֹת, שֶׁהֲרֵי הִיא מִתְעַבֶּרֶת מִבְּנִקְבָה מִן הַזָּכָר.

רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר: כָּל הַכֹּחוֹת הָיוּ בָּאָרֶץ, וְלֹא הוֹצִיאָה אֶת כֻּלָּה וְאֶת אוֹתָם תּוֹלְדוֹת עַד יוֹם הַשִּׁשִּׁי, שֶׁכָּתוּב (שם א כד) תּוֹצֵא הָאָרֶץ וְגוֹ'. וְאִם תֹּאמַר, הֲרֵי כָּתוּב (שם יא) וַתּוֹצֵא הָאָרֶץ דֶּשֶׁא? אֶלָּא הוֹצִיאָה תִּקּוּן כֹּחָהּ לְהִתְיַשֵּׁב בָּרָאוּי, וְהַכֹּל הָיָה גָּנוּז בָּהּ עַד שֶׁהִצְטָרֵךְ, שֶׁהֲרֵי בָּרִאשׁוֹנָה כָּתוּב תֹּהוּ וָבֹהוּ, צַדְיָא וְרִיקַנְיָא כְּתַרְגּוּמוֹ, וְאַחַר כָּךְ הִתְתַּקְּנָה וְהִתְיַשְּׁבָה,

וַאֲפִיקַת לוֹן לְבָתַר הָכִי נָמֵי. וּמְאוֹרוֹת לֹא שִׁמְשׁוּ נְהוֹרָא דִּילְהוֹן עַד דְּאִצְטְרִיךְ.

יְהִי מְאוֹרֹת בִּרְקִיעַ הַשָּׁמַיִם, מְאוֹרֹת כְּתִיב חָסֵר, לְאַכְלָלָא חִוְיָא בִּישָׁא דְּאַטִּיל זוּהֲמָא וְעָבִיד פֵּירוּדָא, דְּלָא מִשַּׁמֵּשׁ שִׁמְשָׁא בְּסִיהֲרָא. מְאוֹרֹת: לְוָוטִין. וְעַל דָּא גָּרִים דְּאִתְלַטְיָא אַרְעָא, דִּכְתִיב אֲרוּרָה הָאֲדָמָה בַּעֲבוּרֶךָ. (דף ג ע"ב) וּבְגִין כָּךְ מְאוֹרֹת כְּתִיב.

יְהִי מְאוֹרֹת, דָּא סִיהֲרָא. בִּרְקִיעַ הַשָּׁמַיִם, דָּא שִׁמְשָׁא. וְתַרְוַויְהוּ בְּכְלָלָא חָדָא לְאִזְדַּוּוגָא, לְאַנְהָרָא עָלְמִין לְעֵילָא וְתַתָּא, מַשְׁמַע דִּכְתִיב עַל הָאָרֶץ, וְלֹא כְּתִיב בָּאָרֶץ, דְּמַשְׁמַע לְעֵילָא וְתַתָּא. חוּשְׁבַּן דְּכוֹלָא דְּסִיהֲרָא הֲוָה.

לשון הקודש

וְקִבְלָה זֶרַע וּדְשָׁאִים וַעֲשָׂבִים וְאִילָנוֹת פָּרָאוּי, וְהוֹצִיאָה אוֹתָם אַחַר כָּךְ, וְגַם הַמְּאוֹרוֹת לֹא שִׁמְּשׁוּ בְּאוֹרָם עַד שֶׁהִצְטָרֵךְ.

יְהִי מְאֹרֹת בִּרְקִיעַ הַשָּׁמַיִם (שם יד), כָּתוּב מְאֹרֹת חָסֵר, לְהַכְלִיל אֶת הַנָּחָשׁ הָרָע שֶׁהִטִּיל זֻהֲמָה וְעָשָׂה פֵּרוּד, שֶׁלֹּא מְשַׁמֵּשׁ הַשֶּׁמֶשׁ עִם הַלְּבָנָה. מְאֹרֹת – קְלָלוֹת, וְעַל כֵּן גָּרַם שֶׁנִּתְקַלְּלָה הָאָרֶץ, שֶׁכָּתוּב אֲרוּרָה הָאֲדָמָה בַּעֲבוּרֶךָ, וּמְשׁוּם כָּךְ כָּתוּב מְאֹרֹת.

יְהִי מְאֹרֹת – זוֹ הַלְּבָנָה, בִּרְקִיעַ הַשָּׁמַיִם – זוֹ הַשֶּׁמֶשׁ, וּשְׁנֵיהֶם בְּכְלָל אֶחָד לְהִזְדַּוֵּג לְהָאִיר עוֹלָמוֹת לְמַעְלָה וּלְמַטָּה, מִמַּשְׁמַע שֶׁכָּתוּב עַל הָאָרֶץ, וְלֹא כָּתוּב בָּאָרֶץ, שֶׁמַּשְׁמַע לְמַעְלָה וּלְמַטָּה, הַחֶשְׁבּוֹן שֶׁל הַכֹּל הָיָה בַּלְּבָנָה.

רַבִּי שִׁמְעוֹן אָמַר גִּימַטְרִיָּאוֹת וְחוּשְׁבַּן תְּקוּפוֹת וְעִיבּוּרִין, כֹּלָּא הוּא בְּרָזָא דְּסִיהֲרָא, דְּהָא לְעֵילָּא לָאו אִיהוּ. אָמַר לֵיהּ ר' אֶלְעָזָר, וְלָא, כַּמָּה חוּשְׁבְּנִין וְעִיבּוּרִין קָא עַבְדֵי חַבְרַיָּיא. אָמַר לֵיהּ, לָאו הָכִי, אֶלָּא חוּשְׁבָּנָא קַיְימָא בְּסִיהֲרָא, וּמִתַּמָּן יֵיעוֹל בַּר נָשׁ לְמִנְדַּע לְעֵילָּא. אָמַר לֵיהּ, וְהָא כְתִיב וְהָיוּ לְאוֹתֹת וּלְמוֹעֲדִים. אָמַר לֵיהּ לְאוֹתֹת כְּתִיב חָסֵר. אָמַר לֵיהּ וְהָא כְתִיב וְהָיוּ. אָמַר לֵיהּ הַוְויִין, דְּכֻלְּהוּ דִּיהוֹן בָּהּ, כְּקוּפָּה דָּא דְּאִתְמַלְיָיא מִכּוֹלָּא, אֲבָל חוּשְׁבְּנָא דְּכֹלָּא, בְּסִיהֲרָא הוּא.

תָּא חֲזֵי, נְקוּדָה חָדָא שִׁירוּתָא מִתַּמָּן לְמִימְנֵי, דְּהָא מַה דְּלָגוֹ מֵהַהוּא נְקוּדָה, לָא אִתְיְדַע, וְלָא אִתְיְהִיב לְמִימְנֵי. וְאִית נְקוּדָה לְעֵילָּא, סָתִים וְלָא אִתְגַּלְיָיא כְּלָל, וְלָא אִתְיְדָע, וּמִתַּמָּן שִׁירוּתָא

לשון הקודש

רַבִּי שִׁמְעוֹן אָמַר: גִּימַטְרִיָּאוֹת וְחֶשְׁבּוֹן תְּקוּפוֹת וְעִבּוּרִים, הַכֹּל הוּא בְּסוֹד הַלְּבָנָה, שֶׁהֲרֵי אֵינוֹ לְמַעְלָה. אָמַר לוֹ רַבִּי אֶלְעָזָר: וְלֹא? וַהֲרֵי כַּמָּה חֶשְׁבּוֹנוֹת וְעִבּוּרִים שֶׁעוֹשִׂים הַחֲבֵרִים! אָמַר לוֹ: לֹא כָּךְ, אֶלָּא הַחֶשְׁבּוֹן עוֹמֵד בַּלְּבָנָה, וּמִשָּׁם יִכָּנֵס הָאָדָם לָדַעַת לְמַעְלָה. אָמַר לוֹ: וַהֲרֵי כָּתוּב (בראשית א יד) וְהָיוּ לְאֹתֹת וּלְמוֹעֲדִים? אָמַר לוֹ: כָּתוּב חָסֵר לְאֹתֹת. אָמַר לוֹ: וַהֲרֵי כָּתוּב וְהָיוּ? אָמַר לוֹ: וְהָיוּ, שֶׁכֻּלָּם שֶׁיִּהְיוּ בָּהּ בְּאַסְקָפָּה הַזּוֹ שֶׁמִּתְמַלֵּאת מִן הַכֹּל, אֲבָל הַחֶשְׁבּוֹן שֶׁל הַכֹּל הוּא בַּלְּבָנָה.

בְּאֹ וּרְאֵה, נְקֻדָּה אַחַת הָרִאשִׁית לִמְנוֹת מִשָּׁם, שֶׁהֲרֵי מַה שֶּׁלִּפְנִים מֵאוֹתָהּ נְקֻדָּה, לֹא נוֹדָע וְלֹא נִתַּן לִמְנוֹת, וְיֵשׁ נְקֻדָּה לְמַעְלָה נִסְתֶּרֶת, וְלֹא הִתְגַּלְתָה כְּלָל וְלֹא נוֹדְעָה, וּמִשָּׁם הָרִאשִׁית לִמְנוֹת כָּל נִסְתָּר

לְמִימְנֵי, כָּל סָתִים וַעֲמִיקָא. הָכִי נָמֵי אִית נְקוּדָה לְתַתָּא דְּאִתְגַּלְיָיא, וּמִתַּמָּן הוּא שִׁירוּתָא לְכָל חוּשְׁבְּנָא וּלְכָל מִנְיָן.

וְעַל דָּא הָכָא הוּא אֲתַר, לְכָל תְּקוּפוֹת וְגִימַטְרִיָּאוֹת עִיבּוּרִין וְזִמְנִין חַגֵּי וְשַׁבַּתֵּי. וְיִשְׂרָאֵל דְּדָבְקוּ בֵּיהּ בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, עָבְדִין חוּשְׁבְּנָא לְסִיהֲרָא, וְאִינּוּן דְּבְקִין בָּהּ, וְסָלְקִין לָהּ לְעֵילָּא, דִּכְתִיב (דברים ד ד) וְאַתֶּם הַדְּבֵקִים בַּה' אֱלֹהֵיכֶם וגו'.

מַתְנִיתִין. עֶשֶׂר סְפִירוֹת בְּלִימָה. א. תְּנַן אַרְבַּע תַּקִּיפִין רוּחֵי עָלְמָא, תְּרֵין סְטָרִין מַמָּשִׁין, מַטְלָנוֹי עָבִיד בְּגַוָּון. אַתְקִין חַד בְּלִי כְּלוּם. וְנָפִיק מִצָּפוֹן, חַד סֵפֶר וְשַׁוֵּי עֲלוֹי תְּלַת אַתְוָון רְשִׁימָן. אַתְקִין תְּחוֹתוֹי תְּלַת אָחֳרָן, רָשִׁים חַד עַל תְּרֵין, וְשַׁוֵּי עֲלוֹי אָת ת'.

לשון הקודש

וְעָמֹק, כָּךְ גַּם יֵשׁ נְקֻדָּה לְמַטָּה שֶׁהִתְגַּלְתָה, וּמִשָּׁם הוּא הָרֵאשִׁית לְכָל חֶשְׁבּוֹן וּלְכָל מִנְיָן.

וְעַל כֵּן כָּאן הוּא מָקוֹם לְכָל הַתְּקוּפוֹת וְגִימַטְרִיָּאוֹת וְעִבּוּרִים וּזְמַנִּים וְחַגִּים וְשַׁבָּתוֹת, וְיִשְׂרָאֵל שֶׁדְּבָקוּ בַּקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, עוֹשִׂים חֶשְׁבּוֹן לַלְּבָנָה, וְהֵם דְּבֵקִים בָּהּ וּמַעֲלִים אוֹתָהּ לְמַעְלָה, שֶׁכָּתוּב (דברים ד ד) וְאַתֶּם הַדְּבֵקִים בַּה' אֱלֹהֵיכֶם וְגו'.

מִשְׁנָה. עֶשֶׂר סְפִירוֹת בְּלִימָה: א. שָׁנִינוּ אַרְבַּע תְּקוּפוֹת רוּחוֹת הָעוֹלָם, שְׁנֵי צְדָדִים מַמָּשִׁיִּים, מַסְעוֹתָיו עוֹשֶׂה בְּתוֹכָם, הִתְקִין אֶחָד בְּלִי כְּלוּם, וְהוֹצִיא מִצָּפוֹן סֵפֶר אֶחָד, וְשָׂם עָלָיו שָׁלֹשׁ אוֹתִיּוֹת רְשׁוּמוֹת. הִתְקִין תַּחְתָּיו שָׁלֹשׁ אֲחֵרוֹת, רָשַׁם אֶחָד עַל שְׁנַיִם וְשָׂם עָלָיו הָאוֹת ת'.

ב. אַפִּיק (נפ"ק) מִצָּפוֹן סֵפֶר תִּנְיָן, בְּאַתְוָון אַרְבַּע, רְשִׁימִין תְּרֵין עַל חַד, וְשַׁוֵּי עֲלוֹי אָת ה'.

ג. אַשְׁטַח עַל קוּטָא (נ"א קוּנְדָּא) בְּסֵפֶר תְּלִיתָאי, סְטָרָא חַד בְּאַתְוָותָא, חַד רְשִׁימָא בְּכְתָרָא דְמַלְכוּתָא, תָּלֵי לָהּ מִעֵילָא לְעֵילָא, וּמִינָהּ סְטָרָא חַד רָשִׁים אוּמָנָא, וְשַׁוֵּי בָהּ הַהוּא אָת. דְּהַהוּא אָת אוּמָנוּתָא אִשְׁתַּכְלִל, וְאִשְׁתַּכְלִל סְטַר צָפוֹן וְאִתְבְּרִי מִינָהּ, תְּחוֹתוֹהִי אִשְׁתַּכְלָלוּ תְּלַת סְטָרוֹי מִתְּלַת זִיוִיתֵיהּ, וְשַׁוֵּי עֲלוֹי אָת וא"ו.

ד', אַפִּיק לְעֵילָא קַרְדִּינוּתָא דְסִיהֲרָא, לָהּ אַרְבַּע רֵישִׁין, בְּסֵפֶר רְבִיעָאָה אַטְבַּע לֵיהּ, בְּכִסְפָּא דְתָהוֹמָא רַבָּא, הוּא תְּהוֹמָא רַבָּא דְדִינָא אִתְיְהִיב, אֲתַר בֵּי דִינָא מוֹתָבָא. הַהוּא דְּכְתִיב (תהלים לו ז) מִשְׁפָּטֶיךָ תְּהוֹם רַבָּה. אַשְׁרֵי עֲלוֹי תְּרֵין אַתְוָון רְשִׁימָן בְּעִזְקָתָא דְמַלְכָּא, הוּא עִזְקָא,

לשון הקודש

ב. הוֹצִיא (יצא) מִצָּפוֹן סֵפֶר שֵׁנִי, בְּאוֹתִיּוֹת אַרְבַּע, רְשׁוּמִים שְׁנַיִם עַל אֶחָד, וְשָׂם עָלָיו אֶת הָאוֹת ה'.

ג. שָׂטַח עַל פָּרֹכֶת (חֶשְׁבּוֹן) שֶׁל סֵפֶר שְׁלִישִׁי, צַד אֶחָד בְּאוֹתִיּוֹת, רוֹשֶׁם אֶחָד בְּכֶתֶר מַלְכוּת, תָּלָה עָלֶיהָ מִמַּעְלָה לְמַעְלָה, וּמִמֶּנָּה צַד אֶחָד רֹשֶׁם שֶׁל אָמָן, וְשָׂם בָּהּ אוֹתָהּ הָאוֹת. בָּאוֹת הַהִיא נִתְקַנָּה הָאָמָנוּת, וְנִתְקַן צַד הַצָּפוֹן וְנִבְרָא מִמֶּנָּה, תַּחְתֶּיהָ נִתְקְנוּ שְׁלֹשֶׁת צְדָדָיו, מִשְּׁלֹשׁ זָוִיּוֹתָיו, וְשָׂם עָלָיו הָאוֹת וָא"ו.

ד. הוֹצִיא לְמַעְלָה הַחֹזֶק שֶׁל הַלְּבָנָה, לָהּ אַרְבָּעָה רָאשִׁים, בְּסֵפֶר רְבִיעִי הִטְבִּיעַ אוֹתָהּ בַּחֻמְדָּה שֶׁל הַתְּהוֹם הַגְּדוֹלָה, הִיא הַתְּהוֹם רַבָּה שֶׁנִּתַּן בָּהּ הַדִּין, הַמָּקוֹם וּמוֹשַׁב בֵּית הַדִּין, הַהוּא שֶׁכָּתוּב (תהלים לו

דְּבָה נָטְלִין, וּבָה שַׁרְיָין. שַׁוֵּי חַד עַל אַרְבַּע, וְאוֹתֵיב עֲלוֹי אָת אָלֶף.

ה, אַשְׁטַח עַל עִילַּתָּא (נ"א זִיוָּתָא) דְּסֵפֶר חֲמִישָׁאָה פָּרוֹכְתָּא דְּפַרְסָא, לְאַפְרָשָׁא מִתַּתָּאִין לְעִילָּאִין, בָּהּ אִתְיְהִיב רְשׁוּתָא לְמַאן דְּרָשִׁים. מֵעִילּוֹי מִנָּהּ נָטְלִין בָּהּ תְּרֵין תַּקִּיפִין, אָלֶף עָלְמִין בֵּיהּ, יְרוּתָא דְּאַחְסָנָא סְמִיךְ עֲלוֹי, בֵּיהּ חָמֵשׁ אַתְוָון רְשִׁימִין בִּתְרֵין, תְּלַת עַל תְּרֵין. אַתְקִין גַּבּוֹי תְּרֵין אָחֳרָנִין, רְשִׁימוּ בְּרָזָא דְּחָמֵשׁ, חָמֵשׁ גּוֹ חָמֵשׁ, שַׁוֵּי עֲלוֹי אָת יו"ד.

ו, אַפִּיק בְּזִיקִין דְּנוּר, עַל סֵפֶר שְׁתִיתָאָה, תְּרֵין סִטְרִין. סְטַר חַד, מַרְחִישׁ גְּבוּרָן. סְטַר חַד, רוּחַ חָכְמָה דְּבְהִיק. וְהַהוּא זִיוָא אִשְׁתַּטַּח לְתְלַת אַנְפּוֹי. וְזִיוָא דְּסִטְרוֹי, קַיָּם (נ"א קָאִים) לְתַלַּת (לְתַתָּא). אַרְבַּע

לשון הקודש

ז מִשְׁפָּטֶיךָ תְּהוֹם רַבָּה. הִשְׁרָה עָלָיו שְׁתֵּי אוֹתִיּוֹת רְשׁוּמוֹת בְּטַבַּעַת הַמֶּלֶךְ, הִיא הַטַּבַּעַת בָּהּ נוֹסְעִים וּבָהּ חוֹנִים, שֵׁם אֶחָד עַל ד' וְהוֹשִׁיב עָלָיו הָאוֹת אָלֶף.

ה. שָׁטַח עַל עֲלִיוֹנָה (הַזִּיו) שֶׁל סֵפֶר חֲמִישִׁי פָּרֹכֶת מָסָךְ, לְהַפְרִיד מִתַּחְתּוֹנִים לְעֶלְיוֹנִים, בָּהּ נִתַּן רְשׁוּת אֶל מִי שֶׁרוֹשֵׁם, מִמַּעְלָה מִמֶּנָּה נוֹסְעִים בָּהּ שְׁנֵי חֲזָקִים, אֶלֶף עוֹלָמוֹת בּוֹ, יֶרֶשֶׁת הַנַּחֲלָה נִסְמֶכֶת עָלָיו, בּוֹ חָמֵשׁ אוֹתִיּוֹת, רְשׁוּמוֹת עִם שְׁנַיִם, שָׁלֹשׁ עַל שְׁנַיִם, הִתְקִין אֶצְלָן שְׁתַּיִם אֲחֵרוֹת, רְשׁוּמוֹת בְּסוֹד שֶׁל חָמֵשׁ, חָמֵשׁ בְּתוֹךְ חָמֵשׁ, וְשָׂם עָלָיו הָאוֹת יו"ד.

ו. הוֹצִיא בְּזִיקִים שֶׁל אֵשׁ עַל הַסֵּפֶר הַשִּׁשִּׁי שְׁנֵי צְדָדִים, צַד אֶחָד מַרְחִישׁ גְּבוּרוֹת, וְצַד אֶחָד רוּחַ חָכְמָה שֶׁבּוֹהֶקֶת, וְהַזִּיו הַהוּא הִשְׁתַּטַּח לִשְׁלֹשׁ פָּנָיו. וְהַזִּיו שֶׁבִּצְדּוֹ קַיָּם (עוֹמֵד) לִשְׁלֹשׁ (לְמַטָּה). אַרְבַּע

בְּאַרְבַּע רְשִׁימִין. חַד לָקֵבֵל חַד שַׁלִּיט. חַד רָכִיב. תְּרֵי אַתְוָון רְשִׁימִין בְּחַד. וְשַׁוֵּי עֲלוֹי אָת ו׳.

ז, אַשְׁטַח עַל זִיוֵיתֵיהּ דְּסֵפֶר שְׁבִיעָאָה, תּוֹקְפָּא דִּבְלִי כְלוּם. הוּרְמָנֵי דִּבְרִיּרֵי, וְעִילְעוֹלָא דְּקוּאַנְרִיתָא, קוּזְמִיטִין בִּשְׁבִיעָאָה, בְּלִימִין עַל שְׁבִיעָאָה. אִתְנַהֲגָן וְלָא נָטְלָן. נָטְלָן וְלָא אָזְלָן. אָזְלָן וְלָא הַוְיָין. הַוְיָין וְלָא אִתְבָּרְיָין. אִתְבָּרְיָין וְלָא אִתְמַשְׁיָין. עִילָּאִין וְתַתָּאִין, נָחֲתִין סָלְקִין, תְּלַת רְכִיבִין, אַרְבַּע רְשִׁימִין, חַד אִתְחַזְרוּ, חַד הוּא, דְּחֵילָא דְּחַד שְׁבִיל דְּשָׁאֲרֵי עֲלוֹי, שַׁוֵּי עֲלוֹי אָת ד׳.

ח, אַפִּיק עַל עִילָּאָה דְּסֵפֶר תְּמִינָאָה, רָשִׁים בְּכֹכָבָא חַד. וְהַיְינוּ בִּרְשִׁימָא חַד. הוּא עַל אַרְבַּע, אַרְבַּע עֲלוֹי. שַׁלִּיט חַד בְּחַד. דָּא קָאִים, דָּא יָתִיב. דָּא נָסֵיב, דָּא שָׁבִיק. דָּא סָלִיק, דָּא נָחַת.

לשון הקודש

בְּאַרְבַּע רְשׁוּמוֹת, אֶחָד כְּנֶגֶד אֶחָד שׁוֹלֵט, אֶחָד רוֹכֵב, שְׁתֵּי אוֹתִיּוֹת רְשׁוּמוֹת בְּאֶחָד, וְשָׂם עָלָיו הָאוֹת ו׳.

ז. שָׁטַח עַל הַזִּיו שֶׁל הַסֵּפֶר הַשְּׁבִיעִי תֹּקֶף שֶׁל בְּלִי כְלוּם, מוֹשְׁלִים שֶׁנִּבְרְרוּ, וְרוּחַ סְעָרָה חֲזָקָה בַּשְּׁבִיעִי, בְּלוּמִים עַל הַשְּׁבִיעִית, מִתְנַהֲגִים וְלֹא נוֹסְעִים, נוֹסְעִים וְלֹא הוֹלְכִים, הוֹלְכִים וְאֵינָם נִמְצָאִים, נִמְצָאִים וְאֵינָם נִבְרָאִים, נִבְרָאִים וְאֵינָם מִתְמַמְּשִׁים, עֶלְיוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים, יוֹרְדִים וְעוֹלִים, שָׁלֹשׁ רוֹכְבִים, אַרְבַּע רְשׁוּמִים, וּלְאֶחָד חָזְרוּ, אֶחָד הוּא, מֵהַכֹּחַ שֶׁל שְׁבִיל אֶחָד שֶׁשּׁוֹרֶה עָלָיו, שָׂם עָלָיו הָאוֹת ד׳.

ח. סְפִירָה שְׁמִינִית – הוֹצִיא עַל יְדֵי הָעֲלָה שֶׁל סְפִירָה הַשְּׁמִינִית, רָשׁוּם בְּכוֹכָב אֶחָד, כְּלוֹמַר בְּרֹשֶׁם אֶחָד. הוּא עַל אַרְבַּע, וְאַרְבַּע עָלָיו. שׁוֹלֵט אֶחָד

מֵחַד תַּלְיָין, מֵחַד אִתְבָּרְיָין. קַדִּישָׁא הוּא. עִילָּאָה הוּא. הוּא הֲוֵי, הוּא חַד. רָשִׁים בְּגַוֵּיהּ אָת ה'.

ט, אַשְׁטַח עַל זִיוְתָא עִילָּאָה דְּסֵפֶר תְּשִׁיעָאָה דָּא, וְלָא אִתְחֲזֵי. טְמִירָא בְּמָאתָן וְאַרְבְּעִין וּתְמַנְיָא עָלְמִין דְּאָזְלִין בְּגַוֵּיהּ. שְׁקוּלָא בְּצַלְמָא דְּמָארֵי רְשִׁימָא. בְּחָמֵשׁ רְכִיבָא עַל חָמֵשׁ. מַלְכָּא דְּאִינּוּן עָלְמִין פָּלְחִין לֵיהּ, נָחֲתָא בִּימָמָא דְּנָהֵיר. סָלְקָא בְּלֵילְיָא דְּאִתְחַשָּׁךְ. רָשִׁים עֲלָהּ תְּלַת אַתְוָון. שַׁוִּי עֲלָהּ אָת י'.

י', אַפִּיק מֵרָזִין תְּמַנְיסַר אַלְפִין, סֵפֶר עֲשָׂרָה, בְּאָתִין עֲשָׂרָה, בִּשְׁמָא דְּאִתְגְּלַף (נ"א דאיתפליג בי' בלימה) בְּי', שַׁלִּיטָא בַּעֲשָׂרָה. כַּד מָטָא לְאִזְדַּעְזָעָא בְּתְמַנְיסַר עָלְמִין, אַרְבָּע אָתָאן אָזְלִין עֲלָהּ, עֲשָׂרָה

לשון הקודש

בְּאֶחָד. זֶה עוֹמֵד וְזֶה יוֹשֵׁב. זֶה מְקַבֵּל וְזֶה עוֹזֵב. זֶה עוֹלֶה וְזֶה יוֹרֵד. מֵאֶחָד תְּלוּיִים וּמֵאֶחָד נִבְרָאִים. קָדוֹשׁ הוּא. עֶלְיוֹן הוּא. הוּא הָיָה, הוּא אֶחָד. רָשׁוּם בְּתוֹכוֹ אוֹת ה'.

ט. שָׁטַח עַל הַזִּיו הָעֶלְיוֹן הַסֵּפֶר הַתְּשִׁיעִי הַזֶּה, וְלֹא נִרְאֶה, טָמוּן בְּמָאתַיִם וְאַרְבָּעִים וּשְׁמוֹנָה עוֹלָמוֹת שֶׁהוֹלְכִים בְּתוֹכוֹ, שָׁקוּל בְּצַלְמוֹ שֶׁל בַּעַל הָרֹאשׁ, בְּחָמֵשׁ רוֹכֵב עַל חָמֵשׁ, הַמֶּלֶךְ שֶׁאוֹתָם הָעוֹלָמוֹת עוֹבְדִים אוֹתוֹ יוֹרֵד בַּיּוֹם שֶׁמֵּאִיר, וְעוֹלֶה בַּלַּיְלָה שֶׁנֶּחְשָׁךְ. רָשׁם עָלֶיהָ שָׁלֹשׁ אוֹתִיּוֹת וְשָׂם עָלֶיהָ הָאוֹת י'.

י. הוֹצִיא מֵהַסּוֹדוֹת שְׁמוֹנָה עָשָׂר אַלְפִים, סֵפֶר עֲשָׂרָה, בְּאוֹתוֹ עֲשָׂרָה, בַּשֵּׁם שֶׁנֶּחְקַק (שֶׁנֶּחֱלַק בְּעֶשֶׂר בְּלִימָה) בְּי' שׁוֹלֵט בַּעֲשָׂרָה, כְּשֶׁהִגִּיעַ לְהִזְדַּעְזֵעַ בִּשְׁמוֹנָה עֲשָׂרָה עוֹלָמוֹת, אַרְבָּעָה אוֹתִיּוֹת הוֹלְכִים עָלֶיהָ,

בַּעֲשָׂרָה רָכִיב עֲלָהּ, עִזְקָאן דְּעִזְקָאן אִתְאַחֲדָן מְגִיהּ. הוּא וְאִתְתֵּיהּ (נ"א ואתוותיה) חַד הוּא.

אִתְפַּלְגוּ עֶשֶׂר סְפִירָן אִלֵּין, מֵעֶשֶׂר אָתְוָון עִילָּאִין דְּשְׁמֵיהּ קַדִּישָׁא. וּלְקַבֵּיל דְּנָא, בַּעֲשָׂרָה אִתְבְּרֵי עָלְמָא, וְאַפִּיק חֵילֵיהוֹן בְּעֶשֶׂר אֲמִירָן. שְׁמֵיהּ סָתִים, פָּרִישׁ לָא הֲוָה. עֶשֶׂר עַל חָמֵשׁ, חָמֵשׁ עַל עֶשֶׂר. שִׁיתָּא עַל חָמֵשׁ, חָמֵשׁ עַל שִׁיתָּא. בְּרִיךְ הוּא בְּרִיךְ שְׁמֵיהּ לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמִין אָמֵן וְאָמֵן.

סִתְרֵי אוֹתִיּוֹת

רַבִּי שִׁמְעוֹן פָּתַח (תהלים קו ב) מִי יְמַלֵּל גְּבוּרוֹת ה' יַשְׁמִיעַ כָּל תְּהִלָּתוֹ וגו'. (ירמיה י ז) מִי לֹא יִרָאֲךָ מֶלֶךְ הַגּוֹיִם כִּי לְךָ יָאָתָה וגו'. בְּאַתְוָון רְשִׁימָן, דְּמִתַּקְּקִין עַל גַּבֵּי סְתִימוּ דְּסִטְרָא (נ"א דסרטא) דְּקִיּוּמָא, סָלְקָן רְתִיכִין בִּרְתִיכִין קַדִּישִׁין. (דף ד ע"א) כָּל רְתִיכָא

לשון הקודש

עֲשָׂרָה עִם עֲשָׂרָה רוֹכֵב עָלֶיהָ, סַבָּעוֹת שֶׁל סַבָּעוֹת נֶאֱחָזִים מִמֶּנּוּ, הוּא וְאִשְׁתּוֹ (וְאוֹתִיּוֹתָיו) אֶחָד הוּא.

נֶחְלְקוּ עֶשֶׂר הַסְּפִירוֹת הַלָּלוּ מֵעֶשֶׂר אוֹתִיּוֹת שֶׁל שְׁמוֹ הַקָּדוֹשׁ, וּכְנֶגֶד זֶה בַּעֲשָׂרָה נִבְרָא הָעוֹלָם, וְהוֹצִיא כֹּחַם בְּעֶשֶׂר אֲמִירוֹת, שְׁמוֹ נִסְתָּר, לֹא הָיָה מְפֹרָשׁ. עֶשֶׂר עַל חָמֵשׁ, חָמֵשׁ עַל עֶשֶׂר, שֵׁשׁ עַל חָמֵשׁ, חָמֵשׁ עַל שֵׁשׁ. בָּרוּךְ הוּא וּבָרוּךְ שְׁמוֹ לְעוֹלָם וּלְעוֹלְמֵי עוֹלָמִים אָמֵן וְאָמֵן.

סִתְרֵי אוֹתִיּוֹת

רַבִּי שִׁמְעוֹן פָּתַח, (תהלים קו ב) מִי יְמַלֵּל גְּבוּרוֹת ה' יַשְׁמִיעַ כָּל תְּהִלָּתוֹ וְגוֹ', (ירמיה ז ז) מִי לֹא יִרָאֲךָ מֶלֶךְ הַגּוֹיִם כִּי לְךָ יָאָתָה וְגוֹ'. בְּאוֹתִיּוֹת רְשׁוּמוֹת, שֶׁחֲקוּקוֹת עַל

וּרְתִיכָא סָלְקָא בְּאָת רְשִׁימָא. אִתְרְשִׁים אָת בְּקִיּוּמֵיהּ, סָלִיק בְּגַוֵּיהּ הַהוּא רְתִיכָא. כָּל אָת וְאָת קָאִים עַל קִיּוּמֵיהּ דְּהַהוּא רְתִיכָא דְּאִתְחֲזֵי לֵיהּ. מֵהָכָא סָלְקָא מִלָּה, לְאִתְפָּרְשָׁא כָּל אָת וְאָת, בְּרָזָא דִּרְתִיכִין קַדִּישָׁא, בְּאַרְבַּע סִטְרֵי עָלְמָא.

רָזָא דְּאָת קַדְמָאָה, סָלְקָא וְנָחֲתָא, סָלִיק בְּעִטְרוֹי לְגַבֵּי מְאָה עָלְמִין. לְקַבֵּל דָּא, אָת יו"ד סָלְקָא בִּרְעוּ דְּמַחֲשָׁבָה, וְאִסְתִּים וְלָא אִתְיְדָע.

אִתְחַפְיָיא תְּחוֹתֵיהּ חַד אֱגוֹזָא, דְּחַפְיָיא טְמִירָא בְּטְמִירוּ. וְאִיהוּ רְתִיכָא דְּקָיְמָא תְּחוֹת הַהוּא רָזָא טְמִירָא. וְהַהוּא אָת, קָיְמָא בִּגְנִיזוּ נְקוּדָה חָדָא תְּחוֹתֵיהּ. הַהוּא אֱגוֹזָא קָיְמָא בְּשִׁית סָמְכִין, וְסָמְכִין לָהּ בְּשִׁית סִטְרִין. אִינּוּן שִׁית סִטְרִין גְּנִיזִין בְּגוֹ הַהוּא אֱגוֹזָא.

לשון הקודש

גַּבֵּי הַנִּסְתָּר שֶׁל צַד (סְרִישׁת) הַקְּיוּם, עוֹלוֹת מֶרְכָּבוֹת עִם מֶרְכָּבוֹת קְדוּשׁוֹת, כָּל מֶרְכָּבָה וּמֶרְכָּבָה עוֹלָה עִם אוֹת רְשׁוּמָה. כְּשֶׁנִּרְשֶׁמֶת הָאוֹת בְּקִיּוּמָהּ, עוֹלָה בְּתוֹכָהּ אוֹתָהּ הַמֶּרְכָּבָה. כָּל אוֹת וְאוֹת עוֹמֶדֶת עַל קִיּוּמָהּ שֶׁל אוֹתָהּ הַמֶּרְכָּבָה שֶׁרְאוּיָה לָהּ. מִכָּאן עוֹלָה הַדָּבָר שֶׁתִּתְפָּרֵשׁ כָּל אוֹת וְאוֹת בְּסוֹד הַמֶּרְכָּבָה הַקְּדוֹשָׁה בְּאַרְבַּעַת צִדְדֵי הָעוֹלָם.

סוֹד הָאוֹת הָרִאשׁוֹנָה, עוֹלָה וְיוֹרֶדֶת, עוֹלָה בְּעִטְרוֹתֶיהָ אֶל מֵאָה עוֹלָמוֹת. בְּנֶגֶד זֶה עוֹלָה הָאוֹת י' בִּרְצוֹן הַמַּחֲשָׁבָה, וְנִסְתֶּרֶת וְלֹא נוֹדַעַת.

מִתְכַּפִּית תַּחַת אֱגוֹז אֶחָד, שֶׁמְּכָסָה הַטְּמוּנָה בַּטְּמוּנָה, וְהִיא הַמֶּרְכָּבָה שֶׁעוֹמֶדֶת תַּחַת אוֹתוֹ סוֹד טָמִיר, וְאוֹתָהּ הָאוֹת עוֹמֶדֶת בִּגְנִיזָה נְקֻדָּה אַחַת תַּחְתֶּיהָ, אוֹתוֹ הָאֱגוֹז עוֹמֵד עִם שִׁשָּׁה

מִגּוֹ סִטְרָא (סתרא) **דְּאַת דָּא, נְפִקָא רְתִיכָא חַד קַדִּישָׁא, וְאִיהִי רְתִיכָא דְּגָנִיז וְלָא אִתְגַּלְיָיא, בַּר כַּד נָהִיר נְהִירוּ דְּהַהוּא אֶגוֹזָא טְמִירָא, כְּדֵין אִתְגְּלֵי הַהוּא רְתִיכָא, וְהַהוּא רְתִיכָא טָמִיר וְגַלְיָא.**

וְאִיהִי נְפִקָא מִגּוֹ נְצִיצוּ דְּבוּצִינָא, כַּד מָדִיד מִשְׁחָתָא תְּחוֹת קִשְׁרָא קַדְמָאָה, וְהַהוּא (נ"א וְהוּא חַד) **נְצִיצוּ. כַּד מִשְׁחָתָא קָיְמָא, נָהִיר דָּא, וְסָלְקָא וְנָחֲתָא, וְאִסְתִּמִיךְ תְּחוֹת אָת יו"ד, וְאִיהִי נְקוּדָה חָדָא. וּלְבָתַר אִתְפַּשַּׁט הַהוּא נְצִיצוּ, וְאַפִּיק תְּלַת נִיצוֹצִין אָחֳרָנִין, וְאִסְתַּמְכִין תְּחוֹת קוֹצָא תַּתָּאָה דְּיו"ד.**

לְבָתַר נְפִקָא מִגּוֹ קִשְׁרָא תִּנְיָינָא נְצִיצוּ אָחֳרָא דְּנָהִיר וְסַלְקָא וְנָחֲתָא, וְאִסְתִּמִיךְ תְּחוֹת אָת יו"ד בְּסִטְרָא אָחֳרָא. לְבָתַר אִתְפַּשַּׁט הַהוּא נְצִיצוּ, וְאַפִּיק תְּלַת נִיצוֹצִין אָחֳרָנִין, וְאִסְתַּמְכָן בְּסִטְרָא דָּא, תְּחוֹת אָת יו"ד. לְבָתַר נְפִקָא מִגּוֹ

לשון הקודש

עַמּוּדִים, וְתוֹמְכִים אוֹתוֹ בְּשִׁשָּׁה צְדָדִים, אוֹתָם שִׁשָּׁת הַצְּדָדִים גְּנוּזִים בְּתוֹךְ אוֹתוֹ הָאֱגוֹז.

מִתּוֹךְ הַצַּד (הַסִּטְרָא) שֶׁל הָאוֹת הַזּוֹ יוֹצֵאת מֶרְכָּבָה אַחַת קְדוֹשָׁה, וְהַמֶּרְכָּבָה הַזּוֹ גְּנוּזָה וְאֵינָהּ מִתְגַּלָּה, פְּרָט לְכַאֲשֶׁר מֵאִיר הָאוֹר שֶׁל אוֹתוֹ אֱגוֹז טָמִיר, אָז מִתְגַּלָּה אוֹתָהּ הַמֶּרְכָּבָה, וְאוֹתָהּ מֶרְכָּבָה טְמִירָה וּגְלוּיָה.

וְהִיא יוֹצֵאת מִתּוֹךְ הַהִתְנוֹצְצוּת שֶׁל הַמָּאוֹר, כְּשֶׁמּוֹדֶדֶת הַמִּדָּה תַּחַת הַקֶּשֶׁר הָרִאשׁוֹן, וְאוֹתוֹ (וְהוּא אֶחָד) נִיצוֹץ. כְּשֶׁמִּדָּה כַּיָּמֶת זֶה מֵאִיר, וְעוֹלֶה וְיוֹרֶדֶת וְנִסְמֶכֶת תַּחַת הָאוֹת יו"ד, וְהִיא נְקֻדָּה אַחַת, וְאַחַר

קִשְׁרָא תְּלִיתָאָה נְצִיצוּ אָחֳרָא, (נ"א בסטר אחרא) וּמְגוֹ דָּא אִתְקַשַּׁר רָזָא דְּחוֹ"ל בְּמִשְׁחָתָא דְּבוּצִינָא.

אִשְׁתְּכָחוּ לְאָת יו"ד, נְקוּדָה עִלָּאָה, תִּשְׁעָה סָמְכִין, עַל מַה דְּאִסְתַּמִּיךְ. וְכֻלְּהוּ רְתִיכָא לְגַבֵּי אָת דָּא. כְּדֵין אִתְנְהִיר וְאִסְתַּמִּיךְ עַל תִּשַּׁע סָמְכִין אִלֵּין, וּכְדֵין נָהֲרִין מִגַּוֵּיהּ תְּמַנְיָא אָחֳרָנִין, וְכֻלְּהוּ קָיְמִין בְּרָזָא דְּאָת יו"ד, נְקוּדָה עִלָּאָה טְמִירָא.

אִלֵּין תִּשַּׁע סָמְכִין דִּלְתַתָּא, סָלְקִין בִּשְׁמָא וְלָא סָלְקִין. בְּגִין דְּאִינּוּן תִּשַּׁע דְּאִיקָרוֹן אֵין סוֹף. קָיְמִין וְלָא קָיְמִין, וְלָא אִתְיְדָעוּ, וְאִיקָרוֹן וְלָא אִיקָרוֹן, וְלָא יְדִיעוּ כְּלָל, וְאִלֵּין סָלְקִין בִּשְׁמָא וְלָא סָלְקִין.

לשון הקודש

כָּךְ מִתְפַּשֵּׁט אוֹתוֹ הַנִּיצוֹץ, וּמוֹצִיאָה שְׁלֹשָׁה נִיצוֹצוֹת אֲחֵרִים וְנִסְמָכִים תַּחַת הַקּוֹץ הַתַּחְתּוֹן שֶׁל הַיו"ד.

אַחַר כָּךְ יוֹצֵא מִתּוֹךְ הַקֶּשֶׁר הַשֵּׁנִי נִיצוֹץ אַחֵר שֶׁמֵּאִיר וְעוֹלֶה וְיוֹרֵד, וְנִסְמָךְ תַּחַת הָאוֹת יו"ד בְּצַד אַחֵר. אַחַר כָּךְ מִתְפַּשֵּׁט אוֹתוֹ הַנִּיצוֹץ, וּמוֹצִיא שְׁלֹשָׁה נִיצוֹצוֹת אֲחֵרִים, וְנִסְמָכִים בַּצַּד הַזֶּה תַּחַת הָאוֹת יו"ד. אַחַר יוֹצֵא מִתּוֹךְ הַקֶּשֶׁר הַשְּׁלִישִׁי נִיצוֹץ אַחֵר (בְּצַד אַחֵר), וּמִתּוֹךְ זֶה נִקְשָׁר הַסּוֹד שֶׁל חו"ל בְּמִדַּת הַמָּאוֹר.

נִמְצְאוּ לְאוֹת יו"ד, הַנְּקֻדָּה הָעֶלְיוֹנָה, תִּשְׁעָה עַמּוּדִים, עַל מַה שֶּׁנִּסְמֶכֶת, וְכֻלָּם מֻרְכָּבָה אֶל הָאוֹת הַזּוֹ. אָז מְאִירָה וְנִסְמֶכֶת עַל תִּשְׁעַת הָעַמּוּדִים הַלָּלוּ, וְאָז מְאִירִים מִתּוֹכָהּ שְׁמוֹנָה אֲחֵרִים, וְכֻלָּם עוֹמְדִים בְּסוֹד הָאוֹת יו"ד, הַנְּקֻדָּה הָעֶלְיוֹנָה הַטְּמִירָה.

תִּשְׁעַת הָעַמּוּדִים הַלָּלוּ שֶׁלְּמַטָּה, עוֹלִים בַּשֵּׁם וְלֹא עוֹלִים, מִשּׁוּם שֶׁאוֹתָם תִּשְׁעָה שֶׁנִּקְרָאִים אֵין סוֹף, עוֹמְדִים וְלֹא עוֹמְדִים וְלֹא נוֹדְעוּ, וְנִקְרָאִים וְלֹא נִקְרָאִים, לְלֹא

וְרָזָא דָּא (שמות לג ט) **וְקָרָאתִי בְּשֵׁם ה' לְפָנֶי"ךָ וְחַנּוֹתִי אֶת אֲשֶׁר אָחוֹן וְרִחַמְתִּי אֶת אֲשֶׁר אֲרַחֵם. לֵית מַאן דְּיָקוּם בְּהוֹן וּבְשִׁמָּהָן דִּילְהוֹן, וְלָא אִתְגַּלְיָין לְמֵיקַם בְּאָרְחַיְיהוּ. וְעַל דָּא לָא קָאִים מֹשֶׁה עֲלַיְיהוּ. בְּגִין דְּהַוּוּ מִקַּדְמַת דַּרְגָּא דִּילֵיהּ דְּהַהוּא נְצִיצוּ קַדְמָאָה, כְּתִיב לְפָנֶיךָ. וְכֵן כּוּלְהוֹ קָיְימִין, אַקְדִּימוּ לְדַרְגָּא דִּילֵיהּ. וְעַל דָּא לָא קָאִים בְּאוֹרְחוֹי דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, בְּגִין דְּכֻלְּהוּ סָלְקִין גּוֹ מַחֲשָׁבָה, וּמִתַּמָּן מִתְפַּשְׁטִין אוֹרְחוֹי לְכַמָּה סִטְרִין, בִּרְעוּתֵיהּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְלָא אִתְיְדָעוּ כְּלָל.

סָלְקָא אָת דָּא, בְּאִלֵּין סָמְכִין לְעֵילָּא, בָּטַשׁ מָאן דְּבָטַשׁ, דְּלָא יְדִיעַ, וְאֵין סוֹף נָהִיר וְלָא נָהִיר, וְנָחֲתָא, וְלָא יְדִיעַ מִמָּאן דְּנָהִיר. כַּד נָחִית אִתְכְּלִילָן בֵּיהּ אִינּוּן סָמְכִין וְאִתְפַּשַּׁט. וְכַד אִתְפַּשַּׁט,

לשון הקודש

יְדִיעָה כְּלָל, וְאִלּוּ עוֹלִים בַּשֵּׁם וְלֹא עוֹלִים. **וְזֶהוּ** הַסּוֹד (שמות לג יט) וְקָרָאתִי בְּשֵׁם ה' לְפָנֶיךָ וְחַנּוֹתִי אֶת אֲשֶׁר אָחוֹן וְרִחַמְתִּי אֶת אֲשֶׁר אֲרַחֵם. אֵין מִי שֶׁיַּעֲמֹד בָּהֶם וּבַשֵּׁמוֹת שֶׁלָּהֶם, וְלֹא הִתְגַּלּוּ לַעֲמֹד בְּדַרְכָּם. וְלָכֵן לֹא עָמַד מֹשֶׁה עֲלֵיהֶם, מִשּׁוּם שֶׁהָיוּ מְקֻדָּם הַדַּרְגָּה שֶׁלּוֹ שֶׁאוֹתוֹ נִיצוֹץ רִאשׁוֹן כָּתוּב לְפָנֶיךָ. וְכֵן כֻּלָּם עוֹמְדִים, הִקְדִּימוּ לַדַּרְגָּה שֶׁלּוֹ. וְעַל זֶה לֹא עוֹמֵד בְּדַרְכֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, מִשּׁוּם שֶׁכֻּלָּם עוֹלִים תּוֹךְ הַמַּחֲשָׁבָה, וּמִשָּׁם מִתְפַּשְּׁטִים דְּרָכָיו לְכַמָּה צְדָדִים בִּרְצוֹנוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וְלֹא נוֹדְעוּ כְּלָל.

עוֹלָה הָאוֹת הַזּוֹ עִם הָעַמּוּדִים הַלָּלוּ לְמַעְלָה, מַכֶּה מִי שֶׁמַּכֶּה, שֶׁאֵינוֹ יָדוּעַ, וְהָאֵין סוֹף מֵאִיר וְלֹא מֵאִיר, וְיוֹרֵד, וְאֵין יָדוּעַ מִמִּי שֶׁמֵּאִיר. כַּאֲשֶׁר יוֹרֵד, נִכְלָלִים בּוֹ אוֹתָם הָעַמּוּדִים וּמִתְפַּשֵּׁט,

נְפַק חַד נְהוֹרָא כָּלִיל, וְאִתְחַפְיָין בֵּיהּ, כְּמַאן דְּעָיֵיל בְּחַד הֵיכָלָא.

הַהוּא הֵיכָלָא קָיְימָא בִּתְרֵין סִטְרִין, דִּלְחַפְיָיא וְאִתְגַּלְיָיא לְעֵילָא. וְאִינּוּן תֵּשַׁע סָמְכִין, נָהֲרִין בְּגוֹ הַהוּא הֵיכָלָא, וְאָת יו"ד אִגְנִיז בְּגוֹ הַהוּא הֵיכָלָא, בְּאִינּוּן סָמְכִין. וְהַהוּא הֵיכָלָא אִיקְרֵי ה"א.

זַמִּין וְלָא זַמִּין, אִתְגַּלְיָיא וְלָא אִתְגַּלְיָיא, וְלָא אִתְגַּלְיָיא כְּלָל. בְּרָזָא דָא קָיְימָא אָת יו"ד, וְכֻלְּהוּ סָמְכִין, בְּגִין דְּאִיהִי טְמִירָא, וּבָהּ קָיְימָא כֹּלָּא לְאִתְעַטָּרָא.

הַאי אִית לֵיהּ חֲמֵשׁ רְתִיכִין, דְּנָפְקֵי מִגּוֹ הַהוּא נְהִירוּ דְּבוּצִינָא, כַּד סָלְקָא לְאַתָּרָהּ וְאִתְכְּנִישַׁת, לְבָתַר דַּעֲבָדַת מִשְׁחָתָא.

לשון הקודש

וּכְשֶׁמִּתְפַּשֵּׁט יוֹצֵא אוֹר אֶחָד כָּלוּל, וּמִתְכַּסִּים בּוֹ, כְּמִי שֶׁנִּכְנָס לְהֵיכָל אֶחָד.

אוֹתוֹ הַהֵיכָל עוֹמֵד בִּשְׁנֵי צְדָדִים, שֶׁלְּהִתְכַּסּוֹת וּלְהִתְגַּלּוֹת לְמַעְלָה, וְאוֹתָם תֵּשַׁע הָעֲמוּדִים מְאִירִים בְּתוֹךְ אוֹתוֹ הַהֵיכָל, וְהָאוֹת י' גְּנוּזָה בְּתוֹךְ אוֹתוֹ הַהֵיכָל, בְּאוֹתָם הָעֲמוּדִים, וְהַהֵיכָל הַהוּא נִקְרָא ה"א.

מְזֻמָּן וְאֵינוֹ מְזֻמָּן, מִתְגַּלֶּה וְלֹא מִתְגַּלֶּה, וְלֹא מִתְגַּלֶּה כְּלָל. בְּסוֹד זֶה עוֹמֶדֶת הָאוֹת יו"ד, וְכֻלָּם סוֹמְכִים, מִשּׁוּם שֶׁהִיא טְמִירָה וּבָהּ עוֹמֵד הַכֹּל לְהִתְעַטֵּר.

לָזֶה יֵשׁ חָמֵשׁ מֶרְכָּבוֹת שֶׁיּוֹצְאוֹת מִתּוֹךְ הָאוֹר שֶׁל הַמָּאוֹר, כְּשֶׁעוֹלָה לִמְקוֹמָהּ וּמִתְכַּנֶּסֶת, לְאַחַר שֶׁעָשְׂתָה מְדִידָה.

וְאִלֵּין אִקְרוֹן נִפְלָאוֹת, נ' פְּלָאוֹת. רָזָא דָא בָּעָא דָּוִד מַלְכָּא לְמֵיקַם, עַל חָמֵשׁ רְתִיכִין אִלֵּין, כְּמָה דְאַתְּ אָמַר (תהלים קיט יח) **גַּל עֵינַי וְאַבִּיטָה נִפְלָאוֹת מִתּוֹרָתֶךָ. וְאִלֵּין כַּד נָהֲרִין וְסָלְקִין לָהּ לְאִתְעַטָּרָא, אִתְעֲבִידוּ חָמֵשׁ, לְנַהֲרָא גּוֹ חָמֵשׁ דִּלְתָתָא, וּדְנָפְקִין מִינָהּ.**

וְאִינְהוּ נ' פְּלָאוֹת, נָהֲרִין וְסָלְקִין לָהּ לְעֵילָּא וְאִתְעַטָּרָן וְאִתְקַשָּׁרָן גּוֹ אִינּוּן תֵּשַׁע סָמְכִין אָחֳרָנִין. וְאִינּוּן תֵּשַׁע סָלְקִין לְאָת יו"ד לְעֵילָּא לְעֵילָּא.

וְכַד נָחֲתִין, לָא יְדִיעַ מִמַּאן נָחֲתִין, הַאי ה"א אִתְעַטָּרַת בְּרָזָא דְּאִינּוּן חַמְשִׁין, וְאִינּוּן פְּלָאוֹת, דְּאִינּוּן חָמֵשׁ סָמְכִין לְגַוָּהּ. וְכַד אִתְעַטָּרַת וְאִתְפַּשְׁטַת, אִתְהַדְּרַת מֵרָזָא דְּנוּ"ן, לְגוֹ רָזָא דְּה"א.

לשון הקודש

וְאִלּוּ נִקְרָאִים נִפְלָאוֹת, נ' פְּלָאוֹת, עַל סוֹד זֶה רָצָה דָּוִד הַמֶּלֶךְ לַעֲמֹד עַל חָמֵשׁ מֶרְכָּבוֹת הַלָּלוּ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים קיט יח) גַּל עֵינַי וְאַבִּיטָה נִפְלָאוֹת מִתּוֹרָתֶךָ, וּכְשֶׁאֵלּוּ מְאִירִים וּמַעֲלֶה אוֹתָהּ לְהִתְעַטֵּר, נַעֲשִׂים חָמֵשׁ, לְהָאִיר לְתוֹךְ הֶחָמֵשׁ שֶׁלְּמַטָּה, וְשֶׁיָּצְאוּ מִמֶּנָּה.

וְאוֹתָם נ' פְּלָאוֹת מְאִירִים וּמַעֲלִים אוֹתָהּ לְמַעְלָה, וּמִתְעַטְּרִים וְנִקְשָׁרִים בְּתוֹךְ אוֹתָם תִּשְׁעַת הָעַמּוּדִים הָאֲחֵרִים. וְאוֹתָם הַתִּשְׁעָה מַעֲלִים אֶת הָאוֹת יו"ד לְמַעְלָה לְמַעְלָה.

כַּאֲשֶׁר יוֹרְדִים וְלֹא יָדוּעַ מִמִּי יוֹרְדִים, הַהֵ"א הַזּוֹ מִתְעַטֶּרֶת בְּסוֹד אוֹתָם הַנ', וְאוֹתָם הַפְּלָאוֹת, שֶׁהֵם חֲמֵשֶׁת הָעַמּוּדִים לְתוֹכָהּ. וְכַאֲשֶׁר מִתְעַטֶּרֶת וּמִתְפַּשֶּׁטֶת,

וְאִתְפַּשְׁטוּ אִילֵּין חֲמֵשׁ סָמְכִין לְתַתָּא, וְקָיְמָא עֲלַיְיהוּ כְּדֵין. וְכַד אִתְנְהֲירַת בְּכֻלְּהוּ, כְּדֵין נָפְקִין מִינָּהּ חֲמֵשׁ נְהוֹרִין אָחֳרָנִין, מִשְׁתַּנִּין וְלָא מִשְׁתַּנִּין, יָמִינָא וּשְׂמָאלָא.

מִכָּאן וּלְהָלְאָה, קָיְמָא מִלָּה לְאִסְתַּמָּכָא עַל רָזָא עִלָּאָה, בְּרָזָא דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא, לְמֶהֱוֵי סָתִים דָּא בְּדָא, וּלְאִשְׁתַּכְלָלָא רְתִיכָא קַדִּישָׁא.

וְאִלֵּין חֲמֵשׁ, אִינּוּן אַרְבַּע, וְאִינּוּן חֲמֵשׁ לָקֳבֵיל חֲמֵשׁ סָמְכִין. וְאִינּוּן אַרְבַּע לָקֳבֵיל אַרְבַּע סִטְרֵי עָלְמָא. וְכָל חַד וְחַד אִית לֵיהּ רְתִיכָא בִּלְחוֹדוֹי.

וְכֻלְּהוּ רְתִיכִין, כְּלִילָן כָּל רְתִיכָא וּרְתִיכָא בִּנְהוֹרָא חַד, וְכָל נְהוֹרָא וּנְהוֹרָא אִתְכְּלִיל בְּאִינּוּן סָמְכִין, וְכָל סָמְכָא וּסְמָכָא אִתְכְּלִיל בְּאָת

לשון הקודש

חוֹזֶרֶת מֵהַסּוֹד שֶׁל נו"ן לְתוֹךְ הַסּוֹד שֶׁל ה"א.

חְתְפַּשְׁטוּ חֲמֵשֶׁת הָעֲמוּדִים הַלָּלוּ לְמַטָּה, אָז עוֹמֶדֶת עֲלֵיהֶם, וּכְשֶׁהִיא מְאִירָה בְּכֻלָּם, אָז יוֹצְאִים מִמֶּנָּה חֲמִשָּׁה אוֹרוֹת אֲחֵרִים, מִשְׁתַּנִּים וְלֹא מִשְׁתַּנִּים, יָמִין וּשְׂמֹאל.

מִכָּאן וָהָלְאָה עוֹמֵד הַדָּבָר לְהִסָּמֵךְ עַל סוֹד עֶלְיוֹן בְּסוֹד הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ, לִהְיוֹת נִסְתָּר זֶה בָּזֶה, וּלְהִשְׁתַּכְלֵל הַמֻּרְכָּבָה הַקְּדוֹשָׁה.

וְאִלּוּ הַחֲמִשָּׁה הֵם אַרְבָּעָה, וְהֵם חֲמִשָּׁה כְּנֶגֶד כְּנֶגֶד חֲמִשָּׁה עֲמוּדִים, וְהֵם אַרְבָּעָה כְּנֶגֶד אַרְבַּעַת צִדְדֵי הָעוֹלָם, וּלְכָל אֶחָד וְאֶחָד יֵשׁ לוֹ מֻרְכָּבָה לְבַדּוֹ.

וְכָל הַמֻּרְכָּבוֹת כְּלָן כְּלוּלוֹת, כָּל מֻרְכָּבָה וּמֻרְכָּבָה בְּאוֹר אֶחָד, וְכָל אוֹר וְאוֹר נִכְלָל בְּאוֹתָם הָעֲמוּדִים, וְכָל עַמּוּד וְעַמּוּד נִכְלָל

ה"א. וְהַאי אָת ה"א אִתְכְּלִיל בְּאִינּוּן תִּשַׁע סְמָכִין. וְכָל חַד וְחַד אִתְכְּלִיל בְּאָת יו"ד נְקוּדָה עִלָּאָה קַדְמָאָה, לְמֶהֱוֵי כֻּלָּא חַד.

מֵהָכָא אִשְׁתְּכָחוּ רְתִיכִין, דְּסָלְקִין עַל אָת ה"א מִתַּתָּא לְעֵילָּא, כ"ה רְתִיכִין. וְרָזָא דָּא, יְבָרְכוּ כ"ה מִתַּתָּא לְעֵילָּא.

מֵאָת ה"א וּלְעֵילָּא תִּשַׁע רְתִיכִין, דְּקָיְימִין בִּלְחוֹדוֹי בְּלָא חוּשְׁבְּנָא, עַד רָזָא דְּיו"ד, וְכֻלָּא אִסְתִּים בְּגַוֵּיהּ. מִכָּאן וּלְהָלְאָה רָזָא דְּשְׁמָא קַדִּישָׁא, לְאִתְעַטָּרָא בְּאִינּוּן רְתִיכִין, וּלְאִתְכְּלָלָא דָּא בְּדָא, בְּאִלֵּין אַתְוָון יהו"ה.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִיקְרֵי אֶחָד, דִּכְתִיב (דברים ו ד) ה' אֱלֹהֵינוּ ה' אֶחָד. קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִיקְרֵי רִאשׁוֹן, דִּכְתִיב (ישעיהו מד ו) אֲנִי

לשון הקודש

בָּאוֹת ה"א, וְהָאוֹת ה"א הַזּוֹ נִכְלֶלֶת בְּאוֹתָם תִּשְׁעַת הָעֲמוּדִים, וְכָל אֶחָד וְאֶחָד נִכְלָל בָּאוֹת יו"ד הַנְּקֻדָּה הָרִאשׁוֹנָה וְהָעֶלְיוֹנָה, שֶׁיִּהְיֶה הַכֹּל אֶחָד.

מִכָּאן נִמְצָאִים הַמֶּרְכָּבוֹת שֶׁעוֹלוֹת עַל הָאוֹת ה"א מִמַּטָּה לְמַעְלָה, עֶשְׂרִים וְחָמֵשׁ מֶרְכָּבוֹת. וְזֶה סוֹד יְבָרְכוּ כ"ה מִמַּטָּה לְמַעְלָה.

מִן הָאוֹת ה' וָמַעְלָה תִּשַׁע מֶרְכָּבוֹת, שֶׁעוֹמְדוֹת לְבַד בְּלִי חֶשְׁבּוֹן עַד הַסּוֹד שֶׁל יו"ד, וְהַכֹּל נִסְתָּר בְּתוֹכוֹ. מִכָּאן וָהָלְאָה סוֹד הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ שֶׁמִּתְעַטֵּר בְּאוֹתָן הַמֶּרְכָּבוֹת, וּלְהִכָּלֵל זֶה עִם זֶה בְּאֵלּוּ הָאוֹתִיּוֹת יהו"ה.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן: הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא נִקְרָא אֶחָד, שֶׁכָּתוּב (דברים ו ד) ה' אֱלֹהֵינוּ ה' אֶחָד. הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא נִקְרָא רִאשׁוֹן, שֶׁכָּתוּב (ישעיה מד) אֲנִי רִאשׁוֹן. הַקָּדוֹשׁ

רִאשׁוֹן. קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִיקְרֵי אַהֲרוֹן, דִּכְתִיב (שם) וַאֲנִי אַהֲרוֹן. בְּרִיךְ הוּא וּבְרִיךְ שְׁמֵיהּ לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא.

ה"א רָזָא דִּכְתִיב וַאֲנִי אַהֲרוֹן, דָּא ה"א בַּתְרָאָה דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא. רְתִיכָא קַדִּישָׁא בָּאַהֲרוֹן, דִּכְתִיב (שם מא ד) וְאֶת אַחֵרוֹנִים אֲנִי הוּא. אַהֲרוֹן וְאַחֵרוֹנִים כֻּלְּהוּ בְּרָזָא חָדָא אִתְכְּלִילוּ אִלֵּין בְּאִלֵּין. רָזָא דְּה"א, אִינּוּן ד', וְאִלֵּין ד' דְּאִיקְרוֹן אַחֲרוֹנִים, כֻּלְּהוּ קָיְמִין מִסְּטְרָא דִּלְעֵילָּא וּמִסְּטְרָא דִּלְתַתָּא.

רְתִיכָא דָּא, מִיכָאֵל גַּבְרִיאֵל רְפָאֵל אוּרִיאֵל, אִלֵּין אִינּוּן אַרְבַּע, וְחָדָא נְקוּדָה דְּקָיְמָא עֲלַיְיהוּ אִינּוּן ה"א. וְלָא אִיקְרֵי ה"א דָּא, אֶלָּא בְּרָזָא (דף ד ע"ב) דְּאִלֵּין אַרְבַּע, וּנְקוּדָה בַּתְרָאָה דְּשַׁרְיָא עֲלַיְיהוּ. וְרָזָא דְּה"א דָּא דל"ת הֲוַת, וְהַהוּא

לשון הקודש

בָּרוּךְ הוּא נִקְרָא אַהֲרוֹן, שֶׁנֶּאֱמַר (שם) וַאֲנִי אַהֲרוֹן. בָּרוּךְ הוּא וּבָרוּךְ שְׁמוֹ לְעוֹלָם וּלְעוֹלְמֵי עוֹלָמִים.

ה"א סוֹד הַכָּתוּב וַאֲנִי אַהֲרוֹן, זוֹ ה"א הָאַחֲרוֹנָה שֶׁל הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ, מֶרְכָּבָה קְדוֹשָׁה בָּאַהֲרוֹן, שֶׁכָּתוּב (שם מא, ד) וְאֶת אַחֲרוֹנִים אֲנִי הוּא. אַהֲרוֹן וְאַחֲרוֹנִים, כֻּלָּם בְּסוֹד אֶחָד נִכְלְלוּ אֵלּוּ עִם אֵלּוּ.

הַסּוֹד שֶׁל ה"א הֵם ד', וְאֵלּוּ הַד' שֶׁנִּקְרָאִים אַחֲרוֹנִים, כֻּלָּם עוֹמְדִים מֵהַצַּד שֶׁל מַעְלָה וּמֵהַצַּד שֶׁל מַטָּה.

הַמֶּרְכָּבָה הַזּוֹ, מִיכָאֵל גַּבְרִיאֵל רְפָאֵל אוּרִיאֵל, אֵלּוּ הֵם אַרְבַּע, וּנְקֻדָּה אַחַת שֶׁעוֹמֶדֶת עֲלֵיהֶם הֵם ה"א. וְהַה"א הַזּוֹ אֵינָהּ נִקְרֵאת אֶלָּא בְּסוֹד אַרְבַּע הַלָּלוּ, וְהַנְּקֻדָּה הָאַחֲרוֹנָה שֶׁשּׁוֹרָה עֲלֵיהֶם. וְהַסּוֹד

נְקוּדָה דְּשָׂרָיָא עֲלַיְיהוּ בְּאֶמְצָעִיתָא אִתְעֲבִיד ה"א.

וּבְרָזָא דַּחֲנוֹךְ, אִית ה"א אָחְרָא לְתַתָּא, דְּקָיְימָא מִתְקַשְׁרָא בְּהַאי ה"א, וְכוּלָּא חַד בְּחַד, וּכְדֵין אִיהוּ עִידָן לְמִבְכֵּי, וְסִימָנִיךְ אַהָה.

בְּגִין דְּסַחֲרָנֵי בִּישָׁא לְתַתָּא, חַפְיָא כְּנַוְונָא דְּדל"ת, וְסַחֲרָא לְאִלֵּין אַרְבַּע, וּלְהַאי נְקוּדָה. וְקָיְימָא בְּהַאי נְקוּדָה קְלִיפָּא תַּקִּיפָא, לְחַפְיָא עֲלָהּ. וּכְדֵין אִתְכַּפְיַאת סִיחֲרָא, וּנְהִירוּ דִּילָהּ אִתְחַפְיָא, וּכְדֵין אִתְיְיהֵב רְשׁוּ לְמֵידַן עָלְמָא בְּדִינִין בִּישִׁין. וְרָזָא דְּה"א וְה"א בַּתְרָאָה תַּרְוַוייהוּ בְּחַד נְקוּדָה ה"ה. דְּהָא כְּדֵין דִּינָא אִתְיְהִיב בְּרָזָא דִּכְתִיב (דניאל ד יד) בִּגְזֵרַת עִירִין פִּתְגָמָא וּמֵאמַר קַדִּישִׁין שְׁאֵלְתָא עַד דְּבַרַת.

לשון הקודש

שֶׁל ה"א זוֹ הָיְתָה דָּל"ת, וְאוֹתָהּ הַנְּקֻדָּה הַזּוֹ קְלִפָּה שֶׁשּׁוֹרָה עֲלֵיהֶן בָּאֶמְצַע נַעֲשֵׂית ה"א.

וּבַסּוֹד שֶׁל חֲנוֹךְ יֵשׁ ה"א אַחֶרֶת לְמַטָּה שֶׁעוֹמֶדֶת קְשׁוּרָה עִם הַה"א הַזּוֹ, וְהַכֹּל אֶחָד עִם אֶחָד, וְאָז הוּא הַזְּמַן לִבְכּוֹת, וְסִימָנְךָ אַהָה.

מִשּׁוּם שֶׁסִּבּוּב הָרָע לְמַטָּה, מְכַסֶּה כְּמוֹ הַדָּל"ת, וּמַקִּיף אֶת הָאַרְבַּע הַלָּלוּ וְאֶת הַנְּקֻדָּה הַזּוֹ, וְעוֹמֶדֶת בַּנְּקֻדָּה הַזּוֹ קְלִפָּה חֲזָקָה לְכַסּוֹת עָלֶיהָ. וְאָז מִתְכַּסָּה הַלְּבָנָה, וְהָאוֹר שֶׁלָּהּ מִתְכַּסֶּה, וְאָז נִתֶּנֶת הָרְשׁוּת לָדוּן אֶת הָעוֹלָם בְּדִינִים רָעִים. וְהַסּוֹד שֶׁל ה"א עִם ה"א הָאַחֲרוֹנָה, שְׁנֵיהֶם בְּנְקֻדָּה אַחַת ה"ה, שֶׁהֲרֵי אָז הַדִּין נִתָּן, בְּסוֹד הַכָּתוּב (דניאל ד, יד) בִּגְזֵרַת הַמַּלְאָכִים הַדָּבָר וּבְמַאֲמַר הַקְּדוֹשִׁים הַשְּׁאֵלָה בַּעֲבוּר.

רְתִיכָא דָּא קַיְימָא בְּה"א בַּתְרָאָה, לָא אִיתְפָּרְשָׁן דָּא מִן דָּא לְעָלְמִין. וּבְכָל אֲתַר דְּיִשְׁתְּכַח מִיכָאֵל דְּאִיהוּ רֵישָׁא לְאִלֵּין, תַּמָּן אִיהִי שְׁכִינְתָּא. כֻּלָּא אִתְקַשַּׁר דָּא בְּדָא, וְאִינּוּן מִתְקַשְּׁרִין גּוֹ הַהִיא נְקוּדָה וְכֻלָּא ה"א.

וְכַד אִיהִי חַד ה"א, וְאָת אל"ף אוֹ אָת יו"ד קָדְמָא לָהּ, וְאִיהִי בְּחַד נְקוּדָה, כְּדֵין אִיהִי אַתְיָא לְאוֹטָבָא לְעָלְמָא, א"ה אוֹ י"ה, דְּהָא קְלִיפָּא בִּישָׁא אִיתַּבְרַת מִקַּמָּהּ, וְלָא חַפְיָא עֲלָהּ. הָא' י', קַיְימָא בְּרָזָא דָּא.

כְּגַוְונָא דָּא, לֵית לָךְ שְׁמָא קַדִּישָׁא בְּאַתְוָון רְשִׁימִין, דְּלָא קַיְימָא בְּהַהוּא אָת רְתִיכָא דִּילֵיהּ, בְּהַהוּא שְׁמָא, עַל מַה דְּאִסְתַּמִּיךְ. וְהַהוּא רְתִיכָא סְמָכָה דִּילֵיהּ. דְּלֵית לָךְ מַלְכָּא דְּלָא אָתֵי בְּחֵילוֹי וְלָא אִשְׁתְּכַח יְחִידָאי, וְעַל דָּא יהו"ה צְבָאוֹת

לשון הקודש

הַמֶּרְכָּבָה הַזּוֹ עוֹמֶדֶת בַּה"א הָאַחֲרוֹנָה, לֹא נִפְרָדִים זוֹ מִזּוֹ לְעוֹלָמִים, וּבְכָל מָקוֹם שֶׁנִּמְצָא מִיכָאֵל שֶׁהוּא הָרֹאשׁ לְאֵלּוּ, שָׁם הַשְּׁכִינָה. הַכֹּל נִקְשָׁר זֶה עִם זֶה, וְהֵם נִקְשָׁרִים תּוֹךְ אוֹתָהּ הַנְּקֻדָּה, וְהַכֹּל ה"א.

וּכְשֶׁהִיא ה"א אַחַת, וְהָאוֹת אָלֶ"ף אוֹ הָאוֹת יו"ד קוֹדֶמֶת לָהּ, וְהִיא בְּנִקֻּדָּה אַחַת, אָז הִיא בָּאָה לְהֵיטִיב לָעוֹלָם, א"ה אוֹ י"ה, שֶׁהֵרֵי הַקִּלְפָּה הָרָעָה נִשְׁבֶּרֶת מִלְּפָנֶיהָ וְלֹא מְכַסָּה עָלֶיהָ. הָא' הַי' עוֹמֶדֶת בְּסוֹד זֶה.

כְּמוֹ כֵּן, אֵין לְךָ שֵׁם קָדוֹשׁ בָּאוֹתִיּוֹת הָרְשׁוּמוֹת שֶׁלֹּא עוֹמֵד עִם אוֹתָהּ הָאוֹת הַמֶּרְכָּבָה שֶׁלּוֹ, בְּאוֹתוֹ הַשֵּׁם, עַל מַה שֶּׁנִּסְתַּמֵּךְ, וְאוֹתָהּ הַמֶּרְכָּבָה הִיא הַתּוֹמֵךְ שֶׁלּוֹ. שֶׁאֵין לְךָ מֶלֶךְ שֶׁלֹּא בָּא עִם חַיָּלָיו

כֻּלָּא כַּחֲדָא, דְּלָא אִיתְפְּרְשָׁן רְתִיכִין מִן שְׁמָא קַדִּישָׁא, וְכָל אָת וְאָת בָּלִיל בְּגַוֵּיהּ רְתִיכָא דִּילֵיהּ, וּכְדֵין כֻּלָּא אִיהוּ שְׁמָא קַדִּישָׁא.

הַאי אָת ה"א, אִית לָהּ רְתִיכָא, בְּאִינּוּן שַׁלִּיטִין לְתַתָּא. בְּגִין דְּאָת דָּא אִיהִי בְּאִתְגַּלְיָיא, וְעִירָא דְּמִן חַבְרַיָּיא. אֲבָל כֻּלְּהוּ אַתְוָון אָחֳרָנִין, לֵית לוֹן רְתִיכָא, לְאִתְכְּלָלָא בְּאִינּוּן אַתְוָון, בְּאִלֵּין תַּתָּאֵי, בַּר הַאי. בְּגִין דְּאָת דָּא אִתְכְּלִיל בְּתַתָּאֵי דִּלְבַר, וְאַתְוָון אָחֳרָנִין אִתְכְּלִילוּ בְּהוֹן רְתִיכִין קַדִּישִׁין דְּלָאו אִינּוּן לְבַר. בַּר, כַּד מִתְחַבְּרָן הֵיכָלִין בְּהֵיכָלִין, תַּתָּאֵי בְּעִילָּאֵי, אֲבָל לָא אִיתְכְּלִילָן בְּאִינּוּן אַתְוָון לְמֶהֱוֵי חַד אָת.

וּבְגִין כָּךְ, אָת וְאָת מִשְׁמָא קַדִּישָׁא, אִתְכְּלִיל רְתִיכִיָּה (כָּל שְׁמָא וּשְׁמָא מִן שְׁמָהָן קַדִּישִׁין, כָּלִיל רְתִיכָא קַדִּישָׁא

לשון הקודש

וְלֹא נִמְצָא יְחִידִי, וְעַל כֵּן יהו"ה צְבָאוֹת, הַכֹּל בְּאֶחָד, שֶׁלֹּא נִפְרְדוֹת הַמֶּרְכָּבוֹת מִן הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ, וְכָל אוֹת וְאוֹת כּוֹלֶלֶת בְּתוֹכָהּ אֶת מֶרְכַּבְתָּהּ, וְאָז הַכֹּל הוּא שֵׁם קָדוֹשׁ.

לָאוֹת ה"א הַזּוֹ יֵשׁ לָהּ מֶרְכָּבָה בְּאוֹתָם הַשַּׁלִּיטִים לְמַטָּה, מִשּׁוּם שֶׁהָאוֹת הַזּוֹ הִיא בְּנָלוּי, הַקָּטָן שֶׁמִּן הַחֲבֵרִים, אֲבָל לְכָל הָאוֹתִיּוֹת הָאַחֵרוֹת אֵין לָהֶן מֶרְכָּבָה לְהִתְכַּלֵּל בְּאוֹתָן הָאוֹתִיּוֹת, בַּתַּחְתּוֹנִים הַלָּלוּ, פְּרָט לָזֹאת. מִשּׁוּם שֶׁהָאוֹת הַזּוֹ נִכְלֶלֶת בַּתַּחְתּוֹנִים שֶׁבַּחוּץ, וְהָאוֹתִיּוֹת הָאַחֵרוֹת נִכְלְלוּ בָהֶן מֶרְכָּבוֹת קְדוֹשׁוֹת שֶׁאֵינָם בַּחוּץ, פְּרָט לְכַאֲשֶׁר מִתְחַבְּרִים הַהֵיכָלוֹת עִם הֵיכָלוֹת, הַתַּחְתּוֹנִים עִם הָעֶלְיוֹנִים, אֲבָל אֵין נִכְלָלִים עִם אוֹתָן הָאוֹתִיּוֹת לִהְיוֹת אוֹת אַחַת.

וּמִשּׁוּם כָּךְ, אוֹת וְאוֹת מֵהַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ

(בְּגַוֵּיהּ) בְּגַוַּיה וְדָא הוּא שְׁמָא קַדִּישָׁא כִּדְקָא יָאוֹת. וְכֵן לְכָל אָת וְאָת מֵאינוּן אַרְבַּע. וְאינוּן אַרְבַּע אַתְוָון, אינוּן רָזָא דְּרְתִיכָא, לְמַאן דְּלָא אִתְיְדַע. וּלְכָל אָת וְאָת, אִית לֵיהּ רְתִיכָא דְּאִתְכְּלִיל בְּגַוַּיה, וְאִתְרְשִׁים בְּהַהוּא אָת מַמָּשׁ.

הַאי ה"א, אִיהִי תְּרֵיסַר. וְהַאי נְקוּדָה דְּקַיְימָא לְעֵילָא, אִיהִי תְּלֵיסַר. וְאינוּן תְּלֵיסַר מְכִילָן דְּרַחֲמֵי לְתַתָּא, כְּגַוְונָא דִּלְעֵילָא. הַנֵּי תְּרֵיסַר, אינוּן תְּרֵיסַר תְּחוּמִין, וְאינוּן לְאַרְבַּע סִטְרֵי עָלְמָא, תְּלַת תְּלַת לְכָל סְטַר.

וְאינוּן תְּלַת, אינוּן תִּשְׁעָה לְכָל סְטַר. לְסְטַר מִזְרָח תִּשְׁעָה. לְסְטַר מַעֲרָב תִּשְׁעָה. לְסְטַר צָפוֹן תִּשְׁעָה. לְסְטַר דָּרוֹם תִּשְׁעָה. וְהַאי נְקוּדָה דְּקַיְימָא עֲלַיְיהוּ בְּאֶמְצָעִיתָא. אִשְׁתְּכַח הַאי נְקוּדָה

לשון הקודש

נִכְלֶלֶת מֻרְכַּבְתּוֹ (כָּל שֵׁם וְשֵׁם מִן הַשֵּׁמוֹת הַקְּדוֹשִׁים, נִכְלֶלֶת מֻרְכָּבָה קְדוֹשָׁה בְּתוֹכוֹ) בְּתוֹכָהּ, וְזֶהוּ שֵׁם קָדוֹשׁ כָּרָאוּי, וְכֵן לְכָל אוֹת וְאוֹת מֵאוֹתָן הָאַרְבַּע. וְאוֹתָן אַרְבַּע הָאוֹתִיּוֹת הֵן סוֹד הַמֻּרְכָּבָה לְמִי שֶׁלֹּא נוֹדָע, וּלְכָל אוֹת וְאוֹת יֵשׁ לָהּ מֻרְכָּבָה שֶׁנִּכְלֶלֶת בְּתוֹכָהּ וְנִרְשֶׁמֶת בְּאוֹתָהּ הָאוֹת מַמָּשׁ.

הַה"א הַזּוֹ הִיא שְׁנַיִם עָשָׂר, וְהַנְּקֻדָּה הַזּוֹ שֶׁעוֹמֶדֶת לְמַעְלָה הִיא שְׁלִשָּׁה עָשָׂר, וְהֵם שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה מִדּוֹת הָרַחֲמִים לְמַטָּה, כְּמוֹ שֶׁלְּמַעְלָה. הַשְּׁנַיִם עָשָׂר הַלָּלוּ הֵם שְׁנֵים עָשָׂר תְּחוּמִים, וְהֵם לְאַרְבַּעַת צִדְדֵי הָעוֹלָם, שְׁלֹשָׁה שְׁלֹשָׁה לְכָל צַד.

וְאוֹתָם הַשְּׁלֹשָׁה הֵם תִּשְׁעָה לְכָל צַד. לְצַד מִזְרָח תִּשְׁעָה, לְצַד מַעֲרָב תִּשְׁעָה, לְצַד צָפוֹן תִּשְׁעָה, לְצַד דָּרוֹם תִּשְׁעָה, וְהַנְּקֻדָּה הַזּוֹ שֶׁעוֹמֶדֶת עֲלֵיהֶן בָּאֶמְצַע. נִמְצֵאת הַנְּקֻדָּה הַזּוֹ שֶׁמַּשְׁלִימָה כָּל צַד

דְּאַשְׁלִים לְכָל סְטַר לַעֲשָׂרָה, בְּגִין דְּקַיְימָא בְּאֶמְצָעִיתָא. לִסְטַר מִזְרָח עֲשָׂרָה. לִסְטַר מַעֲרָב עֲשָׂרָה. לִסְטַר צָפוֹן עֲשָׂרָה. לִסְטָר דָּרוֹם עֲשָׂרָה. עֲשַׂר סְפִירָן לְכָל סְטַר. וְאִלֵּין אִינוּן אַרְבְּעִין אַתְוָון, דְּקַיְימִין בְּרָזָא דִּבְרֵאשִׁית לְתַתָּא, בְּרָזָא דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא, וּתְרֵין אֹזְנִין לְאַחֲדָא בְּיָמִינָא וּשְׂמָאלָא. וְכֻלְּהוּ קַיְימִין בְּרָזָא דְּה"א.

חַשְׁתָּא אִשְׁתְּכַח דְּה"א דָּא, בְּכָל אִינוּן רָזִין עִילָּאִין: בְּהַהוּא רְתִיכָא קַדִּישָׁא. בְּאִינוּן תְּרֵיסַר. בְּרָזָא דְּעֶשֶׂר סְפִירָן. בְּרָזָא דְּמ"ב אַתְוָון מְחַקְּקָן דִּבְשְׁמָא קַדִּישָׁא. כֻּלָּא אִתְכְּלִיל בְּהַאי דְּיוֹקְנָא דְּה"א.

וְכֻלְּהוּ קַיְימֵי בַּאֲלַכְסוֹנָא, בְּרָזָא דִּנְקוּדָה דְּקַיְימָא בְּאֶמְצָעִיתָא, דְּאַכְרַע לְכֻלְּהוּ

לשון הקודש

לַעֲשָׂרָה, מִשּׁוּם שֶׁעוֹמֶדֶת בָּאֶמְצַע. לְצַד מִזְרָח עֲשָׂרָה, לְצַד מַעֲרָב עֲשָׂרָה, לְצַד צָפוֹן עֲשָׂרָה, לְצַד דָּרוֹם עֲשָׂרָה, עֶשֶׂר סְפִירוֹת לְכָל צַד, וְאֵלּוּ הֵם מ' אוֹתִיּוֹת שֶׁעוֹמְדוֹת בְּסוֹד שֶׁל בְּרֵאשִׁית לְמַטָּה, בְּסוֹד הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ, וּשְׁתֵּי אָזְנַיִם הֵן לֶאֱחֹז בְּיָמִין וּשְׂמֹאל, וְכֻלָּם עוֹמְדִים בְּסוֹד שֶׁל ה"א.

עַכְשָׁו נִמְצָא שֶׁהַהֵ"א הַזּוֹ בְּכָל אוֹתָם סוֹדוֹת עֶלְיוֹנִים: בְּאוֹתָהּ הַמֶּרְכָּבָה הַקְּדוֹשָׁה, בְּאוֹתָם שְׁנֵים עָשָׂר, בְּסוֹד עֶשֶׂר סְפִירוֹת, בְּסוֹד שֶׁל אַרְבָּעִים וּשְׁתַּיִם אוֹתִיּוֹת הַמְּחֻקָּקוֹת שֶׁבְּשֵׁם הַקָּדוֹשׁ. הַכֹּל נִכְלָל בַּדְּיוּקָן הַזֶּה שֶׁל ה"א.

וְכֻלָּם עוֹמְדִים בַּאֲלַכְסוֹן, בְּסוֹד הַנְּקֻדָּה שֶׁעוֹמֶדֶת בָּאֶמְצַע, שֶׁמַּכְרִיעָה אֶת כֻּלָּם

בְּאוֹרַח מֵישָׁר, סִטְרָא דָּא בְּסִטְרָא דָּא, וְכֵן לְאַרְבַּע סִטְרִין, כְּלְהוּ קָיְימֵי בְּמַתְקְלָא, תַּקְלָא דְּקָיְימָא לְאַתְקָנָא כֻּלָּא.

בְּרָזָא דָּא, אִתְבְּרִיאוּ וְאִתְתַּקָּנוּ כָּל הָנֵי תַּתָּאֵי. וְעַל דָּא כְּתִיב וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים נַעֲשֶׂה אָדָם בְּצַלְמֵנוּ כִּדְמוּתֵנוּ. נַעֲשֶׂה, וַדַּאי אִיהוּ ה"א, וְכָל הַנֵי דְּקָיְימִין לְתַתָּא, וְאִתְאַחֲדוּ בָּהּ, בִּדְיוּקְנָה מַמָּשׁ. כְּמָא דְּאִיקְרֵי ה'. בַּר מַה דְּאִית חָדָא לְעֵילָּא, בַּמֶּה דְּלָא אִתְחֲזֵי כְּלַל בִּדְיוּקְנָהָא, וְלָא אִיתְרְשִׁים בָּהּ לְאִיתְחֲזָאָה.

כַּד אִקְרֵי ה"א, אִזְדַּמְנַת בְּכָל הַנֵי רָזִין. אִיהוּ כֻּלָּא, בְּגִין דָּא קָיְימָא הַאי נְקוּדָה גּוֹ אֶמְצָעִיתָא, בְּגִין דְּאִתְאַחִידַת בְּכוּלָּא, אִלֵּין דְּלִסְטַר מִזְרָח, אִתְאֲחִידַן בָּהּ, וְאִיהוּ עִמְּהוֹן. (אִלֵּין דְּלִסְטַר דָּרוֹם אִתְאֲחִידַת בָּהּ, וְאִיהִי עִמְּהוֹן. אִילֵּין דְּלִסְטַר צָפוֹן, אִתְאֲחִידַת עִמְּהוֹן וְאִיהִי עִמְּהוֹן,) **וּבְגִין**

לשון הקודש

בְּדֶרֶךְ יָשָׁר, הַצַּד הַזֶּה בְּצַד הַזֶּה, וְכֵן לְד' צְדָדִים, כֻּלָּם עוֹמְדִים בְּמִשְׁקָל, הַמִּשְׁקָל שֶׁעוֹמֵד לְהַתְקִין הַכֹּל.

בְּסוֹד הַזֶּה נִבְרְאוּ וְנִתְתַּקְנוּ כָּל הַתַּחְתּוֹנִים הַלָּלוּ, וְעַל זֶה כָּתוּב (בראשית א כו) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים נַעֲשֶׂה אָדָם בְּצַלְמֵנוּ כִּדְמוּתֵנוּ. נַעֲשֶׂה, וַדַּאי שֶׁהוּא ה"א, וְכָל אֵלֶּה שֶׁעוֹמְדִים לְמַטָּה וְנֶאֱחָזוּ בָּהּ, בִּדְמוּתָהּ מַמָּשׁ, כְּמוֹ שֶׁנִּקְרֵאת ה', פְּרָט לְמַה שֶׁיֵּשׁ אֶחָד לְמַעְלָה בְּמַה שֶׁלֹּא נִרְאֶה כְּלָל בִּדְיוּקָנָהּ, וְלֹא נִרְשָׁם בָּהּ לְהֵרָאוֹת.

כְּשֶׁנִּקְרֵאת ה"א, מִזְדַּמֶּנֶת בְּכָל הַסּוֹדוֹת הַלָּלוּ. הוּא הַכֹּל, מְשׁוּם זֶה עוֹמֶדֶת הַנְּקֻדָּה הַזּוֹ בְּתוֹךְ הָאֶמְצַע, מְשׁוּם שֶׁנֶּאֱחָזָה בַּכֹּל. אֵלּוּ שֶׁלְּצַד מִזְרָח נֶאֱחָזִים בָּהּ, וְהִיא עִמָּהֶם. (אֵלּוּ שֶׁלְּצַד דָּרוֹם נֶאֱחָזֶת בָּהּ, וְהִיא עִמָּהֶם. אֵלּוּ שֶׁלְּצַד

כָּךְ אִיהִי בְּכֹלָּא, וְכֹלָּא בָּהּ, וְכֹלָּא ה"א. וְעַל דָּא כְּתִיב, נַעֲשֶׂה אָדָם, וּכְתִיב וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים, כֹּלָּא אִיהוּ בְּרָזָא עִילָּאָה כִּדְקָא חָזֵי.

וְכָל הַנֵּי רָזִין, וְכָל רָזִין עִילָּאִין, כְּלְהוּ אִשְׁתְּמוֹדָעָן בְּהַנֵּי אַתְוָון, וְאִתְרְשִׁימוּ בְּהַהוּא אָת מַפָּשׁ, לְאִתְיַחֲדָא שְׁמָא קַדִּישָׁא כִּדְקָא יָאוֹת. וְכֹלָּא רָזָא עִילָּאָה בִּשְׁמָא קַדִּישָׁא. עַד הָכָא אִיתְרְמִיזַת חָכְמָה עִילָּאָה, בְּרָזָא דְּאָת ה"א בַּתְרָאָה דְּאַתְוָון אַרְבַּע. זַכָּאָה חוּלְקֵיהּ מַאן דְּעָאל וּנְפַק, וְיָדַע אוֹרְחוֹי דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמֵיעַל בְּלָא כִּיסוּפָא לְעָלְמָא דְּאָתֵי.

רָזָא דְּאָת ו"ו רְתִיכָא קַדִּישָׁא עִילָּאָה, דְּקָיְימָא בְּקִיּוּמָא שְׁלִים הַאי אִתְפְּלַג לְתְרִין אַתְוָון, דְּאִינּוּן תְּרֵין וָוִי"ן ו"ו, דָּא כְּנַוְונָא דְּדָא, וְאִינּוּן תְּרֵיסַר רָזִין עִילָּאִין.

לשון הקודש

צְפוֹן נֶאֱחָזוֹת עִמָּם, וְהִיא עִמָּהֶם). וּמִשּׁוּם כָּךְ הִיא בַּכֹּל, וְהַכֹּל בָּהּ, וְהַכֹּל ה"א. וְעַל זֶה כָּתוּב נַעֲשֶׂה אָדָם, וְכָתוּב וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים, הַכֹּל הוּא בְּסוֹד עֶלְיוֹן כָּרָאוּי.

וְכָל הַסּוֹדוֹת הַלָּלוּ וְכָל הַסּוֹדוֹת הָעֶלְיוֹנִים כֻּלָּם נוֹדָעִים בָּאוֹתִיּוֹת הַלָּלוּ וְנִרְשָׁמוּ בְּאוֹתָהּ הָאוֹת מַמָּשׁ, שֶׁיִּתְיַחֵד הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ כָּרָאוּי, וְהַכֹּל סוֹד עֶלְיוֹן בַּשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ. עַד כָּאן נִרְמְזָה הַחָכְמָה הָעֶלְיוֹנָה בְּסוֹד הָאוֹת ה"א, הָאַחֲרוֹנָה שֶׁלְּאַרְבַּע הָאוֹתִיּוֹת. אַשְׁרֵי חֶלְקוֹ שֶׁל מִי שֶׁנִּכְנַס וְיָצָא, וְיוֹדֵעַ אֶת דַּרְכֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְהִכָּנֵס לְלֹא בוּשָׁה לָעוֹלָם הַבָּא.

הַסּוֹד שֶׁל הָאוֹת וָ"ו הַמֻּרְכָּבָה הַקָּדוֹשָׁה הָעֶלְיוֹנָה שֶׁעוֹמֶדֶת בְּקִיּוּם שָׁלֵם, זֶה נֶחֱלָק

הַאי ו"ו עִילָּאָה, אִיהוּ קַיְימָא בְּחָמֵשׁ סָמְכִין עִילָּאִין, דְּקַיְימָא עֲלַיְיהוּ אָת ה"א עִילָּאָה. וְהַאי ו"ו, אַף עַל גַּב דְּאִיהוּ שִׁית, וְרָזָא דְשִׁית, אִיהוּ חָמֵשׁ, וְרָזָא דְחָמֵשׁ, וְכוּלָּא אִיהוּ כִּדְקָא חָזֵי.

שִׁירוּתָא בְּסִטְרָא דְּיָמִינָא, רָזָא דִּנְהוֹרָא קַדְמָאָה דָּא, קַיְימָא עַל רְתִיכָא חָדָא, דְּאִיהוּ תְּלַת תְּלַת, וְלָא אַרְבַּע. וְאַף עַל גַּב דְּלֵית רְתִיכָא אֶלָּא בְּאַרְבַּע, כּוּלָּא הָכָא בְּרָזָא בְּתְלַת תְּלַת. כְּמָה דְּאַתְוָון אָזְלִין בִּשְׁמָא קַדִּישָׁא. וּבְגִין כָּךְ כּוּלָּא אָזְלָא בִּתְלַת תְּלַת.

אָת ה"א דְּקָאֲמַרְתְּ, אִיהִי רְבִיעָאָה דְּאַתְוָון. וּבְגִין כָּךְ רְתִיכָא דִילָהּ אִיהִי בְּאַרְבַּע. וְאַף עַל גַּב דְּאִיהִי בְּאַרְבַּע, אִיהִי בִּתְלַת תְּלַת. וְכוּלָּא אָזְלָא בְּאוֹרַח מִישָׁר, לְסַלְקָא דָּא בְּגַוְונָא דְדָא, לְמֶהֱוֵי חָד.

לשון הקודש

לִשְׁתֵּי אוֹתִיּוֹת, שֶׁהֵן שְׁתֵּי וָוִי"ם ו"ו, זֶה כְּמוֹ זֶה, וְהֵם שְׁנַיִם עָשָׂר סוֹדוֹת עֶלְיוֹנִים.

חַו"ו הָעֶלְיוֹנָה הַזּוֹ הִיא עוֹמֶדֶת עִם חֲמֵשֶׁת הָעַמּוּדִים הָעֶלְיוֹנִים, שֶׁעוֹמֶדֶת עֲלֵיהֶם הָאוֹת ה"א הָעֶלְיוֹנָה, וְהַו"ו הַזּוֹ, אַף עַל גַּב שֶׁהִיא שֵׁשׁ, וְהַסּוֹד שֶׁל שֵׁשׁ, הִיא חָמֵשׁ, וְהַסּוֹד שֶׁל חָמֵשׁ, וְהַכֹּל הוּא כָּרָאוּי.

הָרִאשִׁית בְּצַד הַיָּמִין, סוֹד הָאוֹר הָרִאשׁוֹן הַזֶּה עוֹמֵד עַל מֶרְכָּבָה אַחַת, שֶׁהִיא שָׁלֹשׁ שָׁלֹשׁ, וְלֹא אַרְבַּע. וְאַף עַל גַּב שֶׁאֵין מֶרְכָּבָה אֶלָּא בְּאַרְבַּע, הַכֹּל כָּאן בְּסוֹד בְּשָׁלֹשׁ שָׁלֹשׁ. כְּמוֹ שֶׁהָאוֹתִיּוֹת הוֹלְכוֹת בַּשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ, וּמְשׁוּם כָּךְ הַכֹּל הוֹלֵךְ בְּשָׁלֹשׁ שָׁלֹשׁ.

הָאוֹת ה"א שֶׁאָמַרְתְּ הִיא הָרְבִיעִית בָּאוֹתִיּוֹת, וּמְשׁוּם כָּךְ הַמֶּרְכָּבָה שֶׁלָּהּ הִיא בְּאַרְבַּע, וְאַף עַל גַּב שֶׁהִיא בְּאַרְבַּע, הִיא

רְתִיכָא דְּלִסְטַר דָּרוֹם, דְּאִיהוּ יָמִינָא, (הַהוּא רְתִיכָא)
בִּתְלָתָא דִּי נָפְקָא מִגּוֹ בּוּצִינָא. כַּד סָלְקָא
רוּחָא דְּנָשִׁיב בְּתֵרֵיסָר רוּחִין, דְּבוּסְמִין דְּסָלְקִין רֵיחִין,
וְלָא סָלְקִין, כָּלִיל בִּתְלַת גְּוָונִין, נְהִיר בִּנְהִירוּ,
וְאִישְׁתְּאַב בְּגַוָּוהִ. חַד לָהִיט בְּאֶשָׁא, וְחַד לָהִיט בְּמַיָּא,
וְחַד לָהִיט בְּרוּחָא. וְהַאי אִתְפְּרַשׁ, וַהֲוֵי (דף ה ע"א) תְּלַת.

הַאי רוּחָא, כַּד אִתְפְּרַשׁ וַהֲוֵי תְּלַת גְּוָונִין, אִלֵּין
לָאו אִינּוּן אֶשָׁא, וְלָאו אִינּוּן מַיָּא, וְלָאו אִינּוּן
רוּחָא, אֶלָּא הַאי רוּחָא כַּד אִתְפְּרַשׁ, כָּל חַד וְחַד
נָהִיר וְלָהִיט וְיָהִיב תּוּקְפָּא לַאֲתַר דַּעֲלֵיהּ, וּלְבָתַר
אִתְעֲבִיד סֻמְּךָ תְּחוֹתֶיהָ.

גְּוָונָא חַד אִתְלַהֵיט, וְאַתְקֵף בֵּיהּ אֶשָׁא, דְּאִתְכְּלִיל
בְּהַאי סִטְרָא דְּיָמִינָא. גְּוָונָא אָחֳרָא
אִתְלַהֵיט, וְאִתְתַּקֵּף בֵּיהּ מַיָּא, דְּאִתְכְּלִילוּ בְּיָמִינָא.

לשון הקודש

בְּשָׁלֹשׁ שָׁלֹשׁ, וְהַכֹּל הוֹלֵךְ בְּדֶרֶךְ יָשָׁר
לַעֲלוֹת זֶה כְּמוֹ זֶה, לִהְיוֹת אֶחָד.
הַמֻּרְכָּבָה שֶׁלְּצַד דָּרוֹם, שֶׁהִיא יָמִין, (אוֹתָהּ
מֻרְכָּבָה) בְּשִׁלֹּשָׁה שֶׁיּוֹצְאוֹת מִתּוֹךְ הַמָּאוֹר,
כְּשֶׁעוֹלָה הָרוּחַ שֶׁנּוֹשֶׁבֶת בְּי"ב רוּחוֹת,
שֶׁמַּעֲלִים רֵיחַ, וְלֹא מַעֲלִים, בְּלוּלָה
בְּשִׁלֹּשָׁה גְּוָנִים, מְאִירָה בָּאוֹר שֶׁנִּשְׁאָב
בְּתוֹכָהּ, אֶחָד לוֹהֵט בְּאֵשׁ, וְאֶחָד לוֹהֵט
בְּמַיִם, וְאֶחָד לוֹהֵט בְּרוּחַ, וְזֶה הִתְפָּרֵשׁ,
וְהֵם שָׁלֹשׁ.
הָרוּחַ הַזּוֹ, כַּאֲשֶׁר נִפְרֶדֶת וְנִהְיֵית שְׁלֹשָׁה
גְּוָנִים, אֵלּוּ אֵינָם אֵשׁ, וְאֵינָם מַיִם, וְאֵינָם
רוּחַ, אֶלָּא הָרוּחַ הַזּוֹ כְּשֶׁנִּפְרֶדֶת, כָּל אֶחָד
וְאֶחָד מֵאִיר וְלוֹהֵט וְנוֹתֵן תֹּקֶף לַמָּקוֹם
שֶׁעָלָיו, וְאַחַר כָּךְ נַעֲשֶׂה סֶמֶךְ תַּחְתָּיו.
גְּוָן אֶחָד מִתְלַהֵט, וּמַחֲזִיקָה בּוֹ הָאֵשׁ
שֶׁנִּכְלֶלֶת בְּצַד הַיָּמִין הַזֶּה. גְּוָן אַחֵר
מִתְלַהֵט, וּמִתְחַזֵּק בּוֹ הַמַּיִם שֶׁנִּכְלְלוּ

גּוֹנָא אָחֳרָא אִתְלַהֵיט, וְאַתְקַף בֵּיהּ רוּחָא, דְּאִתְכְּלִיל בְּהַאי סִטְרָא דְּיָמִינָא. וְאִלֵּין תְּלַת גְּוָונִין אִינּוּן רְתִיכָא חָדָא לְסִטַר יָמִינָא, בְּרָזָא דְּאָת ה.

וְאִלֵּין אִינּוּן כִּינּוּיִין, דְּאִית בֵּיהּ בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, בְּרָזָא דְּאִינּוּן שְׁמָהָן דְּאִיקְרֵי בֵּהּ. וְעַל דָּא שְׁמָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִיקְרֵי בְּכַמָּה שְׁמָהָן, וְכֻלְּהוּ אִתְכְּלִילָן בְּכָל רָזָא וְרָזָא מֵאִלֵּין סִטְרִין עִלָּאִין, דְּאִינּוּן שְׁמָהָן דְּלָא נִמְחָקִין.

סִטַר דָּא דְּאִיהוּ יָמִינָא, אִיקְרֵי אֵל. רְתִיכָא דִּילֵיהּ אִיקְרֵי גְּדוֹל בְּכֻלָּא. כַּד אִתְפַּרְשָׁא הַאי רְתִיכָא דְּאִלֵּין, אִינּוּן תְּלַת גְּוָונִין, הָכִי אִינּוּן שְׁמָהָן אִיקְרוֹן: גְּדוֹ"ל, חַסִי"ן, קָדוֹ"שׁ. הַנֵּי אִינּוּן רְתִיכָא לְיָמִינָא, דְּאִיקְרֵי אֵל, רָזָא עִלָּאָה מֵאִינּוּן שְׁמָהָן עֲשָׂרָה. כְּמָה דְּאוֹקִימְנָא.

לשון הקודש

בַּיָמִין. גָּוֶן אַחֵר מִתְלַהֵט, וּמַחֲזִיקָה בּוֹ הָרוּחַ שֶׁנִּכְלֶלֶת בְּצַד הַיָּמִין הַזֶּה, וּשְׁלֹשֶׁת הַגְּוָונִים הַלָּלוּ הֵם מֶרְכָּבָה אַחַת לְצַד הַיָּמִין בְּסוֹד הָאוֹת ה.

וְאֵלּוּ הֵם כִּנּוּיִים שֶׁיֵּשׁ בַּקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, בַּסּוֹד שֶׁל אוֹתָם הַשֵּׁמוֹת שֶׁנִּקְרָא בָּהֶם, וְעַל זֶה שְׁמוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא נִקְרָא בְּכַמָּה שֵׁמוֹת, וְכֻלָּם נִכְלָלִים בְּכָל סוֹד וְסוֹד מִן הַצְּדָדִים הָעֶלְיוֹנִים הַלָּלוּ, שֶׁהֵם שֵׁמוֹת שֶׁלֹּא נִמְחָקִים.

הַצַּד הַזֶּה שֶׁהוּא יָמִין נִקְרָא אֵל. הַמֶּרְכָּבָה שֶׁלּוֹ נִקְרֵאת גָּדוֹל בְּכֻלָּל. כְּשֶׁנִּפְרֶדֶת הַמֶּרְכָּבָה הַזּוֹ שֶׁל אֵלּוּ, הֵם שְׁלֹשָׁה גְּוָונִים, כָּךְ נִקְרָאִים הַשֵּׁמוֹת הַלָּלוּ: גְּדוֹ"ל, חַסִי"ן, קָדוֹ"שׁ. אֵלּוּ הֵם הַמֶּרְכָּבָה לְיָמִין שֶׁנִּקְרָא אֵל, הַסּוֹד הָעֶלְיוֹן מֵאוֹתָם עֲשָׂרֶת הַשֵּׁמוֹת, כְּמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּ.

הַנֵּי תְּלַת גְּוָונִין, דְּאִינּוּן רְתִיכָא לְסִטְרָא יְמִינָא, לָהֲטִין וְנָהֲרִין לְתַתָּא (נ"א ל"ג לתתא). וְכָל גַּוְונָן וְגַוְונָן מֵהַנֵּי תְּלָתָא, אִתְפְּרַשׁ לִתְרִין אָחֳרָנִין לְכָל סִטְרָא. עַד דְּעָאלוּ בְּחוּשְׁבְּנָא תְּלַת תְּלַת, וְאִינּוּן תִּשַׁע. וְהַאי יְמִינָא דַּעֲלַיְיהוּ רָכִיב, אַשְׁלִים לַעֲשָׂרָה. אוֹף נָמֵי כָּל הַנֵּי אִיקָרוֹן סְפִירָן עִילָּאִין וּזְעִירִין, וְכֻלְּהוּ מִדּוֹת דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

תְּרִין דְּנָפְקוּ מִגּוֹ גַּוְונָן חַד דְּאִתְתַּקַּף בֵּיהּ מַיָּא, חַד אִיקָרֵי רַחוּם, וְחַד אִיקָרֵי חַנּוּן, אִלֵּין אִינּוּן מֵהַהוּא גַּוְונָן דְּאִתְתַּקַּף בְּמַיָּא. תְּרִין דְּנָפְקוּ מֵהַהוּא גַּוְונָן דְּאִתְתַּקַּף בֵּיהּ אֶשָּׁא, חַד אִיקָרֵי אֶרֶךְ אַפַּיִם, וְחַד אִיקָרֵי רַב חֶסֶד. אִלֵּין אִינּוּן מֵהַהוּא גַּוְונָן דְּאִתְתַּקַּף בֵּיהּ אֶשָּׁא. תְּרִין דְּנָפְקוּ מֵהַהוּא גַּוְונָן דְּאִתְתַּקַּף בֵּיהּ רוּחָא, חַד אִיקָרֵי חָסִיד וְחַד אִיקָרֵי

לשון הקודש

שְׁלֹשֶׁת הַגְּוָנִים הַלָּלוּ, שֶׁהֵם מֶרְכָּבָה לְצַד יָמִין, לוֹהֲטִים וּמְאִירִים לְמַטָּה, וְכָל גָּוֶן וְגָוֶן מִשְּׁלֹשֶׁת אֵלֶּה נִפְרָד לִשְׁנֵי אֲחֵרִים לְכָל צַד, עַד שֶׁנִּכְנְסוּ בְּחֶשְׁבּוֹן שְׁלֹשָׁה שְׁלֹשָׁה שְׁלֹשׁ, וְהֵם תִּשְׁעָה. וְהַיָּמִין הַזֶּה שֶׁרוֹכֵב עֲלֵיהֶם מַשְׁלִים לַעֲשָׂרָה. אַף גַּם כָּל אֵלּוּ נִקְרָאוֹת סְפִירוֹת עֶלְיוֹנוֹת וּקְטַנּוֹת, וְכֻלָּם מִדּוֹתָיו שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא.

שְׁנַיִם שֶׁיָּצְאוּ מִתּוֹךְ גָּוֶן אֶחָד שֶׁהֶחֱזִיקוּ בּוֹ הַמַּיִם, אֶחָד נִקְרָא רַחוּם, וְאֶחָד נִקְרָא חַנּוּן, אֵלּוּ הֵם מֵאוֹתוֹ הַגָּוֶן שֶׁהֶחֱזִיק בַּמַּיִם. שְׁנַיִם שֶׁיָּצְאוּ מֵאוֹתוֹ גָּוֶן שֶׁהֶחֱזִיקָה בּוֹ הָאֵשׁ, אֶחָד נִקְרָא אֶרֶךְ אַפַּיִם, וְאֶחָד נִקְרָא רַב חֶסֶד. אֵלּוּ הֵם מֵאוֹתוֹ גָּוֶן שֶׁהֶחֱזִיקָה בּוֹ הָאֵשׁ. הַשְּׁנַיִם שֶׁיָּצְאוּ מֵאוֹתוֹ גָּוֶן שֶׁהֶחֱזִיקָה בּוֹ הָרוּחַ, אֶחָד נִקְרָא חָסִיד, אֶחָד נִקְרָא סוֹלֵחַ. וּבְסוֹד

סוֹלֵחַ. וּבְרָזָא דְּסִפְרָא דַּחֲנוֹךְ, הַאי אִיקָרֵי טוֹב, וְהַאי אִיקָרֵי יָשָׁר. וְסִימָנָךְ (תהלים כה ח) טוֹב וְיָשָׁר ה'.

וּמַאלֵּין מִתְפָּרְשִׁין נְהוֹרִין לְתַתָּא. וְכֻלְּהוּ רְתִיכִין אִלֵּין לְאִלֵּין. וְכֻלְּהוּ כְּנוּיִין לְבַר, אֲבָל לָא מִתְדַּבְּקִין בְּאִלֵּין לְגַבֵּי עֵילָא. וְכֻלְּהוּ כְּלִילָן בְּסִטְרָא דְּיָמִינָא. וְכֻלְּהוּ חַד לְגַבֵּי הַאי סִטְרָא. וְכוֹלָּא בְּרָזָא דְּאָת ו"ו.

שִׁירוּתָא בְּסִטְרָא דְּשְׂמָאלָא, רָזָא דַּחֲשׁוֹכָא, דְּמִתְפַּשְׁטָא בַּחֲשׁוֹכָא לְתַתָּא, עַד דְּאִיתְבְּרֵי מִגֵּיהִנֹּם, מְלַהֲטָא מֵהַהוּא חֲשׁוֹכָא דְּאֶשָּׁא תַּקִּיפָא, סוּמְקָא אוּכְמָא. וְהָכָא מְלַהֲטִין שְׁבִיבִין תַּקִּיפִין, דְּנָגְדִין וְאִתְמַשְׁכָן לְתַתָּא. וְכֻלְּהוּ מִגּוֹ חֲשׁוֹכָא דְּאִיהוּ שְׂמָאלָא, לְהַאי סִטְרָא.

בַּר בּוּצִינָא חַד דְּסָלְקָא מִגּוֹ מְדִידוּ דְּמִשְׁחָתָא נָהִיר לְסִטְרָא (נ"א דנהיר מסטר) יְמִינָא, וּמֵהַהוּא

לשון הקודש

סִפְרוֹ שֶׁל חֲנוֹךְ זֶה נִקְרָא טוֹב, וְזֶה נִקְרָא יָשָׁר, וְסִימָנָךְ (תהלים כה ח) טוֹב וְיָשָׁר ה'.

וּמֵאֵלּוּ נִפְרָדִים הָאוֹרוֹת לְמַטָּה, וְכֻלָּם מֶרְכָּבוֹת אֵלּוּ לְאֵלּוּ, וְכֻלָּם כְּנוּיִים בַּחוּץ, אֲבָל לֹא נִדְבָּקִים בְּאֵלּוּ כְּלַפֵּי מַעְלָה, וְכֻלָּם כְּלוּלִים בְּצַד הַיָּמִין, וְכֻלָּם אֶחָד אֶל הַצַּד הַזֶּה, וְהַכֹּל בְּסוֹד הָאוֹת וָ"ו.

הָרֵאשִׁית בְּצַד הַשְּׂמֹאל, הַסּוֹד שֶׁל חֲשֵׁכָה, שֶׁמִּתְפַּשֶּׁטֶת בַּחֲשֵׁכָה לְמַטָּה, עַד שֶׁנִּבְרָא מִמֶּנּוּ גֵּיהִנֹּם, מְלַהֶטֶת מֵאוֹתָהּ הַחֲשֵׁכָה שֶׁל אֵשׁ חֲזָקָה, אַדָּמָה, שְׁחוֹרָה, וְכָאן מְלַהֲטִים שְׁבִיבִים חֲזָקִים שֶׁשּׁוֹפְעִים וְנִמְשָׁכִים לְמַטָּה, וְכֻלָּם מִתּוֹךְ הַחֲשֵׁכָה שֶׁהִיא הַשְּׂמֹאל, לַצַּד הַזֶּה.

רַק אוֹר אֶחָד הָעוֹלֶה מִתּוֹךְ מְדִידַת הַמִּדָּה מֵאִיר לְצַד (שֶׁמֵּאִיר מִצַּד) הַיָּמִין,

נְהִירוּ נָהִיר לְגַבֵּי חֲשׁוֹכָא, וּמָטִין לְגַבֵּי הַהוּא אֶשָּׁא נְהוֹרִין, וְקָרְבִין לְגַבֵּי הַהוּא אֶשָּׁא, לְגַבֵּי הַהוּא יְמִינָא, וְנָהִיר מִגֵּיהּ.

כְּדֵין אִתְפְּשַׁט וְנָהִיר מִגּוֹ בּוּצִינָא, רוּחָא אָחֳרָא דְּנָהִיר, מְלַהֲטָא. הָא אִיהוּ אִתְפְּשַׁט לְמֶהֱוֵי רְתִיכָא לְהַהוּא סְטַר דְּשְׂמָאלָא. וְאִתְפְּשַׁט בְּרָזָא דְּתַלַת גְּוָונִין, לְגַבֵּי הַאי סְטַר דְּאִיקְרֵי צָפוֹן, וְהַאי רוּחָא לָא סָלִיק בְּבוּסְמִין, וְלָא רֵיחָא, בְּגִין דְּהַאי שְׂמָאלָא אִיסְתִּמִיךְ עַל הַהוּא רוּחָא דְּאִתְפְּרַשׁ בְּתַלַת גְּוָונִין אִלֵּין.

אִלֵּין גְּוָונִין נָהֲרִין בְּתַלַת סִטְרִין דְּאֶשָּׁא, דְּאִיהוּ סִטְרָא דְּשְׂמָאלָא. אֶשָּׁא גַּוְון חָשׁוֹךְ, אֶשָּׁא גַּוְון סוּמְקָא, אֶשָּׁא גַּוְון אוּכְמָא. הַנֵּי תְּלַת גְּוָונִין דְּמִתְפָּרְשָׁן מֵהַהוּא רוּחָא דְּנָפְקָא מִגּוֹ בּוּצִינָא, סָמְכִין לְתֵרִין סִטְרִין.

לשון הקודש

וּמֵאוֹתוֹ הָאוֹר מֵאִיר לַחֲשֵׁכָה, וּמַגִּיעִים אֶל אוֹתָהּ אֵשׁ אוֹרוֹת, וּקְרֵבִים אֶל אוֹתָהּ הָאֵשׁ, אֶל אוֹתוֹ הַיָּמִין, וּמֵאִיר מִמֶּנּוּ.

אָז מִתְפַּשֶּׁטֶת וּמְאִירָה מִתּוֹךְ הַמָּאוֹר רוּחַ אַחֶרֶת, שֶׁמְּאִירָה, מְלַהֶטֶת, זוֹ מִתְפַּשֶּׁטֶת לִהְיוֹת מֻרְכָּבָה לְאוֹתוֹ צַד הַשְּׂמֹאל, מִתְפַּשֶּׁטֶת בְּסוֹד שֶׁל שְׁלֹשָׁה גְּוָנִים לַצַּד הַזֶּה שֶׁנִּקְרָא צָפוֹן, וְהָרוּחַ הַזּוֹ אֵין עוֹלָה עִם בְּשָׂמִים וְלֹא רֵיחַ, מִשּׁוּם שֶׁהַשְּׂמֹאל הַזֶּה נִסְמָךְ עַל אוֹתָהּ הָרוּחַ שֶׁנִּפְרְדָה בִּשְׁלֹשֶׁת הַגְּוָנִים הַלָּלוּ.

הַגְּוָנִים הַלָּלוּ מְאִירִים בִּשְׁלֹשָׁה צְדָדִים שֶׁל אֵשׁ, שֶׁהוּא צַד הַשְּׂמֹאל. הָאֵשׁ בְּגֶוֶן חָשׁוּךְ, אֵשׁ בְּגֶוֶן אָדֹם, וְאֵשׁ בְּגֶוֶן שָׁחֹר.

גַּוְונָא חַד אִתְלַהֵט, וְאִתְתַּקַּף בֵּיהּ אֶשָּׁא גַּוְונָן חָשׁוּךְ דְּאִיהוּ בְּסִטְרָא שְׂמָאלָא. גַּוְונָן אָחֳרָא אִתְלַהֵט, וְאִיתְתַּקַּף בֵּהּ אֶשָּׁא גַּוְונָן סוּמָק, דְּאִיהוּ בְּסִטְרָא שְׂמָאלָא. גַּוְונָא תְּלִיתָאָה אִתְלַהֵיט, וְאִתְתַּקַּן בֵּיהּ אֶשָּׁא גַּוְונָן אוּכְמָא, דְּאִיהוּ בְּהַהוּא סִטְרָא שְׂמָאלָא.

וְאִלֵּין תְּלַת גַּוְונִין, אִינּוּן רְתִיכָא חָדָא לְסִטְרָא שְׂמָאלָא, בְּרָזָא דְּאָת ו"ו. אִלֵּין אִיקְרוֹן כִּינּוּיִין לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּרָזָא דְּשְׂמָאלָא. חַד אִקְרֵי אַדִּיר. וְחַד אִיקְרֵי חָזָק. וְכוֹלָּא בִּכְלָלָא חָדָא אִיקְרֵי גִּבּוֹר. בְּגִין דְּסִטְרָא דָּא דְּאִיקְרֵי שְׂמָאלָא, אִיהוּ אֱלֹהִים. וְהָא אוֹקִימְנָא לְכַמָּה סִטְרִין אִיקְרֵי אֱלֹהִים.

הַנֵּי תְּלַת גַּוְונִין דְּאִינּוּן בְּסִטְרָא שְׂמָאלָא, מִלַּהֲטִין נָהֲרִין לְתַתָּא, וְכָל גַּוְונָן וְגַוְונָן מֵהַנֵּי תְּלָת,

לשון הקודש

שְׁלֹשֶׁת הַגְּוָנִים הַלָּלוּ שֶׁנִּפְרָדִים מֵאוֹתָהּ הָרוּחַ שֶׁיָּצְאָה מִתּוֹךְ הַמָּאוֹר, תּוֹמְכִים אֶת שְׁנֵי הַצְּדָדִים.

צֶבַע אֶחָד מִתְלַהֵט, וּמִתְחַזֵּק בּוֹ אֵשׁ צֶבַע חָשׁוּךְ, שֶׁהוּא בְּצַד שְׂמֹאל. צֶבַע אַחֵר מִתְלַהֵט, וּמִתְחַזֵּק בּוֹ אֵשׁ צֶבַע אָדֹם, שֶׁהוּא בְּצַד שְׂמֹאל. צֶבַע שְׁלִישִׁי מִתְלַהֵט, וְנִתְקָן בּוֹ אֵשׁ צֶבַע שָׁחֹר, שֶׁהוּא בְּאוֹתוֹ צַד שְׂמֹאל.

וּשְׁלֹשֶׁת הַגְּוָנִים הַלָּלוּ הֵם מֶרְכָּבָה אַחַת לְצַד הַשְּׂמֹאל בְּסוֹד הָאוֹת וָ"ו. אֵלּוּ נִקְרָאִים כִּנּוּיִים לַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּסוֹד הַשְּׂמֹאל. אֶחָד נִקְרָא אַדִּיר, וְאֶחָד נִקְרָא חָזָק, וְהַכֹּל בִּכְלָל אֶחָד שֶׁנִּקְרָא גִּבּוֹר, מִשּׁוּם שֶׁהַצַּד הַזֶּה שֶׁנִּקְרָא שְׂמֹאל הוּא אֱלֹהִים, וַהֲרֵי בֵּאַרְנוּ לְכַמָּה צְדָדִים נִקְרָא אֱלֹהִים.

שְׁלֹשֶׁת הַגְּוָנִים הַלָּלוּ שֶׁבְּצַד הַשְּׂמֹאל,

אִיתְפְּרִישׁ לְתֵרִין אָחֳרָנִין לְכָל סִטְרָא, עַד דְּעָאלוּ בְּחוּשְׁבְּנָא תְּלַת תְּלַת, אִינּוּן תִּשְׁעָה, כְּמָה דְּאוֹקִימְנָא בְּסִטְרָא אָחֳרָא. וְהַאי שְׁמָאלָא דַּעֲלַיְיהוּ רְכִיב, אַשְׁלִים לַעֲשָׂרָה.

תְּרֵין דְּנָפְקוּ מִגּוֹ גּוֹוָן דְּחַד דְּאִתְכְּלִיל גּוֹ אֶשָּׁא גּוֹוָן חָשׁוּךְ, חַד אִקְרֵי שׁוֹפֵט וְחַד אִיקְרֵי דַּיָּין. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר אֱלֹהִים שׁוֹפֵט, וּכְתִיב אֲבִי יְתוֹמִים וְדַיַּן אַלְמָנוֹת אֱלֹהִים.

תְּרֵין דְּנָפְקוּ מִגּוֹ גּוֹוָן חַד דְּאִתְכְּלִיל מִגּוֹ אֶשָּׁא סוּמְקָא, חַד אִיקְרֵי כַּבִּיר כֹּחַ. וְחַד אִיקְרֵי אִישׁ מִלְחָמָה. תְּרֵין דְּנָפְקוּ מִגּוֹ גּוֹוָן חַד דְּאִתְכְּלִיל וְאִתְתַּקַּף גּוֹ גּוֹוָן אֶשָּׁא אוּכְמָא. חַד אִיקְרֵי פּוֹקֵד עָוֹן, וְחַד אִיקְרֵי מְשַׁלֵּם גְּמוּל.

לשון הקודש

מְלַהֲטִים מְאִירִים לְמַטָּה, וְכָל גָּוֶן וְגָוֶן מִשְּׁלֹשֶׁת אֵלֶּה נִפְרָד לִשְׁנֵי אֲחֵרִים לְכָל צַד, עַד שֶׁנִּכְנָסִים בְּחֶשְׁבּוֹן שְׁלֹשָׁה שְׁלֹשָׁה, וְהֵם תִּשְׁעָה, כְּמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּ בְּצַד אַחֵר, וְהַשְּׂמֹאל הַזֶּה שֶׁרוֹכֵב עֲלֵיהֶם מַשְׁלִים לַעֲשָׂרָה.

שְׁנַיִם שֶׁיָּצְאוּ מִתּוֹךְ גָּוֶן שֶׁל אֶחָד שֶׁנִּכְלָל בְּתוֹךְ אֵשׁ בְּגָוֶן חָשׁוּךְ, אֶחָד נִקְרָא שׁוֹפֵט, וְאֶחָד נִקְרָא דַּיָּן, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים נ ו) אֱלֹהִים שֹׁפֵט, וְכָתוּב (שם סח ו) אֲבִי יְתוֹמִים וְדַיַּן אַלְמָנוֹת אֱלֹהִים.

שְׁנַיִם שֶׁיָּצְאוּ מִתּוֹךְ גָּוֶן אֶחָד שֶׁנִּכְלָל מִתּוֹךְ אֵשׁ אֲדֻמָּה, אֶחָד נִקְרָא כַּבִּיר כֹּחַ, וְאֶחָד נִקְרָא אִישׁ מִלְחָמָה. שְׁנַיִם שֶׁיָּצְאוּ מִתּוֹךְ גָּוֶן אֶחָד שֶׁנִּכְלָל וְהִתְחַזֵּק בְּתוֹךְ גּוֹן הָאֵשׁ הַשְּׁחֹרָה, אֶחָד נִקְרָא פּוֹקֵד עָוֹן, וְאֶחָד נִקְרָא מְשַׁלֵּם גְּמוּל.

וּמֵהָכָא אִתְפָּרְשָׁן לְתַתָּא, לְכַמָּה גְּבוּרָן דִּלֵּית לוֹן חוּשְׁבְּנָא. וְכֻלְּהוּ כְּלִילַן בִּסְטַר שְׂמָאלָא, וּבְכֻלְּהוּ אִיקְרֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וְכֻלְּהוּ רְתִיכִין לְתַתָּא לְכָל סְטַר וּסְטַר. וְכוֹלָּא בִּרְזָא דְּאָת ו"ו.

בְּגִין דְּכָל אָת וְאָת מֵהַנֵּי אַרְבַּע אַתְוָון דִּבְרָזָא דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא, כְּלְהוּ קָיְימִין עַל רְתִיכִין קַדִּישִׁין, סָמְכִין עַל מַה דְּאִסְתְּמִיכוּ. וְכֻלְּהוּ רְשִׁימִין עֲלַיְיהוּ, כָּל חַד וְחַד כִּדְקָא חָזֵי לֵיהּ, וְאִלֵּין רְתִיכִין אִינוּן כִּינּוּיִין לְהַהוּא שְׁמָא קַדִּישָׁא, עַל מַה דְּקָיְימִי.

וְעַל דָּא מַאן דְּאָתֵי לְיַיחֲדָא שְׁמָא קַדִּישָׁא אִצְטְרִיךְ לְמִנְדַּע כָּל חַד וְחַד מֵאִינוּן שְׁמָהָן דִּכְנוּיִין עַל מָה קָיְימִין. וּמָאן אִיהוּ שְׁמָא דְּשַׁלִּיט עֲלַיְיהוּ, וּבְהַהוּא סִטְרָא דְּקָיְימִין רְתִיכִין. וְכוֹלָּא בִּרְזָא דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא בְּאִלֵּין אַתְוָון אַרְבַּע דְּאִקְרֵי

לשון הקודש

וּמִכָּאן נִפְרָדִים לְמַטָּה לְכַמָּה גְּבוּרוֹת שֶׁאֵין לָהֶם חֶשְׁבּוֹן, וְכֻלָּם נִכְלָלוֹת בְּצַד שְׂמֹאל, וּבְכֻלָּם נִקְרָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וְכֻלָּם מֶרְכָּבוֹת לְמַטָּה לְכָל צַד וְצַד, וְהַכֹּל בְּסוֹד הָאוֹת וָ"ו.

מִשּׁוּם שֶׁכָּל אוֹת וְאוֹת מֵאַרְבַּע הָאוֹתִיּוֹת הַלָּלוּ שֶׁבְּסוֹד הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ, כֻּלָּן עוֹמְדוֹת עַל מֶרְכָּבוֹת קְדוֹשׁוֹת וְסוֹמְכוֹת עַל מַה שֶּׁנִּסְמְכוּ, וְכֻלָּם רְשׁוּמִים עֲלֵיהֶן, כָּל אֶחָד וְאֶחָד כָּרָאוּי לוֹ, וְהַמֶּרְכָּבוֹת הַלָּלוּ הֵן כִּנּוּיִים לְאוֹתוֹ הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ עַל מַה שֶּׁעוֹמְדִים.

וְעַל כֵּן, מִי שֶׁבָּא לְיַחֵד אֶת הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ, צָרִיךְ לָדַעַת כָּל אֶחָד וְאֶחָד מֵאוֹתָם הַשֵּׁמוֹת שֶׁל הַכִּנּוּיִים, עַל מָה קַיָּמִים, וּמִיהוּ הַשֵּׁם שֶׁשּׁוֹלֵט עֲלֵיהֶם, וּבְאוֹתוֹ הַצַּד שֶׁעוֹמְדוֹת הַמֶּרְכָּבוֹת. וְהַכֹּל בְּסוֹד הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ, בְּאַרְבַּע הָאוֹתִיּוֹת הַלָּלוּ שֶׁנִּקְרָא

קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּהוֹן. זַכָּאִין אִינוּן צַדִּיקַיָּא דְּאִינוּן אָזְלִין בְּאוֹרַח מֵישָׁר, זַכָּאִין אִינוּן בְּהַאי עָלְמָא, וְזַכָּאִין בְּעָלְמָא דְּאָתֵי, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא רָחִים לְהוֹן.

שִׁירוּתָא בִּסְטְרָא דְּאֶמְצָעִיתָא, בִּפְתָחָא דְּמִזְרָח, דְּפִתְחָא דְּמִזְרָח אִיהִי קָיְמָא בְּאֶמְצָעִיתָא. נָטִיל תְּרִין סְטְרִין, לַעֲבָרָא לוֹן בַּעֲבָרִין וְדָשִׁין, בִּסְטְרָא דָּא וּבִסְטְרָא דָּא.

פִּתְחָא דָּא אִיהִי כְּלִילָא מִכָּל הַנֵּי דְּקָאֲמָרָן. וְדָא קָיְמָא עַל רְתִיכָא עִילָּאָה וְאִיהִי רְתִיכָא דְּקָיְמָא בְּרָזָא דְּאָת ו"ו. דְּאִיהוּ (נ"א דָּא אִיהוּ) ו"ו כְּלִילָא דְּכָל הַנֵּי, וְדָא קָיְמָא בְּרָזָא דְּכָל שִׁית סְטְרִין עִילָּאִין. דָּא קָיְמָא עַל רְתִיכָא חָדָא, דְּאִיהוּ תְּלַת בְּיָמִינָא וּשְׁמָאלָא. נָפְקָא מִגּוֹ בּוּצִינָא. כַּד סָלְקָא רוּחָא, (נ"א וו) דְּנָשִׁיב בְּתֵרֵיסָר רֵיחִין דְּבוּסְמִין, דְּסָלְקִין רֵיחָא וְלָא

לשון הקודש

הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בָּהֶם. אַשְׁרֵי אוֹתָם הַצַּדִּיקִים שֶׁהוֹלְכִים בְּדֶרֶךְ יְשָׁרָה, אַשְׁרֵיהֶם בָּעוֹלָם הַזֶּה, וְאַשְׁרֵיהֶם בָּעוֹלָם הַבָּא, שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אוֹהֵב אוֹתָם.

הָרִאשִׁית בְּצַד הָאֶמְצַע, בְּפֶתַח הַמִּזְרָח, שֶׁפֶּתַח הַמִּזְרָח הוּא עוֹמֵד בָּאֶמְצַע, נוֹטֵל שְׁנֵי צְדָדִים לְסַדְּרָם בִּבְרִיחִים וּדְלָתוֹת, בְּצַד זֶה וּבְצַד זֶה.

הַפֶּתַח הַזֶּה כָּלוּל מִכָּל אֵלּוּ שֶׁאָמַרְנוּ, וְזֶה עוֹמֵד עַל מֶרְכָּבָה עֶלְיוֹנָה, וְהִיא הַמֶּרְכָּבָה שֶׁעוֹמֶדֶת בְּסוֹד הָאוֹת וָ"ו, שֶׁהוּא (זֶה הוּא) ו"ו כְּלוּלָה שֶׁל כָּל אֵלֶּה, וְזֶה עוֹמֵד בַּסּוֹד שֶׁל כָּל שֵׁשֶׁת הַצְּדָדִים הָעֶלְיוֹנִים, וְזֶה עוֹמֵד עַל מֶרְכָּבָה אַחַת, שֶׁהוּא שְׁלֹשָׁה בְּיָמִין

סָלְקִין. הַאי רוּחָא נָהִיר בִּנְהִירוּ, וְדָא אִיהוּ רוּחָא דְּאִיהוּ שְׁלָמָא, וְאִיקְרֵי שְׁלָמָא.

וְדָא רוּחָא כַּד אִתְפְּרַשׁ, אִתְפְּרַשׁ בִּתְלַת גְּוָונִין, מְלַהֲטִין בְּאֶשָׁא וְרוּחָא וּמַיָא, כְּמָה דְּאִתְמָר בִּימִינָא. וְכַד אִתְפְּרַשׁ, כָּל חַד וְחַד לָהִיט בְּאַתְרֵיהּ, וְיהֵיב תּוּקְפָּא.

הַאי נְהִירוּ דְּאִתְפְּשַׁט מֵהַהוּא (נ"א מֵהַהִיא) רוּחָא לְכָל סִטְרָא וְסִטְרָא מֵהַנֵי תְּלָתָא, גַּוְונָא חָדָא לָהִיט בְּאֶשָׁא, וְאַתְקִיף לֵיהּ. גַּוְונָא אָחֳרָא לָהִיט בְּמַיָא, וְאַפֵּישׁ לֵיהּ. גַּוְונָא תְּלִיתָאָה לָהִיט בְּרוּחָא, וּנְהִיר לֵיהּ כְּאַרְגְּוָונָא, מְלַהֲטָא בִּתְרִין סִטְרִין אִלֵּין. וְאִלֵּין תְּלַת גְּוָונִין, אִינּוּן רְתִיכָא חָדָא, בְּרָזָא דְּאָת ו"ו, וְאִיהוּ רָזָא דְּאָת ו"ו.

לשון הקודש

הָאוֹר הַזֶּה שֶׁמִּתְפַּשֵּׁט מֵאוֹתוֹ (מֵאוֹתָהּ) רוּחַ לְכָל צַד וְצַד מֵאֵלּוּ הַשְּׁלֹשָׁה, גָּוֶן אֶחָד לוֹהֵט בְּאֵשׁ וּמְחַזֵּק אוֹתוֹ. גָּוֶן אַחֵר לוֹהֵט בְּמַיִם וּמַרְבֶּה אוֹתוֹ. גָּוֶן שְׁלִישִׁי לוֹהֵט בְּרוּחַ, וּמֵאִיר לוֹ כְּאַרְגָּמָן, מְלַהֵט בִּשְׁנֵי הַצְּדָדִים הַלָּלוּ. וּשְׁלֹשֶׁת הַגְּוָנִים הַלָּלוּ הֵם מֶרְכָּבָה אַחַת בְּסוֹד הָאוֹת וָ"ו, וְהוּא הַסּוֹד שֶׁל הָאוֹת וָ"ו.

וּשְׁמָאל. יוֹצֵא מִתּוֹךְ הַמָּאוֹר. כְּשֶׁעוֹלָה רוּחַ שֶׁנּוֹשֶׁבֶת בְּשִׁנַּיִם עָשָׂר רֵיחוֹת שֶׁל בְּשָׂמִים, שֶׁמַּעֲלִים רֵיחַ וְלֹא מַעֲלִים, הָרוּחַ הַזּוֹ מְאִירָה בְּאוֹר, וְזוֹהִי רוּחַ שֶׁהִיא שָׁלוֹם וְנִקְרֵאת שָׁלוֹם.

וּכְשֶׁנִּפְרֶדֶת הָרוּחַ הַזּוֹ, נִפְרֶדֶת בִּשְׁלֹשָׁה גְּוָנִים מְלַהֲטִים בְּאֵשׁ וְרוּחַ וּמַיִם, כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר בַּיָּמִין, וּכְשֶׁנִּפְרֶדֶת, כָּל אֶחָד וְאֶחָד לוֹהֵט בִּמְקוֹמוֹ וְנוֹתֵן תֹּקֶף.

וְאִלֵּין אִינּוּן כִּינּוּיִין דְּאִיקְּרֵי בְּהוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, כְּמָה דְּאִתְּמַר דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִיקְּרֵי בְּכָל הַנֵּי שְׁמָהָן, וְאִלֵּין כִּינּוּיִין אִתְּכְּלִילָן בְּרָזָא דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא, דְּהַאי סְטַר (נ"א שְׁמָא) אֶמְצָעִיתָא אִיקְּרֵי בֵּיהּ. וְאַף עַל גַּב דְּהַאי אִיקְּרֵי בְּרָזָא דְּאָת ו"ו, דָּא נָטִיל כָּל שְׁמָהָן עִלָּאִין וְתַתָּאִין, וְכָל אַרְבַּע אַתְוָון דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא בֵּיהּ אֲחִידָן, בְּגִין דְּנָטִיל לְכָל סִטְרִין עֵילָא וְתַתָּא, וְדָא רָזָא יה"ו, הָכָא תַּלְיָיא שְׁמָא דָּא.

וְאִיהוּ יהו"ה, נָטִיל תְּרִין אַתְוָון לְעֵילָא, וְנָטִיל חַד לְתַתָּא, וְאִיהוּ קָאִים בְּאֶמְצָעִיתָא בֵּין עֵילָא וְתַתָּא, וּמִתְּרִין סִטְרִין כִּדְקָאֲמָרָן.

רְתִיכָא דִּילֵיהּ אִיקְּרֵי נוּרָא בִּכְלָלָא. כַּד אִתְפְּרַשׁ הַאי רְתִיכָא דְּאִיהוּ הַאי רוּחָא כִּדְקָאֲמָרָן, וְאִתְפְּרַשׁ לְתִלַּת גְּוָונִין אֲחָרָנִין, דְּאִיקְּרוֹן נוּרָא,

לשון הקודש

וְאֵלֶּה הֵם הַכִּנּוּיִים שֶׁנִּקְרָא בָּהֶם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא נִקְרָא בְּכָל הַשֵּׁמוֹת הַלָּלוּ, וְאֵלּוּ הַכִּנּוּיִים נִכְלָלִים בְּסוֹד הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ, שֶׁהַצַּד (הַשֵּׁם) הָאֶמְצָעִי הַזֶּה נִקְרָא בּוֹ. וְאַף עַל גַּב שֶׁזֶּה נִקְרָא בְּסוֹד הָאוֹת וָ"ו, זֶה נוֹטֵל אֶת כָּל הַשֵּׁמוֹת הָעֶלְיוֹנִים וְהַתַּחְתּוֹנִים, וְכָל אַרְבַּע אוֹתִיּוֹת הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ אֲחוּזוֹת בּוֹ, מְשׁוּם שֶׁנּוֹטֵל אֶת כָּל הַצְּדָדִים מַעְלָה וּמַטָּה, וְזֶה הַסּוֹד שֶׁל יה"ו, כָּאן תָּלוּי הַשֵּׁם הַזֶּה.

וְהוּא יהו"ה נוֹטֵל שְׁתֵּי אוֹתִיּוֹת לְמַעְלָה, וְנוֹטֵל אַחַת לְמַטָּה, וְהוּא עוֹמֵד בָּאֶמְצַע, בֵּין מַעְלָה וּלְמַטָּה, וּמִשְּׁנֵי הַצְּדָדִים כְּמוֹ שֶׁאָמַרְנוּ.

הַמֶּרְכָּבָה שֶׁלּוֹ הִיא אֵשׁ בִּכְלָל. כְּשֶׁנִּפְרֶדֶת הַמֶּרְכָּבָה הַזּוֹ, שֶׁהִיא הָרוּחַ הַזּוֹ כְּפִי שֶׁאָמַרְנוּ, וְנִפְרֶדֶת לִשְׁלֹשָׁה גְּוָנִים

אֶמ"ת, נוֹצ"ר חֶסֶ"ד. הַנֵּי אִינוּן הַנֵּי תְּלַת, דְּאִינוּן רְתִיכָא קַדִּישָׁא, לְהַאי סִטְרָא דְּקַיְימָא בְּאֶמְצָעִיתָא.

הַנֵּי תְּלַת גְּוָונִין, דְּאִינוּן רְתִיכָא קַדִּישָׁא דְּאָת ו"ו, לָהֶטִין וְנָהֲרִין לְתַתָּא, וְכָל גּוֹנָן מֵהַנֵּי תְּלָתָא, אִתְפְּרַשׁ לִתְרִין אָחֳרָנִין לְכָל סִטְרָא, עַד דְּאִתְעֲבִידוּ בְּחוּשְׁבְּנָא תְּלַת תְּלַת לְכָל סְטַר, וְאִינוּן תְּשַׁע, וְהַאי שְׁמָא קַדִּישָׁא דְּשַׁלִּיט עֲלַיְיהוּ אַשְׁלִים לַעֲשָׂרָה.

וְכָל חַד וְחַד מֵהַנֵּי סִטְרִין תְּלָתָא דְּקָאֲמָרָן, יָמִינָא וּשְׂמָאלָא וְאֶמְצָעִיתָא, כָּל חַד וְחַד בְּרָזָא דְּרְתִיכִין דִּילֵיהּ אִיהוּ עֲשָׂרָה, בְּגִין דְּכֻלָּא עֵילָא וְתַתָּא, בְּאַשְׁלָמוּתָא חָדָא אִינוּן עֶשֶׂר סְפִירָן, עֶשֶׂר אֲמִירָן. וְכָל הַנֵּי רְתִיכִין בְּהַהוּא סִטְרָא דְּשַׁלִּיט עֲלַיְיהוּ, אִיקְרוּן עֶשֶׂר סְפִירָן, עֶשֶׂר אֲמִירָן. וּבְגִין כָּךְ

לשון הקודש

אֲחֵרִים, שֶׁנִּקְרָאִים אֵשׁ, אֶמ"ת, נוֹצ"ר חֶסֶ"ד. אֵלּוּ הֵם שְׁלֹשֶׁת אֵלֶּה, שֶׁהֵן מֶרְכָּבָה קְדוֹשָׁה, אֶל הַצַּד הַזֶּה שֶׁעוֹמֵד בָּאֶמְצַע.

שְׁלֹשֶׁת הַגְּוָנִים הָלָלוּ שֶׁהֵם מֶרְכָּבָה קְדוֹשָׁה שֶׁל הָאוֹת ו"ו, לוֹהֲטִים וּמְאִירִים לְמַטָּה, וְכָל גָּוֶן מִשְּׁלֹשֶׁת הַלָּלוּ נִפְרָד לִשְׁנֵי אֲחֵרִים לְכָל צַד, עַד שֶׁנַּעֲשִׂים בְּחֶשְׁבּוֹן שְׁלֹשָׁה לְכָל צַד, וְהֵם תִּשְׁעָה, וְהַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ הַזֶּה שֶׁשּׁוֹלֵט עֲלֵיהֶם מַשְׁלִים לַעֲשָׂרָה.

וְכָל אֶחָד וְאֶחָד מֵהַצְּדָדִים הַלָּלוּ שְׁלֹשָׁה כְּפִי שֶׁאָמַרְנוּ, יָמִין וּשְׂמֹאל וְאֶמְצַע, כָּל אֶחָד וְאֶחָד בְּסוֹד הַמֶּרְכָּבוֹת שֶׁלּוֹ, הוּא עֲשָׂרָה, מִשּׁוּם שֶׁהַכֹּל מַעֲלָה וּמַטָּה, בְּשִׁלֵּמוּת אַחַת הֵן עֶשֶׂר הַסְּפִירוֹת, עֶשֶׂר הָאֲמִירוֹת. וְכָל הַמֶּרְכָּבוֹת הַלָּלוּ בְּאוֹתוֹ הַצַּד שֶׁשּׁוֹלֵט עֲלֵיהֶם נִקְרָאִים עֶשֶׂר

כָּל חַד וְחַד מֵהַנֵּי סִטְרִין, סָלְקָא לְעֶשֶׂר רְתִיכִין לְכָל סִטְרָא עַד דְּסָלִיק כָּל חַד וְחַד לְחוּשְׁבַּן סַגְיָא. וְתָא חֲזֵי, כָּל רְתִיכִין אִלֵּין כַּד מִתְפָּרְשָׁן לְסִטְרַיְיהוּ, כֻּלְהוּ אִיקְרוּן בְּהַהוּא שְׁמָא דְּשַׁלִּיט עֲלַיְיהוּ, וּבְרָזָא דְּהַהוּא אָת מַמָּשׁ לְתַתָּא.

תְּרִין דְּנָפְקֵי מִגּוֹ נְקוּדָה חָדָא, חַד אִיקְרֵי נוֹשֵׂא עָוֹן, וְחַד אִיקְרֵי עוֹבֵר עַל פֶּשַׁע. אִלֵּין אִינוּן מֵהַהוּא גּוֹנָן דְּאִתְתְּקֵף בֵּיהּ מַיָּא, תְּרִין דְּנָפְקֵי מִגּוֹ גּוֹנָן דְּאִתְתְּקֵף בֵּיהּ אֶשָּׁא, חַד אִיקְרֵי מָרוֹם, וְחַד אִיקְרֵי רָם.

וּבְרָזָא דַּחֲנוֹךְ, שְׁמָהָן אִלֵּין כְּלִילָן בִּרָזָא דְּעָלְמָא דְּאָתֵי. וְהָכָא בְּהַאי סִטְרָא, בּוֹחֵן לִבּוֹת, מָרוֹם, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (תהלים י ה) מָרוֹם מִשְׁפָּטֶיךָ מִנֶּגְדּוֹ, וּכְתִיב (שם צג ד) אַדִּיר בַּמָּרוֹם ה', וְאַף עַל גַּב

לשון הקודש

סְפִירוֹת, עֶשֶׂר אֲמִירוֹת. וּמִשּׁוּם כָּךְ, כָּל אֶחָד וְאֶחָד מִן הַצְּדָדִים הַלָּלוּ עוֹלֶה לְעֶשֶׂר מֶרְכָּבוֹת לְכָל צַד עַד שֶׁעוֹלֶה כָּל אֶחָד וְאֶחָד לְחֶשְׁבּוֹן גָּדוֹל. וּבֹא רְאֵה, כָּל הַמֶּרְכָּבוֹת הַלָּלוּ כְּשֶׁנִּפְרָדִים לִצְדָדֵיהֶם, כֻּלָּם נִקְרָאִים בְּאוֹתוֹ הַשֵּׁם שֶׁשּׁוֹלֵט עֲלֵיהֶם, וּבַסּוֹד שֶׁל אוֹתָהּ הָאוֹת מַמָּשׁ לְמַטָּה.

שְׁנַיִם שֶׁיָּצְאוּ מִתּוֹךְ נְקֻדָּה אַחַת, אֶחָד נִקְרָא נוֹשֵׂא עָוֹן, וְאֶחָד נִקְרָא עוֹבֵר עַל פֶּשַׁע. אֵלּוּ הֵם מֵאוֹתוֹ גָּוֶן שֶׁהִתְחַזְּקוּ בּוֹ הַמַּיִם. שְׁנַיִם שֶׁיָּצְאוּ מִתּוֹךְ הַגָּוֶן שֶׁהִתְחַזְּקָה בּוֹ הָאֵשׁ, אֶחָד נִקְרָא מָרוֹם, וְאֶחָד נִקְרָא רָם.

וּבַסּוֹד שֶׁל חֲנוֹךְ, הַשֵּׁמוֹת הַלָּלוּ כְּלוּלִים בַּסּוֹד שֶׁל הָעוֹלָם הַבָּא. וְכָאן בַּצַּד הַזֶּה, בּוֹחֵן לִבּוֹת, מָרוֹם, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים י ה) מָרוֹם מִשְׁפָּטֶיךָ מִנֶּגְדּוֹ, וְכָתוּב (שם צג ד)

דְּשְׁמָא דָּא קָאִים בְּעָלְמָא דְּאָתֵי, הָא כְּתִיב מָרוֹם. וְעַל דָּא אִשְׁתַּתַּף עָלְמָא דְּאָתֵי בְּכָל הַנֵּי, וְהָכִי אִיקְרֵי אֱלֹהִים כְּגַוְונִין דִּשְׁמָאלָא, וְכוֹלָא חָד.

גַּוְונָא תְּלִיתָאָה אִתְתַּקַּף בֵּיהּ רוּחָא. אִינּוּן תְּרֵין דְּנָפְקוּ מִנֵּיהּ, חַד אִיקְרֵי שׁוֹכֵן עַד, וְחַד אִיקְרֵי קָדוֹשׁ, וּמֵאִלֵּין אִתְפָּרְשָׁן נְהוֹרִין לְתַתָּא, וְכֻלְּהוּ רְתִיכִין אִלֵּין לְאִלֵּין, וְכֻלְּהוּ כִּינּוּיִין דְּאִיקְרֵי בְּהוּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְכֻלְּהוּ אִשְׁתְּמוֹדְעָן בְּסִטְרָא דְּשַׁלִּיט עֲלַיְיהוּ.

כְּגַוְונָא דָּא אִית סִטְרִין תְּלָתָא, דְּנָפְקִין מִגּוֹ אִלֵּין סִטְרִין עִילָּאִין דְּקָאָמָרַן, דְּאִינּוּן יָמִינָא וּשְׂמָאלָא וְאֶמְצָעִיתָא, וְאִלֵּין נָפְקִין לְבַר מִנַּיְיהוּ, וְקַיְימִין תְּרֵין מִנַּיְיהוּ לְבַר, וְכֻלְּהוּ נָטְלֵי רְתִיכִין לְתַתָּא, כְּגַוְונָא דְּאִלֵּין עִילָּאִין, וְלָאו עִילָּאִין כְּגִינַיְיהוּ.

לשון הקודש

אַדִּיר בַּמָּקוֹם ה', וְאַף עַל גַּב שֶׁהַשֵּׁם הַזֶּה עוֹמֵד בָּעוֹלָם הַבָּא, הֲרֵי כָּתוּב מָרוֹם. וְעַל כֵּן מִשְׁתַּתֵּף הָעוֹלָם הַבָּא בְּכָל אֵלֶּה, וְכָךְ נִקְרָא אֱלֹהִים כְּמוֹ הַגְּוָנִים שֶׁל הַשְּׂמאל, וְהַכֹּל אֶחָד.

הַגְּוָן הַשְּׁלִישִׁי מִתְחַזֵּק הָרוּחַ בּוֹ. אוֹתָם שְׁנַיִם שֶׁיָּצְאוּ מִמֶּנּוּ, אֶחָד נִקְרָא שׁוֹכֵן עַד, וְאֶחָד נִקְרָא קָדוֹשׁ, וּמֵאֵלּוּ נִפְרָדִים הָאוֹרוֹת לְמַטָּה, וְכֻלָּם מֶרְכָּבוֹת אֵלּוּ לְאֵלּוּ, וְכֻלָּם כִּנּוּיִים שֶׁנִּקְרָא בָּהֶם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וְכֻלָּם נוֹדָעִים בַּצַּד שֶׁשּׁוֹלֵט עֲלֵיהֶם.

כְּמוֹ כֵּן יֵשׁ שְׁלֹשָׁה צְדָדִים שֶׁיּוֹצְאִים מִתּוֹךְ הַצְּדָדִים הָעֶלְיוֹנִים הַלָּלוּ שֶׁאָמַרְנוּ, שֶׁהֵם יָמִין וּשְׂמאל וְאֶמְצַע, וְאֵלּוּ יוֹצְאִים הַחוּצָה מֵהֶם, וְעוֹמְדִים בַּחוּץ שְׁנַיִם מֵהֶם,

וְאִלֵּין דִּלְתַתָּא דְּנָפְקֵי מִגּוֹ אִלֵּין סִטְרִין עִילָּאִין דְּקָאֲמָרָן, אִינּוּן כְּנַוְונָא דִּילְהוֹן, חַד אִיקְרֵי יָמִינָא וְחַד אִיקְרֵי שְׂמָאלָא, וְחַד דְּקָאִים בְּאֶמְצָעִיתָא. גּוֹ הַהוּא אֶמְצָעִיתָא דְּקָאֲמָרָן, וְכֻלְּהוּ כְּלִילָן בְּהַנֵּי תְּלַת עִילָּאִין. וְכֻלְּהוּ כְּלִילָן בְּרָזָא דְּאָת ו"ו, דְּכָלִיל כֻּלְּהוּ. וְכֻלְּהוּ בִּרְתִיכִין יְדִיעָן מִתְפָּרְשָׁן בְּסִטְרַיְיהוּ.

וְאִלֵּין לָא אִיקְרוּן בִּשְׁמָהָן יְדִיעָאן, בַּר בְּאִינּוּן כִּינּוּיִין דִּלְתַתָּא, כְּנַוְונָא דְּאִינּוּן כִּינּוּיִין עִילָּאִין, וְאִלֵּין תַּתָּאִין אֲחִידָן בְּעִילָּאִין, וְהַנֵּי תְּלָתָא אוֹחֲרָנִין כֻּלְּהוּ רְתִיכַן לְבַר, וְהָא אוֹקִימְנָא.

תָּא חֲזֵי, הַנֵּי תְּרֵין קָיְימִין, אִינּוּן סָמְכִין דִּלְבַר, וְאִינּוּן יָמִינָא וּשְׂמָאלָא, וְאִיקְרוּן חַסְדֵּי דָוִד,

לשון הקודש

וְכֻלָּם נוֹטְלִים מֶרְכָּבוֹת לְמַטָּה, כְּמוֹ שֶׁהָעֶלְיוֹנִים הָאֵלֶּה, וְלֹא עֶלְיוֹנִים כְּמוֹתָם. **וְאֵלּוּ** שֶׁלְּמַטָּה שֶׁיּוֹצְאִים מִתּוֹךְ אֵלּוּ הַצְּדָדִים הָעֶלְיוֹנִים שֶׁאָמַרְנוּ, הֵם כְּמוֹ שֶׁהֵם (כְּמוֹתָם), אֶחָד נִקְרָא יָמִין וְאֶחָד נִקְרָא שְׂמֹאל, וְאֶחָד שֶׁעוֹמֵד בָּאֶמְצַע, בְּתוֹךְ אוֹתוֹ הָאֶמְצַע שֶׁאָמַרְנוּ, וְכֻלָּם כְּלוּלִים בִּשְׁלֹשֶׁת הָעֶלְיוֹנִים הַלָּלוּ, וְכֻלָּם כְּלוּלִים בְּסוֹד הָאוֹת וָ"ו שֶׁכּוֹלֶלֶת אֶת כֻּלָּם, וְכֻלָּם מִתְפָּרְדִים בְּמֶרְכָּבוֹת יְדוּעוֹת בְּצִדָּם. **וְאֵלּוּ** לֹא נִקְרָאִים בְּשֵׁמוֹת יְדוּעִים, רַק בְּאוֹתָם הַכִּנּוּיִים שֶׁלְּמַטָּה, כְּמוֹ שֶׁאוֹתָם הַכִּנּוּיִים הָעֶלְיוֹנִים, וְהַתַּחְתּוֹנִים הַלָּלוּ אֲחוּזִים בָּעֶלְיוֹנִים, וּשְׁלֹשֶׁת הָאֲחֵרִים הַלָּלוּ כֻּלָּם מֶרְכָּבוֹת מִבַּחוּץ, וַהֲרֵי בֵּאַרְנוּ. **בֹּא** וּרְאֵה, שְׁנֵי הָעֲמוּדִים הַלָּלוּ הֵם תּוֹמְכִים שֶׁמִּבַּחוּץ, וְהֵם יָמִין וּשְׂמֹאל, וְנִקְרָאִים חַסְדֵי דָוִד, וְהַצְּבָאוֹת הַלָּלוּ הֵם

וְאִלֵּין צְבָאוֹת רְתִיכָא דִּילְהוֹן. תְּרֵין דְּקַיְימִין וְעָבְדִין שְׁלִיחוּתָא בִּנְבִיאֵי קְשׁוֹט.

וּמִתַּמָּן מִתְפָּרְשִׁין עוֹבְדִין בְּעָלְמָא בְּאִתְגַּלְיָיא, וְרָזָא דָּא דִּכְתִיב, (תהלים קיא ב) גְּדוֹלִים מַעֲשֵׂי ה'. גְּדוֹלִים: דְּנָפְקֵי מִן גָּדוֹל. וְאִלֵּין אִיקְרוֹן (שם קיט קנו) רַחֲמֶיךָ רַבִּים ה'. (שם פט נ) אַיֵּה חֲסָדֶיךָ הָרִאשׁוֹנִים ה'. (שם כה ו) זְכֹר רַחֲמֶיךָ ה' וַחֲסָדֶיךָ כִּי מֵעוֹלָם הֵמָּה. וְאַף עַל גַּב דְּאוֹקִימְנָא דְּאִינוּן לְעֵילָּא, אוֹף הָכִי מִתְפָּרְשָׁן לְתַתָּא כְּגַוְונָא דִּלְעֵילָּא, דִּכְתִיב, (שם כה ו) כִּי מֵעוֹלָם הֵמָּה. מֵעוֹלָם הֵמָּה לְעֵילָּא.

מֵעוֹלָם הֵמָּה לְתַתָּא.

וְעַל דָּא לָא אִיקְרוֹן בִּשְׁמָהָן, כְּגַוְונָא דְּאִיקְרוֹן בִּשְׁמָהָן אִינוּן דִּלְעֵילָּא. וְאִינוּן כְּגַוְונָא דִּלְעֵילָּא, אֲבָל אִינוּן בִּכְלָלָא דְּאִינוּן דְּקַיְימִי לְבַר, וְאִינוּן סָמְכִין דְּאוֹרַיְיתָא דְּנָפְקֵי מֵרְתִיכִין עִילָּאִין.

לשון הקודש

הַמֶּרְכָּבָה שֶׁלָּהֶם, שְׁנַיִם שֶׁעוֹמְדִים וְעוֹשִׂים שְׁלִיחוּת בִּנְבִיאֵי הָאֱמֶת.

וּמִשָּׁם נִפְרָדִים הַמַּעֲשִׂים שֶׁל הָעוֹלָם בְּגִלּוּי, וְזֶה סוֹד הַכָּתוּב (תהלים קיא ב) גְּדוֹלִים מַעֲשֵׂי ה'. גְּדוֹלִים, שֶׁיּוֹצְאִים מִן גָּדוֹל, וְאֵלּוּ נִקְרָאוּ (שם קיא) רַחֲמֶיךָ רַבִּים ה', (שם פט נ) אַיֵּה חֲסָדֶיךָ הָרִאשׁוֹנִים ה', (שם כה ו) זְכֹר רַחֲמֶיךָ ה' וַחֲסָדֶיךָ כִּי מֵעוֹלָם הֵמָּה. וְאַף עַל גַּב שֶׁבֵּאַרְנוּ שֶׁהֵם לְמַעְלָה, (אוֹף כָּךְ נִפְרָדִים לְמַטָּה כְּמוֹ שֶׁלְּמַעְלָה, שֶׁכָּתוּב (שם כו ו) כִּי מֵעוֹלָם הֵמָּה. מֵעוֹלָם הֵמָּה לְמַעְלָה) מֵעוֹלָם הֵמָּה לְמַטָּה.

וְעַל כֵּן לֹא נִקְרְאוּ בְּשֵׁמוֹת כְּמוֹ שֶׁנִּקְרְאוּ בְּשֵׁמוֹת אוֹתָם שֶׁלְּמַעְלָה. וְהֵם כְּמוֹ שֶׁלְּמַעְלָה, אֲבָל הֵם בַּכְּלָל שֶׁל אוֹתָם שֶׁעוֹמְדִים בַּחוּץ, וְהֵם הַתּוֹמְכִים שֶׁל הַתּוֹרָה שֶׁיּוֹצְאִים מִן הַמֶּרְכָּבוֹת

וְאִלֵּין הֲווֹ דְּאַדְכַּר דָּוִד מַלְכָּא, וְדָא אִיהוּ דְּאַדְכַּר תָּדִיר בִּכְלָלָא כְּמָה דְּאוֹקִימְנָא.

תָּא חֲזֵי, כָּל הַנֵּי שְׁמָהָן עִילָּאִין מֵאִינּוּן עֲשָׂרָה דְּקָאֲמָרַן דְּלָא נִמְחָקִין, יָאוֹת הוּא. אֶלָּא רְתִיכִין אִלֵּין דִּילְהוֹן, דְּאִינּוּן שְׁמָהָן דְּאִיקָּרוֹן אִינּוּן כִּינּוּיִן, אַמַּאי נִמְחָקִין.

אֶלָּא רָזָא דָּא, הָא אִתְּמַר גּוֹ סִפְרָא דְּרַב הַמְנוּנָא סָבָא, דְּכָל הַנֵּי שְׁמָהָן עִלָּאִין, אִינּוּן קַיְימִין כְּגוּפָא לִנְשְׁמָתָא עִילָּאָה, דְּלָא אִתְיְדַע, וְלָא אִתְגַּלְיָיא. וְאִלֵּין כִּנּוּיִין אִינּוּן לְבוּשָׁא לְגוּפָא. כְּגַוְונָא דֶּאֱגוֹזָא, דְּאִית קְלִיפָּה לַקְלִיפָּה, אוֹ אִלֵּין לַבְלְבִין, דְּאִית לוֹן קְלִיפָּה לַקְלִיפָּה, וּמוֹחָא לְגוֹ.

הָכִי נָמֵי דָּא, אִלֵּין עֲשָׂרָה שְׁמָהָן כְּלְהוּ, כְּגַוְונָא דְּהַאי קְלִיפָּה לְמוֹחָא. וְאַף עַל גַּב דְּכֻלְּהוּ

לשון הקודש

הָעֶלְיוֹנוֹת, וְאֵלּוּ הֵן שֶׁהִזְכִּיר דָּוִד הַמֶּלֶךְ, וְזֶה שֶׁהִזְכִּיר תָּמִיד בַּכְּלָל, כְּמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּ. **בֹּא** וּרְאֵה, כָּל הַשֵּׁמוֹת הָעֶלְיוֹנִים הַלָּלוּ מֵאוֹתָם הָעֲשָׂרָה שֶׁאָמַרְנוּ שֶׁלֹּא נִמְחָקִים, יָפֶה הוּא. אֶלָּא הַמֻּרְכָּבוֹת הַלָּלוּ שֶׁלָּהֶם, שֶׁהֵם הַשֵּׁמוֹת שֶׁנִּקְרְאוּ כִּנּוּיִים, לָמָּה הֵם נִמְחָקִים?

אֶלָּא הַסּוֹד הַזֶּה הֻרְמַז בְּתוֹךְ סִפְרוֹ שֶׁל רַב הַמְנוּנָא סָבָא, שֶׁכָּל הַשֵּׁמוֹת הָעֶלְיוֹנִים הַלָּלוּ הֵם קַיָּמִים כְּמוֹ גּוּף לַנְּשָׁמָה הָעֶלְיוֹנָה, שֶׁלֹּא נוֹדְעוֹת וְלֹא הִתְגַּלּוּ, וְהַכִּנּוּיִים הַלָּלוּ הֵם לְבוּשׁ לַגּוּף, כְּמוֹ שֶׁהָאֱגוֹז שֶׁיֵּשׁ קְלִפָּה לַקְלִפָּה, אוֹ אֵלּוּ הַפְּרָחִים שֶׁיֵּשׁ לָהֶם קְלִפָּה לַקְלִפָּה, וְהַמֹּחַ בִּפְנִים.

כֵּן גַּם זֶה אֵלּוּ עֲשָׂרָה הַשֵּׁמוֹת הַלָּלוּ, כֻּלָּם

מוֹחָא, כֻּלְהוּ נְהוֹרִין עִילָּאִין, וּבוּסְמִין עִילָּאִין, לֵית מָאן דְּקָאִים בְּקִיּוּמַיְיהוּ, אֶבָל כֻּלְהוּ כְּגַוְונָא דְּקְלִיפָּה לְגַבֵּי מַה דְּלָא יְדִיעַ, וְלָא קָיְימָא בְּחָכְמְתָא כְּלָל, וְכָל שֶׁכֵּן רָזָא דְּאֵין סוֹף, וְהַנֵּי כִּינּוּיִין אִינּוּן קְלִיפָּה לְגַבַּיְיהוּ, וְכוּלָּא דָּא לְגוֹ מִן דָּא, וּמוֹחָא סְתִימָאָה לְגוֹ בְּגוֹ, דְּלָא אִתְיְידַע כְּלָל, וְעַל דָּא קְלִיפָּה בַּתְרָא לָא אִיכְפַּת לָן, וְאַף עַל גַּב דְּנִמְחָקִין, עִם כָּל דָּא לָא אִתְיְהִיב רְשׁוּתָא לְמָחֲקָא, אֲפִלּוּ אוֹת זְעִירָא דְּאוֹרַיְיתָא.

וְאִי תֵּימָא, אִי הָכִי, הַאי ה' בַּתְרָאָה דְּקָאָמְרָן, אִיהִי קְלִיפָּה (דף ו ע"א) בַּתְרָאָה לְגַבֵּי אִלֵּין. לָאו הָכִי, קְלִיפָּה אִיהִי לְגַבֵּי אִלֵּין עִילָּאִין, אֲבָל לְגַבֵּי אִינּוּן כִּינּוּיִין לָאו. דְּהָא לָא מִשְׁתַּמְּשִׁי בָּהּ, אֶלָּא אִינּוּן שְׁמָהָן עִילָּאִין, וְלָאו אִינּוּן כִּינּוּיִין.

לשון הקודש

כְּמוֹ שֶׁהַקְלִפָּה הַזּוֹ לַמַּה. וְאַף עַל גַּב שֶׁנִּמְחָקִים, עִם כָּל זֶה לֹא נִתְּנָה רְשׁוּת לִמְחֹק אֲפִלּוּ אוֹת קְטַנָּה שֶׁל הַתּוֹרָה.

וְאִם תֹּאמַר, אִם כָּךְ, הַה' הָאַחֲרוֹנָה הַזּוֹ שֶׁאָמַרְנוּ הִיא קְלִפָּה אַחֲרוֹנָה לְאֵלּוּ? – לֹא כָּךְ, הִיא קְלִפָּה לָעֶלְיוֹנִים הַלָּלוּ, אֲבָל לְאוֹתָם הַכִּנּוּיִים לֹא, שֶׁהֲרֵי לֹא מִשְׁתַּמְּשִׁים בָּהּ, אֶלָּא אוֹתָם הַשֵּׁמוֹת הָעֶלְיוֹנִים, וְלֹא אוֹתָם הַכִּנּוּיִים.

אֶלָּא כַּד אִיהִי סָלְקָא לְאִתְעַטְּרָא לְעֵילָּא, וּלְאִתְאַחֲדָא בְּרָזָא דְּיָמִינָא וּשְׂמָאלָא, כָּל הַנֵּי רְתִיכִין דְּאִינּוּן כִּינּוּיִין, כְּלְהוּ סָחֲרִין לָהּ, וְחַפְיָין עֲלָהּ סַחֲרָנָהָא, כְּבַעְלָהּ לְאִתְתָּא, דְּפָרִישׂ גַּדְפֵּיהּ עֲלָהָא, הָכִי אִינּוּן פְּרִישִׂין גַּדְפִּין דְּבַעֲלָהּ עֲלָהָא, וְחַפְיָין לָהּ בְּכָל סִטְרָא, וְאִיהִי מְשַׁמְּשָׁא בְּבַעֲלָהּ, וְסִימָנָא דָּא (יחזקאל טז ח) **וָאֶפְרֹשׂ כְּנָפִי עָלַיִךְ**, (רות ג ט) **וּפָרַשְׂתָּ כְנָפֶךָ עַל אֲמָתֶךָ.**

וּבְגִין כָּךְ אִינּוּן לְגוֹ וְאִינּוּן לְבַר, וְאִיהִי לְגוֹ וְאִיהִי לְבָר, וְהָנֵי כִּינּוּיִין אִינּוּן לְגוֹ, וְאִינּוּן לְבָר. מַה דְּאִיהוּ לְגָו קָיְמָא לְבָר, מַה דְּאִיהוּ לְבָר קָיְמָא לְגָו, וְכוּלָּא שַׁפִּיר אִיהוּ. זַכָּאָה חוּלָקֵיהוֹן דְּאִינּוּן דְּיָדְעִין לְמֵיזַל בְּאוֹרַח מֵישָׁר, דְּלָא יִטְעוּן לְיָמִינָא וּשְׂמָאלָא, כְּמָה דְּאוֹקִימְנָא, (הושע יד י) **כִּי יְשָׁרִים דַּרְכֵי ה'.**

לשון הקודש

אֶלָּא כְּשֶׁהִיא עוֹלָה לְהִתְעַטֵּר לְמַעְלָה וּלְהֵאָחֵז בְּסוֹד הַיָּמִין וְהַשְּׂמֹאל, כָּל הַמֶּרְכָּבוֹת הַלָּלוּ שֶׁהֵן כִּנּוּיִים, כֻּלָּם מַקִּיפִים אוֹתָהּ וּמְכַסִּים עָלֶיהָ סְבִיבוֹתֶיהָ כְּמוֹ בַּעַל לְאִשָּׁה, שֶׁפּוֹרֵשׂ כְּנָפָיו עָלֶיהָ, כֵּן הֵם פּוֹרְשִׂים אֶת הַכְּנָפַיִם שֶׁל בַּעְלָהּ עָלֶיהָ וּמְכַסִּים אוֹתָהּ בְּכָל צַד, וְהִיא מְשַׁמֶּשֶׁת עִם בַּעְלָהּ, וְסִימָן זֶה (יחזקאל טז ח) **וָאֶפְרֹשׂ כְּנָפִי עָלַיִךְ**, (רות ג ט) **וּפָרַשְׂתָּ כְנָפֶךָ עַל אֲמָתֶךָ.**

וּמִשּׁוּם כָּךְ הֵם בִּפְנִים וְהֵם לְבַחוּץ, וְהִיא בִּפְנִים וְהִיא בַּחוּץ, וְכָךְ הַכִּנּוּיִים הֵם בִּפְנִים וְהֵם בַּחוּץ. מַה שֶּׁהוּא בִּפְנִים עוֹמֵד בַּחוּץ, מַה שֶּׁהוּא בַּחוּץ עוֹמֵד בִּפְנִים, וְהַכֹּל הוּא יָפֶה. אַשְׁרֵי חֶלְקָם שֶׁל אוֹתָם שֶׁיּוֹדְעִים לָלֶכֶת בְּדֶרֶךְ יְשָׁרָה, שֶׁלֹּא יִטְעוּ

מַבּוּעָא דְּבִירָא דְּלָא פָּסִיק לְעָלְמִין, הַאי קָיְימָא קַיּוּמָא, לְקָיְימָא כֻּלָּא, כְּלְהוּ עִילָּאִין וְכָלְהוּ תַּתָּאִין, קָיְימִין בְּהַאי לְרַחֲמָא דְּתֵיאוֹבְתָּא, בְּגִין דְּאִיהוּ תֵּיאוֹבְתָּא לְעֵילָּא וְתַתָּא, לְאַנָּהָרָא אַנְפִּין, וּלְאַשְׁקָאָה גִּנְתָּא.

בְּהַאי לָאו דְּתִיכָּא קָיְימָא בֵּיהּ לְאִתְגַּלְיָא, אֶלָּא כֻּלָּא אִיהוּ סָתִים בְּסִתִימוּ, וְלָא קָיְימָא בְּאִתְגַּלְיָא, אֶלָּא כְּלְהוּ שְׁמָהָן עִילָּאִין, וְכָלְהוּ דְּתִיכִין, כְּלְהוּ אָתָאן לְגַבֵּיהּ בִּלְחִישׁוּ.

כַּד אִינּוּן שְׁמָהָן אַתְיָין לְגַבֵּיהּ, אִלֵּין דְּתִיכִין פְּרִישָׁאן וְחָפְיָין לְכָל סִטְרִין, לְדַרְגָּא דָּא וּלְדַרְגָּא דִּלְתַתָּא, וְאִלֵּין אִיקָרוֹן גַּדְפִּין דְּבַעֲלָה. לְחָפְיָא עַל כֻּלָּא. וְהַאי דַּרְגָּא עָאל בִּלְחִישׁוּ, כְּמַבּוּעָא גּוֹ בֵּירָא, דְּלָא פָּסְקִין מֵימוֹי לְעָלְמִין, וְלָא

לְיָמִין וּשְׂמֹאל, כְּמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּ (הושע יד י) כִּי יְשָׁרִים דַּרְכֵי ה'.

הַמַּעְיָן שֶׁל הַבְּאֵר שֶׁלֹּא פּוֹסֵק לְעוֹלָמִים, זֶה עוֹמֵד בְּקִיּוּם לְקַיֵּם הַכֹּל, כָּל הָעֶלְיוֹנִים וְכָל הַתַּחְתּוֹנִים עוֹמְדִים בָּזֶה, לְאַהֲבָה שֶׁל תְּשׁוּקָה, מְשׁוּם שֶׁזּוֹ תְּשׁוּקָה לְמַעְלָה וּלְמַטָּה, לְהָאִיר הַפָּנִים וּלְהַשְׁקוֹת אֶת הַגָּן.

בָּזֶה אֵין הַמֶּרְכָּבָה עוֹמֶדֶת בּוֹ לְגַלּוּי, אֶלָּא הַכֹּל נִסְתָּר בַּסֵּתֶר וְלֹא עוֹמֵד בְּהִתְגַּלּוּת, אֶלָּא כָּל הַשֵּׁמוֹת הָעֶלְיוֹנִים וְכָל הַמֶּרְכָּבוֹת, כֻּלָּם בָּאִים אֵלָיו בְּלַחַשׁ. **כְּשֶׁאוֹתָם** הַשֵּׁמוֹת בָּאִים אֵלָיו, הַמֶּרְכָּבוֹת הַלָּלוּ פְּרוּשׁוֹת וּמְכַסּוֹת אֶת כָּל הַצְּדָדִים לַדַּרְגָּה הַזּוֹ וְלַדַּרְגָּה שֶׁלְּמַטָּה, וְאֵלּוּ נִקְרָאִים הַכְּנָפַיִם שֶׁל בַּעֲלָה, לְכַסּוֹת עַל הַכֹּל, וְהַדַּרְגָּה הַזּוֹ נִכְנֶסֶת בְּלַחַשׁ, כְּמוֹ הַמַּעְיָן לְתוֹךְ הַבְּאֵר שֶׁלֹּא פּוֹסְקִים מֵימָיו

לשון הקודש

אִתְפְּרַשׁ מַבּוּעָא לְעָלְמִין. וְכֹלָּא אִיהוּ בְּאֵר, דִּכְתִיב (במדבר כא יח) בְּאֵר חֲפָרוּהָ שָׂרִים (בראשית כו ט) בְּאֵר מַיִם חַיִּים. וְהָא אוֹקִימְנָא.

הַאי מַבּוּעָא דְּבֵירָא, אִיהוּ סָתִים לְגַבֵּי הַהוּא בֵּירָא, דְּעָאל לְגַבֵּיהּ בִּלְחִישׁוּ, וְהַאי כָּרֵי גּוֹ הַהִיא נְקוּדָה דְּקָאֲמָרַן, רָזָא דְּה"א בַּתְרָאָה, וְכָרֵי בָּהּ, וְעָאל לְגַבֵּהּ, וְלָא אִתְיְדַע כְּלָל.

וְהַאי אִיהוּ כְּמָא דְּאוֹקִימְנָא לְעֵיל, דְּכַד אָלֵף אִתְחַבַּר בְּה"א, אוֹ יו"ד, הַאי ה"א אִיהִי בִּנְקוּדָה חָדָא לְאוֹטָבָא לְעָלְמָא, כְּגוֹן א"ה, אוֹ י"ה. כְּדֵין הַהוּא מַבּוּעָא דְּבֵירָא, כָּרֵי גּוֹ הַהִיא נְקוּדָה, וְעָאל לְגַוֵּהּ, וְלָא אִתְיְדַע.

וּכְדֵין הַהִיא נְקוּדָה קַיְימָא בְּרָזָא דְּקֻדְשָׁא הַקְּדָשִׁים. וְעַל דָּא רָזָא דִּדוּכְרָנָא דִּילָהּ,

לשון הקודש

לְעוֹלָמִים וְלֹא נִפְרָד הַמַּעְיָן לְעוֹלָמִים, וְהַכֹּל הוּא בְּאֵר, שֶׁכָּתוּב (במדבר כא יח) בְּאֵר חֲפָרוּהָ שָׂרִים, (בראשית כו יט) בְּאֵר מַיִם חַיִּים. וַהֲרֵי בֵּאַרְנוּהָ.

הַמַּעְיָן הַזֶּה שֶׁל הַבְּאֵר הוּא נִסְתָּר אֶל אוֹתָהּ הַבְּאֵר, שֶׁנִּכְנָס אֵלָיו בְּלַחַשׁ, וְזֶה חוֹפֵר לְתוֹךְ אוֹתָהּ נְקֻדָּה שֶׁאָמַרְנוּ, הַסּוֹד שֶׁל ה"א הָאַחֲרוֹנָה, וְחוֹפֵר בָּהּ וְנִכְנָס אֵלֶיהָ, וְלֹא נוֹדָע כְּלָל.

וְזֶהוּ כְּמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּ לְמַעְלָה, שֶׁכְּשֶׁאָלֶף מִתְחַבֶּרֶת עִם ה"א אוֹ יו"ד, הַה"א הַזּוֹ הִיא בִּנְקֻדָּה אַחַת לְהֵיטִיב לָעוֹלָם כְּמוֹ א"ה אוֹ י"ה, וְאָז אוֹתוֹ הַמַּעְיָן שֶׁל הַבְּאֵר חוֹפֵר לְתוֹךְ אוֹתָהּ נְקֻדָּה וְנִכְנָס בְּתוֹכָהּ וְלֹא נוֹדָע.

וְאָז אוֹתָהּ נְקֻדָּה עוֹמֶדֶת בַּסּוֹד שֶׁל קֹדֶשׁ

אִיהוּ בְּרָזָא דְקֻדְשָׁא הַקְּדָשִׁים, (בֹּאֲתַר) דְּמַפְקָנוּ דְּרוּחָא קַיְימָא בְּבֵי גְּרוֹנָא, אהי"ה, בְּגִין דְּהַאי אִיהוּ אֲתַר דְּקַיְימָא קֻדְשָׁא הַקְּדָשִׁים, קוֹל גָּדוֹל וְלָא אִשְׁתְּמוֹדָע, וְלָאו אִיהוּ רוּחָא מַמָּשׁ. וּכְדֵין אִיהוּ ה"א בְּחִיבּוּרָא דְּאִינּוּן אַתְוָון עִילָּאִין, וְכֹלָּא שְׁמָא חָדָא, לְאַנְהָרָא מֵעֵילָּא וּמִתַּתָּא (נ"א לעילא ולתתא).

כַּד בָּרֵי הַאי מַבּוּעָא בְּהַאי נְקוּדָה, וְעָאל בְּגַוֵּיהּ, בְּדֵין כָּל אִינּוּן שְׁמָהָן עִילָּאִין, וְכָל אִינּוּן סִטְרִין עִלָּאִין דְּקָאֲמָרַן, כְּלְהוּ עָאלִין בְּגַוֵּיהּ, בְּתֵיאוּבְתָּא, בְּרוּחָא שְׁלִים לְעֵילָּא, בְּתֵיאוּבְתָּא עָאלִין בָּהּ, וְלָא בְּמִלָּה אָחֳרָא. כּוּלָּא בְּרוּחָא וְלָא בְּגוּפָא. בְּבַעֲלָהּ דְּאִשְׁתְּלִיל מִכָּל לְבוּשׁוֹי, בְּשַׁעֲתָא דְּאָתֵי לְאִזְדַּוְוגָא בְּאִיתְתֵּיהּ, הָכִי נָמֵי כָּל אִינּוּן רְתִיכִין דְּקָאֲמָרַן דִּלְעֵילָּא וְתַתָּא, כְּלְהוּ סָחֲרִין לָהּ,

לשון הקודש

הַקְּדָשִׁים, וְעַל כָּךְ סוֹד הַזִּכָּרוֹן שֶׁלָּהּ, הוּא בְּסוֹד שֶׁל קֹדֶשׁ הַקָּדָשִׁים, (בְּמָקוֹם) שֶׁיְּצִיאַת הָרוּחַ עוֹמֶדֶת בְּבֵית הַגָּרוֹן, אהי"ה, מְשׁוּם שֶׁזֶּהוּ הַמָּקוֹם שֶׁעוֹמֵד קֹדֶשׁ הַקָּדָשִׁים, קוֹל גָּדוֹל וְלֹא נוֹדָע, וְאֵינוֹ רוּחַ מַמָּשׁ. וְאָז הוּא ה"א בַּחִבּוּר שֶׁל אוֹתָן הָאוֹתִיּוֹת הָעֶלְיוֹנוֹת, וְהַכֹּל שֵׁם אֶחָד, לְהָאִיר מִלְמַעְלָה וּמִלְמַטָּה (לְמַעְלָה וּלְמַטָּה).

כְּשֶׁחוֹפֵר הַמַּעְיָן הַזֶּה בַּנְּקֻדָּה הַזּוֹ וְנִכְנָס לְתוֹכוֹ, אָז כָּל אוֹתָם הַשֵּׁמוֹת הָעֶלְיוֹנִים וְכָל אוֹתָם הַצְּדָדִים הָעֶלְיוֹנִים שֶׁאָמַרְנוּ, כֻּלָּם נִכְנָסִים לְתוֹכוֹ, בִּתְשׁוּקָה, בְּרוּחַ שְׁלֵמָה לְמַעְלָה, בִּתְשׁוּקָה נִכְנָסִים בָּהּ וְלֹא בְּדָבָר אַחֵר. הַכֹּל בְּרוּחַ וְלֹא בַּגּוּף, כְּמוֹ בַּעְלָהּ שֶׁמִּתְפַּשֵּׁט מִכָּל לְבוּשָׁיו בְּשָׁעָה שֶׁבָּא לְהִזְדַּוֵּג עִם אִשְׁתּוֹ. כָּךְ הֵם כָּל אוֹתָן הַמֶּרְכָּבוֹת שֶׁאָמַרְנוּ שֶׁלְּמַעְלָה וּמַטָּה, כֻּלָּן סוֹבְבוֹת אוֹתָהּ וּמְכַסּוֹת עָלֶיהָ,

וְאִינּוּן חָפְיָין עֲלָהּ, וּבַעֲלָהּ אִשְׁתְּלִיל מִכֻּלְהוּ. וְעַל דָּא לָא אַתְיָין כָּל אִינּוּן שַׁיְיפִין לְאִתְחַבְּרָא בָּהּ, אֶלָּא בְּרוּחַ מַמָּשׁ, וּכְדֵין כֻּלָּא אִיהוּ רְעוּתָא חָדָא.

וְעַל דָּא בְּשַׁעֲתָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא זַמִּין לְגַבָּהּ, וְיִשְׂרָאֵל לָאו אִינּוּן זַכָּאִין דְּאִינּוּן (יהוֹן) פְּתִילָה לְאַנְהָרָא, מַה כְּתִיב, (שיר השירים ה ג) פָּשַׁטְתִּי אֶת כֻּתָּנְתִּי אֵיכָכָה אֶלְבָּשֶׁנָּה רָחַצְתִּי אֶת רַגְלַי אֵיכָכָה אֲטַנְּפֵם. פָּשַׁטְתִּי אֶת כֻּתָּנְתִּי, אִלֵּין אִינּוּן כִּינּוּיִין דְּקָאֲמָרָן, דְּכֻלְּהוּ כַּד מִתְחַבְּרָן אִינּוּן כֻּתָּנְתָּא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְכַד אִיהוּ זַמִּין לְגַבָּהּ, אִיהוּ אִשְׁתְּלִיל מִכּוּלְהוּ, לְאִתְחַבָּרָא בַּהֲדָהּ, וְעַל דָּא פָּשַׁטְתִּי וגו', לְאִתְתַּקָּנָא וּלְמֶהֱוֵי זַמִּין לְאוֹטָבָא לָךְ, וְאַתְּ לָא מִתְתַּקָּנָא כְּדְקָא יָאוֹת, הַשְׁתָּא אֵיכָכָה אֶלְבָּשֶׁנָּה, וְאִתְהַדַּר וְאִסְתַּלַּק מִינָּךְ.

לשון הקודש

וּבַעֲלָהּ מִתְפַּשֵּׁט מִכֻּלָּם, וְעַל כֵּן לֹא בָּאִים כָּל אוֹתָם הָאֵיבָרִים לְהִתְחַבֵּר עִמָּהּ, אֶלָּא בְּרוּחַ מַמָּשׁ, וְאָז הַכֹּל הוּא רָצוֹן אֶחָד.

וְעַל כָּךְ, בְּשָׁעָה שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מְזֻמָּן אֵלֶיהָ, וְיִשְׂרָאֵל אֵינָם צַדִּיקִים, שֶׁהֵם (שֶׁיִּהְיוּ) פְּתִילָה לְהָאִיר, מַה כָּתוּב? פָּשַׁטְתִּי אֶת כֻּתָּנְתִּי אֵיכָכָה אֶלְבָּשֶׁנָּה רָחַצְתִּי אֶת רַגְלַי אֵיכָכָה אֲטַנְּפֵם. פָּשַׁטְתִּי אֶת כֻּתָּנְתִּי, אֵלּוּ אוֹתָם הַכִּנּוּיִים שֶׁאָמַרְנוּ, שֶׁכַּאֲשֶׁר כֻּלָּם מִתְחַבְּרִים, הֵם הַכֻּתֹּנֶת שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וּכְשֶׁהוּא מְזֻמָּן אֵלֶיהָ, הוּא מִתְפַּשֵּׁט מִכֻּלָּם, לְהִתְחַבֵּר עִמָּהּ, וְעַל כֵּן פָּשַׁטְתִּי וְגוֹ', לְהִתְתַּקֵּן וְלִהְיוֹת מְזֻמָּן לְהֵיטִיב לָךְ, וְאַתְּ לֹא מִתְקֻנֶּנֶת כָּרָאוּי, כָּעֵת אֵיכָכָה אֶלְבָּשֶׁנָּה? וְחוֹזֵר וּמִסְתַּלֵּק מִמֵּךְ.

רָחַצְתִּי אֶת רַגְלַי אֵיכָכָה אֲטַנְּפֵם, הָא אַסְחֵית רַגְלַי מֵהַהוּא טִינוֹפָא, וּמַאי אִיהוּ, בְּגִין דְּכַד אִתְתַּקְנֵית וְאִזְדַּמְנֵית לְגַבָּךְ, אַעֲבָרִית הַהוּא סְטָרָא אוֹחֲרָא מִסָּאֲבָא מִקַּמֵּי רַגְלַי. הַשְׁתָּא אֵיכָכָה אַהֲדַר לְשַׁוְיָא הַהוּא טִינוֹפָא, לְחַפְיָא עַל מַקְדְּשָׁא, הוֹאִיל וְאַתְּ לָא זְמִינַת בְּתִיקוּנָךְ לְאִתְתַּקָּנָא לְגַבָּאי. הָכָא אוֹלִיפְנָא, דְּכַד רוּחַ מְסָאֲבָא אִתְעֲבַר מֵעָלְמָא, כְּדֵין אִתְרַבֵּי כֹּלָּא עֵילָא וְתַתָּא. וְעַל דָּא רָחַצְתִּי אֶת רַגְלַי, אֵיכָכָה אֲטַנְּפֵם כְּמִלְקַדְמִין.

וּבְגִין כָּךְ, כָּל אִינּוּן כִּינּוּיִין אִתְפַּשְׁטוּ, בְּשַׁעֲתָא דְּהַאי מַבּוּעָא כָּרֵי בְּהַהוּא נְקוּדָה, וְאַסְתִּים בְּגַוָּיהּ. וּכְדֵין כַּד הַהוּא מַבּוּעָא אַסְתִּים בְּגַוָּיהּ, כְּדֵין כֹּלָּא אַנְהִיר וּבִירָא אִתְמַלְיָא מֵהַהוּא מַבּוּעָא דְּעָאל בְּגַוָּיהּ וְאַסְתִּים בֵּיהּ בַּחֲשַׁאי. אִינּוּן כִּינּוּיִין חָפְיָין עֲלָהּ וְאִתְפַּשְׁטוּ לְסִטְרָא דָּא וּלְסִטְרָא דָּא.

לשון הקודש

רָחַצְתִּי אֶת רַגְלַי אֵיכָכָה אֲטַנְּפֵם, הֲרֵי רָחַצְתִּי אֶת רַגְלַי מֵאוֹתוֹ טִנּוּף, וּמַה הוּא? מְשׁוּם שֶׁכַּאֲשֶׁר הִתְתַּקַּנְתִּי וְהִזְדַּמַּנְתִּי אֵלַיִךְ, הֶעֱבַרְתִּי אֶת אוֹתוֹ הַצַּד הָאַחֵר הַטָּמֵא מִלִּפְנֵי רַגְלַי, כָּעֵת אֵיךְ אֶחֱזוֹר לָשִׂים אוֹתוֹ הַטִּנּוּף לְכַסּוֹת עַל הַמִּקְדָּשׁ, הוֹאִיל וְאַתְּ לֹא זְמִינָה בַּתִּקּוּנִים לְהִתְתַּקֵּן אֵלַי? כָּאן לָמַדְנוּ, שֶׁכְּשֶׁרוּחַ הַטֻּמְאָה עוֹבֶרֶת מִן הָעוֹלָם, אָז הַכֹּל מִתְגַּדֵּל לְמַעְלָה וּלְמַטָּה, וְעַל זֶה רָחַצְתִּי אֶת רַגְלַי אֵיכָכָה אֲטַנְּפֵם כְּמוֹ מִקֶּדֶם?

וּמְשׁוּם כָּךְ, כָּל אוֹתָם כִּנּוּיִים הִתְפַּשְׁטוּ בְּשָׁעָה שֶׁהַמַּעְיָן הַזֶּה כּוֹרֶה בְּאוֹתָהּ נְקֻדָּה וְנִסְתָּר בְּתוֹכָהּ, וְאָז, כְּשֶׁאוֹתוֹ הַמַּעְיָן נִסְתָּר בְּתוֹכָהּ, אֲזַי הַכֹּל מֵאִיר, וְהַבְּאֵר מִתְמַלֵּאת מֵאוֹתוֹ הַמַּעְיָן שֶׁנִּכְנָם לְתוֹכָהּ

וְהַנֵּי אִינוּן גְּלִידִין דְּאֶגוֹזָא קְלִישָׁא, דְּקָיְימָא וְחָפְיָא לְגוֹ עַל מוֹחָא, וְהַהִיא קְלִיפָּא תַּקִּיפָא, אִתְבָּרַת וְלָא קָיְימָא תַּמָּן. וּכְדֵין כֹּלָּא אִיהִי בְּרָזָא עִילָּאָה, לְמֵיהַךְ בְּרָזִין אִלֵּין. זַכָּאִין אִינוּן דְּמִסְתַּכְּלִין בִּרְעוּתַיְיהוּ, מִלִּין דְּרָזִין עִילָּאִין, לְמֵיהַךְ בְּאוֹרַח קְשׁוֹט, לְמִזְכֵּי בְּהַאי עָלְמָא, וּלְאַנְהָרָא לוֹן בְּעָלְמָא דְּאָתֵי. עֲלַיְיהוּ כְּתִיב, (דניאל יב ג) **וְהַמַּשְׂכִּילִים יַזְהִירוּ כְּזֹהַר הָרָקִיעַ וּמַצְדִּיקֵי הָרַבִּים כַּכּוֹכָבִים לְעוֹלָם וָעֶד. זַכָּאִין אִינוּן בְּעָלְמָא דֵּין וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי.**

דְּיוֹקְנָא דְּאַתְוָון, בְּרָזָא קַדִּישָׁא ה"א תַּתָּאָה דְּקָאֲמָרַן, רָזָא דְּמַקְדְּשָׁא, סִיהֲרָא כַּד שָׁלְטָא, וְאִתְקַשְׁטַת לְגַבֵּי שִׁמְשָׁא, לְקַבְּלָא נְהוֹרָא מִנֵּיהּ. אִינוּן קָיְימִין כִּתְרִין רְחִימִין דָּא לָקֵבֵל

לשון הקודש

וְנִסְתָּר בָּהּ בַּחֲשַׁאי, אוֹתָם הַכְּנוּיִים מְכַסִּים עָלֶיהָ וּמִתְפַּשְׁטִים לְצַד זֶה וּלְצַד זֶה.

וְאֵלּוּ הֵם הַגְּלִידִים שֶׁל הָאֱגוֹז הַדַּק שֶׁעוֹמֵד וּמְכַסֶּה בִּפְנִים הַמֹּחַ, וְאוֹתָהּ הַקְּלִפָּה הַתַּקִּיפָה נִשְׁבֶּרֶת וְלֹא עוֹמֶדֶת שָׁם, וְאָז הַכֹּל הוּא בְּסוֹד עֶלְיוֹן לָלֶכֶת בַּסּוֹדוֹת הַלָּלוּ. אַשְׁרֵי אוֹתָם שֶׁמִּסְתַּכְּלִים בִּרְצוֹנָם דְּבָרִים שֶׁל סוֹדוֹת עֶלְיוֹנִים, לָלֶכֶת בְּדֶרֶךְ אֱמֶת לִזְכּוֹת בָּעוֹלָם הַזֶּה וּלְהָאִיר לָעוֹלָם הַבָּא, עֲלֵיהֶם כָּתוּב וְהַמַּשְׂכִּילִים יַזְהִרוּ כְּזֹהַר הָרָקִיעַ וּמַצְדִּיקֵי הָרַבִּים כַּכּוֹכָבִים לְעוֹלָם וָעֶד. אַשְׁרֵיהֶם בָּעוֹלָם הַזֶּה וּבָעוֹלָם הַבָּא.

דְּיוֹקָן הָאוֹתִיּוֹת, בְּסוֹד הַקָּדוֹשׁ ה"א הַתַּחְתּוֹנָה כְּמוֹ שֶׁאָמַרְנוּ, סוֹד הַמְקֻדָּשׁ, כְּשֶׁשּׁוֹלֶטֶת הַלְּבָנָה וּמִתְקַשֶּׁטֶת לַשֶּׁמֶשׁ לְקַבֵּל מִמֶּנּוּ אוֹר, הֵם עוֹמְדִים כִּשְׁנֵי

דָּא, וְאִינּוּן בְּתוּלָאן דְּקַיְימָן בַּהֲדָהּ, אִתְקַשְׁטָן וְאִתְתַּקְּנָן בְּתִיקּוּנִין, חָדָא בַּתְרָאָה, וְחָדָא לְקַמָּאָה, וְחָדָא מִסְּטָרָא דָּא, וְחָדָא מִסְּטָרָא דָּא, וְאִיהִי קָיְימָא בְּאֶמְצָעִיתָא.

וְשִׁבְעִין וּתְרִין סַנְהֶדְרִין, קָיְימִין כְּפַלְגּוּ גּוֹרָן עֲגוּלָה, לְמֵיעְבַּד גּוּפָא לְסִיהֲרָא, לְאִתְקַשְׁטָא מַטְרוֹנִיתָא לְגַבֵּי בַּעֲלָהּ, וְאִיהִי קָיְימָא כְּגַוְונָא דָּא כ, כְּפַלְגּוּ סִיהֲרָא.

וְדָא (נ"א הדא) נְקוּדָה בְּאֶמְצָעִיתָא. דְּהַהִיא נְקוּדָה נָטְלָה נְהוֹרָא מִן שִׁמְשָׁא, לְאַנְהָרָא לְכָל גּוּפָא. וְרָזָא דָּא נְקוּדָה דְּקָיְימָא כְּפַלְגּוּ דְּעֵינָא, דְּכוּלָּא קָיְימָא בְּהַהִיא נְקוּדָה דְּקָיְימָא בְּאֶמְצָעִיתָא, דְּאִיהִי נָטְלָא כָּל נְהוֹרָא, לְאַנְהָרָא לְכָל עֵינָא. וְסִיהֲרָא לָא אִתְנְהִירַת אֶלָּא מִגּוֹ חַד נְקוּדָה דְּקָיְימָא וְאַסְתִּים גּוֹ אֶמְצָעִיתָא. אַף עַל גַּב דְּלָא אִתְחַזְיָא בְּסִיהֲרָא.

לשון הקודש

אֲהוּבִים זֶה כְּנֶגֶד זֶה, וְאוֹתָן הַבְּתוּלוֹת שֶׁעוֹמְדוֹת עִמָּהּ, מִתְקַשְּׁטוֹת וּמִתְתַּקְּנוֹת בַּתִּקּוּנִים, אַחַת מֵאַחֲרֶיהָ וְאַחַת מִלְּפָנֶיהָ, וְאַחַת מִצַּד זֶה וְאַחַת מִצַּד זֶה, וְהִיא עוֹמֶדֶת בָּאֶמְצַע.

וְשִׁבְעִים וּשְׁנַיִם סַנְהֶדְרִין עוֹמְדִים כַּחֲצִי גֹּרֶן עֲגֻלָּה לַעֲשׂוֹת גּוּף לַלְּבָנָה, לְקַשֵּׁט אֶת הַגְּבִירָה לְבַעְלָהּ, וְהִיא עוֹמֶדֶת כְּמוֹ זֶה כ, כְּמַחֲצִית הַלְּבָנָה.

וְזוֹ (זו) הַנְּקֻדָּה הָאֶמְצָעִית, שֶׁאוֹתָהּ הַנְּקֻדָּה נוֹטֶלֶת אֶת אוֹרָהּ מִן הַשֶּׁמֶשׁ לְהָאִיר לְכָל הַגּוּף, וְסוֹד זֶה, הַנְּקֻדָּה שֶׁעוֹמֶדֶת בַּחֲצִי הָעַיִן, שֶׁהַכֹּל קָיָם בַּנְּקֻדָּה הַהִיא שֶׁעוֹמֶדֶת בָּאֶמְצַע, שֶׁהִיא נוֹטֶלֶת אֶת כָּל הָאוֹר לְהָאִיר לְכָל הָעַיִן. וְהַלְּבָנָה אֵינָהּ מְאִירָה אֶלָּא מִתּוֹךְ נְקֻדָּה אַחַת

תָּא חֲזֵי לֵית לָךְ עִיגּוּלָא בְּעָלְמָא, דְּלָא אִיתְעֲבִיד מִגּוֹ נְקוּדָה חָדָא דְּקָיְימָא בְּאֶמְצָעִיתָא. וּבְגִין כָּךְ עִיגּוּלָא דְּסִיהֲרָא מִגּוֹ (דף ו ע"ב) חַד נְקוּדָה דְּאַסְתִּים בְּגַוָּוהּ בְּאֶמְצָעִיתָא, אִתְעֲבִיד כֻּלָּא. וְהַאי נְקוּדָה דְּקָיְימָא בְּאֶמְצָעִיתָא נָטִיל כָּל נְהוֹרָא, וְאַנְהִיר לָהּ לְגוּפָא, וְאִתְנְהִיר כֻּלָּא.

רָזָא דְּרָזִין, לְאִינּוּן דְּמִסְתַּכְּלִין בְּרָזֵי דְּחָכְמְתָא. הַאי ה"א דְּאִיהִי פַּלְגּוּ דְּגוּפָא דְּסִיהֲרָא, וְאִיהִי בְּעִיגּוּלָא, כִּדְאָמְרָן בְּגוֹ הַהוּא נְקוּדָה דְּקָיְימָא גּוֹ אֶמְצָעִיתָא, אַמַּאי אִיהוּ פַּלְגָּא, לָאו פַּלְגּוּ, אֶלָּא סְתִימָא מִסְּטָרָא דָּא, וּפְתִיחָא מִסְּטָרָא דָּא, כְּנוּקְבָא דְּפְתִיחָא לְגַבֵּי דְּכוּרָא לְקַבְּלָא לֵיהּ בְּגַוָּוהּ, וּלְאִתְנַהֲרָא מִנֵּיהּ, וּלְאִתְחַבְּרָא בַּהֲדֵיהּ. וְעַל דָּא אִיהִי פְּתִיחָא לְגַבֵּיהּ לְקַבְּלָא לֵיהּ, וּכְדֵין (נ"א ובגין דא) אִיקְרֵי ה"א. מַאי ה"א, כְּמַאן דַּאֲמַר הָא אֲנָא.

לשון הקודש

שֶׁעוֹמֶדֶת וְנִסְתֶּרֶת בְּתוֹךְ הָאֶמְצַע, אַף עַל גַּב שֶׁלֹּא נִרְאֵית בַּלְּבָנָה.

בֹּא וּרְאֵה, אֵין לְךָ עִגּוּל בָּעוֹלָם שֶׁלֹּא נַעֲשֶׂה מִתּוֹךְ נְקֻדָּה אַחַת שֶׁעוֹמֶדֶת בָּאֶמְצַע. וּמְשׁוּם כָּךְ, הָעִגּוּל שֶׁל הַלְּבָנָה, מִתּוֹךְ נְקֻדָּה אַחַת שֶׁנִּסְתֶּרֶת בְּתוֹכָהּ בָּאֶמְצַע נַעֲשֶׂה הַכֹּל, וְהַנְּקֻדָּה הַזּוֹ שֶׁעוֹמֶדֶת בָּאֶמְצַע נוֹטֶלֶת אֶת כָּל הָאוֹר, וּמְאִירָה לַגּוּף, וְהַכֹּל מֵאִיר.

סוֹד הַסּוֹדוֹת, לְאוֹתָם הַמִּתְבּוֹנְנִים בְּסוֹדוֹת הַחָכְמָה, הַה"א הַזּוֹ שֶׁהִיא חֲצִי גּוּף הַלְּבָנָה, וְהִיא בְּעִגּוּל, כְּמוֹ שֶׁאָמַרְנוּ בְּתוֹךְ אוֹתָהּ הַנְּקֻדָּה שֶׁעוֹמֶדֶת בְּתוֹךְ הָאֶמְצַע, לָמָּה הִיא חֲצִי? לֹא חֲצִי, אֶלָּא סְתוּמָה מִצַּד זֶה וּפְתוּחָה מִצַּד זֶה, כִּנְקֵבָה שֶׁפְּתוּחָה לַזָּכָר לְקַבֵּל אוֹתוֹ בְּתוֹכָהּ

וְכַד אִיהִי אִתְנְהֲרַת מִגֵּיהּ, וְאִתְחַבְּרוּ דָּא בְּדָא, וְסִיהֲרָא אִתְמַלְיָא, כְּדֵין הַאי ה"א אִשְׁתְּלִים וְאִתְמַלְיָא סִיהֲרָא מִכֻּלָּא. וּבְאַתְרָהּ דְּאִיהוּ ה"א פַּלְגוּ דְּסִיהֲרָא, אִתְעֲבִיד מ"ם, סִיהֲרָא בִּשְׁלִימוּ.

וְקַיְימָא כְּגַוְונָא דְּאִימָּא עִילָּאָה, דְּאִיהִי מ' סְתִימָא. כְּמָא דְּאוֹקִימְנָא, בְּרָזָא (ישעיה ט ו) דִּלְמַרְבֶּה הַמִּשְׂרָה. וְהָשְׁתָּא קַיְימָא סִיהֲרָא בְּאַשְׁלָמוּתָא, עָלְמָא תַּתָּאָה, כְּגַוְונָא דְּעָלְמָא עִילָּאָה. וְדָא אִיהוּ רָזָא דְּאָת ם'.

וְתָא חֲזֵי אָת ם' דָּא, לָאו אִיהוּ אֶלָּא בְּעִיגּוּלָא. כֵּיוָן דְּקַיְימָא סִיהֲרָא בְּאַשְׁלָמוּתָא וְכֻלָּא מֵרָזָא דְּאָת ה' כְּמָא דְּאִתְמָר, עָאלַת אִיהִי בְּקַדְמִיתָא פִּתְיחָא בְּרָזָא דְּה"א, לְקַבְּלָא לְבַעֲלָהּ. וּלְבָתַר דְּאִשְׁתְּלִים מִגֵּיהּ, וְאִיתְמַלְיָא בְּאַשְׁלָמוּתָא,

לשון הקודש

וּלְהָאִיר מִמֶּנּוּ וּלְהִתְחַבֵּר עִמּוֹ, וְעַל כֵּן הִיא פְּתוּחָה אֵלָיו לְקַבֵּל אוֹתוֹ, וְאָז (ומשום זה) נִקְרָא ה"א. מַה זֶּה ה"א? כְּמִי שֶׁאוֹמֵר הִנֵּה אָנִי.

וְכַאֲשֶׁר הִיא מְאִירָה מִמֶּנּוּ, וּמִתְחַבְּרִים זֶה עִם זֶה, וְהַלְּבָנָה מִתְמַלֵּאת, אֲזַי הַה"א הַזּוֹ נִשְׁלֶמֶת, וּמִתְמַלֵּאת הַלְּבָנָה מִן הַכֹּל, וּבִמְקוֹמָהּ שֶׁהוּא ה"א, חֲצִי הַלְּבָנָה, נַעֲשֶׂה מ"ם, הַלְּבָנָה בִּשְׁלֵמוּת.

וְעוֹמֶדֶת כְּמוֹ הָאֵם הָעֶלְיוֹנָה שֶׁהִיא מ' סְתוּמָה כְּמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּ, בְּסוֹד שֶׁל (ישעיה ט ו) לְמַרְבֵּה הַמִּשְׂרָה, וְכָעֵת עוֹמֶדֶת הַלְּבָנָה בִּשְׁלֵמוּת, הָעוֹלָם הַתַּחְתּוֹן כְּמוֹ שֶׁהָעוֹלָם הָעֶלְיוֹן, וְזֶהוּ הַסּוֹד שֶׁל הָאוֹת ם'.

וּבָא רְאֵה, הָאוֹת ם' הַזּוֹ אֵינָהּ אֶלָּא בְּעִגּוּל, כֵּיוָן שֶׁעוֹמֶדֶת הַלְּבָנָה בִּשְׁלֵמוּת וְהַכֹּל מֵהַסּוֹד שֶׁל הָאוֹת ה', כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר, הִיא בָּרִאשׁוֹנָה פְּתוּחָה בַּסּוֹד

אִתְעֲבִיד ם', כְּגַוְונָא עִילָּאָה דְעָלְמָא דְאָתֵי כִּדְקָאֲמָרַן. וּבְגִין כָּךְ ה"א עִילָּאָה, ה"א תַּתָּאָה. ם' עִילָּאָה, ם' תַּתָּאָה. כֹּלָּא דָא כְּגַוְונָא דָא, וְדָא אִיהוּ רָזָא חָדָא, עִילָּאָה וְתַתָּאָה כַּחֲדָא.

תָּא חֲזֵי, עָלְמָא עִילָּאָה אִיהִי פִּתְיחָא בְּקַדְמִיתָא, בְּרָזָא דְה"א. וְכַד אִתְמַלְיָיא מֵאִינּוּן שְׁבִילִין עִילָּאִין, וְאִתְנַהֲרָא לְאַנְהָרָא, אִתְפַּשְׁטַת וְאִשְׁתְּלִים וְאִתְעֲבִיד ם', וְכֹלָּא בְּרָזָא חַד.

דְיוֹקְנָא דְאָת ו"ו בְּרָזָא קַדִּישָׁא, הַאי אָת, עָלְמָא דִלְעֵילָּא פָּשִׁיט פְּשִׁיטוּ לְאַנְהָרָא לְתַתָּא, וְהַהוּא פְּשִׁיטוּ, אִיהוּ בְּשִׁית סְטָרִין, כְּלִילָן כַּחֲדָא בְּחִיבּוּרָא חָדָא, דָּא כְּגַוְונָא דָא וְדָא כְּגַוְונָא דָא. וְכֻלְּהוּ מִתְחַבְּרָן בְּאִינּוּן רְתִיכִין דִּילְהוֹן בְּאָת דָּא.

לשון הקודש

שֶׁל ה"א, לְקַבֵּל אֶת בַּעְלָהּ, וְאַחַר שֶׁנִּשְׁלְמָה מִמֶּנּוּ, מִתְמַלֵּאת בִּשְׁלֵמוּת, נַעֲשֵׂית ם כְּגֶוֶן עֶלְיוֹן שֶׁל הָעוֹלָם הַבָּא כִּפִּי שֶׁאָמַרְנוּ, וּמְשׁוּם כָּךְ ה"א עֶלְיוֹנָה, ה' תַּחְתּוֹנָה. ם' עֶלְיוֹנָה, ם' תַּחְתּוֹנָה. הַכֹּל זֶה כְּמוֹ זֶה, וְזֶהוּ סוֹד אֶחָד, עֶלְיוֹן וְתַחְתּוֹן בְּאֶחָד.

בָּא וּרְאֵה, הָעוֹלָם הָעֶלְיוֹן פָּתוּחַ בָּרִאשׁוֹנָה בְּסוֹד שֶׁל ה"א, וּכְשֶׁמִּתְמַלֵּא מֵאוֹתָם הַשְּׁבִילִים הָעֶלְיוֹנִים וּמֵאִיר לְהָאִיר, מִתְפַּשֶּׁטֶת וְנִשְׁלֶמֶת וְנַעֲשֵׂית ם', וְהַכֹּל בְּסוֹד אֶחָד.

הַדְיוֹקָן שֶׁל הָאוֹת ו"ו בְּסוֹד קָדוֹשׁ, הָאוֹת הַזּוֹ, הָעוֹלָם שֶׁלְּמַעְלָה, פּוֹשֵׁט הִתְפַּשְׁטוּת לְהָאִיר לְמַטָּה, וְאוֹתָהּ הִתְפַּשְׁטוּת הִיא בְּשִׁשָּׁה צְדָדִים, כְּלוּלִים כְּאֶחָד בְּחִבּוּר אֶחָד, זֶה כְּמוֹ שֶׁזֶּה וְזֶה כְּמוֹ שֶׁזֶּה, וְכֻלָּם מִתְחַבְּרִים עִם אוֹתָם הַמֶּרְכָּבוֹת שֶׁלָּהֶם בָּאוֹת הַזּוֹ.

וְהַאי אָת אִיהוּ רְשִׁימוּ דְּשִׁית סִטְרִין כְּלִילָן כַּחֲדָא. וְדָא הוּא דְּאַנְהִיר לְסִיהֲרָא בְּרָזָא דְּשִׁית סִטְרִין כְּלִילָן. דְּהָא כַּד מִתְחַבְּרָן כַּחֲדָא, פְּשִׁיטִין מִפְּשִׁיטוּ, כֻּלָּא דְּיוֹקְנָא דְּוי"ו, דְּיוֹקְנָא דְּאָדָם וַאֲפִילוּ דְּאִינּוּן שִׁית סִטְרִין, לָא אִיתְחָזוּ בְּפְשִׁיטוּ בַּר חַד גּוּפָא.

רָזָא דְּרָזִין, לְאִינּוּן דְּמִסְתַּכְּלִין בְּאוֹרַח מֵישָׁר, בְּדְיוֹקְנִין דְּאַתְוָון, הָכָא בְּהַאי אָת, כֻּלְּהוּ בְּחִיבּוּרָא דָּא, לְאַחֲזָאָה דְּכֻלְּהוּ קָיְימִין בְּקִיּוּמָא דְּגוּפָא, דְּאִיהוּ נָטִיל כֻּלָּא. וְכַד הַאי אָת דְּאִיהוּ ו"ו, קָיְימָא הָכִי בְּחִיבּוּרָא חָדָא, הָא אִיהוּ זַמִּין לְגַבֵּי נוּקְבָא, פָּשִׁיט וְאִשְׁתְּלִיל מִכֻּלָּא, רָזָא דְּיוֹקְנָא דְּגוּפָא, דְּיוֹקְנָא דְּאָדָם. וְכַד מִסְתַּכְּלִין, דְּרוֹעִין מִפְּטָרָא דָּא וּמִפְּטָרָא דָּא מִתְחַבְּרָן בְּהַאי גּוּפָא, דְּלָא אִתְחַזּוֹן בַּר גּוּפָא בְּלִחוֹדוֹי, בְּגִין דְּכֻלְּהוּ כְּלִילָן בֵּיהּ.

לשון הקודש

וְהָאוֹת הַזּוֹ הִיא הָרִשָּׁם שֶׁבִּשְׁשָׁה צְדָדִים כְּלוּלִים כְּאֶחָד, וְזֶהוּ שֶׁמֵּאִיר לַלְּבָנָה בְּסוֹד שֶׁל שִׁשָּׁה צְדָדִים כְּלוּלִים, שֶׁהֲרֵי כְּשֶׁמִּתְחַבְּרִים כְּאֶחָד, פְּשׁוּטִים מֵהִתְפַּשְׁטוּת, הַכֹּל דְּיוֹקֶן שֶׁל וָ"ו, דְּיוֹקֶן שֶׁל אָדָם, שֶׁאַף עַל פִּי שֶׁהֵם שִׁשָּׁה צְדָדִים, לֹא נִרְאוּ בַּהִתְפַּשְׁטוּת, פְּרָט לְגוּף אֶחָד.

סוֹד הַסּוֹדוֹת, לְאוֹתָם הַמִּתְבּוֹנְנִים בְּדֶרֶךְ יְשָׁרָה, בִּדְמָיוֹת הָאוֹתִיּוֹת, כָּאן בָּאוֹת הַזּוֹ כֻּלָּם בַּחִבּוּר הַזֶּה, לְהַרְאוֹת שֶׁכֻּלָּם קַיָּמִים בַּקִּיּוּם שֶׁל הַגּוּף, שֶׁהוּא נוֹטֵל הַכֹּל. וּכְשֶׁהָאוֹת הַזּוֹ, שֶׁהִיא וָ"ו, עוֹמֶדֶת כָּךְ בְּחִבּוּר אֶחָד, הֲרֵי הוּא מְזֻמָּן לַנְּקֵבָה,

אֵימָתַי אִתְחַזּוֹן. בְּשַׁעֲתָא דְּאָת דָּא אִתְפַּשְׁטַת, וְאִיקְרֵי אָלֶ"ף. כְּדֵין, תְּרֵין דְּרוֹעִין, דָּא מִסְּטְרָא דָּא, וְדָא מִסְּטְרָא דָּא, וְגוּפָּא קָיְמָא בֵּינַיְיהוּ בְּאֶמְצָעִיתָא. א.

וְעַל דָּא אָלֶ"ף רֵישָׁא לְכָל אַתְוָון, בְּגִין דְּתִיקּוּנָא דָּא, כַּד קָאִים, אִיהוּ רֵישָׁא לְכָל מַאן (נ"א מַאי) דְּנָפִיק מֵעָלְמָא דְּאָתֵי. וְאַף עַל גַּב דְּרָזִין עִילָּאִין אַחֲרָנִין נָאֶמְרוּ בְּרָזָא דְּאָלֶ"ף, אֲבָל דָּא אִיהוּ בְּרִירוּ דְּרָזָא דְּמִלָּה כְּמָה דְּאִיהוּ בְּסִפְרָא דָּא (דְּאָדָם), וְהָכָא אִיהוּ בְּרִירוּ דְּרָזָא. וּמֵהָכָא אִתְפַּשְׁטוּ אַתְוָון אָחֳרָנִין, כֻּלְּהוּ בְּסִטְרַיְיהוּ, כָּל חַד וְחַד כִּדְקָא חָזֵי לֵיהּ.

וְאָת דָּא כֻּלָּא אִיהוּ חַד, ו"ו וְאָלֶ"ף, בַּר דְּהַאי אַסְתִּים כֻּלָּא בְּגַוֵּיהּ, וְהַאי אַחֲזֵי כָּל דְּיוֹקְנֵיהּ.

לשון הקודש

פּוּשֵׁט וּמִתְפַּשֵּׁט מִן הַכֹּל, הַסּוֹד שֶׁל דְּיוֹקָן הַגּוּף, דְּיוֹקָן שֶׁל אָדָם. וּכְשֶׁמִּסְתַּכְּלִים, הַזְּרוֹעוֹת מִצַּד זֶה וּמִצַּד זֶה מִתְחַבְּרוֹת בַּגּוּף הַזֶּה, שֶׁלֹּא נִרְאִים רַק הַגּוּף לְבַדּוֹ, מְשׁוּם שֶׁכֻּלָּם כְּלוּלִים בּוֹ.

מָתַי הֵם נִרְאִים? בְּשָׁעָה שֶׁהָאוֹת הַזּוֹ מִתְפַּשֶּׁטֶת, וְנִקְרֵאת אָלֶ"ף. אָז, שְׁתֵּי הַזְּרוֹעוֹת, זֶה מִצַּד זֶה וְזֶה מִצַּד זֶה, וְהַגּוּף עוֹמֵד בֵּינֵיהֶם בָּאֶמְצַע. א.

וְעַל כֵּן, אָלֶ"ף רֹאשׁ לְכָל הָאוֹתִיּוֹת, מְשׁוּם שֶׁתִּקּוּן זֶה, כְּשֶׁעוֹמֵד, הוּא רֹאשׁ לְכָל מִי (מה) שֶׁיּוֹצֵא מִן הָעוֹלָם הַבָּא, וְאַף עַל גַּב שֶׁפְּסוּדוֹת עֶלְיוֹנִים אֲחֵרִים נֶאֶמְרוּ בְּסוֹד שֶׁל אָלֶ"ף, אֲבָל זֶה הוּא הַבֵּרוּר שֶׁל סוֹד הַדָּבָר כְּמוֹ שֶׁהוּא בְּסֵפֶר זֶה (שֶׁל אָדָם), וְכָאן הוּא הַבֵּרוּר שֶׁל הַסּוֹד, וּמִכָּאן הִתְפַּשְּׁטוּ אוֹתִיּוֹת אֲחֵרוֹת, כֻּלָּם בְּצִדָּן, כָּל אַחַת וְאַחַת כָּרָאוּי לָהּ.

וְהָאוֹת הַזּוֹ הַכֹּל הוּא אֶחָד, וָ"ו וְאָלֶ"ף, פָּרַט לְכָךְ שֶׁזֶּה מַסְתִּיר הַכֹּל בְּתוֹכוֹ וְזֶה

וְאִי תֵּימָא תֵּרִין יַרְכִין דְּלָא אִתְחַזְיָין. הָכִי הוּא וַדַּאי, דְּהָא תְּלַת סִטְרִין, אִינּוּן רָזָא דִּתְלַת אָחְדָנִין.

וְתוּ, אִלֵּין אִינּוּן רָזָא דְּתוֹרָה שֶׁבִּכְתָב, כְּלָלָא דִּכוֹלָּא. וּמֵהָכָא נָפְקָן כָּל שְׁאָר. כְּגַוְונָא דָּא, נְבִיאִים וּכְתוּבִים כְּלְהוּ כַּחֲדָא. אָלֶ"ף אִיהוּ חַד, רָזָא דִּתְלַת גַּוְונִין כַּחֲדָא, דְּאִינּוּן אַבָּהָן. וְכַד אַבָּהָן מִתְחַבְּרָן כַּחֲדָא, אִינּוּן חַד. וְעַל דָּא אִיקְּרֵי אָלֶ"ף, חַד רֵישָׁא לְכָל אַתְוָון, רָזָא דְּתוֹרָה שֶׁבִּכְתָב, כְּמָא דְּאִיתְּמַר.

וְעַל דָּא, ו' וְאָלֶ"ף רָזָא חֲדָא אִינּוּן. אָת ו' דְּיוֹקְנָא דְּאָדָם, רֵישָׁא וְגוּפָא אִתְפַּשְׁטוּתָא חַד. אָלֶ"ף אַשְׁלְמוּתָא דְּדְיוֹקְנָא לְאַחֲזָאָה. וְכִי תֵּימָא, ו', דְּאִיהוּ אִתְפַּשְׁטוּתָא חַד, פְּשִׁיטוּ חַד בְּלָא דְּיוֹקְנִין אָחֲרָנִין, אַמַּאי רָזָא דִּילֵיהּ שִׁיתָּא, וְאָלֶ"ף דְּאִיהִי תְּלַת

לשון הקודש

מַרְאֶה אֶת כָּל דְּיוֹקְנוֹ, וְאִם תֹּאמַר, שְׁתֵּי הַיַּרְכַיִם שֶׁלֹּא נִרְאוֹת? בָּךְ הוּא וַדַּאי! שֶׁהֲרֵי שְׁלֹשָׁה צְדָדִים הֵם סוֹד שֶׁל שְׁלֹשָׁה אָחֳרִים.

וְעוֹד, אֵלֶּה הֵם סוֹד תּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב, הַכְּלָל שֶׁל הַכֹּל, וּמִכָּאן יוֹצְאִים כָּל הַשְּׁאָר. כְּמוֹ כֵּן נְבִיאִים וּכְתוּבִים כֻּלָּם כְּאֶחָד, אָלֶ"ף הוּא אֶחָד, הַסּוֹד שֶׁל שְׁלֹשָׁה גְּוָנִים כְּאֶחָד, שֶׁהֵם הָאָבוֹת, וּכְשֶׁהָאָבוֹת מִתְחַבְּרִים כְּאֶחָד, הֵם אֶחָד, וְעַל כֵּן נִקְרָא אָלֶ"ף, אֶחָד רֹאשׁ לְכָל הָאוֹתִיּוֹת, הַסּוֹד שֶׁל תּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב, כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר.

וְעַל כֵּן, ו' וְאָלֶ"ף הֵם סוֹד אֶחָד, הָאוֹת ו' דְּיוֹקֶן שֶׁל אָדָם, הָרֹאשׁ וְהַגּוּף, הִתְפַּשְּׁטוּת אַחַת. אָלֶ"ף הַשְׁלָמַת הַדְּיוֹקֶן לְהֵרָאוֹת. וְכִי תֹּאמַר, ו', שֶׁהִיא הִתְפַּשְּׁטוּת אַחַת, הִתְפַּשְּׁטוּת אַחַת בִּלְי דְּיוֹקְנָאוֹת אֲחֵרִים,

דְּיוֹקְנִין, אַמַּאי רָזָא דִּילֵיהּ חַד.

אֶלָּא מֵהָכָא, רָזִין דְּסָלְקִין בִּשְׁמָא קַדִּישָׁא, אָסוּר לְאַסְגָּאָה לוֹן בִּפְרָטָא, אֶלָּא לְחַבְּרָא כֻּלְּהוּ, וּלְיַחֲדָא לוֹן כַּחֲדָא, לְמֶהֱוֵי חָד. וְכַד אִינּוּן כַּחֲדָא בִּכְלָלָא חָדָא, בִּדְיוֹקְנָא חָדָא, אִית לְפָרְשָׁא לוֹן, וּלְמֶעְבַּד פְּרָטִין דְּנָפְקִי מֵהַהוּא כְּלָלָא דְּאִתְחֲזֵי.

וְעַל דָּא, כְּלַל אִתְהַדַּר לְמֶהֱוֵי פְּרָט. פְּרַט אִתְהַדַּר לְמֶהֱוֵי כְּלָל. כְּלַל דָּא ו"ו, דְּאִתְהַדַּר לְמֶהֱוֵי פְּרָט, בְּרָזָא דְּשִׁית, וְאִיהִי פְּשִׁיטוּ חַד בִּלְחוֹדוֹי. פְּרָט אָלֶ"ף, תְּלַת דְּיוֹקְנִין מִתְחַבְּרָן כַּחֲדָא, וְאִתְהַדַּר לְמֶהֱוֵי כְּלָל, בְּרָזָא דְּחָד. וְרָזָא דָּא, כְּלָל וּפְרָט וּכְלָל, א' ו' א', וְכוֹלָּא חַד.

אל"ף פְּרָט דְּאִתְהַדַּר לְמֶהֱוֵי כְּלָל, וּלְבָתַר אִתְהַדַּר לְמֶהֱוֵי פְּרָט. וְאִיהוּ פְּרָט וּכְלָל

לשון הקודש

לָמָּה הַסּוֹד שֶׁלּוֹ שֵׁשׁ, וְהָאָלֶ"ף שֶׁהִיא שְׁלִשָּׁה דְּיוֹקְנָאוֹת, לָמָּה הַסּוֹד שֶׁלָּהּ אֶחָד?

אֶלָּא מִכָּאן, הַסּוֹדוֹת שֶׁעוֹלִים בַּשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ אָסוּר לְהַרְבּוֹתָם בִּפְרָט, אֶלָּא לְחַבֵּר אֶת כֻּלָּם וּלְיַחֵד אוֹתָם כְּאֶחָד, לִהְיוֹת אֶחָד, וּכְשֶׁהֵם כְּאֶחָד בִּכְלַל אֶחָד, בִּדְיוֹקָן אֶחָד, יֵשׁ לְפָרֵשׁ אוֹתָם וְלַעֲשׂוֹת פְּרָטִים שֶׁיּוֹצְאִים מֵאוֹתוֹ כְּלָל שֶׁנִּרְאֶה.

וְעַל כֵּן הַכְּלָל חוֹזֵר לִהְיוֹת פְּרָט, וְהַפְּרָט חוֹזֵר לִהְיוֹת כְּלָל. הַכְּלָל הַזֶּה וָ"ו, שֶׁחוֹזֵר לִהְיוֹת פְּרָט בְּסוֹד שֶׁל שֵׁשׁ, וְהִיא פְּשִׁיטוּת אַחַת לְבַדָּהּ. פְּרָט אָלֶ"ף, שְׁלִשָּׁה דְּיוֹקְנָאוֹת מְחֻבָּרִים כְּאֶחָד, וְחוֹזֵר לִהְיוֹת כְּלָל בַּסּוֹד שֶׁל אֶחָד, וְסוֹד זֶה – כְּלָל וּפְרָט וּכְלָל, א' ו' א', וְהַכֹּל אֶחָד.

אָלֶ"ף פְּרָט שֶׁחוֹזֵר לִהְיוֹת כְּלָל, וְאַחַר כָּךְ חוֹזֵר לִהְיוֹת פְּרָט, וְהוּא פְּרָט וּכְלָל וּפְרָט,

וּפְרָט. ו"ו כְּלָל, וְאִתְהַדַּר לְמֶהֱוֵי פְּרָט, וּלְבָתַר אִתְהַדַּר לְמֶהֱוֵי כְּלָל. וְדָא רָזָא כְּלָל וּפְרָט וּכְלָל.

אל"ף פְּרָט, וְאִתְהַדַּר לְמֶהֱוֵי כְּלָל, כְּמָא דְאוֹקִימְנָא, וּלְבָתַר אִתְהַדַּר לְמֶהֱוֵי פְּרָט. בְּגִין דְּאִיהוּ אל"ף, וְהָכִי סָלְקָא בְּרָזָא דְּאָלֶף. דְּרוֹעִין וְגוּפָא, וְאִתְפָּרְשָׁן רָזִין לְמֵאָה, וּמִמֵּאָה לְאָלֶף. עַל דָּא אִקְרֵי אל"ף, בְּרָזָא דְּאל"ף, אָלֶף חַד כְּלָל. אָלֶף אַלְפָּא פְּרָט.

ו"ו כְּלָל, וְאִתְהַדַּר לְמֶהֱוֵי פְּרָט, בְּרָזָא דְּאוֹקִימְנָא. וּלְבָתַר אִתְהַדַּר לְמֶהֱוֵי כְּלָל. רָזָא דְּאָדָם חַד. רָזָא חַד. וְכֹלָּא סָלְקָא בְּרָזָא חָדָא, וּבְמַתְקְלָא חָדָא לְמֶהֱוֵי כֹּלָּא חַד. ו"ו אִתְהַדַּר לְמֶהֱוֵי כְּלָל חַד, נְהוֹרָא חָדָא, כְּלִילָן בְּשִׁית סִטְרִין.

לשון הקודש

וָ"ו כְּלָל, וְחוֹזֵר לִהְיוֹת פְּרָט, וְאַחַר כָּךְ חוֹזֵר לִהְיוֹת כְּלָל, וְזֶה סוֹד כְּלָל וּפְרָט וּכְלָל.

אָלֶ"ף פְּרָט, וְחוֹזֵר לִהְיוֹת כְּלָל, כְּמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּ, וְאַחַר כָּךְ חוֹזֵר לִהְיוֹת פְּרָט, מְשׁוּם שֶׁהוּא אָלֶ"ף, וְכָךְ עוֹלֶה בְּסוֹד שֶׁל אָלֶף. זְרוֹעוֹת וְגוּף, וְנִפְרָדִים הַסּוֹדוֹת לְמֵאָה, וּמִמֵּאָה לְאֶלֶף, עַל כֵּן נִקְרֵאת אָלֶ"ף, בְּסוֹד שֶׁל אָלֶ"ף, אָלֶ"ף אֶחָד כְּלָל, אָלֶ"ף אַלְפָּא פְּרָט.

וָ"ו כְּלָל, וְחוֹזֵר לִהְיוֹת פְּרָט בְּסוֹד שֶׁבֵּאַרְנוּ, וְאַחַר כָּךְ חוֹזֵר לִהְיוֹת כְּלָל, הַסּוֹד שֶׁל אָדָם אֶחָד, סוֹד אֶחָד, וְהַכֹּל עוֹלֶה בְּסוֹד אֶחָד וּבְמִשְׁקָל אֶחָד לִהְיוֹת הַכֹּל אֶחָד. וָ"ו חוֹזֶרֶת לִהְיוֹת כְּלָל אֶחָד, אוֹר אֶחָד, כְּלוּלִים בְּשִׁשָּׁה צְדָדִים.

וְרָזָא דָּא וַיַּרְא אֱלֹהִים אֶת הָאוֹר כִּי טוֹב. דָּא ו"ו דְּהוּא אָזִיל וְנָהִיר בְּרָזָא דְּיָמִינָא, בִּכְלָלָא חָדָא. וּלְבָתַר וַיַּבְדֵּל אֱלֹהִים בֵּין הָאוֹר וּבֵין הַחֹשֶׁךְ, אִתְחַדַּר אָת דָּא לְמֶהֱוֵי אָלֶף, תְּרֵין דְּרוֹעִין, דָּא מִסְטְרָא דָּא, וְדָא מִסְטְרָא דָּא. חַד אִתְקְרֵי אוֹר, וְחַד אִתְקְרֵי חֹשֶׁךְ. אִתְפְּלַג אָת דָּא (נ"א ו"ו) **בְּגַוְוַיְיהוּ, וּכְדֵין אִתְפְּלַג מַחְלוֹקֶת מִתְּרֵין סִטְרִין, דְּאִינוּן אוֹר וְחֹשֶׁךְ, דִּכְתִיב וַיַּבְדֵּל אֱלֹהִים בֵּין הָאוֹר וּבֵין הַחֹשֶׁךְ. מַהוּ וַיַּבְדֵּל דְּאִיתְפְּרַשׁ מַחְלוֹקֶת הַהוּא, וְאִסְתַּכְּמוּ תְּרֵין סִטְרִין לְמֶהֱוֵי בְּשָׁלֵם,** (דף ז ע"א) **וְהַבְדָּלָה דָּא, הִיא הַבְדָּלַת מַחְלוֹקֶת, לְאִסְתַּכְּמָא לְמֶהֱוֵי כֻּלָּא חַד, שְׁלִים כַּחֲדָא.**

וּבְגִין כָּךְ, א"ו כַּחֲדָא אִינוּן. וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לָאוֹר יוֹם, דָּא סִטְרָא חָדָא דְּרָזָא דְּאל"ף. (נ"א וְלַחֹשֶׁךְ קָרָא לָיְלָה, דָּא סִטְרָא חָדָא דְּרָזָא דְּאָלֶף). **לְבָתַר אִתְפָּרְשׁוּ תְּרֵין סִטְרִין**

לשון הקודש

וְסוֹד הַזֶּה, (בראשית א, ד) וַיַּרְא אֱלֹהִים אֶת הָאוֹר כִּי טוֹב, זוֹ וָ"ו שֶׁהוֹלֶכֶת וּמְאִירָה בְּסוֹד הַיָּמִין בִּכְלָל אֶחָד, וְאַחַר כָּךְ וַיַּבְדֵּל אֱלֹהִים בֵּין הָאוֹר וּבֵין הַחֹשֶׁךְ, הָאוֹת הַזוֹ חוֹזֶרֶת לִהְיוֹת אָלֶף, שְׁתֵּי זְרוֹעוֹת, זוֹ מִצַּד זֶה וְזוֹ מִצַּד זֶה. אַחַר נִקְרֵאת אוֹר, וְאַחַת נִקְרֵאת חֹשֶׁךְ. נֶחֱלֶקֶת אוֹת זוֹ (ו"ו) בְּתוֹכָם, וְאָז נֶחְלְקָה הַמַּחֲלֹקֶת מִשְּׁנֵי צְדָדִים שֶׁהֵם אוֹר וְחֹשֶׁךְ, שֶׁבָּתוּב וַיַּבְדֵּל אֱלֹהִים בֵּין הָאוֹר וּבֵין הַחֹשֶׁךְ. מַה זֶּה וַיַּבְדֵּל? שֶׁנִּבְדְּלָה הַמַּחֲלֹקֶת הַהִיא, וְהִסְכִּימוּ שְׁנֵי הַצְּדָדִים לִהְיוֹת בְּשָׁלוֹם, וְהַהַבְדָּלָה הַזוֹ הִיא הַבְדָּלַת הַמַּחֲלֹקֶת, לְהַסְכִּים שֶׁיִּהְיֶה הַכֹּל אֶחָד, שָׁלֵם כְּאֶחָד.

וּמִשּׁוּם כָּךְ, א"ו הֵן כְּאֶחָד. וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לָאוֹר יוֹם, זֶה צַד אֶחָד שֶׁל הַסּוֹד

לְמֵיעְבַּד עוֹבָדָא, חַד עָבִיד עָרֵב, וְחַד עָבִיד בֹּקֶר. כֵּיוָן דַּעֲבָדוּ עוֹבָדִין, אִסְתַּכְּמוּ תַּרְוַיְיהוּ, וְאִתְכְּלִילוּ בְּאָת ו"ו.

חָדָא הוּא דִּכְתִיב וַיְהִי עֶרֶב וַיְהִי בֹקֶר, וַיְהִי עֶרֶב, מִסְּטָרָא דְּחשֶׁךְ. וַיְהִי בֹקֶר, מִסְּטָרָא דְּאוֹר. כֵּיוָן דַּעֲבָדוּ עוֹבָדִין, מִיָּד אִשְׁתַּכְלָלוּ לְחַד, דִּכְתִיב יוֹם אֶחָד. הָא רָזָא דְּאָת ו"ו, דְּאִתְכְּלִילָן בֵּיהּ לְמֶהֱוֵי חָד.

וְדָא הוּא רָזָא דִּכְתִיב וַיְהִי, וְלֹא כְתִיב וְהָיָה. וַיְהִי, כַּד אִתְחַזְיָין בְּרָזָא דְּאָלֶף, דַּעֲבָדוּ עוֹבָדִין, וְאִסְתִּימוּ וְלָא אִתְחַזְיָין, כְּדֵין כְּתִיב וַיְהִי: הַוָּה, וְהַשְׁתָּא לָא אִיהוּ הָכִי, דְּהָא אִתְכְּלִיל בְּרָזָא דְּו"ו, וְהַשְׁתָּא כֻּלָּא יוֹם אֶחָד (תהלים קו ב) מִי יְמַלֵּל גְּבוּרוֹת ה' יַשְׁמִיעַ כָּל תְּהִלָּתוֹ.

לשון הקודש

שֶׁל אָלֶ"ף. (וַלַּחשֶׁךְ קָרָא לַיְלָה, זֶה צַד אֶחָד שֶׁל סוֹד שֶׁל אָלֶף). לְאַחַר שֶׁנִּפְרְדוּ שְׁנֵי הַצְּדָדִים לַעֲשׂוֹת מַעֲשֶׂה, אֶחָד עָשָׂה עֶרֶב וְאֶחָד עָשָׂה בֹּקֶר. כֵּיוָן שֶׁעָשׂוּ מַעֲשִׂים, הִסְכִּימוּ שְׁנֵיהֶם וְנִכְלְלוּ בָּאוֹת וָ"ו.

זֶהוּ שֶׁכָּתוּב וַיְהִי עֶרֶב וַיְהִי בֹּקֶר, וַיְהִי עֶרֶב מֵהַצַּד שֶׁל חֹשֶׁךְ, וַיְהִי בֹּקֶר מֵהַצַּד שֶׁל הָאוֹר. כֵּיוָן שֶׁעָשׂוּ מַעֲשִׂים, מִיָּד הִשְׁתַּכְלְלוּ לְאֶחָד, שֶׁכָּתוּב יוֹם אֶחָד. הֲרֵי הַסּוֹד שֶׁל הָאוֹת וָ"ו שֶׁנִּכְלְלוּ בּוֹ לִהְיוֹת אֶחָד.

וְזֶהוּ סוֹד הַכָּתוּב וַיְהִי וְלֹא כָתוּב וְהָיָה. וַיְהִי, כְּשֶׁנִּרְאִים בְּסוֹד שֶׁל אָלֶף וְעָשׂוּ מַעֲשִׂים וְנִסְתְּרוּ וְלֹא נִרְאוּ, אָז כָּתוּב וַיְהִי: הָיָה, וְעַכְשָׁו אֵינוֹ כָּךְ, שֶׁהֲרֵי נִכְלָל בְּסוֹד שֶׁל וָ"ו, וְעַכְשָׁו הַכֹּל יוֹם אֶחָד, (תהלים קו, ב) מִי יְמַלֵּל גְּבוּרוֹת ה' יַשְׁמִיעַ כָּל תְּהִלָּתוֹ.

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יִקָּווּ הַמַּיִם מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם. דָּא סִטְרָא תַּתָּאָה, סִטְרָא חַד דִּבְרָזָא דְּאָלֶף, דְּאִיהִי סִטְרָא דְּאִקְרֵי חֹשֶׁךְ, וְדָא אִיהוּ מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם. דְּהָא מֵהַהוּא סִטְרָא מִתְפָּרְשָׁן מַיִן, וְנָבְעֵי בִּנְגִידוּ דְּטָמִירוּ, מִסִּטְרָא אָחֳרָא דִּלְעֵילָּא, דְּאִיהוּ יָמִינָא.

אוֹר דְּאִתְגְּנִיז, בְּאָן אֲתַר אִתְגְּנִיז, בִּרְזָא דְּאָת ו"ו. וְכַד אִיהִי אִתְגְּנִיז, כּוּלָּא אִיתְגְּנִיזִין, סִטְרָא אָחֳרָא גְּנִיז עִמֵּיהּ. וְעַל דָּא מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם אֶל מָקוֹם אֶחָד. וְדָא הוּא סִטְרָא דְּאִשְׁתָּאַר חַד, בְּלָא חַבְרֵיהּ כַּד אִתְגְּנִיז בְּקַדְמִיתָא. וּמֵהַהוּא סִטְרָא כַּד אִתְפַּלְגוּ מַיָּא, וְאִתְכְּנִישׁוּ בְּגַוֵּיהּ, כְּדֵין אִיתְחֲזֵי יַבֶּשְׁתָּא מֵהַהוּא סִטְרָא. וְרָזָא דָּא (תהלים מח ג) הַר צִיּוֹן יַרְכְּתֵי צָפוֹן קִרְיַת מֶלֶךְ רָב. דְּהָא מֵהַהוּא סִטְרָא אִיתְחֲזֵי וְאִתְגַּלְיָא. לְבָתַר דְּאִיתְגְּנִיזוּ אִלֵּין תְּרֵין

לשון הקודש

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יִקָּווּ הַמַּיִם מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם (בראשית א, ט), זֶה הַצַּד הַתַּחְתּוֹן, צַד אֶחָד שֶׁבַּסּוֹד שֶׁל אָלֶף, שֶׁהוּא צַד שֶׁנִּקְרָא חֹשֶׁךְ, וְזֶהוּ מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם. דְּהָא מֵהַהוּא סִטְרָא מִתְפָּרְשָׁן מַיִן אוֹתוֹ צַד נִפְרָדִים הַמַּיִם וְנוֹבְעִים בְּשֶׁפַע שֶׁל טְמִירוּת, מִצַּד אֶחָד שֶׁלְּמַעְלָה, שֶׁהוּא הַיָּמִין.

הָאוֹר שֶׁנִּגְנַז, בְּאֵיזֶה מָקוֹם נִגְנַז? בְּסוֹד הָאוֹת וָ"ו. וּכְשֶׁהִיא נִגְנֶזֶת, הַכֹּל נִגְנָזִים, הַצַּד הָאַחֵר גָּנוּז עִמּוֹ. וְעַל כֵּן מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם אֶל מָקוֹם אֶחָד, וְזֶהוּ הַצַּד שֶׁנִּשְׁאָר אֶחָד, בִּלְי חֲבֵרוֹ כְּשֶׁנִּגְנַז בָּרִאשׁוֹנָה. וּמֵאוֹתוֹ הַצַּד, שֶׁנֶּחְלְקוּ הַמַּיִם וְהִתְכַּנְּסוּ לְתוֹכוֹ, אָז נִרְאֲתָה הַיַּבָּשָׁה מֵאוֹתוֹ הַצַּד. וְהַסּוֹד הַזֶּה (תהלים מח) הַר צִיּוֹן יַרְכְּתֵי צָפוֹן קִרְיַת מֶלֶךְ רָב, שֶׁהֲרֵי מֵאוֹתוֹ

סִטְרִין, אִתְהַדַּר כֻּלָּא לְמֶהֱוֵי ו"ו. וְאַסְתִּים כֻּלָּא בְּגַוֵּיהּ, וַהֲוָה חָד.

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי מְאוֹרֹת בִּרְקִיעַ הַשָּׁמָיִם, דָּא ו"ו, דְּאִיהִי אָת דְּאִיקְרֵי שָׁמָיִם. רְקִיעַ הַשָּׁמָיִם, דְּאִתְפַּשַּׁט מִנֵּיהּ פְּשִׁיטוּ חַד, לְאַנְהָרָא לְאַרְעָא, וּלְאַשְׁקָאָה לְהַהוּא יַבָּשְׁתָּא, וְהַאי אִיהוּ רְקִיעַ הַשָּׁמָיִם. מַאן אִיהוּ רְקִיעַ הַשָּׁמָיִם. דָּא הוּא פְּשִׁיטוּ דְּאִתְפַּשַּׁט מֵאָת ו"ו, כְּגַוְונָא דָּא ג, דָּא אִיהוּ פְּשִׁיטוּ דְּאִתְפַּשַּׁט מֵאָת ו"ו, לְאַנְהָרָא וּלְאַשְׁקָאָה לְאַרְעָא, כְּמָא דְּאִתְמָר.

אָת ו"ו, דְּיוֹקְנָא דָּא, אִשְׁתְּלִיל מִכֻּלָּא, דְּלָא אִיתְחָזוֹן בֵּיהּ כְּלָל מִכָּל אִינּוּן סִטְרִין אָחֳרָנִין, בַּר חַד פְּשִׁיטוּ דְּגוּפָא בִּלְחוֹדוֹי, בְּלָא דְּרוֹעִין וְסַמְכִין, וְקָיְמָא הָכִי בְּרָזָא דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא, בְּגִין לְמֶהֱוֵי זַמִּין לְגַבֵּי נוּקְבָא לְתַתָּא.

לשון הקודש

הַצַּד נִרְאָה וְהִתְגַּלָּה. אַחַר שֶׁנִּגְנְזוּ שְׁנֵי הַצְּדָדִים הַלָּלוּ, חָזַר הַכֹּל לִהְיוֹת וָ"ו, וְנִסְתַּר הַכֹּל בְּתוֹכוֹ וְנִהְיָה לְאֶחָד.

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי מְאֹרֹת בִּרְקִיעַ הַשָּׁמָיִם (בראשית א, יד), זוֹ וָ"ו, שֶׁהִיא הָאוֹת שֶׁנִּקְרֵאת שָׁמַיִם, רְקִיעַ הַשָּׁמַיִם שֶׁהִתְפַּשְּׁטָה מִמֶּנּוּ הִתְפַּשְּׁטוּת אַחַת, לְהָאִיר לָאָרֶץ וּלְהַשְׁקוֹת אֶת אוֹתָהּ הַיַּבָּשָׁה, וְזֶהוּ רְקִיעַ הַשָּׁמַיִם. מִי הוּא רְקִיעַ הַשָּׁמַיִם? זוֹהִי הַהִתְפַּשְּׁטוּת שֶׁהִתְפַּשְּׁטָה מִן הָאוֹת וָ"ו, כְּמוֹ זֶה ג, זוֹהִי הִתְפַּשְּׁטוּת שֶׁהִתְפַּשְּׁטָה מִן הָאוֹת וָ"ו לְהָאִיר וּלְהַשְׁקוֹת אֶת הָאָרֶץ, כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר.

הָאוֹת וָ"ו, הַדְיוֹקָן הַזֶּה הִתְפַּשֵּׁט מֵהַכֹּל, שֶׁאֵין נִרְאִים בּוֹ כְּלָל מֵאוֹתָם הַצְּדָדִים הָאֲחֵרִים, פְּרָט לְהִתְפַּשְּׁטוּת אַחַת שֶׁל

וְאַף עַל גַּב דְּאִלֵּין סִטְרִין אָחֳרָנִין, אִתְרְשִׁימוּ לְגַבֵּיהּ, הָכָא רָזָא דְרָזִין לְאִינּוּן דְּיָדְעֵי רָזֵי דִּמְהֵימְנוּתָא, לְמִנְדַּע בְּאָן זִמְנָא אִיהוּ אָלֶ"ף, וּבְאָן זִמְנָא אִיהוּ וָ"ו.

בְּזִמְנָא דְּקָיְימָא (נ"ל לְאַחֲזָאָה) רָזֵי מְהֵימְנוּתָא, וּלְאַלְפָּא יְחוּדָא בְּרָזָא דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא לְכָל עָלְמָא, כְּדֵין קָיְימָא בְּרָזָא. דְּא', אָלֶף לְעֵינָא, דְּדָא רֵאשִׁיתָא דְּכֹלָּא, לְמֵילַף מְהֵימְנוּתָא דְּיִחוּדָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וְעַל דָּא קָיְימָא רֵישׁ לְכָל אַתְוָון, דְּהָא לָא אָתָא בַּר נָשׁ לְעָלְמָא, אֶלָּא לְמֵילַף וּלְמִנְדַּע לְמָארֵיהּ. וְקָיְימָא בְּדִיוּקְנָא לְעֵינֵיהוֹן דְּכֹלָּא וּלְאוֹלִיף חָכְמְתָא דִּמְהֵימְנוּתָא דְּמָארֵיהּ, (דברים ד לב) וּלְמִקְצֵה הַשָּׁמַיִם וְעַד קְצֵה הַשָּׁמָיִם.

וְעַל דָּא אִתְרְשִׁים גַּבֵּיהּ, בִּדְיוּקְנִין דִּבְרֵאשִׁית, (נ"א

לשון הקודש

הַגּוּף לְבַדּוֹ, בְּלִי זְרוֹעוֹת וְתוֹמְכִים, וְעוֹמֵד כָּךְ בְּסוֹד הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ כְּדֵי לִהְיוֹת מְזֻמָּן לַנְּקֻבָּה לְמַטָּה.

וְאַף עַל גַּב שֶׁהַצְּדָדִים הָאֲחֵרִים הַלָּלוּ נִרְשְׁמוּ אֵלָיו, כָּאן סוֹד הַסּוֹדוֹת לְאוֹתָם הַיּוֹדְעִים סוֹדוֹת הָאֱמוּנָה, לָדַעַת בְּאֵיזֶה זְמַן הוּא אָלֶ"ף וּבְאֵיזֶה זְמַן הוּא וָ"ו.

בְּזִמַּן שֶׁעוֹמֵד (לְהַרְאוֹת) סוֹדוֹת הָאֱמוּנָה וּלְלַמֵּד אֶת הַיִּחוּד בְּסוֹד הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ לְכָל הָעוֹלָם, אָז עוֹמֵד בַּסּוֹד שֶׁל א', אָלֶף לָעַיִן, שֶׁזּוֹ רֵאשִׁית הַכֹּל, לִלְמֹד אֶת אֱמוּנַת הַיִּחוּד שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וְעַל כֵּן עוֹמֵד הָרֹאשׁ לְכָל הָאוֹתִיּוֹת, שֶׁהֲרֵי לֹא בָא אָדָם לְעוֹלָם אֶלָּא לִלְמֹד וּלְהַכִּיר אֶת רִבּוֹנוֹ, וְעוֹמֵד בִּדְיוּקָן לְעֵינֵי הַכֹּל וּלְלַמֵּד אֶת חָכְמַת הָאֱמוּנָה שֶׁל רִבּוֹנוֹ, (דברים ד, לב) וּלְמִקְצֵה הַשָּׁמַיִם וְעַד קְצֵה הַשָּׁמָיִם.

וְעַל כֵּן נִרְשָׁם אֶצְלוֹ בַּדְּיוּקָנָאוֹת שֶׁל

דבר נש) דְּאִתְחֲזֵי לְמִשְׁאַל וּלְמִנְדַּע, דִּכְתִיב, (שם) כִּי שְׁאַל נָא לְיָמִים רִאשׁוֹנִים. וְדָא הִיא שְׁאֵלְתָּא קַמַּיְיתָא, לְאִשְׁתְּמוֹדַּע בַּר נָשׁ לְמָאנֵיהּ, דְּדָא אִיהוּ רֵאשִׁיתָא דְּכֹלָּא. וּכְדֵין אִיהוּ רָזָא דְּאָלֶ"ף, רֵאשִׁיתָא דְּקַיְימָא לְכָל אַתְוָון.

וּבְזִמְנָא דְּקַיְימָא לְאִזְדַּוּוגָא לְגַבֵּי נוּקְבָא, בְּרָזָא דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא, קַיְימָא בְּרָזָא דְּוי"ו, וְאִשְׁתְּלֵים מִכֹּלָּא, וְלָא אִתְחֲזֵי בַּר גּוּפָא בִּלְחוֹדוֹי. וְכֹלָּא אִתְקַשַּׁר בְּנוּקְבָא. דְּרוֹעָא חַד, תְּחוֹת רֵישָׁא, וְחַד, דְּמְחַבְּקָא לָהּ.

וְעַל דָּא לָא אִיתְחֲזוֹן בְּאָת ו"ו יֵרְכִין, וְהַהוּא דְּרְקִיעָא, כֹּלָּא אִסְתִּים בְּגַוֵּיהּ, בִּסְתִימוּ בְּרָזָא דָּרָזִין, וְאִיתְחֲזֵי ו"ו בִּלְחוֹדוֹי, כְּמַאן דְּאִישְׁתְּלִילוּ מִכֹּלָּא. וּכְדֵין אִיהוּ זַמִּין וְאִתְקַשַּׁר לְגַבָּהּ דְּנוּקְבָא. וְעַל דָּא זַמִּין אָת ו"ו, בְּרָזָא דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא,

לשון הקודש

בְּרֵאשִׁית (שֵׁל אָדָם), שֶׁרָאוּי לִשְׁאֹל וּלְהַכִּיר, שֶׁכָּתוּב (שם) כִּי שְׁאַל נָא לְיָמִים רִאשׁוֹנִים, וְזוֹ הַשְּׁאֵלָה הָרִאשׁוֹנָה, שֶׁיַּכִּיר הָאָדָם אֶת רִבּוֹנוֹ, שֶׁזֹּהִי רֵאשִׁית הַכֹּל, וְאָז הוּא הַסּוֹד שֶׁל אָלֶ"ף, הָרֵאשִׁית שֶׁעוֹמֶדֶת לְכָל הָאוֹתִיּוֹת.

וּבִזְמַן שֶׁעוֹמֵד לְהִזְדַּוֵּג אֶל הַנְּקֵבָה בְּסוֹד הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ, עוֹמֵד בַּסּוֹד שֶׁל ו"ו וְנִשְׁלָם מִן הַכֹּל, וְלֹא נִרְאִים רַק הַגּוּף לְבַדּוֹ, וְהַכֹּל נִקְשָׁר עִם הַנְּקֵבָה, זְרוֹעַ אַחַת תַּחַת הָרֹאשׁ, וְאַחַת שֶׁמְּחַבֶּקֶת אוֹתָהּ.

וְעַל כֵּן אֵין נִרְאוֹת בָּאוֹת ו"ו יְרֵכַיִם, וְהַהוּא שֶׁל הָרָקִיעַ הַכֹּל נִסְתָּר בְּתוֹכוֹ, בְּסֵתֶר בְּסוֹד הַסּוֹדוֹת, וְנִרְאִים ו"ו לְבַדּוֹ, כְּמִי שֶׁנִּתְפַּשְׁטוּ מִן הַכֹּל, וְאָז הוּא מְזֻמָּן וְנִקְשָׁר אֶל הַנְּקֵבָה, וְעַל כֵּן מְזֻמֶּנֶת הָאוֹת

לְאַחֲזָאָה כּוּלָּא. וְקָיְימָא ה"א בַּתְרָאָה שְׁלִימָא וּמַלְיָא בְּמָא דְּאִתְחֲזֵי. זַבָּאָה אִיהוּ חוּלָקֵיהּ, מַאן דְּעָאל וּנְפַק, וְיָדַע אוֹרְחִין וּשְׁבִילִין בְּרָזָא דִּמְהֵימְנוּתָא, לְאִשְׁתְּמוֹדָעָא לְמָארֵיהּ, זַבָּאָה אִיהוּ בְּעָלְמָא הָדֵין וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי.

דְּיוֹקְנָא דְּאָת יו"ד, נְקוּדָא קַדְמָאָה דְּסָלְקָא בְּמַחֲשָׁבָה, וְאִסְתִּים וְלָא יְדִיעַ, הַאי נְקוּדָא קָיְימָא בְּסְתִימָא דְּמַחְשָׁבָה, בְּגִין דְּלָא אִתְפַּשַּׁט כְּלָל, וְלָא יְדִיעַ לְאָן אוֹרְחָא הִיא, וּלְאָן אָזְלַת, וּמֵאָן אִיהוּ, וּמֵאָן נָפְקָא. וְעַל דָּא כְּלְהוּ קָיְימִין לְבַר בְּהַהִיא נְקוּדָה, דְּקָיְימָא בִּרְעוּ דְּמַחְשָׁבָה, דְּלָא אִתְיְדַע כְּלָל.

וְאִיהִי נְקוּדָה דְּקָיְימָא בְּאָת ה"א עִילָּאָה, דְּקָיְימָא עַל כָּל אִינּוּן שִׁית סָמְכִין דְּקַאֲמָרַן, וְאִינּוּן חֲמֵשׁ כִּדְקַאֲמָרַן, וְאִינּוּן פְּלִיאוֹת. וְעַל דָּא אִיקְרֵי

לשון הקודש

וָ"ו בְּסוֹד הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ לְהַרְאוֹת הַכֹּל. וְעוֹמֶדֶת ה"א אַחֲרוֹנָה שְׁלֵמָה וּמְלֵאָה כְּמוֹ שֶׁרָאוּי. אַשְׁרֵי חֶלְקוֹ שֶׁל מִי שֶׁנִּכְנַס וְיָצָא, וְיוֹדֵעַ הַדְּרָכִים וְהַשְּׁבִילִים בְּסוֹד הָאֱמוּנָה לְהַכִּיר אֶת רִבּוֹנוֹ. אַשְׁרֵיו בָּעוֹלָם הַזֶּה וּבָעוֹלָם הַבָּא.

הַדְיוֹקָן שֶׁל הָאוֹת יו"ד, הַנְּקֻדָּה הָרִאשׁוֹנָה שֶׁעָלְתָה בְּמַחֲשָׁבָה, וְנִסְתְּרָה וְלֹא יְדוּעָה, הַנְּקֻדָּה הַזּוֹ עוֹמֶדֶת בְּסֵתֶר הַמַּחֲשָׁבָה, מְשׁוּם שֶׁלֹּא הִתְפַּשְׁטָה כְּלָל, וְלֹא יָדוּעַ לְאֵיזוֹ דֶּרֶךְ הִיא וּלְאָן הוֹלֶכֶת, וּמֵאֵיפֹה הִיא, וּמֵאֵיפֹה יָצְאָה. וְעַל כֵּן כֻּלָּם עוֹמְדִים בַּחוּץ בְּאוֹתָהּ הַנְּקֻדָּה, שֶׁעוֹמֶדֶת בִּרְצוֹן הַמַּחֲשָׁבָה שֶׁלֹּא נוֹדְעָה כְּלָל.

וְהִיא הַנְּקֻדָּה שֶׁעוֹמֶדֶת בָּאוֹת ה"א הָעֶלְיוֹנָה שֶׁעוֹמֶדֶת עַל כָּל אוֹתָם שִׁשָּׁה

רָזָא דָא פֻּלָּא. וְאוֹת אָלֶף סָלְקָא הָכָא. וְהָכָא כֹּלָּא אוֹת פְּלָאוֹת. וְהָא אוֹקִימְנָא.

וְכָל אִלֵּין סָמְכִין, וְכָל אִלֵּין רְתִיכִין דְּקָאֲמָרָן, כַּד סָלְקָא ה"א בַּתְרָאָה, לְאִתְקַשְּׁרָא בְּאָת וָא"ו, אִינּוּן רְתִיכִין דִּילָהּ פְּרִישָׁן עַל נוּקְבָא כְּדְקָאֲמָרָן, וְכָל אִינּוּן רְתִיכִין דְּלָא (נ"ל דִּילָהּ) כְּלִילָן בְּאִינּוּן רְתִיכִין עִילָּאִין, כֻּלְּהוּ חָפְיָין בְּסַחֲרָנָא דְנוּקְבָא.

רָזָא דָא, כַּד נוּקְבָא לָא אִתְקַשְּׁרַת בִּדְכוּרָא, חַפְיָא לָהּ חַד קְלִיפָּה תַּקִּיפָּא דְּסָתִים נְהוֹרָהּ. וְכַד אִתְקַשְּׁרַת בִּדְכוּרָא, חַפְיָין לָהּ כָּל הַנֵּי רְתִיכִין עִילָּאִין וְתַתָּאִין, אִינּוּן קְלִיפָּה קַדִּישָׁא דְּחָפְיָין לָהּ, וְאִתְלַבְּשַׁת בְּהוּ, וְהִיא אִתְקַשְּׁרַת בְּאָת ו"ו.

לשון הקודש

הָעֲמוּדִים שֶׁאָמַרְנוּ, וְהֵם חֲמִשָּׁה כְּפִי שֶׁאָמַרְנוּ, וְהֵם פְּלִיאוֹת, וְלָכֵן נִקְרָא הַסּוֹד הַזֶּה פֶּלֶא, וְהָאוֹת אָלֶף עוֹלֶה כָּאן, וְכָאן הַכֹּל אוֹת פְּלָאוֹת, וַהֲרֵי בֵּאַרְנוּ.

וְכָל אֵלּוּ הָעֲמוּדִים וְכָל אֵלּוּ הַמֶּרְכָּבוֹת שֶׁאָמַרְנוּ, כְּשֶׁעוֹלָה ה"א הָאַחֲרוֹנָה לְהִקָּשֵׁר עִם הָאוֹת וָא"ו, אוֹתָן הַמֶּרְכָּבוֹת שֶׁלָּהּ פְּרוּשׁוֹת עַל הַנְּקֵבָה כְּפִי שֶׁאָמַרְנוּ, וְכָל אוֹתָן הַמֶּרְכָּבוֹת שֶׁלֹּא (שֶׁלָּהּ) כְּלוּלוֹת בְּאוֹתָן הַמֶּרְכָּבוֹת הָעֶלְיוֹנוֹת, כֻּלָּן מְכַסּוֹת סְבִיב הַנְּקֵבָה.

הַסּוֹד הַזֶּה, כְּשֶׁהַנְּקֵבָה לֹא נִקְשֶׁרֶת לַזָּכָר, מְכַסָּה אוֹתָהּ קְלִפָּה אַחַת חֲזָקָה שֶׁמַּסְתִּירָה אוֹרָהּ, וּכְשֶׁנִּקְשֶׁרֶת בַּזָּכָר, מְכַסּוֹת אוֹתָהּ כָּל אוֹתָן הַמֶּרְכָּבוֹת הָעֶלְיוֹנוֹת וְהַתַּחְתּוֹנוֹת, הֵן קְלִפָּה קְדוֹשָׁה שֶׁמְּכַסּוֹת אוֹתָהּ, וּמִתְלַבֶּשֶׁת בָּהֶם, וְהִיא נִקְשֶׁרֶת עִם הָאוֹת וָ"ו.

עִילָּאָה נָטְלָא בְּהֵ"א, דִּנְקוּדָה עִילָּאָה סָתִים בְּגַוָּוהּ. וְכַד אִיהִי נָטְלָא לוֹן, וְכֻלְּהוּ בָּהּ, כְּדֵין אִתְעֲבִידוּ כֻּלְּהוּ, כְּגַוְונָא דָּא. כ (נ"א ע) **וַאֲסָתִים נְקוּדָה עִילָּאָה דְּקָיְימָא בְּאֶמְצָעִיתָא, דְּאִיהוּ ו"ו דְּאָזְלָא בְּעִיגּוּלָא, לְמֶעְבַּד גּוּפָא לְאַסְתָּמָא לְהַאי נְקוּדָה.**

כְּגַוְונָא (נ"א דְּהֵ"א) **אָחֳרָא, עָבִיד גּוּפָא בְּאִינּוּן דְּתִיכִין דִּילָהּ, וְאִיהִי נְקוּדָא דְּקָיְימָא בְּאֶמְצָעִיתָא, וּכְדֵין אִיקְרֵי ה"א. הָכִי נָמֵי הַאי אָת רָזָא דְּו"ו, אִינּוּן גּוּפָא, וְקָיְימָא בְּרָזָא דָּא, וְהַאי נְקוּדָה בְּאֶמְצָעִיתָא, וּבְגִין כָּךְ כֻּלָּא חַד. וְהַאי נְקוּדָה עִילָּאָה, אִיקְרֵי חָכְמָה עִילָּאָה. וְהַאי נְקוּדָה תַּתָּאָה, אִיקְרֵי חָכְמָה תַּתָּאָה, חָכְמָה זְעִירָא. וְהַאי ה"א, וְהַאי ה"א, בַּר דְּהַאי נְקוּדָה** (דף ז ע"ב) **אִתְרְשִׁים בְּקַדְמִיתָא בִּלְחוֹדָאָה.**

ו' נְקוּדָה חַד עִילָּאָה, דְּקָיְימָא עַל תִּשְׁעָה סָמְכִין,

לשון הקודש

לְמַעְלָה נוֹסַעַת עִם ה"א, שֶׁהַנְּקֻדָּה הָעֶלְיוֹנָה נִסְתֶּרֶת בְּתוֹכָהּ. וּכְשֶׁהִיא נוֹטֶלֶת אוֹתָם וְכֻלָּם בָּהּ, אָז כֻּלָּם נַעֲשִׂים כְּמוֹ זֶה כ. וּמַסְתִּיר הַנְּקֻדָּה הָעֶלְיוֹנָה שֶׁקַּיֶּמֶת בָּאֶמְצַע, שֶׁהִיא ו"ו שֶׁהוֹלֶכֶת בְּעִגּוּל, לַעֲשׂוֹת גּוּף לְהַסְתִּיר הַנְּקֻדָּה הַזּוֹ.

כְּמוֹ (שֶׁה"א) הָאַחֶרֶת עוֹשָׂה גּוּף עִם אוֹתָהּ הַמֻּרְכָּבוֹת שֶׁלָּהּ, וְהִיא הַנְּקֻדָּה שֶׁעוֹמֶדֶת בָּאֶמְצַע, וְאָז נִקְרֵאת ה"א, כָּךְ גַּם הָאוֹת הַזּוֹ הַסּוֹד שֶׁל ו"ו, הֵם הַגּוּף, וְעוֹמְדִים בְּסוֹד זֶה, וְהַנְּקֻדָּה הַזּוֹ בָּאֶמְצַע. וּמְשׁוּם כָּךְ הַכֹּל אֶחָד, וְהַנְּקֻדָּה הָעֶלְיוֹנָה הַזּוֹ נִקְרֵאת חָכְמָה עֶלְיוֹנָה, וְהַנְּקֻדָּה הַתַּחְתּוֹנָה הַזּוֹ נִקְרֵאת חָכְמָה תַּחְתּוֹנָה, חָכְמָה קְטַנָּה. וְהַה"א הַזּוֹ, וְהַה"א הַזּוֹ, רַק שֶׁהַנְּקֻדָּה הַזּוֹ נִרְשֶׁמֶת בָּרִאשׁוֹנָה בִּלְבַדָּהּ.

ו' נְקֻדָּה אַחַת עֶלְיוֹנָה שֶׁעוֹמֶדֶת עַל תִּשְׁעָה עַמּוּדִים, כְּמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּ. אֵלּוּ לֹא

כְּמָא דְּאוֹקִימְנָא. אִלֵּין לָא אִיקְרוּן בִּשְׁמָהָן, בַּר בְּאִינּוּן רְתִיכִין דִּילְהוֹן. אֲבָל הַנֵּי תִּשְׁעָה, נָפְקֵי מִגּוֹ בּוּצִינָא, וְאִתְרְשִׁימוּ תְּחוֹתוֹי דְּיוּ"ד.

וְאִינּוּן ט' נְקוּדִין, דְּאִתְפַּשְׁטָן בְּכָל אַתְוָון. בְּגִין דְּכָל אַתְוָון נָפְקִין מִן יוּ"ד, בְּאִינּוּן שְׁבִילִין דִּילָהּ. וּכְמָא דְּאַתְוָון נָפְקִין מִן יוּ"ד, הָכִי נִיקוּדִין. וְכֻלְּהוּ הַנֵּי נְקוּדִין תִּשַׁע, נָפְקִין מֵאִינּוּן תִּשַׁע.

וְאַף עַל גַּב דַּאֲמָרָן, דְּהַנֵּי תִּשַׁע אִינּוּן תְּחוֹתֵיהּ דְּיוּ"ד, עֲלֵיהּ דְּיוּ"ד אִינּוּן. אֲבָל אִינּוּן סָמְכִין לָהּ, וְאִינּוּן רְתִיכִין לְתִשְׁעָה אָחֳרָנִין, דְּאִינּוּן רָזָא דְּאֵין סוֹף, וְכֻלְּהוּ קָיְימִין לְיוּ"ד. וְכָל הַנֵּי דִּלְתַתָּא, אִסְתִּימוּ, וְאַהַדְּרוּ לְהַאי נְקוּדָה. עַל דָּא כָּל יוֹמִין.

בְּרֵאשִׁית

תָּא חֲזֵי, כַּמָּה אִית לוֹן לִבְנֵי נָשָׁא לְאִסְתַּמְּרָא

לשון הקודש

נִקְרָאִים בְּשֵׁמוֹת, רַק בְּאוֹתָן הַמֶּרְכָּבוֹת שֶׁלָּהֶם, אֲבָל הַתִּשְׁעָה הַלָּלוּ יוֹצְאִים מִתּוֹךְ הַמָּאוֹר, וְנִרְשָׁמִים תַּחַת הַיּוּ"ד.

וְאוֹתָן תִּשַׁע נְקֻדּוֹת שֶׁמִּתְפַּשְּׁטוֹת בְּכָל הָאוֹתִיּוֹת, מִשּׁוּם שֶׁכָּל הָאוֹתִיּוֹת יוֹצְאוֹת מִן יוּ"ד בְּאוֹתָם הַשְּׁבִילִים שֶׁלָּהּ, וּכְמוֹ שֶׁהָאוֹתִיּוֹת יוֹצְאוֹת מִן יוּ"ד, כָּךְ הַנְּקֻדּוֹת, וְכָל הַנְּקֻדּוֹת הַלָּלוּ הַתִּשַׁע, יוֹצְאוֹת מֵאוֹתָם תִּשַׁע.

וְאַף עַל גַּב שֶׁאָמַרְנוּ שֶׁהַתִּשַׁע הַלָּלוּ הֵם תַּחַת הַיּוּ"ד, הֵם עַל הַיּוּ"ד, אֲבָל הֵם תּוֹמְכִים אוֹתָהּ, וְהֵם מֶרְכָּבוֹת לְט' אֲחֵרוֹת, שֶׁהֵם סוֹד הָאֵין סוֹף, וְכֻלָּם עוֹמְדִים לַיּוּ"ד, וְכָל אֵלֶּה שֶׁלְּמַטָּה נִסְתְּרוּ וְחָזְרוּ לַנְּקֻדָּה הַזּוֹ, עַל זֶה כָּל הַיָּמִים.

בְּא וּרְאֵה, כַּמָּה יֵשׁ לָאֲנָשִׁים לְהִשָּׁמֵר

מֵחוֹבֵיהוֹן, וּלְאִשְׁתַּדְּלָא בִּרְעוּתָא דְּמָאֲרֵיהוֹן. דְּהָא אִינוּן שִׁבְעָה זַכָּאִין דְּהַווּ בְּיִשְׂרָאֵל, דְּאִתְתַּקָּפוּ בֵּיהּ בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בִּלְבָּא שְׁלִים, וְאִינוּן שִׁבְעָה סַמְכִין דְּעָלְמָא מַמָּשׁ. בְּיוֹמֵיהוֹן, אִתְגַּבַּר בְּעָלְמָא יְמִינָא עַל שְׂמָאלָא. וְיִשְׂרָאֵל עַל שְׂאָר עַמִּין.

וְכֵיוָן דְּאִשְׁתַּלִּימוּ אִינוּן, קָמוּ מִסְּטָרָא דְשְׂמָאלָא שִׁבְעָה בָּתֵּי דִינִין מַמָּשׁ, דְּכֻלְּהוּ עוֹבְדֵי עֲבוֹדָה זָרָה, כְּמָה דְּאִתְעָרוּ חַבְרַיָּיא, דְּלָא חָרְבָה אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, עַד דְּפָלְחוּ שִׁבַע בָּתֵּי דִינִין עֲבוֹדָה זָרָה, וּדְאָתוּ מִנְּהוֹן. וְאִלֵּין אִינוּן: יָרָבְעָם בֶּן נְבָט. וּבַעְשָׁא בֶּן אֲחִיָּה. וַאֲחָאָב בֶּן עָמְרִי. וְיֵהוּא בֶּן נִמְשִׁי. וּפֶקַח בֶּן רְמַלְיָהוּ. וּמְנַחֵם בֶּן גַּדִּי. וְהוֹשֵׁעַ בֶּן אֵלָה. חַדָּא הוּא דִּכְתִיב, אוּמְלָלָה יוֹלֶדֶת (ירמיהו טו ט) הַשִּׁבְעָה. דָּא אַרְעָא קַדִּישָׁא, דְּאוֹלִידַת לוֹן.

לשון הקודש

מֵחֲטָאֵיהֶם וּלְהִתְעַסֵּק בִּרְצוֹן רִבּוֹנָם, שֶׁהֵרֵי שִׁבְעָה צַדִּיקִים שֶׁהָיוּ בְּיִשְׂרָאֵל, שֶׁהֶחֱזִיקוּ בַּקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּלֵב שָׁלֵם, וְהֵם שִׁבְעַת עַמּוּדֵי עוֹלָם מַמָּשׁ. בִּימֵיהֶם הִתְגַּבֵּר בָּעוֹלָם הַיָּמִין עַל הַשְּׂמֹאל, וְיִשְׂרָאֵל עַל שְׂאָר הָעַמִּים.

וְכֵיוָן שֶׁהֵם נִשְׁלְמוּ, קָמוּ מִצַּד שְׂמֹאל שִׁבְעָה בָּתֵּי דִינִים מַמָּשׁ, שֻׁכְּלָם עוֹבְדֵי עֲבוֹדָה זָרָה, כְּמוֹ שֶׁהֵעִירוּ הַחֲבֵרִים, שֶׁלֹּא חָרְבָה אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל עַד שֶׁעָבְדוּ שִׁבְעָה בָּתֵּי דִינִים עֲבוֹדָה זָרָה, וּמִי שֶׁבָּאוּ מֵהֶם. וְאֵלּוּ הֵם: יָרָבְעָם בֶּן נְבָט, וּבַעְשָׁא בֶּן אֲחִיָּה, וְאַחְאָב בֶּן עָמְרִי, וְיֵהוּא בֶּן נִמְשִׁי, וּפֶקַח בֶּן רְמַלְיָהוּ, וּמְנַחֵם בֶּן גַּדִּי, וְהוֹשֵׁעַ בֶּן אֵלָה. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (ירמיה טו, ט) אֻמְלְלָה יֹלֶדֶת הַשִּׁבְעָה, זוֹ הָאָרֶץ הַקְּדוֹשָׁה שֶׁיָּלְדָה אוֹתָם.

תָּא חֲזֵי, כַּד בְּרָא לָא עָבִיד רְעוּתָא דַּאֲבוּי, עַל אִימֵּיהּ רַמְיָא לְאַלְקָאָה לֵיהּ, וּלְדַבְּרָא לֵיהּ בְּאוֹרַח מֵישָׁר, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (משלי לא א) **דִּבְרֵי לְמוּאֵל מֶלֶךְ מַשָּׂא אֲשֶׁר יִסְּרַתּוּ אִמּוֹ. מַאי אִמּוֹ. וַדַּאי בַּת שֶׁבַע אֵם שְׁלֹמֹה. וְלָא אֲבוּי. מַאי טַעְמָא. בְּגִין דְּאִיהִי אִתְפַּקְּדָא עַל בֵּיתָא, וְכָל גְּנִיזִין, וְכָל מָאנֵי קְרָבָא בִּידָהּ אִתְמְסָרוּ, וְאִיהִי בָּעְיָא לְדַבְּרָא בְּנָהָא בְּאוֹרַח מֵישָׁר, דְּיַעְבְּדוּן רְעוּתָא דְּמַלְכָּא. וְעַל דְּאִיהִי לָא דַּבְּרַת לְהַנֵּי שֶׁבַע בְּאוֹרַח מֵישָׁר, וְלָא אַלְקַת לְהוֹן, אִסְתַּחָרוּ לְסִטְרָא דְּשְׂמָאלָא, וְשָׁלְטָא שְׂמָאלָא עַל יְמִינָא, וְאָזְלַת עִמְּהוֹן בְּגָלוּתָא. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, דִּכְתִיב** (שם) **אוּמְלָלָה יוֹלֶדֶת הַשִּׁבְעָה.**

תָּא חֲזֵי, קַדְמָאָה דַּהֲוָה בְּהוּ דְּאִיהוּ יָרְבְעָם, אִתְעַר בְּעָלְמָא סִטְרָא דְּשְׂמָאלָא, וְעָבַד תְּרֵין עֲגָלִין דְּהָא עֻגְלָא מִסִּטְרָא דְּשׁוֹר אִיהוּ, דְּאִיהוּ בְּשְׂמָאלָא.

לשון הקודש

בֹּא וּרְאֵה, כְּשֶׁבֵּן לֹא עוֹשֶׂה רְצוֹן אָבִיו, עַל אִמּוֹ מֻטָּל לְהַלְקוֹתוֹ וּלְהַנְהִיגוֹ בְּדֶרֶךְ יְשָׁרָה, זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (משלי לא, א) דִּבְרֵי לְמוּאֵל בֶּן מַשָּׂא אֲשֶׁר יִסְּרַתּוּ אִמּוֹ. מַה זֶּה אִמּוֹ? וַדַּאי בַּת שֶׁבַע אֵם שְׁלֹמֹה, וְלֹא אָבִיו. מָה הַטַּעַם? מְשׁוּם שֶׁהִיא נִתְמַנְּתָה עַל הַבַּיִת, וְכָל הַגְּנָזִים וְכָל כְּלֵי הַקְּרָב נִמְסְרוּ בְּיָדֶיהָ, וְהִיא רוֹצָה לְהַנְהִיג אֶת בָּנֶיהָ בְּדֶרֶךְ יְשָׁרָה, שֶׁיַּעֲשׂוּ אֶת רְצוֹן הַמֶּלֶךְ. וְעַל שֶׁהִיא לֹא הִנְהִיגָה אֶת הַשֶּׁבַע הַלָּלוּ בְּדֶרֶךְ יְשָׁרָה וְלֹא הִלְקָתָה אוֹתָם, הִסְתּוֹבְבוּ לְצַד שְׂמֹאל, וְשָׁלַט הַשְּׂמֹאל עַל הַיָּמִין וְהָלְכָה עִמָּהֶם בַּגָּלוּת. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (ירמיה טו, ט) אֻמְלְלָה יֹלֶדֶת הַשִּׁבְעָה.

בֹּא וּרְאֵה, הָרִאשׁוֹן שֶׁהָיָה בָּהֶם, שֶׁהוּא יָרָבְעָם, הֵעִיר בָּעוֹלָם אֶת צַד הַשְּׂמֹאל

וּמַה דְּהַווּ תְּרֵי. רָזָא דִּתְרֵי חֵילִין דִּשְׂמָאלָא אָתֵי מִינֵּיהּ. כְּדֵין שְׁרִיאַת סִיהֲרָא לְאִתְפַּגְמָא, עַד דְּאִשְׁתַּלִּימוּ אינוּן שִׁבְעָה מִפִּטְרָא דִשְׂמָאלָא. כֵּיוָן דְּאָתֵי הוֹשֵׁעַ בֶּן אֵלָה, כְּדֵין אִתְפְּגִימַת סִיהֲרָא, וְגָלוּ יִשְׂרָאֵל, וּשְׁכִינְתָּא עִמְּהוֹן.

מַאי טַעְמָא. בְּגִין דִּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, בְּשִׁבְעָה סְלִיקַת, וּבְשִׁבְעָה נָחֲתַת, בְּשִׁבְעָה אִשְׁתְּלִימַת, וּבְשִׁבְעָה אִתְפְּגִימַת. בְּשִׁבְעָה אִשְׁתְּלִימַת, כְּדְאוֹקִימְנָא בְּרָזָא דִמְהֵימְנוּתָא, וְזַכָּאִין דַּאֲחִידָן בָּהּ, אַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב יוֹסֵף מֹשֶׁה אַהֲרֹן דָּוִד. בְּשִׁבְעָה אִתְפְּגִימַת הַנֵּי שִׁבְעָה בָּתֵּי דִינִין וְאִתְתָּרְכַת מֵאַרְעָא קַדִּישָׁא.

דְּהָא תְּרֵיסַר בְּנִין רַשִּׁיעִין הֲווּ לְהוֹ, לְאִינוּן שִׁבְעָה בָּתֵּי דִינִין. וּכְדֵין אִינוּן תְּרֵיסַר סָמְכִין

לשון הקודש

וְעָשָׂה שְׁנֵי עֲגָלִים, שֶׁהֲרֵי הָעֵגֶל הוּא מֵהַצַּד שֶׁל שׁוֹר, שֶׁהוּא בַּשְּׂמאל. וּמַה שֶּׁהָיוּ – שְׁנַיִם. הַסּוֹד שֶׁל שְׁנֵי כֹּחוֹת הַשְּׂמאל בָּאוּ מִמֶּנּוּ. אָז הִתְחִילָה הַלְּבָנָה לְהִתְפַּגֵּם, עַד שֶׁנִּשְׁלְמוּ אוֹתָם הַז' שֶׁמִּצַּד הַשְּׂמאל. כֵּיוָן שֶׁבָּא הוֹשֵׁעַ בֶּן אֵלָה, אָז נִפְגְּמָה הַלְּבָנָה, וְנָלוּ יִשְׂרָאֵל וּשְׁכִינָה עִמָּהֶם.

מָה הַטַּעַם? מִשּׁוּם שֶׁכְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל עוֹלָה בְּשִׁבְעָה, וּבְשִׁבְעָה יוֹרֶדֶת, בְּשִׁבְעָה נִשְׁלֶמֶת וּבְשִׁבְעָה נִפְגֶּמֶת. בְּשִׁבְעָה נִשְׁלֶמֶת, כְּמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּ בְּסוֹד הָאֱמוּנָה. וְהַצַּדִּיקִים הָאֲחוּזִים בָּהּ, אַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב יוֹסֵף מֹשֶׁה אַהֲרֹן דָּוִד. בְּשִׁבְעָה נִפְגֶּמֶת, הַשִּׁבְעָה בָּתֵּי הַדִּין הַלָּלוּ, וְגֹרֶשֶׁת מֵהָאָרֶץ הַקְּדוֹשָׁה.

שֶׁהֲרֵי שְׁנֵים עָשָׂר בָּנִים רְשָׁעִים הָיוּ לָהֶם לְאוֹתָם ז' בָּתֵּי דִין, וְאָז אוֹתָם עֲמוּדִים

דִּלְעֵילָא אִתְּבָרוּ, אִינּוּן תְּרֵיסַר שִׁבְטִין דְּסַחֲרֵנִי שְׁכִינְתָּא, וְאָזְלוּ יִשְׂרָאֵל בִּגְלוּתָא. אֶלָּא יְהוּדָה דְּאוֹרִיכוּ לֵיהּ, עַד עַשָּׂרָה.

תָּא חֲזֵי, עַד דְּהַוּוּ בִּירוּשְׁלֵם לְתַתָּא, עֲשָׂרָה מַלְכִין רַשִּׁיעִין, לָא אִתְחָרְבַת, וְלָא אִסְתַּלַּק קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מִינָהּ, וּמִירוּשָׁלַיִם דִּלְעֵילָא, דְּאִיהִי עֲשִׂירָאָה, וּשְׁבִיעָאָה אִתְקְרִיאַת. (וְאִינּוּן עֲשָׂרָה מַלְכִין דִּלְעֵילָא, דְּאִיהִי עֲשִׂירָאָה, וּשְׁבִיעָאָה אִתְקְרִיאַת) וְאִינּוּן עֲשָׂרָה מַלְכִין דִּלְתַתָּא: רְחַבְעָם. אֲבִיָּה. יְהוֹרָם. אֲחַזְיָהוּ. אָחָז. מְנַשֶּׁה. אָמוֹן. יְהוֹאָחָז. יְהוֹיָקִים. יְהוֹיָכִין. וְכַד הֲוָה עֲשִׂירָאָה דְּבָהוּ בִּישׁ וְלָא אִתְדַּבַּק בְּאוֹרַיְיתָא, כְּדֵין יָהִיב אַתְרָא לְסִטְרָא דְּשִׂמְאלָא, לְשַׁלְטָאָה עֲלֵיהּ, וְעַל יְרוּשָׁלַיִם. וּכְדֵין שְׁכִינְתָּא אִסְתַּלְּקַת, וְיִשְׂרָאֵל דְּהַוּוּ בִּירוּשָׁלַיִם גָּלוּ. עַל דָּא כְּתִיב (ירמיהו ו ד) אוֹי לָנוּ כִּי פָּנָה הַיּוֹם, דָּא הוּא חֶסֶד עִילָּאָה, דְּאִיקְרֵי יוֹם. כִּי יִנָּטוּ צִלְלֵי עֶרֶב,

לשון הקודש

שֶׁלְּמַעְלָה נִשְׁבְּרוּ, אוֹתָם י"ב שְׁבָטִים שֶׁסְּבִיב הַשְּׁכִינָה, וְיִשְׂרָאֵל הָלְכוּ בַּגָּלוּת.

אֶלָּא יְהוּדָה שֶׁחִכּוּ לוֹ, עַד עֲשָׂרָה.

בֹּא וּרְאֵה, עַד שֶׁהָיוּ בִּירוּשָׁלַיִם לְמַטָּה, עֲשָׂרָה מְלָכִים רְשָׁעִים לֹא נֶחֱרְבָה וְלֹא הִסְתַּלֵּק הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מִמֶּנָּה, וּמִירוּשָׁלַיִם שֶׁל מַעְלָה, שֶׁהִיא עֲשִׂירִית, וְנִקְרֵאת שְׁבִיעִית, (וְהֵם עֲשָׂרָה מְלָכִים שֶׁלְּמַעְלָה, שֶׁהִיא עֲשִׂירִית, וְנִקְרֵאת שְׁבִיעִית) וְהֵם עֲשָׂרָה הַמְּלָכִים שֶׁלְּמַטָּה: רְחַבְעָם, אֲבִיָּה, יְהוֹרָם, אֲחַזְיָהוּ, אָחָז, מְנַשֶּׁה, אָמוֹן, יְהוֹאָחָז, יְהוֹיָקִים, יְהוֹיָכִין. וּכְשֶׁהָיָה הָעֲשִׂירִי שֶׁבָּהֶם רַע וְלֹא נִדְבַּק בַּתּוֹרָה, אָז נָתַן מָקוֹם לְצַד הַשְּׂמֹאל לִשְׁלֹט עָלָיו וְעַל יְרוּשָׁלַיִם, וְאָז הִסְתַּלְּקָה הַשְּׁכִינָה, וְיִשְׂרָאֵל שֶׁהָיוּ בִּירוּשָׁלַיִם גָּלוּ. עַל כֵּן

דָּא רָזָא דִשְׁמָאלָא, דְּשַׁרֵי לְשַׁלְטָאָה, דְּהָא מֵהָכָא אָתֵי חֵילָא לְסִטְרָא דִשְׁמָאלָא.

תָּא חֲזֵי, שְׁלֹמֹה בְּאֶמְצָעִיתָא אִיהוּ, בֵּין סִטְרָא דְיָמִינָא לְסִטְרָא דִשְׂמָאלָא, וְחָכְמְתָא דִילֵיהּ אִסְתַּלְקַת בְּרָזָא דְיָמִינָא, בְּרָזָא דִמְהֵימְנוּתָא, עַל כָּל בְּנֵי עָלְמָא. דְּהָא אִימֵּיהּ אוֹלִיפַת לֵיהּ, וּבְיוֹמוֹי קַיְימָא סִיהֲרָא בְּאַשְׁלָמוּתָא. בְּגִין דָּא כְּתִיב, (מ"א ה א) וַיֶּחְכַּם מִכָּל הָאָדָם דְּאִתְבְּנֵי בֵּי מַקְדְּשָׁא.

וּבְסוֹף יוֹמוֹי, שַׁרְיָא סִיהֲרָא לְאִתְפַּגְמָא, וּכְדֵין כְּתִיב, (שם יא ו) וַיַּעַשׂ שְׁלֹמֹה הָרַע בְּעֵינֵי ה', וְלֹא מִלֵּא אַחֲרֵי ה' כְּדָוִד אָבִיו. לֹא מִלֵּא דַּיְיקָא, לָא אַשְׁלִים מַה דְּאִיהוּ חֲוֵי לֵיהּ לְאַשְׁלָמָא כֻּלָּא בָּתַר דָּוִד, דְּאִיהוּ מֵאינוּן שִׁבְעָה סַמְכִין, וְלָא מַלְיָיא סִיהֲרָא, אֶלָּא דְּאִיתְפַּגִּים.

לשון הקודש

כָּתוּב (ירמיה ו, ד) אוֹי לָנוּ כִּי פָּנָה יוֹם, זֶהוּ הַחֶסֶד הָעֶלְיוֹן שֶׁנִּקְרָא יוֹם. כִּי יִנָּטוּ צִלְלֵי עֶרֶב, זֶה סוֹד הַשְּׂמֹאל, שֶׁהִתְחִיל לִשְׁלֹט, שֶׁחֲרֵי מִכָּאן בָּא הַכֹּחַ לְצַד הַשְּׂמֹאל.

בֹּא וּרְאֵה, שְׁלֹמֹה הוּא בָּאֶמְצַע, בֵּין צַד הַיָּמִין לְצַד הַשְּׂמֹאל, וְחָכְמָתוֹ עָלְתָה בְּסוֹד הַיָּמִין, בְּסוֹד הָאֱמוּנָה, עַל כָּל בְּנֵי הָעוֹלָם, שֶׁחֲרֵי אִמּוֹ לִמְּדָה אוֹתוֹ, וּבְיָמָיו עָמְדָה הַלְּבָנָה בִּשְׁלֵמוּת. מִשּׁוּם כָּךְ כָּתוּב וַיֶּחְכַּם מִכָּל הָאָדָם, שֶׁנִּבְנָה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ. **וּבְסוֹף** יָמָיו הִתְחִילָה הַלְּבָנָה לְהִתְפַּגֵּם, וְאָז כָּתוּב וַיַּעַשׂ שְׁלֹמֹה הָרַע בְּעֵינֵי ה', וְלֹא מִלֵּא אַחֲרֵי ה' כְּדָוִד אָבִיו. לֹא מִלֵּא דַּיְקָא, לֹא הִשְׁלִים מַה שֶּׁהָיָה לוֹ לְהַשְׁלִים הַכֹּל אַחֲרֵי דָּוִד, שֶׁהוּא מֵאוֹתָם שִׁבְעַת הָעַמּוּדִים, וְלֹא מִלֵּא הַלְּבָנָה, אֶלָּא שֶׁנִּפְגְּמָה.

בְּגִין כָּךְ, לָא מָנִינָן לֵיהּ, לָא עִם אִינּוּן שִׁבְעָה זַכָּאִין סָמְכִין דְּעָלְמָא, וְלָא עִם אִינּוּן דְּמָרְדוּ בְּמָאֲרֵיהוֹן, אֶלָּא אִיהוּ בְּאֶמְצָעִיתָא, מִסִּטְרָא דְּיָמִינָא שְׁלִים, וּמִסִּטְרָא דִּשְׂמָאלָא פָּגִים.

בְּגִין כָּךְ כְּתִיב (מ"א א יא) קָרוֹעַ אֶקְרַע אֶת הַמַּמְלָכָה, דָּא רָזָא, דְּמַלְכָּא בָּזַע פּוּרְפִּירָא דִּילֵיהּ, דְּהָא מַמְלָכָה עֲלֵיהּ דִּשְׁלֹמֹה הֵיא, וְאִמֵּיהּ אִיקְרֵי, וְדָא בַּת שֶׁבַע. (שם) וְנִתַּתִּיהָ לְעַבְדֶּךָ. בְּגִין כָּךְ כְּתִיב, (משלי ל כב) תַּחַת עָבֶד כִּי יִמְלֹךְ וְשִׂפְחָה כִּי תִירַשׁ גְּבִירְתָּהּ. תָּא חֲזֵי, הַאי עָבֶד לָא אִתְיְהִיב לֵיהּ מַלְכוּת, אֶלָּא מֵהָכָא, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, וְנִתַּתִּיהָ לְעַבְדֶּךָ, וּכְדֵין שַׂרְיָא שִׂפְחָה לְשַׁלְטָאָה.

תָּא חֲזֵי, בְּקַדְמִיתָא כְּתִיב קָרוֹעַ, וּלְבָתַר אֶקְרַע. קָרוֹעַ זְעִיר, דְּאִיתְקְרַע מִמֵּילָא, בְּגִין דְּהַהוּא

לשון הקודש

מְשׁוֹם כָּךְ לֹא מוֹנִים אוֹתוֹ, לֹא עִם שִׁבְעָה צַדִּיקִים עַמּוּדֵי עוֹלָם, וְלֹא עִם אוֹתָם שֶׁמָּרְדוּ בְּרִבוֹנָם, אֶלָּא הוּא בָּאֶמְצַע. מִצַּד הַיָּמִין שָׁלֵם, וּמִצַּד הַשְּׂמֹאל פָּגוּם.

מְשׁוֹם כָּךְ כָּתוּב (מלכים–א' יא, יא) קָרֹעַ אֶקְרַע אֶת הַמַּמְלָכָה, זֶה הַסּוֹד שֶׁהַמֶּלֶךְ קָרַע אֶת בִּגְדֵי מַלְכוּתוֹ, שֶׁהֲרֵי הַמַּמְלָכָה הִיא עַל שְׁלֹמֹה, וְאִמּוֹ נִקְרֵאת, וְזוֹ בַּת שֶׁבַע, וְנִתַּתִּיהָ לְעַבְדֶּךָ. מְשׁוֹם כָּךְ כָּתוּב (משלי ל, כב–כג) תַּחַת עָבֶד כִּי יִמְלוֹךְ, וְשִׁפְחָה כִּי תִירַשׁ גְּבִרְתָּהּ. בֹּא וּרְאֵה, לָעֶבֶד הַזֶּה לֹא נִתְּנָה מַלְכוּת, אֶלָּא מִכָּאן. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב וְנִתַּתִּיהָ לְעַבְדֶּךָ, וְאָז הִתְחִילָה הַשִּׁפְחָה לִשְׁלֹט.

בֹּא וּרְאֵה, בַּהַתְחָלָה כָּתוּב קָרֹעַ, וְאַחַר

שַׁעֲתָא שַׁרְיָא סִיהֲרָא לְאִתְפַּגְמָא. וּלְבָתַר אֶקְרַע, דְּאִתְכַּסְיָא בְּגָלוּתָא. וְזַמִּין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לַאֲתָבָא שְׁכִינְתָּא לַאֲתָרָהּ, וּלְיִשְׂרָאֵל לַאֲתַרַיְיהוּ, וּלְאִתְפָּרְעָא מֵאִינּוּן דְּסִטְרָא דְשִׂמְאלָא דְּעָאקוּ לוֹן. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (עובדיה א כא) וְעָלוּ מוֹשִׁיעִים בְּהַר צִיּוֹן לִשְׁפֹּט. וְעָלוּ מוֹשִׁיעִים: צַדִּיק, וּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. בְּהַר צִיּוֹן: רָזָא דְיָמִינָא. לִשְׁפֹּט אֶת הַר עֵשָׂו: רָזָא דִשְׂמָאלָא.

תָּא חֲזֵי הַאי הַר לִישָׁנָא דְּתַקִּיפוּ הוּא. אִינּוּן הָרִים לְעֵילָּא וְאִלֵּין צַדִּיקִים דַּאֲחִידָן בִּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל וְאִקְּרוֹן הַר צִיּוֹן הָרִים דְּסָחְרָנֵי יְרוּשָׁלַיִם בְּגִין דְּאִינּוּן מְצוּיָינִין וְאָמְרִין הָאי לְהָאי בְּסִטְרָא דְּיחוּדָא לִשְׁפּוֹט אֶת הַר עֵשָׂו דְּקַטְרִיגוּ מְקַטְרְגָא מִסִּטְרָא דְשִׂמְאלָא בְּהַהוּא זִמְנָא (עובדיה א׳) וְהָיְתָה לַיְיָ

לשון הקודש

כָּךְ אֶקְרַע. קָרַע מְעַט, שֶׁנִּקְרַע מִמֶּילָא, מִשּׁוּם שֶׁאוֹתָהּ שָׁעָה הִתְחִילָה הַלְּבָנָה לְהִפָּגֵם, וְאַחַר כָּךְ אֶקְרַע, שֶׁהִתְכַּסְּתָה בַּגָּלוּת, וְעָתִיד הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְהָשִׁיב הַשְּׁכִינָה לִמְקוֹמָהּ וְאֶת יִשְׂרָאֵל לִמְקוֹמָם, וּלְהִפָּרַע מֵאוֹתָם שֶׁמְּצַד שְׂמאל שֶׁהֵצִיקוּ לָהֶם. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (עובדיה א, כ) וְעָלוּ מוֹשִׁיעִים בְּהַר צִיּוֹן לִשְׁפֹּט. וְעָלוּ מוֹשִׁיעִים – צַדִּיק, כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. בְּהַר צִיּוֹן – סוֹד הַיְמִין. לִשְׁפֹּט אֶת הַר עֵשָׂו – סוֹד שֶׁל הַשְּׂמאל. **בֹּא** וּרְאֵה, הָהָר הַזֶּה, לָשׁוֹן שֶׁל חֹזֶק הוּא, אוֹתָם הֶהָרִים לְמַעְלָה, וְאֵלּוּ הַצַּדִּיקִים שֶׁאֲחוּזִים בִּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. וְנִקְרָאִים הַר צִיּוֹן אוֹתָם הָרִים הַמַּקִּיפִים אֶת יְרוּשָׁלַיִם, מִשּׁוּם שֶׁהֵם מְצֻיָּנִים וְאוֹמְרִים זֶה עִם זֶה בְּצַד הַיִּחוּד, לִשְׁפֹּט אֶת הַר עֵשָׂו, שֶׁקִּטְרְגוּ הַמְקַטְרֵג מִצַּד הַשְּׂמאל. בְּאוֹתוֹ זְמַן (שם) וְהָיְתָה לַה' הַמְּלוּכָה. בְּרֵאשׁוֹנָה

הַמְלוּכָה. בְּקַדְמִיתָא אִקְרֵי מַמְלָכָה בְּגִין דְּיַנְקָא לְתְרֵין סִטְרִין לִימִינָא וְלִשְׂמָאלָא. וְהַשְׁתָּא מְלוּכָה אִקְרֵי בְּגִין דְּיַנְקָא לִימִינָא. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב (הושע ב׳) וְאֵרַשְׂתִּיךְ לִי לְעוֹלָם. וּבְגִין דְּגָלוּתָא לָאו לְעוֹלָם הוּא דְּהָא יַתְבָא בְּגָלוּתָא.

תָּא חֲזֵי דְּסָמִיךְ לֵיהּ (זכריה י ד) וְהָיָה יְיָ לְמֶלֶךְ עַל כָּל הָאָרֶץ בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה יְיָ אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד בְּגִין דְּעַד הַשְׁתָּא כַּד יִשְׂרָאֵל בְּגָלוּתָא שְׁכִינְתָּא עִמְּהוֹן וּמַלְכָּא בְּלָא מַטְרוֹנִיתָא לָאו מַלְכָּא אִיהוּ. אֲבָל הַהוּא זִמְנָא וְהָיָה יְיָ לְמֶלֶךְ עַל כָּל הָאָרֶץ בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה יְיָ אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד, כַּד אִתְדַּבְּקַת שְׁכִינְתָּא בְּצַדִּיק כְּדֵין הוּא יְחוּדָא דְּהַכִי אוֹלִיפְנָא בְּרָזָא דִּקְרִיַת שְׁמַע דְּבָעֵי בַּר נָשׁ לְיַחֲדָא לְמָארֵיהּ וּלְקַשְׁרָא קִשְׁרִין דִּמְהֵימְנוּתָא בִּרְעוּתָא דִּלְבָּא.

לשון הקודש

נִקְרֵאת מַמְלָכָה, מִשּׁוּם שֶׁהֵינִיקָה לִשְׁנֵי צְדָדִים, לְיָמִין וְלִשְׂמֹאל, וְעַכְשָׁו נִקְרֵאת מְלוּכָה, מִשּׁוּם שֶׁמֵּנִיקָה אֶת הַיָּמִין. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (הושע ב, כב) וְאֵרַשְׂתִּיךְ לִי לְעוֹלָם, וּמִשּׁוּם שֶׁגָּלוּת אֵינָהּ לְעוֹלָם, שֶׁהֲרֵי יָשְׁבָה בַּגָּלוּת.

בֹּא וּרְאֵה שֶׁסָּמַךְ לוֹ (זכריה יד) וְהָיָה ה׳ לְמֶלֶךְ עַל כָּל הָאָרֶץ בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה ה׳ אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד. מִשּׁוּם שֶׁעַד עַכְשָׁו, כְּשֶׁיִּשְׂרָאֵל בַּגָּלוּת, שְׁכִינָה עִמָּהֶם, וּמֶלֶךְ בְּלִי גְּבִירָה אֵינוֹ מֶלֶךְ. אֲבָל אוֹתוֹ הַזְּמַן, וְהָיָה ה׳ לְמֶלֶךְ עַל כָּל הָאָרֶץ בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה ה׳ אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד. כְּשֶׁנִּדְבֶּקֶת הַשְּׁכִינָה עִם צַדִּיק, וְאָז הוּא הַיִּחוּד. שֶׁכָּךְ לָמַדְנוּ בַּסּוֹד שֶׁל קְרִיאַת שְׁמַע, שֶׁצָּרִיךְ אָדָם לְיַחֵד אֶת רִבּוֹנוֹ וּלְקַשֵּׁר אֶת קִשְׁרֵי הָאֱמוּנָה בִּרְצוֹן הַלֵּב.

וְכַד מָטֵי לְאֶחָד אִבָּעֵי לֵיהּ לְכַוּונָא בְּא' סְתִימָא עַתִּיקָא (ס"א עמיקא) דִּכְלָּא וְח' תַּמְנָיָא דַּרְגִּין עִלָּאִין מֵחָכְמָה עִלָּאָה עַד צַדִּיק. וְד' רַבְּתָא אִתְדַּבְּקוּתָא דִּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל דְּאִיהִי חוּלָקִיהּ דְּדָוִד דְּאִקְּרֵי עָנִי וְאֶבְיוֹן כַּד אִתְדַּבְּקַת לְאִינּוּן דַּרְגִּין דִּלְעֵילָּא דִּרְמִיזִין בְּא"ח. כְּדֵין אִיהִי רַבְּתָא וְעָלְמָא כּוּלֵּיהּ יָנִיק מִינָּהּ וְאִינּוּן שָׁדַיִם דְּאִינּוּן (שיר השירים ח') כַּמִּגְדָּלוֹת אָז הָיִיתִי בְּעֵינָיו כְּמוֹצֵאת שָׁלוֹם.

תָּא חֲזֵי הָאי קְרָא עַל כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל אִתְמַר כַּד אִיהִי בְּגָלוּתָא עִם בְּנָהָא בֵּין אוּמִין דְּעָלְמָא אִקְּרֵי זְעִירָא הֲדָא הוּא דִּכְתִיב (שם) אָחוֹת לָנוּ קְטַנָּה וְעַד יִשְׂרָאֵל אִתְדַּבָּרוּ בְּאוֹרַיְיתָא וְאַזְלִין בְּאֹרַח קְשׁוֹט כְּדֵין אִתְמְלְיָיא וְשָׁלוֹם אִתְחַבָּר בְּהוּ. אָתְיַבַת אִיהִי וְאָמְרַת אֲנִי חוֹמָה וְשָׁדַי כַּמִּגְדָּלוֹת.

לשון הקודש

וּכְשֶׁמַּגִּיעַ לְאֶחָד, צָרִיךְ לְכַוֵּן בָּא' – הַנִּסְתָּר הָעַתִּיק (הֶעָמֹק) שֶׁל הַכֹּל, וְח' – שְׁמוֹנָה דַּרְגוֹת עֶלְיוֹנוֹת, מֵחָכְמָה הָעֶלְיוֹנָה עַד צַדִּיק. וְד' רַבָּתִי – הִתְדַּבְּקוּת שֶׁל כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, שֶׁהִיא חֶלְקוֹ שֶׁל דָּוִד, שֶׁנִּקְרָא עָנִי וְאֶבְיוֹן. כְּשֶׁנִּדְבֶּקֶת לְאוֹתָן דַּרְגוֹת שֶׁלְּמַעְלָה שֶׁרְמוּזוֹת בְּא"ח, אֲזַי הִיא גְּדוֹלָה, וְכָל הָעוֹלָם יוֹנֵק מִמֶּנָּה. וְאוֹתָם שָׁדַיִם, שֶׁהֵם כְּמִגְדָּלוֹת (שיר ח), אָז הָיִיתִי בְּעֵינָיו כְּמוֹצֵאת שָׁלוֹם.

בֹּא וּרְאֵה, הַפָּסוּק הַזֶּה נֶאֱמַר עַל כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, כְּשֶׁהִיא בַּגָּלוּת עִם בָּנֶיהָ בֵּין אֻמּוֹת הָעוֹלָם נִקְרֵאת קְטַנָּה, זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שם) אָחוֹת לָנוּ קְטַנָּה. וּכְשֶׁיִּשְׂרָאֵל מְנֻהָגִים בַּתּוֹרָה וְהוֹלְכִים בְּדֶרֶךְ אֱמֶת, אָז מִתְמַלֵּאת, וְשָׁלוֹם מִתְחַבֵּר בָּהֶם. מְשִׁיבָה הִיא וְאוֹמֶרֶת, אֲנִי חוֹמָה וְשָׁדַי כְּמִגְדָּלוֹת.

בְּהַהוּא זִמְנָא דְּאִתְחַבַּר עִמֵּי אָ"ז וְשָׁלוֹ"ם. א' רָזָא דְּעַתִּיקָא קַדִּישָׁא דְּכֹלָּא, ז' שְׁבַע דַּרְגִּין וְשָׁלוֹ"ם דְּאִקְּרֵי צַדִּי"ק בֵּיוָן דְּהָנֵי דַּרְגִּין מִתְחַבְּרָן כְּדֵין אָ"ז הֲיִיתִי בְּעֵינָיו כִּמוֹצֵאת שָׁלוֹם. וּמָאן עַיְינִין. אִינּוּן שְׁבַע דַּרְגִּין דְּאִקְּרוֹן עֵינֵי יְיָ, פְּנֵי יְיָ, וּכְדֵין שְׁלָמָא לְעָלְמָא וְשַׁרְיָא טִיבוּ דְּעַתִּיקָא בַּאֲתַר דְּדַכָּר וְנוּקְבָא וּבְגִין כָּךְ פַּקֵּד מֹשֶׁה בְּאוֹרַיְיתָא וְאָמַר (דְּבָרִים ו') שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְיָ אֱלֹהֵינוּ יְיָ אֶחָד. לְקַשָּׁרָא כּוּלְהוּ קִשְׁרִין דִּמְהֵימְנוּתָא.

תָּא חֲזֵי, כָּל הַמַּאֲרִיךְ בְּאֶחָד מָאֲרִיכִין לוֹ יָמָיו וּשְׁנוֹתָיו. מַאי טַעְמָא בְּגִין דְּאִיהוּ אֲתַר דְּכָל יוֹמִין וּשְׁנִין דְּעָלְמָא בֵּיהּ תַּלְיָין בְּרָזָא דְּאִינּוּן דַּרְגִּין דִּרְמִיזִין בְּאֶחָד וְאִינּוּן עֲשָׂרָה וְכֻלְּהוּ חַד וְאִתְעָרוּ בֵּיהּ חַבְרַיָּיא וְאָמְרוּ בדל"ת וְשַׁפִּיר. בְּגִין דְּהָאי

לשון הקודש

בְּאוֹתוֹ הַזְּמַן שֶׁהִתְחַבֵּר עִמִּי אָ"ז, וְשָׁלוֹ"ם. א' – הַסּוֹד שֶׁל הָעַתִּיק הַקָּדוֹשׁ שֶׁל הַכֹּל. ז' – שֶׁבַע הַדְּרָגוֹת, וְשָׁלוֹם – שֶׁנִּקְרָא צַדִּיק. כֵּיוָן שֶׁהַדְּרָגוֹת הַלָּלוּ מִתְחַבְּרוֹת, אֲזַי אָ"ז הָיִיתִי בְּעֵינָיו כִּמוֹצֵאת שָׁלוֹם. וּמִי הָעֵינַיִם? אוֹתָם שֶׁבַע הַדְּרָגוֹת שֶׁנִּקְרְאוּ עֵינֵי ה', פְּנֵי ה', וְאָז שָׁלוֹם לָעוֹלָם, וְשׁוֹרֶה הַטּוּב שֶׁל הָעַתִּיק בַּמָּקוֹם שֶׁל הַזָּכָר וְהַנְּקֵבָה, וּמִשּׁוּם כָּךְ צִוָּה מֹשֶׁה בַּתּוֹרָה וְאָמַר (דברים ו) שְׁמַע יִשְׂרָאֵל ה' אֱלֹקֵינוּ ה' אֶחָד, לְקַשֵּׁר אֶת כָּל קִשְׁרֵי הָאֱמוּנָה.

בֹּא וּרְאֵה, כָּל הַמַּאֲרִיךְ בְּאֶחָד, מַאֲרִיכִים לוֹ יָמָיו וּשְׁנוֹתָיו. מָה הַטַּעַם? מִשּׁוּם שֶׁהוּא הַמָּקוֹם שֶׁכָּל הַיָּמִים וְהַשָּׁנִים שֶׁל הָעוֹלָם תְּלוּיִים בּוֹ, בְּסוֹד אוֹתָן הַדְּרָגוֹת שֶׁרְמוּזוֹת בְּאֶחָד, וְהֵם עֲשָׂרָה, וְכֻלָּם אֶחָד, וְהִתְעוֹרְרוּ בּוֹ הַחֲבֵרִים וְאָמְרוּ בַּדָּלֶ"ת,

אַתְרָא דְּדל"ת הִיא וְלֵית לָהּ נְהוֹרָא מִדִּילֵהּ. וּבָעֵי בַּר נָשׁ לְאַרְכָּא בָּהּ וּלְאַמְשָׁכָא לָהּ בִּרְכָאן מֵאינוּן שִׁית סִטְרִין שִׁית בְּנִין עִלָּאִין עַל יְדֵי דְצַדִּיק וְאִינוּן שִׁית סִטְרִין דְּמִיזִין בח' בְּרָזָא דִּתְמָנְיָא.

שִׁית אִלֵּין וּתְרִין לְעֵילָּא חָכְמָה וּבִינָה אַבָּא וְאִמָּא לְאוֹסָפָא וּלְאַכְלָלָא לְהוּ לְעֵילָּא, וּלְמֵיהַב לְהוּ בִּרְכָאן מֵאַבָּא וְאִמָּא עִלָּאָה. דְּהָא לָא שַׁרְיָא טִיבוּ דְעַתִּיקָא אֶלָּא בַּאֲתַר דְּשָׁלִים, בַּאֲתַר דְּאִשְׁתַּכַּח דְּכַר וְנוּקְבָא. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (שיר השירים ג') צְאֶינָה וּרְאֶינָה בְּנוֹת צִיּוֹן בַּמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה וְגוֹ' בְּיוֹם חֲתֻנָּתוֹ וְגוֹ'. בְּיוֹם חֲתֻנָּתוֹ דַּיְיקָא. וְעַל דָּא אֲמְרוּ וּבְלְבַד שֶׁלֹּא יַחְטוֹף בַּחי"ת אֶלָּא בָּעֵי לְאַמְשָׁכָא בִּרְכָאן מֵאֲתַר עִלָּאָה דְּכוֹלָּא. וּלְאַרְקָא בְּאִינוּן שִׁית בְּנִין. לְבָתָר לְהַאי בַּת דְּלֵית לָהּ אַחֲסָנָא בְּבֵית

לשון הקודש

וְיָפֶה, מְשׁוּם שֶׁהַמָּקוֹם הַזֶּה הוּא שֶׁל דָּל"ת, וְאֵין לָהּ אוֹר מִשֶּׁלָּהּ, וְצָרִיךְ אָדָם לְהַאֲרִיךְ בָּהּ וּלְהַמְשִׁיךְ לָהּ בְּרָכוֹת מֵאוֹתָם שִׁשָּׁה הַצְּדָדִים, שִׁשָּׁה הַבָּנִים הָעֶלְיוֹנִים עַל יְדֵי הַצַּדִּיק. וְאוֹתָם שִׁשָּׁה הַצְּדָדִים רְמוּזִים בַּח' בַּסּוֹד שֶׁל שְׁמוֹנָה. **שִׁשָּׁה** אֵלּוּ וּשְׁנַיִם לְמַעְלָה, חָכְמָה וּבִינָה הָאַבָּא וְהָאִמָּא לְהוֹסִיף וּלְהַכְלִילָם לְמַעְלָה וְלָתֵת לָהֶם בְּרָכוֹת מֵאַבָּא וְאִמָּא הָעֶלְיוֹנָה, שֶׁהֲרֵי אֵין שׁוֹרֶה הַטּוֹב שֶׁל הָעַתִּיק אֶלָּא בְּמָקוֹם שָׁלֵם, בְּמָקוֹם שֶׁנִּמְצָאִים זָכָר וּנְקֵבָה. וְזֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שיר ג) צְאֶינָה וּרְאֶינָה בְּנוֹת צִיּוֹן בַּמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה וְגוֹ', בְּיוֹם חֲתֻנָּתוֹ וְגוֹ'. בְּיוֹם חֲתֻנָּתוֹ דַּוְקָא. וְעַל כֵּן אָמְרוּ, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יַחְטֹף בַּחי"ת, אֶלָּא צָרִיךְ לְהַמְשִׁיךְ בְּרָכוֹת מֵהַמָּקוֹם הָעֶלְיוֹן שֶׁל הַכֹּל, וּלְהָרִיק לְאוֹתָם שִׁשָּׁה הַבָּנִים, וְאַחַר כָּךְ לַבַּת הַזּוֹ, שֶׁאֵין לָהּ

אֲבוּהָ וְאִמָּא אֶלָּא הַאי בְּרָא. וּמִכָּאן אוֹלִיפְנָא דִּבְרָא יָרִית לְאַבָּא וּלְאִמָּא וּבְרַתָּא לָא, אֶלָּא דְּאִית לָהּ מְזוֹנֵי מִן בְּרָא אֶלָּא בָּעֵי לְאַרָכָא בְּהַאי דל"ת.

וְתַמָּן אַמְרֵי כַּמָּה בָּעֵי בַּר נָשׁ לְאַרָכָא בַּהּ, בְּשִׁיעוּרָא דְּיַמְלִיךְ יָתָהּ לְעֵילָּא וּלְתַתָּא וּלְאַרְבַּע זְוָיִין דְּעַלְמָא, רָזָא דְּשִׁית סִטְרִין עִלָּאִין דְּכֻלְּהוּ יִתְחַבְּרוּן עִמָּהּ וְלָא יִתְפָּרְשׁוּן לְעָלְמִין. וְכַד בַּר נָשׁ מַאֲרִיךְ בְּהַאי כָּל אִינּוּן יוֹמִין וּשְׁנִין עִלָּאִין מוֹסְרִין בִּרְכָאן עַל רֵישֵׁיהּ וְקָדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא קָרֵי לֵיהּ (יְשַׁעְיָה מ״ט) וַיֹּאמֶר לִי עַבְדִּי אַתָּה יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בְּךָ אֶתְפָּאָר.

תָּא חֲזֵי כְּלָלָא דְּאוֹרַיְיתָא בְּהַאי קְרָא רְמִיזִין וְכְלָלָא דְּכָל אִינּוּן אֲמִירָן דְּאִתְבַּרֵי בְּהוֹן עָלְמָא בְּאֶחָד רְמִיזִין הַדָּא הוּא דִּכְתִיב, (אִיּוֹב כ״ג) **וְהוּא**

לשון הקודש

יְרֵשָׁה בְּבֵית אָבִיהָ וְאִמָּהּ אֶלָּא הַבֵּן הַזֶּה. וּמִכָּאן לָמַדְנוּ שֶׁבֵּן יוֹרֵשׁ אֶת הָאַבָּא וְהָאִמָּא, וְהַבַּת לֹא. אֶלָּא שֶׁיֵּשׁ לָהּ מְזוֹנוֹת מִן הַבֵּן, אֶלָּא צָרִיךְ לְהַאֲרִיךְ בַּדָּל״ת הַזּוֹ. **וְשָׁם** אוֹמְרִים, כַּמָּה צָרִיךְ אָדָם לְהַאֲרִיךְ בָּהּ? בְּשִׁעוּר שֶׁיַּמְלִיךְ אוֹתָהּ לְמַעְלָה וּלְמַטָּה וּלְאַרְבַּע זָוִיוֹת הָעוֹלָם. הַסּוֹד שֶׁל שֵׁשֶׁת הַצְּדָדִים הָעֶלְיוֹנִים, שֶׁכֻּלָּם יִתְחַבְּרוּ עִמָּהּ וְלֹא יִפָּרְדוּ לְעוֹלָמִים, וּכְשֶׁאָדָם מַאֲרִיךְ בָּזֶה, כָּל אוֹתָם יָמִים וְשָׁנִים עֶלְיוֹנִים מוֹסְרִים בְּרָכוֹת עַל רֹאשׁוֹ, וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא קוֹרֵא לוֹ (ישעיה מט) וַיֹּאמֶר לִי עַבְדִּי אָתָּה יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בְּךָ אֶתְפָּאָר.

בָּא וּרְאֵה, כְּלַל הַתּוֹרָה רְמוּזִים בַּפָּסוּק הַזֶּה, וְהַכְּלָל שֶׁל כָּל אוֹתָם אֲמִירוֹת

בְּאֶחָד וּמִי יְשִׁיבֵנוּ וְנַפְשׁוֹ אוֹתָהּ וַיַּעַשׂ. וּבְהוֹן אִתְבְּרִי עַלְמָא וְעַל דָּא תָּנֵינָן בַּעֲשָׂרָה מַאֲמָרוֹת נִבְרָא הָעוֹלָם וְכוּ' וְאוֹקִימְנָא דְּכוּלְהוּ עֲשָׂרָה וְכֻלְּהוּ כְּלִילָן בְּקַרָא קַדְמָאָה דְּאוֹרַיְיתָא: (דף ח ע"א).

בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים אֵת הַשָּׁמַיִם וְאֵת הָאָרֶץ, רָאשֵׁי תֵּיבוֹת אהו"ה, דְּבֵיהּ אִתְבְּרִיאוּ שְׁמַיָּא וְאַרְעָא. א"ה, בֵּיהּ אִתְבְּרִיאוּ שְׁמַיָּא. ו"ה, בֵּיהּ אִתְבְּרִיאַת אַרְעָא, וְכָל מַה דְּאִית בָּהּ. וְהוּא יָהִיב תֵּיאוּבְתָּא בְּכָל אִילָנִין וְעִשְׂבִין דִּי בְאַרְעָא. וְהוּא מַה דַּאֲמָרוּ, אֵין לְךָ עֵשֶׂב וְעֵשֶׂב מִלְמַטָּה שֶׁאֵין עָלָיו מַלְאָךְ מִלְמַעְלָה שֶׁמַּכֶּה אוֹתוֹ וְאוֹמֵר לוֹ גְּדַל. שֶׁנֶּאֱמַר (איוב לח לג) הֲיָדַעְתָּ חֻקּוֹת שָׁמָיִם אִם תָּשִׂים מִשְׁטָרוֹ בָּאָרֶץ.

לשון הקודש

שֶׁבָּהֶם נִבְרָא הָעוֹלָם, בְּאֶחָד רְמוּזִים. וְהוּא שֶׁכָּתוּב (איוב כג) וְהוּא בְּאֶחָד וּמִי יְשִׁיבֶנּוּ וְנַפְשׁוֹ אוֹתָהּ וַיַּעַשׂ, וּבָהֶם נִבְרָא הָעוֹלָם. וְעַל זֶה שָׁנִינוּ, בַּעֲשָׂרָה מַאֲמָרוֹת נִבְרָא הָעוֹלָם וְכוּ', וּבַאֲרְנוּ שֶׁכֻּלָּם עֲשָׂרָה, וְכֻלָּם כְּלוּלִים בַּפָּסוּק הָרִאשׁוֹן שֶׁבַּתּוֹרָה.

בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים אֵת הַשָּׁמַיִם וְאֵת הָאָרֶץ, רָאשֵׁי תֵּבוֹת אהו"ה, שֶׁבּוֹ נִבְרְאוּ שָׁמַיִם וָאָרֶץ. א"ה בּוֹ נִבְרְאוּ הַשָּׁמַיִם, ו"ה בּוֹ נִבְרְאָה הָאָרֶץ וְכָל מַה שֶּׁיֵּשׁ בָּהּ, וְהוּא נָתַן תְּשׁוּקָה בְּכָל הָאִילָנוֹת וְהָעֲשָׂבִים שֶׁבָּאָרֶץ. וְהוּא מַה שֶּׁאָמְרוּ אֵין לְךָ עֵשֶׂב וְעֵשֶׂב מִלְמַטָּה שֶׁאֵין עָלָיו מַלְאָךְ מִלְמַעְלָה שֶׁמַּכֶּה אוֹתוֹ וְאוֹמֵר לוֹ גְּדַל, שֶׁנֶּאֱמַר (איוב לח) הֲיָדַעְתָּ חֻקּוֹת שָׁמַיִם אִם תָּשִׂים מִשְׁטָרוֹ בָּאָרֶץ.

תָּא חֲזֵי, כְּתִיב **וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לָאוֹר יוֹם**, וּכְתִיב **וַיַּרְא אֱלֹהִים אֶת הָאוֹר כִּי טוֹב**, דְּהַאי אוֹר דִּלְתַתָּא, כַּד נָהִיר, נָהִיר מֵחֵילָא דְּאִתְיְהִיב לֵיהּ מִטּוּב דִּלְעֵילָא.

וּבְגִין כָּךְ מִנְיַן יְמוֹת הַחַמָּה שֶׁלֹּשׁ מֵאוֹת **וַחֲמִשָּׁה וְשִׁשִּׁים**, תִּשְׁעָה **וְאַרְבְּעִין** שְׁבוּעִין מִנְהוֹן, לָקֳבֵיל הַאי דַּרְגָּא דְּצַדִּיק, דְּאִיקָרֵי טוֹב, וְאִיהִי שְׁבִיעִי, וְנָיְקִ מִנֵּיהּ הַאי שִׁמְשָׁא דִּלְתַתָּא, שֶׁבַע שְׁבוּעִין שֶׁבַע זִמְנִין, לָקֳבֵל שֶׁבַע שְׁבוּעִין שֶׁבַע זִמְנִין, דְּאִיהוּ יָנִיק מֵאִמָּא עִילָּאָה, דְּאִיקָרֵי יוֹבֵל. וּלְקִבְלָא שְׁנֵי יוֹבֵל דִּלְתַתָּא.

אִשְׁתָּאֲרוּ מִשֶּׁלֹּשׁ מֵאוֹת **וַחֲמִשָּׁה וְשִׁשִּׁים** תְּרִין **וְעֶשְׂרִין** יוֹמִין, לָקֳבֵל תְּרִין **וְעֶשְׂרִין אַתְוָון** דְּאוֹרָיְתָא, דְּעָלְמָא תַּתָּאָה אִתְקַיֵּים עֲלַיְיהוּ,

לשון הקודש

בָּא וּרְאֵה, כָּתוּב (בראשית א, ה) **וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לָאוֹר יוֹם**, וְכָתוּב (שם ב) **וַיַּרְא אֱלֹהִים אֶת הָאוֹר כִּי טוֹב**, שֶׁכְּשֶׁמֵּאִיר הָאוֹר הַזֶּה שֶׁלְּמַטָּה, מֵאִיר מֵהַכֹּחַ שֶׁנִּתַּן לוֹ מֵהַטּוֹב שֶׁלְּמַעְלָה.

וּמִשּׁוּם כָּךְ מִנְיַן יְמוֹת הַחַמָּה שְׁלֹשׁ מֵאוֹת שִׁשִּׁים וַחֲמִשָּׁה, אַרְבָּעִים וְתִשְׁעָה שָׁבוּעוֹת מֵהֶם כְּנֶגֶד הַדַּרְגָּה הַזּוֹ שֶׁל צַדִּיק שֶׁנִּקְרָא טוֹב, וְהִיא שְׁבִיעִי, וְיוֹנֵק מִמֶּנָּה הַשֶּׁמֶשׁ הַזֶּה שֶׁלְּמַטָּה שִׁבְעָה שָׁבוּעוֹת שֶׁבַע פְּעָמִים, כְּנֶגֶד שִׁבְעָה שָׁבוּעוֹת שֶׁבַע פְּעָמִים שֶׁהוּא יוֹנֵק מֵהָאֵם הָעֶלְיוֹנָה שֶׁנִּקְרֵאת יוֹבֵל, וּכְנֶגֶד שְׁנֵי הַיּוֹבֵל שֶׁלְּמַטָּה.

נִשְׁאֲרוּ מִשֶּׁלֹּשׁ מֵאוֹת שִׁשִּׁים וַחֲמִשָּׁה עֶשְׂרִים וּשְׁנַיִם יָמִים, כְּנֶגֶד עֶשְׂרִים וּשְׁתַּיִם

דְּהָא צַדִּיק דִּלְעֵילָּא תּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב אִיתְקְרֵי. וְכַד אִשְׁתַּלִּימוּ אִינּוּן שֵׁלֹשׁ מֵאוֹת וַחֲמִשָּׁה וְשִׁשִּׁים יוֹמִין, תָּיְבִין תִּנְיָינוּת לְקַבְּלָא מֵהַאי דַּרְגָּא דְּטוֹב, דְּהַאי דַּרְגָּא, וְכָל אִינּוּן שְׂבַע דַּרְגִּין עִילָּאִין, תָּיְבִין תִּנְיָינוּת לְקַבְּלָא מִן אִמָּא עִלָּאָה.

וְהַאי דַּרְגָּא דְּעֲשִׂירִי דְּשַׁלְטָא בְּלֵילְיָא, יָנְקָא מֵהַאי דַּרְגָּא דְּאִיתְקְרֵי (שכינתא תתאה דינקא מההוא) צַדִּיק. וּבְגִין דְּהַהוּא צַדִּיק אַמְלֵי לָהּ מֵהַנְהוּ תַּפְנוּקִין עִילָּאִין, וְיָנְקָא מִנַּיְהּ, אִיקְרֵי סִיהֲרָא. דְּכַמָּה דְּהַאי סִיהֲרָא תַּתָּאָה, לֵית לָהּ נְהוֹרָא מִגַּרְמָהּ, אֶלָּא מַאי דְּאִתְיְהִיב לָהּ מִן שִׁמְשָׁא. הָכִי נָמֵי הַהוּא דַּרְגָּא דִּלְעֵילָּא.

וְהַאי דַּרְגָּא אִיקְרֵי יַמָּא דְּחָכְמְתָא לְעֵילָּא, וְקַיְימֵי תְּרֵיסַר שִׁבְטִין עִילָּאִין קַדִּישִׁין.

לשון הקודש

אוֹתִיּוֹת שֶׁל הַתּוֹרָה שֶׁהָעוֹלָם הַתַּחְתּוֹן עוֹמֵד עֲלֵיהֶם, שֶׁהֲרֵי הַצַּדִּיק שֶׁלְּמַעְלָה נִקְרָא תּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב, וּכְשֶׁנִּשְׁלְמוּ אוֹתָם שְׁלֹשׁ מֵאוֹת שִׁשִּׁים וַחֲמִשָּׁה יָמִים, שָׁבִים שֵׁנִית לְקַבֵּל מֵהַדַּרְגָּה הַזּוֹ שֶׁל טוֹב, שֶׁהַדַּרְגָּה הַזּוֹ וְכָל אוֹתָן שֶׁבַע דַּרְגוֹת עֶלְיוֹנוֹת, שָׁבִים שֵׁנִית לְקַבֵּל מִן הָאֵם הָעֶלְיוֹנָה.

וְהַדַּרְגָּה הַזּוֹ שֶׁל הַלְּבָנָה שֶׁשּׁוֹלֶטֶת בַּלַּיְלָה, יוֹנֶקֶת מֵהַדַּרְגָּה הַזּוֹ שֶׁנִּקְרֵאת (שְׁכִינָה תַּחְתּוֹנָה שֶׁיּוֹנֶקֶת מֵאוֹתוֹ) צַדִּיק, וּמִשּׁוּם שֶׁאוֹתוֹ הַצַּדִּיק מְמַלֵּא אוֹתָהּ מֵאוֹתָם הַתַּפְנוּקִים הָעֶלְיוֹנִים וְיוֹנֵק מִמֶּנָּה, נִקְרֵאת לְבָנָה, שֶׁכְּמוֹ שֶׁהַלְּבָנָה הַתַּחְתּוֹנָה הַזּוֹ אֵין לָהּ אוֹר מֵעַצְמָהּ אֶלָּא מַה שֶּׁנּוֹתֵן לָהּ מִן הַשֶּׁמֶשׁ, כָּךְ גַּם אוֹתָהּ הַדַּרְגָּה שֶׁלְּמַעְלָה. וְהַדַּרְגָּה הַזּוֹ נִקְרֵאת יָם הַחָכְמָה לְמַעְלָה, וְעוֹמְדִים שְׁנֵים עָשָׂר שְׁבָטִים עֶלְיוֹנִים

תְּלָתָא לְצָפוֹנָא. וּתְלָתָא לְדָרוֹמָא. וּתְלָתָא לְמַעֲרָבָא. וּתְלָתָא לְמִדִּינְחָא. וְהַאי יַמָּא דְּחָכְמְתָא עֲלַיְיהוּ. וּלְקִבְלֵיהוֹן לְתַתָּא, תְּרֵיסַר שְׁבָטִין, קָיְימִין סַחֲרָנֵי מַדְבְּחָא, כִּי הַאי גַּוְונָא. וְלָקֳבֵל הַאי דַּרְגָּא, עֲבַד שְׁלֹמֹה יַמָּא לְתַתָּא, (מ"א ז כה) עוֹמֵד עַל שְׁנֵים עָשָׂר בָּקָר.

וְהַאי יַמָּא דִּלְעֵילָא, מַאי טַעְמָא אִיקְרֵי יַם. אֶלָּא בְּגִין הַהוּא דַּרְגָּא דְּצַדִּיק, דְּאַמְלֵי לְהַאי יַם, אִקְרֵי יוֹם, דִּכְתִיב וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לָאוֹר יוֹם. וּכְתִיב (תהלים צז יא) אוֹר זָרֻעַ לַצַּדִּיק. וְהַאי נָהִיר בְּרָזָא דְּוֹ"ו דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא, דְּבֵיהּ אַמְלֵי לְהַאי יַם, דְּאִקְרֵי ה"א תַּתָּאָה, בַּתְרָאָה דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא.

חָדָא הוּא דִּכְתִיב, (קהלת א ז) כָּל הַנְּחָלִים הוֹלְכִים אֶל הַיָּם. כָּל: דָּא דַּרְגָּא דְּצַדִּיק, דְּאִיקְרֵי

לשון הקודש

קְדוֹשִׁים, שְׁלֹשָׁה לַצָּפוֹן, וּשְׁלֹשָׁה לַדָּרוֹם, וּשְׁלֹשָׁה לַמַּעֲרָב, וּשְׁלֹשָׁה לַמִּזְרָח, וְיָם הַחָכְמָה הַזֶּה עֲלֵיהֶם, וּכְנֶגְדָּם לְמַטָּה שְׁנֵים עָשָׂר שְׁבָטִים עוֹמְדִים סְבִיב הַמִּזְבֵּחַ כְּמוֹ זֶה. וּכְנֶגֶד הַדַּרְגָּה הַזוֹ עָשָׂה שְׁלֹמֹה יָם לְמַטָּה, עוֹמֵד עַל שְׁנֵים עָשָׂר בָּקָר.

וְהַיָּם הַזֶּה שֶׁלְּמַעְלָה, מָה הַטַּעַם נִקְרָא יָם? אֶלָּא מְשׁוּם אוֹתָהּ דַּרְגָּה שֶׁל צַדִּיק שֶׁמְּמַלֵּאת אֶת הַיָּם הַזֶּה נִקְרָא יוֹם, שֶׁכָּתוּב (בראשית א, ה) וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לָאוֹר יוֹם, וְכָתוּב (תהלים צז, יא) אוֹר זָרֻעַ לַצַּדִּיק, וְזֶה מֵאִיר בַּסּוֹד שֶׁל וָ"ו שֶׁל הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ, שֶׁבּוֹ מְמַלֵּא אֶת הַיָּם הַזֶּה, שֶׁנִּקְרָא ה"א תַּחְתּוֹנָה הָאַחֲרוֹנָה שֶׁבַּשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ.

זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (קהלת א, ז) כָּל הַנְּחָלִים הֹלְכִים אֶל הַיָּם. כָּל – זוֹ הַדַּרְגָּה שֶׁל צַדִּיק,

כָּ"ל, בְּגִין דְּכָל תַּפְנוּקִין מְגִיהּ נָפְקִין. הַנְחָלִים: אִינוּן חָמֵשׁ דַּרְגִּין, דְּעִמֵּיהּ הוֹלְכִים אֶל הַיָּם, לְמִמְלֵי לָהּ.

וְהַאי דַּרְגָּא אִיקְרֵי בַּת שֶׁבַע, וְכַד נָהִיר הַאי צַדִּיק לְהַאי דַּרְגָּא, בְּרָזָא דְּשֶׁבַע שְׁבוּעִין שֶׁבַע זְמִנִין, כְּדֵין שִׁמְשָׁא תַּתָּאָה נָהִיר, בְּרָזָא דְּשֶׁבַע שְׁבוּעִין שֶׁבַע זְמִנִין לְסִיהֲרָא.

בְּגִין כָּךְ, שְׁנַת הַלְּבָנָה שְׁלֹשׁ מֵאוֹת חֲמִשָּׁה וְחַמְשִׁין יוֹמִין. תִּשְׁעָה וְאַרְבְּעִין שְׁבוּעִין מִנְּהוֹן, לָקֳבֵיל הַאי דַּרְגָּא שְׁבִיעָאָה, יַמָּא עִילָּאָה דְּנָהֲרָא מִצַּדִּיק, בִּתְשְׁעָה וְאַרְבְּעִין שְׁבוּעִין נָהֲרִין עִלָּאִין, (נ"א שנת הלבנה כמה סגי (נ"א הוי) שנה יומין מ"ט שבועין מנהון לקבל ההוא דרגא ימא דלעילא, לקבלא מיניה) **אִשְׁתָּאֲרוּ** תְּרֵיסַר יוֹמִין לְחוּשְׁבַּן שָׁנָה. לָקֳבֵיל תְּרֵיסַר שְׁבָטִין דְּסַחֲרָנֵי הַאי יַמָּא, לְמִטַּר מַטְרַת מַשְׁכְּנָא, בִּתְרֵיסַר תַּרְעִין

לשון הקודש

שֶׁנִּקְרָא כ"ל, מִשּׁוּם שֶׁכָּל הַתַּפְנוּקִים יוֹצְאִים מִמֶּנּוּ. הַנְּחָלִים – אוֹתָם חָמֵשׁ דְּרָגוֹת שֶׁעִמּוֹ הוֹלְכִים אֶל הַיָּם לְמַלֹּא אוֹתָהּ.

וְהַדְּרָגָה הַזּוֹ נִקְרֵאת בַּת שֶׁבַע, וּכְשֶׁמֵּאִיר הַצַּדִּיק הַזֶּה לַדְּרָגָה הַזּוֹ, בְּסוֹד שֶׁל שִׁבְעָה שָׁבוּעוֹת שֶׁבַע פְּעָמִים, אָז הַשֶּׁמֶשׁ הַתַּחְתּוֹן מֵאִיר בְּסוֹד שֶׁל שִׁבְעָה שָׁבוּעוֹת שֶׁבַע פְּעָמִים לַלְּבָנָה.

מִשּׁוּם כָּךְ שְׁנַת הַלְּבָנָה שְׁלֹשׁ מֵאוֹת חֲמִשִּׁים וַחֲמִשָּׁה יָמִים. אַרְבָּעִים וְתִשְׁעָה שָׁבוּעוֹת מֵהֶם כְּנֶגֶד הַדְּרָגָה הַשְּׁבִיעִית הַזּוֹ, הַיָּם הָעֶלְיוֹן שֶׁמֵּאִיר מִצַּדִּיק בְּאַרְבָּעִים וְתִשְׁעָה שָׁבוּעוֹת אוֹרוֹת עֶלְיוֹנִים. (שְׁנַת הַלְּבָנָה כַּמָּה הַרְבֵּה (הוּא) שָׁנָה יָמִים אַרְבָּעִים וְתִשְׁעָה שָׁבוּעוֹת, מֵהֶם כְּנֶגֶד אוֹתָהּ דַּרְגַּת הַיָּם שֶׁלְּמַעְלָה לָקַבֵּל מִמֶּנּוּ) נִשְׁאֲרוּ שְׁנַיִם עָשָׂר יָמִים לְחֶשְׁבּוֹן שָׁנָה, כְּנֶגֶד שְׁנֵים עָשָׂר שְׁבָטִים שֶׁסּוֹבְבִים

עִלָּאִין, דְּאִית בִּירוּשְׁלֵם עִלָּאָה. וּמֵאוֹרְחָא דְּאִנּוּן תַּרְעִין, יַנְקִין אִינּוּן שְׁבָטִין, מֵאִימָּא תַּתָּאָה, כָּל חַד לְסִטְרֵיהּ, כִּדְחָזֵי לֵיהּ, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (יחזקאל מח לא) שַׁעַר יְהוּדָה אֶחָד.

וְעַל דָּא כְּתִיב, (ישעיה מג ז) כָּל הַנִּקְרָא בִּשְׁמִי, דָּא דַּרְגָּא דְּצַדִּיק, דְּנָהִיר בְּחֵילָא דִּשְׁמֵיהּ. וְלִכְבוֹדִי בְּרָאתִיו, לְאַנְהָרָא לְהַהוּא אֲתַר דְּאִקְרֵי כְּבוֹדִי בְּרָאתִיו. וְדָא יַמָּא דְּחָכְמְתָא, דְּאִקְרֵי כְּבוֹד ה', דְּאִתְגְּלֵי בְּמַשְׁכְּנָא. יְצַרְתִּיו, דָּא רָזָא דְּיוֹם דִּלְתַתָּא, דְּאִיהוּ לָקְבֵל כָּל דִּלְעֵילָא. וְעַל דָּא כְּתִיב, (שם מה ז) יוֹצֵר אוֹר. וְהַאי צַדִּיק לְעֵילָא לָא כְּתִיב בֵּיהּ יְצִירָה, עַד דְּאִיתְגְּלֵי עֲבִידְתֵּיהּ לְתַתָּא, וְנָהִיר עָלְמָא תַּתָּאָה מִנֵּיהּ.

אַף עֲשִׂיתִיו, דָּא סִיהֲרָא לְתַתָּא, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב,

לשון הקודש

אֶת הַיָּם הַזֶּה, לִשְׁמֹר מִשְׁמֶרֶת הַמִּשְׁכָּן בְּשִׁנֵּים עָשָׂר שְׁעָרִים עֶלְיוֹנִים שֶׁיֵּשׁ בִּירוּשָׁלַיִם הָעֶלְיוֹנָה. וּמִדֶּרֶךְ אוֹתָם הַשְּׁעָרִים יוֹנְקִים אוֹתָם הַשְּׁבָטִים מֵאִמָּא הַתַּחְתּוֹנָה, כָּל אֶחָד לְצִדּוֹ כָּרָאוּי לוֹ. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (יחזקאל מח) שַׁעַר יְהוּדָה אֶחָד.

וְעַל כֵּן כָּתוּב (ישעיה מג ז) כֹּל הַנִּקְרָא בִּשְׁמִי, זוֹ הַדַּרְגָּה שֶׁל צַדִּיק שֶׁמֵּאִיר בַּכֹּחַ שֶׁל שְׁמוֹ. וְלִכְבוֹדִי בְּרָאתִיו, לְהָאִיר לְאוֹתוֹ הַמָּקוֹם שֶׁנִּקְרָא כָּבוֹד בְּרָאתִיו, וְזֶה יָם הַחָכְמָה, שֶׁנִּקְרָא כְּבוֹד ה', שֶׁנִּתְגַּלָּה בַּמִּשְׁכָּן. יְצַרְתִּיו, זֶהוּ הַסּוֹד שֶׁל הַיָּם שֶׁלְּמַטָּה, שֶׁהוּא כְּנֶגֶד כֹּל שֶׁלְּמַעְלָה, וְעַל זֶה כָּתוּב (שם מה) יוֹצֵר אוֹר. וְהַצַּדִּיק הַזֶּה לְמַעְלָה לֹא כָּתוּב בּוֹ יְצִירָה, עַד שֶׁנִּתְגַּלָּה מַעֲשֵׂהוּ לְמַטָּה, וּמֵאִיר הָעוֹלָם הַתַּחְתּוֹן מִמֶּנּוּ.

אַף עֲשִׂיתִיו, זוֹ הַלְּבָנָה לְמַטָּה, זֶהוּ

(שם) **וּבוֹרֵא חֹשֶׁךְ. כַּד אִיתְחַבְּרוּ, כְּדֵין עוֹשֶׂה שָׁלוֹם, שְׁלָמָא לְעָלְמָא. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, וַיְהִי עֶרֶב וַיְהִי בֹּקֶר יוֹם אֶחָד. כְּדֵין יְחוּדָא לְעֵילָא, יְחוּדָא לְתַתָּא, שְׁלָמָא לְעֵילָא שְׁלָמָא לְתַתָּא.**

כְּגַוְונָא דָּא, יוֹסֵף לְתַתָּא, דְּהוּא אָחִיד בְּצַדִּיק דִּלְעֵילָא, כַּד אִישְׁתְּלִים לְתַתָּא, אוֹסִיף שְׁלָמָא בְּכֻלְּהוּ עָלְמִין, וּבְכָל יוֹמִין עִילָּאִין. כְּתִיב הָכָא, (בראשית לט י) **וַיְהִי כְּדַבְּרָהּ אֶל יוֹסֵף יוֹם יוֹם, וּכְתִיב הָתָם,** (תהלים סח י) **בָּרוּךְ ה' יוֹם יוֹם. כַּד לָא שְׁמַע לָהּ יוֹם יוֹם, כְּדֵין יוֹמִין עִילָּאִין בִּשְׁלָמָא וּבִרְכְּתָא בְּכֻלְּהוּ עָלְמִין** (ע"כ מצאתי).

וַיֹּאמֶר ה' אֶמְחֶה אֶת הָאָדָם אֲשֶׁר בָּרָאתִי מֵעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה. לַאֲפָקָא אָדָם דִּלְעֵילָא, וְאִי תֵּימָא אָדָם דִּלְתַתָּא בִּלְחוֹדוֹי. לָאו לַאֲפָקָא כְּלָל, מִשּׁוּם דְּלָא קַיָּים דָּא בְּלָא דָּא.

לשון הקודש

שֶׁכָּתוּב (שם) **וּבוֹרֵא חֹשֶׁךְ.** כְּשֶׁהִתְחַבְּרוּ, אָז עוֹשֶׂה שָׁלוֹם, שָׁלוֹם לָעוֹלָם. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (בראשית א, ה) וַיְהִי עֶרֶב וַיְהִי בֹּקֶר יוֹם אֶחָד, אָז הַיִּחוּד שֶׁלְּמַעְלָה, הַיִּחוּד שֶׁלְּמַטָּה, שָׁלוֹם לְמַעְלָה, שָׁלוֹם לְמַטָּה.

כְּמוֹ זֶה יוֹסֵף לְמַטָּה, שֶׁהוּא אָחוּז בַּצַּדִּיק שֶׁלְּמַעְלָה, כְּשֶׁנִּשְׁלָם לְמַטָּה הוֹסִיף שָׁלוֹם בְּכָל הָעוֹלָמוֹת וּבְכָל הַיָּמִים הָעֶלְיוֹנִים. כָּתוּב כָּאן (שם לט, י) וַיְהִי כְּדַבְּרָהּ אֶל יוֹסֵף יוֹם יוֹם, וְכָתוּב שָׁם (תהלים סח, י) בָּרוּךְ ה' יוֹם יוֹם, כְּשֶׁלֹּא שָׁמַע לָהּ יוֹם יוֹם, אָז הַיָּמִים הָעֶלְיוֹנִים בְּשָׁלוֹם וּבְרָכָה בְּכָל הָעוֹלָמוֹת.

וַיֹּאמֶר ה' אֶמְחֶה אֶת הָאָדָם אֲשֶׁר בָּרָאתִי מֵעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה (בראשית ו, ז), לְהוֹצִיא הָאָדָם שֶׁלְּמַעְלָה. וְאִם תֹּאמַר אָדָם שֶׁלְּמַטָּה לְבַדּוֹ? לֹא לְהוֹצִיא כְּלָל,

וְאִלְמָלֵי חָכְמָה סְתִימָאָה דִּכְלָא, כֹּלָּא אִתְתַּקַּן כְּמֵרִישָׁא, הַדָּא הוּא דִּכְתִיב, (משלי ח יב) **אֲנִי חָכְמָה שָׁכַנְתִּי עָרְמָה. אַל תִּקְרֵי שָׁכַנְתִּי, אֶלָּא שְׁכִינְתִּי. וְאִלְמָלֵא הַאי, לָא קָאִים עָלְמָא, הַדָּא הוּא דִּכְתִיב,** (שם ג יט) **ה' בְּחָכְמָה יָסַד אָרֶץ. וּכְתִיב וְנֹחַ מָצָא חֵן בְּעֵינֵי ה'.**

וַיּוֹלֶד בִּדְמוּתוֹ כְּצַלְמוֹ וַיִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ שֵׁת, אוֹלִיפְנָא מֵהָכָא, דְּאָחֳרִנִין לָא הֲווֹ בְּדִיוּקְנָא דִּילֵיהּ, וְדָא הוּא בִּדְמוּתוֹ כְּצַלְמוֹ, אִתְעֲבִיד כְּתִיקוּנָא דְּגוּפָא, וּכְתִיקוּנָא דְּנַפְשָׁא, בְּאוֹרַח מֵישָׁר כְּדְקָא יָאוֹת. תָּא חֲזֵי, נָחָשׁ אַטִּיל זוּהֲמָא בְּחַוָּה, וְהַהוּא זוּהֲמָא מְכַשְׁכְּשָׁא הֲוָה בְּמֵעָהָא, וְלָא יָכִיל לְאִצְטַיְירָא.

בְּגִין דְּעַד לָא חָטָא אָדָם, הֲווֹ אַתְוָון דְּאַלְפָּא בֵּיתָא מִתְתַּקְּנָן בֵּיהּ, וּמִתְצַיְירִין בֵּיהּ בְּהַאי

לשון הקודש

מְשׁוּם שֶׁאֵין עוֹמֵד זֶה בִּלְי זֶה.

וְאִלְמָלֵא הַחָכְמָה הַסְּתוּמָה שֶׁל הַכֹּל, הַכֹּל נִתְקַן כְּמוֹ מֵרֹאשׁ. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (משלי ח, יב) אֲנִי חָכְמָה שָׁכַנְתִּי עָרְמָה. אַל תִּקְרֵי שָׁכַנְתִּי, אֶלָּא שְׁכִינְתִּי, וְאִלְמָלֵא זֶה אֵין הָעוֹלָם עוֹמֵד. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שם ג, יט) ה' בְּחָכְמָה יָסַד אָרֶץ, וְכָתוּב (בראשית ו, ח) וְנֹחַ מָצָא חֵן בְּעֵינֵי ה'.

וַיּוֹלֶד בִּדְמוּתוֹ כְּצַלְמוֹ וַיִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ שֵׁת. לָמַדְנוּ מִכָּאן, שֶׁאַחֵרִים לֹא הָיוּ בִּדְמוּתוֹ, וְזֶהוּ בִּדְמוּתוֹ כְּצַלְמוֹ, נַעֲשָׂה בְּתִקּוּן הַגּוּף וּבְתִקּוּן הַנֶּפֶשׁ בְּדֶרֶךְ יְשָׁרָה כָּרָאוּי. בֹּא וּרְאֵה, הַנָּחָשׁ הִטִּיל זֻהֲמָא בְּחַוָּה, וְאוֹתָהּ זֻהֲמָא הָיְתָה מְכַשְׁכֶּשֶׁת בְּמֵעֶיהָ וְלֹא יָכֹל לְהִצְטַיֵּר.

מִשּׁוּם שֶׁטֶּרֶם חָטָא אָדָם, הָיוּ אוֹתִיּוֹת

עָלְמָא, כֵּיוָן דְּמָטָא לְכָ"ף דְּאִתְתַּקָּנוּ דְּכַר וְנוּקְבָא, בַּחֲבִיבוּ בְּגִנְתָּא, וּמַלְאֲכֵי עִילָּאֵי קַמַּיְיהוּ, וּמִיָּד אַבְאֵישׁ לְסמא"ל בִּרְקִיעָא, וּנְחַת רָכִיב עַל נָחָשׁ תַּקִּיף, וְאִתְחֲזֵי קַמֵּיהּ, מִיָּד אִתְעָכְּבוּ (אִתְעַרְבּוּ) אַתְוָון.

וּכְדֵין אִתְחַבַּר סמא"ל בְּהַהוּא נָחָשׁ, וְאִתְעֲבִידוּ חָד, וּנְטָלוּ אַתְוָון, וַעֲבָדוּ מִתַּמָּן וּלְהָלְאָה אוּמָנוּתָא בִּישָׁא, בְּאַתְוָון צ"ד צי"ד, וְהַיְינוּ צ"ץ, וְצָדוּ לוֹן בְּפִתְוְיָא בִּישָׁא, וַעֲבָדוּ אוּמָנוּתָא יַתִּיר בְּאַתְוָון ק"ר, (דף ח ע"ב) אוּמָנוּתָא דְּשִׁקְרָא, בְּגִין דְּאַהַדְּרוּ לְאִתְהַפָּכָא אַתְוָון בְּאוּמָנוּתָא בִּישָׁא, קו"ף דְּלָא יָכִיל לְקַיְימָא, דְּלֵית לֵיהּ רַגְלִין, כְּקוֹפָא קַמֵּי בְּנֵי נָשָׁא לֵית לֵיהּ קַיּוּמָא. רי"ש רָע. אִלֵּין אִתְהַפְּכוּ בְּאוּמָנוּתָא בִּישָׁא, עַד דְּנָפְלֵי אָדָם וְאִיתְתֵּיהּ.

לשון הקודש

הָא"ב מְתָקָנוֹת בּוֹ וּמְצֻיָּרִים בּוֹ בָּעוֹלָם הַזֶּה, כֵּיוָן שֶׁהִגִּיעַ לְכָ"ף שֶׁהִתְתַּקְּנוּ זָכָר וּנְקֵבָה בַּחֲבִיבוּת בַּגָּן, וְהַמַּלְאָכִים הָעֶלְיוֹנִים לְפָנֵיהֶם, וּמִיָּד הֵרַע לְסמא"ל בָּרָקִיעַ, וְיָרַד רָכוּב עַל נָחָשׁ קָשֶׁה, וְנִרְאָה לְפָנָיו. מִיָּד הִתְעַכְּבוּ (הִתְעָרְבּוּ) הָאוֹתִיּוֹת.

אָז הִתְחַבֵּר סמאל עִם אוֹתוֹ נָחָשׁ וְנַעֲשׂוּ אֶחָד, וְנָטְלוּ הָאוֹתִיּוֹת, וְעָשׂוּ מִשָּׁם וָהָלְאָה אֻמָּנוּת רָעָה בְּאוֹתִיּוֹת צ"ד צי"ד, וְהַיְינוּ צ"ץ, וְצָדוּ אוֹתָם בְּפִתּוּי רַע, וְעָשׂוּ אֻמָּנוּת יְתֵרָה בָּאוֹתִיּוֹת ק"ר, אֻמָּנוּת שֶׁל שֶׁקֶר, מִשּׁוּם שֶׁחָזְרוּ הָאוֹתִיּוֹת לְהִתְהַפֵּךְ בְּאֻמָּנוּת רָעָה, קו"ף שֶׁלֹּא יָכְלָה לַעֲמֹד, שֶׁאֵין לָהּ רַגְלַיִם, כְּקוֹף בִּפְנֵי אָדָם, אֵין לָהּ קִיּוּם. רי"ש רַע. אֵלּוּ הִתְהַפְּכוּ בְּאֻמָּנוּת רָעָה, עַד שֶׁנָּפְלוּ אָדָם וְאִשְׁתּוֹ.

וּבְאִלֵּין אַתְוָון ק"ר אוֹלִידוּ בְּנִין, וְלָא בְּקִיּוּמָא. זוּהֲמָא דְּנָחָשׁ דְּאִשְׁתְּאִיב בְּחַוָּה, מֵהַהוּא זוּהֲמָא אִתְיְלִיד קַיִן. וּבְגִין כָּךְ אִשְׁתְּכַח קְטוֹלָא, בְּגִין דְּנָחָשׁ אוֹמָנוּתָא דִּילֵיהּ קְטוֹלָא הוּא, וְאִתְעַכָּבוּ אַתְוָון עַד הָכָא.

בְּשַׁעֲתָא דְּתָב אָדָם בִּתְיוּבְתָּא, וְאַהֲדַר בְּמִלְקַדְמִין לְשַׁמְּשָׁא בְּנוּקְבֵיהּ, מַה כְּתִיב, וַיּוֹלֶד בִּדְמוּתוֹ כְּצַלְמוֹ, דְּדָא הוּא מְתִיקוּנָא דְּגוּפָא וְרוּחָא כִּדְקָא יָאוֹת, וּכְתִיב (קהלת ח יד) **יֵשׁ הֶבֶל אֲשֶׁר נַעֲשָׂה עַל הָאָרֶץ, וְאַהֲדְרוּ אַתְוָון לְשִׁירוּתָא דְּשי"ן תיו, דִּכְתִיב כִּי שָׁת לִי אֱלֹהִים זֶרַע אַחֵר תַּחַת הֶבֶל. שֵׁת הָוָה בְּצֶלֶם וּדְמוּת. דְּקַדְמָאי לָאו הָכִי, וּמֵהָכָא אִתְבְּנֵי עָלְמָא בְּגַוְונָא אָחֳרָא דְּאַלְפָּא בֵּיתָא, קֵינָן מַהֲלַלְאֵל יֶרֶד, אִתּוֹסַף אָת נ לְתַקָּנָא עֲקִימָא.**

לשון הקודש

וּבְאֵלּוּ הָאוֹתִיּוֹת ק"ר הוֹלִידוּ בָּנִים, וְלֹא בְּקִיּוּם. זֻהֲמַת הַנָּחָשׁ שֶׁנִּשְׁאֲבָה לְחַוָּה, מֵאוֹתָהּ זֻהֲמָא נוֹלַד קַיִן, וּמִשּׁוּם כָּךְ נִמְצָא רוֹצֵחַ, מִשּׁוּם שֶׁאֻמָּנוּת הַנָּחָשׁ הִיא רְצִיחָה, וְהִתְעָרְבוּ הָאוֹתִיּוֹת עַד כָּאן.

בְּשָׁעָה שֶׁשָּׁב אָדָם בִּתְשׁוּבָה וְחָזַר לְשַׁמֵּשׁ עִם נְקֵבָתוֹ כְּמוֹ מִקֹּדֶם, מַה כָּתוּב? וַיּוֹלֶד בִּדְמוּתוֹ כְּצַלְמוֹ, שֶׁזֶּהוּ מְתֻקָּן שֶׁל הַגּוּף וְהָרוּחַ כָּרָאוּי, וְכָתוּב (קהלת ח, יד) יֵשׁ הֶבֶל אֲשֶׁר נַעֲשָׂה עַל הָאָרֶץ, וְחָזְרוּ הָאוֹתִיּוֹת לָרֵאשִׁית שֶׁל שִׁי"ן תָּי"ו, שֶׁכָּתוּב (בראשית ד, כה) כִּי שָׁת לִי אֱלֹהִים זֶרַע אַחֵר תַּחַת הֶבֶל. שֵׁת הָיָה בְּצֶלֶם וּדְמוּת, שֶׁהָרִאשׁוֹנִים אֵינָם כָּךְ, וּמִכָּאן נִבְנָה הָעוֹלָם בְּגַוֶּן אַחֵר שֶׁל אַלְפָּא בֵּיתָא, קֵינָן מַהֲלַלְאֵל יֶרֶד, נוֹסְפָה אוֹת

סְדוּרָא דְּעָלְמָא, בְּשֶׁבַע קִטְרִין סְגַלְגַּלְתָּן. שֶׁבַע אֲרָצוֹת אִינוּן, דָּא לְעֵילָּא מִן דָּא. כְּמָא דְּאִינוּן שִׁבְעָה רְקִיעִין, דָּא לְעֵילָּא מִן דָּא. וְאִינוּן: אֶרֶץ. אֲדָמָה. אַרְקָא. גֵּיא. נְשִׁיָּה. צִיָּה. תֵּבֵל. לְעֵילָּא מִכֻּלְהוּ, תֵּבֵל, דִּכְתִיב (תהלים ט ט) **וְהוּא יִשְׁפֹּט** תֵּבֵל בְּצֶדֶק.

כַּד נְפַק אָדָם מִגִּנְתָּא דְעֵדֶן, וְאִתְתָּרַךְ מִתַּמָּן, אִתְרַמֵּי לְהַהוּא אַתַר דְּאִיקְרֵי אֶרֶץ. דְּאִיהוּ אַתַר חָשִׁיךְ, דְּלֵית תַּמָּן נְהִירוּ כְּלוּם, וְלָא מְשַׁמֵּשׁ כְּלוּם, כֵּיוָן דְּאָדָם עָאל תַּמָּן, דָּחֵיל דְּחִילוּ סַגִּי, וְלַהַט הַחֶרֶב הַמִּתְהַפֶּכֶת, הֲוָה מְלַהֲטָא גּוֹ סְטָרִין, גּוֹ הַהוּא אֶרֶץ.

כֵּיוָן דְּנָפַק שַׁבָּת, וְהִרְהֵר בִּתְשׁוּבָה, אֲרִים לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְסָלִיק לֵיהּ לְהַהוּא אַתַר דְּאִקְרֵי אֲדָמָה, דִּכְתִיב וַיְשַׁלְּחֵהוּ יי׳ אֱלֹהִים מִגַּן עֵדֶן

לשון הקודש

לְתַקֵּן אֶת הָעָקֹם.

סְדוּרוֹ שֶׁל עוֹלָם בְּשֶׁבַע קְשָׁרִים עֲגַלְגַּלִּים, שֶׁבַע אֲרָצוֹת הֵן זוֹ לְמַעְלָה מִזּוֹ, כְּמוֹ שֶׁאוֹתָם שִׁבְעָה רְקִיעִים זֶה לְמַעְלָה מִזֶּה, וְהֵם: אֶרֶץ, אֲדָמָה, אַרְקָא, גֵּיא, נְשִׁיָּה, צִיָּה, תֵּבֵל. מֵעַל לְכֻלָּם תֵּבֵל, שֶׁכָּתוּב (תהלים ט) וְהוּא יִשְׁפֹּט תֵּבֵל בְּצֶדֶק.

כְּשֶׁיָּצָא אָדָם מִגַּן עֵדֶן וְגֹרַשׁ מִשָּׁם, הוּא נִזְרַק לְאוֹתָהּ שֶׁנִּקְרֵאת אֶרֶץ, שֶׁהוּא מָקוֹם חָשׁוּךְ, שֶׁאֵין שָׁם אוֹר כְּלוּם, וְלֹא מְשַׁמֵּשׁ כְּלוּם. כֵּיוָן שֶׁאָדָם נִכְנַס לְשָׁם, פָּחַד פַּחַד גָּדוֹל, וְלַהַט הַחֶרֶב הַמִּתְהַפֶּכֶת הָיָה לוֹהֵט בְּתוֹךְ הַצְּדָדִים, בְּתוֹךְ אוֹתָהּ אֶרֶץ.

כֵּיוָן שֶׁיָּצְאָה שַׁבָּת וְהִרְהֵר בִּתְשׁוּבָה, הֵרִים אוֹתוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וְהֶעֱלָה אוֹתוֹ לְאוֹתוֹ מָקוֹם שֶׁנִּקְרָא אֲדָמָה,

לַעֲבֹד אֶת הָאֲדָמָה. בְּהַאי אִית נְהִירוּ דְּנָהִיר, וּדְיוֹקְנִין דְּכוֹכְבַיָּא וּמַזָּלֵי.

וְתַמָּן צִיּוּרִין דִּבְנֵי נְשָׁא עִילָּאִין, גּוּבְרִין דְּנָפְקוּ מֵאָדָם קַדְמָאָה, בְּמֵאָה וּתְלָתִין שְׁנִין, דְּקָא חַוָּה מְשַׁמֵּשׁ בְּרוּחֵי נוּקְבֵי. וְאִינּוּן עֲצִיבִין תָּדִיר, וְלֵית בְּהוּ חֶדְוָה, וְאִלֵּין מְשָׁטְטֵי וְנָפְקֵי לְעָלְמָא דָּא, וּמִתְהַפְּכִין לְסִטְרָא בִּישָׁא, וּמְהַדְּרָן תַּמָּן, וְצַלָּאן צְלוֹתָא, וּמִתְיַישְׁבָן בְּדוּכְתַּיְיהוּ תַּמָּן. וְזָרְעִין זַרְעִין וְדָרְכִין וְאָכְלִין. וְחִטִּין לֵית תַּמָּן, וְלָא חַד מִשְּׁבַע זִינֵי תְּבוּאָה. בְּהַאי אֲתַר, אִתְיְלָדוּ קַיִן וְהֶבֶל.

כֵּיוָן דְּחָטָא קַיִן, אָחֵית לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, לְהַהוּא אֲתַר דְּאִיקְרֵי אֶרֶץ, דִּכְתִיב הֵן גֵּרַשְׁתָּ אוֹתִי הַיּוֹם מֵעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה, מֵהַהוּא אֲתַר דְּאִקְרֵי אֲדָמָה. וְהָיִיתִי נָע וָנָד בָּאָרֶץ, בְּגִין דְּתַמָּן אִתְדַּחְיָא

לשון הקודש

שֶׁכָּתוּב (בראשית ג, כג) וַיְשַׁלְּחֵהוּ ה' אֱלֹהִים מִגַּן עֵדֶן לַעֲבֹד אֶת הָאֲדָמָה. בָּזוֹ יֵשׁ אוֹר שֶׁמֵּאִיר, וּדְמָיוֹת שֶׁל כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת.

וְשָׁם צִיּוּרִים שֶׁל בְּנֵי אָדָם עֶלְיוֹנִים, גְּבָרִים שֶׁיָּצְאוּ מֵאָדָם הָרִאשׁוֹן, בְּמֵאָה וּשְׁלֹשִׁים הַשָּׁנִים שֶׁהָיָה מְשַׁמֵּשׁ עִם רוּחוֹת נְקֵבוֹת, וְהֵם תָּמִיד עֲצוּבִים וְאֵין בָּהֶם שִׂמְחָה, וְאֵלּוּ יוֹצְאִים וּמְשׁוֹטְטִים לָעוֹלָם הַזֶּה וּמִתְהַפְּכִים לְצַד רַע וְחוֹזְרִים שָׁם, וּמִתְפַּלְּלִים תְּפִלָּה, וּמִתְיַשְּׁבִים בִּמְקוֹמָם שָׁם, וְזוֹרְעִים זְרָעִים וְדוֹרְכִים וְאוֹכְלִים, וְאֵין שָׁם חִטִּים וְלֹא אַחַת מִשִּׁבְעָה מִינִים שֶׁל הַתְּבוּאָה. בַּמָּקוֹם הַזֶּה נוֹלְדוּ קַיִן וְהֶבֶל.

כֵּיוָן שֶׁחָטָא קַיִן, הוֹרִיד אוֹתוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְאוֹתוֹ מָקוֹם שֶׁנִּקְרָא אֶרֶץ, שֶׁכָּתוּב (שם ד, יד) הֵן גֵּרַשְׁתָּ אֹתִי הַיּוֹם מֵעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה, מֵאוֹתוֹ מָקוֹם שֶׁנִּקְרָא

וְאִתְתָּרַךְ, וְהָיָה כָּל מוֹצְאֵי יַהֲרְגֵנִי, הַהוּא לַהַט הַחֶרֶב הַמִּתְהַפֶּכֶת.

וַהֲוָה דָּחֵיל וְהִרְהֵר בִּתְשׁוּבָה, וְסָלִיק לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאַרְקָא, וַהֲוָה תַּמָּן, וְאוֹלִיד בְּנִין. וּבְאַרְקָא אִית נְהִירוּ דְּנָהִיר מִגּוֹ שִׁמְשָׁא. וְזָרְעִין זַרְעִין, וְנָטְעִין אִילָנִין, וְלֵית תַּמָּן חִטִּין, וְלָא מֵאִינּוּן שְׁבַע זִינֵי תְּבוּאָה.

כָּל אִינּוּן דְּתַמָּן, אִינּוּן מִתּוֹלְדוֹת קַיִן, וְאִינּוּן בְּתְרִין רֵישִׁין, מִנְּהוֹן גִּבְרִין עִילָּאִין, וּמִנְּהוֹן זְעִירִין. לֵית לְהוֹ דַּעְתָּא שְׁלִים כִּשְׁאָר בְּנֵי נָשָׁא דְּהָכָא. זַכָּאִין אִינּוּן לְזִמְנִין. וּלְזִמְנִין אֲהַדְּרָן לְסִטְרָא בִּישָׁא, וּמוֹלִידִין וּמַיְתִין כִּשְׁאָר בְּנֵי נָשָׁא.

אָדָם חַוָּה בַּאֲדָמָה, עַד דְּאוֹלִיד שֵׁת, וּמִתַּמָּן סָלִיק לְעֵילָּא, (ארבע) דַּרְגִּין אֲקִיף. וְסָלִיק

לשון הקודש

אֲדָמָה, וְהָיִיתִי נָע וָנָד בָּאָרֶץ, מִשּׁוּם שֶׁשָּׁם נִדְחָה וְנִגַּשׁ. וְהָיָה כָּל מֹצְאִי יַהַרְגֵנִי, הַלַּהַט הַחֶרֶב הַמִּתְהַפֶּכֶת הַהִיא. **וְהָיָה** פּוֹחֵד וְהִרְהֵר בִּתְשׁוּבָה, וְהֶעֱלָה אוֹתוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְאַרְקָא, וְהָיָה שָׁם, וְהוֹלִיד בָּנִים. וּבְאַרְקָא יֵשׁ אוֹר שֶׁמֵּאִיר מִתּוֹךְ הַשֶּׁמֶשׁ, וְזוֹרְעִים זְרָעִים וְנוֹטְעִים אִילָנוֹת, וְאֵין שָׁם חִטִּים וְלֹא מֵאוֹתָם שִׁבְעָה מִינֵי תְּבוּאָה.

כָּל אוֹתָם שֵׁשֶׁם הֵם מִתּוֹלְדוֹת קַיִן, וְהֵם עִם שְׁנֵי רָאשִׁים, מֵהֶם גִּבָּרִים עֶלְיוֹנִים וּמֵהֶם קְטַנִּים. אֵין לָהֶם דַּעַת שְׁלֵמָה כְּמוֹ שְׁאָר בְּנֵי אָדָם שֶׁל כָּאן. צַדִּיקִים הֵם לִפְעָמִים, וְלִפְעָמִים חוֹזְרִים לַצַּד הָרָע, וּמוֹלִידִים וּמֵתִים כְּמוֹ שְׁאָר בְּנֵי אָדָם.

אָדָם הָיָה בָּאֲדָמָה עַד שֶׁהוֹלִיד אֶת שֵׁת,

לְהַאי אֲתַר דְּאִקְרֵי תֵּבֵל, וְתֵבֵל דָּא עִילָּאָה עַל כֻּלְּהוּ דַּרְגִּין, כְּיָון דְּסָלִיק סָלִיק לַאֲתַר בֵּי מַקְדְּשָׁא. דְּאִקְרֵי בְּאִינּוּן שְׁמָהָן דַּהֲוָה דִּיוּרֵיהּ בְּהוּ. אֶרֶץ אֲדָמָה הָכִי אִקְרֵי.

דְּלֵיג אָדָם תְּלַת דּוּכְתֵּי, גֵּי"א נְשִׁיָּ"ה צִיָּ"ה. גֵּיא אִיהוּ אֲתַר, בְּדוּכְתָּא סַגֵּי כְּהַאי פּוּתְיָא וְאוֹרְכָא דְּגֵיהִנֹּם. בְּגֵי"א וּנְשִׁיָּ"ה וְצִיָּ"ה, אִתְבַּדָּרוּ אִינּוּן דִּבְנוֹ מַגְדְּלָא, וְאוֹלִידוּ תַּמָּן. עַל דְּאַרְגִּיזוּ לְמַלְכָּא עִילָּאָה קַדִּישָׁא, בְּגִין דָּא קָרִיב לְנוּרָא דְּדָלִיק. אִית בְּנֵי נְשָׁא בְּכָל יַקִּירוּ, בְּעוּתָרָא וְעַפְרוֹת זָהָב, וְאַבְנִין יְקִירִין, מָאן דְּעָאל תַּמָּן וְהוּא מֵהָכָא מִתֵּבֵל, בַּהֲמִידוּ דְּהַהוּא עוּתָרָא יָהֲבִין לֵיהּ, וְסָלִיק לְזִמְנִין לְדוּכְתָּא דְּאִקְרֵי נְשִׁיָּה, בְּגִין דְּיִתְנַשֵּׁי מִתַּמָּן, וְנָחִית לְהַאי גֵּיא, דְּלָא יָדַע אֲתַר דְּהוּא מִתַּמָּן.

לשון הקודש

וּמִשָּׁם עָלָה לְמַעְלָה, (אֶרֶבַּע) דְּרָגוֹת הִקִּיף. וְעָלָה לַמָּקוֹם הַזֶּה שֶׁנִּקְרָא תֵּבֵל. וְהַתֵּבֵל הַזּוֹ עֶלְיוֹנָה עַל כָּל הַדְּרָגוֹת. כְּיָון שֶׁעָלָה, עָלָה לִמְקוֹם בֵּית הַמִּקְדָּשׁ. שֶׁנִּקְרָא בְּאוֹתָם הַשֵּׁמוֹת שֶׁהָיָה דִּיּוּרוֹ בָּהֶם. אֶרֶץ אֲדָמָה – כָּךְ נִקְרֵאת.

דְּלֵג אָדָם שְׁלֹשָׁה מְקוֹמוֹת, גֵּי"א נְשִׁיָּ"ה צִיָּ"ה. גֵּיא הוּא מָקוֹם בְּמָקוֹם גָּדוֹל כְּמוֹ רַחַב וְאֹרֶךְ הַגֵּיהִנֹּם. בְּגֵי"א וּנְשִׁיָּ"ה וְצִיָּ"ה הִתְפַּזְּרוּ אוֹתָם שֶׁבָּנוּ אֶת הַמִּגְדָּל, וְהוֹלִידוּ שָׁם. עַל שֶׁהִרְגִּיזוּ אֶת הַמֶּלֶךְ הָעֶלְיוֹן הַקָּדוֹשׁ, מִשּׁוּם זֶה קָרֵב לְאֵשׁ שֶׁדּוֹלֶקֶת. יֵשׁ בְּנֵי אָדָם בְּכָל הַכָּבוֹד, בְּעֹשֶׁר וְעַפְרוֹת זָהָב וַאֲבָנִים יְקָרוֹת, מִי שֶׁנִּכְנָס לְשָׁם וְהוּא מִכָּאן מִתֵּבֵל, בְּחֶמְדַּת אוֹתוֹ הָעֹשֶׁר נוֹתְנִים לוֹ, וְיוֹרֵד לִפְעָמִים לְמָקוֹם שֶׁנִּקְרָא נְשִׁיָּה, כְּדֵי שֶׁיִּשְׁכַּח מִשָּׁם, וְיוֹרֵד לַגֵּיא הַזֶּה שֶׁלֹּא יוֹדֵעַ הַמָּקוֹם שֶׁהוּא מִשָּׁם.

גֵּי"א, דָּא הוּא בְּאֶמְצָעוּתָא דְּעֵילָא וְתַתָּא, דָּא אִקְרֵי גֵּי בֶּן הִנֹּם, וּרְצוּעָה חָדָא נָפְקָא מִתַּמָּן לְעֵילָא לְהַאי תֵּבֵל, וְאִקְרֵי אוֹף הָכִי גֵּי בֶּן הִנֹּם. וְתַמָּן פִּתְחָא דְּגֵיהִנֹּם. וְאִינּוּן בְּנֵי אֱנָשָׁא דְּתַמָּן, בְּגִין דָּא כְּלְהוּ יָדְעֵי בַּחֲרָשִׁין וְחָכְמָאן. וְתַמָּן זָרְעֵי וְנָטְעֵי אִילָנִין. וְלֵית תַּמָּן חִטִּין, וְלָא חַד מִשִּׁבְעָה מִינִין.

בִּנְשֵׁי"ה אִית בְּנֵי נְשָׁא קַטּוּעִין זְעִירִין, וְלֵית לְהוֹן חוֹטְמִין, בַּר תְּרֵין נוּקְבִין, דְּנָפְקָא בְּהוּ רוּחָא. וְכָל מַה דְּעָבְדֵי, מִיָּד מִשְׁתַּכְּחֵי. וְעַל דָּא אִיקְרֵי נְשֵׁיָה. וְזָרְעֵי וְנָטְעֵי אִילָנִין, וְלֵית תַּמָּן חִטִּים, וְלֹא מִשֶּׁבַע זִינֵי תְּבוּאָה.

צִיָּה, הוּא אֲתַר כִּשְׁמִיהּ, בְּיַבְשׁוּתָא בְּכֹלָּא. תַּמָּן בְּנֵי נְשָׁא שַׁפִּירָן בְּחֵיזוּ. וּמִגּוֹ דְּהַהוּא צִיָּה, כַּד יָדְעֵי אֲתַר דְּמְקוֹרָא דְּמַיִן נָבְעִין, עָאלִין תַּמָּן.

לשון הקודש

גֵּי"א זֶהוּ בָּאֶמְצַע שֶׁלְּמַעְלָה וּמַטָּה, זֶה נִקְרָא גֵּי בֶּן הִנֹּם, וּרְצוּעָה אַחַת יוֹצֵאת מִשָּׁם לְמַעְלָה לַתֵּבֵל הַזּוֹ, וְנִקְרָא אַף כָּךְ גֵּי בֶּן הִנֹּם, וְשָׁם פֶּתַח הַגֵּיהִנֹּם. וְאוֹתָם בְּנֵי אָדָם שֶׁשָּׁם, מְשׁוּם זֶה כֻּלָּם יוֹדְעִים בְּכִשָּׁפִים וְחָכְמוֹת, וְשָׁם זוֹרְעִים וְנוֹטְעִים אִילָנוֹת, וְאֵין שָׁם חִטִּים וְלֹא אֶחָד מִשִּׁבְעָה מִינִים.

בִּנְשֵׁי"ה יֵשׁ בְּנֵי אָדָם קְטוּעִים קְטַנִּים, וְאֵין לָהֶם חֲטָמִים, רַק שְׁנֵי נְקָבִים שֶׁיּוֹצֵאת בָּהֶם רוּחַ, וְכָל מַה שֶּׁעוֹשִׂים – מִיָּד מִשְׁתַּכְּחִים, וְעַל כֵּן נִקְרֵאת נְשֵׁיָה, וְזוֹרְעִים וְנוֹטְעִים אִילָנוֹת, וְאֵין שָׁם חִטִּים וְלֹא מִשִּׁבְעַת הַמִּינִים.

צִיָּ"ה הוּא מָקוֹם כְּשְׁמוֹ, בַּיֹּבֶשׁ שֶׁל הַכֹּל. שָׁם בְּנֵי אָדָם יָפִים לְמַרְאֶה, וּמִתּוֹךְ אוֹתָהּ

וּלְזִמְנִין דְּסָלְקִין מִגּוֹ מַיִן, לְהַאי תֵּבֵל. וְאִינּוּן בְּנֵי מְהֵימְנוּתָא יַתִּיר מִכְּנֵי נְשָׁא אָחֲרָנִין, וּבֵינַיְיהוּ דְּיוּרִין טָבָן, וְעוּתְרָא סַגִּי. וְזֶרַע זְעִיר, מִגּוֹ יַבְשׁוּתָא דְּהָהָם, וְנָטְעֵי אִילָנִין וְלָא מַצְלִיחִין. וְתֵיאוּבְתָּא דִּלְהוֹן לִבְנֵי נְשָׁא דְּהָכָא.

וּמִכֻּלְּהוּ לֵית דְּאָכְלֵי נַהֲמָא, בַּר אִלֵּין דְּהָכָא בְּתֵבֵל. דְּהָא לְעֵילָּא מִכָּל אִלֵּין תֵּבֵל, דִּכְתִיב (תהלים צז ט) וְהוּא יִשְׁפֹּט תֵּבֵל בְּצֶדֶק. כְּגַוְונָא דְּכָל אִלֵּין אַרְעָאן, אִית בְּהַאי תֵּבֵל. וְכָל אִלֵּין שְׁמָהָן דְּאִית בְּהוֹן אוֹף הָכִי, בְּגִין דְּאִיהוּ שְׁבִיעָאָה. אִית הָכָא אוֹף הָכִי כְּגַוְונָא דְּהַהוּא דּוּכְתָּא דִּלְתַתָּא, וְכָל אִלֵּין בְּדִיוּרִין דִּבְנֵי נְשָׁא, מְשַׁנְיָין אִלֵּין מֵאִלֵּין, דִּכְתִיב (תהלים קד כד) מָה רַבּוּ מַעֲשֶׂיךָ ה'. עַד כָּאן.

לשון הקודש

צִיָּה, כְּשֶׁיּוֹדְעִים מָקוֹם שֶׁל מְקוֹר מַיִם נוֹבְעִים, נִכְנָסִים לְשָׁם, וְלִפְעָמִים שֶׁעוֹלִים מִתּוֹךְ הַמַּיִם לַתֵּבֵל הַזּוֹ. וְהֵם בְּנֵי אֱמוּנָה יוֹתֵר מִבְּנֵי אָדָם אֲחֵרִים, וּבֵינֵיהֶם דִּיּוּרִים טוֹבִים וְעֹשֶׁר רַב, וְזוֹרְעִים מְעַט מִתּוֹךְ הַיַּבֶּשׁ שֶׁשָּׁם, וְנוֹטְעִים אִילָנוֹת וְלֹא מַצְלִיחִים, וּתְשׁוּקָתָם לִבְנֵי אָדָם שֶׁל כָּאן. **וּמִכֻּלָּם** אֵין שֶׁאוֹכְלִים לֶחֶם, פְּרָט לְאֵלּוּ שֶׁכָּאן בַּתֵּבֵל, שֶׁהֲרֵי לְמַעְלָה מִכָּל אֵלּוּ תֵּבֵל, שֶׁכָּתוּב וְהוּא יִשְׁפֹּט תֵּבֵל בְּצֶדֶק. כְּמוֹ שֶׁכָּל אֵלּוּ הָאֲרָצוֹת, יֵשׁ בַּתֵּבֵל הַזּוֹ. וְכָל אֵלּוּ הַשֵּׁמוֹת יֵשׁ בָּהֶם אַף כָּךְ, מִשּׁוּם שֶׁהִיא שְׁבִיעִית. יֵשׁ כָּאן אַף כָּךְ כְּמוֹ שֶׁאוֹתוֹ מָקוֹם שֶׁלְּמַטָּה, וְכָל אֵלּוּ בַּדִּיּוּרִים שֶׁל בְּנֵי אָדָם, מְשֻׁנִּים אֵלּוּ מֵאֵלּוּ, שֶׁכָּתוּב (תהלים קד, כד) מָה רַבּוּ מַעֲשֶׂיךָ ה'. עַד כָּאן.

מדרש הנעלם

תְּנַן, בַּעֲשָׂרָה מַאֲמָרוֹת נִבְרָא הָעוֹלָם. רַבִּי חִיָּיא וְרַבִּי נָתָן אוֹמְרִים, בְּמַאֲמָר אֶחָד נִבְרָא, וְאֵיזֶהוּ. דִּכְתִיב (תהלים לג ו) **בִּדְבַר ה' שָׁמַיִם נַעֲשׂוּ. וְרַבִּי אַבָּא אָמַר, דִּכְתִיב** (שם לג ט) **כִּי הוּא אָמַר וַיֶּהִי הוּא צִוָּה וַיַּעֲמוֹד, אֲמִירָה אַחַת בִּלְבָד.**

ר' אֶלְעָזָר אָמַר, לֹא זֶה וְלֹא זֶה, אֶלָּא בְּאוֹת אַחַת נִבְרָא הָעוֹלָם, בְּלֹא אֲמִירָה. דְּתַנְיָא, רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, אוֹת אַחַת נָטַל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא (דף ט ע"א) **מִשְׁמוֹ, וּבְאוֹתוֹ הָאוֹת נִבְרָא. וְהַיְינוּ דְּאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, מַאי דִּכְתִיב, מִי כָמֹכָה בָּאֵלִם ה', שֶׁיּוֹכַל לִבְרֹא אֶת הָעוֹלָם.**

אֶלָּא מַשְׁמַע בְּהֵ"א נִבְרָא הָעוֹלָם, בְּאוֹת אַחַת מַפָּשׁ, וּבְמַאי נוֹקִים (תהלים לג ט) **כִּי הוּא אָמַר וַיֶּהִי וגו'.** (שם לג ו) **בִּדְבַר ה' שָׁמַיִם נַעֲשׂוּ. אֶלָּא אָמַר**

לשון הקודש

מִדְרָשׁ הַנֶּעְלָם

שָׁנִינוּ, בַּעֲשָׂרָה מַאֲמָרוֹת נִבְרָא הָעוֹלָם. רַבִּי חִיָּיא וְרַבִּי נָתָן אוֹמְרִים, בְּמַאֲמָר אֶחָד נִבְרָא, וְאֵיזֶהוּ? שֶׁכָּתוּב (תהלים לג) בִּדְבַר ה' שָׁמַיִם נַעֲשׂוּ. וְרַבִּי אַבָּא אָמַר, שֶׁכָּתוּב (שם) כִּי הוּא אָמַר וַיֶּהִי הוּא צִוָּה וַיַּעֲמֹד. אֲמִירָה אַחַת בִּלְבַד.

רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, לֹא זֶה וְלֹא זֶה, אֶלָּא בְּאוֹת אַחַת נִבְרָא הָעוֹלָם, בְּלֹא אֲמִירָה. שֶׁלְּמַדְנוּ, רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, אוֹת אַחַת נָטַל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מִשְׁמוֹ, וּבְאוֹתָהּ הָאוֹת נִבְרָא, וְהַיְנוּ שֶׁאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, מַהוּ שֶׁכָּתוּב (שמות טו) מִי כָמֹכָה בָּאֵלִם ה', שֶׁיּוֹכַל לִבְרֹא אֶת הָעוֹלָם?

אֶלָּא מַשְׁמָע בְּהֵ"א נִבְרָא הָעוֹלָם, בְּאוֹת אַחַת מַפָּשׁ, וּבַמֶּה נִבְאַר (תהלים לג) כִּי הוּא

רִבִּי אֶלְעָזָר, לְאַחֲזָאָה לְעָלְמָא דְּהָא אִתְבְּרֵי הַוָּה, וְלָא הֲוָה מִתְגַּלְיָא, וְאִצְטְרִיךְ כָּל חַד וְחַד לְאִתְגַּלָּאָה, לַאֲפָקָא כָּל חַד וְחַד עוֹבָדוֹי וְחֵילוֹ דְּאִיתְחֲזֵי לֵיהּ.

אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, כָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ, וְכָל תּוֹלְדוֹתֵיהֶם, בְּרֵגַע אֶחָד נִבְרְאוּ, בְּשָׁעָה אַחַת נִבְרְאוּ, וּבְיוֹם אֶחָד נִבְרְאוּ, דִּכְתִיב אֵלֶּה תּוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ בְּהִבָּרְאָם בְּיוֹם עֲשׂוֹת י"י אֱלֹהִים, בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם מַמָּשׁ, בְּאוֹתָהּ שָׁעָה מַמָּשׁ, וְאוֹתוֹ רֶגַע מַמָּשׁ.

וְתַנְיָא, אָמַר רִבִּי אַבָּא אָמַר רִבִּי יוֹחָנָן, קֹדֶם שֶׁבָּרָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת הָעוֹלָם, הָיָה הוּא וּשְׁמוֹ אֶחָד, וְהָיָה בְּדַעְתּוֹ לִבְרוֹא אֶת הָעוֹלָם, וּבָרָא קֹדֶם אֶלֶף עוֹלָמוֹת, שֶׁנֶּאֱמַר (שיר השירים

לשון הקודש

אָמַר וַיְהִי וְגוֹ', (שם) בִּדְבַר ה' שָׁמַיִם נַעֲשׂוּ? אֶלָּא אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, לְהַרְאוֹת לָעוֹלָם שֶׁהֲרֵי הָיָה נִבְרָא וְלֹא הָיָה מִתְגַּלֶּה, וְהִצְטָרֵךְ כָּל אֶחָד וְאֶחָד לְהִתְגַּלּוֹת, לְהוֹצִיא כָּל אֶחָד וְאֶחָד מַעֲשָׂיו וְכֹחוֹ שֶׁרָאוּי לוֹ.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, כָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ וְכָל תּוֹלְדוֹתֵיהֶם, בְּרֶגַע אֶחָד נִבְרְאוּ, בְּשָׁעָה אַחַת נִבְרְאוּ, וּבְיוֹם אֶחָד נִבְרְאוּ, שֶׁכָּתוּב (בראשית ב) אֵלֶּה תוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ בְּהִבָּרְאָם בְּיוֹם עֲשׂוֹת ה' אֱלֹהִים. בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם מַמָּשׁ, בְּאוֹתָהּ שָׁעָה מַמָּשׁ וְאוֹתוֹ רֶגַע מַמָּשׁ.

וְשָׁנִינוּ, אָמַר רַבִּי אַבָּא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, קֹדֶם שֶׁבָּרָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת הָעוֹלָם, הָיָה הוּא וּשְׁמוֹ אֶחָד, וְהָיָה בְּדַעְתּוֹ לִבְרֹא אֶת הָעוֹלָם, וּבָרָא קֹדֶם אֶלֶף עוֹלָמוֹת, שֶׁנֶּאֱמַר (שיר השירים ח) הָאֶלֶף

ח יב) הָאֶלֶף לְךָ שְׁלֹמֹה. וְאַחַר כָּךְ בָּרָא עוֹלָמוֹת אֲחֵרִים, לְהוֹדִיעַ שֶׁהַכֹּל נֶגְדּוֹ כְּאַיִן.

וְהַיְינוּ דְּאָמַר רִבִּי חִיָּיא, לָמָּה אָלֶף רֵאשׁוֹנָה בָּאוֹתִיּוֹת. מִפְּנֵי שֶׁבַּתְּחִלָּה בָּרָא אֶלֶף עוֹלָמוֹת, שֶׁקָּדְמוּ לְשְׁאָר עוֹלָמוֹת, וְאַחֲרָיו בֵּי"ת, שֶׁהוּא בִּנְיַן שָׁמַיִם וָאָרֶץ. רַב הוּנָא אָמַר, בַּתְּחִלָּה בָּרָא כִּסֵּא הַכָּבוֹד. שֶׁכָּתוּב בּוֹ, (דניאל ז י) אֶלֶף אַלְפִין יְשַׁמְּשׁוּנֵּהּ, וְאַחֲרָיו שְׁאָר הַמַּלְאָכִים, וְהָאָרֶץ, שֶׁהֵם בֵּית הָעוֹלָם. וְאַחֲרָיו גִּימ"ל, גַּן עֵדֶן, שֶׁהוּא גְּמוּל הַצַּדִּיקִים. וְאַחֲרָיו דָּל"ת, שֶׁהוּא הָאָדָם שֶׁנִּרְכַּב בְּאַרְבַּע רוּחוֹת.

אָמַר רִבִּי יִצְחָק אָמַר רִבִּי זְרִיקָא, קַלְטִיפִין דִּירוֹקִין, הֲוָה מַסְחַר עַל תְּהוֹמָא, וּתְהוֹמָא הֲוָה סָלִיק וְנָחִית, וְאָת אֶחָד הֲוָה פָּשִׁיט בִּתְלַת

לשון הקודש

לְךָ שְׁלֹמֹה, וְאַחַר כָּךְ בָּרָא עוֹלָמוֹת אֲחֵרִים, לְהוֹדִיעַ שֶׁהַכֹּל נֶגְדּוֹ כְּאַיִן.

וְהַיְינוּ שֶׁאָמַר רַבִּי חִיָּיא, לָמָּה אָלֶף רִאשׁוֹנָה שֶׁבָּאוֹתִיּוֹת? מִפְּנֵי שֶׁבַּתְּחִלָּה בָּרָא אֶלֶף עוֹלָמוֹת, שֶׁקָּדְמוּ לְשְׁאָר עוֹלָמוֹת, וְאַחֲרָיו בֵּי"ת, שֶׁהוּא בִּנְיַן שָׁמַיִם וָאָרֶץ. רַב הוּנָא אָמַר, בַּתְּחִלָּה בָּרָא כִּסֵּא הַכָּבוֹד, שֶׁכָּתוּב בּוֹ (דניאל ז) אֶלֶף אַלְפִים יְשַׁמְּשׁוּהוּ, וְאַחֲרָיו שְׁאָר הַמַּלְאָכִים, וְהָאָרֶץ, שֶׁהֵם בֵּית הָעוֹלָם. וְאַחֲרָיו גִּימֶ"ל, גַּן עֵדֶן שֶׁהוּא גְּמוּל הַצַּדִּיקִים, וְאַחֲרָיו דָּלֶ"ת, שֶׁהוּא הָאָדָם שֶׁנִּרְכָּב בְּאַרְבַּע רוּחוֹת.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק אָמַר רַבִּי זְרִיקָא, קַוִּים יְרֻקִּים הָיוּ סוֹבְבִים עַל הַתְּהוֹם, וְהַתְּהוֹם הָיָה עוֹלֶה וְיוֹרֵד, וְאוֹת אַחַת הָיְתָה

זִיווָיתֵיהּ עַל תְּהוֹמָא, וּתְהוֹמָא שָׁכֵיךְ. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (בראשית א ב) וְרוּחַ אֱלֹהִים מְרַחֶפֶת.

אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר לָאו מֵהָכָא מַשְׁמַע, אֶלָּא מֵהָכָא, דִּכְתִיב (תהלים עז יז) רָאוּךָ מַיִם אֱלֹהִים רָאוּךָ מַיִם יָחִילוּ אַף יִרְגְּזוּ תְהוֹמוֹת.

וְהַיְינוּ דִּתְנַן, אֶלֶף עָלְמִין הֲווֹ עַד דְּלָא אִתְבְּרֵי עָלְמָא, וְזִיו יְקָרֵיהּ הֲוָה מִתְפַּשֵּׁט וּבָרָא עָלְמִין, וְסָתִיר לוֹן, עַד דְּסָלִיק בִּרְעוּתָא קַמֵּיהּ לְמִבְרֵי הַאי עָלְמָא, וְהַהִיא שַׁעֲתָא אִתְפַּשְּׁטוּ תְּרֵין אַתְוָון מִשְׁמֵיהּ, וְקַיְימִים לוֹן, וּתְרֵין אַתְוָון אָחֳרָן אִתְגְּלִיפוּ לְעֵילָּא וְתַתָּא, חַד גּוֹ חַד. גְּלִיף חַד, וְאִתְחֲזַר תְּלַת. וְגָלִיף חַד אָחֳרָא, וְאִתְחֲזַר תְּרֵין. עַד דְּסָלְקוּ עֲשָׂרָה. אִתְפְּלִיגוּ אִינּוּן עֲשָׂרָה, וְאִתְחֲזָרוּ לִתְלָתִין וּתְרֵין. וְאִינּוּן תְּלָתִין וּתְרֵין שְׁבִילֵי

לשון הקודש

מִתְפַּשֵּׁט בִּשְׁלֹשׁ זְיוּוֹתֶיהָ עַל הַתְּהוֹם, וְהַתְּהוֹם שָׁכַךְ. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (בראשית א) וְרוּחַ אֱלֹהִים מְרַחֶפֶת.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, לֹא מִכָּאן מַשְׁמָע, אֶלָּא מִכָּאן, שֶׁכָּתוּב (תהלים עז) רָאוּךָ מַיִם אֱלֹהִים, רָאוּךָ מַיִם יָחִילוּ אַף יִרְגְּזוּ תְהוֹמוֹת.

וְהַיְינוּ מַה שֶּׁשָּׁנִינוּ, אֶלֶף עוֹלָמוֹת הָיוּ טֶרֶם שֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם, וְזִיו כְּבוֹדוֹ הָיָה מִתְפַּשֵּׁט וּבוֹרֵא עוֹלָמוֹת וּמַחֲרִיב אוֹתָם, עַד שֶׁעָלָה בְרָצוֹן לְפָנָיו לִבְרֹא אֶת הָעוֹלָם הַזֶּה. וּבְאוֹתָהּ שָׁעָה הִתְפַּשְּׁטוּ שְׁתֵּי אוֹתִיּוֹת מִשְּׁמוֹ, וְקַיְּמָם אוֹתָן, וּשְׁתַּיִם אֲחֵרוֹת נֶחְקְקוּ לְמַעְלָה וּלְמַטָּה, אַחַת בְּתוֹךְ אַחַת. חָקַק אַחַת וְחָזְרוּ שָׁלֹשׁ, וְחָקַק אַחַת אַחֶרֶת וְחָזְרוּ שְׁתַּיִם, עַד שֶׁעָלוּ עֶשֶׂר. נֶחְלְקוּ אוֹתָן עֶשֶׂר וְחָזְרוּ לִשְׁלֹשִׁים וּשְׁתַּיִם, וְהֵם שְׁלֹשִׁים וּשְׁתַּיִם נְתִיבוֹת

דְּחָכְמְתָא. אִלֵּין אִתְפַּלִּיגוּ בְּגִילוּפַיְיהוּ לַעֲשָׂרָה, וְאִתְחֲזָרוּ לְאַרְבְּעִין וּתְרֵין. מִכָּאן וּלְהָלְאָה, מָאן דְּיַשְׁגַּח יַשְׁגִּיחַ בְּבִיעָתוּתָא דִּלְבָּא, יַסְתִּים, וְלֵית דְּפָתְחִין לֵיהּ. וְעַל הַאי כְּתִיב (ישעיה מב ח) אֲנִי י"י הוּא שְׁמִי וּכְבוֹדִי לְאַחֵר לֹא אֶתֵּן וּתְהִלָּתִי לַפְּסִילִים. וּכְתִיב (שמות כ ד) לֹא תַעֲשֶׂה לְךָ פֶּסֶל וְכָל תְּמוּנָה.

אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, הַתְּהוֹם הָיָה נִשְׁקָע בְּאַרְבַּע אֲבָנִים, וְהוּטְבְּעוּ לְמַטָּה עַל אֶבֶן אַחַת, שֶׁהוּא הָעַמּוּד, וְעַל זֶה הָעוֹלָם עוֹמֵד. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (איוב לח ו) עַל מָה אֲדָנֶיהָ הָטְבָּעוּ אוֹ מִי יָרָה אֶבֶן פִּנָּתָהּ. אָמַר רִבִּי זֵירָא, זוֹ הִיא אֶבֶן שֶׁמִּמֶּנָּה חוּשְׁתַּת הָעוֹלָם, וְעָלֶיהָ הָעוֹלָם עוֹמֵד, וְהִיא קֹדֶשׁ הַקָּדָשִׁים, וְהִיא טִיבּוּרוֹ שֶׁל עוֹלָם, וּמִמֶּנָּה יָצְאוּ אֲבָנִים הַמְּשׁוּקָעוֹת בַּתְּהוֹם, וּמֵהֶם יוֹצְאִים מַיִם.

לשון הקודש

חָכְמָה. אֵלּוּ נֶחְלְקוּ בַּחֲקִיקוֹתֵיהֶם לְעֶשֶׂר, וְחָזְרוּ לְאַרְבָּעִים וּשְׁתַּיִם. מִכָּאן וּלְהָלְאָה, מִי שֶׁיַּשְׁגִּיחַ, יַשְׁגִּיחַ בְּבֵעֲתַת הַלֵּב, יִסְתֹּם, וְאֵין שֶׁפּוֹתְחִים לוֹ. וְעַל זֶה כָּתוּב (ישעיה מב, ח) אֲנִי ה' הוּא שְׁמִי וּכְבוֹדִי לְאַחֵר לֹא אֶתֵּן וּתְהִלָּתִי לַפְּסִילִים. וְכָתוּב (שמות כ) לֹא תַעֲשֶׂה לְךָ פֶּסֶל וְכָל תְּמוּנָה.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, הַתְּהוֹם הָיָה נִשְׁקָע בְּאַרְבַּע אֲבָנִים, וְהֻטְבְּעוּ לְמַטָּה עַל אֶבֶן אַחַת, שֶׁהוּא הָעַמּוּד, וְעַל זֶה הָעוֹלָם עוֹמֵד. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (איוב לח ו) עַל מָה אֲדָנֶיהָ הָטְבָּעוּ אוֹ מִי יָרָה אֶבֶן פִּנָּתָהּ. אָמַר רַבִּי זֵירָא, זוֹהִי הָאֶבֶן שֶׁמִּמֶּנָּה הֻשְׁתַּת הָעוֹלָם, וְעָלֶיהָ הָעוֹלָם עוֹמֵד, וְהוּא קֹדֶשׁ הַקָּדָשִׁים, וְהוּא טַבּוּרוֹ שֶׁל עוֹלָם, וּמִמֶּנָּה יָצְאוּ אֲבָנִים הַמְּשֻׁקָּעוֹת בַּתְּהוֹם, וּמֵהֶם יוֹצְאִים מַיִם.

אָמַר רִבִּי אַחָא בַּר יַעֲקֹב, בְּשִׁלְשָׁה אוֹתִיּוֹת נִשְׁקַע הַתְּהוֹם, וְנֶחְלַק בְּשִׁלְשָׁה חֲלָקִים, וְהֵם עַמּוּדֵי הָאָרֶץ. וְאֶחָד לְשִׁלֹּשׁ מֵאוֹת שָׁנָה, מִתְרוֹפְפִים מִמְּקוֹמָם, שֶׁנֶּאֱמַר (שם ט ו) הַמַּרְגִּיז אֶרֶץ מִמְּקוֹמָהּ וְעַמּוּדֶיהָ יִתְפַּלָּצוּן.

תָּאנֵי ר' שִׁמְעוֹן, עַל שִׁבְעָה עַמּוּדִים הָאָרֶץ עוֹמֶדֶת, שֶׁנֶּאֱמַר (משלי ט א) חָצְבָה עַמּוּדֶיהָ שִׁבְעָה, וְהֵם תְּלוּיִים עַל הַמַּיִם, וּכְנֶגְדָּם אָמַר דָּוִד הַמֶּלֶךְ עָלָיו הַשָּׁלוֹם שִׁבְעָה קוֹלוֹת, דִּכְתִיב (תהלים כט ג) קוֹל יי' עַל הַמָּיִם.

הַכֹּל תָּלוּי עַל שִׁבְעָה: עַמּוּדֵי שָׁמַיִם הֵם שִׁבְעָה, וְהָרְקִיעִים שִׁבְעָה. וְהַכּוֹכָבִים שִׁבְעָה מַעֲלוֹת. שִׁבְעָה גּוֹיִם לְמַעְלָה. שִׁבְעָה גּוֹיִם לְמַטָּה. שִׁבְעָה אַרְצוֹת. שִׁבְעָה יַמִּים. שִׁבְעָה נְהָרוֹת. יְמֵי בְּרֵאשִׁית שִׁבְעָה. וְהַשְּׁבִיעִי שַׁבָּת לַה', יוֹם שֶׁכֻּלּוֹ שַׁבָּת.

לשון הקודש

אָמַר רַבִּי אָחָא בַּר יַעֲקֹב, בְּשֶׁלֹּשׁ אוֹתִיּוֹת נִשְׁקַע הַתְּהוֹם, וְנֶחְלַק בְּשִׁלְשָׁה חֲלָקִים, וְהֵם עַמּוּדֵי הָאָרֶץ. וְאַחַת לִשְׁלֹשׁ מֵאוֹת שָׁנָה מִתְרוֹפְפִים מִמְּקוֹמָם, שֶׁנֶּאֱמַר (שם ט, י) הַמַּרְגִּיז אֶרֶץ מִמְּקוֹמָהּ וְעַמּוּדֶיהָ יִתְפַּלָּצוּן.

שָׁנָה רַבִּי שִׁמְעוֹן, עַל שִׁבְעָה עַמּוּדִים הָאָרֶץ עוֹמֶדֶת, שֶׁנֶּאֱמַר (משלי ט) חָצְבָה עַמּוּדֶיהָ שִׁבְעָה, וְהֵם תְּלוּיִים עַל הַמַּיִם, וּכְנֶגְדָּם אָמַר דָּוִד הַמֶּלֶךְ, עָלָיו הַשָּׁלוֹם, שִׁבְעָה קוֹלוֹת, שֶׁכָּתוּב (תהלים כט) קוֹל ה' עַל הַמָּיִם.

הַכֹּל תָּלוּי עַל שִׁבְעָה: עַמּוּדֵי שָׁמַיִם הֵם שִׁבְעָה, וְהָרְקִיעִים שִׁבְעָה, וְהַכּוֹכָבִים שֶׁבַע מַעֲלוֹת, שִׁבְעָה גּוֹיִם לְמַעְלָה, שִׁבְעָה גּוֹיִם לְמַטָּה, שֶׁבַע אַרְצוֹת, שִׁבְעָה יַמִּים,

תְּנַן הָתָם, ר' יְהוּדָה בַּר אִלְעַאי אוֹמֵר, שִׁבְעָה גְּלוּסְמוֹי פְּרִיסָן, אִתְגְּלִיפוּ בִּתְלָתִין וּתְרִין אַלְפִין פְּלִיגָאן, וַהֲוָה פָּרִים בְּהוּ חַד שִׁיעוּרָא דְּעָלְמָא, עַד דְּמִתַּח לֵיהּ לְאַרְבַּע זִיוָון, וְאַסְמַךְ עַל סַמְכֵיהּ. הָדָא הוּא דִּכְתִיב, (ישעיה מד כד) **אָנֹכִי ה' וכו' נֹטֶה שָׁמַיִם לְבַדִּי רֹקַע הָאָרֶץ מִי אִתִּי.**

אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן, מַאי דִּכְתִיב, (שם מח יג) **קָרָא אֲנִי אֲלֵיהֶם יַעַמְדוּ יַחְדָּו. אֶלָּא אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן, כְּשֶׁעָלָה בְּמַחֲשַׁבְתּוֹ לִבְרוֹא הָעוֹלָמוֹת, בְּאוֹתָהּ שָׁעָה נִבְרְאוּ עֶלְיוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים, וְכָל מַה שֶּׁבָּהֶם. שֶׁנֶּאֱמַר קָרָא אֲנִי אֲלֵיהֶם יַעַמְדוּ יַחְדָּו, אַל תִּקְרֵי אֲלֵיהֶם, אֶלָּא אֱלֹהִים, מְלַמֵּד שֶׁבְּהֵ"א בְּרָאָם. וְהַיְינוּ דִּכְתִיב** (שמות טו יא) **מִי כָמֹכָה בָּאֵלִם יי'. כְּמוֹ אַסְקוּפָה דְּמַלְיָיא מִכָּל צָרְכֵי בֵיתָא. וּכְדֵין יָדְעִין**

לשון הקודש

שִׁבְעָה נְהָרוֹת, יְמֵי בְּרֵאשִׁית שִׁבְעָה, וְהַשְּׁבִיעִי שַׁבָּת לַה', יוֹם שֶׁכָּלוֹ שַׁבָּת.

שָׁנִינוּ שָׁם, רַבִּי יְהוּדָה בַּר אֶלְעַאי אוֹמֵר, שִׁבְעָה לְבוּשָׁיו פְּרוּסִים, נֶחְקְקוּ בְּשִׁלְשִׁים וּשְׁנַיִם אֲלָפִים חֲלָקִים, וְהָיָה פּוֹרֵס בָּהֶם שִׁעוּר אֶחָד שֶׁל הָעוֹלָם, עַד שֶׁמָּתַח אוֹתוֹ לְאַרְבַּע זָוִיוֹת, וְסָמַךְ אוֹתוֹ עַל תּוֹמְכָיו. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (ישעיה מד, כד) אָנֹכִי ה' וְכוּ' נֹטֶה שָׁמַיִם לְבַדִּי רֹקַע הָאָרֶץ מִי אִתִּי.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, מַה זֶּה שֶׁכָּתוּב (שם מח) קָרָא אֲנִי אֲלֵיהֶם יַעַמְדוּ יַחְדָּו? אֶלָּא אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, כְּשֶׁעָלָה בְּמַחֲשַׁבְתּוֹ לִבְרֹא הָעוֹלָמוֹת, בְּאוֹתָהּ שָׁעָה נִבְרְאוּ עֶלְיוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים וְכָל מַה שֶּׁבָּהֶם, שֶׁנֶּאֱמַר קָרָא אֲנִי אֲלֵיהֶם יַעַמְדוּ יַחְדָּו, אַל תִּקְרֵי אֲלֵיהֶם אֶלָּא אֱלֹהִים. מְלַמֵּד שֶׁבְּהֵ"א בְּרָאָם, וְהַיְינוּ שֶׁכָּתוּב (שמות טו) מִי כָמֹכָה

דְּתַמָּן כֹּלָּא, מַה דְּאִצְטְרִיךְ לוֹן.

אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, בְּגִ' דְּבָרִים בָּרָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת עוֹלָמוֹ, בְּסֵפֶר וְסֵפֶר וְסִפּוּר. בְּנֶגְדָּם, בְּחָכְמָה בִּתְבוּנָה וּבְדַעַת. בְּחָכְמָה, דִּכְתִיב (משלי ג יט) ה' בְּחָכְמָה וגו'. בְּדַעַת, דִּכְתִיב (שם ג כ) בְּדַעְתּוֹ תְּהוֹמוֹת נִבְקָעוּ. רַבִּי נְחוּנְיָא אָמַר, בְּחָכְמָה בִּלְבַד נִבְרְאוּ כָּל הָעוֹלָמוֹת כֻּלָּם. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים, וְרֵאשִׁית הִיא הַחָכְמָה. וְאַתְיָא כְּמַאן דְּאָמַר בְּה"א בְּרָאָם, וּשְׁלָשְׁתָּן נִכְלָלִים בּוֹ.

מַתְנִיתִין, פִּתְחֵי אִתְפַּתָּחוּ. תַּרְעֵי הֲווֹ נְטִירִין, דְּעָיֵיל לָא נָפִיק, וּדְנָפִיק לָא עָיֵיל, קַמֵּי פִּתְחָא הֲווֹ שִׁגְרָאן, סָלְקִין בְּגַוֵּיהּ רַבְרְבִין תַּקִּיפִין, סָמֵךְ חַד קָאִים בְּגַוֵּיהּ, הַהוּא סָמֵךְ הֲוָה

לשון הקודש

בָּאֵלִים ה', כְּמוֹ אַסְקָפָה שֶׁמְּלֵאָה מִכָּל צָרְכֵי הַבַּיִת, וְאָז יוֹדְעִים שֶׁשָּׁם הַכֹּל, מַה שֶּׁמְּצְטָרֵךְ לָהֶם.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, בְּגִ' דְּבָרִים בָּרָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת עוֹלָמוֹ: בְּסוֹפֵר וְסֵפֶר וְסִפּוּר. כְּנֶגְדָּם בְּחָכְמָה בִּתְבוּנָה וּבְדַעַת. בְּחָכְמָה, שֶׁכָּתוּב (משלי ג) ה' בְּחָכְמָה וְגוֹ'. בְּדַעַת, שֶׁכָּתוּב (שם) בְּדַעְתּוֹ תְּהוֹמוֹת נִבְקָעוּ. רַבִּי נְחוּנְיָה אָמַר, בְּחָכְמָה בִּלְבַד נִבְרְאוּ כָּל הָעוֹלָמוֹת כֻּלָּם, זֶהוּ שֶׁכָּתוּב בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים, וְרֵאשִׁית הִיא הַחָכְמָה, וְזֶה בָּא כְּמוֹ מִי שֶׁאוֹמֵר בְּהֵ"א בְּרָאָם, וּשְׁלָשְׁתָּם נִכְלָלִים בּוֹ.

מִשְׁנָה, הַפִּתָּחִים נִפְתָּחוּ. הַשְּׁעָרִים הֵם שְׁמוּרִים, הַנִּכְנָס לֹא יוֹצֵא, וְהַיּוֹצֵא לֹא נִכְנָס, לִפְנֵי הַפֶּתַח יֵשׁ שׁוֹמְרִים, עוֹלִים לְתוֹכוֹ גְּדוֹלִים חֲזָקִים, תּוֹמֵךְ אֶחָד עוֹמֵד

נָעִיץ, וּתְלַת גְּוָונִין הֲווֹ בֵּיהּ. גַּוָּון חָשׁוּךְ, גַּוָּון חִוָּורָא, גַּוָּון יְרוֹקָא, בֵּיהּ סָלְקִין, בֵּיהּ נַחֲתִין, כֹּלָּא תְּאִיבִין לְמֵיעַל בְּגַוֵּיהּ, וְלֵית רְשׁוּתָא לְכוֹלָּא.

הוּא קַדְמָא לִבְרִיָתָא דְעָלְמָא. עֲלֵיהּ קָאִים חַד שָׁלְטָן, דְּאִנְּגִיז בְּאֶלֶף עָלְמִין. מִנֵּיהּ אִתְבַּקָּעוּ כָּל גִּילּוּפֵי עָלְמָא. זַכָּאָה הוּא דְּיִשְׁרֵי בְּגַוֵּיהּ.

בַּתְרֵיהּ אִשְׁתְּכָחוּ תְּרֵין אַחִין אֲחִידָאן דָּא בְּדָא. חָדָא קַבִּיל אוּשְׁפִּיזִין, וְהוּא חֵיזוּ דְּחַיִּין, מַאן דְּאָכֵיל בְּפִתּוֹרֵיהּ, קָאִים תְּדִירָא. וְחַד הוּא קַבִּיל אוּשְׁפִּיזִין וְלָא קַבִּיל, הוּא חֵיזוּ דְּחַיִּין, חֵיזוּ דְּמוֹתָא, מַאן דְּאָכֵיל בְּפִתּוֹרֵיהּ, נָפִיל וּמִית, לֵית לֵיהּ שֵׁיזָבָא, לֵית דְּאָחִיד בִּידֵיהּ. בַּתְרֵיהּ אִשְׁתְּכָחוּ רְחִימִין, תְּאִיבִין לְמֶחֱמֵי, תְּאִיבִין לְמִקְרַב לוֹן, כֹּלָּא מְשַׁבְּחָן לוֹן.

לשון הקודש

בְּתוֹכוֹ, אוֹתוֹ הַתּוֹמֵךְ הָיָה נָעוּץ, וּשְׁלֹשָׁה גְּוָנִים הָיוּ בוֹ: גֶּוֶן חָשׁוּךְ, גֶּוֶן לָבָן, גֶּוֶן יָרֹק. בּוֹ עוֹלִים וּבוֹ יוֹרְדִים, הַכֹּל מִשְׁתּוֹקְקִים לְהִכָּנֵס לְתוֹכוֹ, וְאֵין רְשׁוּת לַכֹּל.

הוּא קֶדֶם לִבְרִיאַת הָעוֹלָם, עָלָיו עוֹמֵד שָׁלְטָן אֶחָד שֶׁנִּגְנָז בְּאֶלֶף עוֹלָמוֹת, מִמֶּנּוּ נִתְבַּקְּעוּ כָּל חֲקִיקוֹת הָעוֹלָם. אַשְׁרֵי מִי שֶׁיִּשְׁרֶה בְּתוֹכוֹ.

אַחֲרָיו נִמְצָאִים שְׁנֵי אַחִים אֲחוּזִים זֶה בָּזֶה. אֶחָד מְקַבֵּל אוֹרְחִים, וְהוּא מַרְאֶה שֶׁל חַיִּים. מִי שֶׁאוֹכֵל בְּשֻׁלְחָנוֹ, עוֹמֵד תָּמִיד, וְאֶחָד מְקַבֵּל אוֹרְחִים וְלֹא מְקַבֵּל. הוּא מַרְאֶה שֶׁל חַיִּים, מַרְאֶה שֶׁל מָוֶת. מִי שֶׁאוֹכֵל בְּשֻׁלְחָנוֹ נוֹפֵל וּמֵת. אֵין לוֹ הַצָּלָה, אֵין שֶׁאוֹחֵז בְּיָדוֹ. אַחֲרָיו נִמְצָאִים אוֹהֲבִים הַמְּשְׁתּוֹקְקִים לִרְאוֹת, מְשְׁתּוֹקְקִים לְקָרֵב אוֹתָם, כֻּלָּם מְשַׁבְּחִים אוֹתָם.

חַד עַוִּיר הֲוָה אָזִיל קָרִיב לְגַבּוֹן, לְתָבְעָא חוּלַקְהוֹן.
קָרִיב לְהַהוּא חֵיזוּ דְּחַיִּין וְחֵיזוּ דְּמוֹתָא, אַתְקִיף בֵּיהּ, אָחִיד בְּגוּפֵיהּ, חַבְרָא דִּילֵיהּ הֲוָה קָרֵי, (משלי כג ב) וְשַׂמְתָּ שַׂכִּין בִּלְעֶךָ אִם בַּעַל נֶפֶשׁ אָתָּה. לָא אָצֵית, וְלָא אַרְכִּין אוּדְנֵיהּ, (דף ט ע"ב) עַד דְּנָפִיל וּמִית.

בָּתַר אִלֵּין, נָפַק חַד מִתְקָא, וְאִתְפְּלִיג לְאַרְבַּע.
וּמִכָּל חַד חָכְמְתָא נָפִיק, מֵהַהוּא רַבָּא וְיַקִּירָא שֶׁבָּעָאן. וְכָל אִינּוּן רַחֲמִין וּתְאֵיבִין לְמֶחֱמֵי, וְאִינּוּן תְּרֵין אַחִין דַּאֲחִידָן דָּא בְּדָא.

בַּתְרוֹהִי תְּרֵין רַבְיָין עוּלְמִין יָנוֹקִין, וְשִׁינָּא דְּסַיְיפָא דְּמַלְהֲטָא, אֶשָּׁא בִּידֵיהוֹן. נָטְרִין אוֹרְחִין וּשְׁבִילִין, דְּלָא יֵיעוֹל חַד, וְלֹא יִפּוֹק חַד, בַּר הַהוּא דְּלָא אָכִיל וְלָא שָׁתֵי, שֶׁנֶּאֱמַר וַיַּשְׁכֵּן מִקֶּדֶם, דְּאִתְבְּרִיאוּ קַמֵּי עָלְמָא דֵּין. מִכָּאן וּלְהָלְאָה, אִשְׁתַּכְלְלוּ כָּל סִטְרוֹי דְּעָלְמָא.

לשון הקודש

עַוִּיר אֶחָד הָיָה הוֹלֵךְ קָרֵב אֲלֵיהֶם לִתְבֹּעַ אֶת חֶלְקָם. קָרַב לְאוֹתוֹ מַרְאֶה שֶׁל חַיִּים וּמַרְאֶה שֶׁל מָוֶת, הֶחֱזִיק בּוֹ, אָחַז בְּגוּפוֹ, חֲבֵרוֹ הָיָה קוֹרֵא (משלי כג, ב) וְשַׂמְתָּ שַׂכִּין בִּלְעֶךָ אִם בַּעַל נֶפֶשׁ אָתָּה. לֹא הִקְשִׁיב וְלֹא הִטָּה אָזְנוֹ, עַד שֶׁנָּפַל וּמֵת.

אַחַר אֵלּוּ יָצָא מָתוֹק אֶחָד וְנֶחְלַק לְאַרְבַּע, וּמִכָּל אֶחָד יָצְאָה חָכְמָה, מֵאוֹתוֹ גָּדוֹל וְנִכְבָּד שֶׁרָצוּ, וְכָל אוֹתָם הָאוֹהֲבִים וְהַמִּשְׁתּוֹקְקִים לִרְאוֹת, וְאוֹתָם שְׁנֵי הָאַחִים הָאֲחוּזִים זֶה עִם זֶה.

אַחֲרָיו שְׁנֵי יְלָדִים עֲלָמִים תִּינוֹקוֹת, וְחֶרֶב הַמְלַהֶטֶת הַשָּׁנוּנָה שֶׁל אֵשׁ בִּידֵיהֶם, שׁוֹמְרִים הַדְּרָכִים וְהַשְּׁבִילִים שֶׁלֹּא יִכָּנֵס אֶחָד וְלֹא יֵצֵא אֶחָד, פֵּרֵט לְאוֹתוֹ שֶׁלֹּא אָכַל וְלֹא שָׁתָה, שֶׁנֶּאֱמַר

שׁוּרָיָא אָחֳרָא, סִטְרוֹי דְשִׁמָּאלָא. סְטַר דְּנָפְלִין שְׂרִידִין. אֲתַר דְּנוּרָא הֲוָה דָּלֵיק יְמָמִין וְלֵילְיָן, לְמִרְמֵי קַמָּה לְרָמֵי רוּחָא, דְּאָזְלִין לִשְׁמָאלָא. בֵּיהּ אִתְטַרְדוּן, עַד עִדָּן עִדָּנִין. אִלֵּין אִינוּן יָמִינָא וּשְׂמָאלָא, אַקְדִּימוּ לִבְרִיָּיתָא דְּעָלְמָא. וּלְבָתַר זְוָיָיתְהוֹן דְּאַרְעָא.

פִּיסְקָא. אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, אָמַר רַב, כְּתִיב (משלי ג יט) **ה' בְּחָכְמָה יָסַד אָרֶץ כּוֹנֵן שָׁמַיִם בִּתְבוּנָה, וְאוֹמֵר** (שם ג כ) **בְּדַעְתּוֹ תְּהוֹמוֹת נִבְקָעוּ. בִּשְׁלֹשָׁה דְּבָרִים הַלָּלוּ נִבְרָא הָעוֹלָם, וְעַל שְׁנַיִם מֵהֶן הוּא עוֹמֵד, עַל הַתְּבוּנָה וְעַל הַדַּעַת. וְהָא תָּנֵינָן תְּלַת. אָמַר רִבִּי יִצְחָק, הַחָכְמָה נְטָלָהּ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְמַעְלָה, וְהוּא שְׁמוֹ, לְהוֹדִיעַ לַעֲבָדָיו הַצַּדִּיקִים. וְהַשְּׁנַיִם עָמְדוּ בָּעוֹלָם, וְהֵם קִיּוּמוֹ.**

לשון הקודש

(בראשית ג) וַיַּשְׁכֵּן מִקֶּדֶם, שֶׁנִּבְרְאוּ לִפְנֵי הָעוֹלָם הַזֶּה. מִכָּאן וָהָלְאָה נִתְקְנוּ כָּל צְדְדֵי הָעוֹלָם.

שׁוּרָה אַחֶרֶת – צַד הַשְּׂמֹאל, הַצַּד שֶׁנּוֹפְלִים שְׂרִידִים, הַמָּקוֹם שֶׁהָיְתָה הָאֵשׁ דּוֹלֶקֶת יָמִים וְלֵילוֹת לִזְרֹק לְפָנֶיהָ אֶת רָמֵי הָרוּחַ, שֶׁהוֹלְכִים לִשְׂמֹאל, בּוֹ הֵם נִטְרָדִים עַד עִדָּן וְעִדָּנִים, אֵלּוּ הֵם יָמִין וּשְׂמֹאל הִקְדִּימוּ לִבְרִיאַת הָעוֹלָם, וְאַחַר כָּךְ זְוִיּוֹתֵיהֶם שֶׁל הָאָרֶץ.

פִּסְקָא: אָמַר רַבִּי יְהוּדָה אָמַר רַב, כָּתוּב (משלי ג) ה' בְּחָכְמָה יָסַד אָרֶץ כּוֹנֵן שָׁמַיִם בִּתְבוּנָה וְאוֹמֵר בְּדַעְתּוֹ תְּהוֹמוֹת נִבְקָעוּ. בִּשְׁלֹשָׁה דְּבָרִים הַלָּלוּ נִבְרָא הָעוֹלָם, וְעַל שְׁנַיִם מֵהֶם הוּא עוֹמֵד – עַל הַתְּבוּנָה וְעַל הַדַּעַת. וַהֲרֵי שָׁנִינוּ שָׁלֹשׁ? אָמַר רַבִּי יִצְחָק, הַחָכְמָה, נְטָלָהּ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְמַעְלָה וְהִיא שְׁמוֹ, לְהוֹדִיעַ לַעֲבָדָיו הַצַּדִּיקִים, וְהַשְּׁנַיִם עָמְדוּ בָּעוֹלָם, וְהֵם קִיּוּמוֹ.

אָמַר רִבִּי אַבָּא, כָּלְהוּ תְּלָתָא, אִתְרְמִיזוּ בְּחֵיזוּ זְעִירָא. וְאִינוּן תְּלַת תְּנוּעוֹת פּוּמָּא: עֶלְיוֹן, אֶמְצָעִי, וְתַחְתּוֹן, בִּנְהוּגֵי דְּפוּמָּא אִתְנַהֵיג בְּהוּ. אָמַר רִבִּי אַבָּא, וְהֵם חָכְמָה וּתְבוּנָה וָדַעַת.

מַאי מַשְׁמַע דְּהַאי תְּרֵין אִתְנַהֵיג בְּהוּ עָלְמָא, וְהֵם תְּבוּנָה וָדַעַת. דִּתְנִינָן, אִלֵּין מִנְהָגֵי עָלְמָא הַשָּׁמַיִם שֶׁנִּבְרְאוּ בִּתְבוּנָה. וְהַתְּהוֹם בְּדַעַת. וְהַחָכְמָה הוּא שְׁמוֹ שֶׁל מָקוֹם, וְהוּא נִקְרָא חָכְמָה. וְתָנִינָן, הוּא וְהַחָכְמָה הַכֹּל דָּבָר אֶחָד.

דְּאָמַר רִבִּי יְהוֹשֻׁעַ, מַאי דִּכְתִיב, (ישעיה מב ח) אֲנִי ה' הוּא שְׁמִי. מְלַמֵּד שֶׁהוּא וּשְׁמוֹ אֶחָד הוּא. אָמַר רִבִּי אַבָּהוּ, הַכֹּל נָתַן, אֲבָל שְׁמוֹ הַגָּדוֹל לֹא נָתַן, וְלָא אוֹזִיף לְאָחֳרָן, דִּכְתִיב אֲנִי ה'. לְבַדִּי. מְלַמֵּד דְּשֵׁם זֶה לֹא נָתַן לְשׁוּם נִבְרָא.

לשון הקודש

אָמַר רַבִּי אַבָּא, כָּל הַשְּׁלֹשָׁה נִרְמְזוּ בְּמֵרֵאָה קָטָן, וְהֵם שְׁלֹשׁ תְּנוּעוֹת הַפֶּה: עֶלְיוֹן, אֶמְצָעִי וְתַחְתּוֹן. בִּנְהוּגֵי הַפֶּה מִתְנַהֵג בָּהֶם. אָמַר רַבִּי אַבָּא, וְהֵם חָכְמָה וּתְבוּנָה וָדַעַת.

מַה מַּשְׁמַע שֶׁהַשְּׁנַיִם הַלָּלוּ מִתְנַהֵג בָּהֶם הָעוֹלָם וְהֵם תְּבוּנָה וָדַעַת? שֶׁשָּׁנִינוּ, אֵלּוּ מִנְהֲגֵי הָעוֹלָם, הַשָּׁמַיִם שֶׁנִּבְרְאוּ בִּתְבוּנָה, וְהַתְּהוֹם בְּדַעַת, וְהַחָכְמָה הִיא שְׁמוֹ שֶׁל מָקוֹם, וְהוּא נִקְרָא חָכְמָה. וְשָׁנִינוּ, הוּא וְהַחָכְמָה – הַכֹּל דָּבָר אֶחָד.

שֶׁאָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, מַה שֶּׁכָּתוּב (ישעיה מב) אֲנִי ה' הוּא שְׁמִי, מְלַמֵּד שֶׁהוּא וּשְׁמוֹ אֶחָד הוּא. אָמַר רַבִּי אַבָּהוּ, הַכֹּל נָתַן, אֲבָל שְׁמוֹ הַגָּדוֹל לֹא נָתַן וְלֹא הִשְׁאִיל לַאֲחֵרִים, שֶׁכָּתוּב אֲנִי ה', לְבַדִּי. מְלַמֵּד שֶׁשֵּׁם זֶה לֹא נָתַן לְשׁוּם נִבְרָא.

וְאָמַר רַבִּי אַבָּהוּ, בֹּא וּרְאֵה כַּמָּה חָשַׁשׁ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עַל כְּבוֹד שְׁמוֹ יִתְבָּרַךְ. תֵּדַע לָךְ בִּזְמַן שֶׁבֵּית הַמִּקְדָּשׁ הָיָה קַיָּם, כָּל הַמַּקְרִיב קָרְבָּן, וְזוֹבְחוֹ לְשֵׁם זֶה הַנִּקְרָא אֱלֹהִים, חַיָּיב מִיתָה, שֶׁנֶּאֱמַר זוֹבֵחַ לָאֱלֹהִים יָחֳרָם בִּלְתִּי לַה' לְבַדּוֹ. מְלַמֵּד שֶׁצָּרִיךְ לְהַזְכִּיר שְׁמוֹ הַמְיוּחָד בִּלְבָד.

וְעַל כֵּן כְּדֵי שֶׁלֹּא יִטְעֶה אָדָם, צִוָּה בַּקָּרְבָּנוֹת וְאָמַר, (ויקרא א ב) אָדָם כִּי יַקְרִיב מִכֶּם קָרְבָּן לַה'. (שם כב כט) וְכִי תִזְבְּחוּ זֶבַח תּוֹדָה לַה'. (שם יט ה) וְכִי תִזְבְּחוּ זֶבַח שְׁלָמִים לַה'. (שם ב א) וְנֶפֶשׁ כִּי תַקְרִיב קָרְבַּן מִנְחָה לַה'. הַכֹּל לַה', וְלֹא נֶאֱמַר לֵאלֹהִים.

מַאי טַעְמָא. אָמַר רַבִּי אַבָּהוּ, שֵׁם זֶה הוּא מְשׁוּתָּף, שֶׁהַמַּלְאָכִים נִקְרְאוּ אֱלֹהִים. בְּנֵי אָדָם נִקְרְאוּ אֱלֹהִים, הַדַּיָּנִים נִקְרְאוּ אֱלֹהִים, וְאֵין

לשון הקודש

וְאָמַר רַבִּי אַבָּהוּ, בֹּא וּרְאֵה כַּמָּה חָשַׁשׁ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עַל כְּבוֹד שְׁמוֹ יִתְבָּרַךְ. תֵּדַע לְךָ, בִּזְמַן שֶׁבֵּית הַמִּקְדָּשׁ הָיָה קַיָּם, כָּל הַמַּקְרִיב קָרְבָּן וְזוֹבְחוֹ לְשֵׁם זֶה הַנִּקְרָא אֱלֹהִים, חַיָּב מִיתָה, שֶׁנֶּאֱמַר (שמות כב, יט) זוֹבֵחַ לָאֱלֹהִים יָחֳרָם בִּלְתִּי לַי' לְבַדּוֹ. מְלַמֵּד שֶׁצָּרִיךְ לְהַזְכִּיר שְׁמוֹ הַמְיֻחָד בִּלְבָד.

וְעַל כֵּן, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִטְעֶה אָדָם, צִוָּה בַּקָּרְבָּנוֹת וְאָמַר (ויקרא א) אָדָם כִּי יַקְרִיב מִכֶּם קָרְבָּן לַה', (שם יט) וְכִי תִזְבְּחוּ זֶבַח תּוֹדָה לַה', וְכִי תִזְבְּחוּ זֶבַח שְׁלָמִים לַה', (שם ב) וְנֶפֶשׁ כִּי תַקְרִיב קָרְבַּן מִנְחָה לַה'. הַכֹּל לַה', וְלֹא נֶאֱמַר לֵאלֹהִים.

מָה הַטַּעַם? אָמַר רַבִּי אַבָּהוּ, שֵׁם זֶה הוּא מְשֻׁתָּף, שֶׁהַמַּלְאָכִים נִקְרְאוּ אֱלֹהִים, בְּנֵי אָדָם נִקְרְאוּ אֱלֹהִים, הַדַּיָּנִים נִקְרְאוּ

אָנוּ יוֹדְעִים לְמִי מֵהֶם זוֹבֵחַ, לְכָךְ צָרִיךְ לְהַזְכִּיר הַשֵּׁם הַמְיוּחָד לְבַדּוֹ.

אָמַר רִבִּי חִיָּיא, תָּא חֲזֵי, מַאן דִּמְקַלֵּל אֶת הַשֵּׁם, דִּכְתִיב (ויקרא כד טו) **אִישׁ אִישׁ כִּי יְקַלֵּל אֱלֹהָיו וְנָשָׂא חֶטְאוֹ**, דְּהָא אִם קִלֵּל שֵׁם זֶה סְתָם, אֵינוֹ חַיָּב מִיתָה, וְאֵין מְנַדִּין אוֹתוֹ, דְּיָכוֹל לְטַעוֹן לְאַחַד מִן הַדַּיָּנָא, אוֹ לִגְדוֹל הַדּוֹר קָאָמַר.

אָמַר רִבִּי אַבָּהוּ, מִיתָה אֵין מְחַיְּבִין אוֹתוֹ, אֲבָל נִידּוּי מְחַיְּבִין אוֹתוֹ, מִשּׁוּם לָאו דְּאוֹרַיְיתָא, דִּכְתִיב (שמות כב כז) **אֱלֹהִים לֹא תְקַלֵּל סְתָם. אֲבָל אִם קִלֵּל שֵׁם הַמְיוּחָד, חַיָּיב מִיתָה, דִּכְתִיב** (ויקרא כד טז) **וְנֹקֵב שֵׁם ה' מוֹת יוּמָת, מְלַמֵּד שֶׁאֵינוֹ חַיָּיב עַד שֶׁיְּזַכִּיר שְׁמוֹ הַמְיוּחָד.**

הַהוּא גַּבְרָא דְּאַקְדִּישׁ בְּרֵיהּ, וַאֲמַר, הַאי בְּרָא דְּאִתְיְלִיד, יְהֵא מְקוּדָּשׁ לֵאלֹהִים, שָׁמַע ר'

לשון הקודש

אֱלֹהִים, וְאֵין אָנוּ יוֹדְעִים לְמִי מֵהֶם זוֹבֵחַ, לְכָךְ צָרִיךְ לְהַזְכִּיר הַשֵּׁם הַמְיֻחָד לְבַדּוֹ.

אָמַר רַבִּי חִיָּיא, בֹּא וּרְאֵה, מִי שֶׁמְּקַלֵּל אֶת הַשֵּׁם, שֶׁכָּתוּב (ויקרא כד) **אִישׁ אִישׁ כִּי יְקַלֵּל אֱלֹהָיו וְנָשָׂא חֶטְאוֹ**. שֶׁהֲרֵי אִם קִלֵּל הַשֵּׁם הַזֶּה סְתָם, אֵינוֹ חַיָּב מִיתָה וְאֵין מְנַדִּים אוֹתוֹ, שֶׁיָּכוֹל לְטָעֵן לְאֶחָד מִן הַדַּיָּנִים אוֹ לְגָדוֹל הַדּוֹר הוּא אָמַר.

אָמַר רַבִּי אַבָּהוּ, מִיתָה אֵין מְחַיְּבִים אוֹתוֹ, אֲבָל נִדּוּי מְחַיְּבִים אוֹתוֹ, מִשּׁוּם לָאו שֶׁל הַתּוֹרָה, שֶׁכָּתוּב (שמות כב) אֱלֹהִים לֹא תְקַלֵּל, סְתָם. אֲבָל אִם קִלֵּל שֵׁם הַמְיֻחָד, חַיָּב מִיתָה, שֶׁכָּתוּב (ויקרא כד, ו) וְנֹקֵב שֵׁם ה' מוֹת יוּמָת. מְלַמֵּד שֶׁאֵינוֹ חַיָּב עַד שֶׁיְּזַכִּיר שְׁמוֹ הַמְיֻחָד.

הָאִישׁ הַהוּא שֶׁהִקְדִּישׁ אֶת בְּנוֹ וְאָמַר,

חַיָּיא וְשַׁמְתֵּיהּ. אָמַר לֵיהּ, וּמַה עַל דְּאַקְדֵּישַׁת בְּרִי לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, לֶהֱוֵי הַהוּא גַּבְרָא בְּשַׁמְתָּא. אָמַר לֵיהּ לָאו עַל כָּךְ עֲבָדִית, אֶלָּא עַל דְּאַקְדֵּישְׁתֵּיהּ לַשֵּׁם הַנִּקְרָא אֱלֹהִים, וְהַתּוֹרָה אָמְרָה זֹבֵחַ לָאֱלֹהִים יָחֳרָם. אָמַר וְהֵיאַךְ הֲוָה לִי לְמֵימָר. אָמַר לֵיהּ, הַאי בְּרָא דְּאִתְיְלִיד לִי לֶיהֱוֵי מְקוּדָּשׁ לַה', וְלֹא לְשֵׁם אַחֵר. וּמְנָא לָן. מֵחַנָּה, דִּכְתִיב (שמואל א יא) וּנְתַתִּיו לַה', וְלֹא אָמְרָה לֵאלֹהִים.

אָמַר רִבִּי שָׁלוֹם, וְהָא אוֹקִימְנָא דִּבְשֵׁם אֱלֹהִים נִבְרָא הָעוֹלָם, אִי הָכִי יָכִיל לְמִטְעַן הַאי גַּבְרָא כְּהַאי גַּוְונָא, דְּמַלְאָכִים הֲווֹ, אוֹ גְּדוֹלֵי הַדּוֹר הֲווֹ, אוֹ דַּיָּינֵי הֲווֹ. אָמַר רִבִּי אַבָּהוּ, הָא עָלְמָא אִתְבְּרֵי עַד דְּלָא יֵיתוֹן בְּנֵי נָשָׁא, וְעַד דְּלָא יֵיתוֹן דַּיָּינֵי דָּרָא, וְרַבְרְבֵי דָּרָא, וְלָא אִית לְמִשְׁגֵּא.

לשון הקודש

הַבֵּן הַזֶּה שֶׁנּוֹלַד יִהְיֶה מְקֻדָּשׁ לָאֱלֹהִים, שָׁמַע רַבִּי חִיָּיא וְנִדְּה אוֹתוֹ. אָמַר לוֹ: וּמָה עַל שֶׁהִקְדַּשְׁתִּי אֶת בְּנִי לַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁיִּהְיֶה אוֹתוֹ הָאִישׁ בְּנִדּוּי? אָמַר לוֹ: לֹא עַל כָּךְ עָשִׂיתִי, אֶלָּא עַל שֶׁהִקְדַּשְׁתָּ אוֹתוֹ לַשֵּׁם הַנִּקְרָא אֱלֹהִים, וְהַתּוֹרָה אָמְרָה (שמות כג) זֹבֵחַ לָאֱלֹהִים יָחֳרָם. אָמַר: וְאֵיךְ הָיָה לִי לוֹמַר? אָמַר לוֹ: הַבֵּן הַזֶּה שֶׁנּוֹלַד לִי יִהְיֶה מְקֻדָּשׁ לַה' וְלֹא לְשֵׁם אַחֵר. וּמִנַּיִן לָנוּ? מֵחַנָּה, שֶׁכָּתוּב (שמואל-א א) וּנְתַתִּיו לַה', וְלֹא אָמְרָה לָאֱלֹהִים.

אָמַר רַבִּי שָׁלוֹם, וַהֲרֵי בֵּאַרְנוּ שֶׁבְּשֵׁם אֱלֹהִים נִבְרָא הָעוֹלָם, אִם כָּךְ, יָכֹל לִטְעֹן הָאִישׁ הַזֶּה, כְּמוֹ כֵן שֶׁהָיוּ מַלְאָכִים, אוֹ הָיוּ גְּדוֹלֵי הַדּוֹר, אוֹ הָיוּ דַּיָּנִים. אָמַר רַבִּי אַבָּהוּ: הֲרֵי הָעוֹלָם נִבְרָא טֶרֶם שֶׁיָּבְאוּ בְּנֵי אָדָם וְטֶרֶם שֶׁיָּבְאוּ דַּיָּנֵי הַדּוֹר וּגְדוֹלֵי הַדּוֹר, וְאֵין לְשׁוּגוֹת.

כְּמָא דְּאָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר חֲבִיבָא יַקִּירָא, דִּכְתִיב (שמות טו יא) מִי כָמֹכָה בָּאֵלִים ה', שֶׁיּוּכַל לִבְרוֹא אֶת הָעוֹלָם, מַשְׁמַע דְּאֵלִים אֵינוֹ יָכוֹל לִבְרוֹא הָעוֹלָם, עַד שֶׁנְּטַל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אוֹת אַחַת מִשְּׁמוֹ, וְהִיא אוֹת ה"א, וּבוֹ נִבְרָא הָעוֹלָם. וְנַעֲשָׂה מִן אֵלִים אֱלֹהִים, וְנִבְנָה שְׁמוֹ אֱלֹהִים. וְעַל הַאי תְּנַן, בְּה"א בְּרָאָם.

אָמַר רִבִּי יוֹסִי, הָא חֲזִינָן דְּלֵית כִּתְרָא וּמַלְכוּתָא אֶלָּא בִּשְׁמֵיהּ קַדִּישָׁא. דְּלָא אוֹזְפֵיהּ לְאָחֳרָא, וְהוּא הַשֵּׁם יו"ד ה"א וא"ו ה"א. דְּאָמַר רִבִּי יוֹסִי, בּוֹ נִכְלָלִים עֶלְיוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים שָׁמַיִם וָאָרֶץ, וְכָל צְבָאָם, כְּפִי הַכָּבוֹד, וְחַיּוֹת הַקֹּדֶשׁ, וְכֻלָּם לְנֶגְדּוֹ כְּאַיִן וּכְלָא חֲשִׁיבִין, וְהוּא הָיָה, וְהוּא הֹוֶה, וְהוּא יִהְיֶה. בָּרוּךְ הוּא, בָּרוּךְ שְׁמֵיהּ. לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמִין אָמֵן.

לשון הקודש

כְּמוֹ שֶׁאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר הֶחָבִיב וְהַיָּקָר, שֶׁכָּתוּב (שמות טו) מִי כָמֹכָה בָּאֵלִם ה', שֶׁיּוּכַל לִבְרֹא אֶת הָעוֹלָם. מַשְׁמָע שֶׁאֵלִים אֵינוֹ יָכוֹל לִבְרֹא הָעוֹלָם, עַד שֶׁנָּטַל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אוֹת אַחַת מִשְּׁמוֹ, וְהִיא הָאוֹת ה"א, וּבוֹ נִבְרָא הָעוֹלָם, וְנַעֲשָׂה מִן אֵלִים אֱלֹהִים, וְנִבְנָה שְׁמוֹ אֱלֹהִים, וְעַל זֶה שָׁנִינוּ בְּהֵ"א בְּרָאָם.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, הֲרֵי רָאִינוּ שֶׁאֵין כֶּתֶר וּמַלְכוּת אֶלָּא בִּשְׁמוֹ הַקָּדוֹשׁ, שֶׁלֹּא הִשְׁאִילוֹ לְאַחֵר, וְהוּא הַשֵּׁם יו"ד ה"א וָא"ו ה"א. שֶׁאָמַר רַבִּי יוֹסִי, בּוֹ נִכְלָלִים עֶלְיוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים, שָׁמַיִם וָאָרֶץ וְכָל צְבָאָם, כְּפִי הַכָּבוֹד וְחַיּוֹת הַקֹּדֶשׁ, וְכֻלָּם לְנֶגְדּוֹ כְּאַיִן וּכְלֹא חֲשׁוּבִים, וְהוּא הָיָה, וְהוּא הֹוֶה, וְהוּא יִהְיֶה. בָּרוּךְ הוּא וּבָרוּךְ

אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, יִתְבָּרַךְ וְיִתְעַלֶּה שְׁמוֹ שֶׁל מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, שֶׁהוּא רִאשׁוֹן, וְהוּא אַחֲרוֹן, וּמִבַּלְעָדָיו אֵין אֱלֹהִים. וּבָרָא אֶת הָעוֹלָם בְּסוֹד שְׁלֹשָׁה עִנְיָנִים גְּדוֹלִים וְטוֹבִים, וְהֵם דַּעַת חָכְמָה וּבִינָה, שֶׁנֶּאֱמַר ה' בְּחָכְמָה יָסַד אָרֶץ כּוֹנֵן שָׁמַיִם בִּתְבוּנָה בְּדַעְתּוֹ תְּהוֹמוֹת נִבְקָעוּ.

וְלָמָּה בָּרָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הָאָרֶץ, שֶׁהוּא עוֹלָם הַשָּׁפֵל, בְּסוֹד הַחָכְמָה. וְהַשָּׁמַיִם, שֶׁהוּא עוֹלָם גָּדוֹל מִמֶּנּוּ, בִּתְבוּנָה, שֶׁהוּא דָּבָר קָטָן מִן הַחָכְמָה. וּכְבָר שָׁנִינוּ, אֵימָתַי נִקְרָא אָדָם חָכָם בְּחָכְמָה, כְּשֶׁשּׁוֹאֲלִים אוֹתוֹ בְּכָל דָּבָר, וְעוֹנֶה וּמֵשִׁיב בָּעִנְיָן, וְיָדוֹ בַּכֹּל, אָז נִקְרָא חָכָם בְּחָכְמָה, שֶׁהוּא גָּדוֹל עַל הַתְּבוּנָה וְעַל הַדַּעַת, עַל כֵּן הָיָה לוֹ

לשון הקודש

שְׁמוֹ לְעוֹלָם וּלְעוֹלְמֵי עוֹלָמִים אָמֵן.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, יִתְבָּרַךְ וְיִתְעַלֶּה שְׁמוֹ שֶׁל מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, שֶׁהוּא רִאשׁוֹן וְהוּא אַחֲרוֹן, וּמִבַּלְעָדָיו אֵין אֱלֹהִים, וּבָרָא אֶת הָעוֹלָם בְּסוֹד שְׁלֹשָׁה עִנְיָנִים גְּדוֹלִים וְטוֹבִים, וְהֵם דַּעַת חָכְמָה וּבִינָה, שֶׁנֶּאֱמַר (משלי ג) ה' בְּחָכְמָה יָסַד אָרֶץ כּוֹנֵן שָׁמַיִם בִּתְבוּנָה בְּדַעְתּוֹ תְּהוֹמוֹת נִבְקָעוּ.

וְלָמָּה בָּרָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הָאָרֶץ, שֶׁהִיא עוֹלָם הַשָּׁפֵל, בְּסוֹד הַחָכְמָה, וְהַשָּׁמַיִם, שֶׁהוּא גָּדוֹל מִמֶּנּוּ, בִּתְבוּנָה, שֶׁהוּא דָּבָר קָטָן מִן הַחָכְמָה? וּכְבָר שָׁנִינוּ, מָתַי נִקְרָא אָדָם חָכָם בְּחָכְמָה? כְּשֶׁשּׁוֹאֲלִים אוֹתוֹ בְּכָל דָּבָר, וְעוֹנֶה וּמֵשִׁיב בָּעִנְיָן וְיָדוֹ בַּכֹּל, אָז נִקְרָא חָכָם בְּחָכְמָה, שֶׁהוּא גָּדוֹל עַל הַתְּבוּנָה וְעַל הַדַּעַת, עַל כֵּן הָיָה לוֹ יִתְבָּרַךְ לַעֲשׂוֹת

יִתְבָּרַךְ לַעֲשׂוֹת הַשָּׁמַיִם בְּחָכְמָה, וְהָאָרֶץ שֶׁהִיא שְׁפֵלָה מֵהֶם בִּתְבוּנָה.

תֵּדַע כִּי הַחָכְמָה גְּדוֹלָה מִכּוֹלָם, וְעַל כֵּן נִקְרָא אָדָם חָכָם, מִפְּנֵי שֶׁהוּא חָכָם בְּכָל הַחָכְמוֹת. וְהַתְּבוּנָה קְטַנָּה מִן הַחָכְמָה, וְעַל כֵּן נִקְרָא אָדָם מֵבִין, כְּלוֹמַר, מֵבִין דָּבָר מִתּוֹךְ דָּבָר, הוּא מֵעַצְמוֹ וּמִלִּבּוֹ, מֵבִין דָּבָר מִתּוֹךְ דָּבָר אַחֵר. כְּלוֹמַר, בְּרֵאוּתוֹ יְסוֹד, בּוֹנֶה בִּנְיָן עָלָיו. וְכֵן הוּא הַמֵּבִין, בְּרֵאוּתוֹ דָּבָר אֶחָד אוֹ קְצָתוֹ, מַשְׂכִּילִים הָעִנְיָן עָלָיו.

וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ, בָּרָא הַשָּׁמַיִם בְּסוֹד הַתְּבוּנָה, שֶׁהוּא עִנְיַן הַבִּינָה מִתּוֹךְ הַיְסוֹד. וּבְרֵאשִׁית כָּל הַנִּבְרָאִים, בָּרָא צוּרַת הַמַּלְאָכִים הַקְּדוֹשִׁים, שֶׁהֵם תְּחִלַּת כָּל הַנִּבְרָאִים הַנֶּאֱצָלִים מִזִּיו אוֹר הֲדָרוֹ.

לשון הקודש

הַשָּׁמַיִם בְּחָכְמָה, וְהָאָרֶץ, שֶׁהִיא שְׁפָלָה מֵהֶם, בִּתְבוּנָה.

תֵּדַע שֶׁהַחָכְמָה גְּדוֹלָה מִכֻּלָּם, וְעַל כֵּן נִקְרָא אָדָם חָכָם, מִפְּנֵי שֶׁהוּא חָכָם בְּכָל הַחָכְמוֹת, וְהַתְּבוּנָה קְטַנָּה מִן הַחָכְמָה, וְעַל כֵּן נִקְרָא אָדָם מֵבִין, כְּלוֹמַר מֵבִין דָּבָר מִתּוֹךְ דָּבָר, הוּא מֵעַצְמוֹ וּמִלִּבּוֹ מֵבִין דָּבָר מִתּוֹךְ דָּבָר אַחֵר, כְּלוֹמַר, בְּרֵאוּתוֹ יְסוֹד, בּוֹנֶה בִּנְיָן עָלָיו. וְכֵן הוּא הַמֵּבִין, בְּרֵאוּתוֹ דָּבָר אֶחָד אוֹ קְצָתוֹ, מַשְׂכִּילִים הָעִנְיָן עָלָיו.

וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ בָּרָא הַשָּׁמַיִם בְּסוֹד הַתְּבוּנָה, שֶׁהוּא עִנְיַן הַבִּינָה מִתּוֹךְ הַיְסוֹד, וּבְרֵאשִׁית כָּל הַנִּבְרָאִים בָּרָא צוּרַת הַמַּלְאָכִים הַקְּדוֹשִׁים, שֶׁהֵם תְּחִלַּת כָּל הַנִּבְרָאִים הַנֶּאֱצָלִים מִזִּיו אוֹר הֲדָרוֹ.

וַעֲשָׂרָה שֵׁמוֹת נִקְרְאוּ בְּסוֹדָם, וּבְתוֹךְ שְׁמוֹתָם נִקְרָא אֱלֹהִים. וְעַל כֵּן בָּא לְהוֹרוֹת בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים, כְּלוֹמַר בָּרָא יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ צוּרַת הַמַּלְאָכִים הַנִּקְרָאִים אֱלֹהִים, וְהֵם הַיְסוֹד מִכָּל הַנִּבְרָאִים הָאֲחֵרִים, וּמִתּוֹךְ זֶה הַיְסוֹד, נִבְרְאוּ הַשָּׁמַיִם לְאַחַר כֵּן בְּסוֹד הַתְּבוּנָה, כַּאֲשֶׁר הַתְּבוּנָה הוּא מֵבִין דָּבָר מִתּוֹךְ דָּבָר כָּךְ נִבְרְאוּ הַשָּׁמַיִם דָּבָר מִתּוֹךְ דָּבָר, שֶׁהֵם מִסּוֹד אוֹר צוּרַת הַמַּלְאָכִים. כְּלוֹמַר הֵם בִּנְיָן מִתּוֹךְ הַיְסוֹד, וְעַל כֵּן כּוֹנֵן שָׁמַיִם בִּתְבוּנָה.

אֲבָל הָאָרֶץ נִהְיָה מִתּוֹךְ יְסוֹד אַחֵר, אֶלָּא שֶׁהִיא תְּלוּיָה עַל הַמַּיִם. וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יָסַד לָהּ יְסוֹד עָשׁוּי בְּחָכְמָה, וְעַל כֵּן נֶאֱמַר ה' בְּחָכְמָה יָסַד אָרֶץ, כּוֹנֵן שָׁמַיִם בִּתְבוּנָה, דָּבָר מִתּוֹךְ דָּבָר.

לשון הקודש

וַעֲשָׂרָה שֵׁמוֹת נִקְרְאוּ בְּסוֹדָם, וּבְתוֹךְ שְׁמוֹתָם נִקְרָא אֱלֹהִים. וְעַל כֵּן בָּא לְהוֹרוֹת בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים, כְּלוֹמַר, בָּרָא יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ צוּרַת הַמַּלְאָכִים הַנִּקְרָאִים אֱלֹהִים, וְהֵם הַיְסוֹד מִכָּל הַנִּבְרָאִים הָאֲחֵרִים, וּמִתּוֹךְ זֶה הַיְסוֹד נִבְרְאוּ הַשָּׁמַיִם לְאַחַר כֵּן בְּסוֹד הַתְּבוּנָה, כַּאֲשֶׁר הַתְּבוּנָה הוּא דָּבָר מִתּוֹךְ דָּבָר, כָּךְ נִבְרְאוּ הַשָּׁמַיִם דָּבָר מִתּוֹךְ דָּבָר, שֶׁהֵם מִסּוֹד אוֹר צוּרַת הַמַּלְאָכִים, כְּלוֹמַר, הֵם בִּנְיָן מִתּוֹךְ הַיְסוֹד, וְעַל כֵּן כּוֹנֵן שָׁמַיִם בִּתְבוּנָה.

אֲבָל הָאָרֶץ נִהְיָה מִתּוֹךְ יְסוֹד אַחֵר, אֶלָּא שֶׁהִיא תְּלוּיָה עַל הַמַּיִם. וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יָסַד לָהּ יְסוֹד עָשׁוּי בְּחָכְמָה, וְעַל כֵּן נֶאֱמַר ה' בְּחָכְמָה יָסַד אָרֶץ כּוֹנֵן שָׁמַיִם

וְאָמַר רַבִּי אַבָּהוּ, בֹּא וּרְאֵה כַּמָּה חָשַׁשׁ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עַל כְּבוֹד שְׁמוֹ הַגָּדוֹל שֶׁהוּא יהו"ה, כִּי זֶהוּ שְׁמוֹ מַמָּשׁ. אֲבָל שֵׁם אֱלֹהִים, מְשֻׁתָּף הוּא עַל יֶתֶר הַנִּבְרָאִים. הַמַּלְאָכִים נִקְרָאִים אֱלֹהִים. בְּנֵי אָדָם נִקְרְאוּ אֱלֹהִים. הַדַּיָּנִים נִקְרְאוּ אֱלֹהִים.

וְעַל כֵּן חָשַׁשׁ הַמָּקוֹם עַל כְּבוֹד שְׁמוֹ. תֵּדַע לָךְ, כָּל הַמַּקְרִיב קָרְבָּנוֹ וְזִבְחוֹ לְשֵׁם זֶה הַנִּקְרָא אֱלֹהִים, חַיָּיב מִיתָה. שֶׁנֶּאֱמַר, (שמות כב יט) **זֹבֵחַ** לָאֱלֹהִים יָחֳרָם בִּלְתִּי לַה' לְבַדּוֹ. בִּשְׁבִיל שֶׁהוּא שֵׁם מְשֻׁתָּף, וְאֵין אָנוּ יוֹדְעִים אִם הוּא זוֹבֵחַ לַמַּלְאָכִים, אוֹ לִבְנֵי אָדָם, אוֹ לְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. וְעַל כֵּן אָמְרָה הַתּוֹרָה, זֹבֵחַ לָאֱלֹהִים יָחֳרָם בִּלְתִּי לַה' לְבַדּוֹ, כְּלוֹמַר, שֶׁצָּרִיךְ שֶׁיַּזְכִּיר שֵׁם יהו"ה לְבַדּוֹ. וּלְפִיכָךְ נֶאֱמַר בַּקָּרְבָּנוֹת, (ויקרא כב כט) **וְכִי** תִזְבְּחוּ זֶבַח תּוֹדָה

לשון הקודש

בִּתְבוּנָה, דָּבָר מִתּוֹךְ דָּבָר.

וְאָמַר רַבִּי אַבָּהוּ, בֹּא וּרְאֵה כַּמָּה חָשַׁשׁ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עַל כְּבוֹד שְׁמוֹ הַגָּדוֹל שֶׁהוּא יהו"ה, כִּי זֶהוּ שְׁמוֹ מַמָּשׁ. אֲבָל שֵׁם אֱלֹהִים מְשֻׁתָּף הוּא עַל יֶתֶר הַנִּבְרָאִים. הַמַּלְאָכִים נִקְרָאִים אֱלֹהִים, בְּנֵי אָדָם נִקְרְאוּ אֱלֹהִים, הַדַּיָּנִים נִקְרְאוּ אֱלֹהִים.

וְעַל כֵּן חָשַׁשׁ הַמָּקוֹם עַל כְּבוֹד שְׁמוֹ. תֵּדַע לָךְ, כָּל הַמַּקְרִיב קָרְבָּנוֹ וְזִבְחוֹ לְשֵׁם זֶה הַנִּקְרָא אֱלֹהִים, חַיָּיב מִיתָה. שֶׁנֶּאֱמַר, (שמות כב יט) זֹבֵחַ לָאֱלֹהִים יָחֳרָם בִּלְתִּי לַה' לְבַדּוֹ. בִּשְׁבִיל שֶׁהוּא שֵׁם מְשֻׁתָּף, וְאֵין אָנוּ יוֹדְעִים אִם הוּא זוֹבֵחַ לַמַּלְאָכִים אוֹ לִבְנֵי אָדָם אוֹ לַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. וְעַל כֵּן אָמְרָה הַתּוֹרָה זֹבֵחַ לָאֱלֹהִים יָחֳרָם בִּלְתִּי לַה' לְבַדּוֹ, כְּלוֹמַר, שֶׁצָּרִיךְ שֶׁיַּזְכִּיר שֵׁם יהו"ה לְבַדּוֹ. וּלְפִיכָךְ נֶאֱמַר בַּקָּרְבָּנוֹת (ויקרא כב) וְכִי תִזְבְּחוּ זֶבַח תּוֹדָה לַה', וְכֵן בִּשְׁלָמִים

לַה', וְכֵן בִּשְׁלָמִים, וְכֵן בְּעוֹלָה, וְלֹא נֶאֱמַר לָאֱלֹהִים אֶלָּא לַה' מַמָּשׁ.

וְשָׁמַיִם, נִבְרְאוּ מֵאוֹתוֹ הָאוֹר הַנִּשְׁפָּע בֵּאלֹהִים, וְעָשָׂה אוֹתָם דָּבָר מִתּוֹךְ דָּבָר, וּבִשְׁלֹשָׁה דְּבָרִים הַלָּלוּ נַעֲשָׂה הַמִּשְׁכָּן, שֶׁנֶּאֱמַר (שמות לא ג) וָאֲמַלֵּא אֹתוֹ רוּחַ אֱלֹהִים בְּחָכְמָה וּבִתְבוּנָה וּבְדַעַת. וּשְׁלָשְׁתָּן הֵם בְּמַתְּנַת עֶלְיוֹן, לְכָל אֲשֶׁר יַחְפֹּץ יִתְּנֵם, שֶׁנֶּאֱמַר (משלי ב ו) כִּי ה' יִתֵּן חָכְמָה מִפִּיו דַּעַת וּתְבוּנָה.

בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים. רַבִּי אַבָּא פָּתַח וַאֲמַר, (בראשית טו יח) בַּיּוֹם הַהוּא כָּרַת ה' אֶת אַבְרָם בְּרִית לֵאמֹר. בַּחֲמִשָּׁה עִנְיָנִים נֶאֱמַר הַבְּרִית, הָא' הוּא בְּרִית מִילָה, שֶׁנֶּאֱמַר (שם יז יג) וְהָיְתָה בְּרִיתִי בִּבְשַׂרְכֶם לִבְרִית עוֹלָם. הַב' בְּרִית

לשון הקודש

וְכֵן בְּעוֹלָה, וְלֹא נֶאֱמַר לָאֱלֹהִים, אֶלָּא לַה' מַמָּשׁ.

וְשָׁמַיִם נִבְרְאוּ מֵאוֹתוֹ הָאוֹר הַנִּשְׁפָּע בֵּאלֹהִים, עָשָׂה אוֹתָם דָּבָר מִתּוֹךְ דָּבָר, וּבְג' דְּבָרִים הַלָּלוּ נַעֲשָׂה הַמִּשְׁכָּן, שֶׁנֶּאֱמַר (שמות לג, ג) וָאֲמַלֵּא אֹתוֹ רוּחַ אֱלֹהִים בְּחָכְמָה וּבִתְבוּנָה וּבְדַעַת. וּשְׁלָשְׁתָּן הֵם בְּמַתְּנַת עֶלְיוֹן, לְכָל אֲשֶׁר יַחְפֹּץ יִתְּנֵם, שֶׁנֶּאֱמַר כִּי ה' יִתֵּן חָכְמָה מִפִּיו דַּעַת וּתְבוּנָה.

בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים (בראשית א). רַבִּי אַבָּא פָּתַח וְאָמַר (שם טו), בַּיּוֹם הַהוּא כָּרַת ה' אֶת אַבְרָם בְּרִית לֵאמֹר. בַּחֲמִשָּׁה עִנְיָנִים נֶאֱמַר הַבְּרִית, הָא' הוּא בְּרִית מִילָה, שֶׁנֶּאֱמַר (שם יז) וְהָיְתָה בְּרִיתִי בִּבְשַׂרְכֶם לִבְרִית עוֹלָם. הַב' – בְּרִית

הַקֶּשֶׁת, שֶׁנֶּאֱמַר (שם ט יג) וְהָיְתָה לְאוֹת בְּרִית. הַג' בְּרִית הַמֶּלַח, שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר יח יט) בְּרִית מֶלַח עוֹלָם. הַד' בְּרִית הַיְסוּרִין, שֶׁנֶּאֱמַר אֵלֶּה דִּבְרֵי הַבְּרִית. הה' בְּרִית הַכְּהוּנָּה, שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר כה יג) וְהָיְתָה לוֹ וּלְזַרְעוֹ אַחֲרָיו בְּרִית כְּהֻנַּת עוֹלָם.

וְקוֹדֶם שֶׁנִּתְּנוּ הַה' בְּרִיתוֹת, לֹא הָיְתָה הַבְּרִית אֶלָּא בְּאֵשׁ. שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית טו יז) וְהִנֵּה תַנּוּר עָשָׁן וְלַפִּיד אֵשׁ וגו'. וּכְתִיב (שם טו יח) בַּיּוֹם הַהוּא כָּרַת ה' אֶת אַבְרָם בְּרִית לֵאמֹר. וְהָאֵשׁ הָיְתָה בְּרִית בַּתְּחִלָּה. וְזֶהוּ בְּרֵאשִׁית. הוֹצֵא מִשָּׁם אֵשׁ, וְנִשְׁאָר בְּרִית. כְּלוֹמַר בְּרִי"ת אֵ"שׁ.

ר' יוֹחָנָן אָמַר, בְּרִית כְּרוּתָה כָּרַת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עִם הָעוֹלָם, וְעַל מְנָת שֶׁיַּעֲמוֹד אַבְרָהָם, וְיִתְקַיֵּים הָעוֹלָם בִּזְכוּתוֹ. שֶׁנֶּאֱמַר, אֵלֶּה תּוֹלְדוֹת

לשון הקודש

הַקֶּשֶׁת, שֶׁנֶּאֱמַר (שם ט) וְהָיְתָה לְאוֹת בְּרִית. הַג' – בְּרִית הַמֶּלַח, שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר יח) בְּרִית מֶלַח עוֹלָם. הַד' – בְּרִית הַיְסוּרִין, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כח) אֵלֶּה דִּבְרֵי הַבְּרִית. הה' – בְּרִית הַכְּהֻנָּה, שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר כה) וְהָיְתָה לוֹ וּלְזַרְעוֹ אַחֲרָיו בְּרִית כְּהֻנַּת עוֹלָם.

וְקוֹדֶם שֶׁנִּתְּנוּ הַה' בְּרִיתוֹת, לֹא הָיְתָה הַבְּרִית אֶלָּא בְּאֵשׁ, שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית טו) וְהִנֵּה תַנּוּר עָשָׁן וְלַפִּיד אֵשׁ וְגוֹ', וּכְתִיב (שם) בַּיּוֹם הַהוּא כָּרַת ה' אֶת אַבְרָם בְּרִית לֵאמֹר. וְהָאֵשׁ הָיְתָה בְּרִית בַּתְּחִלָּה. וְזֶהוּ בְּרֵאשִׁית. הוֹצֵא מִשָּׁם אֵשׁ, וְנִשְׁאָר בְּרִית. כְּלוֹמַר בְּרִי"ת אֵ"שׁ.

רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר, בְּרִית כְּרוּתָה כָּרַת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עִם הָעוֹלָם, וְעַל מְנָת שֶׁיַּעֲמֹד אַבְרָהָם וְיִתְקַיֵּם הָעוֹלָם בִּזְכוּתוֹ,

הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ בְּהִבָּרְאָם, בְּאַבְרָהָם. וְאוֹתָהּ שָׁעָה שֶׁכָּרַת עִמּוֹ הַבְּרִית בָּאֵשׁ, עָמַד הָעוֹלָם בְּקִיּוּמוֹ, וְזֶהוּ בְּרֵאשִׁית, בְּרִית אֵשׁ, בָּרָא אֱלֹהִים אֵת הַשָּׁמַיִם וְאֵת הָאָרֶץ כְּדֵי שֶׁיַּעֲמוֹד אוֹתוֹ הַבְּרִית אֵשׁ.

וְהַחָכְמָה אוֹמֶרֶת, לָמָּה הֵבִיא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מַבּוּל מַיִם לָעוֹלָם, בִּתְחִלַּת דִּינוֹ, וְלֹא דָּבָר אַחֵר. אֶלָּא רָאָה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁהָעוֹלָם נִבְרָא בִּבְרִית אֵשׁ, וְרָאָה שֶׁאִם יָדִין הָעוֹלָם בְּדִין אַחֵר, אֶפְשָׁר שֶׁיּוּכְלוּ הָרְשָׁעִים לַעֲמוֹד בָּעוֹלָם, מִפְּנֵי אוֹתוֹ בְּרִית אֵשׁ, כַּאֲשֶׁר נִבְרָא הָעוֹלָם. אֶלָּא מֶה עָשָׂה, דָּן אֶת הָעוֹלָם בַּמַּיִם, בְּדָבָר הָרָאוּי לְכַבּוֹת אֶת הָאֵשׁ, כְּדֵי לְהַעֲבִיר אֶת הָרְשָׁעִים מִן הָעוֹלָם, שֶׁנִּמְשְׁלוּ לְאֵשׁ, שֶׁנֶּאֱמַר (יחזקאל טו ז) **מֵהָאֵשׁ יָצְאוּ וְהָאֵשׁ תֹּאכְלֵם.** רְצוֹנוֹ לוֹמַר, **מֵהָאֵשׁ יָצְאוּ בִּתְחִלַּת הָעוֹלָם כְּשֶׁנִּבְרָא.**

לשון הקודש

שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית ב) אֵלֶּה תוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ בְּהִבָּרְאָם – בְּאַבְרָהָם. וְאוֹתָהּ שָׁעָה שֶׁכָּרַת עִמּוֹ הַבְּרִית בָּאֵשׁ, עָמַד הָעוֹלָם בְּקִיּוּמוֹ, וְזֶהוּ בְּרֵאשִׁית, בְּרִית אֵשׁ, בָּרָא אֱלֹהִים אֵת הַשָּׁמַיִם וְאֵת הָאָרֶץ כְּדֵי שֶׁתַּעֲמֹד אוֹתָהּ הַבְּרִית אֵשׁ.

וְהַחָכְמָה אוֹמֶרֶת, לָמָּה הֵבִיא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מַבּוּל מַיִם לָעוֹלָם בִּתְחִלַּת דִּינוֹ וְלֹא דָּבָר אַחֵר? אֶלָּא רָאָה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁהָעוֹלָם נִבְרָא בִּבְרִית אֵשׁ, וְרָאָה שֶׁאִם יָדִין הָעוֹלָם בְּדִין אַחֵר, אֶפְשָׁר שֶׁיּוּכְלוּ הָרְשָׁעִים לַעֲמֹד בָּעוֹלָם מִפְּנֵי אוֹתוֹ בְּרִית אֵשׁ, כַּאֲשֶׁר נִבְרָא הָעוֹלָם. אֶלָּא מֶה עָשָׂה? דָּן אֶת הָעוֹלָם בְּמַיִם, בְּדָבָר הָרָאוּי לְכַבּוֹת אֶת הָאֵשׁ, כְּדֵי לְהַעֲבִיר אֶת הָרְשָׁעִים מִן הָעוֹלָם,

לָכֵן בַּתְּחִלָּה אָמַר אֶמְחֶה אֶת הָאָדָם אֲשֶׁר בָּרָאתִי בַּמַּיִם, שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה נז כ) **וְהָרְשָׁעִים כַּיָּם נִגָּרָשׁ, לְאַחַר כֵּן נֶאֱמַר, מֵהָאֵשׁ יָצָאוּ וְהָאֵשׁ תֹּאכְלֵם, אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עַד כָּאן הָיוּ נִמּוֹקִים בַּמַּיִם, מִכָּאן וָאֵילָךְ מֵהָאֵשׁ יָצָאוּ וְהָאֵשׁ תֹּאכְלֵם.**

וּכְשֶׁחָטְאוּ אַחַר כֵּן, דָּן אוֹתָם בָּאֵשׁ, שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית יט כד) **וַה' הִמְטִיר עַל סְדֹם וְעַל עֲמֹרָה גָּפְרִית וָאֵשׁ, וְאֵימָתַי נִתְבַּסֵּם הָעוֹלָם, כְּשֶׁעָמְדוּ עַל הַר סִינַי, וְנִתְמַלֵּא כֻּלּוֹ אֵשׁ, שֶׁנֶּאֱמַר** (דברים ד יא) **וְהָהָר בֹּעֵר בָּאֵשׁ עַד לֵב הַשָּׁמָיִם. ר' יִצְחָק אָמַר, וְהַתּוֹרָה נִהְיְתָה בְּרִית בֵּין הַשֵּׁם וְהָעוֹלָם, שֶׁנִּמְשְׁלָה לָאֵשׁ, שֶׁנֶּאֱמַר** (ירמיה כג כט) **הֲלוֹא כֹה דְבָרִי כָּאֵשׁ, וְזֶהוּ בְּרִית אֵשׁ בְּרֵאשִׁית.**

לשון הקודש

שֶׁנִּמְשְׁלוּ לְאֵשׁ, שֶׁנֶּאֱמַר (יחזקאל טו) מֵהָאֵשׁ יָצְאוּ וְהָאֵשׁ תֹּאכְלֵם. רְצוֹנוֹ לוֹמַר, מֵהָאֵשׁ יָצְאוּ בְּתְחִלַּת הָעוֹלָם כְּשֶׁנִּבְרָא.

לָכֵן בַּתְּחִלָּה אָמַר, אֶמְחֶה אֶת הָאָדָם אֲשֶׁר בָּרָאתִי בַּמַּיִם, שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה נז) וְהָרְשָׁעִים כַּיָּם נִגָּרָשׁ, לְאַחַר כֵּן נֶאֱמַר, מֵהָאֵשׁ יָצְאוּ וְהָאֵשׁ תֹּאכְלֵם. אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: עַד כָּאן הָיוּ נִמּוֹקִים בַּמַּיִם, מִכָּאן וָאֵילָךְ – מֵהָאֵשׁ יָצְאוּ וְהָאֵשׁ תֹּאכְלֵם.

וּכְשֶׁחָטְאוּ אַחַר כֵּן, דָּן אוֹתָם בָּאֵשׁ, שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית יט, כד) וַה' הִמְטִיר עַל סְדֹם וְעַל עֲמֹרָה גָּפְרִית וָאֵשׁ. וְאֵימָתַי נִתְבַּסֵּם הָעוֹלָם? כְּשֶׁעָמְדוּ עַל הַר סִינַי, וְנִתְמַלֵּא כֻּלּוֹ אֵשׁ, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים ד, יא) וְהָהָר בֹּעֵר בָּאֵשׁ עַד לֵב הַשָּׁמָיִם. רַבִּי יִצְחָק אָמַר, וְהַתּוֹרָה נִהְיְתָה בְּרִית בֵּין הַשֵּׁם וְהָעוֹלָם, שֶׁנִּמְשְׁלָה בָּאֵשׁ, שֶׁנֶּאֱמַר (ירמיה כג, כט) הֲלוֹא כֹה דְבָרִי כָּאֵשׁ, וְזֶהוּ בְּרִית אֵשׁ, בְּרֵאשִׁית.

ר' יוֹחָנָן פָּתַח, (משלי כד ג) **בְּחָכְמָה יִבָּנֶה בָיִת, שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים צָרִיךְ אָדָם לַעֲשׂוֹת בְּדַרְכֵי הָעוֹלָם, וְאֵלּוּ הֵן: לִבְנוֹת בֵּית מוֹשָׁבוֹ, וְלִיטַּע כֶּרֶם לְהִתְפַּרְנֵס בּוֹ, וְאַחַר כַּךְ לָקַחַת לוֹ אִשָּׁה, וּלְהוֹלִיד בָּנִים, לְפַרְנְסָם בָּהֶם. וְלֹא כְּדֶרֶךְ הַשּׁוֹטִים, הַלּוֹקְחִים אִשָּׁה בַּתְּחִלָּה, וְאַחַר כָּךְ נוֹטְעִים כֶּרֶם, וְאַחַר כָּךְ בּוֹנִים בָּיִת.**

כִּי הָא דְּאָמַר רִבִּי סִימוֹן, כָּל הַלּוֹקֵחַ לוֹ אִשָּׁה, וְאֵין לוֹ בַּתְּחִלָּה בַּמֶּה שֶׁיּוּכַל לְפַרְנְסָהּ, הֲרֵי זֶה חָפְשִׁי מִן הַמִּצְוֹת, בַּמֵּתִים הַנִּקְרָאִים חָפְשִׁים, שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים פח יד) **בַּמֵּתִים חָפְשִׁי. וְלָמָּה נִקְרָא חָפְשִׁי. לְפִי שֶׁהוּא חָפְשִׁי מִן הַמִּצְוֹת, מִפְּנֵי שֶׁלֹּא יוּכַל לְהִשְׁתַּדֵּל בַּעֲבוֹדַת בּוֹרְאוֹ, אֶלָּא בַּעֲבוֹדַת אִשְׁתּוֹ.**

לשון הקודש

רַבִּי יוֹחָנָן פָּתַח, (משלי כג) בְּחָכְמָה יִבָּנֶה בָּיִת – שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים צָרִיךְ אָדָם לַעֲשׂוֹת בְּדַרְכֵי הָעוֹלָם, וְאֵלּוּ הֵן: לִבְנוֹת בֵּית מוֹשָׁבוֹ, וְלִטַּע כֶּרֶם לְהִתְפַּרְנֵס בּוֹ, וְאַחַר כָּךְ לָקַחַת לוֹ אִשָּׁה, וּלְהוֹלִיד בָּנִים, לְפַרְנְסָם בָּהֶם. וְלֹא כְּדֶרֶךְ הַשּׁוֹטִים, הַלּוֹקְחִים אִשָּׁה בַּתְּחִלָּה, וְאַחַר כָּךְ נוֹטְעִים כֶּרֶם, וְאַחַר כָּךְ בּוֹנִים בַּיִת.

כִּי זֶה שֶׁאָמַר רַבִּי סִימוֹן, כָּל הַלּוֹקֵחַ לוֹ אִשָּׁה וְאֵין לוֹ בַּתְּחִלָּה בְּמַה שֶׁיּוּכַל לְפַרְנְסָהּ, הֲרֵי זֶה חָפְשִׁי מִן הַמִּצְוֹת, כַּמֵּתִים הַנִּקְרָאִים חָפְשִׁים, שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים פח) בַּמֵּתִים חָפְשִׁי. וְלָמָּה נִקְרָא חָפְשִׁי? לְפִי שֶׁהוּא חָפְשִׁי מִן הַמִּצְוֹת, מִפְּנֵי שֶׁלֹּא יוּכַל לְהִשְׁתַּדֵּל בַּעֲבוֹדַת בּוֹרְאוֹ, אֶלָּא בַּעֲבוֹדַת אִשְׁתּוֹ.

ר' יְהוּדָה אוֹמֵר, כְּאִלּוּ לוֹקֵחַ עֲבוֹדָה זָרָה לְעַצְמוֹ.
דְּאָמַר רִבִּי יְהוּדָה, בַּתְּחִלָּה הָיוּ הַחֲכָמִים וְהַחֲסִידִים לוֹקְחִין אִשָּׁה, וְלֹא הָיָה לָהֶם דֵּי פַּרְנָסָתָם, וּמְמִיתִים עַצְמָם בָּרָעָב וּבַצָּמָא, וּמַנִּיחִים כָּל חַיֵּי הָעוֹלָם הַזֶּה, וְעוֹסְקִים בַּתּוֹרָה וּבְמִצְוֹת וּבַעֲבוֹדַת בּוֹרְאָם. אֲבָל בַּזְּמַן הַזֶּה שֶׁהָעוֹלָם טָרוּד אַחַר הַפַּרְנָסָה, צָרִיךְ לְכוֹנֵן בַּיִת בַּתְּחִלָּה, וּלְזַמֵּן מְזוֹנוֹתָיו, וְאַחַר כַּךְ לָקַחַת אִשָּׁה, וְיָכוֹל לַעֲבֹד בּוֹרְאוֹ, וְלַעֲסֹק בַּתּוֹרָה. כִּי הָא דְּאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה, אִם אֵין קֶמַח אֵין תּוֹרָה.

וְאָמַר רִבִּי יְהוּדָה, מֵאַחַר שֶׁהָאָדָם נוֹשֵׂא אִשָּׁה, אָז נִקְרָא עֶבֶד ה', מִפְּנֵי שֶׁלִּבּוֹ פָּנוּי מִלְהִסְתַּכֵּל בַּעֲבֵירָה וּבַנָּשִׁים, וּמִלָּתוּר אַחַר לִבָּבוֹ וְעֵינָיו, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (במדבר טו לט) **וְלֹא תָתוּרוּ אַחֲרֵי**

לשון הקודש

רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, כְּאִלּוּ לוֹקֵחַ עֲבוֹדָה זָרָה לְעַצְמוֹ. שֶׁאָמַר רַבִּי יְהוּדָה, בַּתְּחִלָּה הָיוּ הַחֲכָמִים וְהַחֲסִידִים לוֹקְחִים אִשָּׁה, וְלֹא הָיָה לָהֶם דֵּי פַּרְנָסָתָם, וּמְמִיתִים עַצְמָם בָּרָעָב וּבַצָּמָא, וּמַנִּיחִים כָּל חַיֵּי הָעוֹלָם הַזֶּה, וְעוֹסְקִים בַּתּוֹרָה וּבַמִּצְוֹת וּבַעֲבוֹדַת בּוֹרְאָם. אֲבָל בַּזְּמַן הַזֶּה שֶׁהָעוֹלָם טָרוּד אַחַר הַפַּרְנָסָה, צָרִיךְ לְכוֹנֵן בַּיִת בַּתְּחִלָּה, וּלְזַמֵּן מְזוֹנוֹתָיו, וְאַחַר כָּךְ לָקַחַת אִשָּׁה, וְיָכוֹל לַעֲבֹד בּוֹרְאוֹ, וְלַעֲסֹק בַּתּוֹרָה. כִּי הָא דְּאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה, אִם אֵין קֶמַח אֵין תּוֹרָה.

וְאָמַר רַבִּי יְהוּדָה, מֵאַחַר שֶׁהָאָדָם נוֹשֵׂא אִשָּׁה, אָז נִקְרָא עֶבֶד ה', מִפְּנֵי שֶׁלִּבּוֹ פָּנוּי מִלְהִסְתַּכֵּל בַּעֲבֵירָה וּבַנָּשִׁים, וּמִלָּתוּר אַחַר לִבָּבוֹ וְעֵינָיו, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר טו) וְלֹא תָתוּרוּ אַחֲרֵי לִבַבְכֶם וְאַחֲרֵי עֵינֵיכֶם וגו'.

לְבַבְכֶם וְאַחֲרֵי עֵינֵיכֶם וגו'. לְפִיכָךְ צָרִיךְ אָדָם לְהִשְׁתַּדֵּל לְכוֹנֵן בַּיִת בָּראשׁ, וְלַעֲשׂוֹת יְשׁוּב בַּבַּיִת.

וּמִמִּי אַתָּה לָמֵד, מֵהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. קֹדֶם בָּנָה בַּיִת וְכוֹנְנוֹ, וְזִימֵּן כָּל הַפַּרְנָסָה וְהַמְּזוֹנוֹת, קֹדֶם שֶׁיָּבֹא אָדָם לָעוֹלָם. וּבָרָא אֶת הָעוֹלָם בָּראשׁ, שֶׁהוּא הַבַּיִת. וְזִימֵּן כָּל הַפַּרְנָסָה הָאֵיךְ. בָּרָא אֶת הַבְּהֵמוֹת, וְאֶת הַחַיּוֹת, וְאֶת הָעוֹפוֹת וְהַדָּגִים הַצְּמָחִים וְהָאֵילָנוֹת, שֶׁהֵם זִימּוֹן (דף י ע"ב) כָּל הַפַּרְנָסָה. לְאַחַר שֶׁהֵכִין הַבַּיִת וְהַפַּרְנָסָה, הֵבִיא אֶת הָאָדָם, וּבָרָא אוֹתוֹ וְאֶת אִשְׁתּוֹ וְהוֹלִידוּ בָּנִים וְעָשׂוּ יְשׁוּב בַּבַּיִת. וְעַל כֵּן נֶאֱמַר בְּרֵאשִׁית, בֵּית רֹאשׁ. כַּאֲשֶׁר תָּבִין בָּאוֹתִיּוֹת, תִּמְצָא בי"ת רֹאשׁ. וְכֵן הַתְחָלָה הַתּוֹרָה בְּרֵאשִׁית, כְּלוֹמַר בֵּית רֵאשִׁית, וְהַכֹּל עִנְיָן אֶחָד.

לשון הקודש

לְפִיכָךְ צָרִיךְ אָדָם לְהִשְׁתַּדֵּל לְכוֹנֵן בַּיִת בָּראשׁ, וְלַעֲשׂוֹת יְשׁוּב בַּבַּיִת.

וּמִמִּי אַתָּה לָמֵד? מֵהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. קֹדֶם בָּנָה בַּיִת וְכוֹנְנוֹ, וְזִמֵּן כָּל הַפַּרְנָסָה וְהַמְּזוֹנוֹת קֹדֶם שֶׁיָּבֹא אָדָם לָעוֹלָם. וּבָרָא אֶת הָעוֹלָם בָּראשׁ, שֶׁהוּא הַבַּיִת. וְזִמֵּן כָּל הַפַּרְנָסָה הָאֵיךְ? בָּרָא אֶת הַבְּהֵמוֹת, וְאֶת הַחַיּוֹת, וְאֶת הָעוֹפוֹת וְהַדָּגִים הַצְּמָחִים וְהָאֵילָנוֹת, שֶׁהֵם זִמּוֹן כָּל הַפַּרְנָסָה. לְאַחַר שֶׁהֵכִין הַבַּיִת וְהַפַּרְנָסָה, הֵבִיא אֶת הָאָדָם, וּבָרָא אוֹתוֹ וְאֶת אִשְׁתּוֹ וְהוֹלִידוּ בָּנִים וְעָשׂוּ יְשׁוּב בַּבַּיִת. וְעַל כֵּן נֶאֱמַר בְּרֵאשִׁית, בֵּית רֹאשׁ. כַּאֲשֶׁר תָּבִין בָּאוֹתִיּוֹת, תִּמְצָא בי"ת רֹאשׁ. וְכֵן הַתְחָלָה הַתּוֹרָה בְּרֵאשִׁית, כְּלוֹמַר בֵּית רֵאשִׁית, וְהַכֹּל עִנְיָן אֶחָד.

וְעִם כָּל זֶה צָרִיךְ הָאָדָם לְהִשְׁתַּדֵּל בְּדֶרֶךְ אֶרֶץ, וְלַעֲשׂוֹת עִתִּים לַתּוֹרָה, וְלִהְיוֹת עֲמָלוֹ בִּשְׁתֵּי הַדְּרָכִים הָאֵלּוּ, מִפְּנֵי שֶׁיְּגִיעַת שְׁנֵיהֶם מַשְׁכַּחַת עָוֹן. וְשֶׁמָּא יֹאמַר אָדָם חֲרִיבִי בֶּן אֲבוֹת הָעוֹלָם, מִמִּשְׁפָּחָה גְּדוֹלָה, אֵינִי רָאוּי לַעֲשׂוֹת מְלָאכָה וְלֹא לְהִתְבַּזּוֹת. אֱמֹר לוֹ, שׁוֹטֶה, כְּבָר קִדְּמָךְ יוֹצְרָךְ, שֶׁנֶּאֱמַר בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים אֵת הַשָּׁמַיִם וְאֵת הָאָרֶץ, וְהוּא עָשָׂה מְלָאכָה קוֹדֶם שֶׁבָּאתָ לָעוֹלָם. וּמְנָא לָן. שֶׁנֶּאֱמַר מִכָּל מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר בָּרָא אֱלֹהִים לַעֲשׂוֹת. קָרָא אוֹתָהּ מְלָאכָה. וְכֵן וַיִּשְׁבֹּת בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מִכָּל מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה.

כְּהָא דְּאָמַר רִ' יוֹחָנָן, בֹּא וּרְאֵה, לָמָּה בָּרָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת הָאָדָם אַחֲרוֹן לְכָל הַנִּבְרָאִים. אֶלָּא לְלַמֶּדְךָ, שֶׁעָשָׂה בְּכָל יוֹם וָיוֹם

לשון הקודש

וְעִם כָּל זֶה צָרִיךְ הָאָדָם לְהִשְׁתַּדֵּל בְּדֶרֶךְ אֶרֶץ, וְלַעֲשׂוֹת עִתִּים לַתּוֹרָה, וְלִהְיוֹת עֲמָלוֹ בִּשְׁתֵּי הַדְּרָכִים הָאֵלּוּ, מִפְּנֵי שֶׁיְּגִיעַת שְׁנֵיהֶם מַשְׁכַּחַת עָוֹן. וְשֶׁמָּא יֹאמַר אָדָם: חֲרִיבִי בֶּן אֲבוֹת הָעוֹלָם, מִמִּשְׁפָּחָה גְּדוֹלָה, אֵינִי רָאוּי לַעֲשׂוֹת מְלָאכָה וְלֹא לְהִתְבַּזּוֹת. אֱמֹר לוֹ: שׁוֹטֶה, כְּבָר קִדְּמָךְ יוֹצְרָךְ, שֶׁנֶּאֱמַר בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים אֵת הַשָּׁמַיִם וְאֵת הָאָרֶץ, וְהוּא עָשָׂה מְלָאכָה קֹדֶם שֶׁבָּאתָ לָעוֹלָם. וּמִנַּיִן לָנוּ? שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית ב) מִכָּל מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר בָּרָא אֱלֹהִים לַעֲשׂוֹת. קָרָא אוֹתָהּ מְלָאכָה. וְכֵן (שם) וַיִּשְׁבֹּת בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מִכָּל מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה.

כְּמוֹ זֶה שֶׁאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, בֹּא וּרְאֵה, לָמָּה בָּרָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת הָאָדָם אַחֲרוֹן לְכָל הַנִּבְרָאִים. אֶלָּא לְלַמֶּדְךָ, שֶׁעָשָׂה בְּכָל יוֹם וָיוֹם מְלַאכְתּוֹ, וּבָרָא

מְלַאכְתּוֹ, וּבָרָא הָעוֹלָם וְכָל צְבָאָם, וּבְיוֹם הַשִּׁשִּׁי שֶׁהוּא אַחֲרוֹן לְמְלַאכְתּוֹ, בָּרָא בּוֹ אֶת הָאָדָם. אָמַר לוֹ לָאָדָם, עַד כָּאן הָיִיתִי אֲנִי מִשְׁתַּדֵּל בַּמְּלָאכָה, מִכָּאן וָאֵילָךְ אַתָּה תִּשְׁתַּדֵּל בָּהּ, וְזֶהוּ בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים, קוֹדֶם שֶׁיָּבֹא אָדָם לָעוֹלָם.

וְאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, לָמָּה נִבְרָא אָדָם בְּצֶלֶם אֱלֹהִים. שֶׁנֶּאֱמַר וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם בְּצַלְמוֹ. מָשָׁל לְמֶלֶךְ שֶׁהָיָה מוֹשֵׁל עַל הַמְּדִינָה, וְהָיָה בּוֹנֶה בִּירָנִיּוֹת וְתִיקוּנִין לָעִיר, וְכָל בְּנֵי הָעִיר מִשְׁתַּעְבְּדִין תַּחְתָּיו. יוֹם אֶחָד קָרָא לְכָל בְּנֵי הָעִיר, וּמִינָּה עֲלֵיהֶם שַׂר אֶחָד שֶׁלּוֹ, אָמַר, עַד כָּאן הָיִיתִי טוֹרֵחַ בְּכָל צָרְכֵי הָעִיר, וְלַעֲשׂוֹת מִגְדָּלִים וּבִירָנִיּוֹת, מִכָּאן וָאֵילָךְ חֲרֵי זֶה כָּמוֹנִי.

לשון הקודש

הָעוֹלָם וְכָל צְבָאָם, וּבְיוֹם הַשִּׁשִּׁי, שֶׁהוּא אַחֲרוֹן לְמְלַאכְתּוֹ, בָּרָא בּוֹ אֶת הָאָדָם. אָמַר לוֹ לָאָדָם: עַד כָּאן הָיִיתִי אֲנִי מִשְׁתַּדֵּל בַּמְּלָאכָה, מִכָּאן וְאֵילָךְ אַתָּה תִּשְׁתַּדֵּל בָּהּ. וְזֶהוּ בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים, קֹדֶם שֶׁיָּבֹא אָדָם לָעוֹלָם.

וְאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, לָמָּה נִבְרָא אָדָם בְּצֶלֶם אֱלֹהִים, שֶׁנֶּאֱמַר (שם א) וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם בְּצַלְמוֹ? מָשָׁל לְמֶלֶךְ שֶׁהָיָה מוֹשֵׁל עַל הַמְּדִינָה, וְהָיָה בּוֹנֶה בִּירָנִיּוֹת וְתִקוּנִים לָעִיר, וְכָל בְּנֵי הָעִיר מִשְׁתַּעְבְּדִים תַּחְתָּיו. יוֹם אֶחָד קָרָא לְכָל בְּנֵי הָעִיר, וּמִנָּה עֲלֵיהֶם שַׂר אֶחָד שֶׁלּוֹ. אָמַר: עַד כָּאן הָיִיתִי טוֹרֵחַ בְּכָל צָרְכֵי הָעִיר, וְלַעֲשׂוֹת מִגְדָּלִים וּבִירָנִיּוֹת, מִכָּאן וְאֵילָךְ חֲרֵי זֶה כָּמוֹנִי.

כְּעִנְיַן זֶה נֶאֱמַר בָּאָדָם, וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם בְּצַלְמוֹ, וְאָמַר לֵיהּ רְאֵה בְּנִיתִי כָּל הָעִיר וְכָל אֲשֶׁר בָּהּ, וְכַאֲשֶׁר הָיִיתִי מוֹשֵׁל עָלֶיהָ וּבוֹנֶה אוֹתָהּ בְּכָל חֶפְצִי, כָּךְ אַתָּה תִּבְנֶה וְתַעֲשֶׂה מְלֹאכֶת הָעוֹלָם. מִכָּאן וָאֵילָךְ יִהְיֶה הַכֹּל מָסוּר בְּיָדֶךָ, וְכוּלָּם יִהְיוּ מְשׁוּעְבָּדִים תַּחְתֶּיךָ, וְיִרְאִים מִמְּךָ, כַּאֲשֶׁר הָיוּ יְרֵאִים מִמֶּנִּי, שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית ט ב) וּמוֹרַאֲכֶם וְחִתְּכֶם יִהְיֶה עַל כָּל חַיַּת הָאָרֶץ. וְעַל כֵּן בְּצֶלֶם אֱלֹהִים עָשָׂה אוֹתוֹ. וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם בְּצַלְמוֹ, לַעֲשׂוֹת כָּל צָרְכֵי הָעוֹלָם וְתִיקּוּנָיו, כַּאֲשֶׁר הוּא עָשָׂה בַּתְּחִלָּה.

בְּרֵאשִׁית, כְּתִיב (משלי ח כב) ה' קָנָנִי רֵאשִׁית דַּרְכּוֹ קֶדֶם מִפְעָלָיו מֵאָז, הַפָּסוּק הַזֶּה חוֹזֵר עַל כָּל הַתּוֹרָה, שֶׁהִיא הָיְתָה רֵאשִׁית

לשון הקודש

כְּעִנְיַן זֶה נֶאֱמַר בָּאָדָם, וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם בְּצַלְמוֹ, וְאָמַר לוֹ: רְאֵה בְּנִיתִי כָּל הָעִיר וְכָל אֲשֶׁר בָּהּ. וְכַאֲשֶׁר הָיִיתִי מוֹשֵׁל עָלֶיהָ וּבוֹנֶה אוֹתָהּ בְּכָל חֶפְצִי – כָּךְ אַתָּה תִּבְנֶה וְתַעֲשֶׂה מְלֹאכֶת הָעוֹלָם. מִכָּאן וְאֵילָךְ יִהְיֶה הַכֹּל מָסוּר בְּיָדֶךָ, וְכֻלָּם יִהְיוּ מְשֻׁעְבָּדִים תַּחְתֶּיךָ וְיִרְאִים מִמְּךָ כַּאֲשֶׁר הָיוּ יְרֵאִים מִמֶּנִּי, שֶׁנֶּאֱמַר (שם ט, ב) וּמוֹרַאֲכֶם וְחִתְּכֶם יִהְיֶה עַל כָּל חַיַּת הָאָרֶץ. וְעַל כֵּן בְּצֶלֶם אֱלֹהִים עָשָׂה אוֹתוֹ. וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם בְּצַלְמוֹ, לַעֲשׂוֹת כָּל צָרְכֵי הָעוֹלָם וְתִיקּוּנָיו כַּאֲשֶׁר הוּא עָשָׂה בַּתְּחִלָּה.

בְּרֵאשִׁית, כָּתוּב (משלי ח) ה' קָנָנִי רֵאשִׁית דַּרְכּוֹ קֶדֶם מִפְעָלָיו מֵאָז. הַפָּסוּק הַזֶּה חוֹזֵר עַל כָּל הַתּוֹרָה, שֶׁהִיא הָיְתָה רֵאשִׁית

דַּרְכֵי אֵל, שֶׁהַתּוֹרָה נִבְרֵאת אַלְפַּיִם שָׁנָה קוֹדֶם שֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם.

דְּאָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, שִׁבְעָה דְּבָרִים נִבְרְאוּ עַד שֶׁלֹּא נִבְרָא הָעוֹלָם. וְאֵלּוּ הֵם: הַתּוֹרָה. וְגַן עֵדֶן. וְגֵיהִנֹּם. וְכִסֵּא הַכָּבוֹד. וּבֵית הַמִּקְדָּשׁ. וְשְׁמוֹ שֶׁל מָשִׁיחַ. וְהַתְּשׁוּבָה. וּבַתּוֹרָה בָּרָא אֶת הָעוֹלָם, שֶׁנֶּאֱמַר ה' קָנָנִי וגו'. וְזֶהוּ בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים, רְצוֹנוֹ לוֹמַר עִם רֵאשִׁית, שֶׁהִיא הַתּוֹרָה, בָּרָא אֱלֹהִים אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ. אָמַר רִבִּי יְהוּדָה בֹּא וּרְאֵה כַּמָּה הֶפְרֵשׁ יֵשׁ בֵּין הַתּוֹרָה וְהָעוֹלָם, שֶׁהָעוֹלָם נִבְרָא בְּשִׁשֶּׁת יָמִים, וְהַתּוֹרָה בְּאַרְבָּעִים יוֹם וְאַרְבָּעִים לָיְלָה.

רַבִּי יוֹחָנָן הֲוֵי אָזִיל מִקֵּסָרִי לְלוּד, וְהָיָה מְטַיֵּיל עִמֵּיהּ ר' חִיָּיא בַּר אַבָּא, כַּד מָטוֹ חַד בֵּי חֶקֶל, אָמַר רִבִּי יוֹחָנָן, הַאי הֲוֵי דִּידִי, וְזַבִּינְתֵּיהּ,

לשון הקודש

דַּרְכֵי הָאֵל, שֶׁהַתּוֹרָה נִבְרֵאת אַלְפַּיִם שָׁנָה קֹדֶם שֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם.

שֶׁאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, שִׁבְעָה דְּבָרִים נִבְרְאוּ עַד שֶׁלֹּא נִבְרָא הָעוֹלָם, וְאֵלּוּ הֵם: הַתּוֹרָה, וְגַן עֵדֶן, וְגֵיהִנֹּם, וְכִסֵּא הַכָּבוֹד, וּבֵית הַמִּקְדָּשׁ, וּשְׁמוֹ שֶׁל מָשִׁיחַ, וְהַתְּשׁוּבָה. וּבַתּוֹרָה בָּרָא אֶת הָעוֹלָם, שֶׁנֶּאֱמַר (שם) ה' קָנָנִי וְגוֹ'. וְזֶהוּ בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים. רוֹצֶה לוֹמַר עִם רֵאשִׁית, שֶׁהִיא הַתּוֹרָה, בָּרָא אֱלֹהִים אֵת הַשָּׁמַיִם וְאֵת הָאָרֶץ. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, בֹּא וּרְאֵה כַּמָּה הֶפְרֵשׁ יֵשׁ בֵּין הַתּוֹרָה וְהָעוֹלָם, שֶׁהָעוֹלָם נִבְרָא בְּשִׁשֶּׁת יָמִים, וְהַתּוֹרָה בְּאַרְבָּעִים יוֹם וְאַרְבָּעִים לַיְלָה.

רַבִּי יוֹחָנָן הָיָה הוֹלֵךְ מִקֵּיסָרִי לְלוּד, וְהָיָה מְטַיֵּל עִמּוֹ רַבִּי חִיָּיא בַּר אַבָּא. כְּשֶׁהִגִּיעוּ

כְּדֵי לְמִזְכֵּי בְּאוֹרַיְיתָא. בָּכָה ר' חִיָּיא בַּר אַבָּא, אָמַר לֵיהּ וְלָמָּה אַתְּ בָּכֵי. אָמַר לֵיהּ, דְּלָא שַׁבְקַת לְסִיבוּתִיךְ כְּלוּם.

אָמַר לֵיהּ, חִיָּיא בְּנִי, קַלָּה הוּא בְּעֵינֶיךָ מַה דַּעֲבָדִית, דְּשַׁבְקִית דָּבָר שֶׁנִּבְרָא בְּשִׁשָּׁה יָמִים, בַּעֲבוּר דָּבָר שֶׁנִּבְרָא בְּאַרְבָּעִים יוֹם, שֶׁנֶּאֱמַר (שמות לד כה) וַיְהִי שָׁם עִם ה' אַרְבָּעִים יוֹם וְאַרְבָּעִים לָיְלָה וְקָנִיתִי דְּבָרִים גְּדוֹלִים וְטוֹבִים שֶׁאֵינָם בָּעוֹלָם, וְהֵם עֵצָה וְתוּשִׁיָּה וְחָכְמָה וּגְבוּרָה, שֶׁנֶּאֱמַר (משלי ח יד) לִי עֵצָה וְתוּשִׁיָּה אֲנִי בִינָה לִי גְּבוּרָה.

ר' יוֹחָנָן כַּד הֲוָה לָעֵי בְּאוֹרַיְיתָא, הֲווֹ אַנְפּוֹי זְהִירִין כְּזוֹהֲרָא דִּשְׁמִשָּׁא, יוֹמָא חַד פָּגַע בֵּיהּ ר' יוֹסִי, אֲמַר לֵיהּ חָמָא אַנְפָּךְ זְהִירִין כְּזוֹהֲרָא דִּשְׁמִשָּׁא, אָמַר

לשון הקודש

לְשָׁדֶה אַחַת, אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: זֶה הָיָה שֶׁלִּי וּמָכַרְתִּי אוֹתוֹ כְּדֵי לִזְכּוֹת בַּתּוֹרָה. בָּכָה רַבִּי חִיָּיא בַּר אַבָּא. אָמַר לוֹ: וְלָמָּה אַתָּה בוֹכֶה? אָמַר לוֹ: שֶׁלֹּא הִשְׁאַרְתָּ לְזִקְנָתְךָ כְּלוּם.

אָמַר לוֹ: חִיָּיא בְּנִי, קַלָּה הוּא בְּעֵינֶיךָ מַה שֶּׁעָשִׂיתִי, שֶׁהִשְׁאַרְתִּי דָּבָר שֶׁנִּבְרָא בְּשִׁשָּׁה יָמִים בַּעֲבוּר דָּבָר שֶׁנִּבְרָא בְּאַרְבָּעִים, שֶׁנֶּאֱמַר (שמות לד) וַיְהִי שָׁם עִם ה' אַרְבָּעִים יוֹם וְאַרְבָּעִים לָיְלָה, וְקָנִיתִי דְּבָרִים גְּדוֹלִים וְטוֹבִים שֶׁאֵינָם בָּעוֹלָם, וְהֵם עֵצָה וְתוּשִׁיָּה וְחָכְמָה וּגְבוּרָה, שֶׁנֶּאֱמַר (משלי ח, יד) לִי עֵצָה וְתוּשִׁיָּה אֲנִי בִינָה לִי גְּבוּרָה.

כְּשֶׁהָיָה רַבִּי יוֹחָנָן עוֹסֵק בַּתּוֹרָה, הָיוּ פָּנָיו מְאִירִים כְּזֹהַר הַשֶּׁמֶשׁ. יוֹם אֶחָד פָּגַשׁ בּוֹ רַבִּי יוֹסֵי. אָמַר לוֹ: רְאֵה פָּנֶיךָ זוֹהֲרִים כְּזֹהַר הַשֶּׁמֶשׁ. אָמַר לוֹ: אֵינוֹ אֶלָּא

לֵיהּ לָאו הוּא אֶלָּא שְׁמַעְתָּא דְּנָהֲרָא לִי. קְרָא עֲלֵיהּ (שופטים ה לא) וְאוֹהֲבָיו כְּצֵאת הַשֶּׁמֶשׁ בִּגְבוּרָתוֹ.

ר' יִצְחָק אָמַר, הַתּוֹרָה נִקְרֵאת תּוּשִׁיָּה בַּתְּחִלָּה. וְאַחַר כַּךְ גְּבוּרָה, שֶׁנֶּאֱמַר (משלי ח יד) לִי עֵצָה וְתוּשִׁיָּה וגו', תֵּדַע לָךְ כִּי בַּתְּחִלָּה נִקְרֵאת תּוּשִׁיָּה, שֶׁמַּתֶּשֶׁת כֹּחוֹ שֶׁל אָדָם, מִפְּנֵי שֶׁיֵּשׁ לוֹ לְהִלָּחֵם עִם יֵצֶר הָרָע, וּלְכַתֵּת כָּל גּוּפוֹ בְּבֵית הַמִּדְרָשׁ, עַד שֶׁיְּרַגִּיל אוֹתוֹ בַּתּוֹרָה. כֵּיוָן שֶׁהוּא רָגִיל לַעֲסוֹק בַּתּוֹרָה, אָז יֵשׁ לוֹ שִׂמְחָה וּגְבוּרָה, שֶׁנֶּאֱמַר אֲנִי בִינָה לִי גְבוּרָה, רְצוֹנוֹ לוֹמַר כְּשֶׁאָדָם רָגִיל בַּתּוֹרָה וּבַחָכְמָה, אָז יֵשׁ לוֹ תִּפְאֶרֶת, וְאֵיזוֹ הִיא גְּבוּרָה, לְהִלָּחֵם מִלְחֲמוֹת ה', שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר כא יד) עַל כֵּן יֵאָמַר בְּסֵפֶר מִלְחֲמֹת ה', שָׁם תְּהֵא הַמִּלְחָמָה וְהַגְּבוּרָה.

לשון הקודש

שֶׁהַשִּׁעוּר מֵאִיר לִי. קְרָא עָלָיו (שופטים ה, לא) וְאֹהֲבָיו כְּצֵאת הַשֶּׁמֶשׁ בִּגְבוּרָתוֹ.

רַבִּי יִצְחָק אָמַר, הַתּוֹרָה נִקְרֵאת תּוּשִׁיָּה בַּתְּחִלָּה, וְאַחַר כָּךְ גְּבוּרָה, שֶׁנֶּאֱמַר לִי עֵצָה וְתוּשִׁיָּה וְגוֹ'. תֵּדַע לְךָ, כִּי בַּתְּחִלָּה נִקְרֵאת תּוּשִׁיָּה, שֶׁמַּתֶּשֶׁת כֹּחוֹ שֶׁל אָדָם, מִפְּנֵי שֶׁיֵּשׁ לוֹ לְהִלָּחֵם עִם יֵצֶר הָרָע, וּלְכַתֵּת כָּל גּוּפוֹ בְּבֵית הַמִּדְרָשׁ, עַד שֶׁיְּרַגִּיל אוֹתוֹ בַּתּוֹרָה. כֵּיוָן שֶׁהוּא רָגִיל לַעֲסֹק בַּתּוֹרָה, אָז יֵשׁ לוֹ שִׂמְחָה וּגְבוּרָה, שֶׁנֶּאֱמַר אֲנִי בִינָה לִי גְבוּרָה. רוֹצֶה לוֹמַר, כְּשֶׁאָדָם רָגִיל בַּתּוֹרָה וּבַחָכְמָה, אָז יֵשׁ לוֹ תִּפְאֶרֶת. וְאֵיזוֹ הִיא גְּבוּרָה? לְהִלָּחֵם מִלְחֲמוֹת ה', שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר כא, יד) עַל כֵּן יֵאָמַר בְּסֵפֶר מִלְחֲמֹת ה', שָׁם תְּהֵא הַמִּלְחָמָה וְהַגְּבוּרָה.

וּבַתּוֹרָה בָּרָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת הָעוֹלָם, שֶׁנֶּאֱמַר (משלי ח ל) **וָאֶהְיֶה אֶצְלוֹ אָמוֹן, אַל תִּקְרֵי אָמוֹן, אֶלָּא אוּמָּן. וְזֶהוּ בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים, עִם רֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ, וְזוֹ הִיא הַתּוֹרָה.**

ר' יְהוּדָה אוֹמֵר, לֹא נִבְרָא אֶלָּא בִּשְׁבִיל הַיִּרְאָה, שֶׁנִּקְרֵאת רֵאשִׁית, שֶׁנֶּאֱמַר (שם א י) **יִרְאַת ה' רֵאשִׁית דָּעַת. וּמְנָא לָן שֶׁהָעוֹלָם נִבְרָא עַל פִּי הַיִּרְאָה, שֶׁנֶּאֱמַר** (קהלת ג יד) **וְהָאֱלֹהִים עָשָׂה שֶׁיִּרְאוּ מִלְפָנָיו. עָשָׂה אֶת הָעוֹלָם, כְּדֵי שֶׁיִּרְאוּ מִלְפָנָיו, וְעַל פִּי הַיִּרְאָה שֶׁהִיא רֵאשִׁית, בָּרָא אֱלֹהִים אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ.**

בְּרֵאשִׁית, רַבִּי אֶלְעָזָר פָּתַח, (תהלים קכ א) **שִׁיר הַמַּעֲלוֹת אֶל ה' בַּצָּרָתָה לִי קָרָאתִי וַיַּעֲנֵנִי. שִׁירִים תְּאֵבִים בָּרָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא**

לשון הקודש

וּבַתּוֹרָה בָּרָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת הָעוֹלָם, שֶׁנֶּאֱמַר (משלי ח, ל) וָאֶהְיֶה אֶצְלוֹ אָמוֹן, אַל תִּקְרֵי אָמוֹן, אֶלָּא אָמָּן. וְזֶהוּ בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים, עִם רֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים אֵת הַשָּׁמַיִם וְאֵת הָאָרֶץ, וְזוֹ הִיא הַתּוֹרָה.

רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, לֹא נִבְרָא אֶלָּא בִּשְׁבִיל הַיִּרְאָה, שֶׁנִּקְרֵאת רֵאשִׁית, שֶׁנֶּאֱמַר (משלי א) יִרְאַת ה' רֵאשִׁית דָּעַת. וּמִנַּיִן לָנוּ שֶׁהָעוֹלָם נִבְרָא עַל פִּי הַיִּרְאָה? שֶׁנֶּאֱמַר (קהלת ג, יד) וְהָאֱלֹהִים עָשָׂה שֶׁיִּרְאוּ מִלְפָנָיו. עָשָׂה אֶת הָעוֹלָם כְּדֵי שֶׁיִּרְאוּ מִלְפָנָיו, וְעַל פִּי הַיִּרְאָה, שֶׁהִיא רֵאשִׁית, בָּרָא אֱלֹהִים אֵת הַשָּׁמַיִם וְאֵת הָאָרֶץ.

בְּרֵאשִׁית, רַבִּי אֶלְעָזָר פָּתַח (תהלים קכ) שִׁיר הַמַּעֲלוֹת אֶל ה' בַּצָּרָתָה לִי קָרָאתִי

בִּבְרִיאַת שָׁמַיִם וָאָרֶץ, כְּדֵי לְהַלְלוֹ וּלְשַׁבְּחוֹ, שֶׁהוּא יוֹצֵר הַכֹּל. הַשָּׁמַיִם אוֹמְרִים שִׁירָה לְפָנָיו, שֶׁנֶּאֱמַר (שם ט ב) הַשָּׁמַיִם מְסַפְּרִים כְּבוֹד אֵל, וְהָאָרֶץ אוֹמֶרֶת שִׁירָה, שֶׁנֶּאֱמַר (שם צו ב) שִׁירוּ לַה' כָּל הָאָרֶץ.

וְעוֹד, שֶׁכָּל הָעוֹלָם תְּאֵבִים וּשְׂמֵחִים לְפָאֵר לְיוֹצְרָם, בַּחֲזוֹתָם נִפְלְאוֹתָיו בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ, וְזֶהוּ בְּרֵאשִׁית. עַיִן בָּאוֹתִיּוֹת וְתִרְאֶה, שִׁי"ר תָּאֵ"ב. כְּלוֹמַר, תָּאֵ"ב לֵאמֹר שִׁי"ר, עַל נִפְלְאוֹתָיו בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ, אֵיזֶה הוּא אוֹתָם הַמַּעֲלוֹת שֶׁהָיָה דָּוִד הַמֶּלֶךְ עָלָיו הַשָּׁלוֹם אוֹמֵר. אֵלּוּ הֵם אוֹתָם הַשִּׁירִים שֶׁל אוֹתָן הַמַּעֲלוֹת, שֶׁהֵם הַשָּׁמַיִם, שֶׁנֶּאֱמַר (עמוס ט ו) הַבּוֹנֶה בַּשָּׁמַיִם מַעֲלוֹתָיו. וְדָוִד תָּאַב לָהֶם, וְהָיָה אוֹמְרָם, וְזֶהוּ (דף יא ע"א) שִׁיר תָּאֵב.

לשון הקודש

וַיַּעֲנֵנִי. שִׁירִים תְּאֵבִים בָּרָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בִּבְרִיאַת שָׁמַיִם וָאָרֶץ, כְּדֵי לְהַלְלוֹ וּלְשַׁבְּחוֹ, שֶׁהוּא יוֹצֵר הַכֹּל. הַשָּׁמַיִם אוֹמְרִים שִׁירָה לְפָנָיו, שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים יט) הַשָּׁמַיִם מְסַפְּרִים כְּבוֹד אֵל, וְהָאָרֶץ אוֹמֶרֶת שִׁירָה, שֶׁנֶּאֱמַר (שם צו) שִׁירוּ לַה' כָּל הָאָרֶץ.

וְעוֹד, שֶׁכָּל הָעוֹלָם תְּאֵבִים וּשְׂמֵחִים לְפָאֵר לְיוֹצְרָם בַּחֲזוֹתָם נִפְלְאוֹתָיו בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ, וְזֶהוּ בְּרֵאשִׁית. עַיִן בָּאוֹתִיּוֹת וְתִרְאֶה, שִׁי"ר תָּאֵ"ב. כְּלוֹמַר, תָּאֵ"ב לֵאמֹר שִׁי"ר עַל נִפְלְאוֹתָיו בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ, אֵיזֶה הוּא אוֹתָם הַמַּעֲלוֹת שֶׁהָיָה דָּוִד הַמֶּלֶךְ עָלָיו הַשָּׁלוֹם אוֹמֵר. אֵלּוּ הֵם אוֹתָם הַשִּׁירִים שֶׁל אוֹתָן הַמַּעֲלוֹת, שֶׁהֵם הַשָּׁמַיִם, שֶׁנֶּאֱמַר (עמוס ט ו) הַבּוֹנֶה בַּשָּׁמַיִם מַעֲלוֹתָו. וְדָוִד תָּאַב לָהֶם וְהָיָה אוֹמְרָם, וְזֶהוּ שִׁיר תָּאֵב.

וְאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, כְּתִיב (איוב לח ז) **בְּרָן יַחַד כּוֹכְבֵי בֹקֶר וַיָּרִיעוּ כָּל בְּנֵי אֱלֹהִים.** מָאן אִינּוּן בְּנֵי הָאֱלֹהִים. אֵלּוּ הֵם הַמַּלְאָכִים, שֶׁהֵם אוֹמְרִים שִׁירָה לִפְנֵי יוֹצֵר בְּרֵאשִׁית בְּכָל לַיְלָה, כְּנֶגֶד שָׁלֹשׁ מִשְׁמָרוֹת דַּהֲוֵי הַלַּיְלָה. וּבְכָל מִשְׁמָרָה וּמִשְׁמָרָה, כָּל כַּת וְכַת אוֹמֶרֶת שִׁירָה. וּבַמִּשְׁמָרָה הָאַחֲרוֹנָה שֶׁהִיא בְּסוֹפָהּ, וְהִיא לְעֵת הַבֹּקֶר, כָּל הַכּוֹכָבִים וְהַמַּזָּלוֹת, וְהַמַּלְאָכִים הַנִּקְרָאִים בְּנֵי הָאֱלֹהִים, הֵם אוֹמְרִים שִׁירָה, שֶׁנֶּאֱמַר, בְּרָן יַחַד כּוֹכְבֵי בֹקֶר וגו'.

וְכָל אֶחָד כְּפִי מַעֲלָתוֹ. לְהוֹרוֹת כִּי גָּבוֹהַּ מֵעַל גָּבוֹהַּ שׁוֹמֵר, כִּי מַעֲלוֹת יֵשׁ לָהֶם אֵלֶּה לְמַעְלָה מֵאֵלֶּה, עַל כֵּן נֶאֱמַר שִׁיר הַמַּעֲלוֹת, מִמַּעֲלוֹת הַמַּלְאָכִים שֶׁהֵם אוֹמְרִים שִׁירָה, וְזֶהוּ בְּרֵאשִׁית, שִׁי"ר תָּאֵ"ב, בָּרָא אֱלֹהִים אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ.

לשון הקודש

וְאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, כָּתוּב (איוב לח) בְּרָן יַחַד כּוֹכְבֵי בֹקֶר וַיָּרִיעוּ כָּל בְּנֵי אֱלֹהִים. מִי הֵם בְּנֵי הָאֱלֹהִים? אֵלּוּ הֵם הַמַּלְאָכִים, שֶׁהֵם אוֹמְרִים שִׁירָה לִפְנֵי יוֹצֵר בְּרֵאשִׁית בְּכָל לַיְלָה, כְּנֶגֶד שָׁלֹשׁ מִשְׁמָרוֹת שֶׁהָיָה הַלַּיְלָה, וּבְכָל מִשְׁמָרָה וּמִשְׁמָרָה כָּל כַּת וְכַת אוֹמֶרֶת שִׁירָה. וּבַמִּשְׁמָרָה הָאַחֲרוֹנָה שֶׁהִיא בְּסוֹפָהּ, וְהִיא לְעֵת הַבֹּקֶר, כָּל הַכּוֹכָבִים וְהַמַּזָּלוֹת, וְהַמַּלְאָכִים הַנִּקְרָאִים בְּנֵי הָאֱלֹהִים, הֵם אוֹמְרִים שִׁירָה, שֶׁנֶּאֱמַר בְּרָן יַחַד כּוֹכְבֵי בֹקֶר וְגוֹ'.

וְכָל אֶחָד כְּפִי מַעֲלָתוֹ, לְהוֹרוֹת (קהלת ה) כִּי גָּבוֹהַּ מֵעַל גָּבוֹהַּ שׁוֹמֵר, כִּי מַעֲלוֹת יֵשׁ לָהֶם אֵלֶּה לְמַעְלָה מֵאֵלֶּה, עַל כֵּן נֶאֱמַר שִׁיר לַמַּעֲלוֹת, מִמַּעֲלוֹת הַמַּלְאָכִים שֶׁהֵם אוֹמְרִים שִׁירָה, וְזֶהוּ בְּרֵאשִׁית, שִׁי"ר

רַבִּי חִזְקִיָּה הֲוָה אָזִיל בְּאוֹרְחָא, וַהֲוָה עִמֵּיהּ ר' יוֹסִי בַּר חֲלַפְתָּא, קָמוּ לְמֵיזַל. בָּתַר פַּלְגוּת לֵילְיָא, עַד דְּהֲווּ אָזְלֵי, אָמַר רִבִּי יוֹסִי לְרַבִּי חִזְקִיָּה, מַאי עָבִידְנָא, דְּהָא תָּנֵינָן לְעוֹלָם יֵצֵא אָדָם בְּכִי טוֹב.

אָמַר לֵיהּ רַבִּי חִזְקִיָּה, בְּרַיְיתָא הִיא, תָּא שְׁמַע סֵדֶר נְעִימוּת קָל גַּלְגַּלֵּי חַיּוֹתָא, דְּאִינּוּן מְשַׁבְּחָן שִׁירְתָא קַדָּם אֱלָהָנָא. עַד דְּאַרְכִין אוּדָנַיְהּ, שְׁמַע קָל תּוּשְׁבְּחָתָא נְעִימוּתָא, שְׁמַע דְּהֲווּ אָמְרֵי (תהלים ט ח) **וַה' לְעוֹלָם יֵשֵׁב וגו'.**

אָמַר לֵיהּ רַבִּי חִזְקִיָּה, בְּרִי, שָׁמַעְתָּ כְּלוּם. אָמַר לֵיהּ, קָל נְעִימוּתָא. וּמִן נְעִימוּתָא וְתוּשְׁבַּחְתָּא מֵהַאי פְּסוּקָא דְּשִׁמְעִית, כְּעָן יְדַעְנָא פֵּירוּשׁוֹ, דִּכְתִיב וַה' לְעוֹלָם יֵשֵׁב כּוֹנֵן לַמִּשְׁפָּט

לשון הקודש

תְּאֵ"ב, בָּרָא אֱלֹהִים אֵת הַשָּׁמַיִם וְאֵת הָאָרֶץ.

רַבִּי חִזְקִיָּה הָיָה הוֹלֵךְ בַּדֶּרֶךְ, וְהָיָה עִמּוֹ רַבִּי יוֹסֵי בַּר חֲלַפְתָּא. קָמוּ לָלֶכֶת אַחַר חֲצוֹת הַלַּיְלָה. עַד שֶׁהָיוּ הוֹלְכִים, אָמַר רַבִּי יוֹסֵי לְרַבִּי חִזְקִיָּה, מָה עָשִׂינוּ? שֶׁהֲרֵי שָׁנִינוּ, לְעוֹלָם יֵצֵא אָדָם בְּכִי טוֹב.

אָמַר לוֹ רַבִּי חִזְקִיָּה: בָּרַיְתָא הִיא, בֹּא וּשְׁמַע סֵדֶר נְעִימוּת קוֹל גַּלְגַּלֵּי הַחַיּוֹת שֶׁהֵם מְשַׁבְּחִים שִׁירָה לִפְנֵי אֱלֹהֵינוּ. עַד שֶׁהִטָּה אָזְנוֹ, שָׁמַע קוֹל תִּשְׁבַּחַת נְעִימוּת, שֶׁשָּׁמַע שֶׁהָיוּ אוֹמְרִים (תהלים ט) וַה' לְעוֹלָם יֵשֵׁב וְגוֹ'.

אָמַר לוֹ רַבִּי חִזְקִיָּה: בְּנִי, שָׁמַעְתָּ כְּלוּם? אָמַר לוֹ: קוֹל נְעִימוּת. וּמֵהַנְּעִימוּת וְהַתִּשְׁבַּחַת מֵהַפָּסוּק הַזֶּה שֶׁשָּׁמַעְתִּי, כָּעֵת

כִּסְאוֹ. דִּבְכָל שַׁעֲתָא וְשַׁעֲתָא דְּדַיְינֵי דַיְינֵי דִינָא שְׁכִינְתָּא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּהוּא בּוּרְסָא יְקָרֵיהּ מִתְתַּקֵּן תַּמָּן, מַשְׁמַע שֶׁנֶּאֱמַר כּוֹנֵן לַמִּשְׁפָּט כִּסְאוֹ.

אָמַר לֵיהּ יָדַעְתָּ אֵיזוֹ הִיא מִשְׁמָרָה מִמַּלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת אָמְרֵי דָּא. אָמַר לֵיהּ לָאו. אָמַר לֵיהּ, מִשְׁמֶרֶת אוֹתָם הַמַּלְאָכִים, הַנִּקְרָאִים אֱלֹהִים הִיא. דְּתַנְיָא, עֲשָׂרָה מִשְׁמָרוֹת שֶׁל מַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת אִיכָּא בִּרְקִיעָא, וְאִינּוּן מִתְחַלְּקִין בִּשְׁלֹשָׁה מִשְׁמָרוֹת דַּחֲוֵי הַלַּיְלָה.

וְתֵדַע לָךְ הָאֵיךְ, כַּד יִשְׂרָאֵל מְסַיְּימִים צְלוֹתְהוֹן בְּלֵילְיָא, נָסְבִין שִׁירָתָא בַּתְרֵיהוֹן, אִינּוּן דְּנִקְרָאִים אִישִׁים, וְאָמְרֵי שִׁירָתָא. וּמַאי שִׁירָתָא אָמְרִין. (שם ח ו) מָה אֱנוֹשׁ כִּי תִזְכְּרֶנּוּ וגו' וַתְּחַסְּרֵהוּ מְעַט מֵאֱלֹהִים וְכָבוֹד וְהָדָר תַּעֲטְרֵהוּ וגו' ה' אֲדוֹנֵינוּ

לשון הקודש

יָדַעְתִּי פֵּרוּשׁוֹ, שֶׁכָּתוּב וַה' לְעוֹלָם יֵשֵׁב כּוֹנֵן לַמִּשְׁפָּט כִּסְאוֹ, שֶׁבְּכָל שָׁעָה וְשָׁעָה שֶׁדָּנִים דִּין, שְׁכִינַת הַקֹּדֶשׁ בָּרוּךְ הוּא, שֶׁהִיא כִּסֵּא כְּבוֹדוֹ, מִתְקֶנֶת שָׁם, מִמַּשְׁמָע שֶׁנֶּאֱמַר כּוֹנֵן לַמִּשְׁפָּט כִּסְאוֹ.

אָמַר לוֹ: יָדַעְתָּ אֵיזוֹ הִיא מִשְׁמָרָה מִמַּלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת שֶׁאוֹמְרִים אֶת זֶה? אָמַר לוֹ: לֹא. אָמַר לוֹ: מִשְׁמֶרֶת אוֹתָם הַמַּלְאָכִים הַנִּקְרָאִים אֱלֹהִים הִיא, שֶׁלְּמַדְנוּ, עֲשָׂרָה מִשְׁמָרוֹת שֶׁל מַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת יֵשׁ בָּרָקִיעַ, וְהֵם מִתְחַלְּקִים לְשָׁלֹשׁ מִשְׁמָרוֹת שֶׁהוּא הַלַּיְלָה.

וְתֵדַע לְךָ אֵיךְ, כְּשֶׁיִּשְׂרָאֵל מְסַיְּמִים תְּפִלָּתָם בַּלַּיְלָה, נוֹשְׂאִים שִׁירָה אַחֲרֵיהֶם אוֹתָם שֶׁנִּקְרָאִים אִישִׁים, וְאוֹמְרִים שִׁירָה. וּמָה הַשִּׁירָה שֶׁאוֹמְרִים? (שם ח) מָה אֱנוֹשׁ כִּי תִזְכְּרֶנּוּ וְגוֹ' וַתְּחַסְּרֵהוּ מְעַט מֵאֱלֹהִים וְכָבוֹד וְהָדָר תְּעַטְּרֵהוּ וְגוֹ' ה' אֲדֹנֵינוּ מָה

מָה אַדִּיר שִׁמְךָ בְּכָל הָאָרֶץ. בְּמִשְׁמָרָה שְׁנִיָּה נָסְבִין שִׁירָתָא, אִינּוּן דְּנַקְרָאִים מַלְאָכִים וְחַשְׁמַלִּים וְאֶרְאֶלִים. וּמַאי אָמְרֵי, (שם כט א) הָבוּ לַה' בְּנֵי אֵלִים.

בְּפַלְגוּת לֵילְיָא מַמָּשׁ, עַד דְּסַיְּים מִשְׁמָרָה שְׁנִיָּה, דְּהַהִיא שַׁעֲתָא הִיא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מִסְתַּכֵּל בְּעֵדֶן מַמָּשׁ, דְּגָנִיז לַצַּדִּיקִים לֶעָתִיד לָבוֹא. פָּתְחֵי חַיּוֹת הַקֹּדֶשׁ, וּבַתְרֵיהוֹן שְׂרָפִים וְאוֹפַנִּים וּכְרוּבִים, וְאָמְרֵי (שם לא כט) מָה רַב טוּבְךָ אֲשֶׁר צָפַנְתָּ לִירֵאֶיךָ (שם סח ה) סֹלּוּ לָרֹכֵב בָּעֲרָבוֹת בְּיָהּ שְׁמוֹ.

בְּתְחִלַּת מִשְׁמָרָה תְּלִיתָאָה, נָסְבִין שִׁירָתָא אִינּוּן דְּנַקְרָאִים אֱלֹהִים, וְאָמְרֵי (שם ט ח) וַה' לָעוֹלָם יֵשֵׁב וגו'. כַּד אָתֵי צַפְרָא, פָּתְחֵי שְׁמַיָּא וְאָמְרֵי, (שם יט ב) הַשָּׁמַיִם מְסַפְּרִים כְּבוֹד אֵל וגו'. כּוֹכְבֵי בֹקֶר אָמְרֵי, (שם קמז ד) מוֹנֶה מִסְפָּר לַכּוֹכָבִים

לשון הקודש

אַדִּיר שִׁמְךָ בְּכָל הָאָרֶץ. בַּמִּשְׁמָרָה הַשְּׁנִיָּה אוֹתָם שֶׁנִּקְרָאִים מַלְאָכִים וְחַשְׁמַלִּים וְאֶרְאֶלִים, וּמָה אוֹמְרִים? (שם כט) הָבוּ לַה' בְּנֵי אֵלִים.

בַּחֲצוֹת הַלַּיְלָה מַמָּשׁ, עַד שֶׁמִּסְתַּיֶּמֶת מִשְׁמָרָה שְׁנִיָּה, שֶׁאוֹתָהּ הַשָּׁעָה שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מִסְתַּכֵּל בְּעֵדֶן מַמָּשׁ, שֶׁגָּנַז לַצַּדִּיקִים לֶעָתִיד לָבֹא, פּוֹתְחִים חַיּוֹת הַקֹּדֶשׁ, וְאַחֲרֵיהֶם שְׂרָפִים וְאוֹפַנִּים וּכְרוּבִים, וְאוֹמְרִים (שם לא) מָה רַב טוּבְךָ אֲשֶׁר צָפַנְתָּ לִירֵאֶיךָ, (שם סח ה) סֹלּוּ לָרֹכֵב בָּעֲרָבוֹת בְּיָהּ שְׁמוֹ.

בִּתְחִילַת הַמִּשְׁמֶרֶת הַשְּׁלִישִׁית נוֹשְׂאִים שִׁירָה אוֹתָם שֶׁנִּקְרָאִים אֱלֹהִים, וְאוֹמְרִים (תהלים ט) וַה' לְעוֹלָם יֵשֵׁב וגו'. כְּשֶׁבָּא הַבֹּקֶר, פּוֹתְחִים הַשָּׁמַיִם וְאוֹמְרִים (שם יט) הַשָּׁמַיִם מְסַפְּרִים כְּבוֹד אֵל וְגו'. כּוֹכְבֵי בֹקֶר אוֹמְרִים (שם קמז) מוֹנֶה מִסְפָּר

וגו', גָּדוֹל אֲדוֹנֵינוּ וְרַב כֹּחַ. אוֹתָם הַמַּלְאָכִים הַנִּקְרָאִים בְּנֵי אֱלֹהִים פְּתִחֵי וְאָמְרֵי, (שם כט א) הָבוּ לַה' בְּנֵי אֵלִים הָבוּ לַה' כָּבוֹד וָעֹז.

עַד דְּהַוּוּ אָזְלֵי, חָמוּ דְּקַדְרָא שַׁחֲרָא, וְהָדַר נְהוֹרָא. אָמַר רִבִּי חִזְקִיָּה לְרַבִּי יוֹסִי, תָּא וְאַחֲזֵי לָךְ דְּכָךְ הֵיא גְּאוּלָתָן שֶׁל יִשְׂרָאֵל. בְּעִידְנָא דִּינְהַר לְהוֹן שִׁמְשָׁא דִּגְאוּלָתָא, יֵתֵי לְהוֹן עָקָא בָּתַר עָקָא, וְקַדְרוּתָא בָּתַר קַדְרוּתָא, עַד דְּאִינּוּן בָּהּ, יִנְהַר עֲלֵיהוֹן נְהוֹרָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, שֶׁנֶּאֱמַר (הושע ו ג) כְּשַׁחַר נָכוֹן מוֹצָאוֹ. וּכְתִיב (מלאכי ג כ) וְזָרְחָה לָכֶם יִרְאֵי שְׁמִי שֶׁמֶשׁ צְדָקָה וּמַרְפֵּא בִּכְנָפֶיהָ.

וּבִזְמָנָא הַהוּא מִלְחָמוֹת יִתְעוֹרְרוּ בָּעוֹלָם, גּוֹי בְּגוֹי, וְעִיר בְּעִיר, וְצָרוֹת רַבּוֹת יִתְחַדְּשׁוּ עַל שׁוֹנְאֵיהֶם שֶׁל יִשְׂרָאֵל. עַד שֶׁיִּקְדְּרוּ פְּנֵיהֶם

לשון הקודש

לַכּוֹכָבִים וְגוֹ', גָּדוֹל אֲדוֹנֵנוּ וְרַב כֹּחַ. אוֹתָם הַמַּלְאָכִים הַנִּקְרָאִים בְּנֵי אֱלֹהִים, פּוֹתְחִים וְאוֹמְרִים (שם כט) הָבוּ לַה' בְּנֵי אֵלִים, הָבוּ לַה' כָּבוֹד וָעֹז.

עַד שֶׁהָיוּ הוֹלְכִים, רָאוּ שֶׁהַקְּדִירָה הַשַּׁחַר וְחָזַר הָאוֹר. אָמַר רַבִּי חִזְקִיָּה לְרַבִּי יוֹסֵי: בֹּא וְאַרְאֶה לְךָ שֶׁכָּךְ הִיא גְּאֻלָּתָן שֶׁל יִשְׂרָאֵל. בִּזְמַן שֶׁתָּאִיר לָהֶם הַשֶּׁמֶשׁ שֶׁל הַגְּאֻלָּה, תָּבֹא לָהֶם צָרָה אַחַר צָרָה, וְקַדְרוּת אַחַר קַדְרוּת. עַד שֶׁהֵם בָּהּ יָאִיר עֲלֵיהֶם אוֹרוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, שֶׁנֶּאֱמַר (הושע ו) כְּשַׁחַר נָכוֹן מֹצָאוֹ, וְכָתוּב (מלאכי ג) וְזָרְחָה לָכֶם יִרְאֵי שְׁמִי שֶׁמֶשׁ צְדָקָה וּמַרְפֵּא בִּכְנָפֶיהָ.

וּבְאוֹתוֹ הַזְּמַן מִלְחָמוֹת יִתְעוֹרְרוּ בָּעוֹלָם, גּוֹי בְּגוֹי וְעִיר בְּעִיר, וְצָרוֹת רַבּוֹת

כְּשׁוּלֵי קְדֵרָה, וְאַחַר כַּךְ יִתְגַּלֶּה עֲלֵיהֶן גְּאוּלָתָן מִתּוֹךְ שַׁאֲנַת לַחֲצָם וְדָחְקָם.

וְזֶהוּ שֶׁאָמַר דָּוִד הַמֶּלֶךְ עָלָיו הַשָּׁלוֹם, (תהלים כב א) לַמְנַצֵּחַ עַל אַיֶּלֶת הַשַּׁחַר. אַיֶּלֶת הַשַּׁחַר, אַיֶּלֶת הַבּוֹקֶר הָוָה לֵיהּ לְמֵימַר. אֶלָּא עַל אַיֶּלֶת וְחוֹזֶק דְּשַׁחֲרוּתָא דְּיִשְׂרָאֵל. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (שם פח ה) כְּגֶבֶר אֵין אֱיָל. בְּהַהִיא שַׁעֲתָא יִזְעֲקוּן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, וְיֵמְרוּן (שם כב ב) אֵלִי אֵלִי לָמָּה עֲזַבְתָּנִי, מִגּוֹ עָקַתְהוֹן, לְבָתַר מַה כְּתִיב, (שם ל יב) פִּתַּחְתָּ שַׂקִּי וַתְּאַזְּרֵנִי שִׂמְחָה.

רַבִּי אוֹמֵר, הַשִּׁיתִין מִשֵּׁשֶׁת יְמֵי בְרֵאשִׁית נִבְרְאוּ. וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בָּרָא שִׁית. וְזֶהוּ בְּרֵאשִׁית, כְּלוֹמַר, בָּרָא שִׁית. אֵילוּ שֶׁל יִצְחָק, קוּשְׁטָא הוּא דְּנִבְרָא מִשֵּׁשֶׁת יְמֵי בְרֵאשִׁית. וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בָּרָא שִׁי"ת, תַּי"שׁ בְּהִפּוּךְ אוֹתִיּוֹת.

לשון הקודש

יִתְחַדְּשׁוּ עַל שׁוֹנְאֵיהֶם שֶׁל יִשְׂרָאֵל, עַד שֶׁיְּקַדְּרוּ פְּנֵיהֶם כְּשׁוּלֵי קְדֵרָה, וְאַחַר כָּךְ יִתְגַּלֶּה עֲלֵיהֶם גְּאֻלָּתָן מִתּוֹךְ שַׁאֲנַת לַחֲצָם וְדָחְקָם.

וְזֶהוּ שֶׁאָמַר דָּוִד הַמֶּלֶךְ עָלָיו הַשָּׁלוֹם (תהלים כב) לַמְנַצֵּחַ עַל אַיֶּלֶת הַשַּׁחַר. אַיֶּלֶת הַשַּׁחַר? אַיֶּלֶת הַבֹּקֶר הָיָה לוֹ לוֹמַר! אֶלָּא עַל אַיֶּלֶת וְחֹזֶק הַשַּׁחֲרוּת שֶׁל יִשְׂרָאֵל, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שם פח) כְּגֶבֶר אֵין אֱיָל. בְּאוֹתָהּ שָׁעָה יִזְעֲקוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, וְיֹאמְרוּ אֵלִי אֵלִי לָמָּה עֲזַבְתָּנִי, מִתּוֹךְ צָרָתָם, וְאַחַר כָּךְ מַה כָּתוּב? (תהלים ל) פִּתַּחְתָּ שַׂקִּי וַתְּאַזְּרֵנִי שִׂמְחָה.

רַבִּי אוֹמֵר: הַשִּׁיתִים מִשֵּׁשֶׁת יְמֵי בְרֵאשִׁית נִבְרְאוּ, וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בָּרָא שִׁית. וְזֶהוּ בְּרֵאשִׁית, כְּלוֹמַר, בָּרָא

בְּרֵאשִׁית, יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ שֶׁל מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, שֶׁבָּרָא כָּל הָעוֹלָם, וְהֵכִינוֹ בְּחָכְמָה וּבִתְבוּנָה וּבְדַעַת, וּכְנֶגְדָּן בָּרָא שְׁלֹשָׁה עוֹלָמוֹת, עוֹלָם הָעֶלְיוֹן, וְעוֹלָם הַתַּחְתּוֹן, וְעוֹלָם הַתִּיכוֹן. וְנָתַן בָּעוֹלָם הַתַּחְתּוֹן הַקָּטָן, שְׁלֹשָׁה צוּרוֹת. צוּרַת הַמְּדַבֶּרֶת, וְצוּרַת הַצּוֹמַחַת, וְצוּרַת הַשּׂכְלִית.

וְתֵדַע לָךְ, כִּי הָעוֹלָם הַתַּחְתּוֹן מִתְקַיֵּים בָּאֲוִיר, כַּאֲשֶׁר תִּרְאֶה כִּי הַגּוּף מִתְקַיֵּים בַּנֶּפֶשׁ, וְהַנֶּפֶשׁ מִתְקַיֶּמֶת בָּאֲוִיר, וְהָאֲוִיר בַּבּוֹרֵא יִתְבָּרַךְ. תֵּדַע לָךְ, שֶׁהַבּוֹרֵא יִתְבָּרַךְ בָּרָא הָאָדָם, וּבָרָא אוֹתוֹ בְּצֶלֶם וּבְצוּרָה.

וְהֵכִינוֹ מֵאַרְבָּעָה דְּבָרִים מוּבְדָּלִים זֶה מִזֶּה, מֵאֵשׁ, מֵרוּחַ, מִמַּיִם, מֵעָפָר. שֶׁנֶּאֱמַר

לשון הקודש

שית. אֵילוּ שֶׁל יִצְחָק, אֱמֶת הוּא שֶׁנִּבְרָא מִשִּׁשֶּׁת יְמֵי בְּרֵאשִׁית, וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בָּרָא שִׁי"ת, תַּי"שׁ בְּהַפּוּךְ אוֹתִיּוֹת.

בְּרֵאשִׁית יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ שֶׁל מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁבָּרָא כָּל הָעוֹלָם, וְהֵכִינוֹ בְּחָכְמָה וּבִתְבוּנָה וּבְדַעַת, וּכְנֶגְדָּן בָּרָא ג' עוֹלָמוֹת: עוֹלָם הָעֶלְיוֹן, וְעוֹלָם הַתַּחְתּוֹן, וְעוֹלָם הַתִּיכוֹן. וְנָתַן בָּעוֹלָם הַתַּחְתּוֹן הַקָּטָן שְׁלֹשָׁה צוּרוֹת: צוּרַת הַמְּדַבֶּרֶת, וְצוּרַת הַצּוֹמַחַת, וְצוּרַת הַשּׂכְלִית.

וְתֵדַע לְךָ, כִּי הָעוֹלָם הַתַּחְתּוֹן מִתְקַיֵּם בָּאֲוִיר, כַּאֲשֶׁר תִּרְאֶה כִּי הַגּוּף מִתְקַיֵּם בַּנֶּפֶשׁ, וְהַנֶּפֶשׁ מִתְקַיֶּמֶת בָּאֲוִיר, וְהָאֲוִיר בַּבּוֹרֵא יִתְבָּרַךְ. תֵּדַע לְךָ, שֶׁהַבּוֹרֵא יִתְבָּרַךְ בָּרָא הָאָדָם, וּבָרָא אוֹתוֹ בְּצֶלֶם וּבְצוּרָה.

וְהֵכִינוֹ מֵאַרְבָּעָה דְּבָרִים מֻבְדָּלִים זֶה

וְהָאָרֶץ הָיְתָה תֹהוּ וָבֹהוּ וְחֹשֶׁךְ עַל פְּנֵי תְהוֹם וְרוּחַ אֱלֹהִים. אֵלּוּ הֵם הָאַרְבַּע דְּבָרִים הַנִּזְכָּרִים, כְּמָה דְאַתְּ אָמַר, מָקוֹם יֵשׁ בִּכְרֵכֵי הַיָּם, שֶׁקּוֹרִין לְאֵשׁ תֹּוהוּ, וְזֶהוּ הַיְסוֹד הָרִאשׁוֹן. וָבֹהוּ וְחֹשֶׁךְ, הֵם הַמַּיִם וְהֶעָפָר. וּמְנָא לָן דְּחֹשֶׁךְ הוּא הֶעָפָר. שֶׁנֶּאֱמַר (קהלת ו ד) וּבַחֹשֶׁךְ שְׁמוֹ יְכֻסֶּה. וְאָמְרוּ שֶׁזֶּהוּ גּוּשׁ הֶעָפָר. וְרוּחַ, הוּא רוּחַ מַמָּשׁ.

וְאָמְנָם כִּי הָאֵל יִתְבָּרַךְ, בָּרָא אֶת הָאָדָם, שֶׁהוּא נִקְרָא עוֹלָם הַתַּחְתּוֹן, כְּנֶגֶד עוֹלָם הָעֶלְיוֹן הַגָּדוֹל, וְנָתַן בּוֹ קִיּוּם הַנֶּפֶשׁ, הַמְּנִיעַ לַגּוּף כֻּלּוֹ, וְעַל כֵּן הִבְדִּילוֹ מִכָּל הַנִּבְרָאִים אֲשֶׁר לְמַטָּה עִמּוֹ, וּבַמֶּה הָאָדָם מוּבְדָּל מִיֶּתֶר הַנִּבְרָאִים. מִפְּנֵי זֹאת הַנֶּפֶשׁ, וְאֵיזֶהוּ הִיא זוֹ, נֶפֶשׁ הַמְדַבֶּרֶת.

לשון הקודש

מַיִם – מֵאֵשׁ, מֵרוּחַ, מִמַּיִם, מֵעָפָר. שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית א) וְהָאָרֶץ הָיְתָה תֹהוּ וָבֹהוּ וְחֹשֶׁךְ עַל פְּנֵי תְהוֹם וְרוּחַ אֱלֹהִים. אֵלּוּ הֵם הָאַרְבָּעָה דְּבָרִים הַנִּזְכָּרִים, כְּמוֹ שֶׁאַתָּה אוֹמֵר, מָקוֹם יֵשׁ בִּכְרֵכֵי הַיָּם שֶׁקּוֹרִין לְאֵשׁ תֹּוהוּ, וְזֶהוּ הַיְסוֹד הָרִאשׁוֹן. וָבֹהוּ וְחֹשֶׁךְ – הֵם הַמַּיִם וְהֶעָפָר. וּמִנַּיִן לָנוּ שֶׁחֹשֶׁךְ הוּא הֶעָפָר? שֶׁנֶּאֱמַר (קהלת ו) וּבַחֹשֶׁךְ שְׁמוֹ יְכֻסֶּה, וְאָמְרוּ שֶׁזֶּהוּ גּוּשׁ הֶעָפָר. וְרוּחַ – הוּא רוּחַ מַמָּשׁ.

וְאָמְנָם כִּי הָאֵל יִתְבָּרַךְ בָּרָא אֶת הָאָדָם, שֶׁהוּא נִקְרָא עוֹלָם הַתַּחְתּוֹן, כְּנֶגֶד עוֹלָם הָעֶלְיוֹן הַגָּדוֹל, וְנָתַן בּוֹ קִיּוּם הַנֶּפֶשׁ, הַמְּנִיעַ לַגּוּף כֻּלּוֹ, וְעַל כֵּן הִבְדִּילוֹ מִכָּל הַנִּבְרָאִים אֲשֶׁר לְמַטָּה עִמּוֹ, וּבַמֶּה הָאָדָם מֻבְדָּל מִיֶּתֶר הַנִּבְרָאִים? מִפְּנֵי זֹאת הַנֶּפֶשׁ. וְאֵיזֶהוּ הִיא? נֶפֶשׁ הַמְדַבֶּרֶת.

שָׁאַל ר' יְהוּדָה לְר' הוֹסְתָּאי, הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר בָּאָדָם הַנִּקְרֵאת שִׂכְלִית, אֵיזֶהוּ נֶפֶשׁ הִיא, וְאֵיזֶהוּ מְקוֹמָהּ. אָמַר לֵיהּ, הֲלֹא יָדַעְתָּ כִּי הָאָדָם בָּרָא אוֹתוֹ הַמָּקוֹם יִתְבָּרַךְ בִּשְׁמוֹ, וְכַאֲשֶׁר הוּא גָּדֵל וְרוֹאֶה עִנְיְנֵי הָעוֹלָם, וּמַבִּיט בְּלִבּוֹ, הוּא מֵעַצְמוֹ מֵרִיחַ הַנֶּפֶשׁ הַזֹּאת, כִּי הוֹאִיל וְהוּא מַבִּיט וְרוֹאֶה נִפְלָאוֹת הַבּוֹרֵא, וְחִידּוּשׁ הָעוֹלָם, וְזֵרוּחַ הַמְּאוֹרוֹת עֶרֶב וָבֹקֶר, וְכִי כָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ תָּלוּי בְּכֹחוֹ יִתְבָּרַךְ, הוּא מִשְׁתַּדֵּל בְּעַצְמוֹ לַחֲקוֹר וּלְהַשִּׂיג הַשָּׂגָה קְדוֹשָׁה וּבָרָה, וְאָז יֵשׁ לוֹ נֶפֶשׁ הַשִּׂכְלִית, מִפְּנֵי שֶׁהוּא מַשְׂכִּיל לָדַעַת לַחֲקוֹר בַּחָכְמָה. (דף יא ע"ב)

רַבִּי עֲזַרְיָה אוֹמֵר, הַנֶּפֶשׁ מְקוֹמָהּ בַּלֵּב, וְהִיא מְנִיעָה לְכָל הַגּוּף, וְהִיא מוּנַחַת בְּאֶמְצַע הַגּוּף, וּמְאִירָה לְכָל הַגּוּף. כַּאֲשֶׁר נִתַּן הַשֶּׁמֶשׁ בַּחֲצִי

לשון הקודש

שָׁאַל רַבִּי יְהוּדָה לְרַבִּי הוֹסְתַּאי, הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר בָּאָדָם הַנִּקְרֵאת שִׂכְלִית, אֵיזֶהוּ נֶפֶשׁ הִיא, וְאֵיזֶהוּ מְקוֹמָהּ? אָמַר לוֹ, הֲלֹא יָדַעְתָּ כִּי הָאָדָם, בָּרָא אוֹתוֹ הַמָּקוֹם יִתְבָּרַךְ בִּשְׁמוֹ, וְכַאֲשֶׁר הוּא גָּדֵל וְרוֹאֶה עִנְיְנֵי הָעוֹלָם וּמַבִּיט בְּלִבּוֹ, הוּא מֵעַצְמוֹ מֵרִיחַ הַנֶּפֶשׁ הַזֹּאת, כִּי הוֹאִיל וְהוּא מַבִּיט וְרוֹאֶה נִפְלָאוֹת הַבּוֹרֵא, וְחִדּוּשׁ הָעוֹלָם, וְזֵרִיחַת הַמְּאוֹרוֹת עֶרֶב וָבֹקֶר, וְכִי כָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ תָּלוּי בְּכֹחוֹ יִתְבָּרַךְ, הוּא מִשְׁתַּדֵּל בְּעַצְמוֹ לַחֲקֹר וּלְהַשִּׂיג הַשָּׂגָה קְדוֹשָׁה וּבָרָה, וְאָז יֵשׁ לוֹ נֶפֶשׁ הַשִּׂכְלִית, מִפְּנֵי שֶׁהוּא מַשְׂכִּיל לָדַעַת לַחֲקֹר בַּחָכְמָה.

רַבִּי עֲזַרְיָה אוֹמֵר, הַנֶּפֶשׁ מְקוֹמָהּ בַּלֵּב, וְהִיא מְנִיעָה לְכָל הַגּוּף, וְהִיא מְנַחַת בְּאֶמְצַע הַגּוּף, וּמְאִירָה לְכָל הַגּוּף, כַּאֲשֶׁר נִתַּן הַשֶּׁמֶשׁ בַּחֲצִי הַשָּׁמַיִם. וְהַגּוּף מִתְקַיֵּם

שָׁאַל ר' יְהוּדָה לְר' הוֹסְתָּאי, הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר בָּאָדָם הַנִּקְרֵאת שִׂכְלִית, אֵיזֶהוּ נֶפֶשׁ הִיא, וְאֵיזֶהוּ מְקוֹמָהּ. אָמַר לֵיהּ, הֲלֹא יָדַעְתָּ כִּי הָאָדָם בָּרָא אוֹתוֹ הַמָּקוֹם יִתְבָּרַךְ בִּשְׁמוֹ, וְכַאֲשֶׁר הוּא גָּדֵל וְרוֹאֶה עִנְיְנֵי הָעוֹלָם, וּמַבִּיט בְּלִבּוֹ, הוּא מֵעַצְמוֹ מֵרִיחַ הַנֶּפֶשׁ הַזֹּאת, כִּי הוֹאִיל וְהוּא מַבִּיט וְרוֹאֶה נִפְלָאוֹת הַבּוֹרֵא, וְחִידּוּשׁ הָעוֹלָם, וְזֵרוּחַ הַמְּאוֹרוֹת עֶרֶב וָבֹקֶר, וְכִי כָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ תָּלוּי בְּכֹחוֹ יִתְבָּרַךְ, הוּא מִשְׁתַּדֵּל בְּעַצְמוֹ לַחֲקוֹר וּלְהַשִּׂיג הַשָּׂגָה קְדוֹשָׁה וּבָרָה, וְאָז יֵשׁ לוֹ נֶפֶשׁ הַשִּׂכְלִית, מִפְּנֵי שֶׁהוּא מַשְׂכִּיל לָדַעַת לַחֲקוֹר בַּחָכְמָה.

רַבִּי עֲזַרְיָה אוֹמֵר, הַנֶּפֶשׁ מְקוֹמָהּ בַּלֵּב, וְהִיא מְנִיעָה לְכָל הַגּוּף, וְהִיא מְנוּחַת בְּאֶמְצַע הַגּוּף, וּמְאִירָה לְכָל הַגּוּף, כַּאֲשֶׁר נִתַּן הַשֶּׁמֶשׁ בַּחֲצִי הַשָּׁמַיִם. וְהַגּוּף מִתְקַיֵּם

הַשָּׁמַיִם. וְהַגּוּף מִתְקַיֵּים בַּנֶּפֶשׁ, וְהַנֶּפֶשׁ בָּאֲוִיר, וְהָאֲוִיר בַּבּוֹרֵא יִתְבָּרַךְ. וְהַבּוֹרֵא יִתְבָּרַךְ סוֹבֵל כָּל הָעוֹלָמוֹת בְּכֻלָּהוּ, שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה מו ד) **אֲנִי עָשִׂיתִי וַאֲנִי אֶשָּׂא וַאֲנִי אֶסְבֹּל.**

רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר לָמָּה הִזְכִּיר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּרִיאַת שָׁמַיִם וְהָאָרֶץ תְּחִלָּה, וַהֲלֹא כְּפֵא הַכָּבוֹד וְהַמַּלְאָכִים, נִבְרְאוּ תְּחִלָּה. אֶלָּא, כְּדֵי שֶׁלֹּא יְהַרְהֵר אָדָם דְּבָרִים הַפְּתוּמִים מֵהָעַיִן וַאֲשֶׁר לֹא גְלָה בָּרֹאשׁ.

רַבִּי אוֹמֵר, כְּדֵי לְהַרְאוֹת לָאָדָם, שֶׁאֵינוֹ בַּעַל חָכְמָה, וְאֵינוֹ רָאוּי לְגַלּוֹת לוֹ סִתְרֵי תוֹרָה. דְּאָמַר רַבִּי יִצְחָק, אֵין מְגַלִּין סִתְרֵי תוֹרָה, אֶלָּא לְאָדָם חָכָם, וְקוֹרֵא וְשׁוֹנֶה, וְתַלְמוּדוֹ מִתְקַיֵּים בְּיָדוֹ, וְהוּא יֵרֵא שָׁמַיִם, וּבָקִי בְּכָל דָּבָר. וְאָדָם שֶׁאֵינוֹ

לשון הקודש

בַּנֶּפֶשׁ, וְהַנֶּפֶשׁ בָּאֲוִיר, וְהָאֲוִיר בַּבּוֹרֵא. וְהַבּוֹרֵא יִתְבָּרַךְ סוֹבֵל כָּל הָעוֹלָמוֹת בְּכֻלָּהוּ, שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה מו) אֲנִי עָשִׂיתִי וַאֲנִי אֶשָּׂא וַאֲנִי אֶסְבֹּל.

רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, לָמָּה הִזְכִּיר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּרִיאַת שָׁמַיִם וְהָאָרֶץ תְּחִלָּה, וַהֲלֹא כְּפֵא הַכָּבוֹד וְהַמַּלְאָכִים נִבְרְאוּ תְּחִלָּה? אֶלָּא, כְּדֵי שֶׁלֹּא יְהַרְהֵר אָדָם דְּבָרִים הַפְּתוּמִים מֵהָעַיִן וַאֲשֶׁר לֹא גְלָה בָּרֹאשׁ.

רַבִּי אוֹמֵר, כְּדֵי לְהַרְאוֹת לָאָדָם שֶׁאֵינוֹ בַּעַל חָכְמָה, וְאֵינוֹ רָאוּי לְגַלּוֹת לוֹ סִתְרֵי תוֹרָה. שֶׁאָמַר רַבִּי יִצְחָק, אֵין מְגַלִּין סִתְרֵי תוֹרָה אֶלָּא לְאָדָם חָכָם, וְקוֹרֵא וְשׁוֹנֶה, וְתַלְמוּדוֹ מִתְקַיֵּים בְּיָדוֹ, וְהוּא יֵרֵא שָׁמַיִם, וּבָקִי בְּכָל דָּבָר. וְאָדָם שֶׁאֵינוֹ כְּעִנְיַן זֶה,

כְּעִנְיַן זֶה, וְיִשְׁאַל עַל הַסְּתָרִים וְהַנֶּעְלָמִים שֶׁלְּמַעְלָה, אֱמוֹר לוֹ: מָה אַתָּה שׁוֹאֵל, שָׂא נָא עֵינֶיךָ וּרְאֵה, כִּי בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים אֵת הַשָּׁמַיִם וְאֵת הָאָרֶץ, תֵּדַע לָךְ שֶׁלֹּא גִּילְתָה הַתּוֹרָה יוֹתֵר.

וְאִם תֹּאמַר שֶׁאֵין סְתָרִים בַּתּוֹרָה, תֵּדַע לָךְ כִּי עַל כָּל דָּבָר וְדָבָר יֵשׁ תִּלֵּי תִּלִּים שֶׁל סוֹדוֹת וַהֲלָכוֹת וּפֵרוּשִׁים, שֶׁנֶּאֱמַר (שיר השירים ה יא) קְוֻצּוֹתָיו תַּלְתַּלִּים, עַל כָּל קוֹץ וְקוֹץ תִּלֵּי תִּלִּים. כִּי הָא דְּרַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי, הֲוָה אָמַר עַל הַאי פְּסוּקָא, (בראשית לו לט) וְשֵׁם אִשְׁתּוֹ מְהֵיטַבְאֵל בַּת מַטְרֵד בַּת מֵי זָהָב, שְׁלֹשׁ מֵאוֹת הֲלָכוֹת פְּסוּקוֹת, וְלֹא רָצָה לְגַלּוֹת אוֹתָם אֶלָּא לְר' אֶלְעָזָר בֶּן עֲרָךְ, וּלְר' אֶלְעָזָר בֶּן הוּרְקְנוֹם תַּלְמִידָיו, דַּהֲווּ עָסְקִי בְּמַעֲשֵׂה מֶרְכָּבָה עִמּוֹ.

לשון הקודש

וְיִשְׁאַל עַל הַסְּתָרִים וְהַנֶּעְלָמִים שֶׁלְּמַעְלָה – אֱמֹר לוֹ: מָה אַתָּה שׁוֹאֵל, שָׂא נָא עֵינֶיךָ וּרְאֵה, כִּי בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים אֵת הַשָּׁמַיִם וְאֵת הָאָרֶץ. תֵּדַע לְךָ שֶׁלֹּא גִּלְתָה הַתּוֹרָה יוֹתֵר.

וְאִם תֹּאמַר שֶׁאֵין סְתָרִים בַּתּוֹרָה – תֵּדַע לְךָ, כִּי עַל כָּל דָּבָר וְדָבָר יֵשׁ תִּלֵּי תִּלִּים שֶׁל סוֹדוֹת וַהֲלָכוֹת וּפֵרוּשִׁים, שֶׁנֶּאֱמַר (שיר ה) קְוֻצּוֹתָיו תַּלְתַּלִּים, עַל כָּל קוֹץ וְקוֹץ תִּלֵּי תִּלִּים. כִּי זֶה שֶׁרַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי הָיָה אוֹמֵר עַל הַפָּסוּק הַזֶּה (בראשית ל"ו) וְשֵׁם אִשְׁתּוֹ מְהֵיטַבְאֵל בַּת מַטְרֵד בַּת מֵי זָהָב, שְׁלֹשׁ מֵאוֹת הֲלָכוֹת פְּסוּקוֹת, וְלֹא רָצָה לְגַלּוֹת אוֹתָם אֶלָּא לְרַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲרָךְ וּלְרַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן הוּרְקְנוֹם תַּלְמִידָיו, שֶׁהָיוּ עוֹסְקִים בְּמַעֲשֵׂה מֶרְכָּבָה עִמּוֹ.

אָמַר רַבִּי, בֹּא וּרְאֵה מַה כְּתִיב בִּשְׁלֹמֹה, (מ"א ה יב) וַיְדַבֵּר שְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים מָשָׁל וַיְהִי שִׁירוֹ חֲמִשָּׁה וָאָלֶף. עַל כָּל דָּבָר וְדָבָר הָיָה אוֹמֵר בּוֹ אֶלֶף וַחֲמִשָּׁה טַעֲמִים. וּמַה שְּׁלֹמֹה, שֶׁהָיָה עֶבֶד שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, הָיָה אוֹמֵר עַל כָּל דָּבָר וְדָבָר שְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים מָשָׁל, וְאֶלֶף וַחֲמִשָּׁה טַעֲמִים, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁהוּא מְגַלֶּה עֲמִיקָתָא וּמִסְתַּתְּרָא, וְהוּא הַנּוֹתֵן הַחָכְמָה וְהַבִּינָה, שֶׁנֶּאֱמַר (משלי ב ו) כִּי ה' יִתֵּן חָכְמָה מִפִּיו דַּעַת וּתְבוּנָה עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה.

ר' לֵוִי אָמַר, כְּתִיב (תהלים צב ב) מַה גָּדְלוּ מַעֲשֶׂיךָ ה' מְאֹד עָמְקוּ מַחְשְׁבוֹתֶיךָ. מַה גָּדְלוּ מַעֲשֶׂיךָ ה', זֶה מַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית, שֶׁהֵם מַעֲשָׂיו שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. מְאֹד עָמְקוּ מַחְשְׁבוֹתֶיךָ, אֵלּוּ סִתְרֵי תוֹרָה.

לשון הקודש

אָמַר רַבִּי, בֹּא וּרְאֵה מַה כָּתוּב בִּשְׁלֹמֹה, וַיְדַבֵּר שְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים מָשָׁל וַיְהִי שִׁירוֹ חֲמִשָּׁה וָאָלֶף. עַל כָּל דָּבָר וְדָבָר הָיָה אוֹמֵר בּוֹ אֶלֶף וַחֲמִשָּׁה טְעָמִים. וּמַה שְּׁלֹמֹה, שֶׁהָיָה עֶבֶד שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, הָיָה אוֹמֵר עַל כָּל דָּבָר וְדָבָר שְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים מָשָׁל וְאֶלֶף וַחֲמִשָּׁה טְעָמִים – הַקָּדוֹשׁ– בָּרוּךְ–הוּא שֶׁהוּא מְגַלֶּה עֲמֻקוֹת וְנִסְתָּרוֹת, וְהוּא הַנּוֹתֵן הַחָכְמָה וְהַבִּינָה, שֶׁנֶּאֱמַר (משלי ב) כִּי ה' יִתֵּן חָכְמָה מִפִּיו דַּעַת וּתְבוּנָה, עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה.

רַבִּי לֵוִי אָמַר, כָּתוּב (תהלים צב) מַה גָּדְלוּ מַעֲשֶׂיךָ ה' מְאֹד עָמְקוּ מַחְשְׁבֹתֶיךָ. מַה גָּדְלוּ מַעֲשֶׂיךָ ה' – זֶה מַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית, שֶׁהֵם מַעֲשָׂיו שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. מְאֹד עָמְקוּ מַחְשְׁבֹתֶיךָ – אֵלּוּ סִתְרֵי תוֹרָה.

ר' אֶלִיעֶזֶר הַגָּדוֹל אוֹמֵר, כְּתִיב (מ"א ה כו) **וַה' נָתַן חָכְמָה לִשְׁלֹמֹה כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר לוֹ, מִלַּמֵּד שֶׁעָמַד עַל דִּקְדּוּקֵי תוֹרָה, אֲבָל עַל עָמְקֵיהָ לֹא עָמַד, וּכְשֶׁבִּקֵּשׁ לַעֲמוֹד עָלֶיהָ, אָמַר** (קהלת ז כג) **אָמַרְתִּי אֶחְכְּמָה וְהִיא רְחוֹקָה מִמֶּנִּי.**

שָׁאַל ר' דוֹסְתָּאי לְר' אֶלִיעֶזֶר הַגָּדוֹל, **אָמַר לֵיהּ רַבִּי, הַעֲמִידֵנִי עַל סוֹד זֶה הַפָּסוּק,** (במדבר כח ו) **עֹלַת תָּמִיד הָעֲשׂוּיָה בְּהַר סִינַי לְרֵיחַ נִיחוֹחַ אִשֶּׁה לַה'. אָמַר לֵיהּ, בְּנִי, חַיֶּיךָ דָּבָר אָמַרְתָּ לִי, שֶׁעַדַיִן אֵינְךָ רָאוּי לַעֲמוֹד עָלָיו, וְלֹא שְׁאָלַנִי אָדָם עַל זֶה, זוֹלָתִי עֲקִיבָא תַּלְמִידִי, וַעֲדַיִן הַשָּׂרָשִׂים בְּיָדִי, שָׁמַע רַבִּי עֲקִיבָא, אָמַר כֵּיוָן שֶׁהֵנֵצוּ הַפְּרָחִים, אָכַלְתִּי הַשָּׂרָשִׂים. אָמַר לֵיהּ עֲקִיבָא עֲקִיבָא, מוּכָן תִּהְיֶה לְרֵיחַ נִיחוֹחַ לַה'. וַעֲדַיִן בְּלִיעַת הַמָּתוֹק נִשְׁאָר.**

לשון הקודש

רַבִּי אֶלִיעֶזֶר הַגָּדוֹל אוֹמֵר, כָּתוּב וַה' נָתַן חָכְמָה לִשְׁלֹמֹה כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר לוֹ, מִלַּמֵּד שֶׁעָמַד עַל דִּקְדּוּקֵי תוֹרָה, אֲבָל עַל עָמְקֵיהָ לֹא עָמַד. וּכְשֶׁבִּקֵּשׁ לַעֲמֹד עָלֶיהָ, אָמַר (קהלת ז) אָמַרְתִּי אֶחְכָּמָה וְהִיא רְחוֹקָה מִמֶּנִּי.

שָׁאַל רַבִּי דוֹסְתַּאי לְרַבִּי אֶלִיעֶזֶר הַגָּדוֹל. אָמַר לוֹ: רַבִּי, הַעֲמִידֵנִי עַל סוֹד זֶה הַפָּסוּק, (במדבר כח, ו) עֹלַת תָּמִיד הָעֲשִׂיָה בְּהַר סִינַי לְרֵיחַ נִיחוֹחַ אִשֶּׁה לַה'. אָמַר לוֹ: בְּנִי, חַיֶּיךָ, דָּבָר אָמַרְתָּ לִי שֶׁעַדַיִן אֵינְךָ רָאוּי לַעֲמֹד עָלָיו, וְלֹא שְׁאָלַנִי אָדָם עַל זֶה זוֹלָתִי עֲקִיבָא תַּלְמִידִי, וַעֲדַיִן הַשָּׂרָשִׂים בְּיָדִי. שָׁמַע רַבִּי עֲקִיבָא, אָמַר: כֵּיוָן שֶׁהֵנֵצוּ הַפְּרָחִים, אָכַלְתִּי הַשָּׂרָשִׂים. אָמַר לוֹ: עֲקִיבָא עֲקִיבָא, מוּכָן תִּהְיֶה לְרֵיחַ נִיחוֹחַ לַה', וַעֲדַיִן בְּלִיעַת הַמָּתוֹק נִשְׁאָר.

יוֹמָא חַד הֲווֹ אָזְלֵי בְּאוֹרְחָא, אָמַר לֵיהּ, אִי כְּדֵין אֲכַלְתְּ שָׁרְשִׁים דַּאֲמַרְתְּ. אָמַר לֵיהּ רַבִּי, מִשֶּׁאָמַרְתָּ לִי הַסּוֹד, עָמַדְתִּי עַל תְּכוּנוֹ. וְסָח לוֹ הָאֵיךְ. אָמַר לֵיהּ עָמַדְתָּ וְאָכַלְתָּ, וַעֲדַיִן הַבְּלִיעָה מֵהַמָּתוֹק נִשְׁאָר. וְאוֹתָהּ שָׁעָה גִּלָּה לוֹ אַרְבָּעִים סוֹדוֹת בַּתּוֹרָה.

עַד דְּהֲווֹ אָזְלֵי, חָמוּ חַד מַעְיָנָא דְמַיָּא, יָתְבוּ תַּמָּן. אָמַר לֵיהּ ר' אֱלִיעֶזֶר, עֲקִיבָא, תָּא וְאַחֲזֵי לָךְ נְבִיעָא דְמַיָּא, דְּקָא פָּתְחֵי מַיָּא, וּצְלִילִין וְנָזְלִין, כְּהָא דִּכְתִיב (שה"ש ד טו) **בְּאֵר מַיִם חַיִּים וְנוֹזְלִים מִן לְבָנוֹן. וְעַל הָדָא פִּסּוּקָא, גִּלָּה לוֹ שִׁיחַת מַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת, שִׂיחַת כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת, וִידִיעַת חַלּוֹנֵי חַמָּה בְּעִתּוֹתָיו וּזְמַנָּיו, שִׂיחַת דְּקָלִים וְעוֹפוֹת, וְשֵׁדִים וְרוּחוֹת, וְיִדִיעַת הַתְּקוּפוֹת וְהָעִיבּוּרִים.**

לשון הקודש

יוֹם אֶחָד הָיוּ הוֹלְכִים בַּדֶּרֶךְ. אָמַר לוֹ: אִם אָז אָכַלְתָּ הַשָּׁרָשִׁים שֶׁאָמַרְתָּ? אָמַר לוֹ: רַבִּי, מִשֶּׁאָמַרְתָּ לִי הַסּוֹד, עָמַדְתִּי עַל תְּכוּנָתוֹ. וְסָח לוֹ אֵיךְ. אָמַר לוֹ: עָמַדְתָּ וְאָכַלְתָּ וַעֲדַיִן הַבְּלִיעָה מֵהַמָּתוֹק נִשְׁאָר. וְאוֹתָהּ שָׁעָה גִּלָּה לוֹ אַרְבָּעִים סוֹדוֹת בַּתּוֹרָה.

עַד שֶׁהָיוּ הוֹלְכִים רָאָה מַעְיַן מַיִם אֶחָד. יָשְׁבוּ שָׁם. אָמַר לוֹ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר: עֲקִיבָא, בֹּא וְאַרְאֶה לְךָ נְבִיעַת הַמַּיִם, שֶׁפּוֹתְחִים מַיִם, וּצְלוּלִים וְנוֹזְלִים, כַּכָּתוּב (שיר ד, טו) בְּאֵר מַיִם חַיִּים וְנוֹזְלִים מִן לְבָנוֹן. וְעַל הַפָּסוּק הַזֶּה גִּלָּה לוֹ שִׂיחַת מַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת, שִׂיחַת כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת, וִידִיעַת חַלּוֹנֵי חַמָּה בְּעִתּוֹתָיו וּזְמַנָּיו, שִׂיחַת דְּקָלִים וְעוֹפוֹת, שִׂיחַת הָרוּחוֹת, יְדִיעַת הַתְּקוּפוֹת וְהָעִבּוּרִים.

בְּאוֹתָהּ שָׁעָה, בָּכָה רַבִּי עֲקִיבָא. אָמַר לֵיהּ עַל מַה קָא בָכֵית. אָמַר לֵיהּ, אוֹי לַדּוֹר שֶׁיִּהְיוּ יְתוֹמִים מִמְּךָ. אָמַר לוֹ, אַל תֹּאמַר כָּךְ, אֶלָּא וַוי לַדּוֹר שֶׁיִּהְיוּ יְתוֹמִים בְּלִי אָב, בְּלִי חָכָם מוֹרֶה, וְלֹא תַלְמִיד הוֹגֶה. וְיָמִים יָבוֹאוּ, שֶׁכָּל הַדּוֹר יִהְיוּ חֲצוּפִים וְעַזֵּי פָּנִים, וְתִשְׁתַּכַּח תּוֹרָה, וְאֵין דּוֹרֵשׁ וְאֵין מְבַקֵּשׁ. וְהַמִּתְעוֹרֵר לִבּוֹ בַּתּוֹרָה, יִהְיֶה נִבְזֶה וַחֲדַל אִישִׁים, וַוי לְדָרָא הַהוּא כַּד יֵיתֵי הַהוּא דָּרָא.

אָמַר (שמואל א א כז) **אֶל הַנַּעַר הַזֶּה הִתְפַּלָּלְתִּי, הֲוָה לֵיהּ לְמֵימַר אֶל הַבֵּן הַזֶּה הִתְפַּלָּלְתִּי. אֶלָּא אָמְרָה**

לשון הקודש

בְּאוֹתָהּ שָׁעָה בָּכָה רַבִּי עֲקִיבָא. אָמַר לוֹ: עַל מָה אַתָּה בוֹכֶה? אָמַר לוֹ: אוֹי לַדּוֹר שֶׁיִּהְיוּ יְתוֹמִים מִמְּךָ. אָמַר לוֹ: אַל תֹּאמַר כָּךְ, אֶלָּא אוֹי לַדּוֹר שֶׁיִּהְיוּ יְתוֹמִים בְּלִי אָב, בְּלִי חָכָם וּמוֹרֶה, וְלֹא תַלְמִיד הוֹגֶה. וְיָמִים יָבוֹאוּ שֶׁכָּל הַדּוֹר יִהְיוּ חֲצוּפִים וְעַזֵּי פָּנִים וְתִשְׁתַּכַּח תּוֹרָה, וְאֵין דּוֹרֵשׁ וְאֵין מְבַקֵּשׁ. וְהַמִּתְעוֹרֵר לִבּוֹ בַּתּוֹרָה יִהְיֶה נִבְזֶה וַחֲדַל אִישִׁים. אוֹי לַדּוֹר הַהוּא כְּשֶׁיָּבֹא אוֹתוֹ הַדּוֹר.

אָמַר לוֹ: אֵין אוֹתוֹ הַדּוֹר מִתְקַיֵּם אֶלָּא בְּהֶבֶל פִּיהֶם שֶׁל תִּינוֹקוֹת שֶׁל בֵּית רַבָּן, כְּשֶׁהֵם רַכִּים בִּלְבָד, וּכְשֶׁהֵם קְשִׁישִׁים, הַתּוֹרָה נִשְׁכַּחַת מֵהֶם, כְּמוֹ מַה שֶּׁאָמַר רַבִּי יְהוּדָה, מַהוּ שֶׁכָּתוּב אֵל הַנַּעַר הַזֶּה הִתְפַּלָּלְתִּי? הָיָה לוֹ לוֹמַר, אֶל הַבֵּן

חַנָּה, יְהִי רָצוֹן, שֶׁבְּשָׁעָה שֶׁיְּגַדֵּל יִשְׁתַּדֵּל בַּעֲבוֹדַת הַמָּקוֹם, כְּמוֹ עַכְשָׁיו שֶׁהוּא נַעַר.

וְכָל אָדָם שֶׁיְּזַכֶּה לִהְיוֹת בְּזִקְנוּתוֹ כְּמוֹ בְּנַעֲרוּתוֹ, יְזַכֶּה לְמַעֲלַת שְׁמוּאֵל הַנָּבִיא, דִּכְתִיב (שם ב יט) וּמְעִיל קָטָן תַּעֲשֶׂה לוֹ אִמּוֹ וְהֶעֱלְתָה לוֹ מִיָּמִים יָמִימָה. וְכִי תַעֲלֶה עַל דַּעְתָּךְ כָּךְ, אֶלָּא צִדְקָתוֹ וְזִכּוּתוֹ הָיָה גָּדֵל עִמּוֹ תָּמִיד, בִּתְפִלַּת אִמּוֹ. וְלִדַעְתֵּיהּ דְּר' יְהוּדָה, מְעִיל מַמָּשׁ הַוָּה.

וְאָמַר רַבִּי, מַאי דִּכְתִיב, (ויקרא יט לב) **מִפְּנֵי שֵׂיבָה** תָּקוּם וְהָדַרְתָּ פְּנֵי זָקֵן. אָמַר רַבִּי, בּוֹ הוּא מוּסָר לְיָנִיקָא, כְּלוֹמַר מִפְּנֵי שֵׂיבָה תָּקוּם, קוֹדֶם שֶׁתַּעֲלֶה לְשֵׂיבָה וּלְזִקְנָה, תָּקוּם לִהְיוֹת טוֹב. וְכַאֲשֶׁר תִּשְׁתַּדֵּל לִהְיוֹת טוֹב בְּבַחֲרוּתֶיךָ, לְאַחַר כֵּן וְהָדַרְתָּ פְּנֵי זָקֵן. וְסֵיפָא דְּהַאי פְּסוּקָא מוֹכִיחַ עָלָיו, שֶׁעַל

לשון הקודש

הַזֶּה הִתְפַּלַּלְתִּי. אֶלָּא אָמְרָה חַנָּה, יְהִי רָצוֹן שֶׁבְּשָׁעָה שֶׁיְּגַדֵּל, יִשְׁתַּדֵּל בַּעֲבוֹדַת הַמָּקוֹם, כְּמוֹ עַכְשָׁו שֶׁהוּא נַעַר.

וְכָל אָדָם שֶׁיְּזַכֶּה לִהְיוֹת בְּזִקְנוּתוֹ כְּמוֹ בְּנַעֲרוּתוֹ, יְזַכֶּה לְמַעֲלַת שְׁמוּאֵל הַנָּבִיא, שֶׁכָּתוּב וּמְעִיל קָטָן תַּעֲשֶׂה לוֹ אִמּוֹ וְהַעֲלְתָה לוֹ מִיָּמִים יָמִימָה. וְכִי תַעֲלֶה עַל דַּעְתּוֹ כָּךְ? אֶלָּא צִדְקָתוֹ וְזִכּוּתוֹ הָיָה גָּדֵל עִמּוֹ תָּמִיד, כִּתְפִלַּת אִמּוֹ. וּלְדַעְתּוֹ דְּרַבִּי יְהוּדָה, מְעִיל מַמָּשׁ הוּא.

וְאָמַר רַבִּי, מַהוּ שֶׁכָּתוּב (ויקרא יט) מִפְּנֵי שֵׂיבָה תָּקוּם וְהָדַרְתָּ פְּנֵי זָקֵן? אָמַר רַבִּי, בּוֹ הוּא מוּסָר לַיּוֹנֵק, כְּלוֹמַר, מִפְּנֵי שֵׂיבָה תָּקוּם, קוֹדֶם שֶׁתַּעֲלֶה לְשֵׂיבָה וּלְזִקְנָה תָּקוּם לִהְיוֹת טוֹב, וְכַאֲשֶׁר תִּשְׁתַּדֵּל לִהְיוֹת טוֹב בְּבַחֲרוּתֶךָ, לְאַחַר כֵּן וְהָדַרְתָּ

וֶה נֶאֱמַר, מַשְׁמַע דִּכְתִיב וְיָרֵאתָ מֵאֱלֹהֶיךָ.

רַבִּי יִצְחָק אָמַר תְּחִלַּת כָּל הָעוֹלָם וּבְנְיָנוֹ, לֹא נִבְרָא אֶלָּא עַל הַיִּרְאָה, לִהְיוֹת אָדָם בַּעַל יִרְאָה לַשָּׁמַיִם, וּבַעַל יִרְאָה לַבְּרִיּוֹת, מִדִּכְתִיב בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים אֵת הַשָּׁמַיִם וְאֵת הָאָרֶץ. אֵת הַשָּׁמַיִם, לִהְיוֹת יָרֵא לַשָּׁמַיִם. וְאֵת הָאָרֶץ, לִהְיוֹת יָרֵא לַבְּרִיּוֹת. כְּמוֹ כֵן מִלַּמֵּד, שֶׁכָּל הָעוֹלָם לֹא נִבְרָא אֶלָּא עַל הַיִּרְאָה, שֶׁנִּקְרֵאת רֵאשִׁית, שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים קיא י) **רֵאשִׁית חָכְמָה יִרְאַת ה', וְזֶהוּ דִּכְתִיב בְּרֵאשִׁית.**

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אוֹר וַיְהִי אוֹר. רַבִּי חִיָּיא פָּתַח, (שם צז יא) **אוֹר זָרוּעַ לַצַּדִּיק וּלְיִשְׁרֵי לֵב שִׂמְחָה. הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא רָאָה וְצָפָה, שֶׁהָעוֹלָם אֵינוֹ יָכוֹל לַעֲמֹד בִּלְתִּי הַיְסוֹד, וְאֵיזֶהוּ הַיְסוֹד**

לשון הקודש

פְּנֵי זָקֵן. וְסוֹף הַפָּסוּק הַזֶּה מוֹכִיחַ עָלָיו, שֶׁעַל זֶה נֶאֱמַר וְיָרֵאתָ מֵאֱלֹהֶיךָ.

רַבִּי יִצְחָק אָמַר, תְּחִלַּת כָּל הָעוֹלָם וּבְנְיָנוֹ לֹא נִבְרָא אֶלָּא עַל הַיִּרְאָה, לִהְיוֹת אָדָם בַּעַל יִרְאָה לַשָּׁמַיִם וּבַעַל יִרְאָה לַבְּרִיּוֹת. מִמַּה שֶׁכָּתוּב (בראשית א) בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים אֵת הַשָּׁמַיִם וְאֵת הָאָרֶץ אֵת הַשָּׁמַיִם – לִהְיוֹת יָרֵא אֶת הַשָּׁמַיִם, וְאֵת הָאָרֶץ – לִהְיוֹת יָרֵא לַבְּרִיּוֹת. כְּמוֹ כֵן מִלַּמֵּד שֶׁכָּל הָעוֹלָם לֹא נִבְרָא אֶלָּא עַל הַיִּרְאָה, שֶׁנִּקְרֵאת רֵאשִׁית, שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים קיא) רֵאשִׁית חָכְמָה יִרְאַת ה', וְזֶהוּ שֶׁכָּתוּב בְּרֵאשִׁית.

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אוֹר וַיְהִי אוֹר (בראשית א). רַבִּי חִיָּיא פָּתַח, (תהלים צז) **אוֹר זָרֻעַ לַצַּדִּיק וּלְיִשְׁרֵי לֵב שִׂמְחָה. הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא רָאָה וְצָפָה שֶׁהָעוֹלָם אֵינוֹ יָכוֹל לַעֲמֹד בִּלְתִּי הַיְסוֹד, וְאֵיזֶהוּ הַיְסוֹד שֶׁהָעוֹלָם**

שֶׁהָעוֹלָם עוֹמֵד עָלָיו, הוּא הַצַּדִּיק, שֶׁנֶּאֱמַר (משלי כו ה) וְצַדִּיק יְסוֹד עוֹלָם. וְזֶהוּ יְסוֹד הָרִאשׁוֹן שֶׁבָּרָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּעוֹלָמוֹ. וְהוּא נִקְרָא אוֹר, שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים צז יא) אוֹר זָרוּעַ לַצַּדִּיק. וְעוֹד, (דף יב ע"א) מִמַּה דִּכְתִיב, (בראשית א ג) וַיַּרְא אֱלֹהִים אֶת הָאוֹר כִּי טוֹב. נֶאֱמַר כָּאן כִּי טוֹב, וְנֶאֱמַר לְהַלָּן (ישעיה ג י) אִמְרוּ צַדִּיק כִּי טוֹב.

רַבִּי אוֹמֵר, זֶה הָאוֹר, אוֹר הַמַּלְאָכִים, הוּא שֶׁנִּבְרְאוּ תְּחִלָּה קֹדֶם כָּל הָעוֹלָם. וְאִי תֵּימָא וַהֲרֵי אָנוּ רוֹאִים שֶׁהַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ נִבְרְאוּ תְּחִלָּה. לֹא קַשְׁיָא, דְּהָא שֶׁנֶּאֱמַר לְמַעְלָה עַד כָּאן, סְפוּר הוּא דְּאָמַר. אֶלָּא זֶה וַיְהִי, הוּא הָרִאשׁוֹן, וּמִכָּאן הַתְחָלַת כָּל הַנִּבְרָאִים.

ר' יְהוּדָה אוֹמֵר, זֶהוּ אוֹר הַכִּסֵּא מַמָּשׁ. וּמִזֶּה הָאוֹר, נִבְרְאוּ שְׁאָר כָּל הַנִּבְרָאִים. מִמֶּנּוּ נִבְרְאוּ

לשון הקודש

עוֹמֵד עָלָיו? הוּא הַצַּדִּיק, שֶׁנֶּאֱמַר (משלי י) וְצַדִּיק יְסוֹד עוֹלָם. וְזֶהוּ יְסוֹד הָרִאשׁוֹן שֶׁבָּרָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּעוֹלָמוֹ, וְהוּא נִקְרָא אוֹר, שֶׁנֶּאֱמַר אוֹר זָרֻעַ לַצַּדִּיק. וְעוֹד, מִמַּה שֶּׁכָּתוּב (בראשית א) וַיַּרְא אֱלֹהִים אֶת הָאוֹר כִּי טוֹב. נֶאֱמַר כָּאן כִּי טוֹב, וְנֶאֱמַר לְהַלָּן (ישעיה ג) אִמְרוּ צַדִּיק כִּי טוֹב. רַבִּי אוֹמֵר, זֶה הָאוֹר, אוֹר הַמַּלְאָכִים, הוּא שֶׁנִּבְרְאוּ תְּחִלָּה, קֹדֶם כָּל הָעוֹלָם. וְאִם תֹּאמַר, וַהֲרֵי אָנוּ רוֹאִים שֶׁהַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ נִבְרְאוּ תְּחִלָּה? לֹא קָשֶׁה, שֶׁזֶּה שֶׁנֶּאֱמַר לְמַעְלָה עַד כָּאן, הוּא אָמַר סִפּוּר. אֶלָּא זֶה וַיְהִי, הוּא הָרִאשׁוֹן, וּמִכָּאן הִתְחִילוּ כָּל הַנִּבְרָאִים.

רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, זֶהוּ אוֹר הַכִּסֵּא מַמָּשׁ, וּמִזֶּה הָאוֹר נִבְרְאוּ שְׁאָר כָּל הַנִּבְרָאִים.

הַשָּׁמַיִם, וְכִסֵּא נִבְרָא בַּתְּחִלָּה, שֶׁנֶּאֱמַר (ירמיה יז יב) **כִּסֵּא כָּבוֹד מָרוֹם מֵרִאשׁוֹן.**

רַבִּי אֱלִיעֶזֶר הַגָּדוֹל אוֹמֵר, אוֹר הַמַּלְאָכִים נִבְרָא בַּתְּחִלָּה. דִּכְתִיב, (בראשית א ג) **וַיַּרְא אֱלֹהִים אֶת הָאוֹר כִּי טוֹב וַיַּבְדֵּל אֱלֹהִים בֵּין הָאוֹר וּבֵין הַחֹשֶׁךְ. כְּלוֹמַר, הַבְדָּלָה נָתַן הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יִתְבָּרַךְ, בֵּין זֶה הָאוֹר, וּבֵין הַחוֹשֶׁךְ, שֶׁהוּא הָעוֹלָם הַזֶּה. וְהַשָּׁמַיִם הֵם הַמַּבְדִּילִים בֵּין הָעוֹלָם הַזֶּה, וּבֵין אוֹר הַמַּלְאָכִים, וְהֵם הַמַּבְדִּילִים בֵּינָתַיִם, בֵּין הָאוֹר וּבֵין הַחֹשֶׁךְ.**

רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי אוֹמֵר, נָתַן הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מֶמְשָׁלָה לַמַּלְאָכִים עַל הַשָּׁמַיִם, וְהַשָּׁמַיִם עַל הָאָרֶץ. וְכֻלָּם נִתְלִים בִּכְסֵּאוֹ (נ"א בְּכוֹחוֹ) **יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ, לְהוֹרוֹת כִּי גָּבֹהַּ מֵעַל גָּבֹהַּ שׁוֹמֵר.**

לשון הקודש

מֵמֶּנּוּ נִבְרְאוּ הַשָּׁמַיִם, וְכִסֵּא נִבְרָא בַּתְּחִלָּה, שֶׁנֶּאֱמַר (ירמיה יז) כִּסֵּא כָּבוֹד מָרוֹם מֵרִאשׁוֹן.

רַבִּי אֱלִיעֶזֶר הַגָּדוֹל אוֹמֵר, אוֹר הַמַּלְאָכִים נִבְרָא בַּתְּחִלָּה, שֶׁכָּתוּב וַיַּרְא אֱלֹהִים אֶת הָאוֹר כִּי טוֹב וַיַּבְדֵּל אֱלֹהִים בֵּין הָאוֹר וּבֵין הַחֹשֶׁךְ. כְּלוֹמַר, הַבְדָּלָה נָתַן הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יִתְבָּרַךְ בֵּין זֶה הָאוֹר, וּבֵין הַחֹשֶׁךְ, שֶׁהוּא הָעוֹלָם הַזֶּה. וְהַשָּׁמַיִם הֵם הַמַּבְדִּילִים בֵּין הָעוֹלָם הַזֶּה וּבֵין אוֹר הַמַּלְאָכִים, וְהֵם הַמַּבְדִּילִים בֵּינָתַיִם בֵּין הָאוֹר וּבֵין הַחֹשֶׁךְ.

רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי אוֹמֵר, נָתַן הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מֶמְשָׁלָה לַמַּלְאָכִים עַל הַשָּׁמַיִם, וְהַשָּׁמַיִם עַל הָאָרֶץ, וְכֻלָּם נִתְלִים בִּכְסֵּאוֹ יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ, לְהוֹרוֹת כִּי גָּבֹהַּ מֵעַל גָּבֹהַּ שׁוֹמֵר.

יְהִי אוֹר. רַבִּי אֶלְכְּסַנְדְּרַאי אוֹמֵר, הָרוֹאֶה הַכּוֹכָבִים בִּמְסִלּוֹתָם חַיָּיב לְבָרֵךְ. מַאי מְבָרֵךְ, בָּרוּךְ הַמְסַדֵּר אֶת הַכּוֹכָבִים בָּרָקִיעַ. רָאָה כּוֹכָב אֶחָד, אֵינוֹ מְבָרֵךְ. שְׁנַיִם, מְבָרֵךְ. וְאֵימָתַי, כַּד הֲווֹי לֵילְיָא, מְבָרְכִין בָּרוּךְ הַמַּעֲרִיב עֲרָבִים. רַבִּי אוֹמֵר אִלֵּין כּוּפְרָנֵי אֲדַקְיַקָיָא, דְּאוֹרַחְתְּהוֹן מִסְתַּלְקִין עַל הַהוּא יְמָמָא, מִדְּחִילוּ דְּחֶוָותָא, מְבָרְכִין שׁוֹמֵר עַמּוֹ לָעַד. וּלְפִיכָךְ תִּקְנוּ עַל דֶּרֶךְ זֶה כָּל תְּפִלַּת הָעַרְבִית.

ר' אֶלְעָזָר בְּרַבִּי שִׁמְעוֹן, אָזַל לְמֶחֱמֵי לְר' יוֹסֵי בְּר' שִׁמְעוֹן בֶּן לָקוֹנְיָא חָמוֹי. סָמוּךְ לְקַרְיָיתָא, רָמַשׁ לֵילְיָא. אֲמַר לְר' יוֹסֵי דַּהֲוָה אָזִיל עִמֵּיהּ, חָמִית אִלֵּין כּוֹכְבַיָּא דִּנְהִירִין. אֲמַר חָמֵינָא אֲמַר לֵיהּ כּוֹכְבָא דְּשַׁרְבִיטָא עִידָנָא סַגִּיאָה הוּא דַּאֲנָא מַשְׁגַּחְנָא בֵּיהּ, וּמִן יוֹמָאי לָא אֲחָוּוּ לִי עַל דָּא כְּלוּם.

לשון הקודש

יְהִי אוֹר (בראשית א). רַבִּי אֶלְכְּסַנְדְּרַאי אוֹמֵר, הָרוֹאֶה הַכּוֹכָבִים בִּמְסִלּוֹתָם חַיָּב לְבָרֵךְ. מַה מְבָרֵךְ? בָּרוּךְ הַמְסַדֵּר אֶת הַכּוֹכָבִים בָּרָקִיעַ. רָאָה כּוֹכָב אֶחָד, אֵינוֹ מְבָרֵךְ. שְׁנַיִם, מְבָרֵךְ. וְאֵימָתַי? כְּשֶׁנִּהְיָה הַלַּיְלָה מְבָרֵךְ בָּרוּךְ הַמַּעֲרִיב עֲרָבִים. רַבִּי אוֹמֵר, אֵלּוּ כּוֹכָבִים דַּקִּים שֶׁדַּרְכֵיהֶם מִסְתַּלְּקִים עַל אוֹתוֹ הַיּוֹם מִפַּחַד הַחַיּוֹת, מְבָרְכִים שׁוֹמֵר עַמּוֹ לָעַד. וּלְפִיכָךְ תִּקְנוּ עַל דֶּרֶךְ זֶה כָּל תְּפִלַּת הָעַרְבִית.

רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי שִׁמְעוֹן הָלַךְ לִרְאוֹת אֶת רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקוֹנְיָא חָמִיו. סָמוּךְ לַקַּרְיָה יָרַד הַלַּיְלָה. אָמַר לְרַבִּי יוֹסֵי, שֶׁהָיָה הוֹלֵךְ עִמּוֹ: הַרְאִיתָ אֶת הַכּוֹכָבִים הַמְּאִירִים הַלָּלוּ? אָמַר: רָאִיתִי. אָמַר לוֹ: אֶת כּוֹכַב הַשָּׁבִיט, זְמַן רַב שֶׁאֲנִי

אָמַר לֵיהּ תְּרֵי עִנְיָינֵי שְׁמַעְנָא. חָדָא הוּא, דְּכָל מַה דַּעֲבַד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּשְׁמַיָּא, וְכוֹכְבַיָּא וּמַזָּלַיָּא, אִית בְּהוּ יְדִיעָא וְסוּכְלְתָנוּ. וְכֻלְּהוֹן עָבְדֵי שְׁלִיחוּתָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וְהַאי כּוֹכְבָא דְּאַתְּ אָמַרְתְּ, לָא תֵּימָא וְלָא תִיסַק עַל דַּעְתָּךְ דְּהַד הוּא, אֶלָּא סַגִּיאִין אִינּוּן, דְּהַד תֻּשְׁחֵמֵי בְּהַאי גִּיסָא, וְהַד בְּהַאי גִּיסָא, וְזִמְנִין דְּכֻלְּהוֹן בְּהַד שַׁעֲתָא.

וַאֲנָא שְׁמַעְנָא מֵאַבָּא, דְּשֶׁבַע אִינּוּן. וּבְזִמְנָא דְּמָטָא עִידָּנָא דְּכָל חַד מִנְּהוֹן לְמֵימַר שִׁירָתָא, מִסְתַּגְיָאוּת חֶדְוָותָא דְּאִית בְּהוֹן, שָׁלְחִין זִיוָותְהוֹן וְאָזְלִין לְמֵימַר שִׁירָתָא.

וְעַנְיָנָא אַחֲרִינָא, דְּאִלֵּין שֶׁבַע כּוֹכְבַיָּא, לָא אָזְלִין וְלָא נָטְלִין מֵאַתְרֵיהוֹן, בַּר בְּעִידָּנָא דְּקָרֵי לְחַד מִנְּהוֹן רִבּוֹן עָלְמָא לְמִנְהַר בַּאֲתַר דְּהוּא צָבֵי.

לשון הקודש

מַשְׁגִּיחַ בּוֹ, וּמִמֶּנּוּ לֹא אָמְרוּ לִי עַל זֶה כְּלוּם.

אָמַר לוֹ: שְׁנֵי עִנְיָנִים שָׁמַעְתִּי, אֶחָד הוּא – שֶׁכָּל מַה שֶּׁעָשָׂה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בַּשָּׁמַיִם וְכוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת, יֵשׁ בָּהֶם יְדִיעָה וְהַשְׂכֵּל, וְכֻלָּם עוֹשִׂים שְׁלִיחוּתוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וְהַכּוֹכָב הַזֶּה שֶׁאָמַרְתָּ, אַל תֹּאמַר וְאַל תַּעֲלֶה עַל דַּעְתְּךָ שֶׁהוּא אֶחָד, אֶלָּא רַבִּים הֵם, שֶׁאֶחָד תֵּרֶאֶה בַּצַּד הַזֶּה, וְאֶחָד תֵּרֶאֶה בַּצַּד הַזֶּה, וְלִפְעָמִים שֶׁכֻּלָּם בְּשָׁעָה אַחַת.

וַאֲנִי שָׁמַעְתִּי מֵאַבָּא שֶׁהֵם שִׁבְעָה, וּבְזַמַּן שֶׁמַּגִּיעַ זְמַנּוֹ שֶׁל כָּל אֶחָד מֵהֶם לוֹמַר שִׁירָה, מֵרֹב הַשִּׂמְחָה שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם, שׁוֹלְחִים אֶת זִיוָם וְהוֹלְכִים לוֹמַר שִׁירָה.

וְעִנְיָן אַחֵר, שֶׁשִּׁבְעַת הַכּוֹכָבִים הַלָּלוּ לֹא הוֹלְכִים וְלֹא נוֹסְעִים מִמְּקוֹמָם, פְּרָט לַזְּמַן שֶׁקּוֹרֵא לְאֶחָד מֵהֶם רִבּוֹן הָעוֹלָם לְהָאִיר

דִּכְתִיב, (ישעיה מ כו) לְכֻלָּם בְּשֵׁם יִקְרָא. וְכַד נָטְלִין, שָׁלְחִין זִיעַתְהוֹן עִמְּהוֹן לְמֵיזַל.

כַּד מָטוֹ לְבֵי חָמוֹי, לָא הֲוָה תַּמָּן. כַּד אָתָא, אֲמַר אַתְּ הָכָא, וַאֲנָא אָתֵי לְמֶחֱמֵי חַד כּוֹכָבָא, דַּהֲוָה אָזִיל לְמִשְׁלַם רְעוּתֵיהּ דְּמָארֵיהּ. אָמַר לֵיהּ, מַאי הוּא. אָמַר לֵיהּ, כּוֹכָבָא דְּשָׁבִיט. וְחַד מִנְהוֹן חָמִית, דַּהֲוָה אָזִיל לְפִיקוּדֵיָא דְּמָארֵיהּ. יָתְבוּ תַּמָּן תְּלָתִין יוֹמִין.

לְבָתַר כֵּן אַשְׁכִּימוּ לְמֵיזַל, כַּד הֲוָה אָתֵי נְהוֹרָא, וְאָזִיל עַמֵּיהּ חָמוֹי כְּפַלְגוּת מִיל. בָּרְכֵיהּ חָמוֹי, אֲמַר דָּא הִיא שַׁעֲתָא דְּמִתְקַיֵּים בִּרְכְתָא דְצַדִּיקַיָּא. מְנָא לָן, דִּכְתִיב וַיַּרְא אֱלֹהִים אֶת הָאוֹר כִּי טוֹב. כְּתִיב הָכָא כִּי טוֹב, וּכְתִיב הָתָם (במדבר כד א) כִּי טוֹב בְּעֵינֵי ה' לְבָרֵךְ אֶת יִשְׂרָאֵל. אָמַר לֵיהּ,

לשון הקודש

לְאוֹתוֹ מָקוֹם שֶׁהוּא רוֹצֶה. שֶׁכָּתוּב (ישעיה מ) לְכֻלָּם בְּשֵׁם יִקְרָא. וּכְשֶׁנּוֹסְעִים, שׁוֹלְחִים זִיעָם עִמָּהֶם לְלֶכֶת.

כְּשֶׁהִגִּיעוּ לְבֵית חָמִיו, לֹא הָיָה שָׁם. כְּשֶׁבָּא, אָמַר: אַתָּה כָּאן, וַאֲנִי בָּאתִי לִרְאוֹת כּוֹכָב אֶחָד שֶׁהָיָה הוֹלֵךְ לְהַשְׁלִים אֶת רְצוֹן אֲדוֹנוֹ. אָמַר לוֹ: מַה הוּא? אָמַר לוֹ: כּוֹכַב הַשָּׁבִיט, וְאֶחָד מֵהֶם רָאִיתִי שֶׁהָיָה הוֹלֵךְ לְמִצְוַת אֲדוֹנוֹ. יָשְׁבוּ שָׁם שְׁלֹשִׁים יוֹם.

אַחַר כָּךְ הִשְׁכִּימוּ לָלֶכֶת, כְּשֶׁבָּא הָאוֹר, וְהָלַךְ עִמּוֹ חָמִיו כְּמַחֲצִית הַמִּיל. בֵּרַךְ אוֹתוֹ חָמִיו, אָמַר: זוֹהִי הַשָּׁעָה שֶׁמִּתְקַיֶּמֶת בִּרְכַּת הַצַּדִּיק. מִנַּיִן לָנוּ? שֶׁכָּתוּב (בראשית א) וַיַּרְא אֱלֹהִים אֶת הָאוֹר כִּי טוֹב, כָּתוּב כָּאן כִּי טוֹב, וְכָתוּב שָׁם, (במדבר כד) כִּי טוֹב

אַפִּילוּ בִּרְכָתָא דְּכָל אָדָם, מִתְקַיְּימָא בְּהַאי שַׁעֲתָא, דְּשְׁמַיָּא וְכוֹכְבַיָּא וּמַלְאָכַיָּא אָמְרֵי שִׁירָתָא.

וְעוֹד שְׁמַעְנָא מֵאַבָּא, דִּבִרְכָתָא יִתֵּירָא הוֹסָפַת לֵיהּ, וְדָא הִיא חֶדְוָותָא. מִשּׁוּם דְּהַאי שַׁעֲתָא אָמְרֵי שְׁמַיָּא, (תהלים יט ו) **וְהוּא כְּחָתָן יוֹצֵא מֵחֻפָּתוֹ. מַה חָתָן כְּשֶׁיּוֹצֵא יָשִׁישׁ, כָּךְ הַיּוֹצֵא לַדֶּרֶךְ יָשִׁ"שׁ בְּהַא"י שַׁעֲתָ"א.**

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אוֹר. תַּמָּן תָּנֵינָן, אָמַר רִבִּי יוֹסִי, מַהוּ דִּכְתִיב (ישעיה כא יא) **מַשָּׂא דּוּמָה אֵלַי קֹרֵא מִשֵּׂעִיר שֹׁמֵר מַה מִּלַּיְלָה שֹׁמֵר מַה מִּלַּיְלָה וגו'. אֶלָּא הָא מִלְּתָא, כִּי הָא דְּאָמַר רִבִּי יוֹחָנָן, כָּל הַגָּלְיוֹת שֶׁגָּלוּ יִשְׂרָאֵל מֵאַרְצָם, כֻּלָּם הָיָה גָּלוּי לַכֹּל, וְגָלוּתָא רְבִיעָאָה, לֹא נִגְלָה לְעוֹלָם, וְאֵיזֶהוּ גָּלוּת הָרְבִיעִי. זֶהוּ שֶׁהוּא מִשֵּׂעִיר, שֶׁהוּא עֵשָׂו, דִּכְתִיב** (בראשית לו ה) **וַיֵּשֶׁב עֵשָׂו בְּהַר שֵׂעִיר.**

לשון הקודש

בְּעִינֵי ה' לְבָרֵךְ אֶת יִשְׂרָאֵל. אָמַר לוֹ: אַפִּילּוּ בִּרְכָתוֹ שֶׁל כָּל אָדָם מִתְקַיֶּמֶת בַּשָּׁעָה הַזּוֹ, שֶׁהַשָּׁמַיִם וְהַכּוֹכָבִים וְהַמַּלְאָכִים אוֹמְרִים שִׁירָה.

וְעוֹד שָׁמַעְתִּי מֵאַבָּא, שֶׁבִּרְכָה יְתֵרָה הוֹסַפְתָּ לוֹ, וְזוֹהִי שִׂמְחָה, מִשּׁוּם שֶׁהַשָּׁעָה הַזּוֹ אוֹמְרִים הַשָּׁמַיִם, (תהלים יט) וְהוּא כְּחָתָן יוֹצֵא מֵחֻפָּתוֹ. מָה הֶחָתָן כְּשֶׁיּוֹצֵא יָשִׁישׁ, כָּךְ הַיּוֹצֵא לַדֶּרֶךְ יָשִׁ"שׁ בַּשָּׁעָ"ה הַזּ"וֹ. **וַיֹּאמֶר** אֱלֹהִים יְהִי אוֹר (בראשית א). שָׁם שָׁנִינוּ אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, מַהוּ שֶׁכָּתוּב (ישעיה כא) מַשָּׂא דּוּמָה אֵלַי קֹרֵא מִשֵּׂעִיר שֹׁמֵר מַה מִּלַּיְלָה שֹׁמֵר מַה מִּלַּיְלָה וְגוֹ', דָּבָר זֶה הוֹלֵךְ, כְּמוֹ זֶה שֶׁאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, כָּל הַגָּלֻיּוֹת שֶׁגָּלוּ יִשְׂרָאֵל מֵאַרְצָם, כֻּלָּם הָיָה גָּלוּי לַכֹּל, וְהַגָּלוּת הָרְבִיעִית לֹא נִגְלָה

אָמַר רַבִּי לָמָּה נִקְרָא שְׁמוֹ שֵׂעִיר. עַל שֵׁם תּוֹקֵף וְחוֹזֵק, הָעוֹל הַכָּבֵד, שֶׁמּוּנָּעִין מֵהֶם הַתּוֹרָה וְהָעֲבוֹדָה, וְזֶהוּ עוֹל עַל נִשְׁמָתָם שֶׁנּוֹתְנִין עַל יִשְׂרָאֵל. שֵׂעִי"ר הוּא תֹּק"ף בְּגִימַטְרִיָּא. וְזֶהוּ הַגָּלוּת שֶׁיִּשְׂרָאֵל יוֹשְׁבִים בָּהּ, הִיא מַשָּׂא דּוּמָה. כְּלוֹמַר, בַּחֲשַׁאי. דָּבָר שֶׁלֹּא נִגְלָה מֵהַלֵּב לַפֶּה.

שֶׁנֶּאֱמַר, (ישעיה סג ד) כִּי יוֹם נָקָם בְּלִבִּי, וגו'.

רַבִּי יִצְחָק פָּתַח, (דברים לד ו) וַיִּקְבֹּר אֹתוֹ בַּגַּי בְּאֶרֶץ מוֹאָב מוּל בֵּית פְּעוֹר. וּכְתִיב וְלֹא יָדַע אִישׁ אֶת קִבְרָתוֹ עַד הַיּוֹם הַזֶּה. אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, שׁוֹטִים הֵם הַמְחַשְּׁבִים קִצֵּי מְשִׁיחָא, דָּבָר שֶׁלֹּא גִּלִּיתִי לָעוֹלָם, שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה סג ד) כִּי יוֹם נָקָם בְּלִבִּי, לְבָא לְפוּמָא לָא גַלְיָא, וְאִינוּן מְשִׁתַּדְּלֵי לְמֶחֱשַׁב קִצִּי.

לשון הקודש

לָעוֹלָם. וְאֵיזֶהוּ גָּלוּת הָרְבִיעִית? זֶה שֶׁהוּא מִשֵּׂעִיר, שֶׁהוּא עֵשָׂו, וְכָתוּב (בראשית לו) וַיֵּשֶׁב עֵשָׂו בְּהַר שֵׂעִיר.

אָמַר רַבִּי, לָמָּה נִקְרָא שְׁמוֹ שֵׂעִיר? עַל שֵׁם תֹּקֶף וְחֹזֶק, הָעֹל הַכָּבֵד, שֶׁמּוֹנָּעִים מֵהֶם הַתּוֹרָה וְהָעֲבוֹדָה. וְזֶהוּ עֹל עַל נִשְׁמָתָם שֶׁנּוֹתְנִים עַל יִשְׂרָאֵל. שֵׂעִי"ר הוּא תֹּק"ף בְּגִימַטְרִיָּא, וְזֶהוּ הַגָּלוּת שֶׁיִּשְׂרָאֵל יוֹשְׁבִים בָּהּ, הוּא מַשָּׂא דּוּמָה, כְּלוֹמַר בַּחֲשַׁאי, דָּבָר שֶׁלֹּא נִגְלָה מֵהַלֵּב לַפֶּה,

שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה סג) כִּי יוֹם נָקָם בְּלִבִּי וְגוֹ'.

רַבִּי יִצְחָק פָּתַח, (דברים לד, ו) וַיִּקְבֹּר אֹתוֹ בַּגַּי בְּאֶרֶץ מוֹאָב מוּל בֵּית פְּעוֹר, וְכָתוּב (שם) וְלֹא יָדַע אִישׁ אֶת קִבְרָתוֹ עַד הַיּוֹם הַזֶּה. אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, שׁוֹטִים הֵם הַמְחַשְּׁבִים אֶת קֵץ הַמָּשִׁיחַ, דָּבָר שֶׁלֹּא גִּלִּיתִי לָעוֹלָם, שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה סג) כִּי יוֹם נָקָם בְּלִבִּי. הַלֵּב לַפֶּה לֹא גִלָּה, וְאַתֶּם מְשַׁתַּדְּלִים לְחַשֵּׁב אֶת הַקֵּץ שֶׁלִּי?!

בְּהַאי, נֶחֱזֵי תְּלָתָא סִימָנֵי, כְּתָבִית וַאֲחֵזִית לְדָרֵי עָלְמָא, בִּקְבוּרְתֵּיהּ דְּמשֶׁה עָבְדֵי. וְאִלֵּין אִינוּן בַּגַּיָא, בְּאֶרֶץ מוֹאָב, מוּל בֵּית פְּעוֹר. אֲחֵזִית, וִיהָבִית סִימָנִים לְכֻלְהוֹן דְּעָלְמָא, וְלָא יָדְעֵי קִבוּרְתֵּיהּ, דִּכְתִיב וְלֹא יָדַע אִישׁ אֶת קִבוּרָתוֹ. דָּבָר שֶׁלֹּא גִּלִּיתִי וְלֹא הֶרְאֵיתִי, הֵיאָךְ אָמְרֵי שְׁטוּתָא וְשִׁקְרוּתָא קָמֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּהַהִוא.

הָדָא הוּא דִּכְתִיב, (ישעיה כא יא) מַשָּׂא דּוּמָה אֵלַי קוֹרֵא מִשֵּׂעִיר, אֵלּוּ יִשְׂרָאֵל, שֶׁקּוֹרְאִין לְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, מֵעוֹל כָּבֵד שֶׁל בְּנֵי שֵׂעִיר. וּמַאי אָמְרֵי, שְׁמֹר מַה מִּלַּיְלָה וגו'. רְצוֹנוֹ לוֹמַר, רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם אַתָּה הוּא שׁוֹמֵר יִשְׂרָאֵל ה'. עַד מָתַי אָנוּ בָּזֶה הַגָּלוּת שֶׁדּוֹמָה לְלַיְלָה, אֱמוֹר לָנוּ, מַה מִּלַּיְלָה, מַה תְּהֵא מִזּוֹ הַלַּיְלָה, אֵימָתַי תּוֹצִיאֵנוּ מִמֶּנָּה.

לשון הקודש

בָּזֶה נִרְאֶה שְׁלֹשָׁה סִימָנִים כָּתַבְתִּי וְהֶרְאֵיתִי לְדוֹרוֹת הָעוֹלָם בִּקְבוּרָתוֹ שֶׁל מֹשֶׁה עַבְדִּי, וְאֵלּוּ הֵם: בַּגַּיָא, בְּאֶרֶץ מוֹאָב, מוּל בֵּית פְּעוֹר. הֶרְאֵיתִי וְנָתַתִּי סִימָנִים לְכָל הָעוֹלָם, וְלֹא יוֹדְעִים אֵיפֹה קְבוּרָתוֹ, שֶׁכָּתוּב וְלֹא יָדַע אִישׁ אֶת קְבֻרָתוֹ. דָּבָר שֶׁלֹּא גִּלִּיתִי וְלֹא הֶרְאֵיתִי, אֵיךְ אוֹמְרִים שְׁטוּת וְשֶׁקֶר לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בָּזֶה?!

זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שם כא) מַשָּׂא דּוּמָה אֵלַי קוֹרֵא מִשֵּׂעִיר. אֵלּוּ יִשְׂרָאֵל שֶׁקּוֹרְאִים לַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מֵהָעֹל הַכָּבֵד שֶׁל בְּנֵי שֵׂעִיר. וּמָה אוֹמְרִים? (שם) שְׁמֹר מַה מִּלַּיְלָה וְגוֹ'. רְצוֹנוֹ לוֹמַר, רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, אַתָּה הוּא שׁוֹמֵר יִשְׂרָאֵל ה', עַד מָתַי אָנוּ בָּזֶה הַגָּלוּת שֶׁדּוֹמָה לְלַיְלָה? אֱמֹר לָנוּ מַה

בֹּא וּרְאֵה מַאי דִּכְתִיב בַּתְּרֵיהּ, אָמַר שִׁמְעוֹן אָתָא בֹּקֶר וְגַם לָיְלָה, אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁהוּא שׁוֹמֵר יִשְׂרָאֵל, אָתָא בֹּקֶר, הֵבֵאתִי וְהוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מִן הַגָּלוּת, וְלֹא זְכִיתֶם לִהְיוֹת בַּבֹּקֶר, וְגַם לָיְלָה, הֵבֵאתִי לָכֶם הַלָּיְלָה וְהֶאֱפַלְתִּי אֶתְכֶם בְּבוּר הַגָּלוּת הַזֶּה שֶׁהוּא כַּלַּיְלָה. אִם תִּבְעָיוּן בָּעְיוּ, אִם אַתֶּם מְבַקְּשִׁים לָדַעַת קֵץ גְּאוּלַתְכֶם אֵימָתַי תִּהְיֶה, וְאֵימָתַי תָּבוֹאוּ לְאַרְצְכֶם. שׁוּבוּ אָתָיו. שׁוּבוּ בִּתְשׁוּבָה וּמִיָּד אֲתָיו. כִּי הָא דְּאָמַר רִבִּי יְהוּדָה, אֵין קֵץ הַגָּלוּת נִתְלָה אֶלָּא בִּתְשׁוּבָה, שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים צה יז) הַיּוֹם אִם בְּקוֹלוֹ תִשְׁמָעוּ. (דף יב ע"ב)

וְכֵיוָן שֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם, נִרְמַז הָרֶמֶז הַגָּדוֹל הַזֶּה, בְּרָזֵי הַסְּתָרִים, שֶׁנֶּאֱמַר וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אוֹר וַיְהִי אוֹר. כְּלוֹמַר, יְהִי רָז. וְרָז וְאוֹר, דָּבָר אֶחָד

לשון הקודש

מִלַּיְלָה, מַה תִּהְיֶה מִזּוֹ הַלַּיְלָה, מָתַי תּוֹצִיאֵנוּ מִמֶּנָּה?

בֹּא וּרְאֵה מַה שֶּׁכָּתוּב אַחֲרָיו, (שם) אָמַר שׁוֹמֵר אָתָא בֹקֶר וְגַם לָיְלָה. אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁהוּא שׁוֹמֵר יִשְׂרָאֵל: בָּא בֹּקֶר, הֵבֵאתִי וְהוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מִן הַגָּלוּת, וְלֹא זְכִיתֶם לִהְיוֹת בַּבֹּקֶר. וְגַם לָיְלָה, הֵבֵאתִי לָכֶם הַלַּיְלָה, וְהֶאֱפַלְתִּי אֶתְכֶם בְּבוּר הַגָּלוּת הַזֶּה שֶׁהוּא כַּלַּיְלָה. (שם) אִם תִּבְעָיוּן בָּעְיוּ, אִם אַתֶּם מְבַקְּשִׁים לָדַעַת קֵץ גְּאֻלַּתְכֶם מָתַי תִּהְיֶה וְאֵימָתַי תָּבֹאוּ לְאַרְצְכֶם – (שם) שׁוּבוּ אָתָיו. שׁוּבוּ בִּתְשׁוּבָה וּמִיָּד אֲתָיו. כִּי זֶה שֶׁאָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אֵין קֵץ הַגָּלוּת נִתְלֶה אֶלָּא בִּתְשׁוּבָה, שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים צה, ז) הַיּוֹם אִם בְּקֹלוֹ תִשְׁמָעוּ.

וְכֵיוָן שֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם, נִרְמְזוּ הָרֶמֶז הַגָּדוֹל הַזֶּה בְּרָזֵי הַסְּתָרִים, שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית א)

הוּא. וַיַּרְא אֱלֹהִים לָזֶה הָרָז, כִּי טוֹב לִהְיוֹת בְּרָז וְסוֹד, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִתְגַּלֶּה לְשׁוּם אָדָם, שֶׁאִלְמָלֵי יִתְגַּלֶּה, כַּמָּה פְּרִיצִים מִבְּנֵי עַמֵּנוּ יֵלְכוּ לַאֲבַדּוֹן.

וְעַל שֶׁנִּהְיָה בְּרָזָא וְסוֹד, הִבְדִּיל אֱלֹהִים בֵּין הָאוֹר וּבֵין הַחֹשֶׁךְ, בֵּין אוּמָּתוֹ שֶׁהוּא הָאוֹר. וּבֵין הָאוּמּוֹת שֶׁהֵם הַחֹשֶׁךְ. שֶׁנֶּאֱמַר (שמואל א ב ט) וּרְשָׁעִים בַּחֹשֶׁךְ יִדַּמּוּ. וְעוֹד כְּתִיב, (תהלים פב ה) בַּחֲשֵׁכָה יִתְהַלָּכוּ. וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לָאוֹר יוֹם. אָמַר רִבִּי, זֶה יוֹם קֵץ הַגְּאוּלָה. שֶׁנֶּאֱמַר (זכריה יד א) הִנֵּה יוֹם בָּא לַה', וֶה יוֹם הַקֵּץ.

ר' יוֹסִי בֶּן חֲלַפְתָּא, הָוָה יָתִיב קַמֵּיהּ דְּר' יְצְחָק, אָמַר לֵיהּ מִידִי שְׁמִיעַ לֵיהּ לְמַר, עַל מָה אִתְאֲרִיךְ יוֹמָא דְּמְשִׁיחָא מִן גָּלוּתָא דָּא. אָמַר לֵיהּ, לָא אִתְאֲרִיךְ אֶלָּא עַל בִּיטּוּל אוֹרַיְיתָא. דְּהָכִי

לשון הקודש

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אוֹר וַיְהִי אוֹר. כְּלוֹמַר, יְהִי רָז. וְרָז וְאוֹר דָּבָר אֶחָד הוּא. וַיַּרְא אֱלֹהִים לָזֶה הָרָז כִּי טוֹב לִהְיוֹת בְּרָז וְסוֹד כְּדֵי שֶׁלֹּא יִתְגַּלֶּה לְשׁוּם אָדָם, שֶׁאִלְמָלֵי יִתְגַּלֶּה, כַּמָּה פְּרִיצִים מִבְּנֵי עַמֵּנוּ יֵלְכוּ לַאֲבַדּוֹן.

וְעַל שֶׁנִּהְיָה בְּרָזָא וְסוֹד, הִבְדִּיל אֱלֹהִים בֵּין הָאוֹר וּבֵין הַחֹשֶׁךְ, בֵּין אֻמָּתוֹ שֶׁהוּא הָאוֹר, וּבֵין הָאֻמּוֹת שֶׁהֵם הַחֹשֶׁךְ, שֶׁנֶּאֱמַר וּרְשָׁעִים בַּחֹשֶׁךְ יִדַּמּוּ. וְעוֹד כְּתִיב (תהלים פב) בַּחֲשֵׁכָה יִתְהַלָּכוּ. (בראשית א) וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לָאוֹר יוֹם, אָמַר רַבִּי, זֶה יוֹם קֵץ הַגְּאֻלָּה, שֶׁנֶּאֱמַר (זכריה יד) הִנֵּה יוֹם בָּא לַה', וֶה יוֹם הַקֵּץ.

רַבִּי יוֹסֵי בֶּן חֲלַפְתָּא הָיָה יוֹשֵׁב לִפְנֵי רַבִּי יִצְחָק. אָמַר לוֹ: דָּבָר שָׁמוּעַ לוֹ לְמַר, עַל מָה הִתְאָרֵךְ יוֹם הַמָּשִׁיחַ מֵהַגָּלוּת הַזּוֹ? אָמַר לוֹ: לֹא הִתְאָרֵךְ אֶלָּא עַל בִּטּוּל

שְׁמַעְנָא מֵרַב הַמְנוּנָא סָבָא, תְּלָתָא גָּלְיוֹת גָּלוּ יִשְׂרָאֵל, וְחָזְרוּ בִּזְכוּתְהוֹן דְּתְלָתָא אָבוֹת. וְגָלוּתָא רְבִיעָאָה בִּזְכוּתָא דְּמשֶׁה יִתְחַזְּרוּן.

תָּא וְאַחֲזֵי לָךְ, דְּלָא אִיתְגָּלוּ יִשְׂרָאֵל אֶלָּא עַל בִּיטּוּל תּוֹרָה. שֶׁנֶּאֱמַר (ירמיה ט יב) וַיֹּאמֶר ה' עַל עָזְבָם אֶת תּוֹרָתִי. אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, בַּגָּלְיוֹת הָרִאשׁוֹנוֹת, חָזְרוּ בִּזְכוּת אַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב, עַכְשָׁיו, הֵם חָטְאוּ בַּתּוֹרָה שֶׁנָּתַתִּי לְמשֶׁה, וְנִקְרֵאת עַל שְׁמוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (מלאכי ג כב) זִכְרוּ תּוֹרַת מֹשֶׁה עַבְדִּי. כַּד יִתּוּבִין וְיִתְעַסְּקוּן בְּתוֹרָתוֹ, בִּזְכוּת מֹשֶׁה אֲנִי גּוֹאֲלָם.

עַל כֵּן נֶאֱמַר בַּתּוֹרָה, (דברים לג ד) תּוֹרָה צִוָּה לָנוּ מֹשֶׁה, כְּדֵי לְשָׁמְרָהּ וְלַעֲסוֹק בָּהּ. וְאִם לָאו, מוֹרָשָׁה קְהִלַּת יַעֲקֹב, מוֹרָשָׁה: דָּא מִסְכְּנוּתָא הוּא.

לשון הקודש

תּוֹרָה, שֶׁכָּךְ שָׁמַעְתִּי מֵרַב הַמְנוּנָא סָבָא, שָׁלֹשׁ גָּלֻיּוֹת גָּלוּ יִשְׂרָאֵל, וְחָזְרוּ בִּזְכוּתָם שֶׁל שְׁלֹשָׁה אָבוֹת, וּבַגָּלוּת הָרְבִיעִית יַחְזְרוּ בִּזְכוּת מֹשֶׁה.

בֹּא וְאַרְאֶה לְךָ, לֹא גָלוּ יִשְׂרָאֵל אֶלָּא עַל בִּטּוּל תּוֹרָה, שֶׁנֶּאֱמַר (ירמיה ט) וַיֹּאמֶר ה' עַל עָזְבָם אֶת תּוֹרָתִי. אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, בַּגָּלֻיּוֹת הָרִאשׁוֹנוֹת חָזְרוּ בִּזְכוּת אַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב, עַכְשָׁו הֵם חָטְאוּ בַּתּוֹרָה שֶׁנָּתַתִּי לְמשֶׁה, וְנִקְרֵאת עַל שְׁמוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (מלאכי ג) זִכְרוּ תּוֹרַת מֹשֶׁה עַבְדִּי. כְּשֶׁיָּשׁוּבוּ וְיִתְעַסְּקוּ בְּתוֹרָתוֹ, בִּזְכוּת מֹשֶׁה אֲנִי גּוֹאֲלָם.

עַל כֵּן נֶאֱמַר בַּתּוֹרָה (דברים לג) תּוֹרָה צִוָּה לָנוּ מֹשֶׁה, כְּדֵי לְשָׁמְרָהּ וְלַעֲסֹק בָּהּ, וְאִם לָאו, מוֹרָשָׁה קְהִלַּת יַעֲקֹב. מוֹרָשָׁה – זוֹהִי

כְּמָה דְאַתְּ אָמַר (שמואל א ב ז) ה' מוֹרִישׁ וּמַעֲשִׁיר, מְלַמֵּד דְּלָא אַתְיָא מִסְכְּנוּתָא לְבַרְתֵּיהּ דְיַעֲקֹב, אֶלָּא עַל דְּלָא אִתְעַסְּקוּ בְּפִיקּוּדִין דְּאוֹרַיְיתָא.

רַבִּי חִזְקִיָּה אָמַר, אֲנָא הֲוִית בְּאַתְרֵיהוֹן דְּעַרְבָיָא, וַחֲמֵית גּוּבְרִין דְּהֲווּ מִתְעַסְּקִין בֵּינֵי טוּרַיָּא, בְּמַעֲרְתָּא, וַאֲתוֹ מֵעָרֵב שַׁבָּת לְעָרֵב שַׁבָּת לְבָתֵּיהוֹן. אֲמָרִית לְהוֹן, מָה דֵּין דְּאַתּוּן עָבְדִין. אֲמָרוּ לִי, פְּרִישֵׁי עָלְמָא אֲנַן, וּמִתְעַסְּקָן בְּאוֹרַיְיתָא כָּל יוֹמָא וְיוֹמָא, וְזִמְנִין לֵית אֲנַן אָכְלִין בַּר מֵעִשְׂבֵי בָּרָא.

אֲמָרִית לְהוֹן, וּשְׁאָר זִמְנִין בַּמָּה אַתּוּן מִתְפַּרְנְסִין. אֲמָרוּ לִי, אֲנַן אַשְׁכְּחָן בְּמַדְבְּרָא אָעַיָּא דְּמַצְמִיחִים בָּאלוּד, וַאֲנַן אָכְלִין יַתְהוֹן. כַּד נְהִירָא לָן שִׁמַעְתָּא, מִסְגְּיאוּת חֶדְוָותָא, מְשְׁתַּמְטֵי מִינָן, וּמְבַשְּׁלִין לְהוֹן וְאָכְלִינָן. וְיוֹמָא

לשון הקודש

הָעֲנִיוּת, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר ה' מוֹרִישׁ וּמַעֲשִׁיר. מְלַמֵּד שֶׁלֹּא רָאָה עֲנִיוּת לְבַת יַעֲקֹב אֶלָּא עַל שֶׁלֹּא הִתְעַסְּקוּ בְּמִצְוֹות הַתּוֹרָה.

רַבִּי חִזְקִיָּה אָמַר, אֲנִי הָיִיתִי בִּמְקוֹמוֹת הָעַרְבִיִּים, וְרָאִיתִי גְּבָרִים שֶׁהָיוּ מִסְתַּתְּרִים בֵּין הֶהָרִים בְּמְעָרָה, וּבָאוּ מֵעֶרֶב שַׁבָּת לְעֶרֶב שַׁבָּת לְבָתֵּיהֶם. אָמַרְתִּי לָהֶם: מַה זֶּה מַה שֶּׁאַתֶּם עוֹשִׂים? אָמְרוּ לִי: אָנוּ פְּרוּשֵׁי הָעוֹלָם, וּמִתְעַסְּקִים בַּתּוֹרָה בְּכָל יוֹם וָיוֹם, וְלִפְעָמִים אֵינֵנוּ אוֹכְלִים, רַק מֵעִשְׂבֵי הַבָּר.

אָמַרְתִּי לָהֶם: וּשְׁאָר הַפְּעָמִים, בַּמָּה אַתֶּם מִתְפַּרְנְסִים? אָמְרוּ לִי: אָנוּ מָצָאנוּ בַּמִּדְבָּר עֵצִים שֶׁמַּצְמִיחִים בָּאלוּד, וְאָנוּ אוֹכְלִים אוֹתָם. כְּשֶׁמְּאִירָה לָנוּ הַשְּׁמוּעָה, מֵרֹב שִׂמְחָה מִשְׁתַּמְּטִים מֵעִמָּנוּ,

הַהוּא חָשִׁיב לָן דְּהוּא כִּי טוֹב. וּבְזִמְנָא דְּלָא צָמְחֵי אִינּוּן אָעַיָּא, אֲנַן אָכְלִין עִשְׂבִּין דְּמַשְׁבַּחְנָא, וּמְבַשְּׁלִין לְהוֹן וְאָכְלִינָן.

אֲמָרִית לְהוֹן, תְּהֵי חֻלְקִי עִמְּכוֹן לְעָלְמָא דְּאָתֵי. אַשְׁרֵיכֶם בָּעוֹלָם הַזֶּה, וְטוֹב לָכֶם לָעוֹלָם הַבָּא. כְּעָן יָדַעְנָא דְּלָא תֶּהֱווֹן בְּכִיסּוּפָא, כַּד ייֵתֵי מְשִׁיחָא לְמִתְבַּע עוּלְבָּנָא דְּאוֹרַיְיתָא. אֲמָרִית לְהוֹן, בָּנַי, חַייכוֹן, יוֹמָא דָּא מַה חִידּוּשׁ אִתְחַדַּשׁ לְכוֹן.

אֲמָרוּ לִי, הַאי פְּסוּקָא וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אוֹר וַיְהִי אוֹר. וְתָאנֵי רַבִּי כְּרוּסְפְּדָאי, גְּדוֹל הַתּוֹסֶפֶת מֵהָאוֹר. שֶׁהָיָה אוֹר שֶׁלֹּא הָיָה כָּמוֹהוּ, זֶה הוּא אוֹר הַשֵּׂכֶל הַגָּדוֹל, שֶׁנִּתְהַוָּה מֵאוֹר זִיו הוֹדוֹ, וְזֶהוּ הָעוֹמֵד מֵאֲחוֹרֵי הַפָּרְגוֹד.

לשון הקודש

וּמְבַשְּׁלִים אוֹתָם וְאוֹכְלִים, וְאוֹתוֹ הַיּוֹם נָחְשָׁב לָנוּ שֶׁהוּא כִּי טוֹב. וּבִזְמַן שֶׁלֹּא צוֹמְחִים אוֹתָם הָעֵצִים, אָנוּ אוֹכְלִים עֲשָׂבִים שֶׁאָנוּ מוֹצְאִים, וּמְבַשְּׁלִים אוֹתָם וְאוֹכְלִים.

אָמַרְתִּי לָהֶם: יְהִי חֶלְקִי עִמָּכֶם לָעוֹלָם הַבָּא, אַשְׁרֵיכֶם בָּעוֹלָם הַזֶּה, וְטוֹב לָכֶם לָעוֹלָם הַבָּא. כָּעֵת יָדַעְתִּי שֶׁלֹּא תִהְיוּ בִּבְוּשָׁה כְּשֶׁיָּבֹא מָשִׁיחַ לִתְבֹּעַ אֶת עֶלְבּוֹן הַתּוֹרָה. אָמַרְתִּי לָהֶם: בָּנַי, חַיֵּיכֶם, הַיּוֹם הַזֶּה אֵיזֶה חִדּוּשׁ הִתְחַדֵּשׁ לָכֶם?

אָמְרוּ לִי הַפָּסוּק הַזֶּה: (בראשית א) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אוֹר וַיְהִי אוֹר. וְשָׁנָה רַבִּי כְּרוּסְפְּדָאי, גָּדוֹל הַתּוֹסֶפֶת מֵהָאוֹר, שֶׁהָיָה אוֹר שֶׁלֹּא הָיָה כָּמוֹהוּ, זֶהוּ הוּא אוֹר הַשֵּׂכֶל הַגָּדוֹל שֶׁנִּתְהַוָּה מֵאוֹר זִיו הוֹדוֹ, וְזֶהוּ הָעוֹמֵד מֵאֲחוֹרֵי הַפָּרְגוֹד.

דְּתָנִינָן, מַאי דִּכְתִיב, (תהלים קד ב) עוֹטֶה אוֹר כַּשַּׂלְמָה, מִלַּמֵּד שֶׁעָשָׂה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שְׁאָר הַמַּלְאָכִים, בְּאוֹתוֹ הָאוֹר הָרִאשׁוֹן, מֵאוֹתוֹ הָאוֹר מַמָּשׁ. סַלְקָא דַּעְתָּךְ כְּמוֹהוּ. אֶלָּא מַה הוּא דָּבָר מוּבְדָּל וּמוּשְׁכָּל, כָּךְ שְׁאָר הַמַּלְאָכִים דְּבָרִים מוּבְדָּלִים וּמוּשְׁכָּלִים. אֲבָל אֵין הַשְׁוָאָתָם כְּהַשְׁוָאָתוֹ. דְּתָנֵי ר' כְּרוּסְפְּדָאי, הַשְׁוָאַת הַמַּלְאָכִים הִיא הַשְׁוָאָה גְּדוֹלָה, מַה שֶּׁאֵין כֵּן לְמַטָּה מֵהֶם.

הַשְׁוָאָה שְׁנִיָּה הִיא, הַשְׁוָאַת הַשָּׁמַיִם, שֶׁמַּשִּׂיגִים הַשְׁוָאָה, מַה שֶּׁלְּמַטָּה מֵהֶם אֵין מַשִּׂיגִים כְּמוֹתָם. הַשְׁוָאָה שְׁלִישִׁית, הִיא הַשְׁוָאַת הַמַּדְרֵגָה הַתַּחְתּוֹנָה אֲשֶׁר מֵעָפָר יְסוֹדָהּ, וְהִיא הַשְׁוָאַת בְּנֵי אָדָם, מַה שֶּׁאֵין מַשִּׂיגִין שְׁאָר הַנִּבְרָאִים.

לשון הקודש

שֶׁשָּׁנִינוּ, מַה שֶּׁכָּתוּב (תהלים קד) עֹטֶה אוֹר כַּשַּׂלְמָה, מְלַמֵּד שֶׁעָשָׂה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שְׁאָר הַמַּלְאָכִים בְּאוֹתוֹ הָאוֹר הָרִאשׁוֹן, מֵאוֹתוֹ הָאוֹר מַמָּשׁ, הַתַּעֲלֶה עַל דַּעְתְּךָ כָּמוֹהוּ? אֶלָּא מַה הוּא דָּבָר מֻבְדָּל וּמֻשְׂכָּל, כָּךְ שְׁאָר הַמַּלְאָכִים דְּבָרִים מֻבְדָּלִים וּמֻשְׂכָּלִים, אֲבָל אֵין הַשְׁוָאָתָם כְּהַשְׁוָאָתוֹ, שֶׁשָּׁנָה רַבִּי כְּרוּסְפְּדַאי, הַשְׁוָאַת הַמַּלְאָכִים הִיא הַשְׁוָאָה גְּדוֹלָה, מַה שֶּׁאֵין כֵּן לְמַטָּה מֵהֶם.

הַשְׁוָאָה שְׁנִיָּה הִיא הַשְׁוָאַת הַשָּׁמַיִם, שֶׁמַּשִּׂיגִים הַשְׁוָאָה, מַה שֶּׁלְּמַטָּה מֵהֶם אֵין מַשִּׂיגִים כְּמוֹתָם. הַשְׁוָאָה שְׁלִישִׁית הִיא הַשְׁוָאַת הַמַּדְרֵגָה הַתַּחְתּוֹנָה אֲשֶׁר מֵעָפָר יְסוֹדָהּ, וְהִיא הַשְׁוָאַת בְּנֵי אָדָם, מַה שֶּׁאֵין מַשִּׂיגִין שְׁאָר הַנִּבְרָאִים.

וּכְנֶגֶד שָׁלֹשׁ מַעֲלוֹת הַלָּלוּ, יֵשׁ בָּאָדָם שָׁלֹשׁ צוּרוֹת נַפְשִׁיּוֹת. צוּרָה הָרִאשׁוֹנָה הִיא הַנֶּפֶשׁ הַשִּׂכְלִית. הַשְּׁנִיָּה, הִיא הַנֶּפֶשׁ הַמְדַבֶּרֶת. הַשְּׁלִישִׁית, הִיא הַנֶּפֶשׁ הַבַּהֲמִית, הַמִּתְאַוָּה תַּאֲוֹת, וְהִיא הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר תִּמְעוֹל מַעַל.

וְאִי תֵּימָא הָכִי, הַנֶּפֶשׁ הָרִאשׁוֹנָה הִיא נֶפֶשׁ הַבַּהֲמִית, כְּנֶגֶד הַמַּדְרֵגָה הַתַּחְתּוֹנָה שֶׁאָמַרְנוּ. נֶפֶשׁ הַמְדַבֶּרֶת, כְּנֶגֶד הַשָּׁמַיִם, שֶׁהִיא מַעֲלָה יְתֵרָה עַל הָרִאשׁוֹנָה. נֶפֶשׁ הַשִּׂכְלִית, כְּנֶגֶד מַדְרֵגַת הַמַּלְאָכִים, שֶׁהִיא הַמַּעֲלָה הָעֶלְיוֹנָה עַל כָּל אֱלֶה.

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי רָקִיעַ בְּתוֹךְ הַמָּיִם, וִיהִי מַבְדִּיל בֵּין מַיִם לָמָיִם. ר' אֶלְעָזָר **פָּתַח,** (תהלים סו ב) אֱלֹהִים אֵלִי אַתָּה אֲשַׁחֲרֶךָּ, תָּא חֲזֵי,

לשון הקודש

וּכְנֶגֶד שָׁלֹשׁ מַעֲלוֹת הַלָּלוּ יֵשׁ בָּאָדָם שָׁלֹשׁ צוּרוֹת נַפְשִׁיּוֹת. צוּרָה הָרִאשׁוֹנָה הִיא הַנֶּפֶשׁ הַשִּׂכְלִית. הַשְּׁנִיָּה הִיא הַנֶּפֶשׁ הַמְדַבֶּרֶת. הַשְּׁלִישִׁית הִיא הַנֶּפֶשׁ הַבַּהֲמִית הַמִּתְאַוָּות, וְהִיא הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר תִּמְעֹל מַעַל.

וְאִם תֹּאמַר כָּךְ, הַנֶּפֶשׁ הָרִאשׁוֹנָה הִיא נֶפֶשׁ הַבַּהֲמִית, כְּנֶגֶד הַמַּדְרֵגָה הַתַּחְתּוֹנָה שֶׁאָמַרְנוּ. נֶפֶשׁ הַמְדַבֶּרֶת כְּנֶגֶד הַשָּׁמַיִם, שֶׁהִיא מַעֲלָה יְתֵרָה עַל הָרִאשׁוֹנָה. נֶפֶשׁ הַשִּׂכְלִית כְּנֶגֶד מַדְרֵגַת הַמַּלְאָכִים, שֶׁהִיא הַמַּעֲלָה הָעֶלְיוֹנָה עַל כָּל אֱלֹהּ.

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי רָקִיעַ בְּתוֹךְ הַמָּיִם וִיהִי מַבְדִּיל בֵּין מַיִם לָמָיִם (בראשית א). רַבִּי אֶלְעָזָר **פָּתַח,** (תהלים סג) אֱלֹהִים אֵלִי אַתָּה אֲשַׁחֲרֶךָּ. בֹּא וּרְאֵה שֶׁאֵין מָקוֹם בָּעוֹלָם

שֶׁאֵין מָקוֹם בָּעוֹלָם פָּנוּי בְּלֹא מַיִם, מִפְּנֵי שֶׁהָאָרֶץ תְּלוּיָה עַל הַמָּיִם. שֶׁנֶּאֱמַר, (שם כד ב) כִּי הוּא עַל יַמִּים יְסָדָהּ וְעַל נְהָרוֹת יְכוֹנְנֶהָ. וְכִי תַעֲלֶה עַל דַּעְתְּךָ, שֶׁהַמַּיִם הֵם מִתַּחַת לָאָרֶץ, וְהָאָרֶץ שֶׁהִיא כְּבֵדָה מִכָּל הַיְסוֹדוֹת עוֹמְדוֹת עַל הַמָּיִם. אֶלָּא שֶׁהַמַּיִם עַל הָאָרֶץ, וּלְמַעְלָה לַשָּׁמַיִם.

אָמַר לֵיהּ רַב חַסְדָּא וְהָא כְּתִיב הַמַּיִם אֲשֶׁר מֵעַל לָרָקִיעַ. אָמַר לֵיהּ, לָאו הַאי, אֶלָּא כְּתַרְגּוּמוֹ, בְּמִצִיעוּת מַיָּא, שֶׁהָרָקִיעַ מַבְדִּיל בֵּינֵיהֶם. כִּי הַמַּיִם אֲחָדִים הָיוּ, אֲבָל מִפְּנֵי שֶׁנִּבְנַם הָרָקִיעַ בְּאֶמְצַע, נֶחְשְׁבוּ כִּשְׁנַיִם. וְהָרָקִיעַ כַּדּוּר, וּבָא כְּמֵימֵי אוֹקְיָינוּס, כְּמַבְדִּיל בֵּין הַמַּיִם, נִמְצְאוּ מַיִם מִמַּעַל, וּמַיִם מִתָּחַת.

אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, רְקִיעִים הֵם הַסּוֹבְבִים, לִפְעָמִים מִמִּזְרָח לְמַעֲרָב, וְלִפְעָמִים מִמַּעֲרָב לְמִזְרָח,

לשון הקודש

פָּנוּי בְּלֹא מַיִם, מִפְּנֵי שֶׁהָאָרֶץ תְּלוּיָה עַל הַמַּיִם, שֶׁנֶּאֱמַר (שם כד) כִּי הוּא עַל יַמִּים יְסָדָהּ וְעַל נְהָרוֹת יְכוֹנְנֶהָ. וְכִי תַעֲלֶה עַל דַּעְתְּךָ שֶׁהַמַּיִם הֵם מִתַּחַת לָאָרֶץ, וְהָאָרֶץ שֶׁהִיא כְּבֵדָה מִכָּל הַיְסוֹדוֹת עוֹמְדוֹת עַל הַמַּיִם? אֶלָּא שֶׁהַמַּיִם עַל הָאָרֶץ, וּלְמַעְלָה לַשָּׁמַיִם.

אָמַר לוֹ רַב חַסְדָּא, וַהֲרֵי כָּתוּב (בראשית א) הַמַּיִם אֲשֶׁר מֵעַל לָרָקִיעַ? אָמַר לוֹ, אֵין זֶה אֶלָּא כְּתַרְגּוּמוֹ, בְּאֶמְצַע הַמַּיִם, שֶׁהָרָקִיעַ מַבְדִּיל בֵּינֵיהֶם. כִּי הַמַּיִם אֲחָדִים הָיוּ, אֲבָל מִפְּנֵי שֶׁנִּבְנַם הָרָקִיעַ בְּאֶמְצַע נֶחְשְׁבוּ כִּשְׁנַיִם. וְהָרָקִיעַ כַּדּוּר, וּבָא כְּמֵימֵי אוֹקְיָינוּס, כְּמַבְדִּיל בֵּין הַמַּיִם. נִמְצְאוּ מַיִם מִמַּעַל, וּמַיִם מִתַּחַת.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, רְקִיעִים הֵם הַסּוֹבְבִים,

וּבָאִים בְּאֶמְצַע הַיָּם, וּמַבְדִּילִים בֵּינְתַיִם. וְזֶהוּ וַיַּבְדֵּל בֵּין הַמָּיִם.

וּמְפָּנֶי מָה מֵי הַיָּם מְלוּחִים. מִפְּנֵי חֲמִימוּת הָרָקִיעַ וּרְתִיחָתוֹ. בֹּא וּרְאֵה, קְדֵרָה הָעוֹמֶדֶת עַל הָאוּר, וְכָל מַה שֶּׁמִּתְעַפֶּכֶת עַל הָאוּר, יוֹתֵר הַתַּבְשִׁיל נִמְלַח מֵרוֹב חֲמִימוּת הָאֵשׁ. וְאָמַר רַבִּי יְהוּדָה אִלְמָלֵא הָרָקִיעַ הָיָה קַיָּם בֵּין הַמַּיִם, כָּל הַמַּיִם הָיוּ נִקְפָּאִים כַּמֶּלַח, אֶלָּא הוֹלֵךְ וְסוֹבֵב וְאֵינוֹ מִתְקַיֵּם בֵּין הַמַּיִם.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק בֹּא וּרְאֵה לָמָּה לֹא נֶאֱמַר כִּי טוֹב בַּשֵּׁנִי. מִפְּנֵי שֶׁעִנְיַן זֶה חוֹזֵר עַל יְחוּדוֹ, לְהוֹרוֹת כִּי אֵין שֵׁנִי לְנֶגְדּוֹ, וְאֵין טוֹב בַּשֵּׁנִי, עַל כֵּן נֶאֱמַר בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן יוֹם אֶחָד.

לשון הקודש

לִפְעָמִים מִמִּזְרָח לְמַעֲרָב, וְלִפְעָמִים מִמַּעֲרָב לְמִזְרָח, וּבָאִים בְּאֶמְצַע הַיָּם וּמַבְדִּילִים בֵּינְתַיִם. וְזֶהוּ וַיַּבְדֵּל בֵּין הַמַּיִם.

וּמִפְּנֵי מָה מֵי הַיָּם מְלוּחִים? מִפְּנֵי חֲמִימוּת הָרָקִיעַ וּרְתִיחָתוֹ. בֹּא וּרְאֵה, קְדֵרָה הָעוֹמֶדֶת עַל הָאוּר, וְכָל מַה שֶּׁמִּתְעַפֶּכֶת עַל הָאוּר, יוֹתֵר הַתַּבְשִׁיל נִמְלָח מֵרֹב חֲמִימוּת הָאֵשׁ. וְאָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אִלְמָלֵא הָרָקִיעַ הָיָה קַיָּם בֵּין הַמַּיִם, כָּל הַמַּיִם הָיוּ נִקְפָּאִים כַּמֶּלַח, אֶלָּא הוֹלֵךְ וְסוֹבֵב וְאֵינוֹ מִתְקַיֵּם בֵּין הַמַּיִם.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, בֹּא וּרְאֵה לָמָּה לֹא נֶאֱמַר כִּי טוֹב בַּשֵּׁנִי? מִפְּנֵי שֶׁעִנְיָן זֶה חוֹזֵר עַל יְחוּדוֹ, לְהוֹרוֹת כִּי אֵין שֵׁנִי לְנֶגְדּוֹ, וְאֵין טוֹב בַּשֵּׁנִי, עַל כֵּן נֶאֱמַר בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן יוֹם אֶחָד.

דְּתָנֵי רִבִּי יִצְחָק, לָמָּה לֹא נֶאֱמַר רִאשׁוֹן בִּמְקוֹם אֶחָד. לְהוֹרוֹת, דְּאִלּוּ נֶאֱמַר רִאשׁוֹן, עַל כָּל פָּנִים הָיָה רָאוּי לִהְיוֹת שֵׁנִי. כִּי רִאשׁוֹן מֻחֶזֶרֶת לְשֵׁנִי. אֲבָל אֶחָד, אֵינוֹ מֻחֶזֶרֶת לְשֵׁנִי.

רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, וַהֲרֵי נֶאֱמַר (ישעיה מא ד) **אֲנִי ה' רִאשׁוֹן. אָמַר לֵיהּ, מִלְּתֵיהּ מְסַיַּיעַ לְקַמַּיְיתָא, מִדִּכְתִיב וְאֶת אַחֲרוֹנִים אֲנִי הוּא, אַף עַל פִּי שֶׁיֵּשׁ** (דף יג ע"א) **אַחֲרוֹנִים לָרִאשׁוֹן, אֲנִי הוּא. וְכִי אַחֲרוֹנִים יֵשׁ לָרִאשׁוֹן. אֵין. שְׁמוֹ הַמְיוּחָד. שֶׁהוּא רֹאשׁ וּמְיוּחָד. אֲחֵרִים הֵם: אָלֵ"ף דָּלֶ"ת נוּ"ן יוּ"ד, אֱלֹהִי"ם, שַׁדַּ"י, אֵ"ל, צְבָאוֹ"ת. וְהֵם מִתְכַּנִּים בְּיִחוּדוֹ, וְהוּא הוּא יִתְבָּרַךְ מַמָּשׁ, דִּכְתִיב וְאֶת אַחֲרוֹנִים אֲנִי הוּא.**

ר' יוֹסִי בַּר חֲלַפְתָּא, וְר' יְהוּדָה בֶּן פַּזִּי, וְר' יִצְחָק, הֲווֹ אָכְלֵי בִּסְעוּדָתָא בְּהֵילוּלָא דְּרַבִּי אֶלְעָזָר

לשון הקודש

שֶׁשָּׁנָה רַבִּי יִצְחָק, לָמָּה לֹא נֶאֱמַר רִאשׁוֹן בִּמְקוֹם אֶחָד? לְהוֹרוֹת, דְּאִלּוּ נֶאֱמַר רִאשׁוֹן, עַל כָּל פָּנִים הָיָה רָאוּי לִהְיוֹת שֵׁנִי, כִּי רִאשׁוֹן מֻחֶזֶרֶת לְשֵׁנִי, אֲבָל אֶחָד אֵינוֹ מֻחֶזֶרֶת לְשֵׁנִי.

רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, וַהֲרֵי נֶאֱמַר (ישעיה מא) אֲנִי ה' רִאשׁוֹן. אָמַר לוֹ: דְּבָרוֹ מְסַיֵּעַ לָרִאשׁוֹן, מֵהַכָּתוּב וְאֶת אַחֲרוֹנִים אֲנִי הוּא (שם). אַף עַל פִּי שֶׁיֵּשׁ אַחֲרוֹנִים לָרִאשׁוֹן, אֲנִי הוּא. וְכִי יֵשׁ אַחֲרוֹנִים לָרִאשׁוֹן? בֵּן. שְׁמוֹ הַמְיֻחָד, שֶׁהוּא רֹאשׁ וּמְיֻחָד. אֲחֵרִים הֵם: אָלֵ"ף דָּלֶ"ת נוּ"ן יוּ"ד, אֱלֹהִי"ם, שַׁדַּ"י, אֵ"ל, צְבָאוֹ"ת, וְהֵם מִתְכַּנִּים בְּיִחוּדוֹ, וְהוּא הוּא יִתְבָּרַךְ מַמָּשׁ, דִּכְתִיב וְאֶת אַחֲרוֹנִים אֲנִי הוּא.

רַבִּי יוֹסֵי בַּר חֲלַפְתָּא וְרַבִּי יְהוּדָה בֶּן פַּזִּי

בְּרַבִּי שִׁמְעוֹן. ר' חִיָּיא רַבָּה, הֲוָה יְנוּקָא, וַהֲוָה יָתִיב תַּמָּן. אָמַר רִבִּי יוֹסִי לְרַבִּי שִׁמְעוֹן, לָמָּה לֹא נֶאֱמַר כִּי טוֹב בַּשֵּׁנִי. אָמַר לֵיהּ מִפְּנֵי שֶׁלֹּא נִגְמְרָה מְלֶאכֶת הַמַּיִם בַּשֵּׁנִי, וּכְשֶׁנִּגְמְרָה בַּשְּׁלִישִׁי, אָמַר כִּי טוֹב תְּרֵי זִמְנֵי.

אָמְרוּ, נִשְׁאַל לְהַאי יְנוּקָא, דְּמִשְׁתָּמַר בֵּית הַמִּקְדָּשׁ נִמְצֵאת הַנְּבוּאָה בְּפִי הַתִּינוֹקוֹת, אוּלַי נִמְצָא דָּבָר בְּפִיו. אָמַר לֵיהּ חִיָּיא בְּרִי, אִימָא לָן, לָמָּה לָא נֶאֱמַר כִּי טוֹב בַּשֵּׁנִי. אָמַר לָהֶם, מִפְּנֵי שֶׁאֵין טוֹב אֶלָּא בְּאֶחָד. אָתָא רַבִּי שִׁמְעוֹן וּנְשָׁקֵיהּ, קְרֵי עֲלֵיהּ (ירמיה א ט) הִנֵּה נָתַתִּי דְבָרַי בְּפִיךָ.

אָמְרוּ שַׁעֲתָא קָיְמָא לֵיהּ, נִשְׁאַל בֵּיהּ, אָמְרוּ לֵיהּ, **מַאי** (שופטים ה לא) **וְאֹהֲבָיו כְּצֵאת הַשֶּׁמֶשׁ בִּגְבוּרָתוֹ**. מַה שַּׁבָּח הוּא זֶה לַצַּדִּיקִים. אָמַר לֵהוּ,

לשון הקודש

וְרַבִּי יִצְחָק הָיוּ אוֹכְלִים בִּסְעוּדַת הַהִלּוּלָה שֶׁל רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי שִׁמְעוֹן. רַבִּי חִיָּיא רַבָּה הָיָה תִּינוֹק, וְהָיָה יוֹשֵׁב שָׁם. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי לְרַבִּי שִׁמְעוֹן: לָמָּה לֹא נֶאֱמַר כִּי טוֹב בַּשֵּׁנִי? אָמַר לוֹ: מִפְּנֵי שֶׁלֹּא נִגְמְרָה מְלֶאכֶת הַמַּיִם בַּשֵּׁנִי, וּכְשֶׁנִּגְמְרָה בַּשְּׁלִישִׁי, אָמַר כִּי טוֹב פַּעֲמַיִם.

אָמְרוּ: נִשְׁאַל אֶת הַתִּינוֹק הַזֶּה, שֶׁמִּשְׁתָּמֵר בֵּית הַמִּקְדָּשׁ נִמְצֵאת הַנְּבוּאָה בְּפִי הַתִּינוֹקוֹת, אוּלַי נִמְצָא דָּבָר בְּפִיו. אָמַר לוֹ: חִיָּיא בְּנִי, אֱמֹר לָנוּ לָמָּה לֹא נֶאֱמַר כִּי טוֹב בַּשֵּׁנִי? אָמַר לָהֶם: מִפְּנֵי שֶׁאֵין טוֹב אֶלָּא בְּאֶחָד. בָּא רַבִּי שִׁמְעוֹן וּנְשָׁקוֹ. קָרָא עָלָיו (ירמיה א) הִנֵּה נָתַתִּי דְבָרַי בְּפִיךָ.

אָמְרוּ: הַשָּׁעָה עוֹמֶדֶת לוֹ, נִשְׁאַל אוֹתוֹ. אָמְרוּ לוֹ: מַה זֶּה (שופטים ה) וְאֹהֲבָיו כְּצֵאת הַשֶּׁמֶשׁ בִּגְבוּרָתוֹ, מַה שַּׁבָּח הוּא זֶה

מַה הַשֶּׁמֶשׁ כְּשֶׁיּוֹצֵא בִּגְבוּרָתוֹ, אִית דְּבַדְחֵי בֵּיהּ, וְאִית דְּלָא בַדְחֵי בֵּיהּ. כָּךְ הַצַּדִּיקִים, צַדִּיקִים כְּמוֹתָם, יָשִׁישׁוּ, וְהָרְשָׁעִים לֹא יָשִׁישׁוּ. מַה הַשֶּׁמֶשׁ אִית לְמַאן דְּעָבִיד רְפוּאָה, וְאִית לְמַאן דְּלָא עָבִיד. כָּךְ הַצַּדִּיקִים, יִהְיוּ רְפוּאָה לַטּוֹבִים. וּמַכָּה לָרְשָׁעִים.

אָמְרוּ לֵיהּ, חִיָּיא בְּרִי, לָמָּה לֹא נִזְכַּר שֵׁם הַמְיוּחָד בְּמַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית, אָמַר לוֹן, אֵין נָאֶה לְמֶלֶךְ הַכָּבוֹד לְהַזְכִּיר שְׁמוֹ עַל הַמֵּתִים, וְעַל דָּבָר הַנֶּאֱבָד. כְּדֵי שֶׁלֹּא יֹאמְרוּ, כְּשֵׁם שֶׁכָּל הַבְּרִיּוֹת שֶׁבְּרָאָם הֵם כָּלִים וְנֶאֱבָדִים, כָּךְ שְׁמוֹ חַס וְשָׁלוֹם. וְלֹא הִזְכִּיר שְׁמוֹ הַמְיוּחָד, עַד שֶׁנִּבְרְאוּ כָּל הַבְּרִיּוֹת שֶׁהֵם כָּלִים וְנֶאֱבָדִים. וּלְאַחַר כֵּן, הִזְכִּיר שְׁמוֹ עַל דָּבָר שֶׁהוּא קַיָּם לְעוֹלָם וּלְעוֹלְמֵי עוֹלָמִים, שֶׁנֶּאֱמַר בְּיוֹם עֲשׂוֹת ה' אֱלֹהִים אֶרֶץ וְשָׁמָיִם. וּמִשְּׁאָר כָּל

לשון הקודש

לַצַּדִּיקִים? אָמַר לָהֶם: מָה הַשֶּׁמֶשׁ כְּשֶׁיּוֹצֵא בִּגְבוּרָתוֹ, יֵשׁ שֶׁשְּׂמֵחִים בּוֹ וְיֵשׁ שֶׁלֹּא שְׂמֵחִים בּוֹ, כָּךְ הַצַּדִּיקִים – כְּמוֹתָם יָשִׁישׁוּ, וְהָרְשָׁעִים לֹא יָשִׁישׁוּ. מָה הַשֶּׁמֶשׁ יֵשׁ לְמִי שֶׁעוֹשֶׂה רְפוּאָה, וְיֵשׁ לְמִי שֶׁאֵינוֹ עוֹשֶׂה – כָּךְ הַצַּדִּיקִים יִהְיוּ רְפוּאָה לַטּוֹבִים, וּמַכָּה לָרְשָׁעִים.

אָמְרוּ לוֹ: חִיָּיא בְּנִי, לָמָּה לֹא נִזְכַּר שֵׁם הַמְיֻחָד בְּמַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית? אָמַר לָהֶם: אֵין נָאֶה לְמֶלֶךְ הַכָּבוֹד לְהַזְכִּיר שְׁמוֹ עַל הַמֵּתִים, וְעַל דָּבָר הַנֶּאֱבָד, כְּדֵי שֶׁלֹּא יֹאמְרוּ, כְּשֵׁם שֶׁכָּל הַבְּרִיּוֹת שֶׁבְּרָאָם הֵם כָּלִים וְנֶאֱבָדִים, כָּךְ שְׁמוֹ, חַס וְחָלִילָה. וְלֹא הִזְכִּיר שְׁמוֹ הַמְיֻחָד עַד שֶׁנִּבְרְאוּ כָּל הַבְּרִיּוֹת שֶׁהֵם כָּלִים וְנֶאֱבָדִים, וּלְאַחַר כֵּן הִזְכִּיר שְׁמוֹ עַל דָּבָר שֶׁהוּא קַיָּם לְעוֹלָם וּלְעוֹלְמֵי עוֹלָמִים, שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית ב) בְּיוֹם עֲשׂוֹת ה' אֱלֹהִים אֶרֶץ וְשָׁמָיִם. וּמִשְּׁאָר כָּל

הַבְּרִיּוֹת שֶׁבָּרָא לֹא הִזְכִּיר בְּכָאן, אֶלָּא דָּבָר הַקַּיָּם, וְלֹא נֶאֱמַר בְּיוֹם עֲשׂוֹת ה' אֱלֹהִים, אֶרֶץ וְשָׁמַיִם אָדָם וְחַיּוֹת וּבְהֵמוֹת וְעוֹפוֹת, שֶׁהֵם דְּבָרִים כָּלִים, אֶלָּא דָּבָר הָעוֹמֵד לְעוֹלָם, וְהֵם אֶרֶץ וְשָׁמַיִם.

אָמְרוּ לֵיהּ, מַאי דִּכְתִיב, (בראשית א ז) **וַיַּעַשׂ אֱלֹהִים אֶת הָרָקִיעַ וַיַּבְדֵּל בֵּין הַמַּיִם וגו'. מַה צוֹרֶךְ הָיָה לוֹ לְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לַעֲשׂוֹת רָקִיעַ לְהַבְדִּיל בֵּין הַמַּיִם. אָמַר לְהוּ, כְּבָר כְּתִיב** (משלי טז ד) **כֹּל פָּעַל ה' לַמַּעֲנֵהוּ. לֹא בָּרָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא דָּבָר שֶׁלֹּא לְצוֹרֶךְ. וּבָרָא הָרָקִיעַ, וּכְשֶׁהוּא חוֹזֵר אֵינוֹ חוֹזֵר אֶלָּא לְעִתִּים יְדוּעִים. וְסִילוֹן אֶחָד שֶׁל מַיִם יוֹצֵא מִתְּהוֹמוֹת, וְסִילוֹן שֶׁל מַיִם יוֹצֵא מִגֵּיהִנֹּם, וְיוֹרֵד בְּצִינּוֹר סִילוֹן הַתְּהוֹם. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב,** (תהלים מב ח) **תְּהוֹם אֶל תְּהוֹם קוֹרֵא לְקוֹל צִנּוֹרֶיךָ. וְהָרָקִיעַ נִכְנַס בְּאֶמְצַע מִשְׁנֵיהֶם. וְאִלְמָלֵא**

לשון הקודש

הַבְּרִיּוֹת שֶׁבָּרָא, לֹא הִזְכִּיר בְּכָאן אֶלָּא דָּבָר הַקַּיָּם. וְלֹא נֶאֱמַר בְּיוֹם עֲשׂוֹת ה' אֱלֹהִים אֶרֶץ וְשָׁמַיִם אָדָם וְחַיּוֹת וּבְהֵמוֹת וְעוֹפוֹת, שֶׁהֵם דְּבָרִים כָּלִים, אֶלָּא דָּבָר הָעוֹמֵד לְעוֹלָם, וְהֵם אֶרֶץ וְשָׁמַיִם.

אָמְרוּ לוֹ: מַה שֶּׁכָּתוּב (שם א) וַיַּעַשׂ אֱלֹהִים אֶת הָרָקִיעַ וַיַּבְדֵּל בֵּין הַמַּיִם וְגוֹ', מַה צֹּרֶךְ הָיָה לוֹ לַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לַעֲשׂוֹת רָקִיעַ לְהַבְדִּיל בֵּין הַמַּיִם? אָמַר לָהֶם: כְּבָר כָּתוּב (משלי טז, ד) כָּל פָּעַל ה' לַמַּעֲנֵהוּ. לֹא בָּרָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא דָּבָר שֶׁלֹּא לְצֹרֶךְ. וּבָרָא הָרָקִיעַ, וּכְשֶׁהוּא חוֹזֵר, אֵינוֹ חוֹזֵר אֶלָּא לְעִתִּים יְדוּעִים. וְסִילוֹן אֶחָד שֶׁל מַיִם יוֹצֵא מִתְּהוֹמוֹת, וְסִילוֹן שֶׁל מַיִם יוֹצֵא מִגֵּיהִנֹּם, וְיוֹרֵד בְּצִנּוֹר סִילוֹן הַתְּהוֹם. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (תהלים מב) תְּהוֹם אֶל תְּהוֹם קוֹרֵא

שֶׁנִּכְנַס בִּנְתַיִם, הָיוּ הוֹרְגִים לְשׁוֹתֵיהֶם. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב וַיַּבְדֵּל בֵּין הַמַּיִם אֲשֶׁר מִתַּחַת לָרָקִיעַ וּבֵין הַמַּיִם אֲשֶׁר מֵעַל לָרָקִיעַ.

אָמַר רִבִּי יוֹסִי הַאי יְנוּקָא בְּרוּחַ הַקֹּדֶשׁ אֲמָרוֹ, דְּהָכִי הֲוָה מַמָּשׁ, דִּכְתִיב יְהִי רָקִיעַ בְּתוֹךְ הַמָּיִם, בְּתוֹךְ מַמָּשׁ, בְּאֶמְצָעִית מַיָּא. בְּהִכָּנֵס הָרָקִיעַ בָּאֶמְצַע, מַחֲזִיר הַמַּיִם הָרָעִים הַיּוֹצְאִים מִגֵּיהִנֹּם לִמְקוֹמָן. וְלָא נָפִיק לְעָלְמָא מֵאִינּוּן מַיָּא, אֶלָּא כְּמִלְּא לוֹגָא, בִּימֵי אֱלִישָׁע. וְנֶאֱמַר בָּהֶם, (מ"ב ב יט) וְהַמַּיִם רָעִים וְהָאָרֶץ מְשַׁכֶּלֶת. כְּלוֹמַר, בִּשְׁבִיל שֶׁהַמַּיִם רָעִים, הָאָרֶץ מְשַׁכֶּלֶת מִבְּנֵי אָדָם, שֶׁכָּלִים בִּשְׁבִילָם.

אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, כּוּלָּא הַאי קְרָא מַסְהִיד עֲלֵיהּ. דְּאָמַר רִבִּי יְהוּדָה, כָּל מַה שֶּׁעָשָׂה הַקָּדוֹשׁ

לשון הקודש

לְקוֹל צִנּוֹרֶיךָ. וְהָרָקִיעַ נִכְנָס בְּאֶמְצַע שְׁנֵיהֶם, וְאִלְמָלֵא שֶׁנִּכְנָס בֵּינְתַיִם, הָיוּ הוֹרְגִים לְשׁוֹתֵיהֶם. וְזֶהוּ שֶׁכָּתוּב (בראשית א) וַיַּבְדֵּל בֵּין הַמַּיִם אֲשֶׁר מִתַּחַת לָרָקִיעַ וּבֵין הַמַּיִם אֲשֶׁר מֵעַל לָרָקִיעַ.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, הַתִּינוֹק הַזֶּה בְּרוּחַ הַקֹּדֶשׁ אֲמָרוֹ, שֶׁכָּךְ הָיָה מַמָּשׁ שֶׁכָּתוּב יְהִי רָקִיעַ בְּתוֹךְ הַמַּיִם, בְּתוֹךְ מַמָּשׁ, בְּאֶמְצַע הַמַּיִם, בְּהִכָּנֵס הָרָקִיעַ בָּאֶמְצַע, מַחֲזִיר הַמַּיִם הָרָעִים הַיּוֹצְאִים מִגֵּיהִנֹּם לִמְקוֹמָם, וְלֹא יָצָא לָעוֹלָם מֵאוֹתָם הַמַּיִם, אֶלָּא כִּמְלֹא הַלּוֹג, בִּימֵי אֱלִישָׁע. וְנֶאֱמַר בָּהֶם וְהַמַּיִם רָעִים וְהָאָרֶץ מְשַׁכֶּלֶת. כְּלוֹמַר, בִּשְׁבִיל שֶׁהַמַּיִם רָעִים, הָאָרֶץ מְשַׁכֶּלֶת מִבְּנֵי אָדָם, שֶׁכָּלִים בִּשְׁבִילָם.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, עַל כָּל זֶה מֵעִיד

בָּרוּךְ הוּא, לֹא עָשָׂה דָּבָר לְבַטָּלָה, וּמִפְּנֵי שֶׁהָיָה גָּלוּי לְפָנָיו, שֶׁאוֹתָם הַמַּיִם יוֹצְאִים מִגֵּיהִנֹּם, וְיִתְעָרְבוּ בַּמַּיִם הָאֲחֵרִים וְיַזִּיקוּ בְּרִיּוֹתָיו. עָשָׂה אֶת הָרָקִיעַ, לְהַכְנִיס בְּאֶמְצַע שְׁנֵיהֶם, לְהַבְדִּיל בֵּינְתַיִם. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, וַיְהִי מַבְדִּיל בֵּין מַיִם לָמָיִם, בֵּין מַיִם הָרָעִים, לַמַּיִם הַטּוֹבִים. וּבְאוֹתָהּ שָׁעָה מַמָּשׁ, שֶׁהַמַּיִם יוֹצְאִים לְהִתְעָרֵב בַּמַּיִם הַטּוֹבִים, אָז הָרָקִיעַ חוֹזֵר וְנִכְנָס בֵּינְתַיִם, וּמַחֲזִירָם לְאָחוֹר.

תָּא שְׁמַע, אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, הַנֵּי מַיָּא דְּאִינּוּן לְחַיֵּי עָלְמָא, וּלְתִקּוּנֵיהוֹן דִּבְרִיָּתָא, הֵיאַךְ יִתְקָרוֹן. אָמַר רִבִּי בְּרֶכְיָה, הַמַּיִם אֲשֶׁר מֵעַל הַשָּׁמַיִם, דְּאִינּוּן מַיָּא טָבִין.

ר' חִיָּיא בַּר אַבָּא, הֲוָה אָזִיל בְּאוֹרְחָא, וְלָאֲה מִתְקִיפוּתָא דְּשִׁמְשָׁא, וַהֲוָה צָחֵי לְמִשְׁתֵּי מַיָּא.

לשון הקודש

הַכָּתוּב הַזֶּה, שֶׁאָמַר רַבִּי יְהוּדָה, כָּל מַה שֶׁעָשָׂה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, לֹא עָשָׂה דָּבָר לְבַטָּלָה, וּמִפְּנֵי שֶׁהָיָה גָּלוּי לְפָנָיו שֶׁאוֹתָם הַמַּיִם הַיּוֹצְאִים מִגֵּיהִנֹּם, וְיִתְעָרְבוּ בַּמַּיִם הָאֲחֵרִים וְיַזִּיקוּ לִבְרִיּוֹתָיו, עָשָׂה אֶת הָרָקִיעַ לְהַכְנִיס בְּאֶמְצַע שְׁנֵיהֶם, לְהַבְדִּיל בֵּינְתַיִם. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב וַיְהִי מַבְדִּיל בֵּין מַיִם לָמָיִם, בֵּין מַיִם הָרָעִים לַמַּיִם הַטּוֹבִים, וּבְאוֹתָהּ שָׁעָה מַמָּשׁ שֶׁהַמַּיִם יוֹצְאִים לְהִתְעָרֵב בַּמַּיִם הַטּוֹבִים, אָז הָרָקִיעַ חוֹזֵר וְנִכְנָס בֵּינְתַיִם, וּמַחֲזִירָם לְאָחוֹר.

בָּא שְׁמַע, אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, הַמַּיִם הַלָּלוּ שֶׁהֵם לְהַחֲיוֹת הָעוֹלָם וּלְתִקּוּן הַבְּרִיּוֹת, אֵיךְ יִקָּרְאוּ? אָמַר רַבִּי בֶּרֶכְיָה, הַמַּיִם אֲשֶׁר מֵעַל הַשָּׁמַיִם, שֶׁהֵם מַיִם טוֹבִים.

רַבִּי חִיָּיא בַּר אַבָּא הָיָה הוֹלֵךְ בַּדֶּרֶךְ

פָּגַע בְּהַהוּא מַדְבְּרָא, וְאַשְׁכַּח חַד אִילָנָא, יָתִיב תְּחוֹתֵיהּ, עַד דְּזָקִיף עֵינוֹהִי, חָמָא חַד מַעֲיָינָא דְּמַיָּא דָּקִיק. חָדֵי לְמִשְׁתֵּי מִנֵּהוֹן. שָׁתֵי מִן מַיָּא, וַהֲווֹ מְרִירָן, אֲמַר לְשַׁמְּשֵׁיהּ, הַיְינוּ טַעֲמָא דְּר' אֶלְעָזָר, דְּאָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, לֵית לָךְ בְּעָלְמָא, דְּלֵית תַּמָּן תַּמְצִיתָא מֵהַהוּא סִילוֹנָא דְּגֵיהִנֹּם, בַּר אַרְעָא דְּיִשְׂרָאֵל. וְאִלְמָלֵא דְּשָׁתַן כָּל עָלְמָא מֵהַהוּא תַּמְצִיתָא דְּאַרְעָא דְּיִשְׂרָאֵל, לָא יָכִילֵי לְמִשְׁתֵּי מִנַּיְיהוּ.

אָמַר רִבִּי הוּנָא, הַאי רָקִיעַ דִּכְתִיב וַיַּעַשׂ אֱלֹהִים אֶת הָרָקִיעַ, הוּא הָרָקִיעַ הַיָּדוּעַ לְמַעְלָה שֶׁעַל רָאשֵׁי הַחַיּוֹת. דִּכְתִיב (יחזקאל א כב) וּדְמוּת עַל רָאשֵׁי הַחַיָּה רָקִיעַ כְּעֵין הַקֶּרַח הַנּוֹרָא.

לשון הקודש

וְהִתְעַיֵּף מֵחֹזֶק הַשֶּׁמֶשׁ, וְהָיָה צָמֵא לִשְׁתּוֹת מַיִם. פָּגַע בְּאוֹתוֹ מִדְבָּר וּמָצָא אִילָן אֶחָד. יָשַׁב תַּחְתָּיו. עַד שֶׁהֵרִים עֵינָיו, רָאָה מַעְיָן מַיִם קָטָן. שָׁמַח לִשְׁתּוֹת מֵהֶם. שָׁתָה מִן הַמַּיִם וְהָיוּ מָרִים. אָמַר לְשַׁמְּשׁוֹ, הַיְינוּ טַעְמוֹ שֶׁל רַבִּי אֶלְעָזָר, שֶׁאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, אֵין לְךָ בָּעוֹלָם שֶׁאֵין שָׁם תַּמְצִית מֵאוֹתוֹ סִילוֹן שֶׁל גֵּיהִנֹּם, פָּרָט לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְאִלְמָלֵא שֶׁשּׁוֹתִים כָּל הָעוֹלָם מֵאוֹתָהּ תַּמְצִית שֶׁל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, לֹא יְכוֹלִים לִשְׁתּוֹת מֵהֶם.

אָמַר רַבִּי הוּנָא, הָרָקִיעַ הַזֶּה שֶׁכָּתוּב וַיַּעַשׂ אֱלֹהִים אֶת הָרָקִיעַ, הוּא הָרָקִיעַ הַיָּדוּעַ לְמַעְלָה שֶׁעַל רָאשֵׁי הַחַיּוֹת, שֶׁכָּתוּב (יחזקאל א) וּדְמוּת עַל רָאשֵׁי הַחַיָּה רָקִיעַ כְּעֵין הַקֶּרַח הַנּוֹרָא.

אָמַר רִבִּי יִצְחָק, הַאי חַיּוֹת, חַיָּה כְּתִיב חָדָא, לָמָּה נֶאֱמַר רָאשֵׁי. אָמַר רִבִּי הוּנָא, אִית חַיָּה חַד רַבָּא, וְשַׁלִּיטָא עַל כָּל שְׁאָר חֵיוָתָא קַדִּישָׁא, וְזִיוֹהִי רַבְרְבִין סַגִּיאִין. לֵיהּ רֵישִׁין דְּזִיוָוא סַגִּיאִין, וּכְדֵין כְּתִיב רָאשֵׁי הַחַיָּה. וְדָא הִיא הַחַיָּה, דְּחָמָא יְחֶזְקֵאל בְּחֵיזוּ נְבוּאָתָא. וְאִי סַלְקָא דַעְתָּךְ דְּהִיא הַחַיּוֹת. תָּא שְׁמַע, כְּתִיב (שם א טו) וָאֵרֶא הַחַיּוֹת וגו', חָמָא הַאי, וְחָמָא הַחַיּוֹת.

הַאי רָקִיעַ לְמַאי אָתָא. אָמַר רִבִּי חִזְקִיָּה, לְאַפְרָשָׁא בֵּין מַלְאָכִין קַדִּישִׁין דְּמִתְּחוֹת הַהוּא רְקִיעָא, וּבֵין מַלְאָכִין קַדִּישִׁין דְּזָכוּ דְּאִינּוּן לְעֵילָּא. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, וַיַּעַשׂ אֱלֹהִים אֶת הָרָקִיעַ וַיַּבְדֵּל בֵּין הַמַּיִם אֲשֶׁר מִתַּחַת לָרָקִיעַ וּבֵין הַמַּיִם אֲשֶׁר מֵעַל לָרָקִיעַ. בֵּין הַמַּיִם אֲשֶׁר מִתַּחַת לָרָקִיעַ, מַלְאָכַיָּא דְּאִינּוּן תְּחוֹת הַהוּא רְקִיעָא. וּבֵין

לשון הקודש

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, הַחַיּוֹת הַלָּלוּ, חַיָּה כְּתוּב אַחַת, לָמָּה נֶאֱמַר רָאשֵׁי? אָמַר רַבִּי הוּנָא, יֵשׁ חַיָּה אַחַת גְּדוֹלָה, וְשׁוֹלֶטֶת עַל כָּל שְׁאָר חַיּוֹת הַקֹּדֶשׁ, וְזִיוֶהָ גְּדוֹלִים רַבִּים. לָהּ רָאשִׁים שֶׁל זִיוִים רַבִּים, וְאָז כָּתוּב רָאשֵׁי הַחַיָּה, וְזוֹהִי הַחַיָּה שֶׁרָאָה יְחֶזְקֵאל בְּמַרְאֵה הַנְּבוּאָה. וְאִם תַּעֲלֶה עַל דַּעְתְּךָ שֶׁהִיא הַחַיּוֹת, בֹּא שְׁמַע, כָּתוּב (שם) וָאֵרֶא הַחַיּוֹת וְגוֹ', רָאָה אֶת זוֹ וְרָאָה אֶת הַחַיּוֹת.

הָרָקִיעַ הַזֶּה, לָמָּה הוּא בָּא? אָמַר רַבִּי חִזְקִיָּה, לְהַפְרִיד בֵּין הַמַּלְאָכִים הַקְּדוֹשִׁים שֶׁמִּתַּחַת הָרָקִיעַ הַהוּא, וּבֵין הַמַּלְאָכִים הַקְּדוֹשִׁים שֶׁזָּכוּ שֶׁהֵם לְמַעְלָה. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב וַיַּעַשׂ אֱלֹהִים אֶת הָרָקִיעַ וַיַּבְדֵּל בֵּין הַמַּיִם אֲשֶׁר מִתַּחַת לָרָקִיעַ וּבֵין הַמַּיִם

הַמַּיִם אֲשֶׁר מֵעַל לָרָקִיעַ, מַלְאָכַיָּא דְּאִינּוּן מִלְעֵילָּא. אָמַר רִבִּי יִצְחָק, שְׁמַע מִינָּה דְּהוּא פַּרְגּוֹד דְּמַפְסִיק בֵּינָתַיִם.

רַבִּי אֶלְיעֶזֶר שָׁאַל לְרַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי, אָמַר לֵיהּ, חַאי רָקִיעַ דְּאִתְבְּרִי בַּשֵּׁנִי, מַאי הוּא, אָמַר לֵיהּ, רָזָא עִילָּאָה הוּא, דְּבָרָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מְמוּנֶּה תְּחוֹת יְדֵיהּ, וּבָחַר בֵּיהּ, וְשַׁלְטֵיהּ עַל כָּל חֵילֵי שְׁמַיָּא, וּבְגִין הַהוּא עִנְיָנָא, לֹא נֶאֱמַר כִּי טוֹב בַּשֵּׁנִי. אַף עַל פִּי דְּשׁוּלְטָנָא יְתֵירָא אִית לֵיהּ, דְּכוֹלָּא תְּחוֹת יְדֵיהּ, לְאַחֲזָאָה לְכָל עָלְמָא, דְּלֵית טִיבוּ וִיקָרָא וּפִרְקוֹנָא וְגֵאוּתָא, אֶלָּא בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בִּלְחוֹדוֹהִי.

וְעוֹד אָמַר רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי, מַאי דִּכְתִיב, (שה"ש ו יא) **אֶל גִּנַּת אֱגוֹז יָרַדְתִּי לִרְאוֹת** (דף יג

לשון הקודש

אֲשֶׁר מֵעַל לָרָקִיעַ. בֵּין הַמַּיִם אֲשֶׁר מִתַּחַת לָרָקִיעַ – הַמַּלְאָכִים שֶׁהֵם תַּחַת הָרָקִיעַ הַהוּא, וּבֵין הַמַּיִם אֲשֶׁר מֵעַל לָרָקִיעַ – הַמַּלְאָכִים שֶׁהֵם מִלְמַעְלָה. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, מִזֶּה נִשְׁמַע שֶׁהוּא הַפַּרְגּוֹד שֶׁמַּפְסִיק בֵּינָתַיִם.

רַבִּי אֶלְעָזָר שָׁאַל אֶת רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי. אָמַר לוֹ, הָרָקִיעַ הַזֶּה שֶׁנִּבְרָא בַּשֵּׁנִי מַה הוּא? אָמַר לוֹ, סוֹד עֶלְיוֹן הוּא, שֶׁבָּרָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מְמֻנֶּה מִתַּחַת יָדוֹ וּבָחַר בּוֹ, וְהִשְׁלִיטוֹ עַל כָּל צִבְאוֹת הַשָּׁמַיִם, וּמִשּׁוּם אוֹתוֹ עִנְיָן לֹא נֶאֱמַר כִּי טוֹב בַּשֵּׁנִי, אַף עַל פִּי שֶׁשִּׁלְטוֹן יָתֵר יֵשׁ לוֹ, שֶׁהַכֹּל תַּחַת יָדוֹ, לְהַרְאוֹת לְכָל הָעוֹלָם שֶׁאֵין טוֹב וְכָבוֹד וּפְדוּת וְגֵאוּת אֶלָּא בַּקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בִּלְבַד.

וְעוֹד אָמַר רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי, מַה שֶּׁכָּתוּב (שיר ו) אֶל גִּנַּת אֱגוֹז יָרַדְתִּי לִרְאוֹת

ע"ב) בְּאֵבֵי הַנָּחַל. וְהוּ מַה שֶּׁרָאָה יְחֶזְקֵאל, בְּאוֹתוֹ הָרָקִיעַ שֶׁנִּבְרָא בַּשֵּׁנִי. שֶׁבְּרָאוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וּסְתָמוֹ מִכָּל רְבָבוֹת קוֹדֶשׁ שֶׁלּוֹ. וְאוֹתָן הָעוֹלָמוֹת דְּכֻסֵּיף בְּהוּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, סְתָמָם מִמֶּנּוּ, וְיקַר הַדָּרוֹ סָתָם. מֵאוֹתָן עוֹלָמוֹת וּלְמַעְלָה סָתָם. וְהַטְמִין מִכּוּלָּם, וְכוּלָּם שׁוֹאֲלִים וְאוֹמְרִים, אַיֵּה מְקוֹם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ (יחזקאל ג יב) בָּרוּךְ כְּבוֹד ה' מִמְּקוֹמוֹ.

תָּא חֲזֵי, מַאי קָאָמַר אֶל גִּנַּת אֱגוֹז יָרַדְתִּי, בְּגִנַּת אֱגוֹז לֹא כְתִיב, אֶלָּא אֶל גִּנַּת אֱגוֹז. כְּמַאן דְּנָחִית וּמַקְרִיב לְגִנְתָּא, וְלָא עַיֵּיל בָּהּ, כָּל שְׁכֵּן דְּלָא קָרִיב לֶאֱגוֹז אֶלָּא לְגִינָּה. וְכָל שְׁכֵּן דְּלָא חָזָא מַה שֶּׁבְּתוֹךְ הָאֱגוֹז. וְכָל שְׁכֵּן דְּאָמַר לִרְאוֹת, וְלֹא אָמַר רָאִיתִי. כְּלוֹמַר לַגִּינָּה שֶׁהוּא חוּצָה, קָרַבְתִּי וְיָרַדְתִּי לִרְאוֹת, וְלֹא אָמַר שֶׁרָאָה אֲפִילּוּ הַגִּינָּה שֶׁהִיא חוּצָה.

לשון הקודש

בְּאֵבֵי הַנָּחַל? וְהוּ מַה שֶּׁרָאָה יְחֶזְקֵאל בְּאוֹתוֹ הָרָקִיעַ שֶׁנִּבְרָא בַּשֵּׁנִי, שֶׁבְּרָאוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וּסְתָמוֹ מִכָּל רְבָבוֹת קֹדֶשׁ שֶׁלּוֹ. וְאוֹתָם הָעוֹלָמוֹת שֶׁכּוּסֵּף בָּהֶם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, סְתָמָם מִמֶּנּוּ, וּכְבוֹד הֲדָרוֹ סָתַם. מֵאוֹתָם עוֹלָמוֹת וּלְמַעְלָה סָתַם, וְהִטְמִין מִכֻּלָּם, וְכֻלָּם שׁוֹאֲלִים וְאוֹמְרִים אַיֵּה מְקוֹם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ, (יחזקאל

ג) בָּרוּךְ כְּבוֹד ה' מִמְּקוֹמוֹ.

בא וּרְאֵה מָה אָמַר, אֶל גִּנַּת אֱגוֹז יָרַדְתִּי בְּגִנַּת אֱגוֹז לֹא כָתוּב, אֶלָּא אֶל גִּנַּת אֱגוֹז, כְּמִי שֶׁיָּרַד וְקָרַב לַגָּן וְלֹא נִכְנַס בּוֹ, כָּל שֶׁכֵּן שֶׁלֹּא קָרַב לָאֱגוֹז אֶלָּא לַגִּנָּה, וְכָל שֶׁכֵּן שֶׁלֹּא רָאָה מַה שֶּׁבְּתוֹךְ הָאֱגוֹז, וְכָל שֶׁכֵּן שֶׁאָמַר לִרְאוֹת וְלֹא אָמַר רָאִיתִי. כְּלוֹמַר, לַגִּנָּה, שֶׁהוּא חוּצָה, קָרַבְתִּי

וְעוֹד אָמַר רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי, כַּמָּה נִצְטַעֵר הַהוּא גַּבְרָא, דִּכְתִיב בֵּיהּ, (במדבר יב ז) **לֹא כֵן עַבְדִּי** מֹשֶׁה בְּכָל בֵּיתִי נֶאֱמָן הוּא, לְמֶחֱזֵי חַד שַׁמָּשָׁא דִּמְשַׁמְּשָׁא קַמֵּיהּ, וְלָא אִיתְיְהִיבַת לֵיהּ רְשׁוּתָא, דִּכְתִיב (שמות לג יח) **הַרְאֵנִי נָא אֶת כְּבוֹדֶךָ**. אָמַר רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי, הוּא דִּכְתִיב בֵּיהּ (תהלים יט ב) **כְּבוֹד אֵל**. וְהוּא מטטרו"ן שַׂר הַפָּנִים.

וְהָאֵיךְ שָׁאֵיל מֹשֶׁה לְמֶחֱמֵי דָּא. אֶלָּא מֹשֶׁה סָבַר, בֵּיוָן דְּחָמָא גּוּפֵיהּ אַרְבְּעִין יוֹמִין וְאַרְבְּעִין לֵילִין, דְּלָא אָכִיל וְשָׁתֵי, וַהֲוֵי נִיזּוֹן מֵאַסְפַּקְלַרְיָא דִּלְעֵילָּא, סָבַר דִּכְדַאי הוּא לְמִישְׁאַל דָּא.

וּמָה אָתִיב לֵיהּ, לֹא תוּכַל לִרְאוֹת אֶת פָּנָי, הוּא מָאֲרֵיהּ דְּאַפַּיָּא, וְלָא יָהִיב לֵיהּ רְשׁוּתָא, עַד דְּנָפִיק נִשְׁמָתֵיהּ. לְקַיֵּים מַה שֶּׁנֶּאֱמַר (שמות לג כ) **כִּי לֹא**

לשון הקודש

וְיָרַדְתִּי לִרְאוֹת, וְלֹא אָמַר שֶׁרָאָה אֲפִלּוּ הַגְּנָה שֶׁהוּא חוּצָה.

וְעוֹד אָמַר רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי, כַּמָּה נִצְטַעֵר אוֹתוֹ אִישׁ שֶׁכָּתוּב בּוֹ (במדבר יב) **לֹא כֵן** עַבְדִּי מֹשֶׁה בְּכָל בֵּיתִי נֶאֱמָן הוּא, לִרְאוֹת שַׁמָּשׁ אֶחָד שֶׁמְּשַׁמֵּשׁ לְפָנָיו, וְלֹא נִתְּנָה לוֹ רְשׁוּת, שֶׁכָּתוּב (שמות לג, יח) הַרְאֵנִי נָא אֶת כְּבוֹדֶךָ. אָמַר רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי, הוּא שֶׁכָּתוּב בּוֹ (תהלים יט) כְּבוֹד אֵל, וְהוּא מטטרו"ן שַׂר הַפָּנִים.

וְאֵיךְ בִּקֵּשׁ מֹשֶׁה לִרְאוֹת אֶת זֶה? אֶלָּא מֹשֶׁה סָבַר, כֵּיוָן שֶׁרָאָה גּוּפוֹ אַרְבָּעִים יָמִים וְאַרְבָּעִים לֵילוֹת, כְּשֶׁלֹּא אָכַל וְשָׁתָה, וְהָיָה נִזּוֹן מֵאַסְפַּקְלַרְיָה שֶׁלְּמַעְלָה, סָבַר שֶׁכְּדַאי הוּא לְבַקֵּשׁ אֶת זֶה.

וּמָה הֵשִׁיב לוֹ? (שמות לג, כ) **לֹא** תוּכַל לִרְאוֹת אֶת פָּנָי. הוּא בַּעַל הַפָּנִים, וְלֹא נָתַן לוֹ רְשׁוּת עַד שֶׁיָּצְאָה נִשְׁמָתוֹ, לְקַיֵּם

יְרַאֲנִי הָאָדָם וָחָי. וְכָל נִשְׁמָתָא דְצַדִּיקַיָּא, אִתְיְהִיב לֵיהּ רְשׁוּתָא לְמִנְדַּע, וּלְאִדְבְּקָא מַה דְּלָא יָכִיל בְּעָלְמָא דֵּין.

תָּנוּ רַבָּנָן, כָּל יוֹמָא וְיוֹמָא, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָבִיד מַלְאָכִין קַדִּישִׁין, וְאִילֵּין אִינּוּן נִשְׁמַתְהוֹן דְּצַדִּיקַיָּא. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (תהלים קד ד) עוֹשֶׂה מַלְאָכָיו רוּחוֹת מְשָׁרְתָיו אֵשׁ לוֹהֵט. עָשָׂה לֹא נֶאֱמַר, אֶלָּא עוֹשֶׂה, מַשְׁמַע שֶׁהוּא עוֹשֶׂה בְּכָל יוֹם. אָמַר רִבִּי אַבָּהוּ, לֹא תִקְשֵׁי לָךְ הַאי, דְּהָא אִית מַלְאָכִים שֶׁנִּבְרְאוּ מִכַּפֵּא הַכָּבוֹד, וְהֵם שְׁלוּחִים מְמוּנִים בִּשְׁלִיחוּתוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. אִי שְׁאָר מַלְאָכַיָּא דְּהַוּוּ מִכַּפֵּא הַכָּבוֹד כָּךְ, נִשְׁמַתְהוֹן דְּצַדִּיקַיָּא דְּהַוּוּ מִתַּמָּן, וְקַיְימֵי אוֹרַיְיתָא, עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה דְּעָבִיד לְהוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מַלְאָכִין עִילָּאִין קַדִּישִׁין.

לשון הקודש

מַה שֶּׁנֶּאֱמַר (שם) כִּי לֹא יִרְאַנִי הָאָדָם וָחָי. וְכָל נִשְׁמוֹת הַצַּדִּיקִים נִתְּנָה לוֹ רְשׁוּת לָדַעַת וּלְהִדָּבֵק, מַה שֶּׁאֵין יָכוֹל בָּעוֹלָם הַזֶּה.

שָׁנוּ רַבּוֹתֵינוּ, כָּל יוֹם וָיוֹם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עוֹשֶׂה מַלְאָכִים קְדוֹשִׁים, וְאֵלּוּ הֵם נִשְׁמוֹת הַצַּדִּיקִים. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (תהלים קד, ד) עֹשֶׂה מַלְאָכָיו רוּחוֹת מְשָׁרְתָיו אֵשׁ לֹהֵט. עָשָׂה לֹא נֶאֱמַר, אֶלָּא עוֹשֶׂה, מַשְׁמַע שֶׁהוּא עוֹשֶׂה בְּכָל יוֹם.

אָמַר רַבִּי אַבָּהוּ, לֹא יִקָּשֶׁה לְךָ זֶה, שֶׁהֲרֵי יֵשׁ מַלְאָכִים שֶׁנִּבְרְאוּ מִכִּסֵּא הַכָּבוֹד, וְהֵם שְׁלוּחִים מְמֻנִּים בִּשְׁלִיחוּתוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. אִם שְׁאָר הַמַּלְאָכִים שֶׁהָיוּ מִכִּסֵּא הַכָּבוֹד כָּךְ, נִשְׁמוֹת הַצַּדִּיקִים שֶׁהָיוּ מִשָּׁם וְקַיְּמוּ אֶת הַתּוֹרָה, עַל אַחַת

אָמַר רִבִּי פִּנְחָס, כָּל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בָּאָדָם אַרְבָּעָה דְּבָרִים, אֵ"שׁ רו"ח מַי"ם עָפָ"ר. אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, וְהָא מְהוּפָּכִין אִינוּן בְּאוֹרַיְיתָא. אָמַר לֵיהּ רַבִּי פִּנְחָס, וּבְאוֹרַיְיתָא אִיכָּא אִינוּן, אָמַר לֵיהּ הֵן. וְאֵלּוּ הֵן רו"ח אֵ"שׁ עָפָ"ר מַי"ם.

תְּרֵין אִינוּן דְּאִתְגְּזָרוּ מִשַּׁמָּשַׁיָּא מִלְּעֵילָּא, וּתְרֵין אִינוּן דְּאִתְגְּזָרוּ מִלְּרַע. מְנָא לָן, דִּכְתִיב (שם) עוֹשֶׂה מַלְאָכָיו רוּחוֹת, הָא רוּחַ. מְשָׁרְתָיו אֵשׁ לוֹהֵט, הָא אֵשׁ. יָסַד אֶרֶץ עַל מְכוֹנֶיהָ, כְּמַשְׁמָעוֹ. תְּהוֹם כַּלְבוּשׁ כִּסִּיתוֹ עַל הָרִים יַעַמְדוּ מָיִם, הָא מָיִם. כֻּלְּהוּ מִתְחַבְּרָן דָּא עִם דָּא, רוּחַ אֵשׁ עָפָר מַיִם. אָמַר רִבִּי פִּנְחָס, אַף עַל גַּב דְּמִתְהַפְּכֵי, לֵית לָן בָּהּ, וְשַׁפִּיר קָאָמַר רַבִּי יְהוּדָה.

לשון הקודש

כַּמָּה וְכַמָּה שֶׁעוֹשֶׂה אוֹתָם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מַלְאָכִים עֶלְיוֹנִים קְדוֹשִׁים.

אָמַר רַבִּי פִּנְחָס, כָּל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בָּאָדָם אַרְבָּעָה דְּבָרִים: אֵ"שׁ רו"ח מַי"ם עָפָ"ר. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, וַהֲרֵי מְהֻפָּכִים הֵם בַּתּוֹרָה? אָמַר לוֹ רַבִּי פִּנְחָס, וּבַתּוֹרָה הֵם יֶשְׁנָם? אָמַר לוֹ, כֵּן, וְאֵלּוּ הֵם: רו"ח אֵ"שׁ עָפָ"ר מַי"ם.

שְׁנַיִם הֵם שֶׁנִּגְזְרוּ מֵהַשַּׁמָּשִׁים שֶׁלְּמַעְלָה, וּשְׁנַיִם הֵם שֶׁנִּגְזְרוּ מִלְּמַטָּה. מִנַּיִן לָנוּ? שֶׁכָּתוּב עֹשֶׂה מַלְאָכָיו רוּחוֹת – הִנֵּה רוּחַ. מְשָׁרְתָיו אֵשׁ לוֹהֵט – הִנֵּה אֵשׁ. יָסַד אֶרֶץ עַל מְכוֹנֶיהָ – כְּמַשְׁמָעוֹ. תְּהוֹם כַּלְבוּשׁ כִּסִּיתוֹ עַל הָרִים יַעַמְדוּ מָיִם – הִנֵּה מַיִם. כֻּלָּם מִתְחַבְּרִים זֶה עִם זֶה, רוּחַ אֵשׁ עָפָר מַיִם. אָמַר רַבִּי פִּנְחָס, אַף עַל גַּב שֶׁמִּתְהַפְּכִים, אֵינָנוּ עוֹסְקִים בָּזֶה, וְטוֹב מַה שֶּׁאָמַר רַבִּי יְהוּדָה.

וְאָמַר רִבִּי יְהוּדָה, כְּלְהוּ כְּלָלָם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בָּאָדָם. אָמַר לֵיהּ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, אֲנִי בָּרָאתִי אוֹתְךָ עֶלְיוֹן, וְהִמְלַכְתִּיךָ עַל כָּל בְּרִיּוֹתַי, נָתַתִּי בְךָ כֹּחַ מִן הַמַּלְאָכִים, וְכֹחַ מִן הַמְּשָׁרְתִים, שֶׁהֵם לְמַעְלָה, וְכֹחַ הַתְּהוֹם, וְכֹחַ הָאָרֶץ, וְנָתַתִּי בְךָ שֵׂכֶל טָהוֹר הַגָּזוּר מִכִּסְאִי, וְאַתְּ חָטֵי קֳדָמַי.

אָמַר רִבִּי יִצְחָק, רָצָה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לַעֲשׂוֹת לָאָדָם עֶלְיוֹן עַל כָּל בְּרִיּוֹתָיו, לְמֶהֱוֵי יָחִיד בְּהַאי עָלְמָא, כְּמָה דְּאִיהוּ יְחִידָאי לְעֵילָא. כֵּיוָן שֶׁחָטָא, אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, הֵן הָאָדָם הָיָה כְּאַחַד מִמֶּנּוּ, הָיָה בְּדַעְתִּי לַעֲשׂוֹתוֹ כְּאֶחָד, עַכְשָׁיו, וְעַתָּה פֶּן יִשְׁלַח יָדוֹ.

אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, רָקִיעַ אֶחָד עָשָׂה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וּמִמֶּנּוּ נִתְהַוּוּ הַשָּׁמַיִם. שֶׁנֶּאֱמַר וַיִּקְרָא

לשון הקודש

וְאָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אֶת כֻּלָּם כָּלַל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בָּאָדָם. אָמַר לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, אֲנִי בָּרָאתִי אוֹתְךָ עֶלְיוֹן וְהִמְלַכְתִּיךָ עַל כָּל בְּרִיּוֹתַי, נָתַתִּי בְךָ כֹּחַ מִן הַמַּלְאָכִים, וְכֹחַ מִן הַמְּשָׁרְתִים, שֶׁהֵם מִלְמַעְלָה, וְכֹחַ הַתְּהוֹם, וְכֹחַ הָאָרֶץ, וְנָתַתִּי בְךָ שֵׂכֶל טָהוֹר הַגָּזוּר מִכִּסְאִי, וְאַתְּ חוֹטֵא לְפָנַי?

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, רָצָה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לַעֲשׂוֹת אֶת הָאָדָם עֶלְיוֹן עַל כָּל בְּרִיּוֹתָיו, לִהְיוֹת יָחִיד בָּעוֹלָם הַזֶּה, כְּמוֹ שֶׁהוּא יְחִידִי לְמַעְלָה. כֵּיוָן שֶׁחָטָא, אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא (בראשית ג) הֵן הָאָדָם הָיָה כְּאַחַד מִמֶּנּוּ, הָיָה בְּדַעְתִּי לַעֲשׂוֹתוֹ כְּאֶחָד. עַכְשָׁו, וְעַתָּה פֶּן יִשְׁלַח יָדוֹ.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, רָקִיעַ אֶחָד עָשָׂה

אֱלֹהִים לָרָקִיעַ שָׁמָיִם. אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, וְלֹא זוֹ בִּלְבָד, אֶלָּא כָּל מַה שֶׁעָשָׂה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּמַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית, לֹא עָשָׂה אֶלָּא דָּבָר אֶחָד מֵהַכֹּל, וְאוֹתוֹ דָּבָר הוֹצִיא כָּל פְּעוּלוֹתָיו לְמִינוֹ, כְּגוֹן הַשָּׁמַיִם, עָשָׂה מִמֶּנּוּ אֶחָד, אוֹתוֹ הַמְשׁוּבָּח מִכֻּלָּם. וְאֶרֶץ עָשָׂה אֶחָד.

תָּא שְׁמַע, אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, מֵהַכֹּל עָשָׂה אֶחָד, אוֹתוֹ הַמְשׁוּבָּח מִכּוּלָּם, וְזֶהוּ הָרָקִיעַ כְּעֵין הַקֶּרַח הַנּוֹרָא, שֶׁמִּמֶּנּוּ נִתְהַוּוּ הַשָּׁמַיִם. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לָרָקִיעַ שָׁמָיִם. וְאֶרֶץ אוֹתָהּ הַמְשׁוּבַּחַת מִכּוּלָּן, וְזוֹ אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וּמִמֶּנָּה נִתְהַוּוּ שְׁאָר הָאֲרָצוֹת, הֲדָא הוּא דִכְתִיב (משלי ח כו) עַד לֹא עָשָׂה אֶרֶץ וְחוּצוֹת, אֶרֶץ, זוֹ אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְחוּצוֹת, שְׁאָר הָאֲרָצוֹת שֶׁבְּחוּצָה לָאָרֶץ. הָאָדָם אֶחָד, וּמִמֶּנּוּ

לשון הקודש

הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וּמִמֶּנּוּ נִתְהַוּוּ הַשָּׁמַיִם, שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית א) וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לָרָקִיעַ שָׁמָיִם. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, וְלֹא זוֹ בִּלְבַד, אֶלָּא כָּל מַה שֶׁעָשָׂה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּמַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית, לֹא עָשָׂה אֶלָּא דָּבָר אֶחָד מֵהַכֹּל, וְאוֹתוֹ דָּבָר הוֹצִיא כָּל פְּעֻלּוֹתָיו לְמִינוֹ. כְּגוֹן הַשָּׁמַיִם, עָשָׂה מִמֶּנּוּ אֶחָד, אוֹתוֹ הַמְשֻׁבָּח מִכֻּלָּם, וְאֶרֶץ עָשָׂה אֶחָד.

בָּא שְׁמַע, אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, מֵהַכֹּל עָשָׂה אֶחָד, אוֹתוֹ הַמְשֻׁבָּח מִכֻּלָּם, וְזֶהוּ הָרָקִיעַ (יחזקאל א) כְּעֵין הַקֶּרַח הַנּוֹרָא, שֶׁמִּמֶּנּוּ נִתְהַוּוּ הַשָּׁמַיִם, זֶהוּ שֶׁכָּתוּב וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לָרָקִיעַ שָׁמָיִם. וְאֶרֶץ אוֹתָהּ הַמְשֻׁבַּחַת מִכֻּלָּן, וְזוֹ אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וּמִמֶּנָּה נִתְהַוּוּ שְׁאָר הָאֲרָצוֹת, זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (משלי ח) עַד לֹא עָשָׂה אֶרֶץ וְחוּצוֹת. אֶרֶץ – זוֹ אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְחוּצוֹת – שְׁאָר הָאֲרָצוֹת

נִתְהַוּוּ כָּל הַשְּׁאָר, דִּכְתִיב (שם) **וְרֹאשׁ עַפְרוֹת תֵּבֵל. וְכֵן כָּל כַּיּוֹצֵא בָּזֶה. אָמַר רִבִּי יִצְחָק, מְנָא לָן. מֵהַאי קְרָא דְּאָמַר דָּוִד,** (תהלים קמח א) **הַלְלוּ אֶת ה' מִן הַשָּׁמָיִם, מֵאוֹתוֹ שֶׁנַּעֲשׂוּ הַשָּׁמַיִם מִמֶּנּוּ.**

תָּנוּ רַבָּנָן, זִמְנָא חָדָא הֲוָה אָזִיל רַבִּי יוֹחָנָן לְמֶחֱמֵי לְרַבִּי שִׁמְעוֹן, וַהֲוֵי רַבִּי יוֹסִי אָזִיל עִמֵּיהּ, אָמַר לֵיהּ רַבִּי יוֹסִי, לְאָן אַתְּ אָזִיל. אָמַר לֵיהּ, לְמֶחֱמֵי לְרַבִּי שִׁמְעוֹן. אָמַר, לְמָארֵי פְּלוּגְתָּא דִּילָךְ, אַתְּ אָזִיל לְמֶחֱמֵי. אָמַר שְׁמַע מִינָּהּ, דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן לְשֵׁם שָׁמַיִם קָא מִפְלִיג, וְהוֹאִיל וְכָךְ הוּא חֲבִיבוּתָא דִּלְיָבָאי אִשְׁתַּכְּחַת בֵּיהּ. אַסְכִּימוּ לְמֵיזַל, וַהֲוָה לֵילְיָא, אֲמָרוּ נֵיתִיב הָכָא, עַד דְּיֵיתֵי נְהוֹרָא, וְנִתְעַסֵּק בְּאוֹרַיְיתָא, יָתְבוּ.

לשון הקודש

שֶׁבְּחוּצָה לָאָרֶץ. הָאָדָם אֶחָד, וּמִמֶּנּוּ נִתְהַוּוּ כָּל הַשְּׁאָר, שֶׁכָּתוּב (שם) וְרֹאשׁ עַפְרוֹת תֵּבֵל. וְכֵן כָּל כַּיּוֹצֵא בָּזֶה. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, מְנַיִן לָנוּ? מֵהַפָּסוּק הַזֶּה שֶׁאָמַר דָּוִד (תהלים קמח) הַלְלוּ אֶת ה' מִן הַשָּׁמַיִם, מֵאוֹתוֹ שֶׁנַּעֲשׂוּ הַשָּׁמַיִם מִמֶּנּוּ.

שָׁנוּ רַבּוֹתֵינוּ, פַּעַם אַחַת הָיָה הוֹלֵךְ רַבִּי יוֹחָנָן לִרְאוֹת אֶת רַבִּי שִׁמְעוֹן, וְהָיָה הוֹלֵךְ עִמּוֹ רַבִּי יוֹסֵי. אָמַר לוֹ רַבִּי יוֹסֵי, לְאָן אַתָּה הוֹלֵךְ? אָמַר לוֹ, לִרְאוֹת אֶת רַבִּי שִׁמְעוֹן. אָמַר: לְבַעַל הַמַּחֲלֹקֶת שֶׁלְּךָ אַתָּה הוֹלֵךְ?! אָמַר: מִזֶּה נִשְׁמָע שֶׁרַבִּי שִׁמְעוֹן חוֹלֵק לְשֵׁם שָׁמַיִם, וְהוֹאִיל וְכָךְ הוּא, חֲבִיבוּת לִבּוֹ נִמְצֵאת בּוֹ. הִסְכִּימוּ לָלֶכֶת, וְנִהְיָה לַיְלָה. אָמְרוּ, נֵשֵׁב כָּאן עַד שֶׁיָּבֹא הָאוֹר, וְנִתְעַסֵּק בַּתּוֹרָה. יָשְׁבוּ.

אָמַר רִבִּי יוֹחָנָן, הַאי רָקִיעַ שֶׁנִּבְרָא בַּשֵּׁנִי, הוּא הָרָקִיעַ הָעֶלְיוֹן. וְתָנָא הוּא הַפַּרְגּוֹד הַמַּפְסִיק בֵּינְתַיִם. דִּכְתִיב (יחזקאל א כב) וּדְמוּת עַל רָאשֵׁי הַחַיָּה רָקִיעַ כְּעֵין הַקֶּרַח הַנּוֹרָא. וּמִזֶּה הָרָקִיעַ נַעֲשׂוּ כָּל שְׁאָר הָרְקִיעִים, הַסּוֹבְבִים וְשֶׁאֵינָם סוֹבְבִים, וְכוּלָּם אֲדוּקִים בָּזֶה הָרָקִיעַ, וְקָרָא לוֹ רָקִיעַ, וְקָרָא לוֹ שָׁמַיִם, דִּכְתִיב וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לָרָקִיעַ שָׁמָיִם. עַל שֶׁנִּתְהַוּוּ מִמֶּנּוּ.

עַד דְּהַוּוּ יָתְבֵי, קָרִיב בְּרֵיהּ דְּרִ' יוֹסֵי לַאֲבוּהִי, אָמַר לֵיהּ הַאי דְּאָמַר שְׁלֹמֹה, (מ"א ח לט) וְאַתָּה תִּשְׁמַע הַשָּׁמַיִם מְכוֹן שִׁבְתֶּךָ, הֲוָה לֵיהּ לְמֵימָר מִן הַשָּׁמַיִם. שְׁמַע רַבִּי יוֹחָנָן, אָמַר לֵיהּ אִימָא בְּרִי אִימָא, דְּמִלָּה דְּפוּמָךְ מִלָּה קַדִּישָׁא הִיא. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, הַאי פְּסוּקָא שָׁאֵיל, וְאַתָּה תִּשְׁמַע הַשָּׁמַיִם מְכוֹן שִׁבְתֶּךָ. מִן הַשָּׁמַיִם הֲוָה לֵיהּ לְמֵימָר.

לשון הקודש

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, הָרָקִיעַ הַזֶּה שֶׁנִּבְרָא בַּשֵּׁנִי, הוּא הָרָקִיעַ הָעֶלְיוֹן. וְשָׁנִינוּ, הוּא הַפַּרְגּוֹד הַמַּפְסִיק בֵּינְתַיִם, שֶׁכָּתוּב (יחזקאל א) וּדְמוּת עַל רָאשֵׁי הַחַיָּה רָקִיעַ כְּעֵין הַקֶּרַח הַנּוֹרָא, וּמִזֶּה הָרָקִיעַ נַעֲשׂוּ כָּל שְׁאָר הָרְקִיעִים, הַסּוֹבְבִים וְשֶׁאֵינָם סוֹבְבִים, וְכֻלָּם אֲדוּקִים בְּזֶה הָרָקִיעַ. וְקָרָא לוֹ רָקִיעַ, וְקָרָא לוֹ שָׁמַיִם, שֶׁכָּתוּב (בראשית א) וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לָרָקִיעַ שָׁמָיִם, עַל שֶׁנִּתְהַוּוּ מִמֶּנּוּ.

עַד שֶׁהָיוּ יוֹשְׁבִים, קָרַב בְּנוֹ שֶׁל רַבִּי יוֹסֵי לְאָבִיו. אָמַר לוֹ, זֶה שֶׁאָמַר שְׁלֹמֹה וְאַתָּה תִּשְׁמַע הַשָּׁמַיִם מְכוֹן שִׁבְתֶּךָ. הָיָה לוֹ לוֹמַר מִן הַשָּׁמַיִם! שָׁמַע רַבִּי יוֹחָנָן, אָמַר לוֹ, אֱמֹר בְּנִי, אֱמֹר, שֶׁדִּבֵּר פִּיהּ דָּבָר קָדוֹשׁ הוּא. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, הַפָּסוּק הַזֶּה

אָמַר לֵיהּ רַבִּי יוֹחָנָן, מִקְרָא חָסֵר הוּא, כְּמוֹ שַׁוְעַת עֲנִיִּים, הֲוָה לֵיהּ לְמֵימַר מִן עֲנִיִּים. (תהלים יט ג) וְכֵן צַעֲקַת עֲנָוִים, וְכֵן הַרְבֵּה. קָרִיב לַאֲבוּהִי, וְאָמַר לֵיהּ מִלָּה שְׁמַעְנָא בֵּיהּ, אָמַר לֵיהּ רַבִּי יוֹחָנָן, אִימָא בְּרִי אִימָא.

אָמַר, שְׁמַעְנָא דִּי בְּעִידָנָא דִּי בָּעוֹן יִשְׂרָאֵל צְלוֹתְהוֹן וּבָעוּתְהוֹן בְּבָתֵּי צְלוֹתְהוֹן, מְטַטְרוֹ"ן מָארֵי דְּאַפַּיָּא, נָטִיל כָּל צְלוֹתְהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל וְמָנָח לְהוֹ בְּהַאי רָקִיעַ, וְכַד בָּעֵי (דף יד ע"א) קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאַשְׁגָּחָא בִּזְכוּתְהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל, מְעַיֵּין בְּהַהוּא רָקִיעָא דְּאִתְקְרֵי שָׁמַיִם, דְּתַמָּן בָּעוּתְהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל, וּמְרַחֵם עֲלַיְיהוּ. דִּכְתִיב (מ"א ח לב) וְאַתָּה תִּשְׁמַע הַשָּׁמַיִם, מַמָּשׁ. כֵּן אָמַר דָּוִד, (תהלים קמח א) הַלְלוּ אֶת ה' מִן הַשָּׁמַיִם, דְּתַמָּן הוּא תּוּשְׁבַּחְתָּא

לשון הקודש

שׁוֹאֵל, וְאַתָּה תִּשְׁמַע הַשָּׁמַיִם מְכוֹן שִׁבְתְּךָ, מִן הַשָּׁמַיִם הָיָה לוֹ לוֹמַר!

אָמַר לוֹ רַבִּי יוֹחָנָן, מִקְרָא חָסֵר הוּא, כְּמוֹ שַׁוְעַת עֲנִיִּים, הָיָה לוֹ לוֹמַר מִן עֲנִיִּים, וְכֵן צַעֲקַת עֲנָוִים, וְכֵן הַרְבֵּה. קָרַב לְאָבִיו וְאָמַר לוֹ, דָּבָר שָׁמַעְתִּי בּוֹ. אָמַר לוֹ רַבִּי יוֹחָנָן, אֱמֹר בְּנִי, אֱמֹר.

אָמַר, שָׁמַעְתִּי שֶׁבְּזְמַן שֶׁמְּבַקְּשִׁים יִשְׂרָאֵל תְּפִלּוֹתֵיהֶם וּבַקָּשׁוֹתֵיהֶם בְּבָתֵּי תְּפִלּוֹתָם, מְטַטְרוֹ"ן בַּעַל הַפָּנִים נוֹטֵל אֶת כָּל תְּפִלּוֹת יִשְׂרָאֵל וּמַעֲלֶה אוֹתָם לָרָקִיעַ הַזֶּה, וּכְשֶׁרוֹצֶה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְהַשְׁגִּיחַ בִּזְכֻיּוֹתֵיהֶם שֶׁל יִשְׂרָאֵל, הוּא מְעַיֵּן בְּאוֹתוֹ הָרָקִיעַ שֶׁנִּקְרָא שָׁמַיִם, שֶׁשָּׁם בַּקָּשׁוֹתֵיהֶם שֶׁל יִשְׂרָאֵל, וּמְרַחֵם עֲלֵיהֶם, שֶׁכָּתוּב וְאַתָּה תִּשְׁמַע הַשָּׁמַיִם, מַמָּשׁ. כֵּן אָמַר דָּוִד, הַלְלוּ אֶת ה' מִן הַשָּׁמַיִם, שֶׁשָּׁם הִיא תִּשְׁבַּחְתָּם שֶׁל יִשְׂרָאֵל. בָּא רַבִּי

דְּיִשְׂרָאֵל. אָתָא ר' יוֹחָנָן וּנְשָׁקֵיהּ עַל רֵישֵׁיהּ, וּבָרְכֵיהּ, אֲמַר מַרְגְּלָא הָדָא חֲוָות תְּחוֹת יְדָךְ, מַרְגְּלָא תְּהֵא בְּדָרָךְ.

אָמַר רִבִּי יִצְחָק, תָּא חֲזֵי, עָבִיד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא הָרָקִיעַ הַזֶּה, וְעָבִיד מִנֵּיהּ שָׁמַיִם, דְּי מְמַנָּן תְּחוֹתוֹהִי, רְקִיעָא לְעֵילָּא, וּשְׁמַיָּא לְתַתָּא. וְעָבַד תְּחוֹת אִלֵּין, שְׁמַיָּא אָחֳרָנִין, דְּאִתְקְרוֹן רְקִיעַ הַשָּׁמַיִם, דְּמְמַנָּן בֵּיהּ כָּל בּוּצִינַיָּא דְּנָהֲרִין.

תָּא חֲזֵי בֵּין רְקִיעָא דָּא, דְּאִתְקְרֵי רְקִיעַ הַשָּׁמַיִם, עַד הָרָקִיעַ הַנָּטוּי עַל הַחַיּוֹת, אִית תְּלַת מְאָה וְתִשְׁעִין רְקִיעִין אָחֳרָנִין, וּשְׁבַע אַלְפִין וְאַרְבַּע מְאָה וְחַמְשִׁין חוּלָקִין, סָמְכִין אַתְרִין דְּבוּצִינַיָּא אוֹחֳרָנִין, וּמֵאִלֵּין בּוּצִינַיָּא נָטַל קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וַאֲנַח בְּהַאי רְקִיעָא דִּשְׁמַיָּא, לְאַנְהָרָא עַל אַרְעָא.

לשון הקודש

יוֹחָנָן וּנְשָׁקוֹ עַל רֹאשׁוֹ וּבֵרְכוֹ. אָמַר, הַמַּרְגָּלִית הַזּוֹ הָיְתָה תַּחַת יָדְךָ, מַרְגָּלִית תִּהְיֶה בְּדוֹרֶךָ.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, בֹּא וּרְאֵה, עָשָׂה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הָרָקִיעַ הַזֶּה וְעָשָׂה מִמֶּנּוּ שָׁמַיִם, שֶׁמְּמֻנִּים תַּחְתָּיו. הָרָקִיעַ לְמַעְלָה וְהַשָּׁמַיִם לְמַטָּה, וְעָשָׂה תַּחַת אֵלּוּ שָׁמַיִם אֲחֵרִים שֶׁנִּקְרְאוּ רְקִיעַ הַשָּׁמַיִם, שֶׁמְּמֻנִּים בּוֹ הַמְּאוֹרוֹת הַמְּאִירִים.

בֹּא וּרְאֵה, בֵּין הָרָקִיעַ הַזֶּה, שֶׁנִּקְרָא רְקִיעַ הַשָּׁמַיִם, עַד הָרָקִיעַ הַנָּטוּי עַל הַחַיּוֹת, יֵשׁ שְׁלֹשׁ מֵאוֹת וְתִשְׁעִים רְקִיעִים אֲחֵרִים, וְשִׁבְעַת אֲלָפִים וְאַרְבַּע מֵאוֹת וַחֲמִשִּׁים חֲלָקִים סְמוּכִים עַל שְׁנֵי מְאוֹרוֹת אֲחֵרִים, וּמֵהַמְּאוֹרוֹת הַלָּלוּ נָטַל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וְהִנִּיחַ בִּרְקִיעַ הַשָּׁמַיִם הַזֶּה לְהָאִיר עַל הָאָרֶץ.

פָּרָשָׁה ד וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים תּוֹצֵא הָאָרֶץ נֶפֶשׁ חַיָּה לְמִינָהּ. רַבִּי בָּא פָּתַח בְּהַאי קְרָא, (ירמיהו י טז) **לֹא כְאֵלֶּה חֵלֶק יַעֲקֹב כִּי יוֹצֵר הַכֹּל הוּא. תָּא חֲזֵי, כְּשֶׁבָּרָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת הָעוֹלָם, צָפָה וְרָאָה, שֶׁעֲתִידִין יִשְׂרָאֵל לַעֲמוֹד וּלְקַבֵּל תּוֹרָתוֹ, וְגָזַר מִכְּפָאוֹ כָּל אוֹתָם הַנְּשָׁמוֹת הָעֲתִידוֹת לְהִנָּתֵן בָּהֶם.**

וְעָשָׂה לְמַעְלָה אוֹצָר אֶחָד, אֲשֶׁר כָּל הַנְּשָׁמוֹת הַגְּזוּרוֹת מִכְּפָאוֹ, עוֹמְדוֹת שָׁם. וְקָרָא לוֹ גּוּף הַנְּשָׁמוֹת. וְלָמָּה נִקְרָא גּוּף הַנְּשָׁמוֹת. אָמַר רַבִּי בָּא, מִפְּנֵי שֶׁכָּל הַנְּשָׁמוֹת כְּשֶׁיּוֹצְאוֹת מִן הָעוֹלָם הַזֶּה, עוֹשֶׂה לָהֶם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא דְּיוֹקְנָא שֶׁל גּוּפוֹת, כְּמוֹ שֶׁהָיוּ בָּזֶה הָעוֹלָם, וּמַנִּיחָם בָּזֶה הָאוֹצָר.

וְזֶה הָאוֹצָר, בְּאֵיזֶה מָקוֹם הוּא. אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר רַבִּי יִצְחָק, בַּמָּקוֹם שֶׁגְּנָזֵי גְשָׁמִים שָׁם,

לשון הקודש

פָּרָשָׁה ד, (בראשית א) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים תּוֹצֵא הָאָרֶץ נֶפֶשׁ חַיָּה לְמִינָהּ. רַבִּי בָּא פָּתַח בַּפָּסוּק הַזֶּה (ירמיה י, טז) **לֹא כְאֵלֶּה חֵלֶק יַעֲקֹב כִּי יוֹצֵר הַכֹּל הוּא. בֹּא וּרְאֵה, כְּשֶׁבָּרָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת הָעוֹלָם, צָפָה וְרָאָה שֶׁעֲתִידִים יִשְׂרָאֵל לַעֲמֹד וּלְקַבֵּל תּוֹרָתוֹ, וְגָזַר מִכְּפָאוֹ כָּל אוֹתָם הַנְּשָׁמוֹת הָעֲתִידוֹת לְהִנָּתֵן בָּהֶם.**

וְעָשָׂה לְמַעְלָה אוֹצָר אֶחָד אֲשֶׁר כָּל הַנְּשָׁמוֹת הַגְּזוּרוֹת מִכְּפָאוֹ עוֹמְדוֹת שָׁם, וְקָרָא לוֹ גּוּף הַנְּשָׁמוֹת. וְלָמָּה נִקְרָא גּוּף הַנְּשָׁמוֹת? אָמַר רַבִּי בָּא, מִפְּנֵי שֶׁכָּל הַנְּשָׁמוֹת, כְּשֶׁיּוֹצְאוֹת מִן הָעוֹלָם הַזֶּה, עוֹשֶׂה לָהֶם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא דְּמוּת שֶׁל גּוּפוֹת כְּמוֹ שֶׁהָיוּ בָּזֶה הָעוֹלָם, וּמַנִּיחָם בָּזֶה הָאוֹצָר.

וְזֶה הָאוֹצָר בְּאֵיזֶה מָקוֹם הוּא? אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר רַבִּי יִצְחָק, בְּמָקוֹם שֶׁגְּנָזֵי

וְגִנְזֵי חַיִּים טוֹבִים, וְנִקְרָא עֲרָבוֹת. וּבַעֲרָבוֹת יֵשׁ גְּנָזִים הַרְבֵּה, וְגִנְזֵי הַנְּשָׁמוֹת שָׁם. וְהָא אָמַר רַבִּי בָּא שֶׁאוֹצָר אֶחָד הוּא, וְהָכָא תָּנֵינָן גְּנָזִים.

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, לֹא תִּקְשֵׁי לָךְ, שְׁנַיִם אוֹצָרוֹת הֵם: אוֹצַר הַנְּשָׁמוֹת, שֶׁעֲתִידִין לְהִנָּתֵן בִּבְנֵי אָדָם. דְּהָא תָּנֵינָן, בְּהַהוּא צוּרָה, וּבְהַהִיא דְּיוֹקְנָא מַמָּשׁ, שֶׁעֲתִיד לַעֲמוֹד בָּזֶה הָעוֹלָם, בְּהַהוּא דְּיוֹקְנָא הוּא שָׁם. וְנִקְרָא גּוּף הַנְּשָׁמוֹת, מִפְּנֵי שֶׁעוֹשֶׂה לָהֶם גּוּף, כְּמוֹ שֶׁעֲתִידִין לִהְיוֹת. וְאוֹצָר אֶחָד כְּנֶגְדּוֹ לְאוֹתָן הַנְּשָׁמוֹת שֶׁהָיוּ בָּעוֹלָם הַזֶּה, וְקַיְּמוּ הַתּוֹרָה, וְנִקְרָא גְּנָזֵי חַיֵּי הָעוֹלָם. וְהַיְינוּ דַּהֲוָה אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, בְּגִנְזֵי חַיֵּי עָלְמָא תְּהֵא פְּלַנְיָא, דְּנָפִיק מֵעָלְמָא דֵּין.

לשון הקודש

גְּשָׁמִים שָׁם וְגִנְזֵי חַיִּים טוֹבִים, וְנִקְרָא עֲרָבוֹת. וּבְעֲרָבוֹת יֵשׁ גְּנָזִים הַרְבֵּה, וְגִנְזֵי הַנְּשָׁמוֹת שָׁם. וַהֲרֵי אָמַר רַבִּי בָּא שֶׁאוֹצָר אֶחָד הוּא, וְכָאן שָׁנִינוּ גְּנָזִים?

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, לֹא יִקְשֶׁה לְךָ, שְׁנַיִם אוֹצָרוֹת הֵם: אוֹצַר הַנְּשָׁמוֹת שֶׁעֲתִידוֹת לְהִנָּתֵן בִּבְנֵי אָדָם, שֶׁהֲרֵי שָׁנִינוּ, בְּאוֹתָהּ צוּרָה וּבְאוֹתוֹ דְּיוֹקָן מַמָּשׁ, שֶׁעָתִיד לַעֲמֹד בָּזֶה הָעוֹלָם בְּאוֹתוֹ דְּיוֹקָן שֶׁהוּא שָׁם, וְנִקְרָא גּוּף הַנְּשָׁמוֹת, מִפְּנֵי שֶׁהוּא עוֹשֶׂה לָהֶם גּוּף כְּמוֹ שֶׁעֲתִידִים לִהְיוֹת. וְאוֹצָר אֶחָד כְּנֶגְדּוֹ לְאוֹתָן הַנְּשָׁמוֹת שֶׁהָיוּ בָּעוֹלָם הַזֶּה וְקִיְּמוּ הַתּוֹרָה, וְנִקְרָא גְּנָזֵי חַיֵּי הָעוֹלָם, וְהַיְינוּ מַה שֶּׁהָיָה אוֹמֵר רַבִּי שִׁמְעוֹן, בְּגִנְזֵי חַיֵּי הָעוֹלָם תִּהְיֶה פְּלוֹנִי, שֶׁיֵּצֵא מִן הָעוֹלָם הַזֶּה.

תָּנוּ רַבָּנָן, כָּל יוֹמָא וְיוֹמָא כָּרוֹזָא קָרֵי, אִתְעָרוּ בְּנֵי קַדִּישָׁא עִילָּאָה, וַעֲבִידוּ פּוּלְחָנָא דְּמָארֵיכוֹן, דְּאַפְרֵישׁ לְכוֹן מִן שְׁאָר עַמִּין, וְיַהַב בְּכוֹן נִשְׁמָתָא קַדִּישָׁא, דְּאִתְגְּזָרַת מִכּוּרְסֵי יְקָרֵיהּ.

אָמַר רִבִּי יוּדָא, אִם כֵּן שְׁאָר עַמִּין, נִשְׁמַתְהוֹן מֵאָן אָתַר. אִזְדַּמַּן לֵיהּ רַבִּי אֶלְעָזָר, אָמַר, תָּא חֲזֵי, דִּכְתִיב וַיִּפַּח בְּאַפָּיו נִשְׁמַת חַיִּים, דָּא הִיא נִשְׁמָתָא קַדִּישָׁא, דְּאִתְגְּזָרַת מִכּוּרְסֵי יְקָרָא דְּמַלְכָּא עִילָּאָה. מַאי כְּתִיב בֵּיהּ. וַיְהִי הָאָדָם לְנֶפֶשׁ חַיָּה. אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, זוֹ הִיא הַכֹּחַ שֶׁנִּיתַּן לַבְּהֵמוֹת וְלַחַיּוֹת וְלַדָּגִים. שֶׁנִּבְרֵאת מִן הָאֲדָמָה, דִּכְתִיב תּוֹצֵא הָאָרֶץ נֶפֶשׁ חַיָּה לְמִינָהּ.

אָמַר רִבִּי יִצְחָק, אוֹרַיְיתָא אִתְקַבָּלַת עַל אָדָם, וַאֲמָרַת, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּרָא לְבַר נָשׁ,

לשון הקודש

שָׁנוּ רַבּוֹתֵינוּ, כָּל יוֹם וָיוֹם הַכָּרוֹז קוֹרֵא: הִתְעוֹרְרוּ בְּנֵי הַקָּדוֹשׁ הָעֶלְיוֹן, וַעֲשׂוּ אֶת עֲבוֹדַת רִבּוֹנְכֶם, שֶׁהִפְרִיד אֶתְכֶם מִשְּׁאָר הָעַמִּים וְנָתַן בָּכֶם נְשָׁמָה קְדוֹשָׁה שֶׁנִּגְזָרָה מִכִּסֵּא כְּבוֹדוֹ.

אָמַר רַבִּי יוּדָא, אִם כֵּן שְׁאָר עַמִּים, מֵאֵיזֶה מָקוֹם נִשְׁמוֹתֵיהֶם. הִזְדַּמֵּן לוֹ רַבִּי אֶלְעָזָר. אָמַר, בֹּא וּרְאֵה שֶׁכָּתוּב (בראשית ב, ז) וַיִּפַּח בְּאַפָּיו נִשְׁמַת חַיִּים, זוֹ הַנְּשָׁמָה הַקְּדוֹשָׁה שֶׁנִּגְזָרָה מִכִּסֵּא כְּבוֹד הַמֶּלֶךְ הָעֶלְיוֹן, מַה כָּתוּב בּוֹ? (שם) וַיְהִי הָאָדָם לְנֶפֶשׁ חַיָּה. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, זוֹהִי הַכֹּחַ שֶׁנִּתַּן לַבְּהֵמוֹת וְלַחַיּוֹת וְלַדָּגִים, שֶׁנִּבְרֵאת מִן הָאֲדָמָה, שֶׁכָּתוּב (שם א) תּוֹצֵא הָאָרֶץ נֶפֶשׁ חַיָּה לְמִינָהּ.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, הַתּוֹרָה קוֹבֶלֶת עַל

וְיַהַב בֵּיהּ נִשְׁמָתָא קַדִּישָׁא, לְמֶהֱוֵי לֵיהּ חַיִּין לְעָלְמָא דְּאָתֵי, וְהוּא אִתְחַזַּר בְּחוֹבֵיהּ לְהַהוּא נַפְשָׁא חַיְיתָא, דְּאִתְגְּזָרַת מִן אַרְעָא, לְבְעִירָתָא וּלְחַיְיתָא.

אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, מִמַּשְׁמַע דִּכְתִיב וַיְהִי הָאָדָם לְנֶפֶשׁ חַיָּה, וַיַּעֲשֵׂהוּ לֹא נֶאֱמַר, אֶלָּא וַיְהִי הָאָדָם לְנֶפֶשׁ חַיָּה. מְלַמֵּד שֶׁהוּא בְּעַצְמוֹ גָּרַם, לַחֲזוֹר לְאוֹתָהּ נֶפֶשׁ הַגְּוִורָה מֵהָאֲדָמָה.

אָמַר רִבִּי יוֹחָנָן, אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, אָדָם, אֲנִי בָּרָאתִי אוֹתְךָ עֶלְיוֹן עַל כָּל בְּרִיּוֹתַי, וְנָפַחְתִּי בְךָ נִשְׁמַת חַיִּים, הַנּוֹתֶנֶת חַיִּים לִבְעָלֶיהָ, הַגְּוִורָה מִכִּסְאִי. וְאַתָּה חָזַרְתָּ לְאוֹתָהּ נֶפֶשׁ חַיָּה שֶׁבָּרָאתִי מִן הָאֲדָמָה לַבְּהֵמוֹת. חַיֶּיךָ, מִכָּאן וָאֵילָךְ, כָּל הָעוֹסֵק בְּתוֹרָתִי, וְיִשְׁמוֹר אוֹתָהּ, אֶתֵּן לוֹ אוֹתָהּ הַנְּשָׁמָה הַגְּוִורָה מִכִּסְאִי, שֶׁהִיא נוֹתֶנֶת חַיִּים

לשון הקודש

הָאָדָם וְאוֹמֶרֶת, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בָּרָא אֶת הָאָדָם וְנָתַן בּוֹ נְשָׁמָה קְדוֹשָׁה, שֶׁיִּהְיוּ לוֹ חַיִּים לָעוֹלָם הַבָּא, וְהִיא בַּחֲטָאָיהָ הֶחֱזִירָה לְאוֹתָהּ נֶפֶשׁ חַיָּה שֶׁנִּגְזְרָה מִן הָאָרֶץ לַבְּהֵמוֹת וְלַחַיּוֹת.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, מִמַּשְׁמָע שֶׁכָּתוּב וַיְהִי אָדָם לְנֶפֶשׁ חַיָּה, לֹא נֶאֱמַר וַיַּעֲשֵׂהוּ, אֶלָּא וַיְהִי הָאָדָם לְנֶפֶשׁ חַיָּה, מְלַמֵּד שֶׁהוּא בְּעַצְמוֹ גָּרַם לַחֲזֹר לְאוֹתָהּ נֶפֶשׁ הַגְּוִורָה מֵהָאֲדָמָה.

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: אָדָם, אֲנִי בָּרָאתִי אוֹתְךָ עֶלְיוֹן עַל כָּל בְּרִיּוֹתַי, וְנָפַחְתִּי בְךָ נִשְׁמַת חַיִּים הַנּוֹתֶנֶת חַיִּים לִבְעָלֶיהָ, הַגְּוִורָה מִכִּסְאִי, וְאַתָּה חָזַרְתָּ לְאוֹתָהּ נֶפֶשׁ חַיָּה שֶׁבָּרָאתִי מִן הָאֲדָמָה לַבְּהֵמוֹת, חַיֶּיךָ מִכָּאן וְאֵילָךְ – כָּל הָעוֹסֵק בְּתוֹרָתִי וְיִשְׁמֹר אוֹתָהּ, אֶתֵּן לוֹ אוֹתָהּ הַנְּשָׁמָה הַגְּוִורָה מִכִּסְאִי, שֶׁהִיא

לִבְעָלֶיהָ. וְכָל אוֹתָם שֶׁלֹּא יַעַסְקוּ בְּתוֹרָתִי, יִהְיֶה חֶלְקָם בְּאוֹתָהּ נֶפֶשׁ חַיָּה שֶׁבָּחֲרוּ לְמַעַן יִכְלוּ עִמָּהּ.

אָמַר רִבִּי יִצְחָק, תָּא חֲזֵי, מַאי דִּכְתִיב, (קהלת ג כא) מִי יוֹדֵעַ רוּחַ בְּנֵי הָאָדָם, הָעוֹלָה הִיא לְמַעְלָה וְרוּחַ הַבְּהֵמָה הַיּוֹרֶדֶת הִיא לְמַטָּה לָאָרֶץ. רוּחַ בְּנֵי הָאָדָם הָעוֹלָה הִיא לְמַעְלָה, דָּא הִיא נִשְׁמָתָא קַדִּישָׁא דְּצַדִּיקַיָּיא. וְרוּחַ הַבְּהֵמָה, דָּא הִיא נַפְשָׁא חַיְיתָא דְּאִתְגְּזָרַת מִן אַרְעָא לְבְעִירָא, דְּתִשְׁתֵּצִי וְתֵחוֹת לְאִשְׁתְּצָאָה מִן עָלְמָא.

אָמַר רִבִּי חִיָּיא, אִם כֵּן אֵין לָהֶם נִשְׁמָה לַגּוֹיִם אֶלָּא אוֹתָהּ הַנֶּפֶשׁ הַחַיָּה. אָמַר רִבִּי יוֹחָנָן כֵּן הוּא. אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, וּלְיִשְׂרָאֵל מַאן יָהֲבָא. תָּוֵה רַבִּי חִיָּיא. אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר תָּא חֲזֵי, דְּתָנַן בָּא לִיטַּהֵר מְסַיְּעִין אוֹתוֹ. מַאי סִיּוּעַ

לשון הקודש

נוֹתֶנֶת חַיִּים לִבְעָלֶיהָ. וְכָל אוֹתָם שֶׁלֹּא יַעַסְקוּ בְּתוֹרָתִי, יִהְיֶה חֶלְקָם בְּאוֹתָהּ נֶפֶשׁ חַיָּה שֶׁבָּחֲרוּ לְמַעַן יִכְלוּ עִמָּהּ.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, בֹּא וּרְאֵה, מַה שֶּׁכָּתוּב (קהלת ג, כא) מִי יוֹדֵעַ רוּחַ בְּנֵי הָאָדָם הָעֹלָה הִיא לְמָעְלָה וְרוּחַ הַבְּהֵמָה הַיֹּרֶדֶת הִיא לְמַטָּה לָאָרֶץ, רוּחַ בְּנֵי הָאָדָם הָעֹלָה הִיא לְמָעְלָה – זוֹ הַנְּשָׁמָה הַקְּדוֹשָׁה שֶׁל הַצַּדִּיקִים, וְרוּחַ הַבְּהֵמָה – זוֹהִי נֶפֶשׁ חַיָּה שֶׁנִּגְזְרָה מִן הָאָרֶץ לַבְּהֵמָה, שֶׁתִּכְלֶה וְתֵרֵד לְהִתְכַּלּוֹת מִן הָעוֹלָם.

אָמַר רַבִּי חִיָּיא, אִם כֵּן, אֵין לָהֶם נְשָׁמָה לַגּוֹיִם אֶלָּא אוֹתָהּ הַנֶּפֶשׁ הַחַיָּה? אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, כֵּן הוּא! אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, וּלְיִשְׂרָאֵל מִי נוֹתְנָהּ? תָּמַהּ רַבִּי חִיָּיא. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, בֹּא וּרְאֵה, שֶׁשָּׁנִינוּ, בָּא

יָהֲבִין לֵיהּ, אֶלָּא הַהוּא נִשְׁמָתָא קַדִּישָׁא, לְמֶהֱוֵי לֵיהּ סָמֶךְ, דְּיָהֲבִין לֵיהּ לְסַיְּעָא לֵיהּ בְּעָלְמָא דֵּין וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי.

אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, עַד תְּלֵיסַר שְׁנִין, אִשְׁתַּדְּלוּתֵיהּ דְּבַר נָשׁ בְּהַהוּא נֶפֶשׁ חַיְּתָא. מִתְּלֵיסַר שְׁנִין וּלְעֵילָּא, אִי בָּעֵי לְמֶהֱוֵי זַכָּאָה, יָהֲבִין לֵיהּ הַהִיא נִשְׁמָתָא קַדִּישָׁא עִלָּאָה, דְּאִתְגְּזָרַת מִפּוּרְסֵי יְקָרָא דְּמַלְכָּא. אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, הַיְינוּ טַעֲמָא דְּתָנִינָן, בִּתְלַת עָשָׂר מְכִילָן דְּרַחֲמֵי, בְּמַתְנִיתָא דְּרַבִּי אֶלְעָזָר.

רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחָאי, זַמִּין לְמָארֵי מַתְנִיתָא לְמֵיכַל בִּסְעוּדְתָא רַבָּה דַּעֲבַד לְהוֹ, וְחָפָא כָּל בֵּיתָא בְּמָאנֵי דִּיקָר, וְאוֹתִיב לְרַבָּנָן בְּהַאי גִּיסָא, וְהוּא בְּהַאי גִּיסָא, וַהֲוָה קָא בָּדַח טוּבָא.

לשון הקודש

לְטַהֵר מְסַיְּעִין אוֹתוֹ. אֵיזֶה סִיּוּעַ נוֹתְנִים לוֹ? אֶלָּא אוֹתָהּ הַנְּשָׁמָה הַקְּדוֹשָׁה, שֶׁתִּהְיֶה לוֹ סָמֶךְ, שֶׁנּוֹתְנִים לוֹ לְסַיֵּעַ לוֹ בָּעוֹלָם הַזֶּה וּבָעוֹלָם הַבָּא.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, עַד שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנִים הִשְׁתַּדְּלוּתוֹ שֶׁל אָדָם בְּאוֹתָהּ נֶפֶשׁ חַיָּה, וּמִשְּׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנִים וָמַעְלָה – אִם רוֹצֶה לִהְיוֹת צַדִּיק, נוֹתְנִים לוֹ אוֹתָהּ נְשָׁמָה קְדוֹשָׁה עֶלְיוֹנָה שֶׁנִּגְזְרָה מִכִּסֵּא כְּבוֹד הַמֶּלֶךְ. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, זֶהוּ הַטַּעַם שֶׁשָּׁנִינוּ בִּשְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה מִדּוֹת הָרַחֲמִים, בְּמִשְׁנָה שֶׁל רַבִּי אֶלְעָזָר.

רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחַאי הִזְמִין אֶת בַּעֲלֵי הַמִּשְׁנָה לֶאֱכֹל בִּסְעוּדָה גְּדוֹלָה שֶׁעָשָׂה לָהֶם, וְכִסָּה אֶת כָּל הַבַּיִת בִּכְלִים יְקָרִים, וְהוֹשִׁיב אֶת הַחֲכָמִים בְּצַד זֶה, וְהוּא בְּצַד הַזֶּה, וְהָיָה שָׂמֵחַ הַרְבֵּה.

אָמְרוּ לֵיהּ מַאי בְּדִיחוּתָא דְּמַר בְּהַאי יוֹמָא דֵּין מִשְׁאָר יוֹמִין. אֲמַר לְהוּ, דְּיוֹמָא דֵּין נָחֲתָא נִשְׁמָתָא קַדִּישָׁא עִילָּאָה, בְּאַרְבַּע גַּדְפִּין דְּחֵיוָתָא, לְרַבִּי אֶלְעָזָר בְּרִי, וּבְהִילּוּלָא דָּא, יְהֵא לִי בְּדִיחוּתָא שְׁלֵימָתָא.

אוֹתְבֵיהּ לְר' אֶלְעָזָר בְּרֵיהּ לְגַבֵּיהּ, אֲמַר תִּיב בְּרִי תִּיב, דְּיוֹמָא דֵּין אַתְּ קַדִּישָׁא, וּבְעַדְבָּא דְּקַדִּישִׁין. אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן מִלָּה חַד, וְאַסְחַר אֶשָּׁא בְּבֵיתָא. נָפְקֵי רַבָּנָן, חָמוּ קִיטוֹרָא דַּהֲוָה סָלִיק מִבֵּיתָא כָּל הַהוּא יוֹמָא.

אָתָא רַבִּי יוֹסִי בְּרִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקוֹנְיָא, אַשְׁכַּח לְרַבָּנָן דְּהַווּ תַּווּהוּ, וְקָיְימֵי בְּשׁוּקָא. אֲמַר לְהוּ, מַאי הוּא. אָמְרוּ לֵיהּ, חָמֵי הַאי קִיטוֹרָא מֵאֶשָּׁא דְּלְעֵילָּא. דְּהָא יוֹמָא דֵּין (דף יד ע"ב) מַכְתִּירִין, בְּכִתְרָ"א קַדִּישָׁא לְרַבִּי אֶלְעָזָר. וְחָמוּ רַבָּנָן, אַרְבַּע

לשון הקודש

אָמְרוּ לוֹ, מַה שִּׂמְחָתוֹ שֶׁל מַר בַּיּוֹם הַזֶּה מִשְּׁאָר הַיָּמִים? אָמַר לָהֶם, שֶׁהַיּוֹם הַזֶּה יָרְדָה נְשָׁמָה קְדוֹשָׁה עֶלְיוֹנָה בְּאַרְבַּע כַּנְפֵי הַחַיָּה לְרַבִּי אֶלְעָזָר בְּנִי, וּבַהִלּוּלָה הַזּוֹ תִּהְיֶה לִי שִׂמְחָה שְׁלֵמָה.

הוֹשִׁיב אֶת רַבִּי אֶלְעָזָר בְּנוֹ אֶצְלוֹ. אָמַר, שֵׁב בְּנִי, שֵׁב, שֶׁיּוֹם הַזֶּה אַתָּה קָדוֹשׁ, וּבְגוֹרָלָם שֶׁל קְדוֹשִׁים. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן דָּבָר אֶחָד, וְהִקִּיפָה אֵשׁ אֶת הַבַּיִת. יָצְאוּ הַחַכָמִים, רָאוּ קִיטוֹר שֶׁהָיָה עוֹלֶה מִן הַבַּיִת כָּל הַיּוֹם הַהוּא.

בָּא רַבִּי יוֹסֵי בֶּן רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקוֹנְיָא, מָצָא אֶת הַחַכָמִים שֶׁהָיוּ תְּמֵהִים וְעוֹמְדִים בַּשּׁוּק. אָמַר לָהֶם, מַה זֶּה? אָמְרוּ לוֹ, רְאֵה הַקִּיטוֹר הַזֶּה מֵהָאֵשׁ שֶׁלְּמַעְלָה, זֶהוּ שֶׁמַּכְתִּירִים בַּיּוֹם הַזֶּה בְּכֶתֶר קָדוֹשׁ אֶת

גַּדְפִּין דִּנְשָׁרָא, דְּנָחֲתוּ בְּאֶשָּׁא, דְּאַסְחַר לֵיהּ וּלְרַבִּי שִׁמְעוֹן אֲבוּהִי. יָתִיב תַּמָּן רַבִּי יוֹסִי, עַד דַּאֲזַל אֶשָּׁא.

עָאל קֳדָמוֹהִי, אָמַר לֵיהּ, אַפְתְּרָא וְסִיתְרָא, גַּבְהוּתָא עַל כֹּלָּא, הַאי הִילּוּלָא לֶהֱוֵי שְׁלֵימְתָּא. אֲמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן מַאי דַּעְתִּיךְ. אָמַר רִבִּי יוֹסִי, הָא בְּרַתִּי לְרַבִּי אֶלְעָזָר בְּרָךְ. אֲמַר וַדַּאי יְהֵא כָּךְ. קָרְאוּ לְרַבָּנָן וְיַהֲב לֵיהּ בְּרַתֵּיהּ.

יָתְבוּ תַּמָּן תְּלַת יוֹמִין, וְלָעוּ בְּאוֹרַיְיתָא קַמֵּיהּ, וְלָא שָׁבְקוּ סִתְרָא דְּמַתְנִיתִין, דְּלָא אוֹלִיף לְהוּ רַבִּי שִׁמְעוֹן. אֲמָרוּ עָלָיו עַל ר' שִׁמְעוֹן, שֶׁלֹּא נִתְרָאָה קֶשֶׁת בְּיָמָיו. דְּהָא הוּא סִימָנָא בְּעָלְמָא הֲוָה.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, נִשְׁמָתָא הִיא קָיְמָא בְּקִיּוּמָא לְעָלְמִין. מַה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא קַיָּים, אַף

לשון הקודש

רַבִּי אֶלְעָזָר. וְרָאוּ חֲכָמִים אַרְבַּע כַּנְפֵי נֶשֶׁר, שֶׁיָּרְדוּ בָּאֵשׁ שֶׁהִקִּיפָה אוֹתוֹ וְאֶת רַבִּי שִׁמְעוֹן אָבִיו. יָשַׁב שָׁם רַבִּי יוֹסֵי עַד שֶׁהָלְכָה הָאֵשׁ.

נִכְנַס לְפָנָיו. אָמַר לוֹ, עַל הַהַכְתָּרָה וְהַהֶסְתֵּר, גְּדֻלָּה עַל הַכֹּל, שֶׁתִּהְיֶה הַהִלּוּלָה הַזּוֹ שְׁלֵמָה. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, מַה דַּעְתְּךָ? אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, הֲרֵי בִּתִּי לְרַבִּי אֶלְעָזָר בִּנְךָ. אָמַר, וַדַּאי יִהְיֶה כָּךְ! קָרְאוּ לַחֲכָמִים וְנָתַן לוֹ אֶת בִּתּוֹ.

יָשְׁבוּ שָׁם שְׁלֹשָׁה יָמִים וְעָסְקוּ בַּתּוֹרָה לְפָנָיו, וְלֹא הִשְׁאִירוּ סוֹד שֶׁל הַמִּשְׁנָה שֶׁלֹּא לִמֵּד אוֹתָם רַבִּי שִׁמְעוֹן. אָמְרוּ עָלָיו עַל רַבִּי שִׁמְעוֹן, שֶׁלֹּא נִרְאָתָה הַקֶּשֶׁת בְּיָמָיו, שֶׁהָרֵי הוּא הָיָה הַסִּימָן בָּעוֹלָם.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, הַנִּשְׁמָה עוֹמֶדֶת בְּקִיּוּם

הִיא קַיֶּמֶת. אֲבָל עַל הַהִיא נַפְשָׁתָא חַיְתָא, אֲמַר קְרָא, (במדבר טו לא) הִכָּרֵת תִּכָּרֵת הַנֶּפֶשׁ הַהִיא עֲוֹנָהּ בָּהּ.

אָמַר רִבִּי יוֹסִי, מַאי חָזָא אוּנְקְלוֹס, דַּאֲמַר וַיְהִי הָאָדָם לְנֶפֶשׁ חַיָּה, וְתִרְגֵּם לְרוּחַ מְמַלְלָא, אִי נַפְשָׁא דִּבְעִירְתָא הִיא, לָמָּה לָא מְמַלְלָן.

אָמַר רִבִּי יִצְחָק, עַל דְּאִתְגַּבְּלוּן מֵעוֹבְיָא רַבָּה דְּעַפְרָא, יַתִּיר מִבְּנֵי נָשָׁא, וְלָא זָקְפִין רֵישָׁא, וְלָא מִסְתַּכְּלִין בִּרְקִיעָא כִּבְנֵי נָשָׁא. דְּאִלּוּ אִתְגַּבְּלוּ מִקְּלִילָא דְּעַפְרָא כִּבְנֵי נָשָׁא, וְזָקְפָן רֵישָׁא וְאִסְתַּכְּלוּ בִּרְקִיעָא, הֲווֹ מְמַלְלָן.

אָמַר רִבִּי יוֹסִי, גַּבָּלוּתָא וְזָקְפָן רֵישָׁא תִּינַח, אֲבָל אִסְתַּכְּלוּתָא בִּרְקִיעָא, לְמַאי. אָמַר לֵיהּ, הַהוּא סִיוּעָא רַבָּה דִּבְנֵי נָשָׁא. תָּא חֲזֵי, נְבוּכַדְנֶצַּר

לשון הקודש

לְעוֹלָמִים. מָה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא קַיָּם, אַף הִיא קַיֶּמֶת. אֲבָל עַל אוֹתָהּ נֶפֶשׁ חַיָּה אָמַר הַכָּתוּב (במדבר טו) הִכָּרֵת תִּכָּרֵת הַנֶּפֶשׁ הַהִיא עֲוֹנָהּ בָּהּ.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, מָה רָאָה אוּנְקְלוֹס שֶׁאָמַר (בראשית ב) וַיְהִי הָאָדָם לְנֶפֶשׁ חַיָּה, וְתִרְגֵּם: לְרוּחַ מְמַלְלָא. אִם נֶפֶשׁ שֶׁל בְּהֵמָה הִיא – לָמָּה לֹא מְדַבְּרוֹת?

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, עַל שֶׁנִּלּוֹשׁוּ מֵהָעֲבִי הַגָּדוֹל שֶׁל הֶעָפָר יוֹתֵר מִבְּנֵי אָדָם, וְלֹא זוֹקְפוֹת רֹאשׁ, וְלֹא מִסְתַּכְּלוֹת בָּרָקִיעַ כְּמוֹ בְּנֵי אָדָם. שֶׁאִלּוּ נִלּוֹשׁוּ מֵעָפָר הַקַּל כְּמוֹ בְּנֵי אָדָם וְזוֹקְפוֹת רֹאשׁ וּמִסְתַּכְּלוֹת בָּרָקִיעַ, הָיוּ מְדַבְּרוֹת.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, הַלְיִשָּׁה וּזְקִיפַת הָרֹאשׁ – מֵילָא, אֲבָל הִסְתַּכְּלוּת בָּרָקִיעַ לָמָּה? אָמַר לוֹ, אוֹתוֹ הַסִּיּוּעַ הַגָּדוֹל שֶׁל בְּנֵי הָאָדָם. בֹּא וּרְאֵה, כְּשֶׁנְּבוּכַדְנֶצַּר נִטְרַד

כַּד הֲוָה טָרִיד, וַהֲוָה בְּעִירָא בְּטוּרַיָּא, לָא הֲוָה לֵיהּ סִיּוּעָא, עַד דְּאִסְתַּכַּל בִּרְקִיעָא, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (דניאל ד לא) אֲנָא נְבוּכַדְנֶצַּר עֵינַי לִשְׁמַיָּא נָטַלַת, וּמְנְדְּעֵי עָלַי יָתוּב. דְּעַד לָא יִסְתַּכֵּל בִּרְקִיעָא, לָא הֲוָה מִנְדְּעֵיהּ עִילּוֵיהּ.

אָמַר רִבִּי בְּרוֹסְפְּדָאי, הַגּוֹיִם וְעַמָּא דְּאַרְעָא, דְּלָא מְהֵימְנֵי בְּהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וְלָא עָסְקֵי בְּאוֹרַיְיתָא, לֵית לְהוּ בַּר הַהִיא נַפְשָׁא חַיָּיתָא דְּאִתְנְפָקָא מֵאַרְעָא, וְעַל כָּךְ לֵית לְהוּ מְהֵימְנוּתָא. אֲבָל יִשְׂרָאֵל דִּי מְהֵימְנֵי בְּהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וְעָסְקֵי בְּאוֹרַיְיתָא, וְנָטְרֵי פִּקּוּדוֹהִי, אֲמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, (ירמיה לד טז) לֹא כָאֵלֶּה חֵלֶק יַעֲקֹב וגו'. לֹא יְהֵי לְהוֹן נַפְשָׁא חַיָּתָא, אֲבָל מָה יְהֵא לְהוֹן. כִּי יוֹצֵר הַכֹּל הוּא. הַכֹּל: הוּא שְׁכִינְתֵּיהּ. וְאִתְגְּזָרַת נִשְׁמָתָא קַדִּישָׁא מִינָהּ, לְמֶהֱוֵי חוּלָקָא דְּיַעֲקֹב. מַאי הוּא,

לשון הקודש

וְהָיָה בְּהֵמָה בָּהָרִים, לֹא הָיָה לוֹ סִיּוּעַ עַד שֶׁהִסְתַּכֵּל בָּרָקִיעַ, זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (דניאל ד, לא) אֲנִי נְבוּכַדְנֶצַּר, עֵינַי לַשָּׁמַיִם נָטַלְתִּי, וּמַדָּעִי עָלַי הֵתֵישַׁב. שֶׁעַד שֶׁלֹּא הִסְתַּכֵּל בָּרָקִיעַ, לֹא הָיְתָה דַּעְתּוֹ עָלָיו.

אָמַר רַבִּי בְּרוֹסְפְּדַאי, הַגּוֹיִם וְעַמֵּי הָאָרֶץ שֶׁלֹּא מַאֲמִינִים בַּקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וְלֹא עוֹסְקִים בַּתּוֹרָה, אֵין לָהֶם אֶלָּא רַק אוֹתָהּ נֶפֶשׁ חַיָּה שֶׁיָּצְאָה מִן הָאָרֶץ, וְעַל כֵּן אֵין לָהֶם אֱמוּנָה, אֲבָל יִשְׂרָאֵל שֶׁמַּאֲמִינִים בַּקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וְעוֹסְקִים בַּתּוֹרָה וְשׁוֹמְרִים מִצְוֹתָיו, אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא (ירמיה י) לֹא כְאֵלֶּה חֵלֶק יַעֲקֹב וְגוֹ'. לֹא תִהְיֶה לָהֶם נֶפֶשׁ חַיָּה, אֲבָל מַה יִּהְיֶה לָהֶם? כִּי יוֹצֵר הַכֹּל הוּא. הַכֹּל הוּא שְׁכִינָתוֹ, וּמִמֶּנָּה נִגְזֶרֶת הַנְּשָׁמָה הַקְּדוֹשָׁה

כְּלוֹמַר, הַכֹּל הוּא נִשְׁמָתָא, הוֹאִיל וְאִתְגְּזָרַת מִינָּהּ.

אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, אִי לְגוֹיִם לֵית מְהֵימְנוּתָא, הָא חֲזִינָן דְּאָזְלֵי לְטַעֲוָותְהוֹן, חִגְּרִין וְסוּמִין, וּמַלְיָין מָחִין וּמַרְעִין, וְאִיתְּמָאן. אָמַר לֵיהּ, לְאוֹבָדָא לְהוֹ לְעָלְמָא דְּאָתֵי, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (איוב יב כג) מַשְׁגִּיא לַגּוֹיִם וַיְאַבְּדֵם.

וְעוֹד, הָא תָּנֵינָן (דברים כח נט) וְחָלָיִים רָעִים וְנֶאֱמָנִים, מַאי נֶאֱמָנִים. דְּעָבְדֵי מְהֵימְנוּתָא. כַּד מָטָא זִמְנָא, נָפְקֵי מֵהַהוּא גַּבְרָא. וְזִמְנִין דְּאִישְׁתְּכַח לְאִינּוּן טַעֲוָון. דְּאִינּוּן אָזְלִין בְּמַרְעֵיהוֹן לְטַעֲוָותְהוֹן, וְאִתְּמָאן, וְאָמְרֵי דְּהַהוּא טַעֲוָותָא הוּא דְּעָבָד.

וְאָמַר רִבִּי יוֹחָנָן, זִמְנָא חָדָא סָח לִי יְהוּדַאי חָד, דְּהָווּ לֵיהּ מַרְעִין סַגִּיאִין, וְלָא אִיתְּסִי, חָמָא לְאִינּוּן טָעְיָין דְּהָווּ אָזְלֵי בְּמַרְעֵיהוֹן לְטַעֲוָותְהוֹן,

לשון הקודש

לִהְיוֹת חֶלְקוֹ שֶׁל יַעֲקֹב. מַה הוּא? כְּלוֹמַר, הַכֹּל הִיא נִשְׁמָה, הוֹאִיל וְנִגְזְרָה מִמֶּנָּה.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אִם לְעוֹבְדֵי כוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת אֵין אֱמוּנָה, הֲרֵי רָאִינוּ שֶׁהוֹלְכִים אֶל תּוֹעֲבוֹתֵיהֶם חִגְּרִים וְסוּמִים וּמְלֵאִים מַכּוֹת וּמַחֲלוֹת, וְנִרְפָּאִים! אָמַר לוֹ, לְאַבֵּד אוֹתָם לָעוֹלָם הַבָּא, זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (איוב יב, כג) מַשְׁגִּיא לַגּוֹיִם וַיְאַבְּדֵם.

וְעוֹד, הֲרֵי שָׁנִינוּ (דברים כח) וְחָלָיִים רָעִים וְנֶאֱמָנִים. מַה זֶּה נֶאֱמָנִים? שֶׁעוֹשִׂים בֶּאֱמוּנָה, כְּשֶׁמַּגִּיעַ הַזְּמַן יוֹצְאִים מֵאוֹתוֹ הָאִישׁ. וְלִפְעָמִים שֶׁנִּמְצָא אֵצֶל אוֹתָם הַגְּלוּלִים, שֶׁהֵם הוֹלְכִים בְּמַחֲלוֹתֵיהֶם לְתוֹעֲבוֹתֵיהֶם וְנִרְפָּאִים, וְאוֹמֵר שֶׁהוּא הָאֱלִיל הוּא שֶׁעָשָׂה.

וְאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, פַּעַם אַחַת סִפֵּר לִי יְהוּדִי אֶחָד, שֶׁהָיוּ לוֹ חֲלָאִים רַבִּים וְלֹא נִרְפָּא, רָאָה אֶת אוֹתָם סוֹחֲרִים שֶׁהָיוּ

וְאִתְּמָאן, אֲמַר אֵיזִיל הָתָם, וְאַף עַל גַּב דְּאִיהוּ אָסוּר, אֲבָל לְמֶחֱמֵי מַאי הוּא.

וְאָזַל הָתָם, וְעָאל בְּגַוַּיְיהוּ, וּבָת תַּמָּן בֵּינֵי אִינְשֵׁי דְּהַווּ מָחְיָין וּמַרְעִין. כְּלְהוּ אִדְּמָכוּ, וְאִיהוּ לָא אִדְּמִיךְ, עַד דְּחָמָא חַד שִׁטְנָא, דַּהֲוָה אָזִיל בֵּינַיְיהוּ, וּמָאנֵי דְּאַסְוָותָא בִּידֵיהּ, וַהֲוֵי שַׁוֵּי עַל כָּל חַד וְחַד, וְאִתְּסֵי. אַעֲבַר עֲלֵיהּ, וְלָא שַׁוֵּי עֲלֵיהּ. אָמַר לֵיהּ, מָארֵי, הָא אֲנָא מִבְּנֵי מַרְעִין שַׁוֵּי עָלַי.

אָמַר לֵיהּ לֹא כָּאֵלֶּה חֵלֶק יַעֲקֹב, דְּאִלֵּין אִתְפַּקְּדוּ לִי לְאוֹבָדָא לְהוֹן לְעָלְמָא דְּאָתֵי, אֲבָל בְּנוֹי דְּיַעֲקֹב לָאו כְּאִלֵּין. וּמִן קֶדֶם מָה, עַל כִּי יוֹצֵר הַכֹּל הוּא. מַה הַיּוֹצֵא סָתַר וּבָנֵי, אַף קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מָחֵי וּמַפֵּי, וְסָתַר וּבָנֵי. נָפַק הַהוּא גַּבְרָא, וְסָח לִי עוֹבָדָא, אֲמָרִית בְּרִיךְ רַחֲמָנָא דְּשַׁדְּרָךְ הָתָם

לשון הקודש

הוֹלְכִים עִם מַחֲלוֹתֵיהֶם לְגִלּוּלֵיהֶם וְנִרְפְּאוּ. אָמַר, אֵלֵךְ לְשָׁם, וְאַף עַל גַּב שֶׁהוּא אָסוּר, אֲבָל כְּדֵי לִרְאוֹת מַה זֶּה. **הָלַךְ** לְשָׁם וְנִכְנַס לְתוֹכָם, וְלָן שָׁם בֵּין הָאֲנָשִׁים שֶׁהָיוּ מֻכִּים וְחוֹלִים. כֻּלָּם יָשְׁנוּ, וְהוּא לֹא יָשַׁן, עַד שֶׁרָאָה שָׂטָן אֶחָד שֶׁהָיָה הוֹלֵךְ בֵּינֵיהֶם וּכְלֵי רְפוּאָה בְיָדוֹ, וְהָיָה שָׂם עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד וְנִרְפָּא. עָבַר עָלָיו וְלֹא שָׂם עָלָיו. אָמַר לוֹ, אֲדוֹנִי, הֲרֵינִי מִבְּנֵי הַחֲלָאִים, שִׂים עָלַי!

אָמַר לוֹ, לֹא כְּאֵלֶּה חֵלֶק יַעֲקֹב, שֶׁעַל אֵלֶּה צִוּוּ אוֹתִי לְהַאֲבִיד אוֹתָם לָעוֹלָם הַבָּא, אֲבָל בְּנֵי יַעֲקֹב לֹא כְּאֵלּוּ. וּמִפְּנֵי מָה? (שם) עַל כִּי יוֹצֵר הַכֹּל הוּא. מָה הַיּוֹצֵר סוֹתֵר וּבוֹנֶה, אַף הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מַכֶּה וּמְרַפֵּא, וְסוֹתֵר וּבוֹנֶה. יָצָא אוֹתוֹ הָאִישׁ

לְמֶחֱמֵי דָּא, וּלְמִשְׁמַע כְּדֵין מִפּוּמֵיהּ. וּכְדֵין סָח לִי יוֹסִי חָרְשָׁא.

אָמַר רִבִּי יִצְחָק אָמַר רַב אַחָא, מַאי דִּכְתִיב (איוב לב ח) **וְנִשְׁמַת שַׁדַּי תְּבִינֵם. אֶלָּא הַנְּשָׁמָה הִיא מְבִיאָה לָאָדָם לְהַכִּיר אֶת קוֹנוֹ, וּלְהַכְנִיסוֹ בַּתּוֹרָה וּבְמַעֲשִׂים טוֹבִים, וְאַשְׁרֵיהֶם אוֹתָם שֶׁנִּכְנָסִין בְּדֶרֶךְ הַתּוֹרָה, בְּדֶרֶךְ הַנְּשָׁמָה, שֶׁבִּשְׁבִילָהּ יִזְכּוּ לְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא, וּלְמַעֲלַת הַקְּדוֹשִׁים.**

אָמַר רִבִּי יִצְחָק אָמַר רִבִּי אַחָא, כָּל הָעוֹסֵק בַּתּוֹרָה הוּא קוֹנֶה הַנְּשָׁמָה מֵעַצְמוֹ. הֵיינוּ דִּתְנִינָן, בָּא לִיטָּהֵר מְסַיְּעִין אוֹתוֹ. אוֹי לָהֶם לָרְשָׁעִים, שֶׁהֵם נִדְבָּקִים בְּכֹחַ הָאֲדָמָה שֶׁהִיא נִקְרֵאת נֶפֶשׁ חַיָּה הַנִּבְרֵאת מִן הָאֲדָמָה, שֶׁבִּשְׁבִילָהּ יִכְלוּ לְעוֹלָם וּלְעוֹלְמֵי עוֹלָמִים.

לשון הקודש

וְסִפֵּר לִי אֶת הַמַּעֲשֶׂה. אָמַרְתִּי, בָּרוּךְ הָרַחֲמָן שֶׁשָּׁלַח אוֹתְךָ לְשָׁם לִרְאוֹת אֶת זֶה וְלִשְׁמֹעַ אֶת זֶה מִפִּיו. וְכָזֶה סָח לִי יוֹסִי הֶחָרָשׁ.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק אָמַר רַב אָחָא, מַה זֶּה שֶׁכָּתוּב (איוב לב) וְנִשְׁמַת שַׁדַּי תְּבִינֵם? אֶלָּא הַנְּשָׁמָה הִיא מְבִיאָה אֶת הָאָדָם לְהַכִּיר אֶת קוֹנוֹ וּלְהַכְנִיסוֹ בְּתוֹרָה וּבְמַעֲשִׂים טוֹבִים, וְאַשְׁרֵיהֶם אוֹתָם שֶׁנִּכְנָסִים בְּדֶרֶךְ הַתּוֹרָה, בְּדֶרֶךְ הַנְּשָׁמָה, שֶׁבִּשְׁבִילָהּ יִזְכּוּ לְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא וּלְמַעֲלַת הַקְּדוֹשִׁים.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק אָמַר רַב אַחָא, כָּל הָעוֹסֵק בַּתּוֹרָה, הוּא קוֹנֶה הַנְּשָׁמָה מֵעַצְמוֹ. הֵינוּ מַה שֶּׁשָּׁנִינוּ, בָּא לִטָּהֵר מְסַיְּעִים אוֹתוֹ. אוֹי לָהֶם לָרְשָׁעִים שֶׁהֵם נִדְבָּקִים בְּכֹחַ הָאֲדָמָה, שֶׁהִיא נִקְרֵאת נֶפֶשׁ חַיָּה, הַנִּבְרֵאת מִן הָאֲדָמָה, שֶׁבִּשְׁבִילָהּ יִכְלוּ לְעוֹלָם וּלְעוֹלְמֵי עוֹלָמִים.

שָׁאַל רַבִּי דוֹסְתָּאי לְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר, אָמַר לֵיהּ, אוֹתָהּ נֶפֶשׁ חַיָּה מַאי חֲזֵי מִינָּהּ לְעָלְמָא דְאָתֵי. אָמַר לֵיהּ, לֹא תֵימָא הָכִי, אֶלָּא אִימָּא מַאי חֲזֵי מִינָּהּ תָּדִיר.

תָּא שְׁמַע, אָמַר רִבִּי בָּא, מַאי דִכְתִיב, (במדבר טו לא) הִכָּרֵת תִּכָּרֵת הַנֶּפֶשׁ הַהִיא. אֶלָּא כְּהֶבֶל דְּנָפִיק מִפּוּמֵיהּ דְּבַר נָשׁ, דְּלָא יָכִיל לְסָלְקָא לְעֵילָּא, אֲפִילּוּ כְּמִלְּא עֵינָיו, וּמִיָּד תִּכְלֶה. כָּךְ הִיא אוֹתָהּ הַנֶּפֶשׁ הַחַיָּה, כְּאוֹתָהּ הֶבֶל שֶׁנִּכְרַת מִן הַפֶּה מְהֵרָה, וְתִכְלֶה, וְאֵינוֹ נִרְאֶה בָּעוֹלָם, וְהָיָה כְּלֹא הָיָה.

אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, וְהָא תְּנַן נַפְשׁוֹתָם שֶׁל רְשָׁעִים הֵן הֵם הַמַּזִּיקִין שֶׁבָּעוֹלָם. אָמַר לֵיהּ רִבִּי יִצְחָק, שַׁפִּיר קָאָמַרְתְּ, שֶׁהֵן הַמַּזִּיקוֹת לְבַעֲלֵיהֶן, וּמוֹנְעוֹת כֹּחַ הַנְּשָׁמָה מֵעֲבוֹדַת בּוֹרְאָן, שֶׁאֵין מַזִּיק לָאָדָם

לשון הקודש

שָׁאַל רַבִּי דוֹסְתַּאי אֶת רַבִּי אֱלִיעֶזֶר, אָמַר לוֹ, אוֹתָהּ נֶפֶשׁ חַיָּה, מַה נִּהְיָה מִמֶּנָּה לָעוֹלָם הַבָּא? אָמַר לוֹ, אַל תֹּאמַר כָּךְ, אֶלָּא אֱמֹר, מַה נִּהְיָה מִמֶּנָּה תָּמִיד?

בָּא שְׁמַע, אָמַר רַבִּי בָּא, מַה שֶּׁכָּתוּב (במדבר טו) הִכָּרֵת תִּכָּרֵת הַנֶּפֶשׁ הַהִיא, אֶלָּא כְּמוֹ הַהֶבֶל שֶׁיּוֹצֵא מִפִּי אָדָם, שֶׁלֹּא יָכוֹל לַעֲלוֹת לְמַעְלָה אֲפִלּוּ כְּמִלֹּא עֵינָיו, וּמִיָּד תִּכְלֶה, כָּךְ הִיא אוֹתָהּ הַנֶּפֶשׁ הַחַיָּה, כְּאוֹתוֹ הַהֶבֶל שֶׁנִּכְרָת מִן הַפֶּה מְהֵרָה, וְתִכְלֶה, וְאֵינוֹ נִרְאֶה בָּעוֹלָם, וְהָיָה כְּלֹא הָיָה.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, וַהֲרֵי שָׁנִינוּ נַפְשׁוֹתָם שֶׁל רְשָׁעִים הֵן הֵם הַמַּזִּיקִים שֶׁבָּעוֹלָם? אָמַר לוֹ רַבִּי יִצְחָק: יָפֶה אָמַרְתָּ, שֶׁהֵן הַמַּזִּיקוֹת לְבַעֲלֵיהֶן, וּמוֹנְעוֹת כֹּחַ הַנְּשָׁמָה מֵעֲבוֹדַת

אֶלָּא אוֹתָהּ הַנֶּפֶשׁ, עַל שֶׁנִּכְרְתָה עִם הַגּוּף. וְאָמַר רִבִּי אַחָא, לָא תְּנַן הָכִי, אֶלָּא נַפְשׁוֹתָם שֶׁל רְשָׁעִים כְּשֶׁיּוֹצְאוֹת מִן הַגּוּף, הֵן הֵם הַמַּזִּיקִים שֶׁבָּעוֹלָם.

אָמַר רִבִּי יִצְחָק, וְכָךְ וְכָךְ שַׁפִּיר, כְּשֶׁיּוֹצְאוֹת מִן הַגּוּף, אָז נִמְצָא הַנֶּזֶק. וְהֵיאַךְ מַזִּיק אוֹתוֹ נֶפֶשׁ לַגּוּף. וְהַכֹּל תְּמֵהִים הֵיאַךְ הֵם אוֹתָם הַנְּפָשׁוֹת מַזִּיקִין שֶׁבָּעוֹלָם עַל שֶׁדְּבֵקִים בִּבְנֵי אָדָם.

תָּנוּ רַבָּנָן, אָמַר רִבִּי יְהוּדָה בַּר יַעֲקֹב, תָּמֵהַּ אֲנִי עַל אַנְשֵׁי הַדּוֹר, אִם רוֹבָם נַעֲשִׂים בְּכַשְׁרוּת. תָּא חֲזֵי, מַה כְּתִיב, (ויקרא יא נד) וְהִתְקַדִּשְׁתֶּם וִהְיִיתֶם קְדוֹשִׁים, מְלַמֵּד שֶׁצָּרִיךְ אָדָם לְקַדֵּשׁ עַצְמוֹ בִּשְׁעַת תַּשְׁמִישׁ.

מַאי קִידּוּשָׁא שַׁיְיךְ הָכָא. אָמַר רִבִּי יְהוּדָה בַּר יַעֲקֹב, שֶׁלֹּא יַעֲשׂוּ פְּרִיצוּתָא וַחֲצִיפוּתָא,

לשון הקודש

בּוֹרָאָן, שֶׁאֵין מַזִּיק לָאָדָם אֶלָּא אוֹתָהּ הַנֶּפֶשׁ עַל שֶׁנִּכְרְתָה וְכָלְתָה עִם הַגּוּף. וְאָמַר רַבִּי אָחָא, לֹא כָּךְ שָׁנִינוּ, אֶלָּא נַפְשׁוֹתָם שֶׁל רְשָׁעִים, כְּשֶׁיּוֹצְאוֹת מִן הַגּוּף, הֵן הֵן הַמַּזִּיקִים שֶׁבָּעוֹלָם.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, כָּךְ וְכָךְ יָפֶה, כְּשֶׁיּוֹצְאוֹת מִן הַגּוּף אָז נִמְצָא הַנֶּזֶק, וְאֵיךְ מַזִּיק אוֹתוֹ נֶפֶשׁ לַגּוּף? וְהַכֹּל תְּמֵהִים הֵיאַךְ הֵם אוֹתָם הַנְּפָשׁוֹת מַזִּיקִין שֶׁבָּעוֹלָם עַל שֶׁדְּבֵקִים בִּבְנֵי אָדָם.

שָׁנוּ רַבּוֹתֵינוּ, אָמַר רַבִּי יְהוּדָה בַּר יַעֲקֹב, תָּמֵהַּ אֲנִי עַל אַנְשֵׁי הַדּוֹר אִם רֻבָּם נַעֲשִׂים בְּכַשְׁרוּת. בֹּא וּרְאֵה מַה כָּתוּב (ויקרא יא), וְהִתְקַדִּשְׁתֶּם וִהְיִיתֶם קְדֹשִׁים, מְלַמֵּד שֶׁצָּרִיךְ אָדָם לְקַדֵּשׁ עַצְמוֹ בִּשְׁעַת תַּשְׁמִישׁ.

מָה הַקְּדֻשָּׁה שַׁיֶּכֶת לְכָאן? אָמַר רַבִּי יְהוּדָה בַּר יַעֲקֹב, שֶׁלֹּא יַעֲשׂוּ פְּרִיצוּת

וְלֹא לְשׁוּם זְנוּת כִּבְהֵמוֹת. שֶׁהַבְּהֵמוֹת אֵינָן עוֹשׂוֹת אֶלָּא לְכָךְ.

דְּהָא תְּנַן כָּל הַבּוֹעֵל לְשׁוּם זְנוּת, אוֹ לְשׁוּם מַה דַּאֲמָרָן, וְלֹא יִשְׁמוֹר אֶת עַצְמוֹ מֵאוֹתָן הַדְּבָרִים הַצְּרִיכִין, דְּתָנִינָן בְּמַתְנִיתָא, (דף טו ע"א) הַהוּא עוּבָּרָא דְּאִתְיְלִיד, לֵיהֱוֵי פָּרִיץ חָצוּף זוֹנֶה רָשָׁע, וְאֵינוֹ בִּכְלַל זֶרַע אֱמֶת.

וְכָל הַבּוֹעֵל לְשֵׁם מִצְוָה, וּמְקַדֵּשׁ עַצְמוֹ, וּמְכַוֵּין לִבּוֹ לְשֵׁם שָׁמַיִם. הֲווֹ לֵיהּ בְּנִין דְּמַעֲלֵי, צַדִּיקִים וַחֲסִידִים, יִרְאֵי שָׁמַיִם, קַדִּישִׁין הָדָא הוּא דִּכְתִיב, (ויקרא יא נד) וְהִתְקַדִּשְׁתֶּם וִהְיִיתֶם קְדֹשִׁים.

אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, הָרְשָׁעִים עַל שֶׁאֵינָן מוֹלִידִים אֶלָּא לְשֵׁם זְנוּת, בְּעַזּוּת וּבַחֲצִיפוּת, אֵין לָהֶם

לשון הקודש

וַחֲצִיפוּת, וְלֹא לְשֵׁם זְנוּת כִּבְהֵמוֹת, שֶׁהַבְּהֵמוֹת אֵינָן עוֹשׂוֹת אֶלָּא לְכָךְ.

שֶׁחֲרֵי שָׁנִינוּ, כָּל הַבּוֹעֵל לְשֵׁם זְנוּת, אוֹ לְשֵׁם מַה שֶּׁאָמַרְנוּ, וְלֹא יִשְׁמֹר אֶת עַצְמוֹ מֵאוֹתָם הַדְּבָרִים הַצְּרִיכִים, שֶׁשָּׁנִינוּ בַּבָּרַיְתָא, הָעֻבָּר הַהוּא שֶׁנּוֹלַד, יִהְיֶה פָּרִיץ חָצוּף זוֹנֶה רָשָׁע, וְאֵינוֹ בִּכְלַל זֶרַע אֱמֶת.

וְכָל הַבּוֹעֵל לְשֵׁם מִצְוָה וּמְקַדֵּשׁ עַצְמוֹ וּמְכַוֵּין לִבּוֹ לְשֵׁם שָׁמַיִם, יִהְיוּ לוֹ בָּנִים מְעֻלִּים, צַדִּיקִים וַחֲסִידִים, יִרְאֵי שָׁמַיִם, קְדוֹשִׁים. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שם) וְהִתְקַדִּשְׁתֶּם וִהְיִיתֶם קְדֹשִׁים.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, הָרְשָׁעִים עַל שֶׁאֵינָם מוֹלִידִים אֶלָּא לְשֵׁם זְנוּת, בְּעַזּוּת וּבַחֲצִיפוּת, אֵין לָהֶם אֶלָּא אוֹתָהּ הַנֶּפֶשׁ

אֶלָּא אוֹתָהּ הַנֶּפֶשׁ הַחַיָּה הַנְּתוּנָה לַבְּהֵמוֹת, שֶׁעֲנְיָנָם אֵינָם אֶלָּא כִּבְהֵמָה.

אֲבָל צַדִּיקִים הַיּוֹדְעִים לְקַדֵּשׁ עַצְמָם, כְּתִיב בָּהֶם (ירמיה ב כא) וְאָנֹכִי נְטַעְתִּיךְ שׂוֹרֵק כֻּלָּהּ זֶרַע אֱמֶת. מַאי אֱמֶת, אָמַר רִבִּי אַחָא, אֱמֶת בְּכָל שֶׁאֵינוֹ מְהַרְהֵר בְּאִשָּׁה אַחֶרֶת, וְיֵשׁ לוֹ אֱמֶת עִם אִשְׁתּוֹ.

רַב הוּנָא אָמַר, לְכַוֵּין וּלְקַדֵּשׁ עַצְמוֹ לְשֵׁם שָׁמַיִם, שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים קכז א) אִם ה' לֹא יִבְנֶה בַיִת שָׁוְא עָמְלוּ בוֹנָיו בּוֹ. כְּלוֹמַר, אִם אֵין הַכַּוָּנָה לְשֵׁם שָׁמַיִם, לִבְנוֹת הַבַּיִת וּלְהוֹלִיד בָּנִים, שָׁוְא עָמְלוּ בוֹנָיו בּוֹ, שֶׁמַּכְנִים בְּאוֹתוֹ הַוָּלָד עָמָל שֶׁל שָׁוְא. וְאֵיזֶהוּ עָמָל שֶׁל שָׁוְא. זוֹ נֶפֶשׁ חַיָּה, שֶׁתִּכְלֶה וְתִכָּרֵת, כְּהֶבֶל הַיּוֹצֵא מִן הַפֶּה, שֶׁהוּא שָׁוְא, וְהוֹאִיל וְהוּא מַכְנִיסוֹ בְּאוֹתוֹ הַוָּלָד, חֲרֵי עָמְלוֹ שֶׁל שָׁוְא.

לשון הקודש

הַחַיָּה הַנְּתוּנָה לַבְּהֵמוֹת, שֶׁעֲנְיָנָם אֵינָם אֶלָּא כִּבְהֵמָה.

אֲבָל צַדִּיקִים הַיּוֹדְעִים לְקַדֵּשׁ עַצְמָם, כָּתוּב בָּהֶם (ירמיה ב) וְאָנֹכִי נְטַעְתִּיךְ שׂוֹרֵק כֻּלָּהּ זֶרַע אֱמֶת. מָה הָאֱמֶת? אָמַר רַבִּי אָחָא, אֱמֶת שֶׁאֵינוֹ מְהַרְהֵר בְּאִשָּׁה אַחֶרֶת, וְיֵשׁ לוֹ אֱמֶת עִם אִשְׁתּוֹ.

רַב הוּנָא אָמַר, לְכַוֵּין וּלְקַדֵּשׁ עַצְמוֹ לְשֵׁם שָׁמַיִם, שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים קכז) אִם ה' לֹא יִבְנֶה בַּיִת שָׁוְא עָמְלוּ בוֹנָיו בּוֹ. כְּלוֹמַר, אִם אֵין הַכַּוָּנָה לְשֵׁם שָׁמַיִם לִבְנוֹת הַבַּיִת וּלְהוֹלִיד בָּנִים, שָׁוְא עָמְלוּ בוֹנָיו בּוֹ, שֶׁמַּכְנִים בְּאוֹתוֹ הַוָּלָד עָמָל שֶׁל שָׁוְא. וְאֵיזֶהוּ עָמָל שֶׁל שָׁוְא? זוֹ נֶפֶשׁ חַיָּה, שֶׁתִּכְלֶה וְתִכָּרֵת כְּהֶבֶל הַיּוֹצֵא מִן הַפֶּה, שֶׁהוּא שָׁוְא, וְהוֹאִיל וְהוּא מַכְנִיסוֹ בְּאוֹתוֹ הַוָּלָד, חֲרֵי עָמְלוֹ שֶׁל שָׁוְא.

אָמַר רִבִּי יִצְחָק, אֻמָּת הוּא נוֹטָרִיקוֹן. א', אֻמ"ת. מ"ם מֵאֶר"ץ. תי"ו, תְּצֻמָּ"ח. כְּלוֹמַר (שם פה יב) אֻמָּת מֵאֶרֶץ תְּצֻמָּח. מַאי מַשְׁמַע, אָמַר רִבִּי יִצְחָק, בִּשְׁעַת הַחִיבּוּר, צָרִיךְ לִהְיוֹת שָׁם הָאֻמָּת וְהַיּוֹשֶׁר, בְּשָׁעָה שֶׁנִּתְהַוָּה מֵאֶרֶץ וְנִתְיַיסֵּד, וְלֹא בְּשָׁעָה שֶׁנִּתְגַּבֵּל. וְהֵיכִי דְּאָמַר רַב הוּנָא, כָּל בִּנְיָן שֶׁאֵין בּוֹ יְסוֹד, אֵינוֹ כְּלוּם. וְאֵיזֶהוּ יְסוֹד, שֶׁצָּרִיךְ הָאָדָם בִּשְׁעַת הַחִיבּוּר, כִּדְקָאָמְרָן.

רַבִּי זֵירָא אָמַר, זִמְנָא חָדָא הֲוָה אָזִלְינָא בְּמַדְבְּרָא, וְאַשְׁכַּחְנָא חַד עַרְבָאי, דַּהֲוָה מָטֵיל אַכְתְּפֵיהּ מְטוֹל עֲשָׂרָה סְאִין, וַהֲוָה סָבָא, וַאֲמַרְנָא לֵיהּ, חֵילָא דָּא בָּעֵי לְמִלְעֵי בְּאוֹרַיְיתָא. אֲמַר, לָא עֲבָדוּ לִי אַבָּא וְאִימָּא בִּגִין כָּךְ, אֶלָּא לְעוֹבָדָא דָּא.

לשון הקודש

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, אֻמָּת הוּא נוֹטָרִיקוֹן: אָלֶ"ף – אֻמָּ"ת, מֵ"ם – מֵאֶר"ץ, תָּי"ו – תְּצֻמָּ"ח. כְּלוֹמַר, (תהלים פה) אֱמֶת מֵאֶרֶץ תְּצֻמָּח. מַה מַּשְׁמָע? אָמַר רַבִּי יִצְחָק, בִּשְׁעַת הַחִבּוּר שֶׁצָּרִיךְ לִהְיוֹת שָׁם הָאֱמֶת וְהַיֹּשֶׁר, בְּשָׁעָה שֶׁנִּתְהַוָּה מֵאֶרֶץ וְנִתְיַסֵּד, וְלֹא בְּשָׁעָה שֶׁנִּתְגַּבֵּל, וְהֵינוּ מַה שֶּׁאָמַר רַב הוּנָא, כָּל בִּנְיָן שֶׁאֵין בּוֹ יְסוֹד – אֵינוֹ כְּלוּם, וְאֵיזֶהוּ יְסוֹד שֶׁצָּרִיךְ הָאָדָם בִּשְׁעַת הַחִבּוּר, כְּפִי שֶׁאָמַרְנוּ.

רַבִּי זֵירָא אָמַר, פַּעַם הָיִיתִי הוֹלֵךְ בַּמִּדְבָּר, וּמָצָאתִי עַרְבִי אֶחָד שֶׁהָיָה נוֹשֵׂא עַל כְּתֵפּוֹ מַשָּׂא שֶׁל י' סְאִים, וְהָיָה זָקֵן, וְאָמַרְתִּי לוֹ, הַכֹּחַ הַזֶּה צָרִיךְ לַעֲסֹק בַּתּוֹרָה! אָמַר, לֹא עָשׂוּ אוֹתִי אָבִי וְאִמִּי בִּשְׁבִיל זֶה, אֶלָּא לַמַּעֲשֶׂה הַזֶּה.

דַּאֲנָא שְׁמָעִית לַאֲבוּי דִּבְשַׁעְתָּא דְּעָבִיד לִי, דְּכִסּוּפֵיהּ לְבַר הֲוָה, דִּיהֵא לֵיהּ חֵילָא לְאַיְיתֵי עִיבּוּרָא מִן חַקְלָא. וּבְהַאי עֵיטָא אִימְלַךְ בְּהַהִיא שַׁעֲתָא, וְהָא אֲנָא סָבָא מַאי אַעֲבִיד.

אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, אַשְׁרֵי מִי שֶׁאֲבוֹתָיו הִרְהֲרוּ בְּדָבָר טוֹב. מְנָא לָן, מִן בַּת שֶׁבַע אֵם שְׁלֹמֹה, דִּקְרָא מַסְהִיד עֲלֵיהּ, שֶׁהִיא אֵם שְׁלֹמֹה מַמָּשׁ. מִשּׁוּם דְּאִתְיַיסִּיד מִמָּנָּהּ, מֵעַנְיָנָהּ, וּמֵהִרְהוּרָהּ, וּמֵהִשְׁתַּדְּלוּתָהּ, שֶׁנֶּאֱמַר (משלי לא ב) **מַה בְּרִי וּמַר בַּר בִּטְנִי וגו'.**

אִימֵּיהּ תֵּינַח, **אֲבוּהִי** מְנָא לָן. **דִּכְתִיב** (תהלים קכז א) **שִׁיר הַמַּעֲלוֹת לִשְׁלֹמֹה אִם ה' לֹא יִבְנֶה בַּיִת שָׁוְא עָמְלוּ בוֹנָיו בּוֹ. וְכִי שְׁלֹמֹה אָמַר זֶה הַמִּזְמוֹר. אָמַר רִבִּי יִצְחָק חַס וְשָׁלוֹם, אֶלָּא דָּוִד**

לשון הקודש

שֶׁאֲנִי שָׁמַעְתִּי אֶת אָבִי, שֶׁבְּשָׁעָה שֶׁעָשָׂה אוֹתִי, שֶׁתְּשׁוּקָתוֹ לַבֵּן הָיְתָה שֶׁיִּהְיֶה לוֹ כֹּחַ לְהָבִיא תְּבוּאָה מִן הַשָּׂדֶה, וּבָעֵצָה הַזּוֹ נִמְלַךְ בְּאוֹתָהּ שָׁעָה, וַהֲרֵי אֲנִי זָקֵן, וּמָה אֶעֱשֶׂה?

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אַשְׁרֵי מִי שֶׁאֲבוֹתָיו הִרְהֲרוּ בְּדָבָר טוֹב. מִנַּיִן לָנוּ? מִבַּת שֶׁבַע אֵם שְׁלֹמֹה, שֶׁהַכָּתוּב מֵעִיד עָלֶיהָ שֶׁהִיא אֵם שְׁלֹמֹה מַמָּשׁ, מִשּׁוּם שֶׁהִתְיַסֵּד מִמֶּנָּהּ, מֵעַנְיָנָהּ, וּמֵהִרְהוּרָהּ, וּמֵהִשְׁתַּדְּלוּתָהּ, שֶׁנֶּאֱמַר (משלי לא) מַה בְּרִי וּמַר בַּר בִּטְנִי וְגוֹ'.

אִמּוֹ מִילָּא, אֲבָל אָבִיו מִנַּיִן לָנוּ? שֶׁכָּתוּב (תהלים קכז) שִׁיר הַמַּעֲלוֹת לִשְׁלֹמֹה אִם ה' לֹא יִבְנֶה בַּיִת שָׁוְא עָמְלוּ בוֹנָיו בּוֹ. וְכִי שְׁלֹמֹה אָמַר אֶת הַמִּזְמוֹר הַזֶּה? אָמַר רַבִּי יִצְחָק,

אָמְרוּ בְּרוּחַ הַקֹּדֶשׁ עַל שְׁלֹמֹה, בְּשָׁעָה שֶׁאָמַר הַנָּבִיא לְדָוִד, (רה"א כב ח) הִנֵּה בֵן נוֹלַד לְךָ, כִּי שְׁלֹמֹה יִהְיֶה שְׁמוֹ, אָמַר דָּוִד בֵּן אֶחָד הָיָה לִי מִבַּת שֶׁבַע, וּמֵת, עַכְשָׁיו אַחֵר יוֹלַד לִי, מִן שְׁמַיָּא הוּא בָּא. וְאָמַר שִׁיר זֶה, וְנִתְכַּוֵּון בּוֹ לְשׁוּם שָׁמַיִם, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, שִׁיר הַמַּעֲלוֹת לִשְׁלֹמֹה, בְּשִׁבְיל שְׁלֹמֹה אָמָרוֹ.

אִם ה' לֹא יִבְנֶה בַיִת, אִם סִיַּעְתּוֹ לֹא יְסַיֵּעַ בַּכַּוָּנָה הַשְּׁלֵימָה שֶׁלִּי, שָׁוְא עָמְלוּ בוֹנָיו בּוֹ, לַשָּׁוְא נַעֲמוֹל כְּמוֹ שֶׁהָיָה בָּרִאשׁוֹנָה, שֶׁעָמַלְנוּ לַשָּׁוְא, וּבְגִין הַהוּא חוֹבָה מֵת. וַאֲנָא אִית לִי לְאִתְטָרְדָא מִן יְרוּשָׁלַיִם, וּבְעוֹד שֶׁאֲנִי אֵצֵא, אִם ה' לֹא יִשְׁמָר עִיר מִכָּל אָדָם, שָׁוְא שָׁקַד שׁוֹמֵר. אָמַר רִבִּי יִצְחָק, (נ"א פנחס) שֶׁהִנִּיחַ עֶשֶׂר נָשִׁים פִּילַגְּשִׁים לִשְׁמוֹר הַבַּיִת, וַהֲוָה מַה דַּהֲוָה. וְעַל כֵּן, שָׁוְא שָׁקַד שׁוֹמֵר.

לשון הקודש

חַס וְשָׁלוֹם! אֶלָּא דָּוִד אָמְרוּ בְּרוּחַ הַקֹּדֶשׁ עַל שְׁלֹמֹה בְּשָׁעָה שֶׁאָמַר הַנָּבִיא לְדָוִד הִנֵּה בֵּן נוֹלָד לְךָ כוּ', כִּי שְׁלֹמֹה יִהְיֶה שְׁמוֹ. אָמַר דָּוִד, בֵּן אֶחָד הָיָה לִי מִבַּת שֶׁבַע וּמֵת, עַכְשָׁו אַחֵר יוֹלַד לִי? מִן שְׁמַיָּא הוּא בָּא! וְאָמַר שִׁיר זֶה, וְנִתְכַּוֵּן בּוֹ לְשֵׁם שָׁמַיִם. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב שִׁיר הַמַּעֲלוֹת לִשְׁלֹמֹה, בְּשִׁבְיל שְׁלֹמֹה אָמָרוֹ.

אִם ה' לֹא יִבְנֶה בַיִת, אִם סִיַּעְתּוֹ לֹא יְסַיֵּעַ בַּכַּוָּנָה הַשְּׁלֵימָה שֶׁלִּי, שָׁוְא עָמְלוּ בוֹנָיו בּוֹ, לַשָּׁוְא נַעֲמוֹל כְּמוֹ שֶׁהָיָה בָּרִאשׁוֹנָה שֶׁעָמַלְנוּ לַשָּׁוְא, וּבְשִׁבְיל אוֹתוֹ הַחֵטְא מֵת, וַאֲנִי יֵשׁ לִי לְהִטָּרֵד מִירוּשָׁלַיִם, וּבְעוֹד שֶׁאֲנִי אֵצֵא, אִם ה' לֹא יִשְׁמָר עִיר מִכָּל אָדָם, שָׁוְא שָׁקַד שׁוֹמֵר. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, שֶׁהִנִּיחַ עֶשֶׂר נָשִׁים פִּילַגְּשִׁים לִשְׁמֹר הַבַּיִת, וְהָיָה מַה שֶּׁהָיָה, וְעַל כֵּן שָׁוְא שָׁקַד שׁוֹמֵר.

אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, בִּשְׁבִיל שְׁלֹמֹה נֶאֱמַר שִׁיר זֶה, שֶׁנִּתְכַּוְּוּן דָּוִד עָלָיו לְשׁוּם שָׁמַיִם. וְאִמּוֹ גַּם כֵּן נִתְכַּוְּוָנָה לְשׁוּם שָׁמַיִם. וְיָצָא מֵהֶם שְׁלֹמֹה, דִּכְתִיב בֵּיהּ (שם כט כג) וַיֵּשֶׁב שְׁלֹמֹה עַל כִּסֵּא ה' לְמֶלֶךְ. אָמַר רִבִּי יִצְחָק, לְפִיכָךְ נִקְרָא (משלי לא א) לְמוּאֵל, מַאי לְמוּאֵל, כְּמוֹ לְמוֹ פִּי. מְלַמֵּד, שֶׁשְּׁנֵיהֶם נִתְכַּוְּנוּ לְמוֹ אֵל כְּמוֹ לָאֵל.

וּמִכָּאן לָמַדְנוּ, כָּל הַמִּתְכַּוֵּין לְשֵׁם שָׁמַיִם. בְּאוֹתָהּ שָׁעָה, נָפִיק מִנֵּיהּ בַּר דְּמַעֲלֵי. וּמְנָא לָן, מִשְּׁמוּאֵל, שֶׁנִּתְכַּוְּוָנָה אִמּוֹ עָלָיו תָּמִיד לְשׁוּם שָׁמַיִם, דִּכְתִיב (ש"א א יא) וּנְתַתִּיו לַה', וְכֵן (ש"א ב ז) אֶל הַנַּעַר הַזֶּה הִתְפַּלָּלְתִּי. וְכֵן אָמַר דָּוִד, אִם יִהְיֶה לִי הַבֵּן הַזֶּה, מִכָּאן יִהְיֶה זְמִין לְמוּאֵ"ל. כְּלוֹמַר, נָתוּן הוּא לָאֵל.

תָּנוּ רַבָּנָן, אָמַר רִבִּי יוֹסִי בֶּן פַּזִּי, זִמְנָא חָדָא הֲוֵינָא אָזִיל בְּאוֹרְחָא, וְעַרְעָנָא בְּהַהוּא טוּרָא

לשון הקודש

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, בִּשְׁבִיל שְׁלֹמֹה נֶאֱמַר שִׁיר זֶה, שֶׁנִּתְכַּוֵּן דָּוִד עָלָיו לְשֵׁם שָׁמַיִם, וְאִמּוֹ גַּם כֵּן נִתְכַּוְּנָה לְשֵׁם שָׁמַיִם, וְיָצָא מֵהֶם שְׁלֹמֹה, שֶׁכָּתוּב בּוֹ וַיֵּשֶׁב שְׁלֹמֹה עַל כִּסֵּא ה' לְמֶלֶךְ. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, לְפִיכָךְ נִקְרָא לְמוּאֵל. מַהוּ לְמוּאֵל? כְּמוֹ לְמוֹ פִּי. מְלַמֵּד שֶׁשְּׁנֵיהֶם נִתְכַּוְּנוּ לְמוֹ אֵל, כְּמוֹ לָאֵל.

וּמִכָּאן לָמַדְנוּ, כָּל הַמִּתְכַּוֵּן לְשֵׁם שָׁמַיִם, בְּאוֹתָהּ שָׁעָה יוֹצֵא מִמֶּנּוּ בֵּן מְעֻלֶּה. וּמִנַּיִן לָנוּ? מִשְּׁמוּאֵל שֶׁנִּתְכַּוְּנָה אִמּוֹ עָלָיו תָּמִיד לְשֵׁם שָׁמַיִם, שֶׁכָּתוּב וּנְתַתִּיו לַה', וְכֵן אֶל הַנַּעַר הַזֶּה הִתְפַּלָּלְתִּי. וְכֵן אָמַר דָּוִד, אִם יִהְיֶה לִי הַבֵּן הַזֶּה. מִכָּאן יִהְיֶה מְזֻמָּן לְמוּאֵ"ל, כְּלוֹמַר, נָתוּן הוּא לָאֵל.

שָׁנוּ רַבּוֹתֵינוּ, אָמַר רַבִּי יוֹסֵי בֶּן פַּזִּי,

דְּכְפַר קַרְדּוֹ, וַהֲווֹ גּוּבְרֵי בְּדִיחֵי בְּחוּלַקְהוֹן, וּבָתִית תַּמָּן לֵילְיָא חַד דְּשַׁבַּתָּא, וַחֲמִית לְאוּשְׁפִּיזָאי דַּהֲוָה בָּעֵי לְמִשְׁכַּב עִם דְּבִיתְהוּ, קָאִים הַאי מֵהַךְ גִּיסָא וְצַלֵּי, וְקָמַת הִיא מֵהָאֵיךְ גִּיסָא וְצַלַּת. אַמְרִינָא לְהוֹן, מַאי צְלוֹתְכוֹן בְּשַׁעְתָּא דָּא.

אָמְרוּ לִי, עִידָּנָא דִּידָן, לְזַווּגָא מִשַּׁבָּת לְשַׁבָּת, וּמְצַלֵּינָן צְלוֹתָנָא קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּיֵהֵא לָנָא בַּר, דְּיִפְלַח פּוּלְחָנֵיהּ, בַּר דָּחֵיל חַטָּאָה, בַּר דְּיַעֲבִיד פִּיקּוּדוֹהִי, וְלָא יִסְטֵי מֵאוֹרַיְיתָא לְיָמִינָא וְלִשְׂמָאלָא. אַמְרִינָא לְהוֹ, יְהֵא רַעֲוָא דְּיֵהֵא לְכוֹן בָּעוּתְכוֹן, דְּהָא לְשׁוּם שָׁמַיִם קָא עֲבַדְתִּין.

אָמַר רִבִּי יוֹסִי, אֶחֱזֵי אַנְפֵּי שְׁכִינְתָּא, דְּלְבָתַר יוֹמִין עֲרָעִית תַּמָּן, וְחָזֵית הַהוּא בְּרָא דְּאִתְיְלִיד לְהוֹ, וַהֲוָה בַּר שְׁבַע שְׁנִין, חָמֵי לִי

לשון הקודש

פַּעַם אַחַת הָיִיתִי הוֹלֵךְ בַּדֶּרֶךְ וּפָגַעְתִּי בְּאוֹתוֹ הַר שֶׁל כְּפַר קַרְדּוֹ, וְהָיוּ הָאֲנָשִׁים שְׂמֵחִים בְּחֶלְקָם, וְלַנְתִּי שָׁם לֵיל שַׁבָּת אֶחָד, וְרָאִיתִי אֶת מְאָרְחִי שֶׁהָיָה רוֹצֶה לִשְׁכַּב עִם אִשְׁתּוֹ. עָמַד זֶה מִצַּד זֶה וְהִתְפַּלֵּל, וְעָמְדָה הִיא מִצַּד הַהוּא וְהִתְפַּלְלָה. אָמַרְתִּי לָהֶם: מַהִי תְּפִלַּתְכֶם בְּשָׁעָה זוֹ?

אָמְרוּ לִי: הַזְּמַן שֶׁלָּנוּ לְזַוּוג מִשַּׁבָּת לְשַׁבָּת, וּמִתְפַּלְלִים אֶת תְּפִלָּתֵנוּ לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁיִּהְיֶה לָנוּ בֵּן שֶׁיַּעֲבֹד עֲבוֹדָתוֹ, בֵּן יְרֵא חֵטְא, בֵּן שֶׁיַּעֲשֶׂה אֶת מִצְוֹתָיו וְלֹא יִסְטֶה מֵהַתּוֹרָה לְיָמִין וְלִשְׂמֹאל. אָמַרְתִּי לָהֶם: יְהִי רָצוֹן שֶׁתִּהְיֶה לָכֶם בַּקָּשַׁתְכֶם, שֶׁהֲרֵי לְשֵׁם שָׁמַיִם עֲשִׂיתֶם.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: אֶרְאֶה פְּנֵי הַשְּׁכִינָה, שֶׁלְּאַחַר יָמִים נִקְלַעְתִּי לְשָׁם, וְרָאִיתִי

בְּבִיתָא, וְלָא בָּעָא לְמַלָּלָא עִמִּי. אָמַר לֵיהּ אֲבוּהָ, זִיל לְקַמֵּיהּ, דְּגַבְרָא רַבָּא הוּא.

אָמַר, מִסְתָּפֵינָא לְאִשְׁתְּעוּיֵי בַּהֲדֵיהּ, וּלְאִתְקָרָבָא עִמֵּיהּ, דְּהָא לָא יָדַעְנָא אִי אִית לֵיהּ נִשְׁמָתָא קַדִּישָׁא, אִי לָאו. דְּהָכִי אוֹלִיף לִי מוֹרִי יוֹמָא דֵּין, דְּכָל מַאן דְּלֵית לֵיהּ נִשְׁמָתָא קַדִּישָׁא, אָסוּר לְאִשְׁתְּעוּיֵי בַּהֲדֵיהּ, וּלְאִתְקָרָבָא עִמֵּיהּ. אָמַר לֵיהּ, חַם וְשָׁלוֹם, דְּגַבְרָא רַבָּא וַחֲכִימָא דְּדָרָא הוּא.

קָרִיב גַּבָּאי, וְלָא סָפֵיק לְמַלָּלָא עִמִּי, אָמַר לִי אֲנָא חָמֵי בָּךְ, דִּנְשִׁמְתָא חַדְתָּא אִית בָּךְ, מִיּוֹמִין זְעִירִין, וְלָא אִזְדְּרִיקַת בָּךְ בְּשַׁעֲתָא דְּנָפְקַת לְעָלְמָא. תְּוֹוהִית. אָמְרִית, כָּךְ הוּא, דְּרַוּוק חֲוֵינָא, כַּד לָעֵינָא בְּאוֹרַיְיתָא, וְאִתְיַהֲבַת בִּי נִשְׁמָתָא.

לשון הקודש

אוֹתוֹ הַבֵּן שֶׁנּוֹלַד לָהֶם, וְהָיָה בֶּן שֶׁבַע שָׁנִים. רָאָה אוֹתִי בַּבַּיִת, וְלֹא רָצָה לְדַבֵּר עִמִּי. אָמַר לוֹ אָבִיו: לֵךְ לְפָנָיו, שֶׁאִישׁ גָּדוֹל הוּא.

אָמַר: אֲנִי פּוֹחֵד לְדַבֵּר עִמּוֹ וּלְהִתְקָרֵב עִמּוֹ, שֶׁהֲרֵי לֹא יָדַעְתִּי אִם יֵשׁ לוֹ נְשָׁמָה קְדוֹשָׁה אִם לֹא, שֶׁכָּךְ לִמֵּד אוֹתִי מוֹרִי הַיּוֹם הַזֶּה, שֶׁלְּכָל מִי שֶׁאֵין לוֹ נְשָׁמָה קְדוֹשָׁה, אָסוּר לְדַבֵּר עִמּוֹ וּלְהִתְקָרֵב עִמּוֹ. אָמַר לוֹ: חַס וְשָׁלוֹם, שֶׁאִישׁ גָּדוֹל וְהֶחָכָם שֶׁל הַדּוֹר הוּא.

קָרַב אֵלַי, וְלֹא הִסְפִּיק לְדַבֵּר עִמִּי. אָמַר לִי: אֲנִי רוֹאֶה בְּךָ שֶׁנִּשְׁמָה חֲדָשָׁה יֵשׁ בְּךָ מִזֶּה יָמִים מוּעָטִים, וְלֹא נִזְרָקָה בְּךָ בְּשָׁעָה שֶׁיָּצָאתָ לָעוֹלָם. תָּמַהְתִּי. אָמַרְתִּי: כָּךְ הוּא! שֶׁרַוָּק הָיִיתִי, כְּשֶׁעָסַקְתִּי בַּתּוֹרָה, וְנִתְּנָה בִּי נְשָׁמָה.

אָמַר לִי, יְדַעְתְּ נֶפֶשׁ חַיָּה, דַּאֲמַר קְרָא, דַּהֲווֹת מִן אַרְעָא, וְהָא מַשְׁמַע נֶפֶשׁ חַיָּה, אֲמָרִית לֵיהּ, אִימָא בְּרִי.

אָמַר, הָכִי אָמַר לִי מוֹרִי, דְּהִיא נַפְשָׁא דַּאֲפִיקַת אַרְעָא. וּמִן אַרְעָא אִתְגְּזָרַת. אֲבָל הִיא חַיְיתָא, לְאִתְנַעְנָעָא לְכָאן וּלְכָאן. כְּמָה דְּעָבְדִין בְּעִירָא וְרַחֲשָׁא, וְכוֹלָא. אֲבָל לֵית בָּהּ סוּכְלְתָנוּתָא וְחָכְמְתָא בְּפוּלְחָנָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּלָא אִתְבְּרִיאַת אֶלָּא לִבְעִירָא וּלְחַיְיתָא, לְאִתְנַעְנָעָא בָּהּ בְּלָא סוּכְלְתָנוּ, וּלְאִשְׁתֵּצָאָה, כַּד תֵּפּוֹק, כְּהַאי הֶבֶל דְּפוּמָא.

אָמְרִית לֵיהּ בְּרִי, מָאן הוּא רַבָּךְ. אָמַר לִי רַבִּי אֶלְכְּסַנְדְּרַאי. אָמְרִית לֵיהּ, וּמָה לָעֵית יוֹמָא דֵּין. אָמַר לִי, הַאי קְרָא דִּכְתִיב, (תהלים קיא י) רֵאשִׁית חָכְמָה יִרְאַת (דף טו ע"ב) ה' שֵׂכֶל טוֹב לְכָל

לשון הקודש

אָמַר לִי: יָדַעְתָּ אֶת נֶפֶשׁ הַחַיָּה, שֶׁאָמַר הַכָּתוּב שֶׁהָיְתָה מִן הָאָרֶץ, וַהֲרֵי מַשְׁמָע נֶפֶשׁ חַיָּה? אָמַרְתִּי לוֹ: אֱמֹר בְּנִי.

אָמַר: כָּךְ אָמַר לִי מוֹרִי, שֶׁהִיא הַנֶּפֶשׁ שֶׁהוֹצִיאָה הָאָרֶץ, וּמִן הָאָרֶץ הִיא נִגְזָרָה, אֲבָל הִיא חַיָּה שֶׁיְּכוֹלָה לְהִתְנַעֲנֵעַ לְכָאן וּלְכָאן, כְּמוֹ שֶׁעוֹשִׂים בְּהֵמוֹת וּשְׁרָצִים וְהַכֹּל. אֲבָל אֵין בָּהּ הַשֵּׂכֶל וְחָכְמָה בַּעֲבוֹדַת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, שֶׁלֹּא נִבְרְאָה אֶלָּא לִבְהֵמָה וּלְחַיָּה לְהִתְנַעֲנֵעַ בָּהּ לְלֹא הַשְׂכֵּל, וּלְהִתְכַּלּוֹת כְּשֶׁתֵּצֵא, כַּהֶבֶל הַזֶּה שֶׁל הַפֶּה.

אָמַרְתִּי לוֹ: בְּנִי, מִי הוּא רַבְּךָ? אָמַר לִי: רַבִּי אֶלְכְּסַנְדְּרַאי. אָמַרְתִּי לוֹ: וּמַה לָמַדְתָּ הַיּוֹם הַזֶּה? אָמַר לִי: הַפָּסוּק הַזֶּה שֶׁכָּתוּב (תהלים קיא) רֵאשִׁית חָכְמָה יִרְאַת ה' שֵׂכֶל

עוֹשֵׂיהֶם. כָּךְ אָמַר רִבִּי אֱלְכְּסַנְדְּרָאי, מָה הוּא חָכְמָה. הוּא שְׁמוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. וְהוּא חָכְמָה. וּמֵעוֹלָם לֹא גִּילָה לְשׁוּם אָדָם, וְלֹא עָתִיד לְהִגָּלוֹת, אֶלָּא קְצָת הֵימֶנָּה לְמשֶׁה לְבַד.

וְלֹא עָמַד עַל כָּל יְדִיעָתָהּ, אֶלָּא עָמַד עַל מַה שֶׁלֹּא עָמַד אָדָם, עַל הַאי רֵאשִׁית, שֶׁהִיא חָכְמָה. דִּכְתִיב בֵּיהּ בְּמשֶׁה, (דברים לג כא) וַיַּרְא רֵאשִׁית לוֹ, וְזֶהוּ חָכְמָה.

וְאִם תֹּאמַר, הָא כְתִיב (מ"א ה כו) וַה' נָתַן חָכְמָה לִשְׁלֹמֹה. תָּא חֲזֵי, לֹא כְתִיב נָתַן הַחָכְמָה, אֶלָּא חָכְמָה, שֶׁעָמַד עַל קְצַת אֲמִיתָּתָהּ. הַמָּשִׁיחַ עָתִיד לָדַעַת קְצָתוֹ, דִּכְתִיב בֵּיהּ, (ישעיה א ב) וְנָחָה עָלָיו רוּחַ ה' רוּחַ חָכְמָה וּבִינָה וכו'.

וְהַחָכְמָה הִיא רֵאשִׁית הַכֹּל, וְקוֹדֶם הַכֹּל, אֲבָל יִרְאַת ה', שֶׁכֻּלּ טוֹב. כְּלוֹמַר, הַיִּרְאָה

לשון הקודש

טוֹב לְכָל עוֹשֵׂיהֶם, כָּךְ אָמַר לִי רַבִּי אֱלְכְּסַנְדְּרַאי, מַה הוּא חָכְמָה? הוּא שְׁמוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וְהוּא חָכְמָה, וּמֵעוֹלָם לֹא גִּלָּה לְשׁוּם אָדָם וְלֹא עָתִיד לְהִגָּלוֹת, אֶלָּא קְצָת הֵימֶנָּה לְמשֶׁה לְבַד. **וְלֹא** עָמַד עַל כָּל יְדִיעָתָהּ, אֶלָּא עָמַד עַל מַה שֶׁלֹּא עָמַד אָדָם, עַל הָרֵאשִׁית הַזּוֹ שֶׁהִיא חָכְמָה, שֶׁכָּתוּב בּוֹ בְּמשֶׁה (דברים לג) וַיַּרְא רֵאשִׁית לוֹ, וְזֶהוּ חָכְמָה.

וְאִם תֹּאמַר, הֲרֵי כָּתוּב וַה' נָתַן חָכְמָה לִשְׁלֹמֹה? בֹּא וּרְאֵה, לֹא כָתוּב נָתַן הַחָכְמָה, אֶלָּא חָכְמָה, שֶׁעָמַד עַל קְצָת אֲמִתָּתָהּ. הַמָּשִׁיחַ עָתִיד לָדַעַת קְצָתוֹ, שֶׁכָּתוּב בּוֹ (ישעיה יא) וְנָחָה עָלָיו רוּחַ ה' רוּחַ חָכְמָה וּבִינָה וכו'.

וְהַחָכְמָה הִיא רֵאשִׁית הַכֹּל וְקוֹדֶם הַכֹּל,

נִשְׁאָרָה בַּשֵּׂכֶל וּבִינָה, לָדַעַת וְלַחֲקוֹר יִרְאַת ה'. לְכָל עוֹשֵׂיהֶם, לְעוֹשָׂה הַמִּצְוֹת בְּיִרְאָה בַּתְּחִלָּה, עַד שֶׁיַּרְגִּיל עַצְמוֹ לַעֲשׂוֹת מֵאַהֲבָה.

אָמַרְתִּי לוֹ, מַה שִׁמְךָ. אָמַר לִי, אַהֲבָה. אָמַרְתִּי לוֹ, מַר אַהֲבָה, וְקָרִיתִי עָלָיו, (ירמיה לא ב) וְאַהֲבַת עוֹלָם אֲהַבְתִּיךָ. וַאֲנָא זָכֵינָא לְמֶחֱמֵי לְרַב אַדָּא בְּרֵיהּ, וְסָחֵינָא לֵיהּ הַאי.

אָמַר רִבִּי יַעֲקֹב בַּר אִידִי, חָכָם הָיָה אָדָם הָרִאשׁוֹן, שֶׁהָיָה מַכִּיר וְיוֹדֵעַ לְכָל מִי שֶׁהָיָה בּוֹ נֶפֶשׁ חַיָּה, וּמִי שֶׁהָיָה בּוֹ נְשָׁמָה, כְּשֶׁבָּאוּ אֶצְלוֹ הִכִּיר אֶת כֻּלָּם. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, וְכֹל אֲשֶׁר יִקְרָא לוֹ הָאָדָם (נֶפֶשׁ חַיָּה, לְמִי שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ וּמַכִּיר בַּעֲבוֹדַת בּוֹרְאוֹ. וּנְשָׁמָה) לְמִי שֶׁהָיָה יוֹדֵעַ וּמַכִּיר בַּעֲבוֹדַת בּוֹרְאוֹ. וְכָךְ הוּא עַד הַיּוֹם, מִי שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ וּמַכִּיר בַּעֲבוֹדַת בּוֹרְאוֹ, וְאֵינוֹ

לשון הקודש

אֲבָל יִרְאַת ה' שֵׂכֶל טוֹב. כְּלוֹמַר, הַיִּרְאָה נִשְׁאֲרָה בַּשֵּׂכֶל וּבִינָה, לָדַעַת וְלַחֲקֹר יִרְאַת ה'. לְכָל עוֹשֵׂיהֶם – לְעוֹשֶׂה הַמִּצְוֹת בְּיִרְאָה בַּתְּחִלָּה, עַד שֶׁיַּרְגִּיל עַצְמוֹ לַעֲשׂוֹת מֵאַהֲבָה.

אָמַרְתִּי לוֹ: מַה שִׁמְךָ? אָמַר לִי: אַהֲבָה. אָמַרְתִּי לוֹ: מַר אַהֲבָה, וְקָרָאתִי עָלָיו (ירמיה לא) וְאַהֲבַת עוֹלָם אֲהַבְתִּיךָ. וַאֲנִי זָכִיתִי לִרְאוֹת אֶת רַב אָדָא בְּנוֹ, וְסִפַּרְתִּי לוֹ אֶת זֶה.

אָמַר רַבִּי יַעֲקֹב בַּר אִידִי, חָכָם הָיָה אָדָם הָרִאשׁוֹן, שֶׁהָיָה מַכִּיר וְיוֹדֵעַ לְכָל מִי שֶׁהָיָה בּוֹ נֶפֶשׁ חַיָּה, וּמִי שֶׁהָיָה בּוֹ נְשָׁמָה. כְּשֶׁבָּאוּ אֶצְלוֹ, הִכִּיר אֶת כֻּלָּם. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (בראשית ב) וְכֹל אֲשֶׁר יִקְרָא לוֹ הָאָדָם (נֶפֶשׁ חַיָּה, אֶת מִי שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ וּמַכִּיר בַּעֲבוֹדַת בּוֹרְאוֹ, וּנְשָׁמָה) לְמִי שֶׁהָיָה יוֹדֵעַ וּמַכִּיר בַּעֲבוֹדַת בּוֹרְאוֹ. וְכָךְ הוּא עַד הַיּוֹם, מִי שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ

עוֹסֵק בַּתּוֹרָה, הוּא יֵשׁ לוֹ נֶפֶשׁ חַיָּה, וְלֹא נְשָׁמָה.

אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, אַף עַל גַּב דְּהַאי נֶפֶשׁ חַיָּה אִית בִּבְהֵמוֹת וּבְחַיּוֹת וּבְמִינֵיהֶם, וְהִתִּירָם לִבְנֵי אָדָם, חָס הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עֲלֵיהֶם בְּמִיתָתָם, שֶׁלֹּא יְצַעֲרוּם לְאוֹתָם בַּעֲלֵי נֶפֶשׁ הַחַיָּה. דְּלֵית לָךְ כָּל אֵינַשׁ, דְּלֵית בֵּיהּ נֶפֶשׁ חַיָּה, כְּדֵי שֶׁיָּשׁוּב לַעֲבוֹד בּוֹרְאוֹ, לְהַבְדִּיל עַצְמוֹ מִשְּׁאָר כָּל אָדָם, כְּדֵי לְהִתְעַסֵּק בַּתּוֹרָה וּבַמִּצְוֹת, שֶׁמַּרְוִיחַ בָּזֶה הַנְּשָׁמָה הַקְּדוֹשָׁה.

לְפִיכָךְ הַאי טַבְחָא, דְּנָפְקָא נְבֵילָה מִתְּחוֹת יְדוֹהִי אוֹ טְרֵיפָה. זִמְנָא חָדָא, מְשַׁמְּתִינָן לֵיהּ. שְׁנִית, מַעֲבִירִינָן לֵיהּ. שְׁלִישִׁית, מַכְרִיזִין עָלֵיהּ בְּשׁוּקֵי, דְּכָל מַה דְּשָׁחִיט הוּא טְרֵיפָה. וּלְעוֹלָם לָא נוֹקִים לֵיהּ לְטַבְחָא.

לשון הקודש

וּמַכִּיר בַּעֲבוֹדַת בּוֹרְאוֹ וְאֵינוֹ עוֹסֵק בַּתּוֹרָה, הוּא יֵשׁ לוֹ נֶפֶשׁ חַיָּה וְלֹא נְשָׁמָה.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אַף עַל גַּב שֶׁהַנֶּפֶשׁ חַיָּה הַזּוֹ יֵשׁ בַּבְּהֵמוֹת וּבַחַיּוֹת וּבְמִינֵיהֶם וְהִתִּירָם לִבְנֵי אָדָם, חָס הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עֲלֵיהֶם בְּמִיתָתָם שֶׁלֹּא יְצַעֲרוּ אֶת אוֹתָם בַּעֲלֵי נֶפֶשׁ חַיָּה, שֶׁאֵין לְךָ כָּל אָדָם שֶׁאֵין בּוֹ נֶפֶשׁ חַיָּה כְּדֵי שֶׁיָּשׁוּב לַעֲבוֹדַת בּוֹרְאוֹ, לְהַבְדִּיל עַצְמוֹ מִשְּׁאָר כָּל אָדָם כְּדֵי לְהִתְעַסֵּק בַּתּוֹרָה וּבַמִּצְוֹת, שֶׁמַּרְוִיחַ בָּזֶה הַנְּשָׁמָה הַקְּדוֹשָׁה.

לְפִיכָךְ, הַשּׁוֹחֵט הַזֶּה שֶׁיּוֹצֵאת נְבֵלָה אוֹ טְרֵפָה מִתַּחַת יָדוֹ, פַּעַם אַחַת מְנַדִּים אוֹתוֹ, שֵׁנִית – מַעֲבִירִים אוֹתוֹ, שְׁלִישִׁית – מַכְרִיזִים עָלָיו בַּשְּׁוָקִים שֶׁכָּל מַה שֶּׁשּׁוֹחֵט הוּא טְרֵפָה, וּלְעוֹלָם לֹא נַעֲמִיד אוֹתוֹ לִהְיוֹת שׁוֹחֵט.

אָמַר רִבִּי יִצְחָק, וְכִי עַל זִמְנָא חָדָא לָא לֵיעָנֵישׁ בַּר מֵהַאי. וְהָא תָּנֵינָן, הַאי טַבְחָא דְּלָא מָסָר סַכִּינָא קַמֵּי חָכָם, מְשַׁמְּתִינָן לֵיהּ וּמַעֲבִרִינָן לֵיהּ, וּמַכְרְזִינָן אַבְשְׁרֵיהּ דְּטָרֵפָה הֲוָה, וּמַה עַל סַכִּינָא דְּלָא נִמְצֵאת יָפָה הוּא כָּךְ. עַל מִי שֶׁיְּצָאָה נְבֵלָה אוֹ טְרֵפָה מִתַּחַת יָדוֹ, אֵינוֹ דִּין דְּמְשַׁמְּתִין לֵיהּ וּמַעֲבִרִינָן לֵיהּ, וּמַכְרְזִינָן אַבְשְׁרֵיהּ דְּטָרֵפָה.

אָמַר רִבִּי יוֹסִי, אֲנָא חֲמִית לְרַבִּי יְהוּדָה דְּזַמִּין לְרַבִּי יוֹסִי וְרַבִּי חַגַּי, וַהֲוָה טַבָּחָא, וְרַבִּי אַבָּא קָרֵינָן לֵיהּ. וְנָכִים הַהוּא תַּרְנְגוֹלְתָּא, וְנִתְכַּוִּין לִתְרֵי סִימָנֵי, וּבָדְקוּ וְאַשְׁכְּחוּ דְּנָכִים חַד סִימָנָא, וְחַד לָא נָכִים.

אָמַר לֵיהּ רַבִּי יְהוּדָה, עַל מָה אִתְכַּוַּונְתָּ. אֲמַר, עַל תְּרֵין סִימָנִין. אֲמַר, וְהָא אֲנָא אַשְׁכַּחְנָא

לשון הקודש

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, וְכִי עַל פַּעַם אַחַת לֹא יֵעָנֵשׁ חוּץ מִזֶּה? וַהֲרֵי שָׁנִינוּ, שֶׁהַשּׁוֹחֵט הַזֶּה שֶׁלֹּא מַרְאֶה סַכִּין לִפְנֵי חָכָם, מְנַדִּים וּמַעֲבִירִים אוֹתוֹ, וּמַכְרִיזִים עַל בְּשָׂרוֹ שֶׁהוּא טְרֵפָה? וּמָה עַל סַכִּין שֶׁלֹּא נִמְצְאָה כָּל כָּךְ יָפָה הוּא כָּךְ – עַל מִי שֶׁיָּצְאָה נְבֵלָה אוֹ טְרֵפָה מִתַּחַת יָדוֹ, אֵינוֹ דִּין שֶׁמְּנַדִּים אוֹתוֹ וּמַעֲבִירִים אוֹתוֹ וּמַכְרִיזִים עַל בְּשָׂרוֹ שֶׁטְּרֵפָה?

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, אֲנִי רָאִיתִי אֶת רַבִּי יְהוּדָה שֶׁהִזְמִין אֶת רַבִּי יוֹסֵי וְרַבִּי חַגַּי, וְהָיָה שׁוֹחֵט אֶחָד שֶׁקָּרְאוּ לוֹ רַבִּי אַבָּא, וְשָׁחַט תַּרְנְגֹלֶת אַחַת, וְהִתְכַּוֵּן לִשְׁנֵי סִימָנִים, וּבְדָקוּ וּמָצְאוּ שֶׁשָּׁחַט סִימָן אֶחָד, וְאֶחָד לֹא נִשְׁחַט.

אָמַר לוֹ רַבִּי יְהוּדָה, עַל מָה הִתְכַּוַּנְתָּ?

חַד נָבִיא. אֶלָּא בִּשְׁרָא הוּא דִּכְשֵׁרָה, וְאַתְּ לָא תְּהֵא טַבָּחָא מִכָּאן וּלְהָלְאָה. וְאַף עַל גַּב דְּלָא בָּעֵינָא כַּוָּונָה בִּשְׁחִיטָה.

אָמַר לֵיהּ ר' יוֹסִי, הַכַּוָּונָה לָאו לְהַאי אִיתְּמָר, אֶלָּא כַּוָּונָה לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּנָבִיא לַשָּׁמַיִם, וְלָא לְשׁוּם פִּתְגָּם אָחֳרָן. אֲבָל נִתְכַּוֵּון לִתְרֵי סִימָנֵי, וְשָׁחִיט חַד, מוּתָּר הוּא בְּדִיעֲבַד. דְּתָנַן, הַשּׁוֹחֵט אֶחָד בָּעוֹף, דִּיעֲבַד אִין, לְכַתְּחִלָּה לֹא.

אָמַר רִבִּי יַעֲקֹב, תָּא חֲזֵי, כָּל מַה שֶּׁנִּבְרָא מִזּוֹ הַנֶּפֶשׁ הַחַיָּה, הִתִּירוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לִבְנֵי אָדָם, מִפְּנֵי שֶׁאֵין לָהֶם נְשָׁמָה לָדַעַת וּלְהַכִּיר (בַּעֲבוּדַת בּוֹרְאָם). דְּאִלְמָלֵי הַוְיָא לְהוֹ נְשָׁמָה, לֹא הוֹתְרוּ.

לשון הקודש

אָמַר, עַל שְׁנֵי סִימָנִים. אָמַר, וַהֲרֵי אֲנִי מָצָאתִי אֶחָד שָׁחוּט. אֶלָּא הַבָּשָׂר הוּא שֶׁבָּשַׂר, וְאַתָּה לֹא תִּהְיֶה שׁוֹחֵט מִכָּאן וּלְהַבָּא. וְאַף עַל גַּב שֶׁלֹּא צָרִיךְ כַּוָּנָה בִּשְׁחִיטָה.

אָמַר לוֹ רַבִּי יוֹסֵי, הַכַּוָּנָה, לֹא לָזֶה נֶאֱמַר, אֶלָּא כַּוָּנָתוֹ לַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, שֶׁשּׁוֹחֵט לַשָּׁמַיִם וְלֹא לְשׁוּם דְּבָרִים אֲחֵרִים, אֲבָל נִתְכַּוֵּן לִשְׁנֵי סִימָנִים וְשָׁחַט אֶחָד – מֻתָּר הוּא בְּדִיעֲבַד, שֶׁשָּׁנִינוּ, הַשּׁוֹחֵט אֶחָד בָּעוֹף – בְּדִיעֲבַד כֵּן, לְכַתְּחִלָּה לֹא.

אָמַר רַבִּי יַעֲקֹב, בֹּא וּרְאֵה, כָּל מַה שֶּׁנִּבְרָא מִנֶּפֶשׁ הַחַיָּה הַזּוֹ, הִתִּירוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לִבְנֵי אָדָם מִפְּנֵי שֶׁאֵין לָהֶם נְשָׁמָה לָדַעַת וּלְהַכִּיר (בַּעֲבוֹדַת בּוֹרְאָם), שֶׁאִלְמָלֵא הָיְתָה לָהֶם נְשָׁמָה, לֹא הֻתְּרוּ.

שָׁאַל רַבִּי אַבָּא לְרַבִּי חִיָּיא, אַמְרִיתוּן דְּנִשְׁמָתָא לָא עַיֵּיל בְּבַר נָשׁ, עַד דְּיִסְתַּכַּל בְּפוּלְחָנָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וּכְדֵין לֶהֱוֵי לֵיהּ נִשְׁמָתָא, וְאַמְרִיתוּן דְּנִשְׁמָתָא הִיא קַדִּישָׁא, מַעַלְיָא עַל כּוּלָּא. אִם כֵּן מַאי הַאי דְּאָמַר קְרָא, כֹּל אֲשֶׁר נִשְׁמַת רוּחַ חַיִּים בְּאַפָּיו מִכֹּל אֲשֶׁר בֶּחָרָבָה מֵתוּ. לָמָּה מֵתוּ, הוֹאִיל וַהֲוָה לְהוּ נִשְׁמְתָא, הֲוָה לְהוּ לְאִשְׁתֵּזָבָא. לָא הֲוָה בִּידֵיהּ.

אָתוֹ וְשַׁיְילוּהָ לְרַבִּי אֶלְעָזָר בְּרֵ' שִׁמְעוֹן, אָמַר לְהוּ וְכָךְ הוּא וַדַּאי, וּקְרָא מְסַיְּיעַ לָן, דְּהָכִי אָמַר אַבּוּי, דְּכַד אָתֵי טוּפָּנָא לָא הֲוָה בַּר נָשׁ דְּיַעֲבִיד הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּגִינֵיהּ, בַּר מִנֹּחַ וּבְנוֹהִי. וּזְכוּתְהוֹן לָא הֲוָה, אֶלָּא לְאָגִין עֲלֵיהוֹן וְעַל בָּתֵּיהוֹן, וְלָא הֲוָה סַגֵּי זְכוּתְהוֹן כָּל כָּךְ, לַאֲגָנָא עַל כָּל דָּרָא.

לשון הקודש

שָׁאַל רַבִּי אַבָּא אֶת רַבִּי חִיָּיא, אֲמַרְתֶּם שֶׁנִּשְׁמָה אֵין נִכְנֶסֶת לְבֶן אָדָם עַד שֶׁיִּסְתַּכֵּל בַּעֲבוֹדַת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וְאָז תִּהְיֶה לוֹ נְשָׁמָה, וַאֲמַרְתֶּם שֶׁהַנְּשָׁמָה הִיא קְדוֹשָׁה, מְעֻלָּה עַל הַכֹּל. אִם כֵּן, מַה זֶּה שֶׁאָמַר הַכָּתוּב (בראשית ז) כֹּל אֲשֶׁר נִשְׁמַת רוּחַ חַיִּים בְּאַפָּיו מִכֹּל אֲשֶׁר בֶּחָרָבָה מֵתוּ, לָמָּה מֵתוּ? הוֹאִיל וְהָיְתָה לָהֶם נְשָׁמָה, הָיָה לָהֶם לְהִנָּצֵל? לֹא הָיָה בְיָדוֹ.

בָּאוּ וְשָׁאֲלוּ אֶת רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי שִׁמְעוֹן, אָמַר לָהֶם, כָּךְ הוּא וַדַּאי! וְהַכָּתוּב מְסַיֵּעַ לָנוּ שֶׁכָּךְ אָמַר אָבִיו, שֶׁכַּאֲשֶׁר בָּא הַמַּבּוּל, לֹא הָיָה אָדָם שֶׁיַּעֲשֶׂה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בִּשְׁבִילוֹ, פְּרָט לְנֹחַ וּבָנָיו, וּזְכוּתָם לֹא הָיְתָה אֶלָּא לְהָגֵן עֲלֵיהֶם וְעַל בָּתֵּיהֶם, וְלֹא הָיְתָה מַסְפִּיקָה זְכוּתָם כָּל כָּךְ לְהָגֵן עַל כָּל הַדּוֹר.

וְאִינוּן דְּהַוּוּ זַכָּאִין בְּקַדְמִיתָא, כְּגוֹן חֲנוֹךְ וְיֶרֶד, דַּהֲוָה לְהוֹן נִשְׁמָתָא, וְחַזְיָין לְמֵיעְבַּד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּגִינֵיהוֹן, (מיתו מקדמת דנא). וְהַיְנוּ דַּאֲמַר קְרָא, כֹּל אֲשֶׁר נִשְׁמַת רוּחַ חַיִּים בְּאַפָּיו, דְּעַל אינון דְּנִשְׁמָתָא קַדִּישָׁא הֲוָה בְּהוּ. דְּלָא תֵּימָא דְּעַל אִלֵּין דְּהַווּ בְּטוּפָּנָא אֲמַר קְרָא. אֶלָּא אָתָא קְרָא, וַאֲמַר, מִכֹּל אֲשֶׁר בֶּחָרָבָה מֵתוּ, שֶׁלֹּא הָיוּ בִּימֵי דּוֹר הַמַּבּוּל, וְלָא בְּאוֹתוֹ זְמַן, אֶלָּא בֶּחָרָבָה מֵתוּ, כְּלוֹמַר כְּבָר נִסְתַּלְּקוּ מִן הָעוֹלָם, וְלֹא נִשְׁתַּיֵּיר בָּעוֹלָם צַדִּיק לְהָגֵן עַל דּוֹרוֹ, וְאָז נַעֲשָׂה דִּין בָּרְשָׁעִים.

אָמַר לֵיהּ ר' חִיָּיא לְרַבִּי אַבָּא, לָא אֲמָרִית לָךְ דְּהַאי גּוּלְתָּא דְּדַהֲבָא דְּהוּא גּוּלְתָּא מָאתַיִם דְּמַתְנִיתִין. לֵימָא, זַכָּאִין אַתּוּן מָאתַיִם דְּמַתְנִיתִין, סַגֵּי חוּלַקְהוֹן עַל כּוּלָּא לְעָלְמָא דְּאָתֵי.

לשון הקודש

וְאוֹתָם שֶׁהָיוּ צַדִּיקִים בָּרִאשׁוֹנָה, כְּמוֹ חֲנוֹךְ וְיֶרֶד, שֶׁהָיְתָה לָהֶם נְשָׁמָה, וּרְאוּיִים שֶׁיַּעֲשֶׂה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְמַעֲנָם, (מתו מקדם לכן), וְהַיְנוּ מַה שֶּׁאָמַר הַכָּתוּב (שם ח) כֹּל אֲשֶׁר נִשְׁמַת חַיִּים בְּאַפָּיו, שֶׁעַל אוֹתָם שֶׁנְּשָׁמָה קְדוֹשָׁה הָיְתָה בָּהֶם. שֶׁלֹּא תֹּאמַר שֶׁעַל אֵלּוּ שֶׁהָיוּ בַּמַּבּוּל אָמַר הַכָּתוּב, אֶלָּא בָּא הַכָּתוּב וְאָמַר (שם) מִכֹּל אֲשֶׁר בֶּחָרָבָה מֵתוּ, שֶׁלֹּא הָיוּ בִּימֵי דּוֹר הַמַּבּוּל וְלֹא בְּאוֹתוֹ זְמַן, אֶלָּא בֶּחָרָבָה מֵתוּ, כְּלוֹמַר, כְּבָר נִסְתַּלְּקוּ מִן הָעוֹלָם, וְלֹא נִשְׁתַּיֵּר בָּעוֹלָם צַדִּיק לְהָגֵן עַל דּוֹרוֹ, וְאָז נַעֲשָׂה דִּין בָּרְשָׁעִים.

אָמַר לוֹ רַבִּי חִיָּיא לְרַבִּי אַבָּא, לֹא אָמַרְתִּי לְךָ שֶׁהַלְּבוּשׁ הַזֶּה שֶׁל זָהָב, שֶׁהוּא לְבוּשׁ שֶׁל בַּעֲלֵי הַמִּשְׁנָה? שֶׁיֹּאמַר, אַשְׁרֵיכֶם בַּעֲלֵי הַמִּשְׁנָה, גָּדוֹל חֶלְקָם עַל הַכֹּל לָעוֹלָם הַבָּא.

עוֹד אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, מַאי דִּכְתִיב. (תהלים קנ א) **הַלְלוּהוּ בְּתֵקַע שׁוֹפָר הַלְלוּה"וּ בְּנֵבֶל"ל וְכִנּוֹר"ר הַלְלוּה"וּ בְּתוֹ"ף וּמָחוֹל הַלְלוּה"וּ בְּמִנִּי"ם וְעוּגָב. וְכִי צָרִיךְ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְהַאי.**

אֶלָּא אָמַר דָּוִד, כָּל מַה שֶׁתִּשְׁתַּבְּחוּ לְקַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּהַנֵּי מִינֵי זֶמֶר, אֵינוֹ כְּלוּם. כְּאָדָם הָאוֹמֵר לַחֲבֵרוֹ, עַכְשָׁיו עָשָׂה זֶה וְזֶה, וְכָל מַה שֶׁתַּעֲשֶׂה אֵינוֹ כְּלוּם, עַד שֶׁתַּעֲשֶׂה דָּבָר פְּלוֹנִי. כָּךְ אָמַר דָּוִד, הַלְלוּהוּ בְּצִלְצְלֵי שָׁמַע הַלְלוּהוּ בְּצִלְצְלֵי תְרוּעָה, כְּלוֹמַר אֵינוֹ הַלֵּלוּ, אֶלָּא מַהוּ הַלֵּלוּ, כֹּל הַנְּשָׁמָה תְּהַלֵּל יָהּ הַלְלוּיָהּ. וְהָאַחֵר אֵינוֹ כְּלוּם, אֶלָּא הִלּוּל הַנְּשָׁמָה, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב כֹּל הַנְּשָׁמָה תְּהַלֵּל יָהּ הַלְלוּיָהּ.

לשון הקודש

עוֹד אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, מַה שֶׁכָּתוּב (תהלים קנ) הַלְלוּהוּ בְּתֵקַע שׁוֹפָר הַלְלוּה"וּ בְּנֵבֶל"ל וְכִנּוֹר"ר הַלְלוּה"וּ בְּת"ף וּמָחוֹל הַלְלוּה"וּ בְּמִנִּי"ם וְעֻגָב. וְכִי צָרִיךְ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת זֶה?

אֶלָּא אָמַר דָּוִד, כָּל מַה שֶׁתִּשְׁתַּבְּחוּ לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּמִינֵי הַזֶּמֶר הַלָּלוּ, אֵינוֹ כְּלוּם. כְּאָדָם הָאוֹמֵר לַחֲבֵרוֹ: עַכְשָׁו עָשָׂה זֶה וָזֶה, וְכָל מַה שֶׁתַּעֲשֶׂה אֵינוֹ כְּלוּם, עַד שֶׁתַּעֲשֶׂה דָּבָר פְּלוֹנִי. כָּךְ אָמַר דָּוִד, הַלְלוּהוּ בְּצִלְצְלֵי שָׁמַע הַלְלוּהוּ בְּצִלְצְלֵי תְרוּעָה, כְּלוֹמַר אֵינוֹ הַלֵּלוּ, אֶלָּא מַהוּ הַלֵּלוּ? כֹּל הַנְּשָׁמָה תְּהַלֵּל יָהּ הַלְלוּיָהּ. וְהָאַחֵר אֵינוֹ כְּלוּם, אֶלָּא הִלּוּל הַנְּשָׁמָה, זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שם) כֹּל הַנְּשָׁמָה תְּהַלֵּל יָהּ הַלְלוּיָהּ.

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יִקָּווּ הַמַּיִם וגו', רַבָּנָן פָּתְחֵי בְּהַאי קְרָא, (שם מו ט) **לְכוּ חֲזוּ מִפְּעָלוֹת אֱלֹהִים אֲשֶׁר שָׂם שַׁמּוֹת בָּאָרֶץ. אָמַר רִבִּי אַבָּא, בֹּא וּרְאֵה, שֶׁלֹּא כְּמִדַּת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מִדַּת בָּשָׂר וָדָם. מִדַּת בָּשָׂר וָדָם מַעֲשָׂיו מְבַלִּין אוֹתוֹ.** (דף טז ע"א) **אֲבָל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, מְבַלֶּה אֶת מַעֲשָׂיו.**

וְהַיְינוּ דְּאָמְרָה חַנָּה, (ש"א ב ב) **אֵין קָדוֹשׁ כַּה' כִּי אֵין בִּלְתֶּךָ. מַאי כִּי אֵין בִּלְתֶּךָ. אַל תִּקְרֵי בִּלְתֶּךָ, אֶלָּא בַּלּוֹתְךָ.**

כָּךְ הוּא כְּתִיב, לְכוּ חֲזוּ מִפְּעָלוֹת אֱלֹהִים וגו', אָמַר רִבִּי אַבָּא, עוֹבָדוֹי דְּהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא דְּעָבִיד לְחוּ בְּעָלְמָא דֵּין, דָּוִד מַלְכָּא חֲזָה בְּהִתְבַּהֲלָא, וַאֲמַר לְכוּ חֲזוּ, בּוֹאוּ מִבָּעֵי לֵיהּ.

אֶלָּא אֲמַר דָּוִד, כָּל דָּיְרֵי אַרְעָא דִּי בְּעָלְמָא דֵּין, זִילוּ, זִילוּ מֵרִישָׁא דְּעָלְמָא עַד סוֹפֵיהּ,

לשון הקודש

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יִקָּווּ הַמַּיִם וְגוֹ', רַבּוֹתֵינוּ פָּתְחוּ בַּפָּסוּק הַזֶּה (תהלים מו ט) לְכוּ חֲזוּ מִפְּעֻלוֹת אֱלֹהִים אֲשֶׁר שָׂם שַׁמּוֹת בָּאָרֶץ. אָמַר רַבִּי אַבָּא, בֹּא וּרְאֵה שֶׁלֹּא כְּמִדַּת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מִדַּת בָּשָׂר וָדָם. מִדַּת בָּשָׂר וָדָם, מַעֲשָׂיו מְבַלִּים אוֹתוֹ, אֲבָל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מְבַלֶּה אֶת מַעֲשָׂיו.

וְהַיְינוּ מַה שֶּׁאָמְרָה חַנָּה, אֵין קָדוֹשׁ כַּה' כִּי אֵין בִּלְתֶּךָ? אַל תִּקְרֵי בִּלְתֶּךָ אֶלָּא בַּלּוֹתֶךָ.

כָּךְ הוּא כָּתוּב, לְכוּ חֲזוּ מִפְּעֻלוֹת אֱלֹהִים וְגוֹ'. אָמַר רַבִּי אַבָּא, מַעֲשֵׂי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁעָשָׂה אוֹתָם בָּעוֹלָם הַזֶּה, דָּוִד הַמֶּלֶךְ הָיָה בְּבֶהָלָה, וְאָמַר לְכוּ חֲזוּ. בֹּאוּ הָיָה צָרִיךְ לוֹ לִכְתֹּב!

אֶלָּא אָמַר דָּוִד, כָּל דַּיְרֵי הָאָרֶץ שֶׁבָּעוֹלָם

וְתִשְׁכְּחוּן עוֹבָדוֹי דְּהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, כְּעוֹבָדוֹי בְּרֵישָׁא דְּעָלְמָא, כָּךְ עוֹבָדוֹי בְּסֵייפֵי דְּעָלְמָא, מַיְיתֵי דְּיוּרִין בְּעָלְמָא, אִי זָכוּ, מוֹתִיב לְהוּ וְלִבְנַיְיהוּ וְלִבְנֵי בְנַיְיהוּ עַד סוֹפָא דְּעָלְמָא. לָא זָכוּ, מַחְרִיב לְהוּ מִנְהוֹן. וְהַהוּא אַתְרָא, וְהַהוּא קַרְתָּא, לָא אִתְבְּנֵי לְעָלְמִין. לְאַחֲזָאָה לִבְנֵי נְשָׁא, דַּאֲתַר חַיָּיבָיָא הֲוָה הַהוּא אֲתַר, וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עֲבַד בֵּיהּ דִּינָא, הָדָא הוּא דִּכְתִיב, אֲשֶׁר שָׁם שַׂמוֹת בָּאָרֶץ.

דָּבָר אַחֵר, לְכוּ חֲזוּ מִפְּעָלוֹת אֱלֹהִים, אָמַר רִבִּי פִּנְחָס, מָה רָאָה דָּוִד דַּאֲמַר מִפְּעָלוֹת אֱלֹהִים, וְלָא אֲמַר מִפְּעָלוֹת ה'. אֶלָּא בְּשִׁמָּא דֵּאלֹהִים, אִשְׁתַּכְלֵל עוֹבָדָא דִּבְרֵאשִׁית. וְכַד בְּרָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָלְמָא, הֲוּוֹ מַיָּא אָזְלִין וְנָחֲתִין וְכַד רָמָא אַרְעָא לְתַתָּא, רָמָא לָהּ בֵּין מַיָּא, וַהֲוָת טְמִירְתָּא, וְאִתְקַרְשָׁא בֵּין מַיָּא.

לשון הקודש

הַזֶּה לְכוּ, לְכוּ מֵרֹאשׁ הָעוֹלָם עַד סוֹפוֹ, וְתִמְצְאוּ אֶת מַעֲשֵׂי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. כְּמַעֲשָׂיו בְּרֹאשׁ הָעוֹלָם, כָּךְ מַעֲשָׂיו בְּסוֹף הָעוֹלָם. מֵבִיא דַּיָּרִים לָעוֹלָם, אִם זָכוּ – מוֹשִׁיב אוֹתָם וְאֶת בְּנֵיהֶם וְאֶת בְּנֵי בְנֵיהֶם עַד סוֹף הָעוֹלָם, לֹא זָכוּ – מַחֲרִיב אוֹתָם מֵהֶם, וְאוֹתוֹ מָקוֹם וְאוֹתָהּ קִרְיָה לֹא תִבָּנֶה לְעוֹלָמִים. לְהַרְאוֹת לִבְנֵי אָדָם שֶׁמָּקוֹם שֶׁל רְשָׁעִים הָיָה אוֹתוֹ מָקוֹם, וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עָשָׂה בּוֹ דִּין, וְזֶהוּ שֶׁכָּתוּב אֲשֶׁר שָׁם שַׂמוֹת בָּאָרֶץ.

דָּבָר אַחֵר, לְכוּ חֲזוּ מִפְּעָלוֹת אֱלֹהִים, אָמַר רַבִּי פִּנְחָס, מָה רָאָה דָּוִד שֶׁאָמַר מִפְּעָלוֹת אֱלֹהִים וְלֹא אָמַר מִפְּעָלוֹת ה'? אֶלָּא בַּשֵּׁם שֶׁל אֱלֹהִים הִשְׁתַּכְלֵל מַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית, וּכְשֶׁבָּרָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא

וְעָבַד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָת בְּגוֹ אָת, אוֹרְחַיְהּ וְטִבְעֵיהּ דְּעָלְמָא, דְּמַיָּא קְלִילָן, וְאַרְעָא יַקִּירָא. וּמַאן דְּאִיהוּ יַקִּירָא נָחִית לְתַתָּא. וּקְלִילָא סָלִיק לְעֵילָא. אֲבָל קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, לְאַחֲזָאָה אָתוֹהִי וְעוֹבָדוֹי לִבְנֵי נְשָׁא, אַרְכִּין וְאַנְחֵית מַיָּא דִּקְלִילָן לְתַתָּא, וְאַרְעָא דְּאִיהִי יַקִּירָא, סָלִיק לְעֵילָא, עַל קְלִילָא. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב (תהלים קלו ו) לְרוֹקַע הָאָרֶץ עַל הַמָּיִם. כְּלוֹמַר, מַיָּא דְּאִינוּן קְלִילִין, לְתַתָּא. וְאַרְעָא, דְּאִיהִי יַקִּירָא, לְעֵילָא.

וְעוֹד, דְּמִבֵּין מַיָּא אַחֲזֵי וְאַפִּיק יַבֶּשְׁתָּא, דְּלֵית אֹרַח אַרְעָא לַאֲסָקָא מִגּוֹ מַיָּא יַבֶּשְׁתָּא, אֶלָּא לַחוּתָא. וְכַד אַפֵּיק יַבֶּשְׁתָּא מִבֵּין מַיָּא, קְרָא שְׁמָהּ אֶרֶץ. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לַיַּבָּשָׁה אָרֶץ.

לשון הקודש

אֶת הָעוֹלָם, הָיוּ הַמַּיִם הוֹלְכִים וְיוֹרְדִים, וּכְשֶׁזָּרַק הָאָרֶץ לְמַטָּה, זָרַק אוֹתָהּ בֵּין הַמַּיִם, וְהָיְתָה טְמוּנָה, וְקָפְאָה בֵּין הַמַּיִם. **וְעָשָׂה** הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אוֹת בְּתוֹךְ אוֹת, דַּרְכּוֹ וְטִבְעוֹ שֶׁל עוֹלָם שֶׁהַמַּיִם קַלִּילִים וְהָאָרֶץ כְּבֵדָה, וּמִי שֶׁהוּא כָּבֵד, יוֹרֵד לְמַטָּה, וְהַקַּלִּיל עוֹלֶה לְמַעְלָה, אֲבָל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, לְהַרְאוֹת אוֹתוֹתָיו וּמַעֲשָׂיו לִבְנֵי הָאָדָם, הֵרִכִּין וְהוֹרִיד הַמַּיִם שֶׁקַּלִּילִים לְמַטָּה, וְהָאָרֶץ שֶׁהִיא כְּבֵדָה, הֶעֱלָה לְמַעְלָה עַל מַה שֶׁקַּלִּיל. זֶהוּ מַה שֶׁכָּתוּב (תהלים קלו) לְרוֹקַע הָאָרֶץ עַל הַמָּיִם. כְּלוֹמַר, הַמַּיִם שֶׁהֵם קַלִּילִים – לְמַטָּה, וְהָאָרֶץ שֶׁהִיא כְּבֵדָה – לְמַעְלָה.

וְעוֹד, שֶׁמִּבֵּין הַמַּיִם נִרְאֲתָה וְיָצְאָה הַיַּבָּשָׁה, שֶׁאֵין דֶּרֶךְ הָאָרֶץ לְהַעֲלוֹת מִתּוֹךְ מַיִם יַבָּשָׁה, אֶלָּא לַחוּת, וּכְשֶׁהֶעֱלָה יַבָּשָׁה מִבֵּין הַמַּיִם, קָרָא שְׁמָהּ אֶרֶץ. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב

וְתָנָא, שִׁבְעָה שֵׁמוֹת קָרָא לָהּ: אֶרֶץ. אֲדָמָה. גֵּיא. נְשִׁיָּה. צִיָּה. אַרְקָא. תֵּבֵל. גָּדוֹל שֶׁבְּכוּלָּם תֵּבֵל, דִּכְתִיב (שם ט ט) **וְהוּא יִשְׁפֹּט תֵּבֵל בְּצֶדֶק. הָדָא הוּא דִכְתִיב,** (שם מו ט) **אֲשֶׁר שָׂם שַׁמּוֹת בָּאָרֶץ. אָמַר רִבִּי יִצְחָק, שִׁבְעָה רְקִיעִים בָּרָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, כְּנֶגְדָּם בָּרָא שִׁבְעָה אֲרָצוֹת. וְתָנָא, אֶרֶץ אַחַת מַמָּשׁ, הוֹצִיאוּ הַמַּיִם, וּמִמֶּנָּה נִתְהַוּוּ שִׁבְעָה אֲרָצוֹת, כִּדְאָמְרָן.**

אָמַר רִבִּי יוֹסִי, מַיָּא הֲווֹ יְסוֹדָא דִכוּלָּא. בְּגִין דְּאַשְׁכְּחָן דְּעִיקָּרָא דְּכָל עוֹבָדוֹהִי דִּבְרֵאשִׁית הֲווֹ מִן מַיָּא. וְתָנָא, בַּתְּחִלָּה הָיוּ הַמַּיִם מְפוּזָּרִין תַּחַת הַשָּׁמַיִם, עַד שֶׁגָּעַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בָּהֶם, וְהִכְנִיסָם וַאֲסָפָם אֶל מָקוֹם אֶחָד. הָדָא הוּא דִכְתִיב, יִקָּווּ הַמַּיִם מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם אֶל מָקוֹם אֶחָד וְתֵרָאֶה

לשון הקודש

(בראשית ז) וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לַיַּבָּשָׁה אָרֶץ.

וְשָׁנָה, ז׳ שֵׁמוֹת קָרָא לָהּ: אֶרֶץ, אֲדָמָה, גֵּיא, נְשִׁיָּה, צִיָּה, אַרְקָא, תֵּבֵל. גָּדוֹל שֶׁבְּכֻלָּם תֵּבֵל, שֶׁכָּתוּב (תהלים ט) וְהוּא יִשְׁפֹּט תֵּבֵל בְּצֶדֶק. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב אֲשֶׁר שָׂם שַׁמּוֹת בָּאָרֶץ. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, שִׁבְעָה רְקִיעִים בָּרָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, כְּנֶגְדָּם בָּרָא שֶׁבַע אֲרָצוֹת, וְשָׁנִינוּ, אֶרֶץ אַחַת מַמָּשׁ הוֹצִיאוּ הַמַּיִם, וּמִמֶּנָּה נִתְהַוּוּ שֶׁבַע אֲרָצוֹת, כְּפִי שֶׁאָמַרְנוּ.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, הַמַּיִם הָיוּ הַיְסוֹד שֶׁל הַכֹּל, מִשּׁוּם שֶׁמָּצָאנוּ שֶׁעִקַּר כָּל מַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית שֶׁלּוֹ הָיוּ מִן הַמַּיִם, וְשָׁנִינוּ, בַּתְּחִלָּה הָיוּ הַמַּיִם מְפֻזָּרִים תַּחַת הַשָּׁמַיִם, עַד שֶׁגָּעַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בָּהֶם, וְהִכְנִיסָם וַאֲסָפָם אֶת מָקוֹם אֶחָד. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (בראשית א) יִקָּווּ הַמַּיִם מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם אֶל מָקוֹם אֶחָד וְתֵרָאֶה הַיַּבָּשָׁה.

הַיַּבָּשָׁה. וּלְאַחַר כָּךְ נִתְפַּזְּרוּ בְּמִתְחַלָּה, וְרָקַע הָאָרֶץ עַל הַמָּיִם, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (שם קלו ו) לְרוֹקַע הָאָרֶץ עַל הַמָּיִם כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ.

אָמַר עוּלָא, וְכִי לְמַאי צָרִיךְ חֶסֶד הָכָא, דִכְתִיב לְרוֹקַע הָאָרֶץ עַל הַמָּיִם כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ. אָמַר רִבִּי יוֹסִי, חֶסֶד גָּדוֹל עָשָׂה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּעוֹלָמוֹ, שֶׁהֶעֱמִיד הָאָרֶץ עַל הַמָּיִם, שֶׁאִלְמָלֵא לֹא הָיְתָה הָאָרֶץ מִלְמַעְלָה, הָיָה הָעוֹלָם מְטוּשְׁטָשׁ בְּבַת אַחַת.

אָמַר רַב חִסְדָּא, אִלְמָלֵא כָּךְ, לֹא הָיוּ בְּנֵי אָדָם נוֹטְעִין וְחוֹרְשִׁין וְזוֹרְעִין, עַכְשָׁיו שֶׁהָאָרֶץ לְמַעְלָה, נוֹטְעִין וְזוֹרְעִין, וְהָאָרֶץ עוֹמֶדֶת בְּכֹחָהּ וּבְקִיּוּמָהּ, מִפְּנֵי לַחוּת הַמַּיִם אֲשֶׁר מִתַּחַת לָאָרֶץ. וּמִלְמַטָּה יוֹצְאִין בַּמָּה נְהָרוֹת, בַּמָּה מַעְיָנוֹת, בַּמָּה

לשון הקודש

וּלְאַחַר כָּךְ נִתְפַּזְּרוּ בְּמִתְחַלָּה, וְרָקַע הָאָרֶץ עַל הַמָּיִם. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (תהלים קלו) לְרוֹקַע הָאָרֶץ עַל הַמָּיִם כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ.

אָמַר עוּלָא, וְכִי לָמָּה צָרִיךְ כָּאן חֶסֶד, שֶׁכָּתוּב לְרוֹקַע הָאָרֶץ עַל הַמָּיִם כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ? אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, חֶסֶד גָּדוֹל עָשָׂה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּעוֹלָמוֹ שֶׁהֶעֱמִיד הָאָרֶץ עַל הַמַּיִם, שֶׁאִלְמָלֵא לֹא הָיְתָה הָאָרֶץ מִלְמַעְלָה, הָיָה הָעוֹלָם מְטֻשְׁטָשׁ בְּבַת אַחַת.

אָמַר רַבִּי חִסְדָּא, אִלְמָלֵא כָּךְ, לֹא הָיוּ בְּנֵי אָדָם נוֹטְעִים וְחוֹרְשִׁים וְזוֹרְעִים. עַכְשָׁו שֶׁהָאָרֶץ לְמַעְלָה, נוֹטְעִים וְזוֹרְעִים, וְהָאָרֶץ עוֹמֶדֶת בְּכֹחָהּ וּבְקִיּוּמָהּ מִפְּנֵי לַחוּת הַמַּיִם אֲשֶׁר מִתַּחַת לָאָרֶץ. וּמִלְמַטָּה יוֹצְאִים כַּמָּה נְהָרוֹת, כַּמָּה מַעְיָנוֹת, כַּמָּה

מִקְוָואוֹת, לְדַשֵּׁן כָּל הָעוֹלָם וּלְהַצְמִיחַ הַכֹּל. וְזֶהוּ הַחֶסֶד שֶׁעָשָׂה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עִם בְּרִיוֹתָיו, וְעִם כָּל הָעוֹלָם.

תָּנוּ רַבָּנָן, יוֹמָא חַד, הֲוָה יָתִיב רַבִּי שִׁמְעוֹן אַבָּבָא דְּתַרְעָא דְּלוֹד, וַהֲווֹ תַּמָּן רַבִּי יוֹסִי וְרַבִּי חַגַּי וְרַבִּי אֶלְעָזָר בְּרֵיהּ. אָתָא רַבִּי פִּנְחָס, אָמַר לֵהוּ הָא בוּצִינָא דְּמַתְנִיתָא אָתֵי, קָם רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹתְבֵיהּ גַּבֵּיהּ. אָמַר לֵיהּ, מַאי יוֹמָא דֵּין מִשְׁאָר יוֹמִין, דְּאַתְּ שָׁתֵיק, וְלֵית פּוּמָךְ מְנַטֵּף מִתְקָא דְּדוּבְשָׁא דְּחָכְמְתָא.

אָמַר לֵיהּ, מִסְתַּכֵּל הֲוֵית בְּלִבָּאי, הַאי דַּאֲמַר יְחֶזְקֵאל, (יחזקאל א כד) וָאֶשְׁמַע קוֹל כַּנְפֵיהֶם כְּקוֹל מַיִם רַבִּים כְּקוֹל שַׁדַּי, שָׁקַל לֵיהּ לְמַיִם רַבִּים, וְשָׁקַל לֵיהּ לְקוֹל שַׁדַּי, וּשְׁמַע מִינָּהּ כְּקוֹל מַיִם

לשון הקודש

מִקְוָאוֹת, לְדַשֵּׁן כָּל הָעוֹלָם וּלְהַצְמִיחַ הַכֹּל, וְזֶהוּ הַחֶסֶד שֶׁעָשָׂה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עִם בְּרִיוֹתָיו וְעִם כָּל הָעוֹלָם.

שָׁנוּ רַבּוֹתֵינוּ, יוֹם אֶחָד הָיָה יוֹשֵׁב רַבִּי שִׁמְעוֹן בִּכְנִיסַת הַשַּׁעַר שֶׁל לוֹד, וְהָיוּ שָׁם רַבִּי יוֹסִי וְרַבִּי חַגַּי וְרַבִּי אֶלְעָזָר בְּנוֹ. בָּא רַבִּי פִּנְחָס, אָמַר לָהֶם, הִנֵּה מְאוֹר הַמִּשְׁנָה בָּא. קָם רַבִּי שִׁמְעוֹן וְהוֹשִׁיבוֹ אֶצְלוֹ. אָמַר לוֹ, מָה הַיּוֹם הַזֶּה מִשְּׁאָר הַיָּמִים שֶׁאַתָּה שׁוֹתֵק, וְאֵין פִּיךָ מְנַטֵּף מְתִיקוּת שֶׁל דְּבַשׁ הַחָכְמָה?

אָמַר לוֹ, הָיִיתִי מִסְתַּכֵּל בְּלִבִּי, זֶה שֶׁאָמַר יְחֶזְקֵאל (יחזקאל א) וָאֶשְׁמַע קוֹל כַּנְפֵיהֶם כְּקוֹל מַיִם רַבִּים כְּקוֹל שַׁדַּי. שָׁקַל (השווה) אוֹתוֹ לְמַיִם רַבִּים, וְשָׁקַל אוֹתוֹ לְקוֹל שַׁדַּי, וּמִזֶּה נִשְׁמָע שֶׁקּוֹל מַיִם רַבִּים הוּא כְּקוֹל

רַבִּים, כְּקוֹל שַׁדַּי הוּא. אָמַר לֵיהּ עַל דָּא תְּוַוהְנָא עֲלָךְ, דְּלָא הֲווֹ שְׁפָוָותֵיךְ מְרַחֲשִׁין בְּרָזִין עִלָּאִין.

אָמַר לֵיהּ הָא רָזָא דְּעוֹבָדָא דִּרְתִיכָא קַדִּישָׁא הוּא. תָּא חֲזֵי, דִּתְנַן בְּמַתְנִיתִין דִּידָן, אַרְבַּע מַלְאָכִין קַדִּישִׁין, נָטְלִין בְּמַטְלָנוֹהִי דְּכוּרְסָא יְקָרָא דְּמַלְכָּא קַדִּישָׁא, וּמַאן אִינוּן מַלְאָכִין. אִינוּן דְּאִתְקְרוֹן חֵיוָתָא קַדִּישָׁא. וְאִילֵּין אַרְבַּע, אִינוּן יַקִּירִין וְעִילָּאִין עַל כָּל שְׁאָר מַלְאָכִין, בַּר מֵחַד.

וְאִית דְּאָמְרֵי דְּחַד הוּא מֵאִילֵּין אַרְבַּע, וְלֹא כָּךְ הוּא, דְּהָכִי אַשְׁכְּחָן בְּסִפְרָא דְּחָכְמְתָא דִּשְׁלֹמֹה מַלְכָּא.

וְאִלֵּין אַרְבַּע כַּד מִתְכַּנְפֵי בְּכִינּוּפְיָיא בְּמַטְלָנֵיהוֹן, מִשְׁתְּמַע בְּכָל רְקִיעָא קָל מַטְלָנֵיהוֹן, כְּקָל מַלְאָכִין סַגִּיאִין עִילָּאִין, דְּאִתְקְרוֹן אֶלֶף אַלְפִין, וְרִבּוֹ

לשון הקודש

שַׁדַּי. אָמַר לוֹ, עַל זֶה תָּמַהְתִּי עָלֶיךָ, שֶׁלֹּא הָיוּ שִׂפְתוֹתֶיךָ מְרַחֲשׁוֹת בְּסוֹדוֹת עֶלְיוֹנִים.

אָמַר לוֹ, הֲרֵי סוֹד הַמֶּרְכָּבָה הַקְּדוֹשָׁה הוּא. בֹּא וּרְאֵה, שֶׁשָּׁנִינוּ בַּמִּשְׁנָה שֶׁלָּנוּ, אַרְבָּעָה מַלְאָכִים קְדוֹשִׁים נוֹסְעִים בְּמַסַּע כִּסֵּא הַכָּבוֹד שֶׁל הַמֶּלֶךְ הַקָּדוֹשׁ, וּמִי הֵם הַמַּלְאָכִים? אוֹתָם שֶׁנִּקְרְאוּ חַיּוֹת הַקֹּדֶשׁ,

וְאַרְבָּעָה הַלָּלוּ הֵם נִכְבָּדִים וְעֶלְיוֹנִים עַל כָּל שְׁאָר הַמַּלְאָכִים, פֵּרַט לְאֶחָד.

וְיֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁאֶחָד הוּא מֵאַרְבָּעָה הַלָּלוּ, וְלֹא כָּךְ הוּא, שֶׁכָּךְ מָצָאנוּ בְּסֵפֶר הַחָכְמָה שֶׁל הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה.

וְאֵלּוּ הָאַרְבָּעָה, כַּאֲשֶׁר מִתְכַּנְּסִים בְּכִנּוּס בְּמַסְעֵיהֶם, נִשְׁמָע בְּכָל הָרָקִיעַ קוֹל מַסָּעָם

רִבְבָן. וּכְהַהוּא קָלָא דְּהַהוּא שַׁמָּשָׁא חַד, דְּמְשַׁמֵּשׁ קַמֵּיהּ דְּמַלְכָּא עִילָּאָה. וְהַהוּא כִּינּוּפַיָּיא דְּאִינּוּן מִתְכַּנְּפֵי, הוּא בְּעִידָנָא דְּאָתֵי לְאַשְׁפָּעָה עֲלֵיהוֹן טִיבוּ וְיִקַר מַלְכְּהוֹן.

בְּכָה רַבִּי פִּנְחָס וַאֲמַר, בִּקְלִידָא דְּקַלְדִּיטִין, גְּלִיפִין דְּאָמִיד נְתוּזְרִיטָא, בְּכַד מִסְתַּלְקִין הֲוִיתָא. בְּמָטוֹ מִינָךְ אַשְׁלִים פְּסוּקָא.

אָמַר, (יחזקאל א כד) קוֹל הֲמוּלָה בְּקוֹל מַחֲנֶה. מַאי קוֹל הֲמוּלָה. הָכִי תָּנֵינָן, דְּכַד מְשַׁבְּחָן לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, כָּל מִלָּה דְּאִינּוּן מְשַׁבְּחִין קַמֵּיהּ, כְּמִלָּה דְּתוּשְׁבַּחְתָּא דְּמַשְׁרְיָיתָא דְּיִשְׂרָאֵל, כַּד מְשַׁבְּחָן לֵיהּ לְתַתָּא.

בְּעָמְדָם תְּרַפֶּינָה כַּנְפֵיהֶן, הַאי בְּעָמְדָם, כְּמוֹ (איוב לב טז) עָמְדוּ וְלֹא עָנוּ עוֹד. דְּכַד הַאי

לשון הקודש

כְּקוֹל מַלְאָכִים רַבִּים וְעֲלִיוֹנִים, שֶׁנִּקְרָאִים אֶלֶף אֲלָפִים וְרִבּוֹא רְבָבוֹת, וּבְקוֹל הַהוּא שֶׁל שַׁמָּשׁ הָאֶחָד הַהוּא, שֶׁמְּשַׁמֵּשׁ לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ הָעֶלְיוֹן, וְהַכִּנּוּם הַהוּא שֶׁהֵם מִתְכַּנְּסִים, בִּזְמַן שֶׁבָּא לְהַשְׁפִּיעַ עֲלֵיהֶם הַטּוּב וְהַכָּבוֹד שֶׁל מַלְכָּם.

בָּכָה רַבִּי פִּנְחָס וְאָמַר, בַּמַּפְתֵּחַ שֶׁל הַפּוֹתְחִים חֲקוּקִים הָאוֹצָרוֹת שֶׁחֲתוּמִים, בְּכַאֲשֶׁר הֵם עוֹלִים הָיִיתָ. בְּבַקָּשָׁה מִמְּךָ, הַשְׁלֵם הַפָּסוּק!

אָמַר, (שם) קוֹל הֲמוּלָה בְּקוֹל מַחֲנֶה. מַה זֶּה קוֹל הֲמוּלָה? כָּךְ שָׁנִינוּ, שֶׁכַּאֲשֶׁר מְשַׁבְּחִים אֶת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, כָּל דִּבּוּר שֶׁהֵם מְשַׁבְּחִים לְפָנָיו, כְּדִבּוּר שֶׁל תִּשְׁבַּחְתָּם שֶׁל מַחֲנֵה יִשְׂרָאֵל, כַּאֲשֶׁר מְשַׁבְּחִים אוֹתוֹ לְמַטָּה.

בְּעָמְדָם תְּרַפֶּינָה כַּנְפֵיהֶן (שם), הַבְּעָמְדָם הַזֶּה כְּמוֹ (איוב לב) עָמְדוּ וְלֹא עָנוּ עוֹד.

מַשְׁרְיָתָא דְיִשְׂרָאֵל לָא מְשַׁבְּחָן לְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְתַתָּא, מִיָּד תְּרַפְּיָנָה כַּנְפֵיהֶן. מִתְרַפְּן חֵילֵיהוֹן דְּהַאי בְּנוּפְיָא קַדִּישָׁא, וְלֵית לְהוּ חֵילָא לְשַׁבְּחָא תּוּשְׁבַּחְתָּא שְׁלֵימְתָּא קַמֵּיהּ.

וְעוֹד קְרָא אַחֵר דְּמְסַיֵּיעַ לְהַאי, דִּכְתִיב (יחזקאל א כה) וַיְהִי קוֹל מֵעַל לָרָקִיעַ אֲשֶׁר עַל רֹאשָׁם וגו', וַיְהִי קוֹל זֶה קוֹלוֹ שֶׁל יַעֲקֹב. כְּשֶׁמַּרְבִּין בִּתְפִלָּה לְהֵיכָן סָלְקָא, מֵעַל לָרָקִיעַ אֲשֶׁר עַל רֹאשָׁם שֶׁל חַיּוֹת, שֶׁשָּׁם מְנַחַת תְּפִלָּתָן שֶׁל צַדִּיקִים.

וּכְשֶׁפּוֹסְקִים לְהַשְׁמִיעַ קוֹלָם וּלְהִתְפַּלֵּל וְלִקְרוֹת בַּתּוֹרָה, מַה כְּתִיב. (שם) בְּעָמְדָם, כְּלוֹמַר בְּשִׁתִּיקוּתָם מֵהַתּוֹרָה וּמִן הַתְּפִלָּה, תְּרַפֶּינָה כַּנְפֵיהֶן שֶׁל הַחַיּוֹת כְּדְקָאָמְרִן. אָמַר לֵיהּ, מְטוּל כֵּן אָתֵית לְמִשְׁמַע מִפּוּמָךְ, רוּחַ חָכְמְתָא, שׁוּרַיָּא, וּשְׁלָמָא (דף טז ע"ב) דִּלְעֵילָּא דְיהַב בָּךְ.

לשון הקודש

שֶׁכַּאֲשֶׁר מַחֲנֵה יִשְׂרָאֵל הַזֶּה אֵין מְשַׁבְּחִים אֶת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְמַטָּה, מִיָּד תְּרַפֶּינָה כַּנְפֵיהֶן, מִתְרַפֶּה כֹּחָם שֶׁל הַכְּנוּם הַקָּדוֹשׁ הַזֶּה, וְאֵין לָהֶם כֹּחַ לְשַׁבֵּחַ תִּשְׁבַּחַת שְׁלֵמָה לְפָנָיו.

וְעוֹד פָּסוּק אַחֵר שֶׁמְּסַיֵּעַ לָזֶה, שֶׁכָּתוּב (יחזקאל א) וַיְהִי קוֹל מֵעַל לָרָקִיעַ אֲשֶׁר עַל רֹאשָׁם וְגוֹ'. וַיְהִי קוֹל, זֶה קוֹלוֹ שֶׁל יַעֲקֹב. כְּשֶׁמַּרְבִּין בִּתְפִלָּה, לְהֵיכָן עוֹלָה? מֵעַל לָרָקִיעַ אֲשֶׁר עַל רֹאשָׁם שֶׁל חַיּוֹת, שֶׁשָּׁם מְנַחַת תְּפִלָּתָם שֶׁל צַדִּיקִים.

וּכְשֶׁפּוֹסְקִים לְהַשְׁמִיעַ קוֹלָם וּלְהִתְפַּלֵּל וְלִקְרוֹת בַּתּוֹרָה, מַה כָּתוּב? בְּעָמְדָם, כְּלוֹמַר, בְּשִׁתִּיקוּתָם מֵהַתּוֹרָה וּמִן הַתְּפִלָּה, תְּרַפֶּינָה כַּנְפֵיהֶן שֶׁל הַחַיּוֹת, כְּמוֹ שֶׁאָמַרְנוּ. אָמַר לוֹ, עֲבוֹר כֵּן בָּאתִי

אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, יִקָּווּ הַמַּיִם, כְּקָו זֶה שֶׁמַּנִּיחִים הָאוּמָּנִים לִבְנוֹת הַבִּנְיָן, שֶׁלֹּא יֵצֵא חוּץ מִמֶּנּוּ לְכָאן וּלְכָאן. כָּךְ עָשָׂה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, קָו לַמַּיִם, שֶׁלֹּא יֵצְאוּ מִשְׁפָּתָם לְכָאן וּלְכָאן. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (איוב לח יא) וְאָמַר עַד פֹּה תָּבֹא וְלֹא תֹסִיף.

וְתָאנָא, גְּבוּל הִגְבִּיל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לַיָּם. וְאֵי זֶהוּ גְּבוּל. רַבִּי אַבָּא אָמַר, זֶה הַחוֹל, דִכְתִיב (ירמיה ה כב) אֲשֶׁר שַׂמְתִּי חוֹל גְּבוּל לַיָּם. וּכְשֶׁרוֹאִים זֶה הַחוֹל, חוֹזְרִים לְאָחוֹר, וְאֵינָם יוֹצְאִים לַחוּץ, מֵאוֹתוֹ הַקָּו שֶׁנָּתַן לָהֶם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא.

אָמַר רִבִּי יִצְחָק, בֹּא וּרְאֵה כַּמָּה הוּא עִיקָּרָא דְעָלְמָא מַיָּא, דְּהָא שָׁמַיִם נָטְלוּ שְׁמָא מִנְּהוֹן, מַי"ם שָׁמַי"ם. וְלָמָּה, אָמַר רִבִּי יִצְחָק

לשון הקודש

לִשְׁמֹעַ מִפִּיךְ רוּחַ שֶׁל חָכְמָה, סֵדֶר, וְהַשָּׁלוֹם שֶׁלְּמַעְלָה שֶׁנָּתַן בְּךָ.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, יִקָּווּ הַמַּיִם – הַקָּו הַזֶּה שֶׁמַּנִּיחִים הָאֻמָּנִים לִבְנוֹת הַבִּנְיָן שֶׁלֹּא יֵצֵא חוּץ מִמֶּנּוּ לְכָאן וּלְכָאן, כָּךְ עָשָׂה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא קָו לַמַּיִם שֶׁלֹּא יֵצְאוּ מִשְׁפָּתָם לְכָאן וּלְכָאן (איוב לח) וְאָמַר עַד פֹּה תָּבֹא וְלֹא תֹסִיף.

וְשָׁנִינוּ, גְּבוּל הִגְבִּיל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת הַיָּם, וְאֵיזֶהוּ הַגְּבוּל? רַבִּי אַבָּא אוֹמֵר, זֶה הַחוֹל, שֶׁכָּתוּב (ירמיה ה) אֲשֶׁר שַׂמְתִּי חוֹל גְּבוּל לַיָּם. וּכְשֶׁרוֹאִים אֶת הַחוֹל הַזֶּה, חוֹזְרִים לְאָחוֹר, וְאֵינָם יוֹצְאִים לַחוּץ מֵאוֹתוֹ הַקָּו שֶׁנָּתַן לָהֶם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, בֹּא וּרְאֵה כַּמָּה שֶׁהוּא עִקַּר הָעוֹלָם הַמַּיִם, שֶׁהֲרֵי שָׁמַיִם נָטְלוּ מֵהֶם אֶת הַשֵּׁם, מַי"ם שָׁמַי"ם, וְלָמָּה?

שֶׁהוֹסִיף הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עַל הַמַּיִם אֵשׁ, וּבָרָא מִמֶּנּוּ הַשָּׁמַיִם, כְּלוֹמַר, אֵשׁ וּמַיִם.

אָמַר רִבִּי יוּדָאי, לָאו הָכִי, דְּהָא מֵחֲבִיבוּתָא דְּקַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אִיתְבְּרוֹן שָׁמַיִם. אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, וְשַׁפִּיר קָאָמַר רַבִּי יִצְחָק, וְלָא קַשְׁיָא, בְּמַאי דְּאָמַר רִבִּי יוּדָאי. וְכַד תִּנְדַּע מַהוּ מַיִם, תִּנְדַּע עִיקָּרָא דְּמִילְתָא.

וְכַד אָתָא רַבִּי בָּא, עָאלוּ לְקַמֵּיהּ ר' יְהוּדָה וְר' חִיָּיא, אֲמָרוּ לֵיהּ, לֵימָא לָן מַר עִיקָּרָא דְּדַחַד מִלָּה, מֵאִינּוּן רָזִין עִלָּאִין, אֲמַר, אִימָא חַד מִלָּה, וְטַב לְמַאן דְּיֶהֱוֵי לֵיהּ לְבָא לְמִנְדַּע.

אֲמָרִין מָארֵי דְּרָזָא דְּמַתְנִיתָא, דְּהַאי מַאן דְּבָעֵי לְמִנְדַּע וּלְאִסְתַּכָּלָא בְּלִבֵּיהּ, מֵחָכְמְתָא דְּמַלְכָּא עִלָּאָה, יִנְדַּע בְּקַדְמִיתָא מַהוּ מַיִם. וּמַאן

לשון הקודש

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, שֶׁהוֹסִיף הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עַל הַמַּיִם אֵשׁ וּבָרָא מִמֶּנּוּ שָׁמַיִם, כְּלוֹמַר אֵשׁ וּמַיִם.

אָמַר רַבִּי יוּדַאי, לֹא כָךְ, שֶׁהֲרֵי מֵהַחֲבִיבוּת שֶׁלִּפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא נִבְרְאוּ הַשָּׁמַיִם. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, וְיָפֶה אָמַר רַבִּי יִצְחָק, וְלֹא קָשֶׁה בְּמַה שֶׁאָמַר רַבִּי יוּדַאי, וּכְשֶׁתֵּדַע מַהוּ הַמַּיִם, תֵּדַע אֶת עִקַּר הַדָּבָר.

וּכְשֶׁבָּא רַבִּי בָּא, נִכְנְסוּ לְפָנָיו רַבִּי יְהוּדָה וְרַבִּי חִיָּיא. אָמְרוּ לוֹ, יֹאמַר לָנוּ מוֹרֵנוּ הָעִקָּר שֶׁל דָּבָר אֶחָד מֵאוֹתָם סוֹדוֹת עֶלְיוֹנִים. אָמַר, אֹמַר דָּבָר אֶחָד, וְטוֹב לְמִי שֶׁיִּהְיֶה לוֹ לֵב לָדַעַת.

אוֹמְרִים בַּעֲלֵי סוֹד הַמִּשְׁנָה, שֶׁמִּי שֶׁרוֹצֶה לָדַעַת וּלְהִתְבּוֹנֵן בְּלִבּוֹ מֵחָכְמַת

דְּבָעֵי לְמִנְדַּע מַהוּ קְרִישׁוּתָא דְּכוּרְסְיֵיהּ, יִסְתַּכֵּל בְּקִיּוּמָא דְּמִלְּחָא, דִּכְתִיב (במדבר יח ט) בְּרִית מֶלַח עוֹלָם הִיא. וּמִתְּרִין אִלֵּין, יִסְתַּכֵּל בְּחָכְמָתָא קַדִּישָׁא דִּלְעֵילָּא.

אָמַר רִבִּי אַבָּא, מַאן דְּבָעֵי לְמִנְדַּע עִנְיָינָא דְּקִיּוּמָא דְּעָלְמָא דֵּין, לִינְדַּע עִנְיָינָא דְּמִלְּחָא, דְּאִתְנַהֵיג מִשַּׁמָּשָׁא, דְּאִתְמְנֵי תְּחוֹתֵיהּ דְּמָארֵיהּ, וְיִנְדַּע מַהוּ, וְהֵיךְ יִתְמְחֵי בְּמַיָּא, וְיִסְתַּכֵּל בְּחָכְמְתָא.

אָמַר רִבִּי יִצְחָק אָמַר רַב, הַנֵּי קְלוּדָטֵי, דְּזָקְפִין בְּלוּדְטֵיהוֹן מַיָּא וּמִלְּחָא, עִנְיָינָא דְּנָהוֹרִיתָא, בּוּצִינָתָא חֲוָות, לְאִסְתַּכָּלָא בְּחָכְמָתָא.

דָּבָר אַחֵר וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יִקָּווּ הַמַּיִם מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם אֶל מָקוֹם אֶחָד, רַבִּי פָּתַח

לשון הקודש

הַמֶּלֶךְ הָעֶלְיוֹן, יֵדַע בְּרֵאשׁוֹנָה מַהוּ מַיִם, וּמִי שֶׁרוֹצֶה לָדַעַת מַהוּ הַקְּפָאוֹן שֶׁל הַכִּפָּא, יִסְתַּכֵּל בְּקִיּוּמוֹ שֶׁל הַמֶּלַח, שֶׁכָּתוּב (במדבר יח) בְּרִית מֶלַח עוֹלָם הִיא, וּמִשְּׁנַיִם הַלָּלוּ יִסְתַּכֵּל בַּחָכְמָה הַקְּדוֹשָׁה שֶׁלְּמַעְלָה.

אָמַר רַבִּי אַבָּא, מִי שֶׁרוֹצֶה לָדַעַת הָעִנְיָן שֶׁל קִיּוּמוֹ שֶׁל הָעוֹלָם הַזֶּה, שֶׁיֵּדַע אֶת עִנְיָן הַמֶּלַח, שֶׁמְּנָהֵג מִן הַשַּׁמָּשׁ שֶׁהִתְמַנָּה תַּחַת אֲדוֹנוֹ, וְיֵדַע מַהוּ וְאֵיךְ נִמְחֶה בַּמַּיִם, וְיִסְתַּכֵּל בַּחָכְמָה.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק אָמַר רַב, הַחוֹזִים בַּכּוֹכָבִים שֶׁמַּעֲמִידִים בְּכוֹסוֹתֵיהֶם מַיִם וּמֶלַח, עִנְיָן שֶׁל אוֹרָה, מָאוֹר הָיָה בְּדֵי לְהִסְתַּכֵּל בַּחָכְמָה.

דָּבָר אַחֵר, (בראשית א) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יִקָּווּ

וְאָמַר, (תהלים צג ד) **מִקּוֹלוֹת מַיִם רַבִּים אַדִּירִים מִשְׁבְּרֵי יָם אַדִּיר בַּמָּרוֹם ה', מִקּוֹלוֹת מַיִם רַבִּים, כְּשֶׁאָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לַמַּיִם, שֶׁיִּתְכַּנְּסוּ בְּמָקוֹם אֶחָד, הָיוּ מְשׁוֹטְטִים לְכָאן וּלְכָאן, וְנִתְגָּאוּ לְמַעְלָה.**

אָמַר רִבִּי יִצְחָק בְּהַאי שַׁעֲתָא נְטָלוּ מַיָּא לְאַרְעָא, דַּהֲווֹת כָּנְיִם בְּהוּ, וַהֲווֹ מְחַפְּיִן לָהּ. אָמַר לָהֶם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, לֹא כָךְ, אֶלָּא הִכָּנְסוּ כֻּלְּכֶם אֶל מָקוֹם אֶחָד וְתֵרָאֶה הַיַּבָּשָׁה. מַשְׁמַע דְּיַבָּשְׁתָּא הֲווֹת אַרְעָא קוֹדֶם, בְּלָא לֵיחוּתָא, בֵּין מַיָּא. יַבָּשָׁה לָא כְתִיב, אֶלָּא הַיַּבָּשָׁה.

וַהֲווֹ מַיָּא אָזְלִין גָּבְהִין וְנָחֲתִין, וּמִשְׁמְעִין קָלֵיהוֹן לְסֵיפֵי שְׁמַיָּא, עַד שֶׁגָּעַר בָּהֶם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וְהִכְנִיסָם לַתְּהוֹם, וְתַמָּן הֵיא כְּנִישׁוּתָא דְּמַיָּא. וְעַד כְּעָן קָלֵיהוֹן לָא שָׁכִיךְ, וְקָרָא לְהוֹ יַמִּים. וְכַד

לשון הקודש

הַמַּיִם מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם אֶל מָקוֹם אֶחָד, **רַבִּי פִּנְחָס,** (תהלים צג) מִקֹּלוֹת מַיִם רַבִּים אַדִּירִים מִשְׁבְּרֵי יָם אַדִּיר בַּמָּרוֹם ה'. מִקֹּלוֹת מַיִם רַבִּים, כְּשֶׁאָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לַמַּיִם שֶׁיִּתְכַּנְּסוּ בְּמָקוֹם אֶחָד, הָיוּ מְשׁוֹטְטִים לְכָאן וּלְכָאן, וְנִתְגָּאוּ לְמַעְלָה. **אָמַר** רַבִּי יִצְחָק, בַּשָּׁעָה הַזּוֹ נָטְלוּ הַמַּיִם אֶת הָאָרֶץ, שֶׁהָיְתָה כְּנוּסָה בָּהֶם, וְהָיוּ מְכַסִּים אוֹתָהּ. אָמַר לָהֶם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, לֹא כָךְ, אֶלָּא הִכָּנְסוּ כֻּלְּכֶם אֶל מָקוֹם אֶחָד וְתֵרָאֶה הַיַּבָּשָׁה. מַשְׁמָע שֶׁהַיַּבָּשָׁה הָיְתָה מִקֹּדֶם אֲרֻיָּן, בְּלִי לַחוּת, בֵּין הַמַּיִם. לֹא כָתוּב יַבָּשָׁה, אֶלָּא הַיַּבָּשָׁה.

וַהֲווֹ הַמַּיִם הוֹלְכִים גּוֹבְהִים וְיוֹרְדִים, וּמַשְׁמִיעִים קוֹלָם לְסוֹף הַשָּׁמַיִם, עַד שֶׁגָּעַר בָּהֶם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וְהִכְנִיסָם לַתְּהוֹם, וְשָׁם הִיא הִתְכַּנְּסוּת הַמַּיִם, וְעַד עַתָּה

אינון גְּבִהִין תַּמָּן בְּאַתְרָא הַהוּא, אִתְּבַר תּוֹקְפֵּיהוֹן, וְנָחֲתִין וְלָא נָפְקִין לְבַר, מִדְּחִילוּ דִּתְקִיפוּתָא דְּמָאֲרֵיהוֹן, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, אַדִּירִים מִשְּׁבְרֵי יָם אַדִּיר בַּמָּרוֹם ה׳.

אָמַר רִבִּי יוֹסִי, וְאִם כֵּן מַאי כְּתִיב אַחֲרָיו, עֵדֹתֶיךָ נֶאֶמְנוּ מְאֹד לְבֵיתְךָ נַאֲוָה קֹדֶשׁ, מַאי בָּעֵי פִּסּוּקָא דָּא, לְפִסּוּקָא דִּלְעֵילָּא. אָמַר רִבִּי יִצְחָק, אֲמַר דָּוִד, רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, עֵדוּת שֶׁעָשִׂיתָ בְּמַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית, הֵם אֱמֶת, לְהָעִיד עֲלֵיהֶם בְּכָל יוֹם. דְּהָא תָּנִינָן, כָּל הַמֵּעִיד בְּמַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית בְּכָל יוֹם, מוּבְטָח לוֹ שֶׁהוּא בֶּן עוֹלָם הַבָּא.

וְאָמַר דָּוִד, אַתָּה הוּא שֶׁעָשִׂיתָ אֶת כָּל הָעוֹלָם, וְעָשִׂיתָ אֶת הַמַּיִם, וְהַמַּיִם הָיוּ מְכַסִּין אֶת כָּל הָעוֹלָם מֵהָרִבּוּי שֶׁבָּהֶם, וְעָשִׂיתָ לָהֶם שִׁיתְבַּנְסוּ

לשון הקודש

קוֹלָם אֵינוֹ שׁוֹכֵךְ, וְקָרָא לָהֶם יַמִּים. וּכְשֶׁהֵם גּוֹבְהִים שָׁם בַּמָּקוֹם הַהוּא, נִשְׁבָּר תָּקְפָּם, וְיוֹרְדִים וְאֵין יוֹצְאִים הַחוּצָה מִיִּרְאַת תָּקְפּוֹ שֶׁל אֲדוֹנָם. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שם) אַדִּירִים מִשְּׁבְרֵי יָם אַדִּיר בַּמָּרוֹם ה׳.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, וְאִם כֵּן, מַה כָּתוּב אַחֲרָיו? (שם) עֵדֹתֶיךָ נֶאֶמְנוּ מְאֹד לְבֵיתְךָ נַאֲוָה קֹדֶשׁ. מָה רוֹצֶה פָּסוּק זֶה לַפָּסוּק שֶׁלְּמַעְלָה? אָמַר רַבִּי יִצְחָק, אָמַר דָּוִד: רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, הָעֵדוּת שֶׁעָשִׂיתָ בְּמַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית, הֵם אֱמֶת לְהָעִיד עֲלֵיהֶם בְּכָל יוֹם, שֶׁהֲרֵי שָׁנִינוּ, כָּל הַמֵּעִיד בְּמַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית בְּכָל יוֹם, מֻבְטָח לוֹ שֶׁהוּא בֶּן הָעוֹלָם הַבָּא.

וְאָמַר דָּוִד, אַתָּה הוּא שֶׁעָשִׂיתָ אֶת כָּל הָעוֹלָם, וְעָשִׂיתָ אֶת הַמַּיִם, וְהַמַּיִם הָיוּ

בְּצִמְצוּם כֻּלָּם אֶל מָקוֹם אֶחָד. כָּךְ יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ, שֶׁשְּׁכִינָתְךָ שֶׁהִיא מְלֵאָה כָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ, שֶׁתְּצַמְצֵם אוֹתָהּ בְּבֵיתְךָ, שֶׁיִּוָּתֵר רָאוּי הוּא לִהְיוֹת שָׁם. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, לְבֵיתְךָ נָאֲוָה קֹדֶשׁ, וְלֹא לְזֵמַן מוּעָט, אֶלָּא לְאוֹרֶךְ יָמִים.

דָּבָר אַחֵר וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יִקָּווּ הַמַּיִם מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם אֶל מָקוֹם אֶחָד וְתֵרָאֶה הַיַּבָּשָׁה. ר' תַּנְחוּם פָּתַח בְּהַאי קְרָא, (ישעיה נז א) הַצַּדִּיק אָבַד וְאֵין אִישׁ שָׂם עַל לֵב וְאַנְשֵׁי חֶסֶד נֶאֱסָפִים בְּאֵין מֵבִין כִּי מִפְּנֵי הָרָעָה נֶאֱסַף הַצַּדִּיק. תַּמָּן תָּנֵינָן, כְּשֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מִסְתַּכֵּל בָּעוֹלָם, וְרוֹאֶה שֶׁאֵין בְּנֵי אָדָם זַכָּאִין, וּרְשָׁעִים הַרְבֵּה פּוֹרְחִים בָּעוֹלָם, אֲזַי עוֹשֶׂה דִּין בָּעוֹלָם. אָמַר רַבִּי תַּנְחוּם, כְּעוֹבָדָא דְּגוּפָא עִם נִשְׁמָתָא, עָבִיד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עִם דָּרָא.

לשון הקודש

מְכַסִּים אֶת הָעוֹלָם מֵהָרִבּוּי שֶׁבָּהֶם, וְעָשִׂיתָ לָהֶם שֶׁיִּתְכַּנְּסוּ בְּצִמְצוּם כֻּלָּם אֶחָד אֶל מָקוֹם אֶחָד. כָּךְ יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ, שֶׁשְּׁכִינָתְךָ שֶׁהִיא מְלֵאָה כָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ, שֶׁתְּצַמְצֵם אוֹתָהּ בְּבֵיתְךָ, שֶׁיִּוָּתֵר רָאוּי הוּא לִהְיוֹת שָׁם. וְזֶהוּ שֶׁכָּתוּב לְבֵיתְךָ נָאֲוָה קֹדֶשׁ, וְלֹא לְזֵמַן מוּעָט, אֶלָּא לְאֹרֶךְ יָמִים.

דָּבָר אַחֵר, וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יִקָּווּ הַמַּיִם מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם אֶל מָקוֹם אֶחָד וְתֵרָאֶה הַיַּבָּשָׁה. רַבִּי תַּנְחוּם פָּתַח בַּפָּסוּק הַזֶּה, (ישעיה נז) הַצַּדִּיק אָבַד וְאֵין אִישׁ שָׂם עַל לֵב וְאַנְשֵׁי חֶסֶד נֶאֱסָפִים בְּאֵין מֵבִין כִּי מִפְּנֵי הָרָעָה נֶאֱסַף הַצַּדִּיק. שָׁם שָׁנִינוּ, שֶׁכַּאֲשֶׁר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מִסְתַּכֵּל בָּעוֹלָם וְרוֹאֶה שֶׁאֵין בְּנֵי אָדָם צַדִּיקִים, וְהָרְשָׁעִים הַרְבֵּה

אָמַר רִבִּי יִצְחָק הָאֵיךְ. אָמַר לֵיהּ, כִּי הַאי גַּוְונָא, צַדִּיקַיָּא אִינּוּן נִשְׁמָתָא, וְחַיָּיבַיָּא אִינּוּן גּוּפָא, כַּד מִסְתַּכֵּל קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּעָלְמָא, נָטִיל נִשְׁמָתָא, וְאִשְׁתָּאַר גּוּפָא לְסָרְחָנָא דְּבִשְׂרָא. וּמַאי נָטִיל, נָטִיל לְנִשְׁמָתָא, דְּאִינּוּן צַדִּיקַיָּא, וְיִשְׁתָּאֲרוּן גּוּפָא דְּאִינּוּן חַיָּיבַיָּא.

אָמַר רִבִּי תַּנְחוּם, הָדָא הוּא דִּכְתִיב, וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יִקָּווּ הַמַּיִם, אֵלּוּ הַצַּדִּיקִים, הַנֶּאֱסָפִים לְבֵית עוֹלָמָם, שֶׁהוּא מָקוֹם אֶחָד מְיוּחָד לָהֶם לְמַעֲלָתָם. וְכַד יִתְכַּנְּשׁוּן לְעָלְמָא דְּאָתֵי, מַאי כְּתִיב, וְתֵרָאֶה הַיַּבָּשָׁה, שֶׁהֵם הָרְשָׁעִים, בְּלִי מַעֲשֶׂה, שֶׁאֵין מִי שֶׁיָּגִין עֲלֵיהֶם, וְיִכָּפֶה עֲלֵיהֶם. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (במדבר כ כט) וַיִּרְאוּ כָּל הָעֵדָה כִּי גָוַע אַהֲרֹן, אַל תִּקְרֵי וַיִּרְאוּ, אֶלָּא וַיִּירָאוּ.

לשון הקודש

פּוֹרְחִים בָּעוֹלָם, אֲזַי עוֹשֶׂה דִּין בָּעוֹלָם. אָמַר רַבִּי תַּנְחוּם, כְּמַעֲשֶׂה שֶׁל הַגּוּף עִם הַנְּשָׁמָה עוֹשֶׂה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עִם הַדּוֹר.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, אֵיךְ? אָמַר לוֹ, כְּגוֹן זֶה: הַצַּדִּיקִים הֵם הַנְּשָׁמָה, וְהָרְשָׁעִים הֵם הַגּוּף. כְּשֶׁמִּסְתַּכֵּל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בָּעוֹלָם, נוֹטֵל אֶת הַנְּשָׁמָה, וְנִשְׁאָר הַגּוּף לְסִרְחוֹן הַבָּשָׂר. וּמַה נוֹטֵל? נוֹטֵל אֶת הַנְּשָׁמָה, שֶׁהֵם הַצַּדִּיקִים, וְיִשָּׁאֲרוּ הַגּוּף, שֶׁהֵם הָרְשָׁעִים.

אָמַר רַבִּי תַּנְחוּם, זֶהוּ שֶׁכָּתוּב וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יִקָּווּ הַמַּיִם, אֵלּוּ הַצַּדִּיקִים הַנֶּאֱסָפִים לְבֵית עוֹלָמָם, שֶׁהִיא מָקוֹם אֶחָד וּמְיֻחָד לָהֶם לְמַעֲלָתָם, וּכְשֶׁיִּתְכַּנְּסוּ לָעוֹלָם הַבָּא, מַה כָּתוּב? וְתֵרָאֶה הַיַּבָּשָׁה, שֶׁהֵם הָרְשָׁעִים, בְּלִי מַעֲשֶׂה, שֶׁאֵין מִי שֶׁיָּגֵן עֲלֵיהֶם וְיִכָּפֶה עֲלֵיהֶם, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר כ) וַיִּרְאוּ כָּל הָעֵדָה כִּי גָוַע אַהֲרֹן, אַל תִּקְרֵי וַיִּרְאוּ, אֶלָּא וַיִּירָאוּ.

דְּהָא תָּנֵינָן, אָמַר רִבִּי יִצְחָק אָמַר רַב, וְאַמְרֵי לָהּ אָמַר רִבִּי יְהוּדָה אָמַר רַב, כָּל זְמַן שֶׁהַצַּדִּיקִים בַּדּוֹר, אֵין מִדַּת הַדִּין יְכוֹלָה לִשְׁלֹט בָּהֶם. **הָדָא הוּא דִכְתִיב,** (תהלים קו כג) **וַיֹּאמֶר לְהַשְׁמִידָם לוּלֵי מֹשֶׁה בְחִירוֹ עָמַד בַּפֶּרֶץ לְפָנָיו לְהָשִׁיב חֲמָתוֹ מֵהַשְׁחִית.** וּכְשֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא רוֹצֶה לַעֲשׂוֹת דִּין בָּרְשָׁעִים, מְסַלֵּק הַצַּדִּיקִים מִבֵּינֵיהֶם, וְאָז עוֹשֶׂה דִּין בָּרְשָׁעִים.

מָשָׁל לְמָה הַדָּבָר דּוֹמֶה, לְמֶלֶךְ שֶׁהָיָה לוֹ פַּרְדֵּס, יוֹמָא חַד עָאל לְגִינֵיהּ, וְחָמָא דְּהַווּ תַּמָּן בְּכוּלֵיהּ דַּרְדָּרִין סַגִּיאִין, אֲמַר, אֲנָא בָּעֵי לְבַעֲרָא לוֹן מֵהָכָא, זְקַף עֵינוֹהִי וַחֲזָא וְרָדִין טָבִין יָאִין. אֲמַר, בְּגִינֵי אִינּוּן וָרָדִין, אֶשְׁבּוֹק כָּל הַדַּרְדָּרִין. וְכַד יָהֲבוּ רֵיחָא אִינּוּן וָרָדִין, נָטַל לְהוֹן וְעָקַר לְהוֹן מִן גִּנָּא.

לשון הקודש

שֶׁהֲרֵי שָׁנִינוּ, אָמַר רַבִּי יִצְחָק אָמַר רַב, וְיֵשׁ אוֹמְרִים אָמַר רַבִּי יְהוּדָה בְּשֵׁם רַב, כָּל זְמַן שֶׁהַצַּדִּיקִים בַּדּוֹר, אֵין מִדַּת הַדִּין יְכוֹלָה לִשְׁלֹט בָּהֶם. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (תהלים קו) וַיֹּאמֶר לְהַשְׁמִידָם לוּלֵי מֹשֶׁה בְחִירוֹ עָמַד בַּפֶּרֶץ לְפָנָיו לְהָשִׁיב חֲמָתוֹ מֵהַשְׁחִית. וּכְשֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא רוֹצֶה לַעֲשׂוֹת דִּין בָּרְשָׁעִים, מְסַלֵּק הַצַּדִּיקִים מִבֵּינֵיהֶם, וְאָז עוֹשֶׂה דִּין בָּרְשָׁעִים.

מָשָׁל לְמָה הַדָּבָר דּוֹמֶה? לְמֶלֶךְ שֶׁהָיָה לוֹ פַּרְדֵּס. יוֹם אֶחָד נִכְנַס לְגַנּוֹ וְרָאָה שֶׁהָיוּ שָׁם בְּכֻלּוֹ דַּרְדָּרִים רַבִּים. אָמַר, אֲנִי רוֹצֶה לְבַעֵר אוֹתָם מִכָּאן. הֵרִים עֵינָיו וְרָאָה וְרָדִים טוֹבִים וְנָאִים. אָמַר, בִּשְׁבִיל אוֹתָם הַוְּרָדִים אַשְׁאִיר אֶת כָּל הַדַּרְדָּרִים, וּכְשֶׁנָּתְנוּ רֵיחָם אוֹתָם הַוְּרָדִים, נָטַל אוֹתָם

בֵּיוָן דְּעָקַר לְהוֹן, אֲמַר הָא עִידָן לְאַעָקָרָא דַּרְדַּרִין דְּגִנָּא, וּלְבַעָרָא לְהוֹ מֵהָכָא. כָּךְ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, כָּל זְמַן שֶׁהַצַּדִּיקִים בַּדּוֹר, אֵין נַעֲשֶׂה דִּין (דף יז ע"א) בָּרְשָׁעִים. נִסְתַּלְּקוּ הַצַּדִּיקִים מִבֵּינֵיהֶם, אָז נַעֲשֶׂה דִּין בָּרְשָׁעִים.

שָׁאַל רַבִּי יִצְחָק לְרַבִּי אֶלְעָזָר, כַּד הֲווּ אָזְלֵי בְּמַדְבְּרָא. אֲמַר אֲנָא בָּעֵי לְמִשְׁאַל חַד שְׁאֵילְתָּא, אִי לָאו הֲוָה חַטָּאָה. אָמַר לֵיהּ יָאוֹת אַנְתְּ לְמִשְׁאַל בְּאוֹרַיְיתָא, מַה דְּאַתְּ בָּעֵי שְׁאַל.

אָמַר, הַאי דְּאָמַר קְרָא, וַיַּרְא אֱלֹהִים כִּי טוֹב. אִי קוֹדֶם הַפְּעוּלָּה הֲוָה, יָאוֹת הוּא וְשַׁפִּיר. אֶלָּא מַה דְּאָמַר לְאַחַר הַפְּעוּלָּה, מַשְׁמַע דְּלָא הֲוָה יָדַע קוֹדֶם לָכֵן עִיקַּר הַפְּעוּלָּה וְתִיקוּנָהּ וְיוֹפְיָהּ. וּכְשֶׁהָיְתָה הַפְּעוּלָּה נִגְמֶרֶת, מַשְׁמַע דַּהֲוָה מְעַיֵּין בָּהּ

לשון הקודש

וְעָקַר אוֹתָם מִן הַגָּן. בֵּיוָן שֶׁעָקַר אוֹתָם, אָמַר, הֲרֵי הַזְּמַן לַעֲקֹר אֶת הַדַּרְדָּרִים שֶׁל הַגָּן וּלְבַעֵר אוֹתָם מִכָּאן. כָּךְ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, כָּל זְמַן שֶׁהַצַּדִּיקִים בַּדּוֹר, אֵין נַעֲשֶׂה דִּין בָּרְשָׁעִים. נִסְתַּלְּקוּ הַצַּדִּיקִים מִבֵּינֵיהֶם, אָז נַעֲשֶׂה דִּין בָּרְשָׁעִים.

שָׁאַל רַבִּי יִצְחָק אֶת רַבִּי אֶלְעָזָר, כְּשֶׁהָיוּ הוֹלְכִים בַּמִּדְבָּר. אָמַר, אֲנִי רוֹצֶה לִשְׁאֹל שְׁאֵלָה אַחַת, אִם זֶה אֵינוֹ חֵטְא. אָמַר לוֹ, רָאוּי אַתָּה לִשְׁאֹל בַּתּוֹרָה, מַה שֶּׁאַתָּה רוֹצֶה – תִּשְׁאַל.

אָמַר, זֶה שֶׁאָמַר הַכָּתוּב (בראשית א) וַיַּרְא אֱלֹהִים כִּי טוֹב. אִם קֹדֶם הַפְּעֻלָּה הָיָה – נָאֶה הוּא וְיָפֶה. אֶלָּא מַה שֶּׁאָמַר אַחַר הַפְּעֻלָּה, מַשְׁמָע שֶׁלֹּא הָיָה יוֹדֵעַ קֹדֶם לָכֵן אֶת עִקַּר הַפְּעֻלָּה וְתִקּוּנָהּ וְיָפְיָהּ,

כְּמוֹת שֶׁהִיא עוֹמֶדֶת, וַאֲזַי הוּא אוֹמֵר כִּי טוֹב, דִּכְתִיב וַיַּרְא, וְאַחַר כַּךְ אָמַר כִּי טוֹב.

אָמַר לֵיהּ לָאו חֲטָאָה הוּא, וְאַתְּ צָרִיךְ לְמִשְׁאַל דָּא. וְדָא הִיא אַזְהָרָה לְבַר נָשׁ, דְּאָמַר רִבִּי יְהוּדָה, כְּשֶׁיִּלְמוֹד אָדָם בְּמַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית, פְּעוּלָתוֹ שֶׁל כָּל יוֹם וָיוֹם, אֵין לוֹ לִשְׁאוֹל עַל מַה שֶּׁאֵינוֹ מְצֻוֶּה, וְלוֹמַר פְּעוּלָה זוֹ לָמָּה נַעֲשֵׂית כָּךְ בִּדְמוּת זוֹ. וְזוֹ נַעֲשֵׂית כָּךְ בִּדְמוּת זוֹ. וֶאֱמוֹר לוֹ, תֵּדַע לָמָּה, וַיַּרְא אֱלֹהִים כִּי טוֹב לַעֲשׂוֹתוֹ, וְעַל כֵּן אַל תִּשְׁאַל יוֹתֵר.

וְעוֹד, כְּדֵי לְהַזְהִיר לִבְנֵי אָדָם, וּלְהוֹרוֹת לָהֶם הַדֶּרֶךְ הַנָּכוֹן, כִּי גָּלוּי וְיָדוּעַ לְפָנָיו הַפְּעוּלָה קוֹדֶם שֶׁנַּעֲשֵׂתָה, וְלֹא רָצָה לוֹמַר טוֹב הוּא זֶה, עַד גְּמַר הַמְּלָאכָה. וְכָךְ אֵין רָאוּי לָאָדָם

לשון הקודש

וּכְשֶׁהָיְתָה הַפְּעֻלָּה נִגְמֶרֶת, מַשְׁמַע שֶׁהָיָה מְעַיֵּן בָּהּ כְּמוֹת שֶׁהִיא עוֹמֶדֶת, וַאֲזַי הוּא אוֹמֵר כִּי טוֹב, שֶׁכָּתוּב וַיַּרְא, וְאַחַר כָּךְ אָמַר כִּי טוֹב?

אָמַר לוֹ, זֶה אֵינוֹ חֵטְא, וְאַתָּה צָרִיךְ לִשְׁאֹל אֶת זֶה. וְזוֹ אַזְהָרָה לָאָדָם, שֶׁאָמַר רַבִּי יְהוּדָה, כְּשֶׁיִּלְמֹד אָדָם בְּמַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית, פְּעֻלָּתוֹ שֶׁל כָּל יוֹם וָיוֹם, אֵין לוֹ לִשְׁאֹל עַל מַה שֶּׁאֵינוֹ מְצֻוֶּה וְלוֹמַר, פְּעֻלָּה זוֹ לָמָּה נַעֲשֵׂית כָּךְ בִּדְמוּת זוֹ, וְזוֹ נַעֲשֵׂית כָּךְ בִּדְמוּת זוֹ. וֶאֱמֹר לוֹ, תֵּדַע לָמָּה, וַיַּרְא אֱלֹהִים כִּי טוֹב לַעֲשׂוֹתוֹ, וְעַל כֵּן אַל תִּשְׁאַל יוֹתֵר.

וְעוֹד, כְּדֵי לְהַזְהִיר לִבְנֵי אָדָם וּלְהוֹרוֹת לָהֶם הַדֶּרֶךְ הַנָּכוֹן, כִּי גָּלוּי וְיָדוּעַ לְפָנָיו הַפְּעֻלָּה קֹדֶם שֶׁנַּעֲשָׂתָה, וְלֹא רָצָה לוֹמַר טוֹב הוּא זֶה עַד גְּמַר הַמְּלָאכָה. וְכָךְ אֵין רָאוּי לָאָדָם לְשַׁבֵּחַ הַדָּבָר עַד סִיּוּמוֹ,

לְשַׁבֵּחַ הַדָּבָר עַד סִיּוּמוֹ, שֶׁמָּא יִמְצָא בּוֹ גֵּרָעוֹן וְיִתְבַּדֶּה, וְיֵאָחֵז בִּדְבָרָיו.

אָמַר רִבִּי בֶּרֶכְיָה, כֵּן רָאִינוּ בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת, שֶׁנָּתַן הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אַזְהָרָה לָאָדָם לְהִזָּהֵר מִמֶּנּוּ, אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא הָיָה צָרִיךְ לוֹ, וְהַכֹּל גָּלוּי לְפָנָיו, אֲבָל כְּדֵי לָתֵת אַזְהָרָה לָאָדָם, הוּצְרַךְ לַעֲשׂוֹת כֵּן.

תָּא חֲזֵי, דִּכְתִיב (בראשית יח כא) אֵרְדָה נָא וְאֶרְאֶה הַכְּצַעֲקָתָהּ הַבָּאָה אֵלַי עָשׂוּ כָּלָה. וְכִי לֹא הָיָה גָּלוּי לְפָנָיו, שֶׁהוּא צָרִיךְ לָדַעַת וְלַחְקֹר. אֶלָּא אָמַר רִבִּי בֶּרֶכְיָה, מִכָּאן אַזְהָרָה לְבֵית דִּין, שֶׁאֵין לָהֶם לְהִסָּמֵךְ עַל דַּעְתָּם, אֶלָּא יֵשׁ לָהֶם לָדַעַת וְלַחְקוֹר וְלִדְרוֹשׁ הָעִנְיָן יָפֶה. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (דברים יג טו) וְדָרַשְׁתְּ וְחָקַרְתְּ וְשָׁאַלְתְּ הֵיטֵב, וְאֵין לְךָ רְשׁוּת לְהִסָּמֵךְ עַל דַּעְתֶּךָ.

לשון הקודש

שֶׁמָּא יִמְצָא בּוֹ גֵּרָעוֹן וְיִתְבַּדֶּה, וְיֵאָחֵז בִּדְבָרָיו.

אָמַר רַבִּי בֶּרֶכְיָה, כֵּן רָאִינוּ בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת שֶׁנָּתַן הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אַזְהָרָה לָאָדָם לְהִזָּהֵר מִמֶּנּוּ, אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא הָיָה צָרִיךְ לוֹ, וְהַכֹּל גָּלוּי לְפָנָיו, אֲבָל כְּדֵי לָתֵת אַזְהָרָה לָאָדָם הִצְרַךְ לַעֲשׂוֹת כֵּן.

בָּא וּרְאֵה, שֶׁכָּתוּב (בראשית יח) אֵרְדָה נָא וְאֶרְאֶה הַכְּצַעֲקָתָהּ הַבָּאָה אֵלַי עָשׂוּ כָּלָה. וְכִי לֹא הָיָה גָּלוּי לְפָנָיו, שֶׁהוּא צָרִיךְ לָדַעַת וְלַחְקֹר? אֶלָּא אָמַר רַבִּי בֶּרֶכְיָה, מִכָּאן אַזְהָרָה לְבֵית דִּין שֶׁאֵין לָהֶם לְהִסָּמֵךְ עַל דַּעְתָּם, אֶלָּא יֵשׁ לָהֶם לָדַעַת וְלַחְקֹר וְלִדְרֹשׁ הָעִנְיָן יָפֶה. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (דברים יג) וְדָרַשְׁתָּ וְחָקַרְתָּ וְשָׁאַלְתָּ הֵיטֵב, וְאֵין לְךָ רְשׁוּת לְהִסָּמֵךְ עַל דַּעְתֶּךָ.

עַד דְּהַווּ יָתְבִי, חָמוּ לְרַבִּי אַבָּא דַּהֲוָה אָתֵי. אֲמָרִי מִמָּארֵיהוֹן דְּמַתְנִיתִין אָתֵי. קְרִיבוּ גַּבֵּיהּ, שָׁאִילוּ הַאי שְׁאֵילְתָּא.

אָמַר, כָּךְ פָּסְקוּ מָארֵי דְמַתְנִיתִין, דְּכָל מַה דְּעָבַד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, עָבַד לֵיהּ בְּפִיקּוּדוֹי, עַל יְדָא דְּאָמְצָעִי. אָמַר לְאַרְעָא עֲבִידִי כָּךְ, עָבָדַת כְּמָא דְּאִתְפַּקְּדַת, וְלָא שַׁנְיָא מִינֵּיהּ. אָמַר לְמַיָּא עֲבִידוּ כָּךְ, וַעֲבָדוּ מַיָּא עֲבִידְתְּהוֹן דְּאִתְפַּקְּדוּ, וְלָא שָׁנוּ מִינֵּיהּ. וְכֵן לִרְקִיעָא כָּךְ כִּי הַאי גַּוְונָא.

וְכַד הֲוָה עָבִיד שׁוּם חַד מִנְּהוֹן עֲבִידְתֵּיהּ כְּמָא דְּאִתְפַּקַּד, הֲוָה חָזֵי לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דַּעֲבַד כְּהַהוּא גַּוְונָא דְּפַקֵּיד לֵיהּ, וְהוּא מְשַׁבַּח לֵיהּ הַהוּא עוֹבָדָא. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, **וַיַּרְא** אֱלֹהִים כִּי טוֹב. כְּלוֹמַר וַיַּרְא בְּאוֹתוֹ הַמַּעֲשֶׂה,

לשון הקודש

בְּעוֹד שֶׁהָיוּ יוֹשְׁבִים, רָאוּ אֶת רַבִּי אַבָּא שֶׁהָיָה בָּא. אָמְרוּ, מְבַעֲלֵי הַמִּשְׁנָה הִגִּיעַ. קָרְבוּ אֵלָיו, וְשָׁאֲלוּ אֶת הַשְּׁאֵלָה הַזּוֹ.

אָמַר, כָּךְ פָּסְקוּ בַּעֲלֵי הַמִּשְׁנָה, שֶׁכָּל מַה שֶּׁעָשָׂה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, עָשָׂה אוֹתוֹ בְּמִצְוָתוֹ עַל יְדֵי אֶמְצָעִי. אָמַר לָאָרֶץ עֲשִׂי כָּךְ, וְעָשְׂתָה כְּמוֹ שֶׁהִצְטַוְּתָה וְלֹא שִׁנְתָה מִמֶּנּוּ. אָמַר לַמַּיִם עֲשׂוּ כָּךְ, וְעָשׂוּ הַמַּיִם אֶת הַמַּעֲשֶׂה שֶׁלָּהֶם שֶׁהִצְטַוּוּ וְלֹא שִׁנּוּ מִמֶּנּוּ, וְכָךְ לָרָקִיעַ כָּךְ כְּגוֹן זֶה.

וּכְשֶׁהָיָה עוֹשֶׂה שׁוּם אֶחָד מֵהֶם מַעֲשֶׂהוּ כְּמוֹ שֶׁהִצְטַוָּה, הָיָה רוֹאֶה אוֹתוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁעָשָׂה כְּאוֹתוֹ אֹפֶן שֶׁצִּוָּה אוֹתוֹ, וְהוּא מְשַׁבֵּחַ אֶת אוֹתוֹ הַמַּעֲשֶׂה. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב **וַיַּרְא** אֱלֹהִים כִּי טוֹב, כְּלוֹמַר, **וַיַּרְא** בְּאוֹתוֹ הַמַּעֲשֶׂה שֶׁעָשָׂאוּהוּ כְּמוֹ

שֶׁעֲשָׂאוּהוּ כְּמוֹ שֶׁצִּוָּה. וְהָיָה אוֹמֵר כִּי טוֹב, כְּלוֹמַר, כִּי טוֹב עָשָׂה כְּמָה שֶׁנִּצְטַוָּה. וְזֶהוּ וַיַּרְא אֱלֹהִים כִּי טוֹב. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, כֻּלְּהוּ שַׁפִּיר אֲמָרוּ, וְהַאי מִלָּה שַׁפִּיר מִכּוּלְּהוֹן.

אָמַר רִבִּי בְּרֶכְיָה לְרַבִּי יִצְחָק, אִם כֵּן קַשְׁיָא מִילְתָא דָּא מִכָּל מַה דְּאִיתְּמַר, דְּאִי הָכִי, הֲוָה לֵיהּ לְמֵימָר הַאי קְרָא, וַיַּרְא אֱלֹהִים אֶת כָּל אֲשֶׁר עָשׂוּ וְהִנֵּה טוֹב מְאֹד. מַאי אֶת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה. אָמַר רִבִּי יִצְחָק, שַׁפִּיר קָאָמַרְתְּ.

אָזְלוּ בַּתְרֵיהּ דְּרִ' אַבָּא, אָמְרֵי לֵיהּ הַאי מִלָּה, אָמַר לְהוֹן, שַׁפִּירָא הִיא, וּקְרָא דָּא מְסַיְּיעָא לָן. דִּכְתִיב אֶת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה, בִּכְלַל. וְלֹא נֶאֱמַר אֶת כָּל אֲשֶׁר עָשׂוּ, דְּמַשְׁמַע (עַל) אִלֵּין אֶמְצָעִיִּים דַּעֲבַד, דַּאֲפִיקוּ כָּל מַה דְּאִתְפַּקְּדוּ, וְהָא טַב. וּבְגִינֵיהּ כְּתִיב אֶת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה.

לשון הקודש

שֶׁצִּוָּה, וְהָיָה אוֹמֵר כִּי טוֹב, כְּלוֹמַר כִּי טוֹב עָשָׂה כְּמוֹ שֶׁנִּצְטַוָּה, וְזֶהוּ וַיַּרְא אֱלֹהִים כִּי טוֹב. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, כֻּלָּם אָמְרוּ יָפֶה, וְהַדָּבָר הַזֶּה יָפֶה מִכֻּלָּם.

אָמַר רַבִּי בֶּרֶכְיָה לְרַבִּי יִצְחָק, אִם כֵּן, קָשֶׁה דָּבָר זֶה מִכָּל מַה שֶּׁנֶּאֱמַר, שֶׁאִם כָּךְ, הָיָה לוֹ לוֹמַר פָּסוּק זֶה (בראשית א) וַיַּרְא אֱלֹהִים אֶת כָּל אֲשֶׁר עָשׂוּ וְהִנֵּה טוֹב מְאֹד, מַה זֶּה אֶת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה? אָמַר רַבִּי יִצְחָק, יָפֶה אָמַרְתָּ!

הָלְכוּ אַחֲרֵי רַבִּי אַבָּא. אָמְרוּ לוֹ אֶת הַדָּבָר הַזֶּה. אָמַר לָהֶם, יָפֶה הוּא! וּפָסוּק זֶה מְסַיֵּעַ לָנוּ, שֶׁכָּתוּב אֶת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה – בִּכְלָל, וְלֹא נֶאֱמַר אֶת כָּל אֲשֶׁר עָשׂוּ, שֶׁמַּשְׁמָע (עַל) הָאֶמְצָעִיִּים הַלָּלוּ שֶׁעָשָׂה, שֶׁהוֹצִיאוּ אֶת כָּל מַה שֶּׁנִּצְטַוּוּ, וְהִנֵּה טוֹב,

אָמַר רִבִּי חִיָּיא, וַיַּרְא אֱלֹהִים אֶת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה וְהִנֵּה טוֹב, לְהִיוֹתָם עוֹמְדִים תָּמִיד, בְּאוֹתוֹ קִיּוּם, וּבְאוֹתוֹ הַהֶדְרֵךְ שֶׁעָשָׂהוּ, וְשֶׁלֹּא יִשְׁתַּנּוּ מִדֶּרֶךְ זוֹ לְעוֹלָם.

אָמַר רַב הוּנָא אָמַר רַב, לִשְׁלֹשָׁה קָרָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא שְׁמוֹתָם בְּמַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית, וְאֵלּוּ הֵן: הַשָּׁמַיִם, וְהָאָרֶץ, וְהַמַּיִם. הַשָּׁמַיִם מְנָא לָן, דִּכְתִיב וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לָרָקִיעַ שָׁמָיִם. הָאָרֶץ מְנָא לָן, דִּכְתִיב וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לַיַּבָּשָׁה אֶרֶץ. הַמַּיִם מְנָא לָן, דִּכְתִיב וּלְמִקְוֵה הַמַּיִם קָרָא יַמִּים. וְלָמָּה, לַעֲשׂוֹת בָּהֶם כָּל מְלַאכְתּוֹ.

וּמַה שֶּׁיָּצָא מֵהֶם, הִנִּיחוּ לְאָדָם, לִקְרוֹא לָהֶם שֵׁמוֹת. אָמַר רִבִּי בְּרֶכְיָה, כָּל מַה שֶּׁהוֹצִיאוּ הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ, אָדָם הָרִאשׁוֹן קָרָא לָהֶם שֵׁמוֹת,

לשון הקודש

וּבְגִלְלוֹ כָּתוּב אֶת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה.

אָמַר רַבִּי חִיָּיא, וַיַּרְא אֱלֹהִים אֶת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה וְהִנֵּה טוֹב, לִהְיוֹתָם עוֹמְדִים תָּמִיד, בְּאוֹתוֹ קִיּוּם וּבְאוֹתוֹ הַדֶּרֶךְ שֶׁעָשָׂהוּ, וְשֶׁלֹּא יִשְׁתַּנּוּ מִדֶּרֶךְ זוֹ לְעוֹלָם.

אָמַר רַב הוּנָא אָמַר רַב, לִשְׁלֹשָׁה קָרָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שְׁמוֹתָם בְּמַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית, וְאֵלּוּ הֵן: הַשָּׁמַיִם, וְהָאָרֶץ, וְהַמַּיִם. הַשָּׁמַיִם מִנַּיִן לָנוּ? שֶׁכָּתוּב (שם) וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לָרָקִיעַ שָׁמָיִם. הָאָרֶץ מִנַּיִן לָנוּ? שֶׁכָּתוּב (שם) וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לַיַּבָּשָׁה אֶרֶץ. הַמַּיִם מִנַּיִן לָנוּ? שֶׁכָּתוּב (שם) וּלְמִקְוֵה הַמַּיִם קָרָא יַמִּים. וְלָמָּה? לַעֲשׂוֹת בָּהֶם כָּל מְלַאכְתּוֹ.

וּמַה שֶּׁיָּצָא מֵהֶם הִנִּיחוּ לָאָדָם לִקְרֹא לָהֶם שֵׁמוֹת. אָמַר רַבִּי בֶּרֶכְיָה, כָּל מַה

שֶׁנֶּאֱמַר וַיִּקְרָא הָאָדָם שֵׁמוֹת לְכָל הַבְּהֵמָה וּלְעוֹף הַשָּׁמַיִם וּלְכָל חַיַּת הַשָּׂדֶה.

פָּרָשָׁתָא ג'. וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים תַּדְשֵׁא הָאָרֶץ דֶּשֶׁא עֵשֶׂב מַזְרִיעַ זֶרַע עֵץ פְּרִי עוֹשֶׂה פְּרִי לְמִינוֹ. רַבִּי יִצְחָק פָּתַח, (שה"ש ד טז) עוּרִי צָפוֹן וּבוֹאִי תֵימָן הָפִיחִי גַּנִּי יִזְּלוּ בְשָׂמָיו יָבֹא דוֹדִי לְגַנּוֹ וְיֹאכַל פְּרִי מְגָדָיו. רַבִּי אַבָּהוּ אָמַר, כַּמָּה יֵשׁ לְאָדָם לְהַרְהֵר בְּמַעֲשָׂיו, וְלִפְקוֹד אוֹתָם בְּכָל יוֹם, הוֹאִיל וְנָתַן בּוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא נְשָׁמָה טְהוֹרָה, לָדַעַת וּלְהַבִּיר לְבוֹרְאוֹ, וּלְהִסְתַּכֵּל בְּנִפְלְאוֹתָיו שֶׁהוּא עוֹשֶׂה בְּכָל יוֹם וָיוֹם.

וְתָאנָא, אָמַר רַבִּי יִצְחָק, אַרְבַּע רוּחוֹת מְנַשְּׁבוֹת בְּכָל יוֹם, מֵאַרְבַּע רוּחוֹת הָעוֹלָם. רוּחַ מִזְרָח מְנַשֶּׁבֶת מֵהַבֹּקֶר וְעַד חֲצִי הַיּוֹם. וְנָפְקֵי עַמִּיהּ

לשון הקודש

שֶׁהוֹצִיאוּ הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ, אָדָם הָרִאשׁוֹן קָרָא לָהֶם שֵׁמוֹת, שֶׁנֶּאֱמַר (שם ב) וַיִּקְרָא הָאָדָם שֵׁמוֹת לְכָל הַבְּהֵמָה וּלְעוֹף הַשָּׁמַיִם וּלְכָל חַיַּת הַשָּׂדֶה.

פָּרָשָׁה ג'. (שם א) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים תַּדְשֵׁא הָאָרֶץ דֶּשֶׁא עֵשֶׂב מַזְרִיעַ זֶרַע עֵץ פְּרִי עֹשֶׂה פְּרִי לְמִינוֹ. רַבִּי יִצְחָק פָּתַח, (שיר ד) עוּרִי צָפוֹן וּבוֹאִי תֵימָן הָפִיחִי גַּנִּי יִזְּלוּ בְשָׂמָיו יָבֹא דוֹדִי לְגַנּוֹ וְיֹאכַל פְּרִי מְגָדָיו. רַבִּי אַבָּהוּ אָמַר, כַּמָּה יֵשׁ לְאָדָם לְהַרְהֵר בְּמַעֲשָׂיו וְלִפְקֹד אוֹתָם בְּכָל יוֹם, הוֹאִיל וְנָתַן בּוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא נְשָׁמָה טְהוֹרָה לָדַעַת וּלְהַבִּיר לְבוֹרְאוֹ, וּלְהִסְתַּכֵּל בְּנִפְלְאוֹתָיו שֶׁהוּא עוֹשֶׂה בְּכָל יוֹם וָיוֹם.

וְשָׁנִינוּ, אָמַר רַבִּי יִצְחָק, אַרְבַּע רוּחוֹת מְנַשְּׁבוֹת בְּכָל יוֹם מֵאַרְבַּע רוּחוֹת הָעוֹלָם.

מֵהַהוּא אוֹצָר הַחָכְמָה. דִּתְנַן, אוֹצָר יֵשׁ לְמַעְלָה בְּשַׁעֲרֵי מְזָרָח, וְחָכְמָה שְׁמוֹ. וְיֵשׁ בּוֹ שְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים וְשִׁבְעִים וְחָמֵשׁ רוּחִין דְּאַסְוָותָא לְעָלְמָא.

וְהַיְינוּ דִּתְנַן בְּמַתְנִיתָא דְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר, (דְּאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר מַאי) דִּכְתִיב, (ש"ב כג ד) בֹּקֶר לֹא עָבוֹת, כְּלוֹמַר כְּשֶׁהוּא בֹּקֶר, מַאן דְּאִית לֵיהּ מַרְעִין וַחֲלָיִים, אֵינוֹ נִלְכָּד בְּעָבוֹת.

וּבְגִין דָּא אָמַר רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי, יֵשׁ מַלְאָךְ מְמוּנֶּה, מֵהַבֹּקֶר וְעַד חֲצִי הַיּוֹם, בְּהַהוּא רוּחָא דְּאָתֵי מִמְּזָרָח, וּמִיכָאֵל שְׁמוֹ, שֶׁהוּא מְמוּנֶּה לְצַד מְזָרָח. וְאָמַר רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי הוּא מִיכָאֵל, דִּכְתִיב בֵּיהּ (שמות לב לד) הִנֵּה מַלְאָכִי יֵלֵךְ לְפָנֶיךָ. בְּאַשְׁגָּחוּתָא תִּשְׁכַּח, מִיכָאֵל מַלְאָכִי. וְדָא הוּא דְּאָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְמֹשֶׁה, הִנֵּה מַלְאָכִי יֵלֵךְ

לשון הקודש

רוּחַ מְזָרָח מְנַשֶּׁבֶת מֵהַבֹּקֶר וְעַד חֲצִי הַיּוֹם, וְיוֹצְאִים עִמָּהּ מֵאוֹצַר הַחָכְמָה הַהוּא. שֶׁשָּׁנִינוּ, אוֹצָר יֵשׁ לְמַעְלָה בְּשַׁעֲרֵי הַמִּזְרָח וְחָכְמָה שְׁמוֹ, וְיֵשׁ בּוֹ שְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים וְשִׁבְעִים וְחָמֵשׁ רוּחוֹת שֶׁל רְפוּאָה לָעוֹלָם.

וְהַיְינוּ שֶׁשָּׁנִינוּ בַּמִּשְׁנָה שֶׁל רַבִּי אֱלִיעֶזֶר, (שֶׁאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, מַהוּ) מַה שֶּׁכָּתוּב בֹּקֶר לֹא עָבוֹת, כְּלוֹמַר, כְּשֶׁהוּא בֹּקֶר, מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ מַחֲלוֹת וַחֲלָיִים, אֵינוֹ נִלְכָּד בְּעָבוֹת.

וּמִשּׁוּם כָּךְ אָמַר רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי, יֵשׁ מַלְאָךְ מְמֻנֶּה מֵהַבֹּקֶר וְעַד חֲצִי הַיּוֹם בְּאוֹתָהּ רוּחַ שֶׁבָּאָה מִמִּזְרָח, וּמִיכָאֵל שְׁמוֹ, שֶׁהוּא מְמֻנֶּה לְצַד מִזְרָח. וְאָמַר רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי, הוּא מִיכָאֵל, שֶׁכָּתוּב בּוֹ הִנֵּה מַלְאָכִי יֵלֵךְ לְפָנֶיךָ. בְּהַשְׁגָּחָה תִּמְצָא, מִיכָאֵל – מַלְאָכִי, וְזֶהוּ שֶׁאָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְמֹשֶׁה הִנֵּה מַלְאָכִי

לְפָנֶיךָ. כְּלוֹמַר, הִנֵּה מִיכָאֵל יֵלֵךְ לְפָנֶיךָ.

וְתָאנָא, כְּשֶׁרוּחַ מִזְרָח מִתְעוֹרֶרֶת לָצֵאת לָעוֹלָם, מַאן דְּאָזִיל בְּאוֹרְחָא, וְיַכְוִין רוּחֵיהּ לְהַאי עִנְיָנָא. כָּל בִּרְכָתָא דְּבָרְכִין (דף יז ע"ב) לֵיהּ, מִתְקַיְּימָא בְּהַהִיא שַׁעֲתָא. וְיֵהֵא חָדֵי כָּל הַהוּא יוֹמָא.

רוּחַ מַעֲרָב, מְנַשֶּׁבֶת מֵחֲצִי הַיּוֹם עַד הַלַּיְלָה, וְנָפְקֵי עִמֵּיהּ מֵאוֹצַר מַעְיָן, אַרְבַּע מְאָה וְשִׁתִּין וְחָמֵשׁ רוּחִין, לְאַפְרָחָא עִשְׂבִים וְאִילָנִים וְיבוּלִים. וְתָאנָא, מַלְאָךְ מְמוּנֶּה מֵחֲצִי הַיּוֹם עַד הַלַּיְלָה, וּרְפָאֵל שְׁמֵיהּ, וְהוּא מְמוּנֶּה לְצַד מַעֲרָב.

אָמַר רִבִּי יוֹסִי בֶּן פַּזִּי, אִם כֵּן קוּשְׁיָא אִיכָּא הָכָא, דְּהָא תָּנֵינָן מַלְאָךְ הַמְמוּנֶּה עַל הָרְפוּאָה, רְפָאֵל שְׁמוֹ, וְאָמַרְתְּ דְּאַסְוָותָא אָתֵי מִמִּזְרָח, וּמִיכָאֵל מְמוּנֶּה עָלָיו.

לשון הקודש

יֵלֵךְ לְפָנֶיךָ, כְּלוֹמַר, הִנֵּה מִיכָאֵל יֵלֵךְ לְפָנֶיךָ.

וְשָׁנִינוּ, כְּשֶׁרוּחַ מִזְרָח מִתְעוֹרֶרֶת לָצֵאת לָעוֹלָם, מִי שֶׁהוֹלֵךְ בַּדֶּרֶךְ וְיכַוֵּן רוּחוֹ לָעִנְיָן הַזֶּה, כָּל בְּרָכָה שֶׁמְּבָרְכִים אוֹתוֹ, מִתְקַיֶּמֶת בַּשָּׁעָה הַהִיא, וְיִהְיֶה שָׂמֵחַ כָּל אוֹתוֹ הַיּוֹם.

רוּחַ מַעֲרָב מְנַשֶּׁבֶת מֵחֲצִי הַיּוֹם עַד הַלַּיְלָה, וְיוֹצְאִים עִמָּהּ מֵאוֹצַר מַעְיָן אַרְבַּע מֵאוֹת וְשִׁשִּׁים וְחָמֵשׁ רוּחוֹת לְהַפְרִיחַ עֲשָׂבִים וְאִילָנוֹת וְיבוּלִים. וְלָמַדְנוּ, מַלְאָךְ מְמֻנֶּה מֵחֲצִי הַיּוֹם עַד הַלַּיְלָה, וּרְפָאֵל שְׁמוֹ, וְהוּא מְמֻנֶּה לְצַד מַעֲרָב.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי בֶּן פַּזִּי, אִם כֵּן, קָשְׁיָא יֵשׁ כָּאן, שֶׁהֲרֵי שָׁנִינוּ, הַמַּלְאָךְ הַמְמֻנֶּה עַל הָרְפוּאָה רְפָאֵל שְׁמוֹ, וְאָמַרְתָּ שֶׁהָרְפוּאָה

תָּא שְׁמַע, אָמַר רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי, כָּל עוֹבָדוֹהִי דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא גַּבֵּי בְּנֵי נָשָׁא, מְטוּל דְּיִשְׁתְּמוֹדְעוּן לֵיהּ, דְּהוּא מָחֵי, וְהוּא מַסֵּי, וְלָא יַשְׁוִין בְּנֵי נָשָׁא לְבַיְיהוּ לְמַלְאָכָא, וְלָא לְרַבְרְבָנָא. וּבְגִין כָּךְ מַחֲלִיף עִידָּנִין וְזִמְנִין, דְּלָא יֵימְרוּן מַלְאָכָא פְּלוּנִי עֲבַד לֵיהּ הַאי, אֶלָּא כּוּלָּא בִּידֵיהּ.

וּלְפִיכָךְ מַחֲלִיף רוּחִין, עַד דְּיִצְלוּ קַמֵּיהּ, וְיִתּוּבוּן. וּכְדֵין פָּקִיד לְאַסְוָותָא לְמִשְׁרֵי עֲלוֹהִי, וְהַהוּא מַלְאָכָא דְּאִתְפַּקַּד עַל אַסְוָותָא, עָבִיד מַה דְּאִתְפַּקַּד, מֵרְעוּתֵיהּ דְּמָרֵיהּ.

וְתָא חֲזֵי, רַחֲמָנוּתָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּלָא מָחֵי לְבַר נָשׁ, עַד דְּסָלְקֵי עוֹבָדוֹהִי בְּמַתְקְלָא בְּבֵי דִינָא דִּלְעֵילָּא, וְהַהוּא דְּאִתְמַנֵּי עַל דִּינָא הוּא מִיכָאֵל. וְרַחֲמָנוּתָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא,

לשון הקודש

בָּאָה מִמִּזְרָח, וּמִיכָאֵל הַמְמֻנֶּה עָלֶיהָ?

בָּא תִּשְׁמַע, אָמַר רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי, כָּל מַעֲשֵׂי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לִבְנֵי אָדָם כְּדֵי שֶׁיַּכִּירוּ אוֹתוֹ שֶׁהוּא מַכֶּה וְהוּא מְרַפֵּא, וְלֹא יָשִׂימוּ אֲנָשִׁים לְבָם לְמַלְאָךְ וְלֹא לְגָדוֹל, וּמִשּׁוּם כָּךְ מַחֲלִיף עִדָּנִים וּזְמַנִּים, שֶׁלֹּא יֹאמְרוּ מַלְאָךְ פְּלוֹנִי עָשָׂה לוֹ אֶת זֶה, אֶלָּא הַכֹּל בְּיָדוֹ.

וּלְפִיכָךְ מַחֲלִיף רוּחוֹת, עַד שֶׁיִּתְפַּלְּלוּ לְפָנָיו וְיָשׁוּבוּ, וְאָז יִפְקֹד אֶת הָרְפוּאָה לִשְׁרוֹת עָלָיו, וְאוֹתוֹ מַלְאָךְ שֶׁנִּפְקָד עַל הָרְפוּאָה, עוֹשֶׂה מַה שֶּׁנִּצְטַוָּה מֵרְצוֹן אֲדוֹנָיו.

וּבָא רְאֵה אֶת רַחֲמָנוּתוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, שֶׁלֹּא מַכֶּה אֶת הָאָדָם עַד שֶׁיַּעֲלֶה אֶת מַעֲשָׂיו בְּמִשְׁקָל בְּבֵית הַדִּין שֶׁלְּמַעְלָה, וְהַהוּא שֶׁהִתְמַנָּה עַל הַדִּין, הוּא מִיכָאֵל. וְרַחֲמָנוּתוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא,

דְּאַף עַל גַּב דִּבְגִינֵיהּ מָטָא לֵיהּ דִּינָא בְּיָדֵיהּ, בְּדִינָא. מַמְטֵי לֵיהּ רוּחָא דְּאַסְוָותָא בְּכָל יוֹמָא, עַד דְּיִכְשַׁר אֱינַשׁ עוֹבָדוֹהִי, וְיִתּוּב מִנַּיְיהוּ קַמֵּי מָאֲרֵיהּ, וּכְדֵין מְשַׁדַּר לֵיהּ אַסְוָותָא עַל יְדוֹהִי דְּהַהוּא שְׁלִיחָא דִּמְמַנָּא עֲלוֹהִי.

רוּחַ דָּרוֹם מְנַשֶּׁבֶת מֵרֵישָׁא דְּלֵילְיָא עַד פַּלְגוּת לֵילְיָא, וְנָפְקוּ עִמֵּיהּ מַהַהוּא אוּצַר הַחֶמְדָּה, מָאתָן וְשִׁבְעִין וְחָמֵשׁ רוּחִין, לְדַשְׁנָא אַרְעָא, וּלְחַמְמָא קְרִירוּתָא. וּמַלְאַךְ מְמוּנֶּה עָלָיו, וְאוּרִיאֵל שְׁמֵיהּ, וְהוּא מְמוּנֶּה לְצַד דָּרוֹם, בְּהַהוּא רוּחָא. וְהַהוּא רוּחָא כַּבְדָא עַל בְּנֵי מַרְעִין, וְדָחֲקִין בֵּיהּ, וְהוּא טַב לְעָלְמָא. וְתָאנָא, בְּהַהוּא זִמְנָא דָּיְינִין לְחַיָּיבַיָּא בְּנוּרָא דְּגֵיהִנֹּם, וְכָל עָלְמָא שָׁכְבִין, וְהוֹזִים בְּשֵׁינְתָא, וְלֵית מַאן דִּמְצַלֵּי עֲלֵיהוֹן.

לשון הקודש

שֶׁאַף עַל גַּב שֶׁבִּגְלָלוֹ מַגִּיעַ לוֹ דִּין בְּיָדוֹ בְּדִין, מַגִּיעַ לוֹ רוּחַ שֶׁל רְפוּאָה בְּכָל יוֹם, עַד שֶׁיַּכְשִׁיר אָדָם אֶת מַעֲשָׂיו וְיָשׁוּב מֵהֶם לִפְנֵי רִבּוֹנוֹ, וְאָז מְשַׁדֵּר לוֹ רְפוּאָה עַל יְדֵי אוֹתוֹ הַשָּׁלִיחַ שֶׁמְּמֻנֶּה עָלָיו.

רוּחַ דָּרוֹם מְנַשֶּׁבֶת מֵרֵאשִׁית הַלַּיְלָה עַד חֲצִי הַלַּיְלָה, וְיוֹצְאִים עִמָּהּ מֵאוֹצַר הַחֶמְדָּה הַהוּא מָאתַיִם וְשִׁבְעִים וְחָמֵשׁ רוּחוֹת, לְדַשֵּׁן אֶת הָאָרֶץ וּלְחַמֵּם אֶת הַקֹּר, וּמַלְאָךְ מְמֻנֶּה עָלָיו, וְאוּרִיאֵל שְׁמוֹ, וְהוּא מְמֻנֶּה לְצַד דָּרוֹם בָּרוּחַ הַהִיא, וְאוֹתָהּ רוּחַ כְּבֵדָה עַל הַחוֹלִים וְדוֹחֲקִים בּוֹ, וְהוּא טוֹב לָעוֹלָם. וְלָמַדְנוּ, בְּאוֹתוֹ זְמַן דָּנִים אֶת הָרְשָׁעִים בְּאֵשׁ הַגֵּיהִנֹּם, וְכָל הָעוֹלִים שׁוֹכְבִים וְהוֹזִים בַּשֵּׁנָה, וְאֵין מִי שֶׁמִּתְפַּלֵּל עֲלֵיהֶם.

רוּחַ צָפוֹן מְנַשֶּׁבֶת מֵחֲצִי הַלַּיְלָה עַד הַבֹּקֶר.
וְתָאנָא, תְּלַת מְאָה אַלְפִין רוּחִין וְעִלְעוּלִין אַתְיָין עִמֵּיהּ, וְהוּא קָשֶׁה מִכֻּלְהוֹן לְכוֹלָּא. וְטַב לִבְנֵי מַרְעִין, מִסְּגִיאוּת קְרִירוּתָא לַחֲמִימוּתָא סַגְיָא דִּי בְהוֹן.

וְתָאנָא, אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחָאי בֵּיהּ שַׁעֲתָא, נָפַק קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מֵאִינוּן עָלְמִין סַגִּיאִין דִּכְסִיף בְּהוּ, וְאָתֵי לְאִשְׁתַּעְשָׁעָא עִם צַדִּיקַיָּא בְּגִנְתָּא דְעֵדֶן, וְכַל פָּרוֹזָא פָּרֵיז קָדָמוֹהִי, וַאֲמַר, (שה"ש ד טז) **עוּרִי צָפוֹן וּבוֹאִי תֵימָן. כְּלוֹמַר עוּרִי רוּחַ צָפוֹן, וְאִיתְעַר לְמֵיתֵי לְעָלְמָא וְלַאֲפָחָא בְּבוּסְמַיָּא דְעֵדֶן. הָדָא הוּא דִּכְתִיב, הָפִיחִי גַּנִּי יִזְלוּ בְשָׂמָיו.**

דְּתָאנָא בְּזִמַּן שֶׁרוּחַ צָפוֹן מְנַשֶּׁבֶת בַּחֲצִי הַלַּיְלָה, וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא נִכְנָס בַּגַּן עֵדֶן, כָּל

לשון הקודש

רוּחַ צָפוֹן מְנַשֶּׁבֶת מֵחֲצִי הַלַּיְלָה עַד הַבֹּקֶר. וְלָמַדְנוּ, שְׁלֹשׁ מֵאוֹת אֶלֶף רוּחוֹת וּסְעָרוֹת בָּאִים עִמָּהּ, וְהִיא קָשָׁה מִכֻּלָּם לַכֹּל, וְטוֹב לַחוֹלִים מֵרֹב הַקֹּר שֶׁלָּהֶם, בַּעֲבוּר הַחֹם הָרַב שֶׁבָּהֶם.

וְלָמַדְנוּ, אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחַאי, בְּאוֹתָהּ שָׁעָה יוֹצֵא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מֵאוֹתָם עוֹלָמוֹת רַבִּים שֶׁכּוֹסֵף בָּהֶם, וּבָא לְהִשְׁתַּעֲשֵׁעַ עִם הַצַּדִּיקִים בְּגַן עֵדֶן, וְקוֹל הַכָּרוֹז מַכְרִיז לְפָנָיו וְאוֹמֵר: עוּרִי צָפוֹן וּבוֹאִי תֵימָן. כְּלוֹמַר, עוּרִי רוּחַ צָפוֹן וְהִתְעוֹרְרִי לָבֹא לָעוֹלָם וּלְהָפִיחַ בַּבְּשָׂמִים שֶׁל הָעֵדֶן. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שיר ד) הָפִיחִי גַּנִּי יִזְלוּ בְשָׂמָיו.

שֶׁלָּמַדְנוּ, בִּזְמַן שֶׁרוּחַ צָפוֹן מְנַשֶּׁבֶת בַּחֲצִי הַלַּיְלָה וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא נִכְנָס

הַבְּשָׂמִים, וְכָל הָאֵילָנוֹת שֶׁבְּגַן עֵדֶן, עוֹלִים רֵיחָם, וּמְזַמְּרִים לְפָנָיו. דִּכְתִיב, (רה"א טז לג) אָז יְרַנְּנוּ עֲצֵי הַיָּעַר מִלִּפְנֵי ה'. אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן הַאי יַעַר, כְּמָה דְאַתְּ אָמֵר (שה"ש ה א) אָכַלְתִּי יַעָרִי עִם דִּבְשִׁי.

וְכָל הַצַּדִּיקִים כֻּלָּם נֶהֱנִין מִזִּיו אַסְפַּקְלַרְיָא שֶׁל מַעֲלָה, וְנִיזּוֹנִין מִמֶּנּוּ, וּמְזַמְּרִין לִפְנֵי יוֹצְרָם בְּגַן עֵדֶן. הָדָא הוּא דִּכְתִיב, (שה"ש ד טז) יָבֹא דוֹדִי לְגַנּוֹ וְיֹאכַל פְּרִי מִגְדָּיו. אָמַר רִבִּי מְנַחֵם, מַאי יֹאכַל, סָלְקָא דַּעְתִּין דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יֹאכַל. לָאו הָכִי, אֶלָּא כְּמַאן דְּאָמַר יֵיתֵי שׁוּלְטָנָא דְּבִיתָא וְיֹאכַל אוּשְׁפִּיזָא, כָּךְ כְּתִיב יָבֹא דוֹדִי לְגַנּוֹ, כְּלוֹמַר, כְּשֶׁיָּבֹא דוֹדִי לְגַנּוֹ, יֹאכַל הַמַּמְתִּין לוֹ. וְאֵיזֶהוּ, פְּרִי מִגְדָּיו. הֵם הַצַּדִּיקִים, שֶׁהֵם פְּרִי מִגְדָּיו שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא.

לשון הקודש

בְּגַן עֵדֶן, כָּל הַבְּשָׂמִים וְכָל הָאִילָנוֹת שֶׁבְּגַן עֵדֶן עוֹלִים רֵיחָם וּמְזַמְּרִים לְפָנָיו, שֶׁכָּתוּב אָז יְרַנְּנוּ עֲצֵי הַיָּעַר מִלִּפְנֵי ה'. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, הַיַּעַר הַזֶּה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שם ה) אָכַלְתִּי יַעָרִי עִם דִּבְשִׁי.

וְכָל הַצַּדִּיקִים כֻּלָּם נֶהֱנִים מִזִּיו אַסְפַּקְלַרְיָה שֶׁל מַעְלָה וְנִזּוֹנִים מִמֶּנּוּ, וּמְזַמְּרִים לִפְנֵי יוֹצְרָם בְּגַן עֵדֶן. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שם ד) יָבֹא דוֹדִי לְגַנּוֹ וְיֹאכַל פְּרִי מִגְדָּיו. אָמַר רַבִּי מְנַחֵם, מַה זֶּה יֹאכַל? הַיַּעֲלֶה עַל דַּעְתְּךָ שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יֹאכַל? לֹא כָּךְ! אֶלָּא כְּמִי שֶׁאוֹמֵר, יָבֹא שַׁלִּיט הַבַּיִת – וְיֹאכַל הָאוֹרֵחַ. כָּךְ כָּתוּב יָבֹא דוֹדִי לְגַנּוֹ, כְּלוֹמַר, כְּשֶׁיָּבֹא דוֹדִי לְגַנּוֹ, יֹאכַל הַמַּמְתִּין לוֹ, וְאֵיזֶהוּ פְּרִי מִגְדָּיו? הֵם הַצַּדִּיקִים, שֶׁהֵם פְּרִי מִגְדָּיו שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא.

תָּנוּ רַבָּנָן, כְּשֶׁמַּתְחִיל רוּחַ צָפוֹן לְנַשֵּׁב, כָּל הַשָּׁמַיִם, וְכָל הָרְקִיעִים, וְחַיּוֹת הַקֹּדֶשׁ, וְהָאוֹפַנִּים, וְכָל צְבָא הַשָּׁמַיִם, כֻּלָּם מִזְדַּעְזְעִים וּמִתְחַלְחֲלִים, וּפוֹצְחִים רִנָּה וְשִׁבְחָה, לְמִי שֶׁאָמַר וְהָיָה הָעוֹלָם, עַד שֶׁנִּכְנַס עִם הַצַּדִּיקִים בְּגַן עֵדֶן, וְזֶהוּ בַּחֲצוֹת הַלַּיְלָה.

אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב, הַאי מַאן דְּנִשְׁמָתָא קַדִּישָׁא אִית בֵּיהּ, וּשְׁמַע קָל תַּרְנְגוֹלָא קָרֵי בְּפַלְגוּת לֵילְיָא, דַּאֲמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב, בְּפַלְגוּת לֵילְיָא, כַּד עָיֵיל קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּגִנְתָּא דְּעֵדֶן, זִיקָא דְּאֶשָּׁא נָפִיק מִבֵּין גַּלְגַּלֵּי חֵיוָתָא, וְאָזִיל בְּכָל עָלְמָא, וְנוֹגֵעַ תְּחוֹת גַּדְפּוֹהִי דְּתַרְנְגוֹלָא, וּבְהַהִיא שַׁעֲתָא, בִּדְחִילוּ מַקִּישׁ גַּדְפּוֹי דָּא עִם דָּא, וְקָאֲרֵי, וְדָא הוּא בְּפַלְגוּת לֵילְיָא.

לשון הקודש

שָׁנוּ רַבּוֹתֵינוּ, כְּשֶׁמַּתְחִילָה רוּחַ צָפוֹן לְנַשֵּׁב, כָּל הַשָּׁמַיִם וְכָל הָרְקִיעִים וְחַיּוֹת הַקֹּדֶשׁ וְהָאוֹפַנִּים וְכָל צְבָא הַשָּׁמַיִם, כֻּלָּם מִזְדַּעְזְעִים וּמִתְחַלְחֲלִים, וּפוֹצְחִים רִנָּה וּשְׁבָחָה לְמִי שֶׁאָמַר וְהָיָה הָעוֹלָם, עַד שֶׁנִּכְנָס עִם הַצַּדִּיקִים בְּגַן עֵדֶן. וְזֶהוּ בַּחֲצוֹת הַלַּיְלָה.

אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב, מִי שֶׁנִּשְׁמָה קְדוֹשָׁה יֶשׁ בּוֹ, וְשׁוֹמֵעַ קוֹל הַתַּרְנְגוֹל קוֹרֵא בַּחֲצוֹת הַלַּיְלָה, שֶׁאָמַר רַב יְהוּדָה, בַּחֲצוֹת הַלַּיְלָה, כְּשֶׁנִּכְנָס הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּגַן עֵדֶן, זִיק שֶׁל אֵישׁ יוֹצֵא מִבֵּין גַּלְגַּלֵּי הַחַיּוֹת וְהוֹלֵךְ בְּכָל הָעוֹלָם וְנוֹגֵעַ תַּחַת כַּנְפֵי הַתַּרְנְגוֹל, וּבְאוֹתָהּ הַשָּׁעָה, בְּיִרְאָה מַקִּישׁ אֶת כְּנָפָיו זוֹ עִם זוֹ וְקוֹרֵא, וְזֶהוּ בַּחֲצוֹת הַלַּיְלָה.

וּמָאן דְּאִית לֵיהּ סוּכְלְתָנוּ בְּלִבּוֹי, וְיִתְעַר וְיקוּם לְאִתְעַסְּקָא בְּאוֹרַיְיתָא, אָזִיל קָלֵיהּ וְאִשְׁתְּמַע בְּגִנְתָא דְעֵדֶן, וְאַצִּית קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וְצַדִּיקַיָּא אָמְרִין לֵיהּ, מָארֵי עָלְמָא. מָאן הוּא דָּא. וְהוּא אָתֵיב וַאֲמַר פְּלָנְיָא, וְנִשְׁמָתָא קַדִּישָׁא דְּאִית בֵּיהּ, לָעֵי בְּאוֹרַיְיתָא, אֲצִיתוּ כּוּלְכוּ, דְּהַאי נִיחָא קֳדָמַאי, מִכָּל שִׁירָתָא וְתוּשְׁבַּחְתָּא, דְּאָמְרִין לְעֵילָּא.

חֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (שה"ש ח יג) הַיּוֹשֶׁבֶת בַּגַּנִּים. כְּלוֹמַר, נִשְׁמָתָא קַדִּישָׁא דְּאַתְּ יָתְבָא בְּהַהוּא עָלְמָא, בֵּין גִּנּוּתָא וְטִנּוּפָא, וְאַתְּ עָסְקַת בְּאוֹרַיְיתָא. בְּשַׁעֲתָא דָּא, חֲבֵרִים מַקְשִׁיבִים לְקוֹלֵךְ, שֶׁהוּא עָרֵב. וְהוֹאִיל וְכֵן, הַשְׁמִיעִי וְהָרִימִי קוֹלֵךְ בְּתוֹרָתִי, וְאֶתֵּן לָךְ שְׂכַר חֶסֶד בָּעוֹלָם הַבָּא.

אָמַר רִבִּי תַּנְחוּם, בֹּא וּרְאֵה, דָּוִד הֲוָה יָדַע הַהִיא שַׁעֲתָא. דְּתָנָן, כִּנּוֹר הָיָה תָּלוּי לְמַעְלָה

לשון הקודש

וּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ הַשֶּׂכֶל בְּלִבּוֹ וְיִתְעוֹרֵר וְיָקוּם לְהִתְעַסֵּק בַּתּוֹרָה, הוֹלֵךְ קוֹלוֹ וְנִשְׁמָע בְּגַן עֵדֶן, וּמַקְשִׁיב הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וְהַצַּדִּיקִים אוֹמְרִים לוֹ: רִבּוֹן הָעוֹלָם, מִי הוּא זֶה? וְהוּא מֵשִׁיב וְאוֹמֵר: פְּלוֹנִי וְהַנְּשָׁמָה הַקְּדוֹשָׁה שֶׁיֵּשׁ בּוֹ עוֹסֵק בַּתּוֹרָה, הַקְשִׁיבוּ כֻּלְּכֶם, שֶׁזֶּה נוֹחַ לְפָנַי מִכָּל שִׁירָה וְתִשְׁבַּחַת שֶׁאוֹמְרִים לְמַעְלָה.

זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שם ד) הַיּוֹשֶׁבֶת בַּגַּנִּים. כְּלוֹמַר, נְשָׁמָה קְדוֹשָׁה שֶׁאַתְּ יוֹשֶׁבֶת בָּעוֹלָם הַהוּא בֵּין גְּנוּת וְטִנּוּף, וְאַתְּ עוֹסֶקֶת בַּתּוֹרָה – בַּשָּׁעָה הַזּוֹ הַחֲבֵרִים מַקְשִׁיבִים לְקוֹלֵךְ, שֶׁהוּא עָרֵב. וְהוֹאִיל וְכֵן, הַשְׁמִיעִי וְהָרִימִי קוֹלֵךְ בְּתוֹרָתִי, וְאֶתֵּן לָךְ שְׂכַר חֶסֶד בָּעוֹלָם הַבָּא.

אָמַר רַבִּי תַּנְחוּם, בֹּא וּרְאֵה, דָּוִד הָיָה

מִמִּטָּתוֹ שֶׁל דָּוִד, וּכְשֶׁהָיָה חֲצוֹת לַיְלָה, רוּחַ צְפוֹנִית בָּאָה וּמְנַשֶּׁבֶת בּוֹ, וּמִיָּד הָיָה קָם וּמִתְגַּבֵּר בְּשִׁירוֹת וְתִשְׁבָּחוֹת. דִּכְתִיב (תהלים נז ט) עוּרָה כְבוֹדִי עוּרָה הַנֵּבֶל וְכִנּוֹר אָעִירָה שָׁחַר.

אָמַר רִבִּי זֵירָא, מְנָא לָן דְּרוּחַ צְפוֹנִית מְנַשֶּׁבֶת בַּכִּנּוֹר. אָמַר רִבִּי יִצְחָק, מֵהָכָא, כְּתִיב הָכָא עוּרָה כְבוֹדִי, וּכְתִיב הָתָם (שה"ש ד טז) עוּרִי צָפוֹן. מַה לְהַלָּן צָפוֹן, אַף כָּאן צָפוֹן. וַהֲווֹ צַיְיתִין לֵיהּ בְּכָל לֵילְיָא, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְכָל צַדִּיקַיָּא דִּי בְּגִנְתָּא דְּעֵדֶן, וְזֶה הוּא בַּחֲצִי הַלַּיְלָה.

תָּנוּ רַבָּנָן, עָשָׂה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא גַּן עֵדֶן לְמַטָּה בָּאָרֶץ, וְהוּא מְכֻוָּון כְּנֶגֶד כִּסֵּא הַכָּבוֹד, וּפָרוֹכֶת, הַקֶּרַח הַנּוֹרָא. וְתָאנָא, מָקוֹם יָדוּעַ יֵשׁ עָלָיו, אֲשֶׁר לֹא שָׁלְטָא בּוֹ עֵין נָבִיא לְרָאוֹת, לֹא

לשון הקודש

מַבִּיר אוֹתָהּ הַשָּׁעָה, שֶׁשָּׁנִינוּ, כִּנּוֹר הָיָה תָּלוּי לְמַעְלָה מִמִּטָּתוֹ שֶׁל דָּוִד, וּכְשֶׁהָיָה חֲצוֹת הַלַּיְלָה, רוּחַ צְפוֹנִית בָּאָה וּמְנַשֶּׁבֶת בּוֹ, וּמִיָּד הָיָה קָם וּמִתְגַּבֵּר בְּשִׁירוֹת וְתִשְׁבָּחוֹת, שֶׁכָּתוּב (תהלים נז) עוּרָה כְבוֹדִי עוּרָה הַנֵּבֶל וְכִנּוֹר אָעִירָה שָׁחַר.

אָמַר רַבִּי זֵירָא, מִנַּיִן לָנוּ שֶׁרוּחַ צְפוֹנִית מְנַשֶּׁבֶת בְּכִנּוֹר? אָמַר רַב יִצְחָק, מִכָּאן – כָּתוּב כָּאן עוּרָה כְבוֹדִי, וְכָתוּב שָׁם עוּרִי צָפוֹן. מַה לְהַלָּן צָפוֹן, אַף כָּאן צָפוֹן. וְהָיוּ מַקְשִׁיבִים לוֹ בְּכָל לַיְלָה חֲצוֹת הַלַּיְלָה רוּחַ צְפוֹנִית בָּאָה וּמְנַשֶּׁבֶת בּוֹ, וּמִיָּד הָיָה קָם וּמִתְגַּבֵּר בְּשִׁירוֹת וְתִשְׁבָּחוֹת, שֶׁכָּתוּב עוּרָה כְבוֹדִי עוּרָה הַנֵּבֶל וְכִנּוֹר אָעִירָה שָׁחַר.

שָׁנוּ רַבּוֹתֵינוּ, עָשָׂה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא גַּן עֵדֶן לְמַטָּה בָּאָרֶץ, וְהוּא מְכֻוָּן כְּנֶגֶד כִּסֵּא הַכָּבוֹד, וּפָרֹכֶת, הַקֶּרַח הַנּוֹרָא. וְלָמַדְנוּ מָקוֹם יָדוּעַ יֵשׁ עָלָיו אֲשֶׁר לֹא שָׁלְטָה בּוֹ עֵין נָבִיא לִרְאוֹת לֹא בְּמַחֲזֶה וְלֹא

בַּמַּרְאֶה, וְלֹא בַּמַּרְאֶה, וְעֵדֶן שְׁמוֹ, (דף יח ע"א) דִּכְתִיב (ישעיה סד ג) עַיִן לֹא רָאָתָה אֱלֹהִים זוּלָתֶךָ.

וְאָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן, מֵאוֹתוֹ עֵדֶן שֶׁלְּמַעְלָה, מִמֶּנּוּ נִיזּוֹן אוֹתוֹ הַגַּן שֶׁלְּמַטָּה הֵימֶנּוּ, וּמִתְדַּשְׁנִים מִשָּׁם כָּל הָאִילָנוֹת וְכָל הַיְבוּלִים, וְכָל הַצְּמָחִים שֶׁבַּגַּן.

וְאָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, שְׁלֹשָׁה פְּעָמִים בְּכָל יוֹם, מְנַטֵּף אוֹתוֹ עֵדֶן שֶׁלְּמַעְלָה מֵעַל הַגַּן, מִכָּל רֵיחִין טָבִין, וְזָהֲרִין עִלָּאִין, וַהֲנָאוֹת וְכִסּוּפִין, וּמֵהַהוּא רֵיחָא וְכִסּוּפָא וַהֲנָאָתָא דְּנָחִית עֲלוֹהִי, מִתְּזָן כָּל עָלְמָא מִינֵיהּ.

וְתָאנָא, אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן כְּשֶׁאָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא תַּדְשֵׁא הָאָרֶץ דֶּשֶׁא, מִיָּד הִצְמִיחָה הָאָרֶץ כָּל יְבוּלִין, וְכָל דְּשָׁאִים, וְכָל אִילָנוֹת שֶׁבְּגַן

לשון הקודש

בְּמַרְאֶה, וְעֵדֶן שְׁמוֹ, שֶׁכָּתוּב (ישעיה סד) עַיִן לֹא רָאָתָה אֱלֹהִים זוּלָתֶךָ.

וְאָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, מֵאוֹתוֹ עֵדֶן שֶׁלְּמַעְלָה, מִמֶּנּוּ נִזּוֹן אוֹתוֹ הַגַּן שֶׁלְּמַטָּה הֵימֶנּוּ, וּמִתְדַּשְׁנִים מִשָּׁם כָּל הָאִילָנוֹת וְכָל הַיְבוּלִים וְכָל הַצְּמָחִים שֶׁבַּגַּן.

וְאָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, שָׁלֹשׁ פְּעָמִים בְּכָל יוֹם מְנַטֵּף אוֹתוֹ עֵדֶן שֶׁלְּמַטָּה מֵעַל הַגַּן מִכָּל הָרֵיחוֹת הַטּוֹבִים וְהַזּוֹהֲרִים הָעֶלְיוֹנִים וַהֲנָאוֹת וְכִסּוּפִים, וּמֵהָרֵיחַ הַהוּא וְהַכִּסּוּף וְהַהֲנָאָה שֶׁיּוֹרֵד עָלָיו, נִזּוֹן מִמֶּנּוּ כָּל הָעוֹלָם.

וְלָמַדְנוּ, אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, כְּשֶׁאָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא תַּדְשֵׁא הָאָרֶץ דֶּשֶׁא, מִיָּד הִצְמִיחָה הָאָרֶץ כָּל הַיְבוּלִים וְכָל הַדְּשָׁאִים וְכָל הָאִילָנוֹת שֶׁבְּגַן עֵדֶן

עֵדֶן בַּתְּחִלָּה. וְאַחַר כַּךְ הִצְמִיחָה לְכָל הָעוֹלָם. וְאָמַר רַבִּי יְהוּדָה, הָאָרֶץ הִצְמִיחָה לְכָל הָעוֹלָם, וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הִצְמִיחַ לַגַּן עֵדֶן. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, וַיִּטַּע ה' אֱלֹהִים גַּן בְּעֵדֶן מִקֶּדֶם.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, הָאָרֶץ הִצְמִיחָה הַכֹּל, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בֵּירַר כָּל דְּמַעֲלֵי מִנַּיְיהוּ, וּשְׁתָלָן בְּגַן עֵדֶן. וּמִמַּה דְּנָחִית מֵעֵדֶן, כְּלָם נִזּוֹנִים, הֲדָא הוּא דִכְתִיב (תהלים קד טז) יִשְׂבְּעוּ עֲצֵי ה' אַרְזֵי לְבָנוֹן אֲשֶׁר נָטָע אֲשֶׁר שָׁם צִפֳּרִים יְקַנֵּנוּ. מַאן אִינוּן צִפֳּרִים, אִלֵּין אִינוּן צַדִּיקַיָּא, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָבִיד לְהוֹ גַּדְפִּין כְּצִפֳּרִין, לְאִתְעוֹפְפָא לְעֵילָא, בְּמִנְדַּע וְסוּכְלְתָנוּ, וּלְסָלְקָא לְהוֹ לְהַהוּא אֲתַר דְּגָנֵיז לְהוֹן, דִכְתִיב בֵּיהּ (ישעיה סד ג) עַיִן לֹא רָאָתָה אֱלֹהִים זוּלָתֶךָ יַעֲשֶׂה לִמְחַכֵּה לוֹ.

לשון הקודש

בַּתְּחִלָּה, וְאַחַר כָּךְ הִצְמִיחָה לְכָל הָעוֹלָם. וְאָמַר רַבִּי יְהוּדָה, הָאָרֶץ הִצְמִיחָה לְכָל הָעוֹלָם, וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הִצְמִיחַ אֶת הַגַּן עֵדֶן, זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (בראשית ב, ח) וַיִּטַּע ה' אֱלֹהִים גַּן בְּעֵדֶן מִקֶּדֶם.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, הָאָרֶץ הִצְמִיחָה הַכֹּל, וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בֵּרַר אֶת כָּל הַמַּעֲלֶה מֵהֶם וְשָׁתַל אוֹתָם בְּגַן עֵדֶן, וּמִמַּה שֶׁיּוֹרֵד מֵעֵדֶן כֻּלָּם נִזּוֹנִים. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (תהלים כד) יִשְׂבְּעוּ עֲצֵי ה' אַרְזֵי לְבָנוֹן אֲשֶׁר נָטָע אֲשֶׁר שָׁם צִפֳּרִים יְקַנֵּנוּ. מִי הֵם הַצִּפֳּרִים? אֵלּוּ הֵם הַצַּדִּיקִים, שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עָשָׂה לָהֶם כְּנָפַיִם כַּצִּפֳּרִים לְהִתְעוֹפֵף לְמַעְלָה בְּמַדָּע וְהַשְׂכֵּל, וּלְהַעֲלוֹתָם לַמָּקוֹם הַהוּא שֶׁגָּנַז לָהֶם, שֶׁכָּתוּב בּוֹ (ישעיה סד, ג) עַיִן לֹא רָאָתָה אֱלֹהִים זוּלָתֶךָ יַעֲשֶׂה לִמְחַכֵּה לוֹ.

אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, הוֹלִידָה הָאָרֶץ דְּשָׁאִים הַמְגַדְּלִים לְאַחַר כָּךְ, וְצוֹמְחִים, לַעֲשׂוֹת צוֹרֶךְ הָעוֹלָם. וְכָל הָעֲשָׂבִים שֶׁל רְפוּאָה לְרַפְּאוֹת בָּהֶם הַבְּרִיּוֹת, כֻּלָּם הוֹלִידָה וְהִצְמִיחָה הָאָרֶץ בְּבַת אַחַת.

אָמַר רִבִּי יְהוּדָה בַּר שָׁלוֹם, בּוֹ בַּיּוֹם שֶׁנִּבְרְאוּ שָׁמַיִם וָאָרֶץ, בּוֹ בַּיּוֹם עָשׂוּ כֻּלָּם תּוֹלְדוֹתָם. וְלֹא חָסַר מֵהֶם כְּלוּם. מַשְׁמַע דִּכְתִיב, אֵלֶּה תּוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ. וְאֵימָתַי נַעֲשׂוּ תּוֹלְדוֹת אֵלּוּ. בְּיוֹם עֲשׂוֹת ה' אֱלֹהִים אֶרֶץ וְשָׁמַיִם. דַּיְיקָא, בּוֹ בַּיּוֹם נַעֲשָׂה כָּל צָרְכֵי הָעוֹלָם. וּלְאַחַר כֵּן גִּילָה אוֹתָם, בְּכָל יוֹם וָיוֹם. וְנָתַן טַעַם לְכָל דָּבָר וְדָבָר בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם שֶׁנִּתְגַּלָּה.

וְכֵן אָמַר רִבִּי יוֹחָנָן, בּוֹ בַּיּוֹם שֶׁנִּבְרֵאת הָאָרֶץ, בּוֹ בַּיּוֹם הוֹלִידָה וְהִצְמִיחָה כָּל תּוֹלְדוֹתֶיהָ,

לשון הקודש

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, הוֹלִידָה הָאָרֶץ דְּשָׁאִים הַמְגַדְּלִים לְאַחַר כֵּן וְצוֹמְחִים, לַעֲשׂוֹת צוֹרֶךְ הָעוֹלָם, וְכָל הָעֲשָׂבִים שֶׁל רְפוּאָה לְרַפְּאוֹת בָּהֶם הַבְּרִיּוֹת, כֻּלָּם הוֹלִידָה וְהִצְמִיחָה הָאָרֶץ בְּבַת אַחַת.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה בַּר שָׁלוֹם, בּוֹ בַּיּוֹם שֶׁנִּבְרְאוּ שָׁמַיִם וָאָרֶץ, בּוֹ בַּיּוֹם עָשׂוּ כֻּלָּם תּוֹלְדוֹתָם וְלֹא חָסַר מֵהֶם כְּלוּם, מַשְׁמַע שֶׁכָּתוּב (בראשית ב) אֵלֶּה תּוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ. וְאֵימָתַי נַעֲשׂוּ תּוֹלְדוֹת אֵלּוּ? בְּיוֹם עֲשׂוֹת ה' אֱלֹהִים אֶרֶץ וְשָׁמַיִם. דַּיְקָא בּוֹ בַּיּוֹם נַעֲשָׂה כָּל צָרְכֵי הָעוֹלָם, וּלְאַחַר כֵּן גִּלָּה אוֹתָם בְּכָל יוֹם וָיוֹם, וְנָתַן טַעַם לְכָל דָּבָר וְדָבָר בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם שֶׁנִּתְגַּלָּה.

וְכֵן אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, בּוֹ בַּיּוֹם שֶׁנִּבְרֵאת הָאָרֶץ, בּוֹ בַּיּוֹם הוֹלִידָה וְהִצְמִיחָה כָּל

וְהָיוּ כֻּלָּם גְּנוּזוֹת תַּחְתֶּיהָ, עַד שֶׁאָמַר לָהּ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא תּוֹצֵא הָאָרֶץ. תִּבְרָא הָאָרֶץ לֹא נֶאֱמַר, אֶלָּא תּוֹצֵא הָאָרֶץ, דָּבָר שֶׁהָיָה גָּנוּז בָּהּ, וְהוֹצִיאָה כָּל דָּבָר וְדָבָר, בְּאוֹתָהּ הַטֶּבַע הָרָאוּי לָהּ לְהוֹלִיד וּלְהַזְרִיעַ מֵהֶם כַּדּוֹמֶה לָהֶם, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב לְמִינָהּ.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, כָּךְ עָשָׂה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לָאָרֶץ, כְּנֶקֵבָה זוֹ הַמְעוּבֶּרֶת, וְאַחַר כָּךְ מוֹצִיאָה עוּבָּרָהּ מִמֶּנָּהּ. כָּךְ הָיְתָה הָאָרֶץ, בְּשָׁעָה שֶׁנִּבְרֵאת נִתְעַבְּרָה מֵהַיְסוֹדוֹת כֻּלָּם שֶׁנִּכְנְסוּ בָּהּ, וְהֵם הוֹצִיאוּ כָּל תּוֹלְדוֹת שֶׁלָּהּ.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק כְּוָורְדִין שֶׁל שִׁלְיָא דְּאִשָּׁה, דְּמַלְיָיאן מִן זַרְעָא דְּבַר נָשׁ, דְּאִית בֵּיהּ הַיְסוֹדוֹת כֻּלָּם, כָּךְ הָאָרֶץ, בּוֹ בַּיּוֹם שֶׁנִּבְרֵאת, בּוֹ

לשון הקודש

תּוֹלְדוֹתֶיהָ, וְהָיוּ כֻּלָּם גְּנוּזוֹת תַּחְתֶּיהָ, עַד שֶׁאָמַר לָהּ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא תּוֹצֵא הָאָרֶץ. תִּבְרָא הָאָרֶץ לֹא נֶאֱמַר, אֶלָּא תּוֹצֵא הָאָרֶץ, דָּבָר שֶׁהָיָה גָּנוּז בָּהּ, וְהוֹצִיאָה כָּל דָּבָר וְדָבָר בְּאוֹתָהּ הַטֶּבַע הָרָאוּי לָהּ לְהוֹלִיד וּלְהַזְרִיעַ מֵהֶם כַּדּוֹמֶה לָהֶם, וְהוּא שֶׁכָּתוּב לְמִינָהּ.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, כָּךְ עָשָׂה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לָאָרֶץ, כְּנֶקֵבָה זוֹ הַמְעֻבֶּרֶת, וְאַחַר כָּךְ מוֹצִיאָה עֻבָּרָהּ מִמֶּנָּה. כָּךְ הָיְתָה הָאָרֶץ – בְּשָׁעָה שֶׁנִּבְרֵאת, נִתְעַבְּרָה מֵהַיְסוֹדוֹת כֻּלָּם שֶׁנִּכְנְסוּ בָּהּ, וְהֵם הוֹצִיאוּ כָּל תּוֹלְדוֹת שֶׁלָּהּ.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, כְּמוֹ גִּידִים שֶׁל שִׁלְיָה שֶׁל אִשָּׁה, שֶׁמְּלֵאִים מִזַּרְעוֹ שֶׁל אָדָם, שֵׁשׁ בּוֹ הַיְסוֹדוֹת כֻּלָּם, כָּךְ הָאָרֶץ – בּוֹ

בַּיּוֹם נִתְעַבְּרָה, מִכָּל מַה שֶּׁהוֹלִידָה, דִּכְתִיב בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים אֵת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ, וּמִיָּד וְהָאָרֶץ הָיְתָה תֹהוּ וָבֹהוּ וְחֹשֶׁךְ וְרוּחַ. הֲרֵי בְּכָאן אַרְבָּעָה יְסוֹדוֹת, שֶׁהֵם: אֵשׁ. מַיִם. רוּחַ. חֹשֶׁךְ. וְאֵלּוּ הוֹלִידוּ כָּל תּוֹלְדוֹתֶיהָ, וּמֵאֵלּוּ נִתְיַסְּדוּ כוּלָּם. וְכָל הַתּוֹלָדוֹת נִתְהַוּוּ, מִכֹּחוֹת אֵלּוּ.

אָמַר רִבִּי אַבָּא, בְּצוּצִיתָא דְאַרְעָא, מַלְיָיאן זַרְעָא כְּנִקְבָה, מֵאִינּוּן מַיָּא דִּלְעֵילָּא, וּמִתְעַבְּרַת מִנַּיְיהוּ כְּנוּקְבָא דְּמִתְעַבְּרָא מִן דְּכוּרָא.

שָׁאַל רַבִּי חַנַּי לְרַבִּי דּוֹסְתָּאי, אָמַר לֵיהּ, הָא כְתִיב וַתּוֹצֵא הָאָרֶץ (שם) דֶּשֶׁא עֵשֶׂב מַזְרִיעַ זֶרַע עֵץ פְּרִי עוֹשֶׂה פְּרִי לְמִינוֹ. אַרְעָא אַפִּיקַת אִילָנִין וּפֵירִין, מַה כְּתִיב לְאַחַר כָּךְ, וְכֹל שִׂיחַ

לשון הקודש

בַּיּוֹם שֶׁנִּבְרֵאת, בּוֹ בַּיּוֹם נִתְעַבְּרָה מִכָּל מַה שֶּׁהוֹלִידָה, שֶׁכָּתוּב (שם א) בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים אֵת הַשָּׁמַיִם וְאֵת הָאָרֶץ, וּמִיָּד וְהָאָרֶץ הָיְתָה תֹהוּ וָבֹהוּ וְחֹשֶׁךְ וְרוּחַ, הֲרֵי בְּכָאן אַרְבָּעָה יְסוֹדוֹת שֶׁהֵם: אֵשׁ מַיִם רוּחַ חֹשֶׁךְ, וְאֵלּוּ הוֹלִידוּ תוֹלְדוֹתֶיהָ, וּמֵאֵלּוּ נִתְיַסְּדוּ כֻּלָּם, וְכָל הַתּוֹלָדוֹת נִתְהַוּוּ מִכֹּחוֹת הַלָּלוּ.

אָמַר רַבִּי אַבָּא, הַבְּצוֹת שֶׁבָּאָרֶץ מְלֵאִים זֶרַע כְּמוֹ נְקֵבָה מֵאוֹתָם הַמַּיִם שֶׁלְּמַעְלָה, וּמִתְעַבֶּרֶת מֵהֶם כְּנְקֵבָה שֶׁמִּתְעַבֶּרֶת מִן הַזָּכָר.

שָׁאַל רַבִּי חַנַּי לְרַבִּי דּוֹסְתַּאי, אָמַר לוֹ, הֲרֵי כָּתוּב וַתּוֹצֵא הָאָרֶץ (שם) דֶּשֶׁא עֵשֶׂב מַזְרִיעַ זֶרַע עֵץ פְּרִי עֹשֶׂה פְּרִי לְמִינוֹ. הָאָרֶץ הוֹצִיאָה אִילָנוֹת וּפֵרוֹת, מַה כָּתוּב

הַשָּׂדֶה טֶרֶם יִהְיֶה בָּאָרֶץ וְכָל עֵשֶׂב הַשָּׂדֶה טֶרֶם יִצְמָח, וּמַשְׁמַע טֶרֶם כְּתַרְגּוּמוֹ.

אָמַר לֵיהּ, כָּךְ הוּא, אֲבָל כֹּחוֹת לְהוֹלִיד בְּאוֹתוֹ הַזְּמַן לֹא הָיָה לָהֶם. וּמִפְּנֵי מָה, מִפְּנֵי שֶׁלֹּא הִמְטִיר ה' אֱלֹהִים עַל הָאָרֶץ, וְאֵד לֹא הָיָה, שֶׁיַּעֲלֶה מִן הָאָרֶץ, שֶׁאִלְמָלֵא הָיָה כָּךְ, כָּל כֹּחוֹתָם הָיוּ לְהוֹלִיד וּלְהַצְמִיחַ. אֲבָל מִפְּנֵי זֶה לֹא הָיָה בָּאָרֶץ הַכֹּחַ הַמּוֹלִיד.

רַבִּי יִצְחָק אָזַל לְגַבֵּי רַבִּי זֵירָא. עָאל לְבֵיתֵיהּ אַשְׁכַּח דַּהֲוָה מְטַיֵּיל בְּהַהוּא גִּינָּא. פָּתַח וַאֲמַר, (שופטים א י) וּבְנֵי קֵינִי חוֹתֵן מֹשֶׁה עָלוּ מֵעִיר הַתְּמָרִים. מָה חָזוּ בְּנֵי יִתְרוֹ לְסָלְקָא מִתַּמָּן.

דְּאָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב, שְׁקוּלָה הָיְתָה יְרִיחוֹ, כְּנֶגֶד כָּל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, מֵרוֹב הַתַּעֲנוּגִים

לשון הקודש

לְאַחַר כָּךְ (שם ב) וְכֹל שִׂיחַ הַשָּׂדֶה טֶרֶם יִהְיֶה בָּאָרֶץ וְכָל עֵשֶׂב הַשָּׂדֶה טֶרֶם יִצְמָח, וּמַשְׁמָע טֶרֶם כְּתַרְגּוּמוֹ?

אָמַר לוֹ, כָּךְ הוּא, אֲבָל כֹּחוֹת לְהוֹלִיד בְּאוֹתוֹ הַזְּמַן לֹא הָיָה לָהֶם, וּמִפְּנֵי מָה? מִפְּנֵי שֶׁלֹּא הִמְטִיר ה' אֱלֹהִים עַל הָאָרֶץ, וְאֵד לֹא הָיָה שֶׁיַּעֲלֶה מִן הָאָרֶץ, שֶׁאִלְמָלֵא הָיָה כָּךְ, כָּל כֹּחוֹתָם הָיוּ לְהוֹלִיד וּלְהַצְמִיחַ, אֲבָל מִפְּנֵי זֶה לֹא הָיָה בָּאָרֶץ הַכֹּחַ הַמּוֹלִיד.

רַבִּי יִצְחָק הָלַךְ לְרַבִּי זֵירָא, נִכְנַס לְבֵיתוֹ וּמָצָא שֶׁהָיָה מְטַיֵּיל בְּאוֹתוֹ הַגָּן. פָּתַח וְאָמַר (שופטים א) וּבְנֵי קֵינִי חוֹתֵן מֹשֶׁה עָלוּ מֵעִיר הַתְּמָרִים. מָה רָאוּ בְּנֵי יִתְרוֹ לַעֲלוֹת מִשָּׁם?

שֶׁאָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב, שְׁקוּלָה הָיְתָה יְרִיחוֹ כְּנֶגֶד כָּל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל מֵרוֹב הַתַּעֲנוּגִים שֶׁהָיוּ בָּהּ, שֶׁאָמַר רַב יְהוּדָה

שֶׁהָיוּ בָהּ. דְּאָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב, לָמָּה נִקְרֵאת שְׁמָהּ יְרִיחוֹ, עַל שֵׁם הָרֵיחַ. אָמְרוּ בְּנֵי יִתְרוֹ, אֲנַן צְרִיכִין לְאִתְעַסְּקָא בְּאוֹרָיְיתָא, וְאוֹרָיְיתָא אֵינָהּ צְרִיכָה תַּעֲנוּגִים, נֵיקוּם מִכָּאן לְטוּרָא וְנִתְעַסֵּק בְּאוֹרָיְיתָא.

אָמַר רִבִּי זֵירָא, יְדַעְנָא עַל מָה אִתְכַּוְונָתְּ, אֶלָּא בְּנֵי יִתְרוֹ, עַד כְּעָן לָא הֲווֹ יָדְעֵי אוֹרָיְיתָא, וּצְרִיכֵי לְטוּרָא. אֲבָל אֲנָא יְדַעְנָא בְּאוֹרָיְיתָא, וּצְרִיכְנָא צַחוּתָא לִשְׁמַעְתָּא.

אָמַר לֵיהּ, מַאי דִּכְתִיב, וַתּוֹצֵא הָאָרֶץ דֶּשֶׁא. אָמַר לֵיהּ, הוֹצִיאָה הָאָרֶץ כָּל הַתּוֹלָדוֹת שֶׁהָיוּ בָהּ, וְשֶׁהָיוּ גְּנוּזִים בָּהּ, לַחוּץ. וְלֹא הָיוּ בָהֶם כּוֹחוֹתָם, עַד שֶׁהִמְטִיר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עַל הָאָרֶץ, וְעָמְדוּ כָּל הַתּוֹלָדוֹת בְּכֹחָם הַשְּׁלֵימָה, וּכְתִיב וַיַּרְא אֱלֹהִים כִּי טוֹב.

לשון הקודש

אָמַר רַב, לָמָּה נִקְרֵאת שְׁמָהּ יְרִיחוֹ? עַל שֵׁם הָרֵיחַ. אָמְרוּ בְּנֵי יִתְרוֹ, אָנוּ צְרִיכִים לְהִתְעַסֵּק בַּתּוֹרָה, וְהַתּוֹרָה אֵינָהּ צְרִיכָה תַּעֲנוּגִים, נָקוּם מִכָּאן לָהָר וְנִתְעַסֵּק בַּתּוֹרָה.

אָמַר רַבִּי זֵירָא, יָדַעְתִּי עַל מָה הִתְכַּוַּנְתָּ, אֶלָּא בְּנֵי יִתְרוֹ עַד עַתָּה לֹא הָיוּ יוֹדְעִים תּוֹרָה, וּצְרִיכִים אֶת הָהָר, אֲבָל אֲנִי יוֹדְעִים בַּתּוֹרָה וּצְרִיכִים צַחוּת לְלִבּוּן הַהֲלָכָה.

אָמַר לוֹ, מַהוּ שֶׁכָּתוּב וַתּוֹצֵא הָאָרֶץ דֶּשֶׁא? אָמַר לוֹ, הוֹצִיאָה הָאָרֶץ כָּל הַתּוֹלָדוֹת שֶׁהָיוּ בָהּ וְשֶׁהָיוּ גְּנוּזִים בָּהּ לַחוּץ, וְלֹא הָיוּ בָהֶם כֹּחוֹתָם, עַד שֶׁהִמְטִיר

פָּרָשָׁתָא ד וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי מְאֹרֹת בִּרְקִיעַ הַשָּׁמַיִם לְהָאִיר עַל הָאָרֶץ. תַּמָּן תָּנֵינָן, אָמַר רִבִּי יִצְחָק בַּר יַעֲקֹב, מַאי דִּכְתִיב, (שה"ש ד ז) כֻּלָּךְ יָפָה רַעְיָתִי וּמוּם אֵין בָּךְ, תָּא חֲזֵי, כְּשֶׁבָּרָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת עוֹלָמוֹ, עֲשָׂאוֹ מֵאוֹתוֹ הָאוֹר הַגָּאֻצָל מִלְּמַעְלָה. וּבָרָא הַשָּׁמַיִם, מֵאוֹתוֹ הָרָקִיעַ הָרִאשׁוֹן שֶׁהֶכִינוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וּבְרָאוֹ בַּתְּחִלָּה. וְאוֹתוֹ הָרָקִיעַ הוֹלִיד כָּל שְׁאָר הָרְקִיעִים שֶׁנִּתְהַוּוּ מִמֶּנּוּ.

וְאָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב, אוֹתוֹ הָרָקִיעַ הוֹלִיד כָּל הַמְּאוֹרוֹת, מֵאוֹתוֹ הָאוֹר שֶׁמְּקַבֵּל מִלְּמַעְלָה. וּכְשֶׁבָּרָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אוֹתוֹ רָקִיעַ, נָטַל אֶת הַמְּאוֹרוֹת, וְהִנִּיחָם בְּאוֹתוֹ רָקִיעַ, הַנִּקְרָא רְקִיעַ הַשָּׁמַיִם. שְׁאוֹתוֹ הָרָקִיעַ, נִתְהַוָּה מִן הַשָּׁמַיִם.

לשון הקודש

הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עַל הָאָרֶץ וְעָמְדוּ כָּל הַתּוֹלָדוֹת בִּכְתָם הַשְּׁלֵמָה, וְכָתוּב וַיַּרְא אֱלֹהִים כִּי טוֹב.

פָּרָשָׁה ד: וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי מְאֹרֹת בִּרְקִיעַ הַשָּׁמַיִם לְהָאִיר עַל הָאָרֶץ. שָׁם שָׁנִינוּ, אָמַר רַבִּי יִצְחָק בַּר יַעֲקֹב, מַהוּ שֶׁכָּתוּב (שיר ד) כֻּלָּךְ יָפָה רַעְיָתִי וּמוּם אֵין בָּךְ? בֹּא וּרְאֵה, כְּשֶׁבָּרָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת עוֹלָמוֹ, עֲשָׂאוֹ מֵאוֹתוֹ הָאוֹר הַגָּאֻצָל מִלְּמַעְלָה, וּבָרָא הַשָּׁמַיִם מֵאוֹתוֹ הָרָקִיעַ הָרִאשׁוֹן שֶׁהֶכִינוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וּבְרָאוֹ בַּתְּחִלָּה, וְאוֹתוֹ הָרָקִיעַ הוֹלִיד כָּל שְׁאָר הָרְקִיעִים שֶׁנִּתְהַוּוּ מִמֶּנּוּ.

וְאָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב, אוֹתוֹ הָרָקִיעַ הוֹלִיד כָּל הַמְּאוֹרוֹת מֵאוֹתוֹ הָאוֹר שֶׁמְּקַבֵּל מִלְּמַעְלָה, וּכְשֶׁבָּרָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אוֹתוֹ רָקִיעַ, נָטַל אֶת

אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב, הָרָקִיעַ הָעֶלְיוֹן, הוֹלִיד הַשָּׁמַיִם אֲשֶׁר תַּחְתָּיו. וְהַשָּׁמַיִם הוֹלִידוּ הַאי רָקִיעַ, וְנִקְרָא רְקִיעַ הַשָּׁמָיִם. וְנָטַל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הַנֵּי מְאוֹרוֹת, וּנְתָנָם בּוֹ. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, וַיִּתֵּן אוֹתָם אֱלֹהִים בִּרְקִיעַ הַשָּׁמָיִם.

אָמַר רִבִּי יִצְחָק, עָשָׂה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הַנֵּי מְאוֹרוֹת, וְהִנִּיחָם בָּזֶה הָרָקִיעַ, לִהְיוֹת מֶמְשָׁלָה עַל הָאָרֶץ, וּלְהִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶם הַבְּרִיוֹת, וּכְשֶׁבָּרָאָם, נָתְנוּ אוֹרָם שְׁנֵיהֶם בְּשָׁוֶה. אָמְרָה הַלְּבָנָה, רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, אֵין לְךָ לְהִתְנַהֵג (דף חי ע"ב) בִּשְׁנֵי כְתָרִים בְּשָׁוֶה. מֶה עָשָׂה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. הִמְעִיט אוֹתָהּ, וְהַיְינוּ הַכַּפָּרָה שֶׁל שְׂעִיר רֹאשׁ חֹדֶשׁ, שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ לַה'.

לשון הקודש

אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב, הָרָקִיעַ הָעֶלְיוֹן הוֹלִיד הַשָּׁמַיִם אֲשֶׁר תַּחְתָּיו, וְהַשָּׁמַיִם הוֹלִידוּ אֶת הָרָקִיעַ הַזֶּה, וְנִקְרָא רְקִיעַ הַשָּׁמַיִם. וְנָטַל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת הַמְּאוֹרוֹת הַלָּלוּ וּנְתָנָם בּוֹ. וְזֶהוּ שֶׁכָּתוּב (בראשית א, יז) וַיִּתֵּן אוֹתָם אֱלֹהִים בִּרְקִיעַ הַשָּׁמָיִם.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, עָשָׂה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת הַמְּאוֹרוֹת הַלָּלוּ, וְהִנִּיחָם בָּרָקִיעַ הַזֶּה לִהְיוֹת מֶמְשָׁלָה עַל הָאָרֶץ וּלְהִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶם הַבְּרִיוֹת, וּכְשֶׁבָּרָאָם, נָתְנוּ אוֹרָם שְׁנֵיהֶם בְּשָׁוֶה. אָמְרָה הַלְּבָנָה, רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, אֵין לְךָ לְהִתְנַהֵג בִּשְׁנֵי כְתָרִים בְּשָׁוֶה. מֶה עָשָׂה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא? הִמְעִיט אוֹתָהּ, וְהַיְינוּ הַכַּפָּרָה שֶׁל שְׂעִיר רֹאשׁ חֹדֶשׁ, שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ לַה'.

אָמַר רִבִּי יַעֲקֹב, בְּכַמָּה דּוּכְתֵי תָּנֵינָן דָּא, וְלָא אִתְיַישְׁבָא בִּלְבָאי עִנְיָנָא. כַּד אָתָא רַב נַחְמָן, אָתוֹ וְשָׁיְילוּהָ, אָמַר כְּמַשְׁמָעוֹ. אָמַר רִבִּי יְהוּדָה לְרַבִּי יַעֲקֹב, אַתָּה רוֹצֶה לַעֲבוֹר עַל דִּבְרֵי חֲבֵרֶיךָ. אִשְׁתִּיק.

רַבִּי יוֹסִי בְּרִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקוֹנְיָא, אָתָא לְמֶחֱמֵי לְרַבִּי אֶלְעָזָר בְּרִבִּי שִׁמְעוֹן, חֲתָנֵיהּ, נָפְקָא בְּרַתֵּיהּ, וְשָׁקְלָא יְדוֹהִי לְנַשְׁקָא. אֲמַר לָהּ, לְכִי וּמַעֲטִי אֶת עַצְמֵךְ מִקַּמֵּי בַּעֲלַיִךְ, דְּאִיהוּ קַדִּישָׁא. שְׁמַע ר' אֶלְעָזָר, אֲמַר כְּעַן אֲנָא אִדְכַּרְנָא מִלָּה חַד, דְּאִיהוּ מַרְגָּלָא יַקִּירָא, דְּאִיתְמָר עַל סִיהֲרָא, כִּדְתָנִינָן, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֲמַר לְסִיהֲרָא, לְכִי וּמַעֲטִי אֶת עַצְמֵךְ, דְּחָשְׁבַת סִיהֲרָא דְּלָהּ אִתְיְיהִיב שׁוּלְטָנָא. אָמַר לֵיהּ חָמוֹי, אֲנָא כָּךְ שְׁמַעְנָא, וְכָךְ הוּא מִתְסַדֵּר

לשון הקודש

אָמַר רַבִּי יַעֲקֹב, בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת שָׁנִינוּ אֶת זֶה וְלֹא הִתְיַשֵּׁב בְּלִבִּי הָעִנְיָן. כְּשֶׁבָּא רַב נַחְמָן, בָּאוּ וְשָׁאֲלוּ אוֹתוֹ. אָמַר כְּמַשְׁמָעוֹ. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה לְרַבִּי יַעֲקֹב, אַתָּה רוֹצֶה לַעֲבֹר עַל דִּבְרֵי חֲבֵרֶיךָ?! שָׁתַק.

רַבִּי יוֹסֵי בֶּן רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקוֹנְיָא בָּא לִרְאוֹת אֶת רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן רַבִּי שִׁמְעוֹן חֲתָנוֹ. יָצְאָה בִתּוֹ וְלָקְחָה יָדוֹ לְנַשֵּׁק. אָמַר לָהּ: לְכִי וּמַעֲטִי אֶת עַצְמֵךְ מִלִּפְנֵי בַּעְלֵךְ, שֶׁהוּא קָדוֹשׁ. שָׁמַע רַבִּי אֶלְעָזָר, אָמַר: כָּעֵת אֲנִי נִזְכָּר בְּדָבָר אֶחָד, שֶׁהִיא מַרְגָּלִית יְקָרָה, שֶׁנֶּאֱמַר עַל הַלְּבָנָה בְּפִי שְׁשָׁנִינוּ, שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אָמַר לַלְּבָנָה לְכִי וּמַעֲטִי אֶת עַצְמֵךְ, שֶׁחָשְׁבָה הַלְּבָנָה שֶׁלָּהּ נִתַּן הַשִּׁלְטוֹן. אָמַר לוֹ חָמִיו:

בִּלְבָאי, בְּגִין דְּלָא אַעֲבַר עַל דַּעְתּוֹי דְּחַבְרַיָּיא.

פָּתַח רַבִּי אֶלְעָזָר פּוּמֵיהּ וַאֲמַר, (דברים לג כט) **אַשְׁרֶיךָ יִשְׂרָאֵל מִי כָמוֹךָ עַם נוֹשַׁע בַּה' מָגֵן עֶזְרֶךָ וַאֲשֶׁר חֶרֶב גַּאֲוָתֶךָ. וְכִי גַּאֲוָתָן שֶׁל יִשְׂרָאֵל חֶרֶב הוּא. לָא. דְּהָא הַחֶרֶב לְעֵשָׂו אִתְיְיהִיבַת, דִּכְתִיב** (בראשית כז מ) **וְעַל חַרְבְּךָ תִּחְיֶה. אֲבָל יִשְׂרָאֵל, לָא.**

אֶלָּא הָכִי שְׁמַעְנָא מֵאַבָּא, דְּאִלֵּין אִינּוּן תַּלְמִידֵי חֲכָמִים, דְּכַד שָׁמְעִין מִלָּה, וְלָא אִתְיַישַּׁב בְּלִבְּהוֹן, דְּאִינּוּן מַגִּיחִין דָּא עִם דָּא, כְּאִינּוּן דְּמַגִּיחֵי קְרָבָא בְּחַרְבָּא, וּבָעַיִן לְקָטְלָא דָּא לְדָא.

וּמִלָּה דָּא דַּאֲמַר חַבְרָנָא, כָּךְ הוּא, וְכֵן גָּזַרְנָא בְּרָזָא דְּמַתְנִיתָא דִּילָן, דְּכַד בְּרָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְשִׁמְשָׁא וּלְסִהֲרָא, גְּזַר עַל שִׁמְשָׁא,

לשון הקודש

אֲנִי כָּךְ שָׁמַעְתִּי וְכָךְ הוּא מִסְתַּדֵּר בִּלְבִּי, מִשּׁוּם שֶׁלֹּא אֶעֱבֹר עַל דַּעַת הַחֲבֵרִים.

פָּתַח רַבִּי אֶלְעָזָר פִּיו וְאָמַר, (דברים לג) אַשְׁרֶיךָ יִשְׂרָאֵל מִי כָמוֹךָ עַם נוֹשַׁע בַּה' מָגֵן עֶזְרֶךָ וַאֲשֶׁר חֶרֶב גַּאֲוָתֶךָ. וְכִי גַּאֲוָתָן שֶׁל יִשְׂרָאֵל חֶרֶב הוּא? לֹא! שֶׁהֲרֵי הַחֶרֶב נִתְּנָה לְעֵשָׂו, שֶׁכָּתוּב (בראשית כז) וְעַל חַרְבְּךָ תִּחְיֶה, אֲבָל יִשְׂרָאֵל לֹא.

אֶלָּא כָּךְ שָׁמַעְתִּי מֵאַבָּא, שֶׁאֵלּוּ הֵם תַּלְמִידֵי הַחֲכָמִים, שֶׁכְּשֶׁשּׁוֹמְעִים דָּבָר וְלֹא מִתְיַשֵּׁב בְּלִבָּם, שֶׁהֵם נִלְחָמִים זֶה עִם זֶה כְּאוֹתָם לוֹחֲמֵי הַקְּרָב בְּחֶרֶב, וְרוֹצִים לַהֲרֹג זֶה אֶת זֶה.

וְדָבָר זֶה שֶׁאָמַר חַבֵּרֵנוּ – כָּךְ הוּא, וְכֵן גָּזַרְתִּי בְּסוֹד הַמִּשְׁנָה שֶׁלָּנוּ, שֶׁכַּאֲשֶׁר בָּרָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת הַשֶּׁמֶשׁ וְאֶת

דְּאִתְחַזַּר לְמֶהֱוֵי שׁוּלְטָנָא דְּעֵשָׂו. וּגְזַר עַל סִיהֲרָא, לְמֶהֱוֵי בְּעָלְמָא דֵּין, שׁוּלְטָנָא דְּיַעֲקֹב. וּמַנִּי עֲלֵיהוֹן רַבְרְבִין תַּקִּיפִין, עַד דְּיֵיתוֹן תְּרִין אוּמַיָּיא אִלֵּין.

וְהַהוּא רַבְרְבָנָא, דְּאִתְמַנֵּי עַל סִיהֲרָא, בְּגִין אוּמָּה דְּיַעֲקֹב, בָּעָא מִן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּיִתְיְהֵב שׁוּלְטָנָא לְסִיהֲרָא בְּעָלְמָא דֵּין, כְּלוֹמַר לָאוּמָּה דְּיַעֲקֹב. אֲמַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְכִי לָמָּה בָּעָיָא אוּמָּה דְּיַעֲקֹב, אֶלָּא לְעָלְמָא דְּאָתֵי, וּלְשַׁלְטָאָה לְהוֹ עַל כָּל אוּמָיָא. אֲבָל בְּעָלְמָא דֵּין, לְכִי וּמַעֲטִי אֶת עַצְמֵךְ, וְאִשְׁתַּעְבִּידִי בְּגָלוּתָא, לְמִזְכֵּי לְעָלְמָא דְּאָתֵי.

כַּד אָתֵי אוּמָּה דְּיַעֲקֹב, אִתְרַעֲמוּ קַמֵּיהּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עַל דְּאִתְנַטַּל מִנְּהוֹן שׁוּלְטָנָא, וְאִתְיְהִיבַת לְעֵשָׂו. אֲמַר לוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְכִי

לשון הקודש

הַלְבָּנָה, גָּזַר עַל הַשֶּׁמֶשׁ שֶׁיַּחֲזֹר לִהְיוֹת שִׁלְטוֹנוֹ שֶׁל עֵשָׂו, וְגָזַר עַל הַלְבָּנָה לִהְיוֹת בָּעוֹלָם הַזֶּה שִׁלְטוֹנוֹ שֶׁל יַעֲקֹב, וּמִנָּה עֲלֵיהֶם שָׂרִים חֲזָקִים, עַד שֶׁיָּבֹאוּ שְׁתֵּי הָאֻמּוֹת הַלָּלוּ.

וְהַשַּׁר הַהוּא שֶׁהִתְמַנָּה עַל הַלְבָּנָה, עֲבוּר הָאֻמָּה שֶׁל יַעֲקֹב, רָצָה מֵהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁיִּנָּתֵן הַשִּׁלְטוֹן לַלְבָּנָה בָּעוֹלָם הַזֶּה, כְּלוֹמַר לָאֻמָּה שֶׁל יַעֲקֹב. אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וְכִי מַה צְּרִיכָה הָאֻמָּה שֶׁל יַעֲקֹב, אֶלָּא אֶת הָעוֹלָם הַבָּא, וּלְהַשְׁלִיטָם עַל כָּל עוֹבְדֵי כוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת, אֲבָל בָּעוֹלָם הַזֶּה, לְכִי וּמַעֲטִי אֶת עַצְמֵךְ וְהִשְׁתַּעְבְּדִי בַּגָּלוּת לִזְכוֹת לָעוֹלָם הַבָּא.

כְּשֶׁבָּאָה הָאֻמָּה שֶׁל יַעֲקֹב, הִתְרַעֲמוּ לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עַל שֶׁנִּטַּל מֵהֶם

מָה אַתּוּן בָּעָאן שׁוּלְטָנָא דְּעָלְמָא דֵּין, דְּהָא אֲנָא עַרְבָאָה לְשַׁלְטָאָה לְכוּ לְעָלְמָא דְּאָתֵי, עַל כָּל הָאוּמּוֹת. וּבְגִין כָּךְ הַקְּרִיבוּ עָלַי כַּפָּרָה, כְּלוֹמַר עַל אוֹתָהּ הַבְטָחָה שֶׁאֲנִי עָרֵב בּוֹ, הַקְּרִיבוּ כַּפָּרָה, וְאִתְעַסְּקוּ בְּאוֹרָיְיתָא, וְעָלַי לָתֵת לָכֶם שָׂכָר טוֹב, וְעָלַי לְהַשְׁלִיט אֶתְכֶם עַל כָּל הָאוּמּוֹת, שֶׁעַל כָּךְ מִיעַטְתִּי אֶת הַיָּרֵחַ בָּעוֹלָם הַזֶּה.

אָתָא ר' יוֹסִי חֲמוֹי, וּנְשָׁקֵיהּ בְּרֵישֵׁיהּ, קָרָא לְבַרְתֵּיהּ וַאֲמַר לָהּ, קוֹזְטִיפָא דְּנָהִירוּתָא, וּבוּצִינָא דְּאִתְפְּרָשָׁא בְּטַבְעָון, אִית גַּבָּךְ, זַכָּאָה אַנְתְּ, וְזַכָּאָה חוּלָקָךְ, וְזַכָּאָה הוּא חוּלָקִי בְּעָלְמָא דֵּין, דְּזָכֵינָא לְמֶחֱמֵי כָּךְ.

רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר, זָכוּ יִשְׂרָאֵל, נָהִיר לְהוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְלֵית אִינּוּן צְרִיכִין לְבוּצִינָא

לשון הקודש

הַשְׁלְטוֹן וְנִתֵּן לְעֵשָׂו. אָמַר לָהֶם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: וְכִי מָה אַתֶּם צְרִיכִים אֶת שִׁלְטוֹן הָעוֹלָם הַזֶּה? שֶׁהֲרֵי אֲנִי עָרֵב לְהַשְׁלִיטְכֶם לָעוֹלָם הַבָּא עַל כָּל הָאֻמּוֹת, וּמְשׁוּם כָּךְ הַקְּרִיבוּ עָלַי כַּפָּרָה. כְּלוֹמַר, עַל אוֹתָהּ הַבְטָחָה שֶׁאֲנִי עָרֵב בּוֹ, הַקְּרִיבוּ כַּפָּרָה וְהִתְעַסְּקוּ בַּתּוֹרָה, וְעָלַי לָתֵת לָכֶם שָׂכָר טוֹב, וְעָלַי לְהַשְׁלִיט אֶתְכֶם עַל כָּל הָאֻמּוֹת, שֶׁעַל כָּךְ מִעַטְתִּי אֶת הַיָּרֵחַ בָּעוֹלָם הַזֶּה.

בָּא רַבִּי יוֹסֵי חָמִיו וּנְשָׁקוֹ בְּרֹאשׁוֹ. קָרָא לְבִתּוֹ וְאָמַר לָהּ: הַגְּלוּי שֶׁל הָאוֹר וְהַמָּאוֹר שֶׁנִּפְרַד בְּטוֹבוֹת יֵשׁ לָךְ. אַשְׁרַיִךְ, אַשְׁרֵי חֶלְקֵךְ, וְאַשְׁרֵי חֶלְקִי בָּעוֹלָם הַזֶּה שֶׁזָּכִיתִי לִרְאוֹת כָּךְ.

רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר, זָכוּ יִשְׂרָאֵל – מֵאִיר

אָחֳרָא, דִּכְתִיב (ישעיה ס יט) וְהָיָה לָךְ ה' לְאוֹר עוֹלָם.

אָמַר רִבִּי אַבָּהוּ, יִשְׂרָאֵל כֵּיוָן שֶׁנִּתְחַלֵּף לְהוּ שׁוּלְטָנָא, מוֹנִין חוּשְׁבָּנָא לְסִיהֲרָא. דְּבָהּ מְנַהֲגִין יִשְׂרָאֵל חוּשְׁבַּנְהוֹן. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (שה"ש ד א) הִנָּךְ יָפָה רַעְיָתִי, מַנְהִיגָתִי. מִן רוֹעֵה בַּצֹּאן יוֹסֵף (שם ד ז) וּמוּם אֵין בָּךְ, דְּלָא אִשְׁתְּכַח בָּךְ גִּרְעוֹנָא מִן מוֹעֲדִין וְזִמְנִין.

דָּבָר אַחֵר, הִנָּךְ יָפָה רַעְיָתִי וּמוּם אֵין בָּךְ. תָּנוּ רַבָּנָן, בְּאַרְבָּעָה פְּרָקִים בַּשָּׁנָה הָעוֹלָם נִידּוֹן. אָמַר רִבִּי אֶלְכְּסַנְדְּרַאי, וְכִי לֹא נִידּוֹן הָאָדָם אֶלָּא לִפְרָקִים אֵלּוּ, וְהָא כְתִיב (איוב ז יח) וַתִּפְקְדֶנּוּ לַבְּקָרִים לִרְגָעִים תִּבְחָנֶנּוּ. וְאָמַר רִבִּי יִצְחָק, אֵין לְךָ כָּל רֶגַע וְרֶגַע שֶׁאֵין הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מַשְׁגִּיחַ בָּאָדָם, בְּכָל מַה שֶׁהוּא עוֹשֶׂה. וּתְנַן הָכָא, דִּבְאַרְבָּעָה פְּרָקִין בַּשָּׁנָה הוּא.

לשון הקודש

לָהֶם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וְאֵינָם צְרִיכִים לְמָאוֹר אַחֵר, שֶׁכָּתוּב (ישעיה ס) וְהָיָה לָךְ ה' לְאוֹר עוֹלָם.

אָמַר רַבִּי אַבָּהוּ, יִשְׂרָאֵל, כֵּיוָן שֶׁנִּתְחַלֵּף לָהֶם הַשִּׁלְטוֹן, מוֹנִים חֶשְׁבּוֹן לַלְּבָנָה, שֶׁבָּהּ נוֹהֲגִים יִשְׂרָאֵל חֶשְׁבּוֹנוֹתֵיהֶם. וְזֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שיר השירים ד) הִנָּךְ יָפָה רַעְיָתִי, מַנְהִיגָתִי. מִן רוֹעֶה כַּצֹּאן יוֹסֵף. (שם) וּמוּם אֵין בָּךְ, שֶׁלֹּא נִמְצָא בָּךְ חִסָּרוֹן בְּמוֹעֲדִים וּבִזְמַנִּים.

דָּבָר אַחֵר, הִנָּךְ יָפָה רַעְיָתִי וּמוּם אֵין בָּךְ, שָׁנוּ רַבּוֹתֵינוּ, בְּאַרְבָּעָה פְּרָקִים בְּשָׁנָה הָעוֹלָם נִדּוֹן. אָמַר רַבִּי אֶלְכְּסַנְדְּרַאי, וְכִי לֹא נִדּוֹן הָאָדָם אֶלָּא לִפְרָקִים אֵלּוּ? וַהֲרֵי כָּתוּב (איוב ז) וַתִּפְקְדֶנּוּ לַבְּקָרִים לִרְגָעִים תִּבְחָנֶנּוּ! וְאָמַר רַבִּי יִצְחָק, אֵין לְךָ כָּל רֶגַע

אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר דְּרָאי, הַדְרֵי בִּי. דְּמִלָּה דְּאוֹרָיְיתָא בְּעִנְיָינָא דָּא. וְלָא בְּעִנְיָינָא דְּהַהוּא מִלָּה דְּרַבָּנָן. דִּפְסוּקָא אָמַר, פְּקִידָה וּבְחִינָה. וְרַבָּנָן אָמְרֵי דִּינָא. וּמַשְׁמַע דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מַשְׁגַּח בְּכָל יוֹמָא וְיוֹמָא בְּעָלְמָא. אֲבָל מֵידָן דִּינָא, עַד אַרְבָּעָה זִמְנִין אִלֵּין, לְמֵידַן כָּל עָלְמָא.

וְכֻלְּהוּ דִּינִין אִלּוּ, בְּגִינֵיהוֹן דִּבְנֵי נָשָׁא עָבִיד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דִּינָא בְּעָלְמָא. בַּפֶּסַח, עַל הַתְּבוּאָה, מַאי קָא מַשְׁמַע לָן. אָמַר רִבִּי יִצְחָק, עַל תְּבוּאָה מַמָּשׁ. דְּאָמַר רִבִּי יִצְחָק, בַּשָּׁנָה שֶׁעָבְרָה נָתַן לָהֶם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא תְּבוּאָה סִיפּוּקָא דְּעָלְמָא. לָא מְעַשְּׂרִין לֵיהּ בְּנֵי נָשָׁא, וְלָא יַהֲבֵי לְמֵיכַל מִנֵּיהּ לְמִסְכְּנֵי וּלְיַתְמֵי וּלְאַרְמַלְתֵּי, כַּד אָתֵי

לשון הקודש

וְרָגַע שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֵינוֹ מַשְׁגִּיחַ בָּאָדָם בְּכָל מַה שֶּׁהוּא עוֹשֶׂה, וְשָׁנָה בָּאן, שֶׁבְּאַרְבָּעָה פְּרָקִים בְּשָׁנָה הוּא?!

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר דְּרָאי, אֲנִי חוֹזֵר בִּי, שֶׁדִּבֵּר הַתּוֹרָה בְּעִנְיָן זֶה, וְלֹא בְּעִנְיָן שֶׁל אוֹתוֹ דָּבָר שֶׁל רַבּוֹתֵינוּ. שֶׁהַפָּסוּק אָמַר פְּקִידָה וּבְחִינָה, וַחֲכָמִים אוֹמְרִים דִּין. וּמַשְׁמָע שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מַשְׁגִּיחַ בְּכָל יוֹם וָיוֹם בָּעוֹלָם, אֲבָל לָדוּן דִּין, רַק בְּאַרְבָּעָה זְמַנִּים הַלָּלוּ לָדוּן אֶת כָּל הָעוֹלָם.

וְכָל הַדִּינִים הַלָּלוּ, בִּשְׁבִיל בְּנֵי הָאָדָם עוֹשֶׂה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא דִּין בָּעוֹלָם. בְּפֶסַח עַל הַתְּבוּאָה, מַה מַּשְׁמִיעֵנוּ? אָמַר רַבִּי יִצְחָק, עַל הַתְּבוּאָה מַמָּשׁ. שֶׁאָמַר רַבִּי יִצְחָק, בַּשָּׁנָה שֶׁעָבְרָה נָתַן לָהֶם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא תְּבוּאָה, סִפּוּקָם שֶׁל הָעוֹלָם. לֹא מְעַשְּׂרִין אוֹתוֹ בְּנֵי אָדָם וְלֹא נוֹתְנִים לֶאֱכֹל מִמֶּנּוּ לַעֲנִיִּים, לְיִתּוֹמִים וּלְאַלְמָנוֹת?! כְּשֶׁבָּאָה הַשָּׁנָה הַזּוֹ, דָּן אֶת

שַׁתָּא דָּא דְּאִין לְכָל עָלְמָא עַל הַהוּא תְּבוּאָה דַּהֲוָה בְּשַׁתָּא דְּעָבְרָה.

בַּעֲצֶרֶת דָּן אֶת הָעוֹלָם, עַל אֵיזֶה עָוֹן. עַל עָוֹן פֵּירוֹת הָאִילָן, שֶׁלֹּא הִמְתִּינוּ שְׁנוֹת עֲרְלָתָם, וְשֶׁלֹּא הִנִּיחוּם בַּשְּׁבִיעִית לֶעָנִי וְלַגֵּר.

בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה דָּן כָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ, גּוּפוֹת בְּנֵי אָדָם וְהַנְּשָׁמוֹת, וּפוֹקֵד אוֹתָם, וְדָן אוֹתָם עַל כָּל מַה שֶׁעָשׂוּ כָּל הַשָּׁנָה כֻּלָּהּ. וְתָאנָא, אֲפִילּוּ צְעָדָיו שֶׁל אָדָם נִמְנִין וּבָאִין בַּדִּין בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (שם לא ד) וְכָל צְעָדַי יִסְפּוֹר.

תָּאנֵי רַבִּי יוֹסִי, שָׁלֹשׁ כִּתּוֹת נִכְנָסִין לְיוֹם הַדִּין. כַּת צַדִּיקִים גְּמוּרִים. כַּת רְשָׁעִים גְּמוּרִים. כַּת בֵּינוֹנִים. וּכְנֶגְדָּן שָׁלֹשׁ כִּחוֹת בָּאָדָם. כֹּחַ הַנְּשָׁמָה הַקְּדוֹשָׁה. וְכֹחַ הַמִּתְאַוֶּה. וְכֹחַ הַמְנִיעָה. מַאי כֹּחַ

לשון הקודש

כָּל הָעוֹלָם עַל אוֹתָהּ תְּבוּאָה שֶׁהָיְתָה בַּשָּׁנָה שֶׁעָבְרָה.

בַּעֲצֶרֶת דָּן אֶת הָעוֹלָם עַל אֵיזֶה עָוֹן? עַל עָוֹן פֵּרוֹת הָאִילָן, שֶׁלֹּא הִמְתִּינוּ שְׁנַת עֲרְלָתָם וְשֶׁלֹּא הִנִּיחוּם בַּשְּׁבִיעִית לֶעָנִי וְלַגֵּר.

בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה דָּן כָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ, גּוּפוֹת בְּנֵי אָדָם וְהַנְּשָׁמוֹת, וּפוֹקֵד אוֹתָם, וְדָן אוֹתָם עַל כָּל מַה שֶׁעָשׂוּ כָּל הַשָּׁנָה כֻּלָּהּ. וְלָמַדְנוּ, אֲפִלּוּ צְעָדָיו שֶׁל אָדָם נִמְנִים וּבָאִים בַּדִּין בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שם לא) וְכָל צְעָדַי יִסְפּוֹר.

שָׁנָה רַבִּי יוֹסֵי, שָׁלֹשׁ כִּתּוֹת נִכְנָסִים לְיוֹם הַדִּין: כַּת צַדִּיקִים גְּמוּרִים, כַּת רְשָׁעִים גְּמוּרִים, כַּת בֵּינוֹנִיִּים, וּכְנֶגְדָּן שְׁלֹשָׁה כֹּחוֹת בָּאָדָם: כֹּחַ הַנְּשָׁמָה הַקְּדוֹשָׁה, וְכֹחַ

הַמְנִיעָה, אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, כֹּחַ הַמְגַדֶּלֶת וְהַמְנִיעַ אֶת הַגּוּף בְּכָל צְרָכָיו.

רַבִּי יוֹסִי בֶּן פַּזִּי אוֹמֵר, בֹּא וּרְאֵה רַחֲמָנוּתוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, אַף עַל פִּי שֶׁבֵּית דִּין שֶׁל מַעְלָה בָּאִין לַעֲמֹד בַּדִּין, וְלָדוּן אֶת הַבְּרִיּוֹת, וּלְהוֹרוֹת לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא זְכוּת וְחוֹבָה שֶׁל בְּנֵי אָדָם. דְּתָנֵי ר' יוֹסִי בֶּן פַּזִּי, שָׁלֹשׁ כִּתּוֹת שֶׁל מַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת עוֹמְדִין עַל הַדִּין בְּיוֹם רֹאשׁ הַשָּׁנָה. יֵשׁ מֵהֶם שֶׁהֵם מוֹרִים זְכוּת לְטוֹבָה. וְיֵשׁ מֵהֶם חוֹבָה לְרָעָה. וְתָא חֲזֵי, רַחֲמָנוּתוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, שֶׁנָּתַן עֵצָה לְהִנָּצֵל מִן הַדִּין.

דְּתַנְיָא מַאי דִּכְתִיב (ויקרא כג כד) **זִכְרוֹן תְּרוּעָה לָא אַשְׁכַּחְנָא זִכְרָה** (דף יט ע"א) **לִתְרוּעָה, אֶלָּא הַאי דְּאָמַר רִבִּי יוֹסִי, כְּתִיב** (במדבר י ט) **וְכִי תָבֹאוּ**

לשון הקודש

הַמִּתְאַוָּה, וְכֹחַ הַמְנִיעָה. מַהוּ כֹּחַ הַמְנִיעָה? אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, כֹּחַ הַמְגַדֶּלֶת וְהַמְנִיעַ אֶת הַגּוּף בְּכָל צְרָכָיו.

רַבִּי יוֹסֵי בֶּן פַּזִּי אוֹמֵר, בֹּא רְאֵה רַחֲמָנוּתוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, אַף עַל פִּי שֶׁבֵּית דִּין שֶׁל מַעְלָה בָּאִים לַעֲמֹד בַּדִּין וְלָדוּן אֶת הַבְּרִיּוֹת וּלְהוֹרוֹת לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא זְכוּת וְחוֹבָה שֶׁל בְּנֵי אָדָם, שֶׁלָּמַדְתִּי רַבִּי יוֹסֵי בֶּן פַּזִּי, שָׁלֹשׁ כִּתּוֹת שֶׁל מַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת עוֹמְדִים עַל הַדִּין בְּיוֹם רֹאשׁ הַשָּׁנָה, יֵשׁ מֵהֶם שֶׁהֵם מוֹרִים זְכוּת לְטוֹבָה, וְיֵשׁ מֵהֶם חוֹבָה לְרָעָה. וּבֹא רְאֵה, רַחֲמָנוּתוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁנָּתַן עֵצָה לְהִנָּצֵל מִן הַדִּין.

שֶׁלָּמַדְנוּ, מַה שֶּׁכָּתוּב (ויקרא כג) זִכְרוֹן תְּרוּעָה, לֹא מָצָאנוּ זִכְרָה לַתְּרוּעָה, אֶלָּא

מִלְחָמָה בְּאַרְצְכֶם עַל הַצַּר וגו' וַהֲרֵעֹתֶם וגו', וְזֵכֶר לְתִרוּעָה זוֹ, אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, הָרִיעוּ לְפָנַי בִּתְרוּעָה זוֹ, שֶׁהִיא זִכָּרוֹן אוֹתָהּ הַתְּרוּעָה, מִיָּד, וְנוֹשַׁעְתֶּם מֵאֹיְבֵיכֶם כְּהַהוּא גַּוְונָא.

מֵאֹיְבֵיכֶם מָאן אִינוּן, אֵלּוּ הֵם הַמּוֹרִים חוֹבָתָם שֶׁל בְּנֵי אָדָם. דְּתַנְיָא אָמַר רִבִּי יוֹחָנָן, מַלְאָכִים יֵשׁ הַמּוֹרִים חוֹבָתָן שֶׁל בְּנֵי אָדָם. וּמַלְאָכִים יֵשׁ הַמּוֹרִים זְכוּתָן. וַאֲפִילּוּ אֶחָד מִנִּי אֶלֶף מוֹרֶה זְכוּתוֹ, שֶׁבְּקִין לוֹ. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (איוב לג כג) אִם יֵשׁ עָלָיו מַלְאָךְ מֵלִיץ אֶחָד מִנִּי אָלֶף. וּכְתִיב בַּתְּרֵיהּ, (שם לג כד) וַיְחֻנֶּנּוּ וַיֹּאמֶר פְּדָעֵהוּ מֵרֶדֶת שַׁחַת וגו'.

וְכִי יֵשׁ מַלְאָךְ מַשְׁטִין זְכוּתוֹ שֶׁל אָדָם, אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן, חַס וְשָׁלוֹם שֶׁמַּלְאָךְ מַשְׁטִין זְכוּת.

לשון הקודש

מַה שֶּׁאָמַר רַבִּי יוֹסֵי, כָּתוּב (במדבר י) וְכִי תָּבֹאוּ מִלְחָמָה בְּאַרְצְכֶם עַל הַצַּר וְגוֹ' וַהֲרֵעֹתֶם וְגוֹ'. וְזֵכֶר לְתִרוּעָה זוֹ, אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, הָרִיעוּ לְפָנַי בִּתְרוּעָה זוֹ, שֶׁהִיא זִכָּרוֹן אוֹתָהּ הַתְּרוּעָה, מִיָּד – וְנוֹשַׁעְתֶּם מֵאֹיְבֵיכֶם כְּאוֹתָהּ דְּגְמָא.

מֵאֹיְבֵיכֶם, מִי הֵם? אֵלּוּ הֵם הַמּוֹרִים חוֹבָתָם שֶׁל בְּנֵי אָדָם. שֶׁלָּמַדְנוּ, אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, מַלְאָכִים יֵשׁ הַמּוֹרִים חוֹבָתָן שֶׁל בְּנֵי אָדָם, וּמַלְאָכִים יֵשׁ הַמּוֹרִים זְכוּתָם. וַאֲפִלּוּ אֶחָד מִנִּי אֶלֶף מוֹרֶה זְכוּתוֹ, עוֹזְבִים אוֹתוֹ. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (איוב לג) אִם יֵשׁ עָלָיו מַלְאָךְ מֵלִיץ אֶחָד מִנִּי אָלֶף, וְכָתוּב אַחֲרָיו (שם) וַיְחֻנֶּנּוּ וַיֹּאמֶר פְּדָעֵהוּ מֵרֶדֶת שַׁחַת וְגוֹ'.

וְכִי יֵשׁ מַלְאָךְ מַשְׁטִין זְכוּתוֹ שֶׁל אָדָם?

אֶלָּא, יֵשׁ מַלְאָכִים מְמוּנִים לְעַיֵּן וּלְהוֹרוֹת בְּחוֹבָתוֹ שֶׁל אָדָם, בְּכָל שָׁעָה שֶׁיַּעֲבוֹר, וְהֵם מוֹרִים אוֹתוֹ דָּבָר שֶׁנִּצְטַוּוּ.

כַּיּוֹצֵא בַּדָּבָר (מ"א כב יט) **וְכָל צְבָא הַשָּׁמַיִם עוֹמֵד עָלָיו מִימִינוֹ וּמִשְּׂמֹאלוֹ. מַאי עָלָיו, עָלָיו שֶׁל אַחְאָב. שֶׁהָיוּ מְעַיְּנִים בְּדִינוֹ. מִימִינוֹ וּמִשְּׂמֹאלוֹ, וְכִי יֵשׁ יָמִין וכו', אֶלָּא אֵלּוּ מַיְמִינִים לִזְכוּת, וְאֵלּוּ מַשְׂמְאִילִים לְכַף חוֹבָה.**

אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב, מִפְּנֵי מָה בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה דִּין הַגּוּף וְהַנְּשָׁמָה, מִפְּנֵי שֶׁבּוֹ נוֹלַד אָדָם הָרִאשׁוֹן, וּבוֹ בַּיּוֹם נַעֲשָׂה גּוּף, וְנִזְרְקָה בּוֹ נְשָׁמָה, וּבוֹ בַּיּוֹם נִידּוֹן וְנִקְבַּע הַדִּין לְדוֹרוֹת.

וּבַחַג נִדּוֹנִין עַל שֶׁהֵם מְבַזִּים בִּנְטִילַת יָדַיִם, וְעַל שֶׁהֵם מְזַלְזְלִים בְּמִקְוָאוֹת וּבְטַהֲרוֹת שֶׁהֵם

לשון הקודש

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, חַס וְחָלִילָה שֶׁמַּלְאָךְ מַשְׁחִין זְכוּת, אֶלָּא יֵשׁ מַלְאָכִים מְמֻנִּים לְעַיֵּן וּלְהוֹרוֹת בְּחוֹבָתוֹ שֶׁל אָדָם בְּכָל שָׁעָה שֶׁיַּעֲבֹר, וְהֵם מוֹרִים אוֹתוֹ דָּבָר שֶׁנִּצְטַוּוּ.

כַּיּוֹצֵא בַּדָּבָר, וְכָל צְבָא הַשָּׁמַיִם עוֹמֵד עָלָיו מִימִינוֹ וּמִשְּׂמֹאלוֹ, מַה זֶּה עָלָיו? עָלָיו שֶׁל אַחְאָב, שֶׁהָיוּ מְעַיְּנִים בְּדִינוֹ מִימִינוֹ וּמִשְּׂמֹאלוֹ. וְכִי יֵשׁ יָמִין וְכוּ'? אֵלּוּ מַיְמִינִים לִזְכוּת, וְאֵלּוּ מַשְׂמְאִילִים לְכַף חוֹבָה.

אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב, מִפְּנֵי מָה בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה דִּין הַגּוּף וְהַנְּשָׁמָה? מִפְּנֵי שֶׁבּוֹ נוֹלַד אָדָם הָרִאשׁוֹן, וּבוֹ בַּיּוֹם נַעֲשָׂה גּוּף, וְנִזְרְקָה בּוֹ נְשָׁמָה, וּבוֹ בַּיּוֹם נִדּוֹן וְנִקְבַּע הַדִּין לְדוֹרוֹת.

וּבַחַג נִדּוֹנִים עַל שֶׁהֵם מְבַזִּים בִּנְטִילַת

מַיִם. וְעַל כָּךְ נִדּוֹנִין עַל הַמַּיִם, עַל עִנְיַן הַמַּיִם.

אָמַר רִבִּי אַחָא, בְּאַרְבַּע פְּרָקִים כְּמוֹ כֵן, הָאָדָם נִדּוֹן. בּוֹ בַּיּוֹם שֶׁמְּהַרְהֵר הָעֲבֵירָה. וּבַזְּמַן שֶׁעוֹשֶׂה. וּבְיוֹם רֹאשׁ הַשָּׁנָה. וּבָעוֹלָם הַבָּא. רַבִּי אַבָּהוּ אָמַר, בַּזְּמַן שֶׁעוֹשֶׂה הָעֲבֵירוֹת. וּבַזְּמַן שֶׁיְּחֻלֶּה. דְּאָמַר רִבִּי אַבָּהוּ, כֵּיוָן שֶׁיְּחֻלֶּה הָאָדָם, סָלְקִין לֵיהּ לְדִינָא. וּבַזְּמַן שֶׁמֵּת כְּשֶׁיּוֹצְאָה נִשְׁמָתוֹ מִמֶּנּוּ. וּבָעוֹלָם הַבָּא.

אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, בִּטָּחוֹן הַצַּדִּיקִים וְשִׂמְחָתָם, כְּשֶׁיּוֹצְאִין מִן הָעוֹלָם הַזֶּה בְּכִשָּׁרוֹן מַעֲשִׂים. וּכְשֶׁבָּאִין לְעֵין בַּנְּשָׁמָה, אֵין מוֹחִין בְּיָדָהּ. וּמָה אוֹמְרִין לָהּ, (שה"ש ד ז) כֻּלָּךְ יָפָה רַעְיָתִי. אָמַר רִבִּי אַבָּהוּ, הַצַּדִּיק אוֹמֵר זֶה עַל הַנְּשָׁמָה שֶׁבּוֹ, כֻּלָּךְ יָפָה רַעְיָתִי, מַנְהִיגָתִי דְּלָא אַבְאֵישַׁת לָךְ בְּעוֹבָדִין בִּישִׁין, דִּכְתִיב (שם) וּמוּם אֵין בָּךְ.

לשון הקודש

יָדַיִם, וְעַל שֵׁהֵם מְזַלְזְלִים בְּמִקְוָאוֹת וּבְטָהֳרוֹת שֶׁהֵם מַיִם, וְעַל כָּךְ נִדּוֹנִים עַל הַמַּיִם, עַל עִנְיַן הַמַּיִם.

אָמַר רַבִּי אָחָא, בְּאַרְבָּעָה פְּרָקִים כְּמוֹ כֵן הָאָדָם נִדּוֹן: בּוֹ בַּיּוֹם שֶׁמְּהַרְהֵר הָעֲבֵרָה, וּבַזְּמַן שֶׁעוֹשֶׂהוּ, וּבְיוֹם רֹאשׁ הַשָּׁנָה, וּבָעוֹלָם הַבָּא. רַבִּי אַבָּהוּ אָמַר, בַּזְּמַן שֶׁעוֹשֶׂה הָעֲבֵרוֹת, וּבַזְּמַן שֶׁיְּחֻלֶּה. שֶׁאָמַר רַבִּי אַבָּהוּ, כֵּיוָן שֶׁיְּחֻלֶּה אָדָם, מַעֲלִים אוֹתוֹ לַדִּין, וּבִזְמַן שֶׁמֵּת, כְּשֶׁיּוֹצְאָה נִשְׁמָתוֹ מִמֶּנּוּ, וּבָעוֹלָם הַבָּא.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, בִּטְחוֹן הַצַּדִּיקִים וְשִׂמְחָתָם, כְּשֶׁיּוֹצְאִים מִן הָעוֹלָם הַזֶּה בְּכִשְׁרוֹן מַעֲשִׂים. וּכְשֶׁבָּאִים לְעֵין בַּנְּשָׁמָה, אֵין מוֹחִים בְּיָדָהּ. וּמָה? כֻּלָּךְ יָפָה רַעְיָתִי. אָמַר רַבִּי אַבָּהוּ, הַצַּדִּיק

דָּבָר אַחֵר וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי מְאוֹרֹת, לָמָּה חָסֵר ו', אֲמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי, תְּפִלַּת הַצַּדִּיקִים שֶׁיֵּצְאוּ מֵהָעוֹלָם הַזֶּה, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִתְעַכֵּב שְׁכָרָם לָעוֹלָם הַבָּא. דְּאָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי, מַאי דִּכְתִיב (יחזקאל א כו) **דְּמוּת כְּמַרְאֵה אָדָם עָלָיו מִלְמַעְלָה. זוֹ מַעֲלָתָן שֶׁל צַדִּיקִים, שֶׁהֵם לְמַעְלָה עַל כָּל הַמַּעֲלוֹת.**

מַאי עָלָיו. אָמַר רִבִּי יִצְחָק, הוּא יַעֲקֹב, שֶׁמַּעֲלָתוֹ לְמַעְלָה. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, כְּמַרְאֵה אָדָם. מַאי מַשְׁמַע, כְּתִיב הָכָא עָלָיו, וּכְתִיב הָתָם (בראשית לה יג) **וַיַּעַל מֵעָלָיו אֱלֹהִים.**

אָמַר רִבִּי חִיָּיא בַּר יַעֲקֹב, אֵין לְךָ בְּכָל לַיְלָה וְלַיְלָה, שֶׁאֵין הַכָּרוֹז יוֹצֵא וְאוֹמֵר, עֲלוּ חֲסִידִים, בֹּאוּ וּבֵרְכוּ לְיוֹצַרְכֶם. הֲדָא הוּא

לשון הקודש

אוֹמֵר אֶת זֶה עַל הַנְּשָׁמָה שֶׁבּוֹ, כֶּלְךָ יָפָה רַעְיָתִי, מַנְהִיגָתִי, שֶׁלֹּא הֵרַעְתִּי לָךְ בְּמַעֲשִׂים רָעִים, שֶׁכָּתוּב (שיר ד) וּמוּם אֵין בָּךְ.

דָּבָר אַחֵר, (בראשית א) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי מְאוֹרֹת. לָמָּה חָסֵר ו'? אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי, תְּפִלַּת הַצַּדִּיקִים שֶׁיֵּצְאוּ מֵהָעוֹלָם הַזֶּה כְּדֵי שֶׁלֹּא יִתְעַכֵּב שְׁכָרָם לָעוֹלָם הַבָּא. שֶׁאָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי, מַה שֶּׁכָּתוּב (יחזקאל א) דְּמוּת כְּמַרְאֵה אָדָם עָלָיו מִלְמַעְלָה? זוֹ מַעֲלָתָן שֶׁל צַדִּיקִים שֶׁהֵם לְמַעְלָה עַל כָּל הַמַּעֲלוֹת.

מַה זֶּה עָלָיו? אָמַר רַבִּי יִצְחָק, הוּא יַעֲקֹב, שֶׁמַּעֲלָתוֹ לְמַעְלָה. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב כְּמַרְאֵה אָדָם. מַה מַּשְׁמָע? כָּתוּב כָּאן עָלָיו, וְכָתוּב שָׁם (בראשית לה) וַיַּעַל מֵעָלָיו אֱלֹהִים. **אָמַר** רַבִּי חִיָּיא בַּר יַעֲקֹב, אֵין לְךָ בְּכָל לַיְלָה וְלַיְלָה שֶׁאֵין הַכָּרוֹז יוֹצֵא וְאוֹמֵר:

דִּכְתִיב, (תהלים קמה יב) וַחֲסִידֶיךָ יְבָרְכוּכָה. כְּבוֹד מַלְכוּתְךָ יֹאמֵרוּ וּגְבוּרָתְךָ יְדַבֵּרוּ. וְלָמָּה, לְהוֹדִיעַ לִבְנֵי הָאָדָם גְּבוּרוֹתָיו וגו'.

תָּנוּ רַבָּנָן זִימְנָא חָדָא הֲוָה אָזִיל רִבִּי יוֹסִי בְּאוֹרְחָא, פָּגַע בֵּיהּ ר' יִרְמְיָה (נ"א חייא), וְאָזְלוּ כַּחֲדָא. פָּגְעוּ בְּהַהוּא טוּרָא, וַהֲוָה טוּרָא דָּחִיל עֲלֵיהֶן. אָמַר רִבִּי יוֹסִי לְרַבִּי יִרְמְיָה (נ"א חייא), נִימָא מִילֵּי דְּאוֹרַיְיתָא, וְנֵיזִיל.

אָמַר רִבִּי חִיָּיא, בְּוַדַּאי דְּאָמְרֵי חַבִּימֵי מַתְנִיתָא, שִׁמְשָׁא דַּהֲוָה לְיַעֲקֹב, עַד כַּמָּה לֶהֱוֵי דָּא. אָמַר רִבִּי יוֹסִי, אִימָא לָךְ מִלָּה דַּהֲוָה אָמַר אַבָּא, דְּהַהוּא שִׁמְשָׁא וּנְהוֹרָא סַגִּיאָה דַּהֲוָה לְיַעֲקֹב, גָּנִיז הוּא לַצַּדִּיקִים לֶעָתִיד לָבֹא. וְלָא דָּא הוּא שִׁמְשָׁא דְּמִשְׁתַּמְּשִׁין בָּהּ בְּנוֹהִי דְּעֵשָׂו, וְאִתְגַּזַּר דְּיִשְׁתַּעְבְּדוּן בְּנוֹהִי דְּיַעֲקֹב תְּחוֹתוֹהִי.

לשון הקודש

עֲלוּ חֲסִידִים, בֹּאוּ וּבָרְכוּ לְיוֹצְרְכֶם! וֶהוּ שֶׁכָּתוּב (תהלים קמה) וַחֲסִידֶיךָ יְבָרְכוּכָה. כְּבוֹד מַלְכוּתְךָ יֹאמֵרוּ וּגְבוּרָתְךָ יְדַבֵּרוּ. וְלָמָּה? לְהוֹדִיעַ לִבְנֵי הָאָדָם גְּבוּרוֹתָיו וְגוֹ'. **שָׁנוּ** רַבּוֹתֵינוּ, פַּעַם אַחַת הָיָה הוֹלֵךְ רַבִּי יוֹסֵי בַּדֶּרֶךְ, פָּגַשׁ בּוֹ רַבִּי יִרְמְיָה (חִיָּיא) וְהָלְכוּ כְּאֶחָד. פָּגְעוּ בָּהָר הַהוּא, וְהָיָה הָהָר מַפְחִיד אוֹתָם. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי לְרַבִּי יִרְמְיָה (חִיָּיא): נֹאמַר דִּבְרֵי תוֹרָה וְנֵלֵךְ. **אָמַר** רַבִּי חִיָּיא: בְּוַדַּאי שֶׁאוֹמְרִים חֲכָמֵי הַמִּשְׁנָה, הַשֶּׁמֶשׁ שֶׁהָיָה לְיַעֲקֹב, עַד כַּמָּה זֶה יִהְיֶה? אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: אֹמַר לְךָ דָּבָר שֶׁהָיָה אַבָּא אוֹמֵר, שֶׁאוֹתוֹ הַשֶּׁמֶשׁ וְאוֹר הָרַב שֶׁהָיָה לְיַעֲקֹב, גָּנוּז הוּא לַצַּדִּיקִים לֶעָתִיד לָבֹא, וְלֹא זֶה הוּא הַשֶּׁמֶשׁ שֶׁמִּשְׁתַּמְּשִׁים בּוֹ בְּנֵי עֵשָׂו, וְנִגְזַר

בֵּיהּ שַׁעֲתָא, הֲוָה עָצִיב יַעֲקֹב, אֲמַר מָארֵי עָלְמָא, הָא נְהִירוּתָא דִילִי אִתְיְהִיבַת לְעֵשָׂו. יָצְאָה בַּת קוֹל וְאָמְרָה (ירמיה ל יא) **וְאַתָּה אַל תִּירָא עַבְדִי יַעֲקֹב וגו' וּנְהִירוּתָא דִילָךְ לָךְ אִתְגְּנִיז וְלִבְנָיךְ. אֲמַר אוֹרֵינָא לִי.**

בֵּיהּ שַׁעֲתָא אַפִּיק קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא הַהוּא שִׁמְשָׁא דְּחָמֵי לֵיהּ יַעֲקֹב, וְלָא בַר נָשׁ אָחֳרָא. הֲדָא הוּא דִכְתִיב (בראשית לב לב) **וַיִּזְרַח לוֹ הַשֶּׁמֶשׁ. אוֹתוֹ הַשֶּׁמֶשׁ שֶׁהָיָה גָּנוּז. כַּאֲשֶׁר עָבַר אֶת פְּנוּאֵל. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, כְּשֶׁנִּצַּח שָׂרוֹ שֶׁל עֵשָׂו. לוֹ מַשְׁמַע וְלֹא לְאַחֵר.**

וְאַף עַל גַּב דְּיַעֲקֹב אִתְהַנֵּי לְמֶחְזֵייא דְּנָצַח לְרַבְרְבָא דְּעֵשָׂו, מַה כְּתִיב בֵּיהּ. (שם) **וְהוּא צוֹלֵעַ עַל יְרֵכוֹ. אָמַר רַבִּי אַחָא, נְהוֹרָא נָהִיר, אֲבָל**

לשון הקודש

שֶׁנִּשְׁתַּעְבְּדוּ בְּנֵי יַעֲקֹב תַּחְתָּיו.

בְּאוֹתָהּ שָׁעָה הָיָה יַעֲקֹב עָצוּב. אָמַר: רִבּוֹן הָעוֹלָם, הֲרֵי הָאוֹרָה שֶׁלִּי נִתְּנָה לְעֵשָׂו. יָצְאָה בַּת קוֹל וְאָמְרָה: וְאַתָּה אַל תִּירָא עַבְדִּי יַעֲקֹב וגו', וְהָאוֹרָה שֶׁלְּךָ נִגְנְזָה לְךָ וּלְבָנֶיךָ. אָמַר: הַרְאֵינָה לִי!

בְּאוֹתָהּ שָׁעָה הוֹצִיא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת הַשֶּׁמֶשׁ שֶׁרָאָה אוֹתָהּ יַעֲקֹב, וְלֹא אָדָם אַחֵר. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (בראשית לב) וַיִּזְרַח לוֹ הַשֶּׁמֶשׁ, אוֹתוֹ הַשֶּׁמֶשׁ שֶׁהָיָה גָּנוּז, כַּאֲשֶׁר עָבַר אֶת פְּנוּאֵל. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, כְּשֶׁנִּצַּח שָׂרוֹ שֶׁל עֵשָׂו, לוֹ מַשְׁמָע וְלֹא לְאַחֵר.

וְאַף עַל גַּב שֶׁיַּעֲקֹב נֶהֱנָה לְרְאוֹת שֶׁנִּצַּח אֶת שָׂרוֹ שֶׁל עֵשָׂו, מַה כָּתוּב בּוֹ? (שם) וְהוּא צֹלֵעַ עַל יְרֵכוֹ. אָמַר רַבִּי אָחָא, הָאוֹר

לְבֵיהּ הַוָּה חָשׁוּךְ, עַל נָפְקֵי יֵרֵכֵיהּ דְּיִשְׁתַּעְבְּדוּן תְּחוֹתוֹהִי דְּעֵשָׂו.

עַד דְּהַוּוּ אָזְלֵי, שָׁמְעוּ קָל יְנוּקָא בְּטוּרָא, דַּהֲוָה אָזִיל וּבָכֵי. אָמַר רִבִּי יוֹסִי, נֵיזֵיל גַּבֵּיהּ דְּהָא לָא מִסְתָּפֵינָא. דְּהָא תְּנַן לְחַד מִתְחֲזֵי וּמַזִּיק, לִתְרֵי מִתְחֲזֵי וְלָא מַזִּיק. אָזְלוּ לְגַבֵּיהּ, וְיָנוּקָא הַוָּה בָּכֵי.

כַּד מָטוֹ גַּבֵּיהּ, אָמַר רִבִּי יוֹסִי, בְּנוֹי דְּמָארֵי עָלְמָא אֲנַן, דְּהַהוּא דְּאִקְרֵי שְׁמֵיהּ חַד עַל תְּרֵי, בְּאַתְוָותָא, תְּלַת רְשִׁימִין, בְּרָזָא דְּאַרְבַּע. גְּלִיפִין עַל חַד תְּרִין, וְאִתְקְרֵי עַל חֵיוָותָא קַדִּישָׁא. מַאי טַעְמָא, אָמַר רִבִּי יוֹסִי הָכִי, דְּחַיְישִׁינָן שְׁמָא שֵׁד הוּא, וְאִינּוּן מִסְתָּפוֹ מִשְׁמֵיהּ דְּמָארֵי עָלְמָא סַגִּי.

הַהוּא יְנוּקָא כַּד שְׁמַע מִלָּה דָּא, אֲתֵיב וַאֲמַר, יוֹדָאי אֲנָא, וּבַר בְּרֵיהּ דְּרַבִּי חִיָּיא רַבָּה

לשון הקודש

הֵאִיר, אֲבָל לִבּוֹ הָיָה חָשׁוּךְ עַל יוֹצְאֵי יְרֵכָיו שֶׁיִּשְׁתַּעְבְּדוּ תַּחַת עֵשָׂו.

בְּעוֹד שֶׁהָיוּ הוֹלְכִים, שָׁמְעוּ קוֹל תִּינוֹק בָּהָר שֶׁהָיָה הוֹלֵךְ וּבוֹכֶה. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: נֵלֵךְ אֵלָיו, שֶׁהֲרֵי אֵינֶנּוּ מְפַחֲדִים, שֶׁהֲרֵי שָׁנִינוּ, שֶׁלְּאֶחָד מִתְחַזֶּה וּמַזִּיק, לִשְׁנַיִם נִרְאֶה וְלֹא מַזִּיק. הָלְכוּ אֵלָיו, וְהַתִּינוֹק הָיָה בּוֹכֶה.

כְּשֶׁהִגִּיעוּ אֵלָיו, אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: בְּנֵי רִבּוֹן הָעוֹלָם אֲנַחְנוּ, שֶׁל אוֹתוֹ שֶׁנִּקְרָא שְׁמוֹ אֶחָד עַל שְׁתַּיִם, בְּאוֹתִיּוֹת שְׁלֹשָׁה רְשׁוּמִים, בְּסוֹד שֶׁל אַרְבַּע. חֲקוּקִים עַל אֶחָד שְׁנַיִם, וְנִקְרָאִים עַל חַיּוֹת הַקֹּדֶשׁ. מָה הַטַּעַם? אָמַר רַבִּי יוֹסֵי כָּךְ: שֵׁחוֹשְׁשִׁים שֶׁמָּא הוּא שֵׁד, וְהֵם פּוֹחֲדִים מִשְּׁמוֹ שֶׁל רִבּוֹן הָעוֹלָם הַרְבֵּה.

כַּאֲשֶׁר אוֹתוֹ הַיֶּלֶד שָׁמַע אֶת הַדָּבָר הַזֶּה, הֵשִׁיב וְאָמַר: יְהוּדִי אֲנִי, וּבֶן בְּנוֹ שֶׁל רַבִּי

אֲנָא, וַהֲוָה אֲבוּי מְלִיף לִי פְּסוּקֵי דְּשִׁיר הַשִּׁירִים, וּפָרְשָׁתָא דִּבְרֵאשִׁית. וּמִית אֲבוּהִי, וּגְנָבוּ לִי גַּנָּבֵי, וּכְעַן אִשְׁתְּזִיבְנָא מִגְּהוֹן, וְעָרַקְנָא בְּהַאי טוּרָא.

בְּכָה רַבִּי יוֹסִי וַאֲמַר, וַוי דְּבַר בְּרִיהּ דְּרַבִּי חִיָּיא רַבָּה אָזִיל בְּדֵין. נְטָלֵיהּ בִּידּוֹי וַאֲזָלוּ. אָמַר לֵיהּ רַבִּי יוֹסִי, אִימָּא בְּרִי מָה הֲוִית לָעֵי עִם אָבוּךְ. אֲמַר בְּפָרָשַׁת יְהִי מְאֹרֹת בִּרְקִיעַ הַשָּׁמַיִם הֲוֵינָא לָעֵי. אָמַר לֵיהּ, מָה הֲוָה אָמַר אָבוּךְ בְּפָרָשָׁתָא דָּא.

פָּתַח הַהוּא יְנוּקָא פּוּמֵיהּ וַאֲמַר (במדבר כח יח), בְּאֵר חָפָרוּהָ שָׂרִים כָּרוּהָ נְדִיבֵי הָעָם בִּמְחֹקֵק בְּמִשְׁעֲנֹתָם. תָּאנָא, שָׁלֹשׁ מַתָּנוֹת טוֹבוֹת נָתַן הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל, עַל יְדֵי שְׁלֹשָׁה רוֹעִים אֲחִים, מֹשֶׁה, אַהֲרֹן, וּמִרְיָם. בִּזְכוּת מֹשֶׁה, הָיָה הַמָּן יוֹרֵד לְיִשְׂרָאֵל. בִּזְכוּת אַהֲרֹן, הָיוּ עֲנָנֵי כָּבוֹד הוֹלְכִים

לשון הקודש

חִיָּיא הַגָּדוֹל אֲנִי, וְאָבִי הָיָה מְלַמֵּד אוֹתִי פְּסוּקֵי שִׁיר הַשִּׁירִים וּפָרָשַׁת בְּרֵאשִׁית, וּמֵת אָבִי, וְגָנְבוּ אוֹתִי הַגַּנָּבִים, וְכָעֵת נִצַּלְתִּי מֵהֶם וּבָרַחְתִּי לָהָר הַזֶּה.

בָּכָה רַבִּי יוֹסֵי וְאָמַר: אוֹי שֶׁבֵּן בְּנוֹ שֶׁל רַבִּי חִיָּיא הַגָּדוֹל הוֹלֵךְ כָּךְ! לָקַח אוֹתוֹ בְּיָדוֹ וְהָלְכוּ. אָמַר לוֹ רַבִּי יוֹסֵי: אֵימַר בְּנִי, מָה הָיִיתָ לוֹמֵד עִם אָבִיךָ? אָמַר: בְּפָרָשַׁת יְהִי מְאֹרֹת בִּרְקִיעַ הַשָּׁמַיִם הָיִיתִי לוֹמֵד. אָמַר לוֹ: מֶה הָיָה אָבִיךָ אוֹמֵר בַּפָּרָשָׁה הַזּוֹ?

פָּתַח אוֹתוֹ תִּינוֹק פִּיו וְאָמַר: (במדבר כא) בְּאֵר חָפָרוּהָ שָׂרִים כָּרוּהָ נְדִיבֵי הָעָם בִּמְחֹקֵק בְּמִשְׁעֲנֹתָם. לָמַדְנוּ, שָׁלֹשׁ מַתָּנוֹת טוֹבוֹת נָתַן הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל עַל יְדֵי שְׁלֹשָׁה רוֹעִים אַחִים – מֹשֶׁה, אַהֲרֹן וּמִרְיָם. בִּזְכוּת מֹשֶׁה הָיָה הַמָּן יוֹרֵד לְיִשְׂרָאֵל, בִּזְכוּת אַהֲרֹן הָיוּ עֲנָנֵי כָּבוֹד

עִם יִשְׂרָאֵל. בִּזְכוּת מִרְיָם, הָיְתָה הַבְּאֵר הוֹלֶכֶת עִמָּהֶם. (דף יט ע"ב)

מֵתָה מִרְיָם, פָּסְקָה הַבְּאֵר. מֵת אַהֲרֹן, נִיטְּלוּ עֲנָנֵי כָּבוֹד. הֲדָא הוּא דִכְתִיב. (שם כ כט) **וַיִּרְאוּ** כָּל הָעֵדָה. אַל תִּקְרֵי וַיִּרְאוּ אֶלָּא וַיִּירָאוּ. מֵתָה מִרְיָם פָּסְקָה הַבְּאֵר, מְנָא לָן. דִכְתִיב (שם כא ב) **וַיֵּשֶׁב** הָעָם בְּקָדֵשׁ וַתָּמָת שָׁם מִרְיָם. וּכְתִיב בַּתְרֵיהּ וְלֹא הָיָה מַיִם לָעֵדָה. וּבִזְכוּת מֹשֶׁה חָזְרוּ שְׁלָשְׁתָּן. וַהֲוָה אָמַר אֲבוּי, תְּלָתֵיהוֹן גְּלִיפִין דְיוֹקְנֵיהוֹן בִּרְקִיעָא, לְאַנְהָרָא זְכוּתְהוֹן עַל יִשְׂרָאֵל. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, וַיִּתֵּן אֹתָם אֱלֹהִים בִּרְקִיעַ הַשָּׁמַיִם לְהָאִיר עַל הָאָרֶץ.

וּמְנָא לָן דִתְלָתֵיהוֹן גְּלִיפִין בִּרְקִיעָא, דְהָא תְּנַן, בְּכֻלְּהוּ כְּתִיב עַל פִּי ה', וּבְמִרְיָם לָא כְתִיב עַל פִּי ה', דְלָאו אוֹרַח אַרְעָא. אֶלָּא אָמַר אֲבוּי,

לשון הקודש

הוֹלְכִים עִם יִשְׂרָאֵל, בִּזְכוּת מִרְיָם הָיְתָה הַבְּאֵר הוֹלֶכֶת עִמָּהֶם.

מֵתָה מִרְיָם – פָּסְקָה הַבְּאֵר. מֵת אַהֲרֹן – נִטְּלוּ עֲנָנֵי כָּבוֹד. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שם ב) **וַיִּרְאוּ** כָּל הָעֵדָה. אַל תִּקְרֵי וַיִּרְאוּ אֶלָּא וַיִּירָאוּ. מֵתָה מִרְיָם – פָּסְקָה הַבְּאֵר, מִנַּיִן לָנוּ? שֶׁכָּתוּב (שם) **וַיֵּשֶׁב** הָעָם בְּקָדֵשׁ וַתָּמָת שָׁם מִרְיָם, וְכָתוּב אַחֲרָיו **וְלֹא** הָיָה מַיִם לָעֵדָה. וּבִזְכוּת מֹשֶׁה חָזְרוּ שְׁלָשְׁתָּם. וְהָיָה אָבִי אוֹמֵר, שְׁלָשְׁתָּם חֲקוּקוֹת דְּמְיוֹתֵיהֶם בָּרָקִיעַ, שֶׁתְּאִיר זְכוּתָם עַל יִשְׂרָאֵל. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (בראשית א) וַיִּתֵּן אֹתָם אֱלֹהִים בִּרְקִיעַ הַשָּׁמַיִם לְהָאִיר עַל הָאָרֶץ.

וּמִנַּיִן לָנוּ שֶׁשְּׁלָשְׁתָּם חֲקוּקִים בָּרָקִיעַ? שֶׁהֲרֵי שָׁנִינוּ, בְּכֻלָּם כָּתוּב עַל פִּי ה', וּבְמִרְיָם לֹא כָתוּב עַל פִּי ה', שֶׁאֵין כָּךְ

בְּכֻלְּהוּ כְּתִיב שָׁם, (שם) **וַתָּמָת שָׁם מִרְיָם.** (שם כא כח) **וַיָּמָת שָׁם אַהֲרֹן.** (דברים לד ה) **וַיָּמָת שָׁם משֶׁה. כְּתִיב הָכָא שָׁם, וּכְתִיב הָתָם שָׁם.** (שמות לד כח) **וַיְהִי שָׁם עִם ה', מַה לְּהַלָּן עִם ה', אַף כָּאן עִם ה'.**

דְּתָנַן, לָמָּה מֵת משֶׁה בְּחוּצָה לָאָרֶץ, לְהוֹרוֹת, דְּבִזְכוּתֵיהּ יִתְקַיְּמוּן מֵתֵי מִדְבָּר. וַאֲמַר אַבּוּי, אָמַר משֶׁה לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם אֶכְנֵס לָאָרֶץ לְקַיְּמָא פִּקּוּדָיךְ, דְּהָא כְּתִיב (ויקרא כג ו) **כִּי תָבֹאוּ אֶל הָאָרֶץ.** (שמות יב כח) **וְהָיָה כִּי תָבוֹאוּ אֶל הָאָרֶץ. וְתַמָּן הוּא קַיּוּמָא דְּפִיקּוּדָיךְ.**

אָמַר לֵיהּ מַה דְּאַזְהֲרַת שְׁלִים לָךְ וּמַה דְּיַעְבְּדוּן **יִשְׂרָאֵל בְּאַרְעָא קַדִּישָׁא יְהֵי חוּלָקָךְ עִמְּהוֹן. הָדָא הוּא דִּכְתִיב,** (ישעיה נג יב) **לָכֵן אֲחַלֵּק לוֹ בָּרַבִּים, אֵלּוּ זַכָּאִין דְּיִשְׂרָאֵל. וְאֶת עֲצוּמִים יְחַלֵּק שָׁלָל, אִלֵּין**

לשון הקודש

דֶּרֶךְ אֶרֶץ. אֶלָּא אָמַר אַבִּי, בְּכֻלָּם כָּתוּב שָׁם, וַתָּמָת שָׁם מִרְיָם, וַיָּמָת שָׁם אַהֲרֹן, וַיָּמָת שָׁם משֶׁה. כָּתוּב כָּאן שָׁם, וְכָתוּב שָׁם שָׁם, (שמות לד) וַיְהִי שָׁם עִם ה'. מַה לְּהַלָּן עִם ה', אַף כָּאן עִם ה'.

שֶׁשָּׁנִינוּ, לָמָּה מֵת משֶׁה בְּחוּצָה לָאָרֶץ? לְהוֹרוֹת שֶׁבִּזְכוּתוֹ יִתְקַיְּמוּ מֵתֵי מִדְבָּר. וְאָמַר אַבִּי: אָמַר משֶׁה לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, אֶכָּנֵס לָאָרֶץ כְּדֵי לְקַיֵּם אֶת מִצְוֹתֶיךָ, שֶׁהֲרֵי כָּתוּב (ויקרא כג) כִּי תָבֹאוּ אֶל הָאָרֶץ, (שמות יב) וְהָיָה כִּי תָבֹאוּ אֶל הָאָרֶץ. וְשָׁם הוּא קִיּוּם שֶׁל מִצְוֹתֶיךָ.

אָמַר לוֹ, מַה שֶּׁהִזְהַרְתָּ, מַשְׁלִים אוֹתְךָ, וּמַה שֶּׁיַּעֲשׂוּ יִשְׂרָאֵל בְּאֶרֶץ הַקֹּדֶשׁ, יְהִי חֶלְקְךָ עִמָּהֶם. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (ישעיה נג) לָכֵן

אֲבָהָתָא, וְלָמָּה, תַּחַת אֲשֶׁר הֶעֱרָה לַמָּוֶת נַפְשׁוֹ.

דְּאָמַר רִבִּי חִיָּיא סָבָא, לָא אַשְׁכַּחְנָא רַעֲיָא דִּמְסַר נַפְשֵׁיהּ עַל עָאנֵיהּ, כְּמשֶׁה, (שמות לב לב) דַּאֲמַר וְעַתָּה אִם תִּשָּׂא חַטָּאתָם וְאִם אַיִן מְחֵנִי נָא מִסִּפְרְךָ אֲשֶׁר כָּתָבְתָּ. מַאי מְחֵנִי נָא, מִן עָלְמָא דֵּין וּמִן עָלְמָא דְּאָתֵי. לְקַיְימָא תַּחַת אֲשֶׁר הֶעֱרָה לַמָּוֶת נַפְשׁוֹ.

וְאֶת פּוֹשְׁעִים נִמְנָה, שֶׁנִּקְבַּר עִם מֵתֵי מִדְבָּר, דְּהַוּוּ חַיָּיבִין קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וְהוּא חֵטְא רַבִּים נָשָׂא, שֶׁלֹּא זָז מִשָּׁם עַד שֶׁמָּחַל לָהֶם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. וְלַפּוֹשְׁעִים יַפְגִּיעַ, שֶׁהִרְבָּה תְּפִלָּתוֹ עֲלֵיהֶם.

וְעַל כְּדֵין, תְּלָתֵיהוֹן גְּלִיפִין לְעֵילָא. אָתָא ר' יוֹסִי וּנְשָׁקֵיהּ, וְאַרְכְּבֵיהּ עַל כְּתְפֵיהּ תְּלַת מִילִין,

לשון הקודש

אֲחַלֵּק לוֹ בָּרַבִּים – אֵלּוּ הַצַּדִּיקִים שֶׁל יִשְׂרָאֵל, וְאֶת עֲצוּמִים יְחַלֵּק שָׁלָל – אֵלּוּ הָאָבוֹת. וְלָמָּה? תַּחַת אֲשֶׁר הֶעֱרָה לַמָּוֶת נַפְשׁוֹ.

שֶׁאָמַר רַבִּי חִיָּיא סָבָא, לֹא מָצָאתִי רוֹעֶה שֶׁמָּסַר נַפְשׁוֹ עַל צֹאנוֹ כְּמשֶׁה, שֶׁאָמַר (שמות לב) וְעַתָּה אִם תִּשָּׂא חַטָּאתָם וְאִם אַיִן מְחֵנִי נָא מִסִּפְרְךָ אֲשֶׁר כָּתָבְתָּ. מַה זֶּה מְחֵנִי נָא? מִן הָעוֹלָם הַזֶּה וּמִן הָעוֹלָם הַבָּא, לְקַיֵּם תַּחַת אֲשֶׁר הֶעֱרָה לַמָּוֶת נַפְשׁוֹ.

וְאֶת פּוֹשְׁעִים נִמְנָה (ישעיה נג) – שֶׁנִּקְבַּר עִם מֵתֵי מִדְבָּר, שֶׁהָיוּ רְשָׁעִים לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, (שם) וְהוּא חֵטְא רַבִּים נָשָׂא – שֶׁלֹּא זָז מִשָּׁם עַד שֶׁמָּחַל לָהֶם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וְלַפּוֹשְׁעִים יַפְגִּיעַ – שֶׁהִרְבָּה תְּפִלָּתוֹ עֲלֵיהֶם.

וְעַל כֵּן שְׁלָשְׁתָּם חֲקוּקִים לְמַעְלָה. בָּא

וּקְרָא עֲלֵיהּ (ישעיה נד יג) וְכָל בָּנַיִךְ לִמּוּדֵי ה'.

תָּאנֵי רַבִּי שִׁמְעוֹן, בֹּא וּרְאֵה, הַשֶּׁמֶשׁ לֹא עֲשָׂאוּ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶלָּא לְשִׁמּוּשׁ בְּנֵי אָדָם. תָּא חֲזֵי, בִּתְלַת מְאָה וְתִשְׁעִין אַתְרֵי דְּיִשּׁוּבָא דְּאַרְעָא, אָזִיל שִׁמְשָׁא, וְסָלִיק וְנָחִית, וּמַדְרְגוֹת וּמַעֲלוֹת יְדוּעוֹת יֵשׁ לוֹ. וְהַיְינוּ דִּכְתִיב, (שם לח ח) הִנְנִי מֵשִׁיב אֶת צֵל הַמַּעֲלוֹת אֲשֶׁר יָרְדָה בְּמַעֲלוֹת אָחָז.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, הֵיךְ הוּא סָלִיק. אָמַר רַבִּי, כְּבָר תָּנִינָא מִמָּארֵיהוֹן דְּמִתִיבְתָּא. דְּעָלְמָא סְגַלְגַּל הוּא כְּכַדּוּרָא דָּא. וְכַד נָפִיק מִמִּזְרָח, אָזִיל בְּסְגַלְגְּלוּתָא, עַד דְּמָטָא לְתַתָּא, וּכְדֵין אִתְעֲבִיד רַמְשָׁא. וּבְהַהוּא שַׁעֲתָא אָזִיל וְנָחִית בְּגַלְגַּלִין דְּמַדְרֵיגָן יְדִיעָן, וְנָחִית וְסָבֵב כָּל אַרְעָא וְיִשּׁוּבָא.

לשון הקודש

רַבִּי יוֹסֵי וְנָשְׁקוֹ וְהִרְכִּיבוֹ עַל כְּתֵפּוֹ שְׁלֹשָׁה מִילִין, וְקָרָא עָלָיו (שם נד, יג) וְכָל בָּנַיִךְ לִמּוּדֵי ה'.

שָׁנָה רַבִּי שִׁמְעוֹן, בֹּא וּרְאֵה, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לֹא עָשָׂה אֶת הַשֶּׁמֶשׁ אֶלָּא לְשִׁמּוּשׁ בְּנֵי אָדָם. בֹּא וּרְאֵה, בִּשְׁלֹשׁ מֵאוֹת וְתִשְׁעִים מְקוֹמוֹת שֶׁל יִשּׁוּב הָאָרֶץ הוֹלֵךְ הַשֶּׁמֶשׁ וְעוֹלֶה וְיוֹרֵד, וּמַדְרֵגוֹת וּמַעֲלוֹת יְדוּעוֹת יֵשׁ לוֹ, וְהַיְנוּ שֶׁכָּתוּב (שם לח) הִנְנִי מֵשִׁיב אֶת צֵל הַמַּעֲלוֹת אֲשֶׁר יָרְדָה בְּמַעֲלוֹת אָחָז.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, אֵיךְ הִיא עוֹלָה? אָמַר רַבִּי, כְּבָר לָמְדְנוּ בַּמִּשְׁנָה מִבַּעֲלֵי הַיִּשִׁיבָה, שֶׁהָעוֹלָם הוּא עָגֹל כַּכַּדּוּר הַזֶּה, וּכְשֶׁיּוֹצֵא מֵהַמִּזְרָח, הוֹלֵךְ בְּעִגּוּל, עַד שֶׁמַּגִּיעַ לְמַטָּה, וְאָז נַעֲשֶׂה הָעֶרֶב, וּבְאוֹתָהּ שָׁעָה הוֹלֵךְ וְיוֹרֵד בַּגַּלְגַּלִּים שֶׁל מַדְרֵגוֹת יְדוּעוֹת, וְיוֹרֵד וְסוֹבֵב אֶת כָּל הָאָרֶץ וְהַיִּשּׁוּב.

וְכַד נָחִית וּמִתְכַּסְיָא מִינָּן, רָמַשׁ לָן, וְנָהִיר לְאִינּוּן דְּדָיְירִין תְּחוֹת מִנָּן. לְפוּם יִישׁוּבָא וּסְגַלְגַּלְתָּא דְּאַרְעָא.

וּכְדֵין אָזִיל וְנָחִית, וּמַפְרִישׁ בֵּין מַיָּא דְּתְחוֹתוֹהִי דְּמַיָּא דְּאוֹקְיָינוּס, וּבֵין מַיָּא דְּאָזְלִין לְעֵילָּא, וּמַפְרִישׁ בִּמְצִיעָתָא דְּמַיָּא, לְעַכָּבָא סִילוֹנָא דְּמַיָּא דְּנָפִיק מִגֵּיהִנֹּם, דְּלָא יַעֲבֹר לְנַזְקָא בְּנֵי נָשָׁא. וְעַל דָּא לָא אִתְקְרֵי שִׁמְשָׁא, אֶלָּא לְשַׁמָּשָׁא לִבְנֵי נָשָׁא. דְּעַל כָּךְ אִתְקְרֵי שִׁמְשָׁא, שִׁמְשָׁא דְּמְשַׁמֵּשׁ לְכוֹלָּא. אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, אִלְמָלֵא דְּסָחֵי שִׁמְשָׁא בְּיַמָּא דְּאוֹקְיָינוּס, הֲוָה שָׂרִיף וְאוֹקִיד לְכוּלֵי עָלְמָא.

סָלִיק מִתְּחוֹת אַרְעָא דְּיִישׁוּבָא. וּמַגִּיעַ לְהַהוּא דַּרְגָּא דְּאִתְקְרֵי קַרְבוֹסָא, בִּלְשׁוֹן יָוָן. וּמֵהַהוּא דַּרְגָּא שָׂרֵי לְמֵיסַק לְעֵילָּא, וְקַל גַּלְגְּלוֹהִי

לשון הקודש

וּכְשֶׁיּוֹרֵד וּמִתְכַּסֶּה מֵאִתָּנוּ, מַעֲרִיב לָנוּ, וּמֵאִיר לְאוֹתָם הַדָּרִים תַּחְתֵּינוּ, לְפִי הַיִּשּׁוּב וַעֲגַלְגַּלּוּת הָאָרֶץ.

וְאָז הוֹלֵךְ וְיוֹרֵד, וּמַפְרִיד בֵּין הַמַּיִם שֶׁתַּחַת הַמַּיִם שֶׁל הָאוֹקְיָנוֹס וּבֵין הַמַּיִם שֶׁהוֹלְכִים לְמַעְלָה, וּמַפְרִיד בְּאֶמְצַע הַמַּיִם, לְעַכֵּב אֶת הַסִּילוֹן שֶׁל הַמַּיִם שֶׁיּוֹצֵא מִגֵּיהִנֹּם שֶׁלֹּא יַעֲבֹר לְהַזִּיק לִבְנֵי אָדָם, וְעַל כֵּן לֹא נִקְרָא הַשֶּׁמֶשׁ אֶלָּא לְשַׁמֵּשׁ אֶת בְּנֵי הָאָדָם, שֶׁעַל כֵּן נִקְרָא הַשֶּׁמֶשׁ – שֶׁמֶשׁ, שֶׁמְּשַׁמֵּשׁ אֶת הַכֹּל. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, אִלְמָלֵא שֶׁהַשֶּׁמֶשׁ שֶׁשּׁוֹחָה בְּיָם הָאוֹקְיָנוֹס, הָיָה שׂוֹרֵף וּמַבְעִיר אֶת כָּל הָעוֹלָם.

יוֹרֵד לְמִתַּחַת לָאָרֶץ שֶׁל הַיִּשּׁוּב, וּמַגִּיעַ לְאוֹתָהּ דַּרְגָּה שֶׁנִּקְרֵאת קַרְבוֹסָא בִּלְשׁוֹן

אִשְׁתְּמַע לְכוּלְהוּ רְקִיעָא בְּמַטְלָנוֹהִי, לְמֵיזַל עִם שִׁירָתֵיהּ דְּהוּא אֲמַר. וְלָא הֲוָה בַּר נָשׁ דִּשְׁמַע לֵיהּ, בַּר מִמֹּשֶׁה, דַּהֲוָה מְהֵימָן מַלְכָּא, וְיהוֹשָׁעַ דְּמְשַׁמֵּשׁ לֵיהּ.

וְכַד אִיצְטְרִיךְ לֵיהּ יְהוֹשָׁעַ, לַאֲגָחָא קְרָבָא, וַהֲוָה שְׁמַע קָל נְעִימוּתָא, וּנְהִימוּתָא דְּשִׁמְשָׁא, לָא יָכִיל לֵיהּ לְמִיסְבַּל. מַה כְּתִיב. (יהושע י יב) וַיֹּאמֶר לְעֵינֵי יִשְׂרָאֵל שֶׁמֶשׁ בְּגִבְעוֹן דּוֹם. מַאי דּוֹם. דּוֹם, מִלּוֹמַר שִׁירָה. דּוֹם, מִקָּל נְעִימוּתָא וּנְהִימוּתָא דִּילָךְ, דְּהָא הֲוָה שְׁמַע קוֹל מַטְלָנוֹהִי בְּמַטְלָנוּתֵיהּ.

אָמַר רַבִּי בָּא, שִׁית מְאָה וְאַרְבְּעִין מַטְלָנִין עָבִיד שִׁמְשָׁא. כְּחוּשְׁבַּן שֶׁמֶשׁ. בֵּין יְמָמָא וְלֵילְיָא. וְאַסְחַר לְכוּלָּא עָלְמָא בְּסַחֲרָנוּתָא. וּלְמַאי אִצְטְרִיךְ. לְרַכְּבָא וּלְחַמְּמָא אַרְעָא, וּלְדַשְׁנָא עִשְׂבִין וְיבוּלִין, וּלְאַצְמָחָא פֵּירִין וְאִילָנִין.

לשון הקודש

יָוָן, וּמֵאוֹתָהּ הַדְּרָגָה מַתְחִיל לַעֲלוֹת לְמַעְלָה, וְקוֹל גַּלְגַּלָּיו נִשְׁמָע לְכָל הָרְקִיעִים בְּמַסְעוֹתָיו לָלֶכֶת עִם שִׁירָתוֹ שֶׁהוּא אוֹמֵר, וְלֹא הָיָה אָדָם שֶׁשּׁוֹמֵעַ אוֹתוֹ פֶּרֶט לְמֹשֶׁה, שֶׁהָיָה הַנֶּאֱמָן שֶׁל הַמֶּלֶךְ, וִיהוֹשֻׁעַ שֶׁמְּשַׁמֵּשׁ אוֹתוֹ.

וּכְשֶׁהִצְטָרֵךְ אוֹתוֹ יְהוֹשֻׁעַ לַעֲרֹךְ קְרָב, וְהָיָה שׁוֹמֵעַ קוֹל נְעִימַת וּנְהִימַת הַשֶּׁמֶשׁ, לֹא יָכֹל לִסְבֹּל אוֹתוֹ, מַה כָּתוּב? (יהושע י) וַיֹּאמֶר לְעֵינֵי יִשְׂרָאֵל שֶׁמֶשׁ בְּגִבְעוֹן דּוֹם. מַה זֶּה דּוֹם? דּוֹם מִלּוֹמַר שִׁירָה. דּוֹם מִקּוֹל הַנְּעִימָה וְהַנְּהִימָה שֶׁלְּךָ, שֶׁהָרֵי הָיָה שׁוֹמֵעַ אֶת קוֹל מַסְעוֹתָיו בְּמַסָּעָו.

אָמַר רַבִּי בָּא, שֵׁשׁ מֵאוֹת וְאַרְבָּעִים מַסָּעוֹת עָשָׂה הַשֶּׁמֶשׁ, כְּחֶשְׁבּוֹן שֶׁמֶשׁ, בֵּין יוֹם וָלַיְלָה, וְסוֹבֵב אֶת כָּל הָעוֹלָם

אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, תָּא חֲזֵי, כְּהַהוּא גַּוְונָא דִּלְעֵילָּא, עָבִיד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְתַתָּא. מַה לְעֵילָּא הֲווֹ שְׁמַיָּא, אוֹף לְתַתָּא הֲווֹ שְׁמַיָּא. וְלָמָּה אִתְקְרוּ שָׁמַיִם, אָמַר רִבִּי יְהוּדָה. אֵשׁ וּמַיִם.

אָמַר רִבִּי יִצְחָק, מֵהָכָא, (איוב כה כב) עוֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו. בְּמַלְאָכָיו לָא כְתִיב, אֶלָּא בִּמְרוֹמָיו. עַל דְּאִינּוּן אֵשׁ וּמַיִם, וְעוֹשֶׂה שָׁלוֹם בֵּינֵיהֶם. כְּהַאי גַּוְונָא לְתַתָּא, אֵשׁ וּמַיִם.

וְחוֹזֵר הָרָקִיעַ מִתַּחַת, וּמְחַמֵּם הָאֲדָמָה מֵחֲמִימוּת הָאֵשׁ, וְהַשֶּׁמֶשׁ, וּמוֹרִיד הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הַמַּיִם עַל הָאָרֶץ וּמְקָרֵר הָאֲדָמָה, וְסַיֵּיעַ לַחֲמִימוּתָא דִּמְתַתָּא. וְהַאי וְהַאי, מוֹלִידִין וּמַצְמִיחִין לְאַרְעָא. וְכֻלְּהוּ בָּרָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְתוֹעַלְתָּא דִּבְנֵי נָשָׁא.

לשון הקודש

בְּהַקָּפָה, וּלְשֵׁם מָה צָרִיךְ? לְרַכֵּךְ וּלְחַמֵּם אֶת הָאָרֶץ, וּלְדַשֵּׁן עֲשָׂבִים וִיבוּלִים, וּלְהַצְמִיחַ פֵּרוֹת וְאִילָנוֹת.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, בֹּא וּרְאֵה, כְּאוֹתוֹ הַגָּוֶן שֶׁלְּמַעְלָה עָשָׂה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְמַטָּה. מַה לְמַעְלָה יֵשׁ שָׁמַיִם, אַף לְמַטָּה יֵשׁ שָׁמַיִם. וְלָמָּה נִקְרְאוּ שָׁמַיִם? אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אֵשׁ וּמַיִם.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, מִכָּאן (איוב כה) עֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו. לֹא כָתוּב בְּמַלְאָכָיו, אֶלָּא בִּמְרוֹמָיו, עַל אוֹתָם הָאֵשׁ וְהַמַּיִם, וְעוֹשֶׂה שָׁלוֹם בֵּינֵיהֶם. כְּמוֹ הַגָּוֶן הַזֶּה לְמַטָּה, אֵשׁ וּמַיִם.

וְחוֹזֵר הָרָקִיעַ מִתַּחַת, וּמְחַמֵּם הָאֲדָמָה מֵחֲמִימוּת הָאֵשׁ וְהַשֶּׁמֶשׁ, וּמוֹרִיד הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הַמַּיִם עַל הָאָרֶץ וּמְקָרֵר הָאֲדָמָה, וּמְסַיֵּעַ אֶת הַחֲמִימוּת שֶׁמִּלְמַטָּה, וְזֶה וָזֶה מוֹלִידִים וּמַצְמִיחִים אֶת הָאָרֶץ. וְאֶת כֻּלָּם בָּרָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְתוֹעֶלֶת בְּנֵי הָאָדָם.

רַבִּי אַבָּהוּ, וְרִ' חִיָּיא, וְרִ' נָתָן, הֲווֹ אָזְלִי בְּאוֹרְחָא,
אָמַר רִבִּי נָתָן, לֹא תְּהֵיתוּן עַל אִלֵּין מָאנֵי רִיהוֹן
דְּמַתְנִיתָא, דְּגָזְרַת פּוּמְהוֹן כְּגָזֵרַת מַלְאָכִין קַדִּישִׁין.
וַאֲנָא דָּכִירְנָא מַה דַּאֲמָרוּ, דְּהָא שְׁמִשָּׁא אִתְאֲצַל
נְהִירוּתֵיהּ מִזִּיוָא דְּאַסְפַּקְלַרְיָא דִּלְעֵילָּא, וְהַאי
נְהִירוּתָא לָאו דִּילֵיהּ הוּא. מַשְׁמַע דִּכְתִיב יְהִי
מְאוֹרֹת הֲוָה לֵיהּ לְמֵימָר יְהִי אוֹרוֹת, מַאי מְאוֹרוֹת.
אָמַר רִבִּי זֵירָא, מִן אוֹרוֹת. מ' תּוֹסֶפֶת, לְשַׁמָּשָׁא.
כְּלוֹמַר, מִן אוֹרוֹת, וְתֵיבוּתָא הוּא אוֹרוֹת.

אָמַר רִבִּי חִיָּיא, אַל תִּתְמַהּ עָלָיו, דְּהָא תּוֹרָה
אִתְאֲצַל מֵחָכְמְתָא דִּלְעֵילָּא, וּשְׁמַיָּא אִתְאֲצִיל
מֵהַהוּא רְקִיעָא עִילָּאָה דְּעַל רֵישׁ חֵיוָתָא, וּכְהַאי
גַּוְונָא, כַּד תִּסְתַּכֵּל, כָּל מַה דִּלְעֵילָּא וְתַתָּא,
אִתְאֲצָלוּ דָּא מִן דָּא, וְדָא מִן דָּא, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ
הוּא עַל כֻּלָּא. וּמִן כּוּרְסֵי יְקָרֵיהּ שָׁרְיָאן לְאִתְאֲצָלָא

לשון הקודש

רַבִּי אַבָּהוּ וְרַבִּי חִיָּיא וְרַבִּי נָתָן הָיוּ הוֹלְכִים בַּדֶּרֶךְ. אָמַר רַבִּי נָתָן, לֹא תְּהֵיתֶם עַל בַּעֲלֵי הַמִּשְׁנָה הַלָּלוּ, שֶׁגְּזֵרַת פִּיהֶם כְּגְזֵרַת מַלְאָכִים קְדוֹשִׁים? וַאֲנִי זָכַרְתִּי מַה שֶּׁאָמְרוּ, שֶׁהֲרֵי הַשֶּׁמֶשׁ נֶאֱצַל אוֹרוֹ מִזִּיו הָאַסְפַּקְלַרְיָה שֶׁלְּמַעְלָה, וְהָאוֹרָה הַזּוֹ אֵינָהּ שֶׁלּוֹ. מַשְׁמָע שֶׁכָּתוּב (בראשית א) יְהִי מְאֹרֹת, הָיָה לוֹמַר לוֹמַר יְהִי אוֹרוֹת, מַה זֶּה מְאֹרֹת? אָמַר רַבִּי זֵירָא, מִן אוֹרוֹת, מ' תּוֹסֶפֶת לַשֶּׁמֶשׁ, כְּלוֹמַר מִן אוֹרוֹת, וְהַתֵּבָה הִיא אוֹרוֹת.

אָמַר רַבִּי חִיָּיא, אַל תִּתְמַהּ עָלָיו, שֶׁהֲרֵי הַתּוֹרָה נֶאֱצְלָה מִן הַחָכְמָה שֶׁלְּמַעְלָה, וְהַשָּׁמַיִם נֶאֱצְלוּ מֵאוֹתוֹ הָרָקִיעַ הָעֶלְיוֹן שֶׁעַל רֹאשׁ הַחַיּוֹת, וּכְמוֹ זֶה, כְּשֶׁתִּסְתַּכֵּל, כָּל מַה שֶּׁלְּמַעְלָה וּלְמַטָּה נֶאֱצְלוּ זֶה מִזֶּה

דָּא מִן דָּא, וְכוּרְסֵי יְקָרָא מִנַּיְהּ, וְכֻלְּהוּ כְּלָא חַשִּׁיבִין לְקַבְלֵיהּ. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (דניאל ד לב) וְכָל דָּיְרֵי אַרְעָא כְּלָא חַשִּׁיבִין.

אָמַר רִבִּי אַבָּהוּ, לָא תִקְשֵׁי לָךְ הַאי, דְּהָא רֵישָׁא מִינָּן בְּהֶבְדֵּל, שְׁרֵי בְּקַדְמִיתָא לְמִילְעָא בְּאוֹרַיְיתָא לְתוֹרְגְּמָנָא, וְתוֹרְגְּמָנָא (דף כ ע"א) לְדִסְמִיכֵי לֵיהּ, וְדִסְמִיכֵי לֵיהּ, לְדִסְמִיכֵי לֵיהּ. אִשְׁתְּכַח, דְּכַד מִסְתַּיֵּים שְׁמַעְתָּא, דְּכֻלְּהוּ תַלְיָין מִן רֵישָׁא. וּכְהַאי גַּוְונָא תִּשְׁכַּח לְעֵילָּא, וּלְכֻלְּהוּ עָלְמִין.

וְאָמַר רִבִּי אַבָּהוּ, מֹשֶׁה, אִתְאֲצַל מִזִּיוָא עִילָּאָה. יְהוֹשֻׁעַ, אִיתְאֲצַל מִמֹּשֶׁה. זְקֵנִים, אִתְאֲצָלוּ מִיהוֹשֻׁעַ. נְבִיאִים, אִתְאֲצָלוּ מִזְּקֵנִים. נְשִׁיאִים וְרֵישָׁא דְּעַמָּא, אִתְאֲצָלוּ מִנְּבִיאִים. וְכֻלְּהוּ דָּא מִן דָּא.

עַד דַּהֲווֹ אָזְלֵי, פָּגְעוּ בֵּיהּ בְּרֹ' אֶלְעָזָר, אֲמָרוּ הָא

לשון הקודש

וֶזֶה מִזֶּה, וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עַל הַכֹּל, וּמִכֻּפָּא כְּבוֹדוֹ מַתְחִילִים לִהְיוֹת נֶאֱצָלִים וֶזֶה מִזֶּה, וְכִסֵּא הַכָּבוֹד מִמֶּנּוּ, וְכֻלָּם כְּאַיִן חֲשׁוּבִים לְנֶגְדּוֹ. וְזֶהוּ שֶׁכָּתוּב (דניאל ד) וְכָל דַּיְרֵי הָאָרֶץ כְּאִלּוּ לֹא חֲשׁוּבִים.

אָמַר רַבִּי אַבָּהוּ, שֶׁלֹּא יִהְיֶה לְךָ וֶזֶה קָשֶׁה, שֶׁהֲרֵי הָרֹאשׁ שֶׁלָּנוּ לְהַבְדִּיל, מַתְחִיל בָּרֹאשׁוֹנָה לְלַמֵּד אֶת הַתּוֹרָה לְתַרְגְּמָן, וְהַתַּרְגְּמָן לַסְּמוּכִים לוֹ, וְהַסְּמוּכִים לוֹ לַסְּמוּכִים לוֹ. נִמְצָא, שֶׁכַּאֲשֶׁר מִסְתַּיֵּם הַשִּׁעוּר, שֶׁכֻּלָּם תְּלוּיִים מִן הָרֹאשׁ. וּכְמוֹ זֶה תִּמְצָא לְמַעְלָה וּלְכָל הָעוֹלָמוֹת.

וְאָמַר רַבִּי אַבָּהוּ, מֹשֶׁה נֶאֱצַל מֵהַזִּיו הָעֶלְיוֹן, יְהוֹשֻׁעַ נֶאֱצַל מִמֹּשֶׁה, הַזְּקֵנִים נֶאֱצְלוּ מִיהוֹשֻׁעַ, הַנְּבִיאִים נֶאֱצְלוּ מִן הַזְּקֵנִים, הַנְּשִׂיאִים וְרֹאשֵׁי הָעָם נֶאֱצְלוּ מִן הַנְּבִיאִים, וְכֻלָּם זֶה מִזֶּה.

בְּעוֹד שֶׁהָיוּ הוֹלְכִים פָּגְשׁוּ אֶת רַבִּי

חַד מֵאִינּוּן מָאנֵי דְּמִתִּיבְתָּא אָתָא. אֲמָרוּ לֵיהּ, וַדַּאי דְּאַמְרִיתוּ דְּשִׁמְשָׁא אִתְאֲצַל נְהִירוּתֵיהּ מִזִּיוָא דְּאַסְפַּקְלַרְיָא דִּלְעֵילָּא. אֲמַר, כָּךְ הוּא.

פָּתַח וַאֲמַר, (שה"ש ד טו) מַעְיַן גַּנִּים בְּאֵר מַיִם חַיִּים וְנוֹזְלִים מִן לְבָנוֹן. קוּרְאָה מַעְיָן, וְאַחַר כַּךְ בְּאֵר, וְאַחַר כַּךְ נוֹזְלִים. בַּהֲדָא פְּסוּקָא אִית לְאִסְתַּכָּלָא, דְּהַאי מַעְיָן אִתְמְשֵׁךְ מִן בֵּירָא. וּבֵירָא מִן נוֹזְלִים. וְנוֹזְלִים מִן לְבָנוֹן. לְמִינְדַּע, דְּכֻלְּהוּ אִתְאֲצָלוּ דָּא מִן דָּא וְדָא מִן דָּא. כָּךְ הוּא שִׁמְשָׁא, לָאו נְהִירוּתָא דִּילֵיהּ הוּא, אֶלָּא אִתְמְשַׁךְ חַד חוּטָא דְּזִיוָא דְּנָהִיר לְשִׁמְשָׁא.

דְּהָא תְּנַן בְּמַתְנִיתִין דִּילָן, אוֹר שֶׁבָּרָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בַּתְּחִילָּה, אָדָם הָיָה רוֹאֶה בּוֹ וְצוֹפֶה מִסּוֹף הָעוֹלָם וְעַד סוֹפוֹ. תָּא חֲזֵי,

לשון הקודש

אֶלְעָזָר. אָמְרוּ, הִנֵּה אֶחָד מִבַּעֲלֵי הַמִּשְׁנָה בָּא. אָמְרוּ לוֹ: וַדַּאי שֶׁאֲמַרְתֶּם שֶׁהַשֶּׁמֶשׁ נֶאֱצַל אוֹרוֹ מִזִּיו הָאַסְפַּקְלַרְיָה שֶׁלְּמַעְלָה? אָמַר: כָּךְ הוּא!

פָּתַח וְאָמַר (שיר ד) מַעְיַן גַּנִּים בְּאֵר מַיִם חַיִּים וְנוֹזְלִים מִן לְבָנוֹן. קוֹרְאָהּ מַעְיָן, וְאַחַר כָּךְ בְּאֵר, וְאַחַר נוֹזְלִים. בַּפָּסוּק הַזֶּה יֵשׁ לְהִתְבּוֹנֵן, שֶׁהַרֵי הַמַּעְיָן נִמְשָׁךְ מִן הַבְּאֵר, וְהַבְּאֵר מִן הַנּוֹזְלִים, וְהַנּוֹזְלִים מִן לְבָנוֹן. לָדַעַת שֶׁכֻּלָּם נֶאֱצְלוּ זֶה מִזֶּה וְזֶה מִזֶּה. כֵּן הוּא הַשֶּׁמֶשׁ, הָאוֹר אֵינוֹ שֶׁלּוֹ, אֶלָּא נִמְשָׁךְ חוּט אֶחָד שֶׁל זִיו שֶׁמֵּאִיר לַשֶּׁמֶשׁ.

שֶׁהֲרֵי שָׁנִינוּ בְּמִשְׁנָתֵנוּ, הָאוֹר שֶׁבָּרָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בַּתְּחִלָּה, אָדָם הָיָה רוֹאֶה בּוֹ וְצוֹפֶה מִסּוֹף הָעוֹלָם וְעַד סוֹפוֹ.

נְהִירוּתָא דִּשְׁמְשָׁא, הוּא חַד מִשִּׁתִּין אַלְפִין וְשִׁבְעִין וְחָמֵשׁ חוּלָקִין, מֵהַהוּא נְהִירוּתָא דְּאַסְפַּקְלַרְיָא דְּהַהוּא נְהוֹרָא דְּאִתְגְּנִיז. וַאֲפִילּוּ בְּהַאי נְהִירוּתָא דִּשְׁמְשָׁא, לֵית אִינִישׁ יָכִיל לְאִסְתַּכָּלָא בֵּיהּ, כָּל שֶׁכֵּן בְּהַהוּא נְהוֹרָא.

וְהָא אָמַרְן, דְּאִינִישׁ יִסְתַּכֵּל בֵּיהּ מֵרִישֵׁיהּ דְּעָלְמָא וְעַד סְיָפֵי עָלְמָא. אֶלָּא הָכִי גַּוְונָא בְּמַתְנִיתָא דִּילָן, דִּבְהַהוּא נְהִירוּתָא, יָכִיל אֱינָשׁ לְמִנְדַּע וּלְמֶחֱזֵי בִּנְהִירוּ דְּחָכְמָתָא, כָּל מַה דַּהֲוָה, וְכָל מַה דְּיֶהֱוֵי, מֵרִישֵׁיהּ דְּעָלְמָא עַד סְיָפֵי עָלְמָא, וְהַהוּא אִתְגְּנִיז לַצַּדִּיקִים לְעָלְמָא דְּאָתֵי. מַאי לְעָלְמָא דְּאָתֵי, כַּד תֵּיפּוֹק נְשְׁמָתָא קַדִּישָׁא מֵהַאי עָלְמָא, וְיֶיזִיל בֵּיהּ לְעָלְמָא דְּאָתֵי.

תָּא חֲזֵי, כְּתִיב (שמות לד כח) **וַיְהִי שָׁם עִם ה' אַרְבָּעִים יוֹם וְאַרְבָּעִים לָיְלָה לֶחֶם לֹא אָכַל וּמַיִם לֹא**

לשון הקודש

בֹּא וּרְאֵה, אוֹר הַשֶּׁמֶשׁ הוּא אֶחָד מִשִּׁשִּׁים אַלְפִּים וְשִׁבְעִים וַחֲמִשָּׁה חֲלָקִים מֵאוֹתוֹ הָאוֹר שֶׁל הָאַסְפַּקְלַרְיָה שֶׁל הָאוֹר הַהוּא שֶׁנִּגְנַז, וַאֲפִלּוּ בְּאוֹר הַשֶּׁמֶשׁ הַזֶּה אֵין אִישׁ יָכוֹל לְהִסְתַּכֵּל בּוֹ, כָּל שֶׁכֵּן בְּאוֹתוֹ הָאוֹר. **וַחֲרִי** אָמַרְנוּ, שֶׁאִישׁ יִסְתַּכֵּל בּוֹ מֵרֹאשׁ הָעוֹלָם וְעַד סוֹף הָעוֹלָם? אֶלָּא כָּךְ גָּזַרְנוּ בַּמִּשְׁנָה שֶׁלָּנוּ, שֶׁבְּאוֹר הַהוּא יָכוֹל הָאִישׁ לָדַעַת וְלִרְאוֹת אֶת אוֹר הַחָכְמָה, כָּל מַה שֶּׁהָיָה, וְכָל מַה שֶּׁיִּהְיֶה, מֵרֹאשׁ הָעוֹלָם וְעַד סוֹף הָעוֹלָם, וְהַהוּא נִגְנַז לַצַּדִּיקִים לָעוֹלָם הַבָּא. מַה זֶּה לָעוֹלָם הַבָּא? כְּשֶׁתֵּצֵא הַנְּשָׁמָה הַקְּדוֹשָׁה מִן הָעוֹלָם הַזֶּה וְיֵלֵךְ בּוֹ לָעוֹלָם הַבָּא.

בֹּא וּרְאֵה, כָּתוּב (שמות לד) וַיְהִי שָׁם עִם ה' אַרְבָּעִים יוֹם וְאַרְבָּעִים לַיְלָה, לֶחֶם לֹא

שָׁתָה. מַאי טַעֲמָא, מִשּׁוּם דְּאִתְהַנֵּי מֵהַהוּא זִיוָא. וְאַף עַל גַּב דְּנָחִית מִתַּמָּן, וְהַהוּא נְהִירוּתָא לָא נָחִית עִמֵּיהּ, לָא הֲווּ יָכְלִין לְאִסְתַּכָּלָא בְּאַנְפּוֹי דְּמשֶׁה, מִמַּה דְּאִסְתַּכַּל בְּקַדְמִיתָא, כַּד הֲוָה תַּמָּן, וְאִשְׁתָּאֲרוּ אַנְפּוֹהִי נְהִירִין כְּהַאי שִׁמְשָׁא.

סָמְכֵי רַבִּי אֶלְעָזָר לְאוֹרְחֵיהּ, וְאִינּוּן אָזְלוּ אֲבַתְרֵיהּ, לְאוֹזְפֵיהּ לְאוֹרְחֵיהּ, תְּלַת מִילִין. אֲמָרוּ לְרַבִּי אֶלְעָזָר, זַכָּאִין אַתּוּן מָארֵי מַתְנִיתָא, דְּבָתַר גַּבּוֹי דְּמשֶׁה הֲוִיתוּן, כַּד אִתְיְיהֵב אוֹרַיְיתָא עַל יְדֵיהּ. אָזְלוּ רַבִּי חִיָּא וְרַבִּי נָתָן, וְרַבִּי אַבָּהוּ לָא בָּעָא לְאִתְפָּרְשָׁא מִנֵּיהּ, וַאֲזַל עִמֵּיהּ לְאוֹרְחֵיהּ.

פָּתַח רַבִּי אֶלְעָזָר פּוּמֵיהּ וַאֲמַר, וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי מְאֹרֹת. תָּא חֲזֵי, עָבַד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא תְּמַנְיסַר רְקִיעִין, דְּנָטְלִין לְמַטְלָנֵיהוֹן, וְסָחֲרִין

לשון הקודש

אָכַל וּמַיִם לֹא שָׁתָה. מָה הַטַּעַם? מִשּׁוּם שֶׁנֶּהֱנָה מֵהַזִּיו הַהוּא. וְאַף עַל גַּב שֶׁיָּרַד מִשָּׁם, וְהָאוֹר הַהוּא לֹא יָרַד עִמּוֹ, לֹא הָיוּ יְכוֹלִים לְהִסְתַּכֵּל בִּפְנֵי מֹשֶׁה מִמַּה שֶׁהִסְתַּכֵּל בָּרִאשׁוֹנָה בְּשֶׁהָיָה שָׁם, וְנִשְׁאֲרוּ פָּנָיו מְאִירִים כַּשֶּׁמֶשׁ הַזֶּה.

סָמְכוּ רַבִּי אֶלְעָזָר לְצָרְכּוֹ, וְהֵם הָלְכוּ אַחֲרָיו לְלַוּוֹתוֹ לְדַרְכּוֹ שְׁלֹשָׁה מִילִין. אָמְרוּ לְרַבִּי אֶלְעָזָר, אַשְׁרֵיכֶם בַּעֲלֵי הַיְשִׁיבָה, שֶׁאַתֶּם גְּבוֹ שֶׁל מֹשֶׁה הֱיִיתֶם, כְּשֶׁנִּתְּנָה תּוֹרָה עַל יָדוֹ. הָלְכוּ רַבִּי חִיָּא וְרַבִּי נָתָן, וְרַבִּי אַבָּהוּ לֹא רָצָה לְהִפָּרֵד מִמֶּנּוּ, וְהָלַךְ עִמּוֹ לְדַרְכּוֹ.

פָּתַח רַבִּי אֶלְעָזָר אֶת פִּיו וְאָמַר, (בראשית א) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי מְאֹרֹת. בֹּא וּרְאֵה, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עָשָׂה שְׁמוֹנָה עָשָׂר

כָּל עָלְמָא. וְכָל חַד מִתְעַבֵּב הַהוּא שִׁיעוּרָא דְּאִתְיְהִיב לֵיהּ מִן מָאנֵיהּ. וְכַד אַשְׁלִים הַהוּא רְקִיעָא הַהוּא שִׁיעוּרָא, אִתְחַדַּשׁ בְּעָלְמָא פִּתְגָּמִין טָבִין רַבְּרְבִין סַגִּיאִין.

וְחָשְׁבִין בְּדַעְתַּיְיהוּ אִינּוּן טִפְּשָׁאֵי דְּלִבָּא, דִּבְסַחֲרָנוּתָא דְּהַהוּא רְקִיעָא אִתְעֲבִיד דָּא. וְלָא כָּךְ הוּא. דְּהָא כָּל יוֹמָא וְיוֹמָא, מְחַדֵּשׁ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מִצַּפְרָא עַד רַמְשָׁא, פִּתְגָּמִין עִילָּאִין רַבְּרְבִין וְתַקִּיפִין, וְזִמְנִין דְּאַשְׁלִים הַהוּא רְקִיעָא מַטְלָנוֹהִי, וְיֶעְרַע בְּעָלְמָא גְּוִירַת מַלְכָּא עִילָּאָה, וְחַשְׁבִין טִפְּשֵׁי לִבָּא, דִּבְגִינֵיהּ דְּהַהוּא רְקִיעָא הֲוָה, וְטָעַיְין לִבְּהוֹן בְּטִפְּשׁוּתָא.

וְעָבַד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְהַהוּא רְקִיעָא רְבִיעָאָה, וַאֲנַח בֵּיהּ שִׁמְשָׁא, וְאַסְחַר כָּל עָלְמָא

לשון הקודש

רְקִיעִים שֶׁנּוֹסְעִים לְמַסְּעֵיהֶם וְסוֹבְבִים אֶת כָּל הָעוֹלָם, וְכָל אֶחָד מִתְעַכֵּב אוֹתוֹ הַשִּׁעוּר שֶׁנִּתַּן לוֹ מֵאֲדוֹנוֹ, וּכְשֶׁמַּשְׁלִים הָרָקִיעַ הַהוּא אֶת הַשִּׁעוּר הַהוּא, מִתְחַדְּשִׁים בָּעוֹלָם דְּבָרִים טוֹבִים גְּדוֹלִים וְרַבִּים.

וְחוֹשְׁבִים בְּדַעְתָּם אוֹתָם טִפְּשֵׁי הַלֵּב, שֶׁמִּסִּבּוּב הָרָקִיעַ הַהוּא זֶה נַעֲשָׂה, וְלֹא כָּךְ הוּא, שֶׁהֲרֵי כָּל יוֹם וָיוֹם מְחַדֵּשׁ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מִבֹּקֶר עַד עֶרֶב דְּבָרִים עֶלְיוֹנִים גְּדוֹלִים וַחֲזָקִים, וְלִפְעָמִים שֶׁמַּשְׁלִים הָרָקִיעַ הַהוּא אֶת הַשִּׁעוּר הַהוּא, וְיִפְגֹּשׁ בָּעוֹלָם אֶת גְּזֵרַת הַמֶּלֶךְ הָעֶלְיוֹן, וְחוֹשְׁבִים טִפְּשֵׁי הַלֵּב שֶׁבִּגְלַל הָרָקִיעַ הַהוּא זֶה הָיָה, וְטוֹעִים בְּלִבָּם בְּטִפְּשׁוּת.

וְעָשָׂה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת הָרָקִיעַ

בְּעִידָנִין וְזִמְנִין לְתוֹעַלְתָּא דְעָלְמָא לִבְנֵי נָשָׁא. וְתָנָא בְּמַתְנִיתָא דִידָן, תְּלַת מְאָה וְאַרְבְּעִין מַשְׁקוֹפִין, אָזִיל שִׁמְשָׁא, סָלִיק וְנָחִית בְּעִידָנִין וְזִמְנִין.

וְאָזִיל וְשָׁרֵי, מִמַּשְׁקוֹפָא דְמִזְרָח, מֵהַהוּא מַשְׁקוֹפָא דְאִתְקְרֵי נוֹגַהּ, וְאָזִיל בִּסְגַלְגְּלוּתָא, עַד דְמָטָא לְמַשְׁקוֹפָא דְאִתְקְרֵי קַרְבּוֹסָא. כְּדֵין אָזִיל לִסְיָיפֵי דְצָפוֹן, שִׁיתָּא יַרְחֵי, עַד דְמָטָא לְמַשְׁקוֹפָא דְדָהֲרָא, וְאָזִיל שִׁיתָּא יַרְחֵי, לְאַשְׁלָמָא שַׁתָּא לְתוֹעַלְתָּא דִבְרִיָּיתָא, לְמֶעְבַּד זְרוֹעָא וַחֲצָדָא.

הָדָא הוּא דִכְתִיב, (בראשית ח כב) עֹד כָּל יְמֵי הָאָרֶץ זֶרַע וְקָצִיר וְקֹר וָחֹם וְקַיִץ וָחֹרֶף. וּבְאַשְׁלָמוּתֵיהּ לְצַד דָּרוֹם, לְפוּם יְשׁוּבָא דְאַרְעָא, קָצִיר. וְחֹם. וְקַיִץ. וּבְאַשְׁלָמוּתֵיהּ לְסְיָיפֵי צָפוֹן

לשון הקודש

הָרְבִיעִי הַהוּא, וְהִנִּיחַ בּוֹ אֶת הַשֶּׁמֶשׁ, וּמְסוֹבֵב אֶת כָּל הָעוֹלָם בְּעִדָּנִים וּזְמַנִּים לַתּוֹעֶלֶת שֶׁל הָעוֹלָם לִבְנֵי הָאָדָם. וְלָמַדְנוּ בַּמִּשְׁנָה שֶׁלָּנוּ, שְׁלֹשׁ מֵאוֹת וְאַרְבָּעִים חַלּוֹנוֹת הוֹלֵךְ הַשֶּׁמֶשׁ, עוֹלֶה וְיוֹרֵד בְּעִדָּנִים וּזְמַנִּים.

וְהוֹלֵךְ וּמַתְחִיל מֵחַלּוֹן הַמִּזְרָח, מֵאוֹתוֹ הַחַלּוֹן שֶׁנִּקְרָא נוֹגַהּ, וְהוֹלֵךְ בְּעִגּוּל עַד שֶׁמַּגִּיעַ לְחַלּוֹן שֶׁנִּקְרָא קַרְבּוֹסָא. אָז הוֹלֵךְ לְסוֹף הַצָּפוֹן שִׁשָּׁה חֳדָשִׁים, עַד שֶׁמַּגִּיעַ לַחַלּוֹן שֶׁזֹּהַר, וְהוֹלֵךְ שִׁשָּׁה חֳדָשִׁים לְהַשְׁלִים שָׁנָה לְתוֹעֶלֶת הַבְּרִיּוֹת, לַעֲשׂוֹת זְרִיעָה וּקְצִירָה.

זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (בראשית ח) עֹד כָּל יְמֵי הָאָרֶץ זֶרַע וְקָצִיר וְקֹר וָחֹם וְקַיִץ וָחֹרֶף. וּבְהַשְׁלָמָתוֹ לְצַד הַדָּרוֹם, לְפִי יְשׁוּב הָאָרֶץ, קָצִיר וְחֹם וְקַיִץ. וּבְהַשְׁלָמָתוֹ לְסוֹף הַצָּפוֹן – זֶרַע, קֹר וְחֹרֶף. וְהַכֹּל לְפִי יְשׁוּב

זֵרַע. קוֹר. וָחוֹרֶף. וְכֹלָּא לְפוּם יִשּׁוּבָא דְּאַרְעָא, כִּדְקָאֲמָרַן. וּבְהַאי גַּוְונָא מַמָּשׁ, כְּמָא דְּמִשְׁתַּמְּשִׁין בְּנֵי נָשָׁא לְהַאי נְהוֹרָא דְּהַאי רְקִיעָא, כְּדֵין כָּל חֵילֵי שְׁמַיָּא מִשְׁתַּמְּשִׁין לִנְהוֹרָא דִּרְקִיעָא, דְּעַל רֵישׁ חֵיוָתָא.

אָמַר רִבִּי אַבָּהוּ, מְאוֹרֹת, לָמָּה חָסֵר ו"ו. אָמַר לֵיהּ, עַל מַה דַּאֲמָרַן בְּקַדְמִיתָא, דְּלָאו נְהִירוּתֵיהּ שְׁלִים. דְּלֵית נְהִירוּתֵיהּ בַּר מַה דְּמְקַבֵּל כְּחַד חוּטָא בָּתַר כּוּתְלָא, מֵהַהוּא נְהִירוּתָא דְּלְעֵילָּא.

וּבְגִין דָּא לָא אִתְקְרֵי נְהִירוּתָא שְׁלֵימְתָא, וְלָא יָאוֹת לְאִתְקְרֵי שְׁלֵימְתָא, אֶלָּא הַהוּא נְהוֹרָא דְּאִתְקְרֵי (דניאל ב כב) **וּנְהוֹרָא** עִמֵּיהּ שְׁרֵא. וְהַהוּא דְּאִתְגְּנִיז לְצַדִּיקַיָּא, הוּא חַד מִשְּׁתִּין אַלְפִין וְשִׁבְעִין וְחָמֵשׁ חוּלָקִין, מִנְּהִירוּתָא דְּשָׁרֵי עִם

לשון הקודש

הָאָרֶץ, כְּמוֹ שֶׁאָמַרְנוּ. וּבְגֶוֶן הַזֶּה מַמָּשׁ, כְּמוֹ שֶׁמִּשְׁתַּמְּשִׁים בְּנֵי אָדָם בְּאוֹר הָרָקִיעַ הַזֶּה, אָז כָּל צִבְאוֹת הַשָּׁמַיִם מִשְׁתַּמְּשִׁים בְּאוֹר הָרָקִיעַ שֶׁעַל רֹאשׁ הַחַיּוֹת.

אָמַר רַבִּי אַבָּהוּ, מְאוֹרֹת, לָמָּה חָסֵר וי"ו? אָמַר לוֹ, עַל מַה שֶּׁאָמַרְנוּ בָּרִאשׁוֹנָה, שֶׁאֵין אוֹרוֹ שָׁלֵם, שֶׁאֵין אוֹרוֹ רַק מַה שֶּׁמְּקַבֵּל כְּחוּט אֶחָד אַחַר הַכֹּתֶל מִן הָאוֹר הַהוּא שֶׁלְּמַעְלָה.

וּבְגִלַּל זֶה לֹא נִקְרָא אוֹר שָׁלֵם, וְלֹא רָאוּי לְהִקָּרֵא שָׁלֵם אֶלָּא אוֹתוֹ הָאוֹר שֶׁנִּקְרָא וְהָאוֹר עִמּוֹ שׁוֹרֶה. וְהַהוּא שֶׁנִּגְנַז לַצַּדִּיקִים הוּא אֶחָד מִשִּׁשִּׁים אַלְפִים וְשִׁבְעִים וַחֲמִשָּׁה חֲלָקִים מִן הָאוֹר שֶׁשּׁוֹרֶה עִם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וְאוֹר הַשֶּׁמֶשׁ הוּא אֶחָד מִשִּׁשִּׁים אַלְפִים וְשִׁבְעִים וַחֲמִשָּׁה

קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וּנְהִירוּתָא דְּשִׁמְשָׁא הוּא חַד מִשְּׁתִּין אַלְפִּין וְשִׁבְעִין וְחָמֵשׁ חוּלָקִין, מִנְּהִירוּתָא דְּגַנְיז לְצַדִּיקַיָּא לְעָלְמָא דְּאָתֵי. וְעַל כְּדֵין לָא אִתְקְרֵי נְהִירוּתָא שְׁלֵימְתָא הַאי נְהִירוּתָא דְּשִׁמְשָׁא, וְלָא יָאוֹת לְאִתְקְרֵי.

וּלְפִיכָךְ אֲמַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, לָא תִקְשֵׁי לְכוּ, דִּכְתִיב מְאוֹרֹת, וְלָא שְׁלִים. דַּאֲנָא לָא עָבְדִית לֵיהּ, אֶלָּא לְמַה דִּכְתִיב, לְהָאִיר עַל הָאָרֶץ. לְשַׁמָּשָׁא לִבְנֵי אַרְעָא, וְדֵי לְכוּ לִבְנֵי אַרְעָא, לְבוּצִינָא דָּא לְשַׁמָּשָׁא לְכוּ.

אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, וּמַה נְּהוֹרָא זְעִירָא דָּא, לָא יָכְלִין בְּנֵי נָשָׁא לְאִסְתַּכָּלָא בֵּיהּ, נְהוֹרֵיתָא דְּגַנְיז לְצַדִּיקַיָּא עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה. אָמַר רִבִּי אַבָּהוּ, וְכָל שֶׁכֵּן נְהִירוּתָא דְּבוּצִינָא דְּשָׁרֵי קַמֵּי מַלְכָּא עִילָּאָה.

לשון הקודש

חֲלָקִים מִן הָאוֹר הַגָּנוּז לַצַּדִּיקִים לָעוֹלָם הַבָּא. וְעַל כֵּן לֹא נִקְרָא אוֹר שָׁלֵם הָאוֹר הַזֶּה שֶׁל הַשֶּׁמֶשׁ, וְלֹא רָאוּי לְהִקָּרֵא.

וּלְפִיכָךְ אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, לֹא יִקָּשֶׁה לָכֶם שֶׁכָּתוּב מְאוֹרֹת וְלֹא שָׁלֵם, שֶׁאֲנִי לֹא עָשִׂיתִי אוֹתוֹ, אֶלָּא לְמַה שֶׁכָּתוּב (בראשית א) לְהָאִיר עַל הָאָרֶץ, לְשַׁמֵּשׁ אֶת בְּנֵי הָאָרֶץ, וְדַי לָכֶם לִבְנֵי הָאָרֶץ לַמָּאוֹר הַזֶּה שֶׁיְּשַׁמֵּשׁ אֶתְכֶם.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, וּמָה הָאוֹר הַקָּטָן הַזֶּה לֹא יְכוֹלִים בְּנֵי אָדָם לְהִסְתַּכֵּל בּוֹ, הָאוֹר הַגָּנוּז לַצַּדִּיקִים עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה. אָמַר רַבִּי אַבָּהוּ, וְכָל שֶׁכֵּן הָאוֹר שֶׁל הַמָּאוֹר שֶׁשּׁוֹרֶה לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ הָעֶלְיוֹן.

אָתָא לְנַשְׁקָא יְדֵיהּ דְּרַבִּי אֶלְעָזָר, אֲמַר כְּעַן יְדַעְנָא, דִּי בְקוּשְׁטָא הַאי מְאֹרַת חָסֵר, וְיָאוּת לוֹ לְמֶהֱוֵי חָסֵר יַתִּיר מֵהַאי. אֲמַר וַוי לְעָלְמָא כַּד תִּפּוֹק מִנֵּיהּ, דְּעַד יוֹמָא דָא שָׁאֵילְנָא דָּא, וְלָא אַשְׁכַּחְנָא עִיקָּרָא דְמִילְתָא, בַּר כְּעָן. הַהוּא אוֹרְחָא דְּנָפְקַת בֵּיהּ, יְהֵא סִימָנָא (דף כ ע"ב) דִּבְרָכָה לִי, עַל דְּעָרְעֵית לָךְ.

יָתִיב עִמֵּיהּ תְּלָתִין יוֹמִין, וְאוֹלִיף כָּל סְפֵקָא וְקוּשְׁיָא דַּהֲוָה לֵיהּ, וְאוֹלִיף לֵיהּ שִׁתִּין טַעֲמֵי בְּפָרְשָׁתָא דִּבְרֵאשִׁית. וְאָזַל לְאוֹרְחֵיהּ.

אַשְׁכַּח לְרַבִּי חִיָּא, אֲמַר לֵיהּ בְּמָטוֹ מִינָךְ רַבִּי אַבָּהוּ, דְּאָטְעוֹם מֵהַהוּא מְתִיקָא דְּדוּבְשָׁא, דְּאַמְצִית מִגְּוַיְרַת קַדִּישִׁין עִילָּאִין. אָמַר לֵיהּ, חֲדָרְתָא דַּאֲפֵיקוּתָא, וְסוּבְתָא דְּדוּבְשָׁא, לָא מִתְיַישְׁבִי כַּחֲדָא. וְאַף עַל פִּי כֵן אוֹלִיף לֵיהּ.

לשון הקודש

בָּא לְנַשֵּׁק אֶת יָדוֹ שֶׁל רַבִּי אֶלְעָזָר, אָמַר, כָּעֵת יָדַעְתִּי שֶׁבֶּאֱמֶת מַאֲרַת הַזֶּה חָסֵר, וְרָאוּי לוֹ לִהְיוֹת חָסֵר יוֹתֵר מִזֶּה. אָמַר, אוֹי לָעוֹלָם כְּשֶׁתֵּצֵא מִמֶּנּוּ, שֶׁעַד הַיּוֹם הַזֶּה שְׁאַלְתִּי עַל זֶה, וְלֹא מָצָאתִי אֶת עִקַּר הַדָּבָר, רַק עַכְשָׁו. אוֹתָהּ הַדֶּרֶךְ שֶׁיָּצָאתָ בָּהּ, תִּהְיֶה סִימָן שֶׁל בְּרָכָה לִי עַל שֶׁפָּנַשְׁתִּי אוֹתָךְ.

יָשַׁב עִמּוֹ שְׁלֹשָׁה יָמִים, וְלָמַד כָּל סָפֵק וְקֻשְׁיָא שֶׁהָיוּ לוֹ, וְלִמֵּד אוֹתוֹ שִׁשִּׁים טְעָמִים בְּפָרָשַׁת בְּרֵאשִׁית. הָלַךְ לְדַרְכּוֹ.

מָצָא אֶת רַבִּי חִיָּא. אָמַר לוֹ, בְּבַקָּשָׁה מִמְּךָ רַבִּי אַבָּהוּ, שֶׁאֶטְעַם מֵאוֹתָהּ הַמְּתִיקוּת שֶׁל הַדְּבַשׁ שֶׁמְּצִיתָ מִגְּוַיְרַת

בָּכָה ר' חִיָּיא וַאֲמַר, נַדִּירְנָא עָלַי, דְּעַד דְּאוֹלֵיף קַמֵּי מָארֵיהוֹן דְּמַתְנִיתָא עִילָּאָה, לָא אֵיתֵיב הָכָא. יָתִיב תַּמָּן תְּרֵיסַר שְׁנִין, כַּד אָתָא קָארוֹ לֵיהּ ר' חִיָּיא רַבָּה. אָמַר רִבִּי יִצְחָק, אוֹר גָּנוּז לְצַדִּיקַיָּא לֶעָתִיד לָבֹא, הַהוּא דְּהוּא גָּנוּז. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (תהלים כז יא) **אוֹר זָרֻעַ לַצַּדִּיק וּלְיִשְׁרֵי לֵב שִׂמְחָה.**

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי מְאֹרֹת. ר' פִּנְחָס פָּתַח בְּהַאי קְרָא (שה"ש ג יא) **צְאֶינָה וּרְאֶינָה בְּנוֹת צִיּוֹן בַּמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה בָּעֲטָרָה שֶׁעִטְּרָה לוֹ אִמּוֹ. אָמַר רִבִּי פִּנְחָס, חָזַרְנוּ עַל הַתּוֹרָה כּוּלָּא, וְלָא אַשְׁכְּחָן עֲטָרָה דְּעָבְדַת בַּת שֶׁבַע לִשְׁלֹמֹה. כְּעָן אִית לְמֵימַר, הַאי דְּאָמַר רִבִּי יִצְחָק מַאי צְאֶינָה וּרְאֶינָה, הֲוָה לֵיהּ לְמִיכְתַּב בֹּאוּ וּרְאוּ. מַאי צְאֶינָה.**

לשון הקודש

קְדוֹשִׁים עֶלְיוֹנִים. אָמַר לוֹ, חֲרָיוֹת דֶּקֶל שֶׁאֵין בָּהֶן פֵּרוֹת וּסְבִיאַת הַדֶּבֶשׁ אֵין מִתְיַשְּׁבִים יַחַד. וְאַף עַל פִּי כֵן לְמֵד אוֹתוֹ. **בָּכָה** רַבִּי חִיָּיא וְאָמַר, נָדַרְתִּי עָלַי, שֶׁעַד שֶׁאֶלְמַד לִפְנֵי בַּעֲלֵי הַמִּשְׁנָה הָעֶלְיוֹנָה, לֹא אֵשֵׁב כָּאן. יָשַׁב שָׁם שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה שָׁנִים. כְּשֶׁבָּא, קָרְאוּ לוֹ רַבִּי חִיָּיא הַגָּדוֹל. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, הָאוֹר הַגָּנוּז לַצַּדִּיקִים לֶעָתִיד לָבֹא, אוֹתוֹ שֶׁהוּא גָּנוּז. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (תהלים צז) אוֹר זָרֻעַ לַצַּדִּיק וּלְיִשְׁרֵי לֵב שִׂמְחָה.

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי מְאֹרֹת (בראשית א). רַבִּי פִּנְחָס פָּתַח בַּפָּסוּק הַזֶּה (שיר ג) צְאֶינָה וּרְאֶינָה בְּנוֹת צִיּוֹן בַּמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה בָּעֲטָרָה שֶׁעִטְּרָה לוֹ אִמּוֹ. אָמַר רַבִּי פִּנְחָס, חָזַרְנוּ עַל כָּל הַתּוֹרָה וְלֹא מָצָאנוּ עֲטָרָה שֶׁעָשְׂתָה בַּת שֶׁבַע לִשְׁלֹמֹה. כָּעֵת יֵשׁ לוֹמַר, זֶה שֶׁאָמַר רַבִּי יִצְחָק מַה זֶּה צְאֶינָה וּרְאֶינָה, הָיָה לוֹ לִכְתֹּב בֹּאוּ וּרְאוּ, מַה זֶּה צְאֶינָה?

אֶלָּא אָמַר רַבִּי יִצְחָק, פְּסוּקָא דָּא, דְּאִתְקְרֵי עַל אִינּוּן זַכָּאִין דְּנָפְקוּ מִן עָלְמָא דֵּין, וְאִתְקְבָרוּ בְּאַרְעָא קַדִּישָׁא דְּיִשְׂרָאֵל. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, וְדִנְפָּקַת נִשְׁמַתְהוֹן תַּמָּן. וַעֲתִידָה בַּת קוֹל לְאִתְעָרָא בְּכָל צִיּוּנָא וְצִיּוּנָא דְּבָתֵּי קִבְרֵי, וְאָמְרָה צְאֶינָה וּרְאֶינָה, פּוּקוּ מִתְחוֹת בְּלֵיאוּתָא דְּעַפְרָא, וְאִיתְעָרוּ מִשְׁנַתְכוֹן. בְּנוֹת צִיּוֹן: כְּמָה דְּאַתְּ אָמֵר, (מ"ב כג יז) מָה הַצִּיּוֹן הַלָּז.

אָמַר רַבִּי פִּנְחָס, זַכָּאִין אַתּוּן צַדִּיקַיָּא לְמֶחֱמֵי בְּזִיוָוא יַקִּירָא עִלָּאָה דְּמַלְכָּא קַדִּישָׁא, דְּשַׁלְמָא כּוּלָּא דִּילֵיהּ. וּבְאֵיזֶה זְכוּתָא, בִּשְׁבִיל עֲטָרָה שֶׁעִטְּרָה לוֹ אִמּוֹ, בְּדִיל הַהוּא כְּתָרָא, דְּאַכְתִּרוּ לֵיהּ צַדִּיקַיָּא בְּמִלֵּי דְּאוֹרַיְיתָא בְּעָלְמָא דֵּין. אָמַר רַבִּי אַבָּהוּ, אִמּוֹ, וּמָהוּ אִמּוֹ. וְאֵיזֶהוּ אִם

לשון הקודש

אֶלָּא, אָמַר רַבִּי יִצְחָק, הַפָּסוּק הַזֶּה שֶׁנִּקְרָא עַל אוֹתָם הַצַּדִּיקִים שֶׁיָּצְאוּ מִן הָעוֹלָם הַזֶּה וְנִקְבְּרוּ בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל הַקְּדוֹשָׁה. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, וְשָׁם נִצְּאָה נִשְׁמָתָם שָׁם. וַעֲתִידָה בַּת קוֹל לְהָעִיר בְּכָל צִיּוּן וְצִיּוּן שֶׁל בָּתֵּי הַקְּבָרוֹת, וְאוֹמֶרֶת: צְאֶינָה וּרְאֶינָה, צְאוּ מִתַּחַת רִקְבּוֹנוֹת הֶעָפָר וְהִתְעוֹרְרוּ מִשְּׁנָתְכֶם. בְּנוֹת צִיּוֹן – כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (מלכים-ב' כג) מָה הַצִּיּוֹן הַלָּז.

אָמַר רַבִּי פִּנְחָס, זַכָּאִים אַתֶּם הַצַּדִּיקִים לִרְאוֹת אֶת זִיו הַכָּבוֹד הָעֶלְיוֹן שֶׁל הַמֶּלֶךְ הַקָּדוֹשׁ, שֶׁהַשָּׁלוֹם כֻּלּוֹ שֶׁלּוֹ, וּבְאֵיזוֹ זְכוּת? בִּשְׁבִיל הָעֲטָרָה שֶׁעִטְּרָה לוֹ אִמּוֹ, בִּשְׁבִיל אוֹתוֹ הַכֶּתֶר שֶׁהִכְתִּירוּ אוֹתוֹ הַצַּדִּיקִים בְּדִבְרֵי תוֹרָה בָּעוֹלָם הַזֶּה. אָמַר רַבִּי

שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. אֵלּוּ צַדִּיקִים שֶׁהֵם אִם הַיְדוּעָה לוֹ.

בְּיוֹם חֲתוּנָתוֹ, חַתְנוּת דָּא מִמַּאן הוּא. אָמַר רִבִּי פִּנְחָס, מֵהַהוּא אִם, חֲתוּנָתוֹ שֶׁל אוֹתוֹ אוֹם שֶׁלּוֹ. מַהוּ חֲתוּנָתוֹ בְּיוֹמָא דְּכַשְׁרָן לְמֶעְבַּד פִּיקּוּדֵי אוֹרַיְיתָא, דְּהוּא חֶדְוָותָא דְּצַדִּיקַיָּא. וְאֵימָתַי כַּשְׁרָן. אָמַר רִבִּי יִצְחָק, מִתְּלֵיסַר שְׁנִין וּלְעֵילָא, דְּהַהוּא יוֹמָא חוֹבָתָא עַל צַדִּיקַיָּא לְמֵיעְבַּד חֶדְוָותָא דִּלְבָּא, בְּיוֹמָא דְּסָלִיק לַחוּפָּה. וּבְגִין הַהוּא זְכוּתָא, עָתִיד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאַתְעָרָא לְהוֹ וּלְעַבְרָא כָּרוֹזָא קֳדָמֵיהוֹן בְּחֶדְוָה, צְאֶינָה וּרְאֶינָה בְּנוֹת צִיּוֹן.

אָמַר רִבִּי יִצְחָק, תָּא שְׁמַע, יְהִי מְאֹרֹת בִּרְקִיעַ הַשָּׁמַיִם, ר' יִצְחָק אָמַר, כְּשֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מְחַיֶּה אֶת הַמֵּתִים, וְיַעֲבֵר כָּרוֹזָא עַל כָּל צִיּוּנָא

לשון הקודש

אַבָּהוּ, אִמּוֹ, וּמַהוּ? אֵמּוֹ, וְאֵיזֶהוּ אִם שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא? אֵלּוּ הַצַּדִּיקִים שֶׁהֵם אֶמָּה הַיְדוּעָה לוֹ.

בְּיוֹם חֲתֻנָּתוֹ – הַחֲתֻנָּה הַזּוֹ מִמִּי הִיא? אָמַר רַבִּי פִּנְחָס, מֵהָאֵם הַהוּא, חֲתֻנָּה שֶׁל אוֹתוֹ הָאֵם שֶׁלּוֹ. מַהוּ חֲתֻנָּתוֹ? בְּיוֹם שֶׁהֻכְשְׁרוּ לַעֲשׂוֹת אֶת מִצְווֹת הַתּוֹרָה, שֶׁהוּא שִׂמְחַת הַצַּדִּיקִים. וְאֵימָתַי הֻכְשְׁרוּ? אָמַר רַבִּי יִצְחָק, מִשְּׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנִים וָמַעְלָה, שֶׁאוֹתוֹ הַיּוֹם חוֹבָה עַל הַצַּדִּיקִים לַעֲשׂוֹת שִׂמְחַת הַלֵּב כְּיוֹם שֶׁעוֹלֶה לַחֻפָּה, וּמִשּׁוּם אוֹתָהּ הַזְּכוּת עָתִיד הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְעוֹרֵר אוֹתָם וּלְהַעֲבִיר כָּרוֹז לִפְנֵיהֶם בְּחֶדְוָה: צְאֶינָה וּרְאֶינָה בְּנוֹת צִיּוֹן.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, בֹּא תִּשְׁמַע, יְהִי מְאֹרֹת בִּרְקִיעַ הַשָּׁמַיִם. רַבִּי יִצְחָק אָמַר,

וְצִיּוּנָא. בֵּיהּ זִמְנָא נָחִית הַהִיא נִשְׁמָתָא, כְּנְהוֹרָא וּבוּצִינָא דְּיַנְהַר בְּנְהִירוּ דְּקִיעָא דִּשְׁמַיָּא, עַל הַהוּא גּוּפָא דְּאִתְעַר מִן אַרְעָא. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, יְהִי מְאֹרֹת בִּרְקִיעַ הַשָּׁמָיִם. וְלָמָּה, לְהָאִיר עַל הָאָרֶץ, עַל אוֹתוֹ הַגּוּף הַיּוֹצֵא מִן הָאָרֶץ.

ר' אַבָּהוּ אָמַר, זוֹ הִיא זֹהַר הָרוּחַ, הַשּׁוֹרָה עַל הַגּוּף לְהַחֲיוֹתוֹ, וּלְהָאִיר אֲפֵלוֹ. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, יְהִי מְאֹרֹת בִּרְקִיעַ הַשָּׁמָיִם. וְלָמָּה, לְהָאִיר עַל הָאָרֶץ, עַל הַיּוֹצֵא מִן הָאָרֶץ, כִּדְקַאֲמָרָן.

ר' יְהוּדָה בֶּן פָּזִי פָּגַע בֵּיהּ בְּרַב נַחְמָן, אָמַר לֵיהּ אוֹתוֹ הָרוּחַ שֶׁעָתִיד הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְהַחֲיוֹת בּוֹ הַמֵּתִים, מַהוּ. אָמַר לֵיהּ, הוּא רוּחַ אַסְפַּקְלַרְיָא שֶׁל מַעְלָה, כַּאֲשֶׁר יַשִּׂיגוּ בְּנֵי אָדָם הַדֵּעוֹת הַנְּכוֹנוֹת. וּמְנָא לָן הָא. מִמַּה דִּכְתִיב, (יחזקאל לז ו) וְנָתַתִּי רוּחִי

לשון הקודש

כְּשֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מְחַיֶּה אֶת הַמֵּתִים וְיַעֲבִיר בָּרוֹז עַל כָּל צִיּוּן וְצִיּוּן, בְּאוֹתוֹ הַזְּמַן תֵּרֵד אוֹתָהּ הַנְּשָׁמָה, כְּמוֹ הָאוֹר וְהַמָּאוֹר שֶׁיָּאִיר בָּאוֹר שֶׁל רְקִיעַ הַשָּׁמַיִם עַל אוֹתוֹ הַגּוּף שֶׁיִּתְעוֹרֵר מִן הָאָרֶץ. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב יְהִי מְאֹרֹת בִּרְקִיעַ הַשָּׁמָיִם. וְלָמָּה? לְהָאִיר עַל הָאָרֶץ, עַל אוֹתוֹ הַגּוּף שֶׁיּוֹצֵא מִן הָאָרֶץ.

רַבִּי אַבָּהוּ אָמַר, זוֹהִי זֹהַר הָרוּחַ הַשּׁוֹרָה עַל הַגּוּף לְהַחֲיוֹתוֹ וּלְהָאִיר אֲפֵלוֹ. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב יְהִי מְאֹרֹת בִּרְקִיעַ הַשָּׁמַיִם, וְלָמָּה? לְהָאִיר עַל הָאָרֶץ, עַל הַיּוֹצֵא מִן הָאָרֶץ, כְּמוֹ שֶׁאָמַרְנוּ.

רַבִּי יְהוּדָה בֶּן פָּזִי פָּגַשׁ אֶת רַב נַחְמָן. אָמַר לוֹ, אוֹתָהּ הָרוּחַ שֶׁעָתִיד הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְהַחֲיוֹת בָּהּ אֶת הַמֵּתִים מַהִי? אָמַר לוֹ, הִיא רוּחַ הָאַסְפַּקְלַרְיָה שֶׁל מַעְלָה, כַּאֲשֶׁר יַשִּׂיגוּ בְּנֵי אָדָם הַדֵּעוֹת

בָּכֶם וְחַיִּיתֶם. וְנָתַתִּי רוּחַ בָּכֶם לֹא נֶאֱמַר, אֶלָּא רוּחִי, אוֹתוֹ הַנֶּאֱצָל מֵאַסְפַּקְלַרְיָא שֶׁלִּי. וּכְתִיב (שם לז כז) וְאֶת רוּחִי אֶתֵּן בְּקִרְבְּכֶם, וְאַחַר כַּךְ יִהְיֶה סִימָן יָדוּעַ בָּעוֹלָם, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, וְהָיוּ לְאוֹתֹת וּלְמוֹעֲדִים וּלְיָמִים וְשָׁנִים.

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים נַעֲשֶׂה אָדָם בְּצַלְמֵנוּ. ר' אַבָּהוּ פָּתַח, (תהלים ח ה) מָה אֱנוֹשׁ כִּי תִזְכְּרֶנּוּ וּבֶן אָדָם כִּי תִפְקְדֶנּוּ וַתְּחַסְּרֵהוּ מְעַט מֵאֱלֹהִים. ר' תַּנְחוּם אָמַר, בְּשָׁעָה שֶׁרָצָה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לִבְרוֹא אֶת הָאָדָם, נִתְיַיעֵץ עִם הַמַּלְאָכִים אוֹתָם הַסּוֹבְבִים אֶת כִּסְאוֹ, וְאָמַר לָהֶם נַעֲשֶׂה אָדָם. אָמְרוּ לוֹ, רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם מַה טִיבוֹ שֶׁל אָדָם זֶה, מָה אֱנוֹשׁ כִּי תִזְכְּרֶנּוּ.

לשון הקודש

הַנְּבוּנוֹת. וּמִנַּיִן לָנוּ זֶה? מִמַּה שֶׁכָּתוּב (יחזקאל לז) וְנָתַתִּי רוּחִי בָּכֶם וְחִיִּיתֶם. לֹא נֶאֱמַר וְנָתַתִּי רוּחַ בָּכֶם, אֶלָּא רוּחִי, אוֹתוֹ הַנֶּאֱצָל מֵהָאַסְפַּקְלַרְיָה שֶׁלִּי, וְכָתוּב (שם) וְאֶת רוּחִי אֶתֵּן בְּקִרְבְּכֶם, וְאַחַר כָּךְ יִהְיֶה סִימָן יָדוּעַ בָּעוֹלָם. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (בראשית א) וְהָיוּ לְאוֹתֹת וּלְמוֹעֲדִים וּלְיָמִים וְשָׁנִים.

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים נַעֲשֶׂה אָדָם בְּצַלְמֵנוּ (בראשית א). רַבִּי אַבָּהוּ פָּתַח, (תהלים ח) מָה אֱנוֹשׁ כִּי תִזְכְּרֶנּוּ וּבֶן אָדָם כִּי תִפְקְדֶנּוּ וַתְּחַסְּרֵהוּ מְעַט מֵאֱלֹהִים. רַבִּי תַּנְחוּם אָמַר, בְּשָׁעָה שֶׁרָצָה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לִבְרֹא אֶת הָאָדָם, נִתְיַעֵץ עִם הַמַּלְאָכִים אוֹתָם הַסּוֹבְבִים אֶת כִּסְאוֹ, וְאָמַר לָהֶם נַעֲשֶׂה אָדָם. אָמְרוּ לוֹ: רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, מַה טִיבוֹ שֶׁל אָדָם זֶה, מָה אֱנוֹשׁ כִּי תִזְכְּרֶנּוּ?

דָּבָר אַחֵר נַעֲשֶׂה אָדָם, ר' בּוּטָא בְּשֵׁם ר' בּוֹ אָמַר, חָזַרְנוּ עַל כָּל הַתּוֹרָה כּוּלָּהּ, וְלֹא מָצִינוּ שֶׁנִּתְיַעֵץ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עִם הַמַּלְאָכִים לְעוֹלָם, עַל שׁוּם דָּבָר מִכָּל מַה שֶּׁהוּא צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת.

וְעוֹד מָצִינוּ שֶׁאֵין לְמַעְלָה וּלְמַטָּה שֶׁמַּשִּׂיגִים לְדַעְתּוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וּכְשֶׁהֵם רָצִים לְהַשִּׂיג, מִיָּד חוֹזְרִים לְאָחוֹר מֵהַשָּׂגָתָם, כְּהָדֵין קַנְבּוֹסָא דְּקוֹנָאֲרֵי, דְּפָרַח וְחוֹזֵר לְדוּכְּ דְּשָׁאֲרֵי. כָּךְ הֵם, עַד שֶׁחוֹזְרִים וְאוֹמְרִים (יחזקאל ג יב) **בָּרוּךְ כְּבוֹד ה' מִמְּקוֹמוֹ.**

וְעוֹד אָמַר רַבִּי בּוּטָא, מָצִינוּ שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בָּרָא אוֹר הָרִאשׁוֹן, וּבָרָא מִזֶּה הָאוֹר שֶׁאָר הַמְשַׁמְּשִׁים שֶׁלּוֹ. אִם הָאוֹר הָרִאשׁוֹן שֶׁנִּבְרָא בַּתְּחִלָּה, לֹא נִתְיַעֵץ עִמּוֹ, כְּשֶׁרָצָה לְהוֹצִיא מִמֶּנּוּ שֶׁאָר צְבָאוֹתָיו, כָּל שֶׁכֵּן וְכָל שֶׁכֵּן אָדָם לַהֶבֶל דָּמָה.

לשון הקודש

דָּבָר אַחֵר נַעֲשֶׂה אָדָם, רַבִּי בּוּטָא בְּשֵׁם רַבִּי בּוֹ אָמַר, חָזַרְנוּ עַל כָּל הַתּוֹרָה כֻּלָּהּ וְלֹא מָצִינוּ שֶׁנִּתְיַעֵץ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עִם הַמַּלְאָכִים לְעוֹלָם עַל שׁוּם דָּבָר מִכָּל מַה שֶּׁהוּא צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת.

וְעוֹד מָצִינוּ, שֶׁאֵין לְמַעְלָה וּלְמַטָּה שֶׁמַּשִּׂיגִים לְדַעְתּוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וּכְשֶׁהֵם רָצִים לְהַשִּׂיג, מִיָּד חוֹזְרִים לְאָחוֹר מֵהַשָּׂגָתָם, כְּהָדֵין קַנְבּוֹסָא דְּקוֹנָאֲרֵי הַזֶּה, שֶׁפּוֹרֵחַ וְחוֹזֵר לַמָּקוֹם שֶׁהוּא שׁוֹרֶה. כָּךְ הֵם, עַד שֶׁחוֹזְרִים וְאוֹמְרִים (יחזקאל ג) בָּרוּךְ כְּבוֹד ה' מִמְּקוֹמוֹ.

וְעוֹד אָמַר רַבִּי בּוּטָא, מָצִינוּ שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בָּרָא הָאוֹר הָרִאשׁוֹן, וּבָרָא מִזֶּה הָאוֹר שֶׁאָר הַמְשַׁמְּשִׁים שֶׁלּוֹ. אִם הָאוֹר שֶׁנִּבְרָא בַּתְּחִלָּה לֹא נִתְיַעֵץ עִמּוֹ,

אָמַר רִבִּי יִצְחָק, הַנַּח לְרַבִּי בּוֹטָא דְּעִם מָארֵי מַתְנִיתָא שַׁוֵּי מִדּוֹרֵיהּ. אֲמַר ר' בּוֹטָא, אֲנָא לָא זָכֵינָא לְמֶחֱוֵי מִדּוֹרָאי עִמְּהוֹן, אֲבָל קוּשְׁיָא הַוָּה דִּידְהוֹן.

וּפִירוּקָא שְׁמַעְנָא, דְּאָמַר רִבִּי בּוֹ, כְּהָדֵין מַלְכָּא דַּהֲוָה שַׁלִּיטָא עַל כֹּלָּא, וּבָעֵי לְאַחֲזָאָה גַּרְמֵיהּ דִּכְלְהוּ כְּלִילָן בֵּיהּ, וְהוּא כֹּלָּא. עָבִיד גַּרְמֵיהּ כְּלִישָׁן דְּסַגִּיאִין. כָּךְ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, הוֹאִיל דְּבָעֵי לְאַחֲזָאָה דְּכָל עָלְמָא דִּידֵיהּ, כָּלִיל כּוֹלָּא בִּידֵיהּ, וַאֲמַר לִישָׁן דְּסַגִּיאִין, לְאַחֲזָאָה דְּהוּא כּוֹלָּא. אָמַר רִבִּי יִצְחָק, אִי קָלָא מִן רָמַיָּא שְׁמַעְתָּא מֵהַאי, אִימָּא דַּהֲוָה שַׁפִּיר, דְּלָא אִתְיַשְּׁבָא בְּלִבָּאי הַאי פִּירוּקָא.

לשון הקודש

כְּשֶׁרָצָה לְהוֹצִיא מִמֶּנּוּ שֶׁאָר צִבְאוֹתָיו, כָּל שֶׁכֵּן וְכָל שֶׁכֵּן (תהלים קמד) אָדָם לַהֶבֶל דָּמָה.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, הַנַּח לְרַבִּי בּוֹטָא, שֶׁעִם בַּעֲלֵי הַמִּשְׁנָה שָׁם אֶת מְדוֹרוֹ. אָמַר רַבִּי בּוֹטָא, אֲנִי לֹא זָכִיתִי שֶׁיִּהְיֶה מְדוֹרִי עִמָּהֶם, אֲבָל הַקֻּשְׁיָא הָיְתָה שֶׁלָּהֶם.

וְתֵרוּץ שָׁמַעְתִּי שֶׁאָמַר רַבִּי בּוֹ, כַּמֶּלֶךְ הַזֶּה שֶׁהָיָה שׁוֹלֵט עַל הַכֹּל, וְרָצָה לְהַרְאוֹת אֶת עַצְמוֹ שֶׁכְּלָם כְּלוּלִים בּוֹ וְהוּא הַכֹּל, עָשָׂה עַצְמוֹ בִּלְשׁוֹן רַבִּים. כָּךְ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, הוֹאִיל וְרָצָה לְהַרְאוֹת שֶׁכָּל הָעוֹלָם שֶׁלּוֹ, כָּלַל אֶת הַכֹּל בְּיָדוֹ, וְאָמַר לְשׁוֹן רַבִּים לְהַרְאוֹת שֶׁהוּא הַכֹּל. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, אִם קוֹל מְמֻרוֹמִים שָׁמַעְתִּי מִזֶּה, אֹמַר שֶׁהָיָה יָפֶה, שֶׁאֵין הַתֵּרוּץ הַזֶּה מִתְיַשֵּׁב בְּלִבִּי.

רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחַאי אָתָא לְטִבֶּרְיָא לְמִדְכִּי לְכָל שׁוּקֵי טְבֶרְיָה, חָמוּ לֵיהּ, ר' פִּנְחָס וְרַבִּי בָּא וְרַבִּי יִצְחָק. אֲמָרוּ, עַד אֵימָתַי נֵיתֵיב בִּקְיָימָא חָדָא, וְלָא נֵיכוֹל לְמֵהַךְ. אֲמָרוּ, הָא מָארֵי דְּמַתְנִיתִין הָכָא, נִשְׁאַל קַמֵּיהּ.

אָתָא רַבִּי אַבָּהוּ תַּמָּן, אָמַר לֵיהּ, אִי לָא נִשְׁמַע מִלָּה דָּא, הָא אִתְפַּתַּחְנָא פּוּמְהוֹן דְּמִינָאי בִּפְסוּקָא דָּא. אָמַר לֵיהּ, לֵימָא לָן מַר (דף כא ע"א) עִיקָּרָא דִּפְסוּקָא דָּא, אָמַר לֵיהּ מַאי הוּא. אֲמַר לֵיהּ הַאי נַעֲשֶׂה אָדָם בְּצַלְמֵנוּ כִּדְמוּתֵנוּ.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, כְּתִיב (ישעיה מב יח) הַחֵרְשִׁים שִׁמְעוּ וְהָעִוְרִים הַבִּיטוּ לִרְאוֹת. וְכִי לָעִוְרִים וְלַחֵרְשִׁים אָמְרָה תּוֹרָה הַאי. אֶלָּא עִוְרִים, שֶׁהֵם עִוְרִים בַּתּוֹרָה, שֶׁדֶּרֶךְ הַיָּשָׁר לִפְנֵיהֶם,

לשון הקודש

רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחַאי בָּא לִטְבֶרְיָה לְטַהֵר אֶת כָּל שׁוּקֵי טְבֶרְיָה, רָאוּ אוֹתוֹ רַבִּי פִּנְחָס וְרַבִּי בָּא וְרַבִּי יִצְחָק. אָמְרוּ: עַד מָתַי נֵשֵׁב בְּקִיּוּם אֶחָד וְלֹא נוּכַל לָלֶכֶת? אָמְרוּ: הִנֵּה מִבַּעֲלֵי הַמִּשְׁנָה כָּאן, נִשְׁאַל לְפָנָיו.

בָּא לְשָׁם רַבִּי אַבָּהוּ. אָמַר לוֹ: אִם לֹא נִשְׁמַע דָּבָר זֶה, הֲרֵי יִפָּתַח פִּיהֶם שֶׁל הַמִּינִים בַּפָּסוּק הַזֶּה. אָמַר לוֹ: יֹאמַר לָנוּ מַר אֶת עִקַּר הַפָּסוּק הַזֶּה. אָמַר לוֹ: מַה הוּא? אָמַר לוֹ: זֶה נַעֲשֶׂה אָדָם בְּצַלְמֵנוּ כִּדְמוּתֵנוּ.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, כָּתוּב (ישעיה מב) הַחֵרְשִׁים שִׁמְעוּ וְהָעִוְרִים הַבִּיטוּ לִרְאוֹת. וְכִי לָעִוְרִים וְלַחֵרְשִׁים אָמְרָה הַתּוֹרָה אֶת זֶה? אֶלָּא עִוְרִים, שֶׁהֵם עִוְרִים בַּתּוֹרָה,

וְהוֹלְכִים אָרְחוֹת עֲקַלְקַלּוֹת כְּעוֹרִים, וְלֹא יָדְעוּן עִיקָּרָא דְמִלְּתָא. הַאי פְּסוּקָא אִתְּגְּזַר בְּמַתְנִיתָא דִילָן, וְהָכִי גָּזַרְנָא.

כַּד בָּרָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָלְמָא, הֲוָה עִיקָּרָא דְּכֹלָּא מַיָּא, וּמִן מַיָּא אַשְׁתִּיל כָּל עָלְמָא. וְעָבַד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא תְּלָתָא אוּמָנִין, דְּיַעַבְדוּן אוּמָנוּתֵיהּ בְּהַאי עָלְמָא, וְאִלֵּין אִינוּן: שְׁמַיָּא, וְאַרְעָא, וּמַיָּא. וְעַל יְדוֹי דְּאִלֵּין, אִתְּבְּרֵי כָּל מַה דִּי בְּעָלְמָא דֵּין.

וְזַמִּין לְאִלֵּין תְּלָתָא, לְכָל חַד מִנְּהוֹן, לְאַפָּקָא בְּרִיְּיתָא דְּצָרִיךְ לְעָלְמָא. זַמִּין לְמַיָּא, אָמַר לֵיהּ אַתְּ אַפֵּיק לְאַרְעָא דְּתְחוֹתָךְ, וְאַתְּ זִיל אִתְכַּנֵּישׁ לַאֲתַר חָד, וּמַיָּא עָבַד כֵּן, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, יִקָּווּ הַמַּיִם.

לשון הקודש

שֶׁדֶּרֶךְ הַיָּשָׁר לִפְנֵיהֶם, וְהוֹלְכִים אֳרָחוֹת עֲקַלְקַלּוֹת כְּעוֹרִים, וְלֹא יוֹדְעִים אֶת עִקַּר הַדָּבָר. הַפָּסוּק הַזֶּה נִגְזַר בַּמִּשְׁנָה שֶׁלָּנוּ, וְכָךְ גָּזַרְנוּ.

כְּשֶׁבָּרָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת הָעוֹלָם, הַמַּיִם הָיוּ הָעִקָּר שֶׁל הַכֹּל, וּמִמַּיִם הִשְׁתִּיל אֶת כָּל הָעוֹלָם. וְעָשָׂה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שְׁלֹשָׁה אֻמָּנִים שֶׁיַּעֲשׂוּ אֶת אֻמָּנוּתוֹ בָּעוֹלָם הַזֶּה, וְאֵלּוּ הֵם: שָׁמַיִם, וְאֶרֶץ, וּמַיִם. וְעַל יְדֵי אֵלּוּ נִבְרָא כָּל מַה שֶּׁבָּעוֹלָם הַזֶּה.

וְהִזְמִין אֶת שְׁלֹשֶׁת אֵלּוּ, אֶת כָּל אֶחָד מֵהֶם, לְהוֹצִיא בְּרִיּוֹת שֶׁצָּרִיךְ לָעוֹלָם. הִזְמִין אֶת הַמַּיִם. אָמַר לָהֶם: אַתֶּם תּוֹצִיאוּ אֶת הָאָרֶץ מִתַּחְתֵּיכֶם, וְאַתָּה לֵךְ תִּתְכַּנֵּס לְמָקוֹם אֶחָד. וְהַמַּיִם עָשׂוּ כֵּן. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (בראשית א) יִקָּווּ הַמַּיִם.

קְרָא לְאַרְעָא, אֲמַר לָהּ, אַתְּ אַפֵּיק בִּרְיָין מִינָךְ, בְּעִירִין וְחֵיוָתָן וּכְדָמֵי לוֹן, מִיָּד עָבְדַת כֵּן, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים תּוֹצֵא הָאָרֶץ נֶפֶשׁ חַיָּה לְמִינָהּ.

קְרָא לַשָּׁמַיִם, אֲמַר לוֹן, אַתּוּן אַבְדִילוּ בֵּין מַיָּא לְמַיָּא, עֲבָדוּ כֵּן, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, וַיַּעַשׂ אֱלֹהִים אֶת הָרָקִיעַ. קְרָא לְאַרְעָא, אֲמַר לָהּ אַפֵּיקִי דְּשָׁאִים וְעִשְׂבִּים וִיבוּלִין וְאִילָנֵי חַקְלָא, מִיָּד מַה כְּתִיב בָּהּ. וַתּוֹצֵא הָאָרֶץ דֶּשֶׁא עֵשֶׂב מַזְרִיעַ זֶרַע.

קְרָא כְּמוֹ כֵן לַשָּׁמַיִם, אֲמַר לוֹן, יְהֵא בְּכוֹן נְהוֹרִין וּבוּצִינִין לְאַנְהָרָא עַל אַרְעָא, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, יְהִי מְאֹרֹת בִּרְקִיעַ הַשָּׁמָיִם. קְרָא כְּמוֹ כֵן לְמַיָּא, אֲמַר לוֹן, אַתּוּן אַפֵּיקוּ רִיחֲשָׁא דְנוּנִין וְעוֹפִין, וּכְדָמֵי לוֹן, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, יִשְׁרְצוּ הַמַּיִם שֶׁרֶץ

לשון הקודש

קָרָא לָאָרֶץ. אָמַר לָהּ: אַתְּ תּוֹצִיאִי מִמֵּךְ בְּרִיּוֹת, בְּהֵמוֹת וְחַיּוֹת וְכַדּוֹמֶה לָהֶם. מִיָּד עָשְׂתָה כָּךְ. וְהוּ שֶׁכָּתוּב (שם) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים תּוֹצֵא הָאָרֶץ נֶפֶשׁ חַיָּה לְמִינָהּ. **קָרָא** לַשָּׁמַיִם. אָמַר לָהֶם: אַתֶּם הַבְדִּילוּ בֵּין מַיִם לְמַיִם. עֲשׂוּ כָּךְ. וְהוּ שֶׁכָּתוּב (שם) וַיַּעַשׂ אֱלֹהִים אֶת הָרָקִיעַ. קָרָא לָאָרֶץ. אָמַר לָהּ: הוֹצִיאִי דְשָׁאִים וַעֲשָׂבִים וִיבוּלִים וַעֲצֵי הַשָּׂדֶה. מִיָּד מַה כָּתוּב בָּהּ? (שם) וַתּוֹצֵא הָאָרֶץ דֶּשֶׁא עֵשֶׂב מַזְרִיעַ זֶרַע. **קָרָא** כְּמוֹ כֵן לַשָּׁמַיִם. אָמַר לָהֶם: יִהְיוּ בָכֶם אוֹרוֹת וּמְאוֹרוֹת לְהָאִיר עַל הָאָרֶץ, וְהוּ שֶׁכָּתוּב (שם) יְהִי מְאֹרֹת בִּרְקִיעַ הַשָּׁמַיִם. קָרָא כְּמוֹ כֵן לַמַּיִם. אָמַר לָהֶם: אַתֶּם תּוֹצִיאוּ רֶמֶשׂ שֶׁל דָּגִים וְעוֹפוֹת וְכַדּוֹמֶה לָהֶם. וְהוּ שֶׁכָּתוּב (שם) יִשְׁרְצוּ

נֶפֶשׁ חַיָּה. וְעַל יְדֵיהוֹן דִּתְלָתָא אִלֵּין, אִתְעֲבִיד כָּל עוֹבָדָא דִּבְרֵאשִׁית, כָּל חַד וְחַד לְזִינֵיהּ.

כַּד אֲתָא יוֹמָא שְׁתִיתָאָה, כְּלִהוּ הֲווֹ זְמִינִין לְמִבְרֵי כְּשְׁאָר יוֹמִין. אֲמַר לוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, לָא שׁוּם חַד מִנְּכוֹן, יָכִיל לְמֶעְבַּד בְּרִיָה דָּא בִּלְחוֹדוֹי, כְּשְׁאָר כָּל בְּרִיָין דְּהֲווּ עַד כְּאן, אֶלָּא כּוּלְכוֹן תִּתְחַבְּרוּן כַּחֲדָא וַאֲנָא עִמְכוֹן, וְנַעֲבִיד אֵינָשָׁא. דְּהָא אַתּוּן לָא תֵּיכְלוּן לְמֶעְבְּדֵיהּ בִּלְחוֹדֵיכוֹן, אֲבָל גּוּפָא יְהֵא דִּילְכוֹן תְּלָתֵיכוֹן, וְנִשְׁמָתָא דִּילִי.

וְלִפִיכָךְ קְרָא לוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וַאֲמַר לוֹן נַעֲשֶׂה אָדָם, אֲנָא וְאַתּוּן. אֲנָא נִשְׁמָתָא, וְאַתּוּן גּוּפָא. וְכָךְ הוּא, דְּגוּפָא הוּא מִתְּלָתְהוֹן, דְּהֲווּ אוּמָנִין בְּעוֹבָדָא דִּבְרֵאשִׁית, וְנִשְׁמָתָא יָהֲבָה קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּאִשְׁתַּתַּף עִמְּהוֹן בָּהּ.

לשון הקודש

הַמַּיִם שֶׁרֶץ נֶפֶשׁ חַיָּה. וְעַל יְדֵי שְׁלֹשֶׁת אֵלֶּה נַעֲשָׂה כָּל מַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית, כָּל אֶחָד וְאֶחָד לְמִינוֹ.

כְּשֶׁבָּא הַיּוֹם הַשִּׁשִּׁי, כֻּלָּם הָיוּ מְזֻמָּנִים לִבְרֹא כְּמוֹ שְׁאָר הַיָּמִים. אָמַר לָהֶם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: שׁוּם אֶחָד מִכֶּם לֹא יָכוֹל לַעֲשׂוֹת הַבְּרִיָּה הַזּוֹ לְבַדָּהּ כְּמוֹ שְׁאָר כָּל הַבְּרִיּוֹת שֶׁהָיוּ עַד כָּאן, אֶלָּא כֻּלְּכֶם תִּתְחַבְּרוּ יַחַד, וַאֲנִי עִמָּכֶם, וְנַעֲשֶׂה אָדָם, שֶׁהֲרֵי אַתֶּם לֹא תוּכְלוּ לַעֲשׂוֹתוֹ לְבַדְּכֶם, אֲבָל הַגּוּף יִהְיֶה שֶׁל שְׁלָשְׁתְּכֶם, וְהַנְּשָׁמָה שֶׁלִּי.

וְלִפִיכָךְ קָרָא לָהֶם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וְאָמַר לָהֶם נַעֲשֶׂה אָדָם, אֲנִי וְאַתֶּם. אֲנִי אֶת הַנְּשָׁמָה, וְאַתֶּם אֶת הַגּוּף. וְכָךְ הוּא, שֶׁהַגּוּף הוּא מִשְּׁלָשְׁתָּם, שֶׁהָיוּ אָמָנִים בְּמַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית. וְאֶת הַנְּשָׁמָה נָתַן הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, שֶׁהִשְׁתַּתֵּף עִמָּהֶם בָּהּ.

בְּצַלְמֵנוּ כִּדְמוּתֵנוּ, כְּלוֹמַר דְּאִתְחֲזֵי לָנָא, בְּהַהוּא גּוּפָא דְּאִתְנְסַב מִנְּכוֹן, לְמִנְדַּע וּלְאַדְמָאָה לְכוֹן, וּבְהַהוּא דְּאִתְנְסִיב מִנִּי, דְּהוּא נִשְׁמָתָא, דְּיִתְפְּרַשׁ מֵעוֹבָדוֹי דְּעָלְמָא, וִיהֵא תַּאוּבְתֵּיהּ וּרְעוּתֵיהּ לְעֵילָאִין קַדִּישִׁין.

וְעוֹד בְּצַלְמֵנוּ כִּדְמוּתֵנוּ, דְּגוּפָא דְּאִתְנְסִיב מִנְּכוֹן, לָא יֶהֱוֵי בְּקִיּוּמָא כְּגִינֵיכוֹן. מַאי כְּגִינֵיכוֹן. כְּאִינּוּן בְּרְיָין דְּאַפְּקְתּוּן, עַל דְּאִיהוּ עַפְרָא כִּשְׁאָר כָּל בְּרְיָין. וְהַהִיא נִשְׁמָתָא קַדִּישָׁא דַּאֲנָא יָהִיב בֵּיהּ, דְּיֶהֱוֵי לָהּ קִיּוּמָא לְעָלְמִין, דְּלֵיתָהּ גּוּפָא, וְיִדְמֶה בְּקִיּוּמָא לִי.

אָמַר רַבִּי אַבָּהוּ, הָדֵין הוּא בְּרִירָא דְּמִלְּתָא, מִשּׁוּם דְּאִשְׁתְּכַח דִּבְרֵאשִׁית, הֲווֹ אִלֵּין תְּלָתָא, שְׁמַיָּא וְאַרְעָא וּמַיָּא.

לשון הקודש

בְּצַלְמֵנוּ כִּדְמוּתֵנוּ, כְּלוֹמַר שֶׁרָאוּי לָנוּ, בְּאוֹתוֹ הַגּוּף שֶׁנִּלְקַח מִכֶּם, לָדַעַת וּלְהַדָּמוֹת לָכֶם כְּמוֹ אוֹתוֹ שֶׁנִּלְקַח מִמֶּנִּי, שֶׁהוּא הַנִּשְׁמָה, שֶׁיִּפָּרֵד מִמַּעֲשֵׂי הָעוֹלָם, וְתִהְיֶה תְּשׁוּקָתוֹ וּרְצוֹנוֹ לָעֶלְיוֹנִים הַקְּדוֹשִׁים.

וְעוֹד בְּצַלְמֵנוּ כִּדְמוּתֵנוּ, שֶׁהַגּוּף שֶׁנִּלְקַח מִכֶּם לֹא יִהְיֶה בְּקִיּוּם כְּמוֹתְכֶם. מַה זֶּה כְּמוֹתְכֶם? כְּאוֹתָן הַבְּרִיּוֹת שֶׁהוֹצֵאתֶם, עַל שֶׁהוּא עָפָר כִּשְׁאָר כָּל הַבְּרִיּוֹת. וְהַנְּשָׁמָה הַקְּדוֹשָׁה הַהִיא שֶׁאֲנִי נָתַתִּי בּוֹ, שֶׁיִּהְיֶה לָהּ קִיּוּם לְעוֹלָמִים, שֶׁאֵינָהּ גּוּף, וְתִדְמֶה לַקִּיּוּם שֶׁלִּי.

אָמַר רַבִּי אַבָּהוּ, זֶהוּ בֵּרוּר הַדָּבָר, מִשּׁוּם שֶׁנִּמְצָא שֶׁבִּבְרֵאשִׁית הָיוּ שְׁלֹשֶׁת אֵלּוּ – שָׁמַיִם וְאֶרֶץ וּמַיִם.

ר' אֶלְעָזָר בַּר ר' שִׁמְעוֹן אָמַר, יָאוֹת הוּא. אֲבָל אַרְעָא נָסְבָא חֵילָא דְּתִלְתְּהוֹן בִּלְחוֹדָאָה, עַד דַּהֲווֹ בָּהּ אַרְבַּע יְסוֹדוֹת קַיְימִין. מִן שְׁמַיָּא תְּרִין, וּמִן מַיָּא חַד, וְחַד דְּבָהּ. וְהִיא אֲפִיקַת גּוּלְמָא דְּאָדָם, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא נִשְׁמְתָא. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, וַיִּיצֶר ה' אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם עָפָר מִן הָאֲדָמָה וַיִּפַּח בְּאַפָּיו נִשְׁמַת חַיִּים. חֲרֵי תַּרְוֵיהוֹן, אַרְעָא וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּאִשְׁתַּתְּפוּ כַּחֲדָא לְמֶעְבַּד לֵיהּ, וּבְגִינֵיהּ אָמַר נַעֲשֶׂה אָדָם, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָמַר לָהּ עֲשִׂי אֶת הַגּוּף, וַאֲנָא נִשְׁמְתָא. אָמַר רִבִּי יִצְחָק, הָא כָּל סְפֵּיקָא דָּא אִתְעֲבַר מִינָּן.

עוֹד אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, כְּהַאי גַּוְונָא, אִשְׁתַּתַּף קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְעָלְמָא, בִּבְרִיְיתָא דִּבְנֵי נָשָׁא. דְּהָא תָּנֵינָן, שְׁלֹשָׁה שׁוּתָּפִין בָּאָדָם, הָאִישׁ

לשון הקודש

רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן רַבִּי שִׁמְעוֹן אָמַר, יָפֶה הוּא. אֲבָל הָאָרֶץ לָקְחָה אֶת כֹּחַ שְׁלָשְׁתָּם לְבַדָּהּ, עַד שֶׁהָיוּ בָּהּ אַרְבָּעָה יְסוֹדוֹת קַיָּמִים – מִן הַשָּׁמַיִם שְׁנַיִם, וּמִן הַמַּיִם אֶחָד, וְהָאֶחָד שֶׁבָּהּ. וְהִיא הוֹצִיאָה אֶת הַגֹּלֶם שֶׁל אָדָם, וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת הַנְּשָׁמָה. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שם ב) וַיִּיצֶר ה' אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם עָפָר מִן הָאֲדָמָה וַיִּפַּח בְּאַפָּיו נִשְׁמַת חַיִּים. חֲרֵי שְׁנֵיהֶם – הָאָרֶץ וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא – שֶׁהִשְׁתַּתְּפוּ יַחַד לַעֲשׂוֹת אוֹתוֹ, וּבִגְלָלוֹ אָמַר נַעֲשֶׂה אָדָם. שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אָמַר לָהּ עֲשִׂי אֶת הַגּוּף, וַאֲנִי אֶת הַנְּשָׁמָה. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, הִנֵּה כָּל הַסָּפֵק הַזֶּה עָבַר מֵעָמָּנוּ.

עוֹד אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, בְּגוֹן זֶה שִׁתֵּף הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת הָעוֹלָם בִּבְרִיאַת בְּנֵי אָדָם, שֶׁהֲרֵי שָׁנִינוּ שְׁלֹשָׁה שֻׁתָּפִים בָּאָדָם, הָאִישׁ וְאִשְׁתּוֹ וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא.

וְאִשְׁתּוֹ וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. אָמַר רִבִּי יְהוֹשֻׁעַ, כְּהַאי גַּוְונָא, שְׁמַיָּא וְאַרְעָא וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן, שָׁמַיִם, כְּנֶגֶד אִישׁ. אֶרֶץ, כְּנֶגֶד אִשְׁתּוֹ. וּלְעוֹלָם קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מְשׁוּתָּף עִמָּהֶם. וְעַל כֵּן נֶאֱמַר נַעֲשֶׂה אָדָם בְּלְשׁוֹן שׁוּתָּפוּת. וְאֵין הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מְשׁוּתָּף עִם שׁוּם בְּרִיָּה, זוּלַת עִם אָדָם.

אָמַר רִבִּי יוֹסִי, וּבְשְׁאָר הַבְּרִיּוֹת מִי מְשׁוּתָּף עִמָּהֶם. אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן, כֹּחַ הָאֲדָמָה, דְּאָמְרָן שֶׁהִיא נֶפֶשׁ חַיָּה. אֲבָל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֵין מְשׁוּתָּף, אֶלָּא עִם הָאָדָם בִּלְבָד.

אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, וַוי לָהֶם לָרְשָׁעִים, שֶׁאֵינָם רוֹצִים לְהִדָּבֵק בְּשׁוּתָּפוּתָא שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. בַּמֶּה. אָמַר רִבִּי יִצְחָק, בְּאוֹתָהּ הַנְּשָׁמָה שֶׁהוּא נָתַן, אֶלָּא הוֹלֵךְ וְדָבֵק בְּכֹחַ הַבְּהֵמוֹת. הֲדָא

לשון הקודש

אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, כְּגוֹן זֶה הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, שָׁמַיִם כְּנֶגֶד אִישׁ, אֶרֶץ כְּנֶגֶד אִשְׁתּוֹ, וּלְעוֹלָם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מְשֻׁתָּף עִמָּהֶם, וְעַל כֵּן נֶאֱמַר נַעֲשֶׂה אָדָם, בִּלְשׁוֹן שֻׁתָּפוּת, וְאֵין הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מְשֻׁתָּף עִם שׁוּם בְּרִיָּה זוּלַת עִם אָדָם.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, וּבִשְׁאָר הַבְּרִיּוֹת מִי מְשֻׁתָּף עִמָּהֶם? אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, כֹּחַ הָאֲדָמָה, שֶׁאָמְרוּ שֶׁהִיא נֶפֶשׁ חַיָּה. אֲבָל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֵין מְשֻׁתָּף אֶלָּא עַל הָאָדָם בִּלְבַד.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אוֹי לָהֶם לָרְשָׁעִים שֶׁאֵינָם רוֹצִים לְהִדָּבֵק בַּשֻּׁתָּפוּת שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, בַּמֶּה? אָמַר רַבִּי יִצְחָק, בְּאוֹתָהּ הַנְּשָׁמָה שֶׁהוּא נָתַן, אֶלָּא

הוּא דִכְתִיב, (תהלים מט כא) **וְאָדָם בִּיקָר בַּל יָלִין נִמְשַׁל כַּבְּהֵמוֹת נִדְמוּ. בַּל יָלִין, שֶׁלֹּא רָצָה לַעֲמוֹד בְּאוֹתוֹ יְקָר וְתִפְאֶרֶת שֶׁל הַנְּשָׁמָה. אֲבָל מֶה חַטָּאתוֹ שֶׁעָשָׂה שֶׁנִּמְשַׁל כַּבְּהֵמוֹת, בְּאוֹתוֹ הַכֹּחַ שֶׁלָּהֶן, הַנִּכְרַת וְהַנִּדְמֶה מְהֵרָה, וְלֹא תַעֲלֶה לְמַעְלָה.**

אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן פַּזִי, אָזְלָא הָא, כִּי הָא דְאָמַר רִבִּי יַעֲקֹב בֶּן אִידִי, דְאָמַר רִבִּי יַעֲקֹב בֶּן אִידִי, מַאי דִכְתִיב, (איוב כח י) **וְכָל יְקָר רָאֲתָה עֵינוֹ, אֵלּוּ נִשְׁמוֹתָן שֶׁל צַדִּיקִים, שֶׁהֵם יְקָר וְתִפְאֶרֶת לָעוֹלָם וּלְעוֹלְמֵי עוֹלָמִים.**

אָמַר רִבִּי אַבָּהוּ אָמַר רִבִּי יוֹנָתָן, בֹּא וּרְאֵה מַעֲלָתוֹ שֶׁל אָדָם, שֶׁהִבְדִּילוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מִכָּל שְׁאָר הַנִּבְרָאִים. הָאֵיךְ. אָמַר רִבִּי אַבָּהוּ, כָּל מַה שֶּׁבָּרָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, אָמַר לַפּוֹעֲלִים

לשון הקודש

הוֹלֵךְ וְדָבֵק בְּכֹחַ הַבְּהֵמוֹת. וְזֶהוּ שֶׁכָּתוּב (תהלים מט) וְאָדָם בִּיקָר בַּל יָלִין נִמְשַׁל כַּבְּהֵמוֹת נִדְמוּ. בַּל יָלִין, שֶׁלֹּא רָצָה לַעֲמֹד בְּאוֹתוֹ יְקָר וְתִפְאֶרֶת שֶׁל הַנְּשָׁמָה. אֲבָל מַה חַטָּאתוֹ שֶׁעָשָׂה? שֶׁנִּמְשַׁל כַּבְּהֵמוֹת, בְּאוֹתוֹ הַכֹּחַ שֶׁלָּהֶן הַנִּכְרֶת וְהַנִּדְמֶה מְהֵרָה, וְלֹא תַעֲלֶה לְמַעְלָה.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן פַּזִי, זֶה הוֹלֵךְ, כְּמוֹ מַה שֶּׁאָמַר רַבִּי יַעֲקֹב בֶּן אִידִי, שֶׁאָמַר רַבִּי יַעֲקֹב בֶּן אִידִי, מַה שֶּׁכָּתוּב (איוב כח) וְכָל יְקָר רָאֲתָה עֵינוֹ, אֵלּוּ נִשְׁמָתָן שֶׁל צַדִּיקִים, שֶׁהֵם יְקָר וְתִפְאֶרֶת לְעוֹלָם וּלְעוֹלְמֵי עוֹלָמִים.

אָמַר רַבִּי אַבָּהוּ אָמַר רַבִּי יוֹנָתָן, בֹּא וּרְאֵה מַעֲלָתוֹ שֶׁל אָדָם שֶׁהִבְדִּילוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מִכָּל שְׁאָר הַנִּבְרָאִים, אֵיךְ? אָמַר רַבִּי אַבָּהוּ, כָּל מַה שֶּׁבָּרָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, אָמַר לַפּוֹעֲלִים הָאֵלֶּה שֶׁהֵם

הָאֵלֶּה, שֶׁהֵם יַעֲשׂוּ לְבַדָּם, וְלֹא נִתְיַיחֵד הוּא עִמָּהֶם. אָמַר עַל הָאָרֶץ, תּוֹצֵא הָאָרֶץ נֶפֶשׁ חַיָּה וגו'. אָמַר לַמַּיִם, יִשְׁרְצוּ הַמַּיִם, וְהוּא לֹא נִתְיַיחֵד עִמָּהֶם.

כְּשֶׁבָּרָא הָאָדָם, נִתְיַיחֵד הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עִמָּהֶם בַּעֲשִׂיָּתוֹ, וְאָמַר נַעֲשֶׂה אָדָם. וְנָתַן בּוֹ קְלַסְתֵּר פָּנִים, רְאִי"ה, רֵי"ח, קִימָ"ה, הֲלִיכָ"ה, מִשּוּ"שׁ, דִּבּוּ"ר, עֲשִׂיָ"ה, הִמְשִׁילוֹ בְּמַעֲשֵׂה יָדָיו, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (תהלים ח ז) תַּמְשִׁילֵהוּ בְּמַעֲשֵׂה יָדֶיךָ כֹּל שַׁתָּה תַּחַת רַגְלָיו.

וּכְשֶׁזָּרַק בּוֹ נְשָׁמָה, קָם עַל רַגְלָיו, וְנִדְמָה לַתַּחְתּוֹנִים וְלָעֶלְיוֹנִים. נִדְמָה גּוּפוֹ (דף כא ע"ב) לָאָרֶץ. וְנִשְׁמָתוֹ לָעֶלְיוֹנִים, בְּתוֹאַר, וְהָדָר, וְכָבוֹד, בְּאֵימָה, וּבְיִרְאָה. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (תהלים ח ו) וְכָבוֹד וְהָדָר תַּעְטְרֵהוּ.

לשון הקודש

יַעֲשׂוּ לְבַדָּם, וְלֹא נִתְיַיחֵד הוּא עִמָּהֶם. אָמַר עַל בְּרִיּוֹת הָאָרֶץ תּוֹצֵא הָאָרֶץ נֶפֶשׁ חַיָּה וְגוֹ', אָמַר לַמַּיִם יִשְׁרְצוּ הַמַּיִם, וְהוּא לֹא נִתְיַיחֵד עִמָּהֶם.

כְּשֶׁבָּרָא הָאָדָם, נִתְיַיחֵד הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עִמָּהֶם בַּעֲשִׂיָּתוֹ וְאָמַר נַעֲשֶׂה אָדָם. וְנָתַן בּוֹ קְלַסְתֵּר פָּנִים, רְאִי"ה, רֵי"ח, קוֹמָ"ה, הֲלִיכָ"ה, מִשּוּ"שׁ, דִּבּוּ"ר, עֲשִׂיָ"ה. הִמְשִׁילוֹ בְּמַעֲשֵׂה יָדָיו, זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (תהלים ח) תַּמְשִׁילֵהוּ בְּמַעֲשֵׂי יָדֶיךָ כֹּל שַׁתָּה תַּחַת רַגְלָיו.

וּכְשֶׁזָּרַק בּוֹ נְשָׁמָה, קָם עַל רַגְלָיו, וְנִדְמָה לַתַּחְתּוֹנִים וְלָעֶלְיוֹנִים. נִדְמָה גּוּפוֹ לָאָרֶץ, וְנִשְׁמָתוֹ לָעֶלְיוֹנִים, בְּתוֹאַר, וְהָדָר, וְכָבוֹד, בְּאֵימָה, וּבְיִרְאָה. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שם) וְכָבוֹד וְהָדָר תְּעַטְּרֵהוּ.

אָמַר רִבִּי יוֹנָתָן, רֵישָׁא דְּהַאי קְרָא, סְפֵיקָא בְּלִבָּאי, דִּכְתִיב (שם) **וַתְּחַפְּרֵהוּ מְעַט מֵאֱלֹהִים. אָמַר רִבִּי אַבָּהוּ, בְּנִשְׁמָתֵיהּ דְּהִיא קַדִּישָׁא, וְדָמֵי לֵיהּ. אֲבָל מַאי גְּרִיעוּתָא הוּא, עַל דַּהֲוָה גּוּפָא, וְאִתְנְטֵל מִן אַרְעָא.**

וְאִם תֹּאמַר בְּדַעַת וּבְחָכְמָה. אִי אֶפְשָׁר, דְּהָא רָחוֹק הוּא הָאָדָם מִן הָעֶלְיוֹנִים דְּאָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר אָמַר רִבִּי תַּנְחוּם, הַמַּלְאָכִים הַקְּרוֹבִים, מְקַבְּלִים כֹּחַ שֶׁפַע אַסְפַּקְלַרְיָא שֶׁל מַעְלָה תְּחִלָּה, וּמֵהֶם יוֹרֵד לְאוֹתָם שֶׁאֵינָם קְרוֹבִים, וּמֵהֶם יוֹרֵד לַשָּׁמַיִם וְכָל צְבָאָם, וּמֵהֶם אֶל הָאָדָם.

אָמַר רִבִּי יוֹסִי, כִּשֶּׁא הַכָּבוֹד מְקַבֵּל תְּחִלָּה, וּמְמֶנּוּ לַמַּלְאָכִים הָעֶלְיוֹנִים, וּמֵהֶם לְאוֹתָם שֶׁאֵינָם כָּל כָּךְ עֶלְיוֹנִים וּגְבוֹהִים כְּמוֹתָם, וּמֵהֶם לַשָּׁמַיִם, וּמֵהֶם אֶל הָאָדָם.

לשון הקודש

אָמַר רַבִּי יוֹנָתָן, רֹאשׁ הַפָּסוּק הַזֶּה סָפֵק בְּלִבִּי, שֶׁכָּתוּב (שם) וַתְּחַפְּרֵהוּ מְעַט מֵאֱלֹהִים. אָמַר רַבִּי אַבָּהוּ, בְּנִשְׁמָתוֹ שֶׁהִיא קְדוֹשָׁה וְדוֹמָה לוֹ, אֲבָל מַה חִסָּרוֹן הוּא? עַל שֶׁהָיָה גוּף וְנִלְקַח מִן הָאָרֶץ.

וְאִם תֹּאמַר בְּדַעַת וּבְחָכְמָה – אִי אֶפְשָׁר, שֶׁהֲרֵי רָחוֹק הוּא הָאָדָם מִן הָעֶלְיוֹנִים, שֶׁאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר רַבִּי תַּנְחוּם, הַמַּלְאָכִים הַקְּרוֹבִים מְקַבְּלִים כֹּחַ שֶׁפַע אַסְפַּקְלַרְיָה שֶׁל מַעְלָה תְּחִלָּה, וּמֵהֶם יוֹרֵד לְאוֹתָם שֶׁאֵינָם קְרוֹבִים, וּמֵהֶם יוֹרֵד לַשָּׁמַיִם וְכָל צְבָאָם, וּמֵהֶם אֶל הָאָדָם.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, כִּשֶּׁא הַכָּבוֹד מְקַבֵּל תְּחִלָּה, וּמְמֶנּוּ לַמַּלְאָכִים הָעֶלְיוֹנִים, וּמֵהֶם לְאוֹתָם שֶׁאֵינָם כָּל כָּךְ עֶלְיוֹנִים וּגְבוֹהִים

אֲבָל בַּמֶּה נִדְמָה לוֹ הָאָדָם, אָמַר רִבִּי אַבָּהוּ, בַּנְּשָׁמָה, שֶׁהִיא קְדוֹשָׁה, וְלֹא תִכְלֶה לְעוֹלָם, עַל שֶׁנִּטְלָה מִמֶּנּוּ, מִכֹּחוֹ וּמִגְּבוּרָתוֹ. וְלֹא כְּמוֹ הַגּוּף שֶׁנִּיטַּל מִן הָאֲדָמָה, וְיִכְלֶה וְיָשׁוּב עָפָר כְּשֶׁהָיָה.

אָמַר רִבִּי יִצְחָק אָמַר רַב, אָדָם, וְזִוּוגוֹ עִמּוֹ, נִבְרְאוּ בְּיַחַד, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, זָכָר וּנְקֵבָה בְּרָאָם. וְנִטְלָה מִגַּבָּיו, וְהֵכִינָהּ, וְהֵבִיאָהּ אֶל הָאָדָם. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, וַיִּקַּח אַחַת מִצַּלְעוֹתָיו.

ר' יְהוֹשֻׁעַ אָמַר, חַוָּה הָרִאשׁוֹנָה הָיְתָה, וּלְקָחָהּ מִמֶּנּוּ, וְהִיא נִזְקֵי דִּבְרַיְיתָא. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, וַיִּקַּח אַחַת מִצַּלְעוֹתָיו, זוֹ הִיא הָרִאשׁוֹנָה שֶׁנִּלְקַח מִמֶּנּוּ, עַל שֶׁהִיא רוּחַ מַזֶּקֶת. וַיִּסְגֹּר בָּשָׂר תַּחְתֶּנָּה, שֶׁהַקִּים אַחֶרֶת בִּמְקוֹמָהּ.

לשון הקודש

כְּמוֹתָם, וּמֵהֶם לַשָּׁמַיִם, וּמֵהֶם אֶל הָאָדָם. **אֲבָל** בַּמֶּה נִדְמָה לוֹ הָאָדָם? אָמַר רַבִּי אַבָּהוּ, בַּנְּשָׁמָה, שֶׁהִיא קְדוֹשָׁה, וְלֹא תִכְלֶה לְעוֹלָם, עַל שֶׁנִּטְלָה מִמֶּנּוּ, מִכֹּחוֹ וּמִגְּבוּרָתוֹ, וְלֹא כְּמוֹ הַגּוּף שֶׁנִּטַּל מִן הָאֲדָמָה, וְיִכְלֶה וְיָשׁוּב עָפָר כְּשֶׁהָיָה. **אָמַר** רַבִּי יִצְחָק אָמַר רַב, אָדָם וְזִוּוגוֹ עִמּוֹ נִבְרְאוּ בְּיַחַד, זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (בראשית ה) זָכָר וּנְקֵבָה בְּרָאָם. וְנִטְלָה מִגַּבָּיו, וְהֵכִינָהּ וְהֵבִיאָהּ אֶל הָאָדָם. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שם ב) וַיִּקַּח אַחַת מִצַּלְעֹתָיו.

רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אָמַר, חַוָּה הָרִאשׁוֹנָה הָיְתָה, וּלְקָחָהּ מִמֶּנּוּ, וְהִיא נִזְקֵי הַבְּרִיּוֹת. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב וַיִּקַּח אַחַת מִצַּלְעֹתָיו. זוֹהִי הָרִאשׁוֹנָה שֶׁנִּלְקַח מִמֶּנּוּ, עַל שֶׁהִיא רוּחַ מַזֶּקֶת. וַיִּסְגֹּר בָּשָׂר תַּחְתֶּנָּה, שֶׁהַקִּים אַחֶרֶת בִּמְקוֹמָהּ.

רָבָא אָמַר, זוֹ הָיְתָה בָּשָׂר, וְהָאַחֶרֶת לֹא הָיְתָה בָּשָׂר, וּמַאי הֲוַת. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, זוּהֲמָא דְּאַרְעָא וּשְׁמָרֵיהָ.

אָמַר רִבִּי תַּנְחוּם, כְּשֶׁבָּרָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לָאָדָם, נָתַן זוֹהַר פָּנָיו, שֶׁמֵּאִיר בְּכָל הָעוֹלָם. כֵּיוָן שֶׁחָטָא, מַה כְּתִיב בֵּיהּ, (קהלת ה א) וְעוֹז פָּנָיו יְשֻׁנֶּא.

רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְרַבִּי עֲקִיבָא הֲווֹ אָזְלִי בְּאוֹרְחָא, אָמַר לֵיהּ רַבִּי עֲקִיבָא, ר', אִימָּא לִי, הָא דִּכְתִיב, וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים נַעֲשֶׂה אָדָם, לָמָּה לֹא נֶאֱמַר וַיְהִי כֵּן מִיָּד, כְּשֶׁאָר כָּל הַיָּמִים, כְּשֶׁהָיָה אוֹמֵר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא דָּבָר, מִיָּד נֶאֱמַר וַיְהִי כֵּן, וְכָאן לֹא נֶאֱמַר, אֶלָּא לְאַחַר שֶׁאָמַר נַעֲשֶׂה אָדָם, כְּתִיב וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם, הָיָה לוֹ לוֹמַר וַיְהִי כֵּן.

לשון הקודש

רָבָא אָמַר, זוֹ הָיְתָה בָּשָׂר, וְהָאַחֶרֶת לֹא הָיְתָה בָּשָׂר. וּמָה הָיְתָה? אָמַר רַבִּי יִצְחָק, הַזּוֹהֲמָה שֶׁל הָאָרֶץ וּשְׁמָרֶיהָ.

אָמַר רַבִּי תַּנְחוּם, כְּשֶׁבָּרָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת הָאָדָם, נָתַן זֹהַר פָּנָיו שֶׁמֵּאִיר בְּכָל הָעוֹלָם. כֵּיוָן שֶׁחָטָא, מַה כָּתוּב בּוֹ? (קהלת ח) וְעוֹז פָּנָיו יְשֻׁנֶּא.

רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְרַבִּי עֲקִיבָא הָיוּ הוֹלְכִים בַּדֶּרֶךְ. אָמַר לוֹ רַבִּי עֲקִיבָא, רַבִּי, אֱמֹר לִי, זֶה שֶׁכָּתוּב (בראשית א) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים נַעֲשֶׂה אָדָם, לָמָּה לֹא נֶאֱמַר וַיְהִי כֵּן מִיָּד, כִּשְׁאָר כָּל הַיָּמִים, כְּשֶׁהָיָה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אוֹמֵר דָּבָר, מִיָּד נֶאֱמַר וַיְהִי כֵּן, וְכָאן לֹא נֶאֱמַר, אֶלָּא לְאַחַר שֶׁאָמַר נַעֲשֶׂה אָדָם, כָּתוּב וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם, הָיָה לוֹ לוֹמַר וַיְהִי כֵּן!

אָמַר לֵיהּ, עֲקִיבָא, וְכִי זֹאת הָיְתָה בְּמַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית וְלֹא יוֹתֵר, וְהָא כְּתִיב וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי רָקִיעַ בְּתוֹךְ הַמָּיִם, וְלֹא נֶאֱמַר וַיְהִי כֵּן, אֶלָּא וַיַּעַשׂ אֱלֹהִים אֶת הָרָקִיעַ. וְכֵן יְהִי מְאֹרֹת בִּרְקִיעַ הַשָּׁמַיִם לְהָאִיר עַל הָאָרֶץ, הָיָה לוֹ לוֹמַר מִיָּד וַיְהִי כֵּן, וּכְתִיב וַיַּעַשׂ אֱלֹהִים אֶת שְׁנֵי הַמְּאוֹרוֹת הַגְּדוֹלִים.

אֶלָּא אִימָא לָךְ, כָּל דָּבָר שֶׁלֹּא הָיָה בָּהֶם הַכֹּחַ הָאָצוּל מִלְמַעְלָה, נֶאֱמַר מִיָּד וַיְהִי כֵּן. שֶׁהָאָרֶץ הוֹצִיאָה אוֹתָם בְּתַשְׁלוּם כָּל פְּעוּלָתָם, וְלֹא הוּצְרְכָה לְהַמְתִּין לַכֹּחַ הָעֶלְיוֹן, לְהַשְׁלִים תַּשְׁלוּם אוֹתָהּ הַפְּעוּלָה.

אֲבָל בְּכָל דָּבָר וְדָבָר שֶׁהוֹצִיאָה הָאָרֶץ, וְקִיּוּם תַּשְׁלוּם הַפְּעוּלָה לֹא הָיְתָה בָהּ, הוּצְרְכָה

לשון הקודש

אָמַר לוֹ רַבִּי עֲקִיבָא, וְכִי זֹאת הָיְתָה מַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית וְלֹא יוֹתֵר? וַהֲרֵי כָּתוּב (שם) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי רָקִיעַ בְּתוֹךְ הַמַּיִם, וְלֹא נֶאֱמַר וַיְהִי כֵּן, אֶלָּא וַיַּעַשׂ אֱלֹהִים אֶת הָרָקִיעַ. וְכֵן (שם) יְהִי מְאֹרֹת בִּרְקִיעַ הַשָּׁמַיִם לְהָאִיר עַל הָאָרֶץ, הָיָה לוֹ לוֹמַר מִיָּד וַיְהִי כֵּן, וְכָתוּב וַיַּעַשׂ אֱלֹהִים אֶת שְׁנֵי הַמְּאֹרֹת הַגְּדֹלִים?

אֶלָּא, אֹמַר לְךָ, כָּל דָּבָר שֶׁלֹּא הָיָה בָּהֶם הַכֹּחַ הָאָצוּל מִלְמַעְלָה, נֶאֱמַר מִיָּד וַיְהִי כֵּן. שֶׁהָאָרֶץ הוֹצִיאָה אוֹתָם בְּתַשְׁלוּם כָּל פְּעֻלָּתָם, וְלֹא הֻצְרְכָה לְהַמְתִּין לַכֹּחַ הָעֶלְיוֹן לְהַשְׁלִים תַּשְׁלוּם אוֹתָהּ הַפְּעֻלָּה.

אֲבָל בְּכָל דָּבָר וְדָבָר שֶׁהוֹצִיאָה הָאָרֶץ וְקִיּוּם תַּשְׁלוּם הַפְּעֻלָּה לֹא הָיְתָה בָּהּ, הֻצְרְכָה לְהַמְתִּין עַד שֶׁיָּבֹא הַכֹּחַ

לְהַמְתִּין עַד שֶׁיָּבֹא הַכֹּחַ מִלְמַעְלָה, וְיַעֲשֶׂה הַקִּיּוּם וּשְׁלֵמוּת הַפְּעוּלָה.

וְכֵן בְּכָאן בָּאָדָם, הָאָרֶץ הוֹצִיאָה אוֹתוֹ הַדָּבָר הַמַּסְפִּיק לָהּ לַעֲשׂוֹת, וְעָמְדָה, עַד שֶׁיִּתֵּן הַכֹּחַ אוֹתוֹ שֶׁיֵּשׁ בְּיָדוֹ לָתֵת, וּלְפִיכָךְ לֹא נֶאֱמַר מִיָּד וַיְהִי כֵן, עַד שֶׁבָּא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וְנָתַן בּוֹ הַכֹּחַ מִלְמַעְלָה, וְעָשָׂה הַקִּיּוּם.

אָמַר לוֹ רַבִּי עֲקִיבָא, רַבִּי, מָה רָאָה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁלֹּא עָשָׂה אֶת הָאָדָם אֶלָּא בַּשִּׁשִּׁי, אָמַר לֵיהּ, שֶׁלֹּא יְהֵא פִּתְחוֹן פֶּה לָאָדָם לוֹמַר, שֶׁהוּא סַיַּע בְּשׁוּם דָּבָר מִכָּל מַה שֶּׁנִּבְרָא.

אָזְלוּ, עַד דְּהַווּ אָזְלֵי, קָם רַבִּי אֱלִיעֶזֶר, וְנָחִין רֹאשֵׁיהּ, וְשַׁוֵּי יְדוֹי עַל פּוּמֵיהּ, וּבָכֵי. אָמַר לֵיהּ רַבִּי עֲקִיבָא, רַבִּי, לָמָּה אַתְּ בָּכֵי. אָמַר לֵיהּ, עַל דָּא דִּשְׁאֵילְתָּא. חֵיזוּ חָזֵית, וְקַשְׁיָא מִלָּה.

לשון הקודש

מִלְמַעְלָה, וְיַעֲשֶׂה הַקִּיּוּם וּשְׁלֵמוּת הַפְּעֻלָּה. **וְכֵן** בְּכָאן בְּאָדָם, הָאָרֶץ הוֹצִיאָה אוֹתוֹ הַדָּבָר הַמַּסְפִּיק לָהּ לַעֲשׂוֹת, וְעָמְדָה עַד שֶׁיִּתֵּן הַכֹּחַ שֶׁיֵּשׁ בְּיָדוֹ לָתֵת, וּלְפִיכָךְ לֹא נֶאֱמַר מִיָּד וַיְהִי כֵן, עַד שֶׁבָּא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וְנָתַן בּוֹ הַכֹּחַ מִלְמַעְלָה, וְעָשָׂה הַקִּיּוּם.

אָמַר לוֹ רַבִּי עֲקִיבָא, רַבִּי, מָה רָאָה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁלֹּא עָשָׂה אֶת הָאָדָם אֶלָּא בַּשִּׁשִּׁי? אָמַר לוֹ, שֶׁלֹּא יְהֵא פִּתְחוֹן פֶּה לָאָדָם לוֹמַר שֶׁהוּא סַיַּע בְּשׁוּם דָּבָר מִכָּל מַה שֶּׁנִּבְרָא.

הָלְכוּ. עַד שֶׁהָיוּ הוֹלְכִים, קָם רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְנָחַן רֹאשׁוֹ, וְשָׂם יָדוֹ עַל פִּיו

עֲקִיבָא עֲקִיבָא, מַאן יְזֵבִי לְהַאי אוּרְכָא דְּגָלוּתָא דְּאִתְמְשַׁךְ, דְּהָא לָא יָקוּם בַּר נָשׁ, דְּעָתִיד לִימְטֵי לַעֲנָנֵי שְׁמַיָּא, עַד יוֹמָא שְׁתִיתָאָה. דְּהוּא בְּשִׁית אֶלֶף שְׁנִין, וְלָא בְּאַשְׁלָמוּתֵיהּ, בַּר בְּתִקּוּף תְּשׁוּבָה, דְּהָא שׁוּלְטָנָא דְּבַר נָשׁ הַהוּא לֵיתֵיהּ אֶלָּא בְּשִׁתִיתָאָה.

וּבְשָׁבִיעָאָה, יִשְׁתָּאַר שְׁמִטָּה בְּעָלְמָא, חָרוּב. וּבְתְמִינָאָה, יִתְחַדֵּשׁ עָלְמָא כְּמִלְקַדְמִין, וְיֵהָא מַה דְּיֵהָא. עַל דָּא (ישעיה ד ג) וְהָיָה הַנִּשְׁאָר בְּצִיּוֹן וְהַנּוֹתָר בִּירוּשָׁלַיִם קָדוֹשׁ יֵאָמֶר לוֹ. וּבְגִינֵהוֹן נֶאֱמַר, (תהלים כד לא) יְהִי כְבוֹד ה' לְעוֹלָם יִשְׂמַח ה' בְּמַעֲשָׂיו.

אֵלֶּה תּוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וגו'. רָבָא בְּשֵׁם ר' בְּרֶכְיָה אָמַר, בָּא הַכָּתוּב לְהוֹרוֹת, כִּי לְאַחַר שֶׁסִּפֵּר

לשון הקודש

וּבָהּ. אָמַר לוֹ רַבִּי עֲקִיבָא, רַבִּי, לָמָּה אַתָּה בוֹכֶה? אָמַר לוֹ, עַל זֶה שֶׁשָּׁאַלְתָּ.

הַמַּרְאֶה שֶׁרָאִיתִי, וְקָשֶׁה לִי הַדָּבָר.

עֲקִיבָא, עֲקִיבָא, מִי יְזַכֶּה לְאֹרֶךְ הַגָּלוּת הַזּוֹ שֶׁנִּמְשֶׁכֶת? שֶׁהֲרֵי לֹא יַעֲמֹד אִישׁ שֶׁעָתִיד לְהַגִּיעַ לְעַנְנֵי הַשָּׁמַיִם עַד הַיּוֹם הַשִּׁשִּׁי, שֶׁהוּא בְּשֵׁשׁ אֲלָפִים שָׁנִים, וְלֹא בְּהַשְׁלָמָתוֹ, רַק בִּכְחַ הַתְּשׁוּבָה, שֶׁהֲרֵי שִׁלְטוֹן הָאָדָם הַהוּא אֵינוֹ אֶלָּא בַּשִּׁשִּׁי.

וּבַשְּׁבִיעִי תִּשָּׁאֵר שְׁמִטָּה בָּעוֹלָם, חָרוּב. וּבַשְּׁמִינִי יִתְחַדֵּשׁ הָעוֹלָם כְּמוֹ מִקֶּדֶם, וְיִהְיֶה מַה שֶּׁיִּהְיֶה. עַל זֶה (ישעיה ד) וְהָיָה הַנִּשְׁאָר בְּצִיּוֹן וְהַנּוֹתָר בִּירוּשָׁלַיִם קָדוֹשׁ יֵאָמֶר לוֹ, וּבִשְׁבִילָם נֶאֱמַר (תהלים קד) יְהִי כְבוֹד ה' לְעוֹלָם יִשְׂמַח ה' בְּמַעֲשָׂיו.

אֵלֶּה תּוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְגוֹ' (בראשית ב), רָבָא

כָּל הַתּוֹלְדוֹת שֶׁהוֹצִיאוּ הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ, שֶׁלֹּא תֹאמַר בְּשִׁשָּׁה יָמִים נִבְרְאוּ כֻּלָּם, בְּרִיָּה זוֹ בְּיוֹם פְּלוֹנִי, וּבְרִיָּה זוֹ בְּיוֹם פְּלוֹנִי, אֶלָּא כָּל הַתּוֹלָדוֹת שֶׁנִּתְהַוּוּ מִן הַשָּׁמַיִם וּמִן הָאָרֶץ, תֵּדַע לָךְ אֵימָתַי הָוֹוּ. בְּיוֹם עֲשׂוֹת ה' אֱלֹהִים אֶרֶץ וְשָׁמָיִם. כְּלוֹמַר, בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם מַמָּשׁ, הָיוּ בָּהֶם כָּל הַתּוֹלָדוֹת, שֶׁנִּתְהַוּוּ מִן הַשָּׁמַיִם וּמִן הָאָרֶץ, דִּכְתִיב בְּיוֹם עֲשׂוֹת ה' אֱלֹהִים אֶרֶץ וְשָׁמָיִם.

רַבִּי יֵיסָא אָמַר, וְהָא כְתִיב זֶה סֵפֶר תּוֹלְדֹת אָדָם בְּיוֹם בְּרֹא אֱלֹהִים אָדָם, אִם כֵּן בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם מַמָּשׁ הָיוּ כָּל הַתּוֹלָדוֹת.

אָמַר רִבִּי בְּרֶכְיָה, כָּךְ הוּא, בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם נִתְהַוּוּ, שֶׁהֶרְאָהוּ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם, כָּל תּוֹלְדוֹתָיו, וְהֶעֱבִירָם לְפָנָיו הַנְּשָׁמוֹת בִּדְיוּקְנֵיהוֹן,

לשון הקודש

בְּשֵׁם רַבִּי בֶּרֶכְיָה אָמַר, בָּא הַכָּתוּב לְהוֹרוֹת, כִּי לְאַחַר שֶׁסִּפֵּר כָּל הַתּוֹלָדוֹת שֶׁהוֹצִיאוּ הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ, שֶׁלֹּא תֹאמַר בְּשִׁשָּׁה יָמִים נִבְרְאוּ כֻּלָּם, בְּרִיָּה זוֹ בְּיוֹם פְּלוֹנִי, וּבְרִיָּה זוֹ בְּיוֹם פְּלוֹנִי, אֶלָּא כָּל הַתּוֹלָדוֹת שֶׁנִּתְהַוּוּ מִן הַשָּׁמַיִם וּמִן הָאָרֶץ, תֵּדַע לְךָ מָתַי הָיוּ, (שם) בְּיוֹם עֲשׂוֹת ה' אֱלֹהִים אֶרֶץ וְשָׁמָיִם. כְּלוֹמַר, בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם מַמָּשׁ הָיוּ בָּהֶם כָּל הַתּוֹלָדוֹת שֶׁנִּתְהַוּוּ מִן הַשָּׁמַיִם וּמִן הָאָרֶץ, שֶׁכָּתוּב בְּיוֹם עֲשׂוֹת ה' אֱלֹהִים אֶרֶץ וְשָׁמָיִם.

רַבִּי יֵיסָא אָמַר, וַהֲרֵי כָּתוּב (שם ה) זֶה סֵפֶר תּוֹלְדוֹת אָדָם בְּיוֹם בְּרֹא אֱלֹהִים אָדָם. אִם כֵּן, בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם מַמָּשׁ הָיוּ כָּל הַתּוֹלָדוֹת.

אָמַר רַבִּי בֶּרֶכְיָה, כָּךְ הוּא, בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם נִתְהַוּוּ! שֶׁהֶרְאָהוּ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם כָּל תּוֹלְדוֹתָיו וְהֶעֱבִירָם

וְהָיָה אוֹמֵר, זֶה פִּלּוֹנִי, וְזֶה פִּלּוֹנִי. זֶה חָכָם הַדּוֹר, וְזֶה דַּיָּן הַדּוֹר, וְכֵן כָּל הַדּוֹרוֹת וּמַנְהִיגֵיהֶן.

ר' יִצְחָק בְּשֵׁם ר' חִיָּיא אָמַר, מַה כְּתִיב לְמַעְלָה מִן הָעִנְיָן. וַיְכֻלּוּ הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ וְכָל צְבָאָם. לְאַחַר שֶׁאָמַר וַיַּרְא אֱלֹהִים אֶת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה וְהִנֵּה טוֹב מְאֹד. מַהוּ אֶת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה. אֶת כָּל לְרַבּוֹת עִנְיַן הַמַּלְאָכִים, שֶׁהֵם טוֹב מְאֹד. וּבְכָל הַנִּבְרָאִים לֹא נֶאֱמַר אֶלָּא כִּי טוֹב בִּלְבָד, וּבְכָאן כִּי טוֹב מְאֹד. מְלַמֵּד שֶׁהַמַּלְאָכִים נִבְרְאוּ וְנֶאֱמַר עֲלֵיהֶם כִּי טוֹב מְאֹד.

וְאָמַר רִבִּי יִצְחָק לָמָּה עוֹד הוֹסִיף קְרָא וְאָמַר וַיְכֻלּוּ. אָמַר רִבִּי בְּרֶכְיָה, לָשׁוֹן כִּסּוּף הוּא. וְכָל צְבָאָם בִּכְלָל, הֵם הַמַּלְאָכִים הַנִּקְרָאִים צְבָא הַשָּׁמַיִם. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (מ"א יב יט) וְכָל צְבָא

לשון הקודש

לְפָנָיו הַנִּשְׁמוֹת בִּדְמְיוֹתֵיהֶם, וְהָיָה אוֹמֵר: זֶה פִּלּוֹנִי וְזֶה פִּלּוֹנִי, זֶה חָכָם הַדּוֹר וְזֶה דַּיָּן הַדּוֹר, וְכֵן כָּל הַדּוֹרוֹת וּמַנְהִיגֵיהֶן.

רַבִּי יִצְחָק בְּשֵׁם רַבִּי חִיָּיא אָמַר, מַה כָּתוּב לְמַעְלָה מִן הָעִנְיָן? (שם ב) וַיְכֻלּוּ הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ וְכָל צְבָאָם. לְאַחַר שֶׁאָמַר (שם א, לא) וַיַּרְא אֱלֹהִים אֶת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה וְהִנֵּה טוֹב מְאֹד, מַהוּ אֶת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה? אֶת כָּל – לְרַבּוֹת עִנְיַן הַמַּלְאָכִים שֶׁהֵם טוֹב מְאֹד. וּבְכָל הַנִּבְרָאִים לֹא נֶאֱמַר אֶלָּא כִּי טוֹב בִּלְבָד, וּבְכָאן כִּי טוֹב מְאֹד, מְלַמֵּד שֶׁהַמַּלְאָכִים נִבְרְאוּ, וְנֶאֱמַר עֲלֵיהֶם כִּי טוֹב מְאֹד.

וְאָמַר רַבִּי יִצְחָק, לָמָּה עוֹד הוֹסִיף הַכָּתוּב וְאָמַר וַיְכֻלּוּ? אָמַר רַבִּי בֶּרֶכְיָה, לָשׁוֹן כִּסּוּף הוּא, וְכָל צְבָאָם בִּכְלָל, הֵם הַמַּלְאָכִים הַנִּקְרָאִים צְבָא הַשָּׁמַיִם. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב וְכָל צְבָא הַשָּׁמַיִם עוֹמֵד עָלָיו.

הַשָּׁמַיִם עוֹמֵד עָלָיו. וּכְשֶׁנִּמְצָר הַמְּלָאכָה, נִכְסְפָה וְכָלְתָה לְכָל רוּאֶיהָ.

אָמַר רִבִּי נַחְמָן, וַיְכֻלּוּ: כָּלוּ מִמַּעֲשֶׂה, כָּלוּ מִמַּחֲשָׁבָה. וְעָשָׂה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְיוֹם הַשַּׁבָּת הִוְגְּמַת עוֹלָם הַבָּא. שֶׁעָתִיד הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לִשְׁבּוֹת בַּשְּׁבִיעִי, מַאי בַּשְּׁבִיעִי. בָּאֶלֶף הַשְּׁבִיעִי.

וְאָמַר רַב נַחְמָן, נֶפֶשׁ יְתֵרָה נִתּוֹסֶפֶת בָּאָדָם בְּיוֹם הַשַּׁבָּת. (דף כב ע"א) אָמַר לֵיהּ רַבִּי, מַאי נֶפֶשׁ יְתֵרָה זוֹ, אָמַר לֵיהּ, רוּחַ הַקֹּדֶשׁ שֶׁשּׁוֹרָה עָלָיו, וּמַכְתִּיר לָאָדָם בְּכֶתֶר קָדוֹשׁ, כִּכְתָרֵי הַמַּלְאָכִים. וְהוּא מֵאוֹתוֹ רוּחַ, שֶׁעָתִיד לִשְׁרוֹת עַל הַצַּדִּיקִים לֶעָתִיד לָבֹא. וְעַל כֵּן חַיָּיב אָדָם לְכַבֵּד אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת, עַל הַאי אוּשְׁפִּיזָא קַדִּישָׁא דְּשָׁרְיָא עִמֵּיהּ.

לשון הקודש

וּכְשֶׁנִּמְצַר הַמְּלָאכָה, נִכְסְפָה וְכָלְתָה לְכָל רוּאֶיהָ.

אָמַר רַבִּי נַחְמָן, וַיְכֻלּוּ – כָּלוּ מִמַּעֲשֶׂה, כָּלוּ מִמַּחֲשָׁבָה, וְעָשָׂה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְיוֹם הַשַּׁבָּת הֶגְמַת עוֹלָם הַבָּא, שֶׁעָתִיד הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לִשְׁבּוֹת בַּשְּׁבִיעִי. מַה זֶּה בַּשְּׁבִיעִי? בָּאֶלֶף הַשְּׁבִיעִי.

וְאָמַר רַב נַחְמָן, נֶפֶשׁ יְתֵרָה נִתּוֹסֶפֶת בָּאָדָם בְּיוֹם הַשַּׁבָּת. אָמַר לוֹ, רַבִּי, מַהִי הַנֶּפֶשׁ הַיְתֵרָה הַזּוֹ? אָמַר לוֹ, רוּחַ הַקֹּדֶשׁ שֶׁשּׁוֹרָה עָלָיו וּמַכְתִּירָה אֶת הָאָדָם בְּכֶתֶר קָדוֹשׁ, כְּכִתְרֵי הַמַּלְאָכִים. וְהוּא מֵאוֹתוֹ הָרוּחַ שֶׁעָתִיד לִשְׁרוֹת עַל הַצַּדִּיקִים לֶעָתִיד לָבֹא, וְעַל כֵּן חַיָּב הָאָדָם לְכַבֵּד אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת, עַל הָאוֹרֵחַ הַקָּדוֹשׁ הַזֶּה שֶׁשּׁוֹרֶה עִמּוֹ.

וְאָמַר רַבִּי נַחְמָן, רוּחָא דָּא אֵיךְ אִתְקְרֵי. מְכוּבָּד אִתְקְרֵי. וְקָדוֹשׁ אִתְקְרֵי. הַדָּא הוּא דִּכְתִיב, (ישעיה נח י) וְקָרָאתָ לַשַּׁבָּת עוֹנֶג מְכֻבָּד, הֱיֵה תוֹסֶפֶת הָרוּחַ הַנִּקְרָא קָדוֹשׁ ה', מְכֻבָּד, הַנִּקְרָא מְכוּבָּד.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, כְּשֶׁסִּיְּמוּ הַמְּלָאכוֹת כֻּלָּם, בֵּרְכָם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וְהֵכִינָם בָּעוֹלָם, וְצִוָּה לְכָל אֶחָד וְאֶחָד שֶׁלֹּא יְשַׁנֶּה הֲכָנָתוֹ, מֵאוֹתוֹ הָעִנְיָן שֶׁעָשָׂאָהוּ. וְשֶׁכָּל אֶחָד וְאֶחָד יוֹצִיא תּוֹלְדָתוֹ, הָרָאוּי לוֹ, מִכָּאן וּלְעוֹלָם. הַדָּא הוּא דִּכְתִיב, אֲשֶׁר בָּרָא אֱלֹהִים לַעֲשׂוֹת. מַאי לַעֲשׂוֹת. לְהוֹלִיד וּלְהוֹצִיא כָּל דָּבָר כְּמוֹתוֹ. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, זֶה גּוּף הַשֵּׁדִים, שֶׁלֹּא נִגְמְרָה מְלַאכְתָּם.

רַבִּי יוֹסִי בַּר נַחְמָן אָמַר, בֵּיוָן שֶׁנִּכְנַס שַׁבָּת, כָּל הַדְּבָרִים שֶׁנִּבְרְאוּ בְּמַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית, שָׁבְתוּ

לשון הקודש

וְאָמַר רַבִּי נַחְמָן, רוּחַ הַזּוֹ אֵיךְ נִקְרֵאת? נִקְרֵאת מְכֻבָּד, נִקְרֵאת קָדוֹשׁ. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (ישעיה נח) וְקָרָאתָ לַשַּׁבָּת עֹנֶג, כְּמַשְׁמָעוֹ. לִקְדוֹשׁ ה' מְכֻבָּד, הֱיֵה תוֹסֶפֶת רוּחַ הַנִּקְרָא קָדוֹשׁ ה', הַנִּקְרָא מְכֻבָּד.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, כְּשֶׁסִּיְּמוּ הַמְּלָאכוֹת כֻּלָּם, בֵּרְכָם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וְהֵכִינָם בָּעוֹלָם, וְצִוָּה לְכָל אֶחָד וְאֶחָד שֶׁלֹּא יְשַׁנֶּה הֲכָנָתוֹ מֵאוֹתוֹ הָעִנְיָן שֶׁעָשָׂאָהוּ, וְשֶׁכָּל אֶחָד וְאֶחָד יוֹצִיא תּוֹלַדְתּוֹ הָרָאוּי לוֹ מִכָּאן וּלְעוֹלָם. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (בראשית ב) אֲשֶׁר בָּרָא אֱלֹהִים לַעֲשׂוֹת. מַה זֶּה לַעֲשׂוֹת? לְהוֹלִיד וּלְהוֹצִיא כָּל דָּבָר כְּמוֹתוֹ. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, זֶה גּוּף הַשֵּׁדִים, שֶׁלֹּא נִגְמְרָה מְלַאכְתָּם.

רַבִּי יוֹסֵי בַּר נַחְמָן אָמַר, בֵּיוָן שֶׁנִּכְנַס

וְשָׁקְטוּ, כָּל אֶחָד לְפִי בְּרִיָּתוֹ. דְּתָנִינָן, אוֹתָן הָאוּמָנִין שֶׁהָיוּ מוֹצִיאִין תּוֹלְדוֹתָם בְּכָל יוֹם וָיוֹם, שָׁקְטוּ וְנָחוּ, וְרָאוּ כִּי כֻלָּם שְׁלֵמִים, וְכָל תּוֹלְדוֹתָם עִמָּהֶם, בְּקִיּוּם וּמַעֲשֶׂה.

הָדָא הוּא דִכְתִיב, אֵלֶּה תּוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ בְּהִבָּרְאָם. אָמַר רַב נַחְמָן, כְּאָדָם הַמְשַׁבֵּחַ וְאוֹמֵר, אֵלּוּ הֵם הַדְּבָרִים שֶׁאֵין כְּמוֹתָם. בְּהִבָּרְאָם, ר' יִצְחָק אָמַר, בְּהֵ"א בְּרָאָם. ר' יְהוּדָה אוֹמֵר בְּהִבָּרְאָם, מַמָּשׁ בִּדְמוּתָם בְּכֹחוֹתָם וּבְשְׁלֵימוּתָם.

וְרַב נַחְמָן אָמַר, אַל תִּקְרֵי בְּהִבָּרְאָם, אֶלָּא בַּאֲבְרָהָם. שֶׁקִּבֵּל תּוֹרָתוֹ וּבְרִיתוֹ אֲשֶׁר שָׂם בּוֹ. וְאִלְמָלֵא אַבְרָהָם, שֶׁקִּבֵּל תּוֹרָתוֹ וּבְרִיתוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, לֹא נִתְקַיְּימוּ שָׁמַיִם וָאָרֶץ, שֶׁנֶּאֱמַר, (ירמיה לג כה) אִם לֹא בְרִיתִי יוֹמָם וָלָיְלָה חֻקּוֹת שָׁמַיִם וָאָרֶץ לֹא שָׂמְתִּי.

לשון הקודש

שַׁבָּת, כָּל הַדְּבָרִים שֶׁנִּבְרְאוּ בְּמַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית שָׁבְתוּ וְשָׁקְטוּ, כָּל אֶחָד לְפִי בְּרִיָּתוֹ. שֶׁשָּׁנִינוּ, אוֹתָם הָאֻמָּנִים שֶׁהָיוּ מוֹצִיאִים תּוֹלְדוֹתָם בְּכָל יוֹם וָיוֹם, שָׁבְתוּ וְנָחוּ, וְרָאוּ כִּי כֻלָּם שְׁלֵמִים, וְכָל תּוֹלְדוֹתָם עִמָּהֶם, בְּקִיּוּם וּמַעֲשֶׂה.

זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שם) אֵלֶּה תּוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ בְּהִבָּרְאָם. אָמַר רַב נַחְמָן, כְּאָדָם הַמְשַׁבֵּחַ וְאוֹמֵר, אֵלּוּ הֵם הַדְּבָרִים שֶׁאֵין כְּמוֹתָם. בְּהִבָּרְאָם, רַבִּי יִצְחָק אָמַר בְּהֵ"א בְּרָאָם. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר בְּהִבָּרְאָם, מַמָּשׁ בִּדְמוּתָם בְּכֹחוֹתָם וּבְשְׁלֵמוּתָם.

וְרַב נַחְמָן אָמַר, אַל תִּקְרֵי בְּהִבָּרְאָם, אֶלָּא בְּאַבְרָהָם, שֶׁקִּבֵּל תּוֹרָתוֹ וּבְרִיתוֹ אֲשֶׁר שָׂם בּוֹ. וְאִלְמָלֵא אַבְרָהָם שֶׁקִּבֵּל תּוֹרָתוֹ וּבְרִיתוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, לֹא

וְאַל תִּתְמַהּ עַל זֶה, דְּהָא תְּנַן כְּתִיב, (תהלים קד יח) **הָרִים הַגְּבוֹהִים לַיְעֵלִים סְלָעִים מַחֲסֶה לַשְּׁפַנִּים. אִם הָרִים הַגְּבוֹהִים, נִבְרְאוּ בָּעוֹלָם לַיְעֵלִים. וְהַסְּלָעִים לֹא נִבְרְאוּ, אֶלָּא לַשְּׁפַנִּים. אַל תִּתְמַהּ לִהְיוֹת הָעוֹלָם נִבְרָא בִּשְׁבִיל אַבְרָהָם, שֶׁקִּיֵּם כָּל הַתּוֹרָה, וְכָל מַה שֶּׁנִּצְטַוָּה מֵהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. רַבִּי יִצְחָק אָמַר בְּשֵׁם רַבִּי יְהוּדָה, בְּהּ' בְּרָאָם, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב,** (שמות כג כא) **כִּי שְׁמִי בְּקִרְבּוֹ.**

עוֹד אָמַר רִבִּי יִצְחָק בְּשֵׁם רַבִּי יְהוּדָה, **לֹא נִתְיַיחֵד שְׁמוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּכָל הַנִּבְרָאִים, זוּלָתִי בְּאֵלֶּה, דִּכְתִיב בְּיוֹם עֲשׂוֹת ה' אֱלֹהִים אֶרֶץ וְשָׁמַיִם כִּדְקָאָמְרָן. וְלֹא נִזְכְּרוּ חַיּוֹת וּבְהֵמוֹת, וְלֹא שׁוּם נִבְרָא מֵאוֹתָם שֶׁהֵם נִפְסָדִים וְכָלִים, אֶלָּא עַל אוֹתָם שֶׁהֵם קַיָּמִים לְעוֹלָם, הִזְכִּיר שְׁמוֹתָיו.**

לשון הקודש

נִתְקַיְּמוּ שָׁמַיִם וָאָרֶץ, שֶׁנֶּאֱמַר (ירמיה לג) אִם לֹא בְּרִיתִי יוֹמָם וָלָיְלָה חֻקּוֹת שָׁמַיִם וָאָרֶץ לֹא שָׂמְתִּי.

וְאַל תִּתְמַהּ עַל זֶה, שֶׁהֲרֵי שָׁנִינוּ, כָּתוּב (תהלים קד) הָרִים הַגְּבֹהִים לַיְעֵלִים סְלָעִים מַחֲסֶה לַשְּׁפַנִּים. אִם הָרִים הַגְּבוֹהִים נִבְרְאוּ בָּעוֹלָם לַיְעֵלִים, וְהַסְּלָעִים לֹא נִבְרְאוּ אֶלָּא לַשְּׁפַנִּים, אַל תִּתְמַהּ לִהְיוֹת הָעוֹלָם נִבְרָא בִּשְׁבִיל אַבְרָהָם, שֶׁקִּיֵּם כָּל הַתּוֹרָה וְכָל מַה שֶּׁנִּצְטַוָּה מֵהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. רַבִּי יִצְחָק אָמַר בְּשֵׁם רַבִּי יְהוּדָה, בְּהּ' בְּרָאָם, זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שמות כג) כִּי שְׁמִי בְּקִרְבּוֹ.

עוֹד אָמַר רַבִּי יִצְחָק בְּשֵׁם רַבִּי יְהוּדָה, לֹא נִתְיַחֵד שְׁמוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּכָל הַנִּבְרָאִים זוּלָתִי בְּאֵלֶּה, שֶׁכָּתוּב (בראשית ב) בְּיוֹם עֲשׂוֹת ה' אֱלֹהִים אֶרֶץ וְשָׁמַיִם, כְּפִי שֶׁאָמַרְנוּ. וְלֹא נִזְכְּרוּ חַיּוֹת

רַב הוּנָא אָמַר, יוֹם שֶׁנִּכְסְפוּ קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּרִיַּית שָׁמַיִם וָאָרֶץ וְרָאָה הַשַּׁבָּת שֶׁהִיא מְנוּחָה וּקְדוּשָׁה, הֵכִינוּ לַדּוֹרוֹת.

וְתָאנָא, אֵין לְךָ בְּכָל שַׁבָּת וְשַׁבָּת, שֶׁאֵין הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הוֹלֵךְ לָחוּל עִם הַצַּדִּיקִים בַּגַּן עֵדֶן. וְנִיזּוֹנִין מֵהַהוּא זִיוָא דְּאַסְפַּקְלַרְיָא הַמְאִירָה. הָדָא הוּא דִכְתִיב, (שה"ש ד ו) עַד שֶׁיָּפוּחַ הַיּוֹם, זֶה יוֹם הַשַּׁבָּת. אֵלֶךְ לִי אֶל הַר הַמּוֹר וְאֶל גִּבְעַת הַלְּבוֹנָה, זֶה הָעוֹלָם הַבָּא.

וְאָמַר רַב הוּנָא, אַל תִּתְמַהּ עַל זֶה, וּמַה בָּעוֹלָם הַזֶּה נוֹתֵן הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא רוּחַ קָדוֹשׁ לְכָל אֶחָד וְאֶחָד בְּיוֹם הַשַּׁבָּת, וּמַכְתִּירָן בּוֹ. הַצַּדִּיקִים שֶׁיֶּשְׁנָם בָּעוֹלָם הַבָּא, אֵינוֹ דִין לְהַכְתִּיר לָהֶם בְּיוֹם הַשַּׁבָּת בְּכֶתֶר.

לשון הקודש

רַב הוּנָא אָמַר, יוֹם שֶׁנִּכְסְפוּ לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּרִית שָׁמַיִם וָאָרֶץ, וְרָאָה הַשַּׁבָּת שֶׁהִיא מְנוּחָה וּקְדוּשָׁה, הֵכִינוּ לַדּוֹרוֹת.

וְלָמַדְנוּ, אֵין לְךָ בְּכָל שַׁבָּת וְשַׁבָּת שֶׁאֵין הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הוֹלֵךְ לָחֹל עִם הַצַּדִּיקִים בְּגַן עֵדֶן, וְנִזּוֹנִים מֵאוֹתוֹ הַזִּיו שֶׁל הָאַסְפַּקְלַרְיָה הַמְּאִירָה. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שיר ד) עַד שֶׁיָּפוּחַ הַיּוֹם, זֶה יוֹם הַשַּׁבָּת. אֵלֶךְ לִי אֶת הַר הַמּוֹר וְאֶל גִּבְעַת הַלְּבוֹנָה, זֶה הָעוֹלָם הַבָּא.

וְאָמַר רַב הוּנָא, אַל תִּתְמַהּ עַל זֶה, וּמָה בָּעוֹלָם הַזֶּה נוֹתֵן הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא רוּחַ קָדוֹשׁ לְכָל אֶחָד וְאֶחָד בְּיוֹם הַשַּׁבָּת וּמַכְתִּירָן בּוֹ – הַצַּדִּיקִים שֶׁיֶּשְׁנָם בָּעוֹלָם

תָּא חֲזֵי, אָמַר רַב הוּנָא, אַפִּלּוּ הָרְשָׁעִים שֶׁבַּגֵּיהִנֹּם, מוּכְתָּרִין הֵם בְּיוֹם הַשַּׁבָּת, וְשׁוֹקְטִין וְנוֹחִין. דְּאָמַר רַב הוּנָא, אֵין לְךָ רָשָׁע מִיִּשְׂרָאֵל שֶׁאֵין לוֹ מַעֲשִׂים טוֹבִים, דְּמַעֲלָיָא לְהוּ לְעָלְמָא דְּאָתֵי. וְאֵימָתַי מַעֲלָיָא לְהוּ. בְּיוֹם הַשַּׁבָּת. לִהְיוֹת כֻּלָּם מוּכְתָּרִים בְּכֶתֶר שַׁבָּת.

אָמַר רִבִּי יוֹסִי, וְכִי הָרְשָׁעִים שֶׁחִלְּלוּ שַׁבָּת בְּפַרְהֶסְיָא, יֵשׁ לָהֶם מַעֲלָה בְּכֶתֶר שַׁבָּת. אָמַר לֵיהּ, אִין. דְּהָא תְּנַן, (שמות טז כב) **וַיְהִי בַּיּוֹם הַשִּׁשִּׁי לָקְטוּ לֶחֶם מִשְׁנֶה לְכָךְ נִדּוֹנִים הָרְשָׁעִים בַּיּוֹם הַשִּׁשִּׁי מִשְׁנֶה, לְהַרְוִיחַ לָהֶם בְּיוֹם הַשַּׁבָּת.**

כִּי יוֹם שַׁבָּת נִקְרָא שָׁלֵם, וְלֹא נִגְרַע. לְפִיכָךְ אֵינוֹ נִגְרָע מֵהַטּוֹב וְהַהֶנְאָה שֶׁבּוֹ, בֵּין לַצַּדִּיקִים בֵּין לָרְשָׁעִים. וּלְהוֹרוֹת שֶׁלֹּא לְחַנֵּם אָמְרָה תּוֹרָה,

לשון הקודש

הַבָּא, אֵינוֹ דִּין לְהַכְתִּיר לָהֶם בְּיוֹם הַשַּׁבָּת בְּכֶתֶר?!

בֹּא וּרְאֵה, אָמַר רַב הוּנָא, אֲפִלּוּ הָרְשָׁעִים שֶׁבַּגֵּיהִנֹּם מְכֻתָּרִים הֵם בְּיוֹם הַשַּׁבָּת, וְשׁוֹקְטִים וְנוֹחִים. שֶׁאָמַר רַב הוּנָא, אֵין לְךָ רָשָׁע מִיִּשְׂרָאֵל שֶׁאֵין לוֹ מַעֲשִׂים טוֹבִים שֶׁמּוֹעִילִים לָהֶם לָעוֹלָם הַבָּא. וּמָתַי מוֹעִילִים לָהֶם? בְּיוֹם הַשַּׁבָּת, לִהְיוֹת כֻּלָּם מְכֻתָּרִים בְּכֶתֶר שַׁבָּת.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, וְכִי הָרְשָׁעִים שֶׁחִלְּלוּ שַׁבָּת בְּפַרְהֶסְיָא יֵשׁ לָהֶם מַעֲלָה בְּכֶתֶר שַׁבָּת? אָמַר לוֹ, כֵּן, שֶׁהֲרֵי שָׁנִינוּ (שמות טז) וַיְהִי בַּיּוֹם הַשִּׁשִּׁי לָקְטוּ לֶחֶם מִשְׁנֶה, לְכָךְ נִדּוֹנִים הָרְשָׁעִים בַּיּוֹם הַשִּׁשִּׁי מִשְׁנֶה, לְהַרְוִיחַ לָהֶם בְּיוֹם הַשַּׁבָּת.

כִּי יוֹם הַשַּׁבָּת נִקְרָא שָׁלֵם, וְלֹא נִגְרָע. לְפִיכָךְ אֵינוֹ נִגְרָע מֵהַטּוֹב וְהַהֶנְאָה שֶׁבּוֹ, בֵּין לַצַּדִּיקִים בֵּין לָרְשָׁעִים. וּלְהוֹרוֹת שֶׁלֹּא

וּשְׁמַרְתֶּם אֶת הַשַּׁבָּת. וְהִזְהִירָה עַל יוֹם הַשַּׁבָּת, יוֹתֵר מִכָּל הַתּוֹרָה כּוּלָּהּ. וְתָאנָא, כָּל הַמְקַיְּים אֶת הַשַּׁבָּת, כְּאִלּוּ מְקַיֵּים אֶת כָּל הַתּוֹרָה.

אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב, לֹא יָשַׁב הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עַל כִּסֵּא כְּבוֹדוֹ, עַד שֶׁבָּא שַׁבָּת, וְנִתְעַלָּה וְיָשַׁב עַל כִּסְאוֹ. אָמַר לֵיהּ ר' יוֹסִי, וְהָא קוֹדֶם שֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם יָשַׁב הָיָה הוֹוֶה וְיִהְיֶה. אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, אִי מַשְׁמַע לָן דְּעַל כִּסֵּא כְּבוֹדוֹ מַמָּשׁ הוּא, לֹא.

אֶלָּא הָכִי תָּנֵינָן, עַד שֶׁלֹּא נִבְרָא הָעוֹלָם, לֹא הָיָה מִי שֶׁיְקַלֵּם לְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וְיַכִּיר אוֹתוֹ. כֵּיוָן שֶׁנִּבְרָא עוֹלָמוֹ, בָּרָא הַמַּלְאָכִים, וְחַיּוֹת הַקֹּדֶשׁ, וְהַשָּׁמַיִם, וְכָל צְבָאָם, וּבָרָא אֶת הָאָדָם, וְכֻלָּם מוּכָנִים לְשַׁבֵּחַ לְיוֹצְרָם וּלְפָאֲרוֹ. וַעֲדַיִין לֹא הָיָה

לשון הקודש

לְחַנָּם אָמְרָה תּוֹרָה (שמות לא) וּשְׁמַרְתֶּם אֶת הַשַּׁבָּת. וְהִזְהִירָה עַל יוֹם הַשַּׁבָּת יוֹתֵר מִכָּל הַתּוֹרָה כֻּלָּהּ, וְלָמַדְנוּ, כָּל הַמְקַיֵּם אֶת הַשַּׁבָּת כְּאִלּוּ מְקַיֵּם אֶת כָּל הַתּוֹרָה. **אָמַר** רַב יְהוּדָה אָמַר רַב, לֹא יָשַׁב הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עַל כִּסֵּא כְּבוֹדוֹ, עַד שֶׁבָּא שַׁבָּת וְנִתְעַלָּה וְיָשַׁב עַל כִּסְאוֹ. אָמַר לוֹ רַבִּי יוֹסֵי, וַהֲרֵי קֹדֶם שֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם יָשַׁב הָיָה הוֹוֶה וְיִהְיֶה. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אִם מַשְׁמִיעַ לָנוּ שֶׁעַל כִּסֵּא כְּבוֹדוֹ מַמָּשׁ הוּא – לֹא.

אֶלָּא כָּךְ שָׁנִינוּ, עַד שֶׁלֹּא נִבְרָא הָעוֹלָם לֹא הָיָה מִי שֶׁיְקַלֵּס אֶת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וְיַכִּיר אוֹתוֹ. כֵּיוָן שֶׁנִּבְרָא עוֹלָמוֹ, בָּרָא הַמַּלְאָכִים וְחַיּוֹת הַקֹּדֶשׁ, הַשָּׁמַיִם וְכָל צְבָאָם, וּבָרָא אֶת הָאָדָם, וְכֻלָּם מוּכָנִים

פְּאֵר וְשֶׁבַח לְפָנָיו, עַד שֶׁנִּכְנַס שַׁבָּת, וְשָׁקְטוּ כֻּלָּם, וּפָצְחוּ רִנָּה וְשִׁבְחָה, הָעֶלְיוֹנִים וְהַתַּחְתּוֹנִים, וְאָז יָשַׁב עַל כִּסֵּא כְבוֹדוֹ. כְּלוֹמַר, אֲזַי הָיָה מִי שֶׁיַּכִּיר אֶת כְּבוֹדוֹ (נ"א בוראו), וְיִשַּׁבֵּחַ לְכְבוֹדוֹ.

וְאָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אֵין לְךָ שֶׁבַח וְקִלּוּס לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, כְּמוֹ שִׁבְחוֹ שֶׁל שַׁבָּת, הָעֶלְיוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים כֻּלָּם מְשַׁבְּחִין לוֹ כְּאֶחָד, וַאֲפִילוּ יוֹמוֹ שֶׁל הַשַּׁבָּת מַמָּשׁ, מְשַׁבֵּחַ לוֹ, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (תהלים צב א) מִזְמוֹר שִׁיר לְיוֹם הַשַּׁבָּת.

וַיִּיצֶר ה' אֱלֹהִים, ר' תַּנְחוּם פָּתַח, (ישעיה מב ה) כֹּה אָמַר הָאֵל ה' בּוֹרֵא הַשָּׁמַיִם וְנוֹטֵיהֶם וגו'. כְּשֶׁבָּרָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת עוֹלָמוֹ, בָּרָא אוֹתָם מֵאַיִן, וְהוֹצִיאָם אֶל הַפּוֹעַל, וְעָשָׂה מֵהֶם מַמָּשׁוּת. וּבְכָל מָקוֹם אַתָּה מוֹצֵא בּוֹרֵא, עַל דְּבַר שֶׁבָּרָאוֹ מֵאַיִן, וְהוֹצִיאוֹ לַפּוֹעַל.

לשון הקודש

לְשַׁבֵּחַ לְיוֹצְרָם וּלְפָאֲרוֹ. וַעֲדַיִן לֹא הָיָה פְּאֵר וְשֶׁבַח לְפָנָיו, עַד שֶׁנִּכְנַס שַׁבָּת וְשָׁקְטוּ כֻּלָּם, וּפָצְחוּ רִנָּה וּשְׁבָחָה הָעֶלְיוֹנִים וְהַתַּחְתּוֹנִים, וְאָז יָשַׁב עַל כִּסֵּא כְבוֹדוֹ. כְּלוֹמַר, אֲזַי הָיָה מִי שֶׁיַּכִּיר אֶת כְּבוֹדוֹ (בוֹרְאוֹ) וְיִשַּׁבַּח לְכְבוֹדוֹ.

וְאָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אֵין לְךָ שֶׁבַח וְקִלּוּס לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא כְּמוֹ שִׁבְחוֹ שֶׁל שַׁבָּת הָעֶלְיוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים כֻּלָּם מְשַׁבְּחִין לוֹ כְּאֶחָד, וַאֲפִילוּ יוֹמוֹ שֶׁל הַשַּׁבָּת מַמָּשׁ מְשַׁבֵּחַ לוֹ, דְּהוּ שֶׁכָּתוּב (תהלים לב) מִזְמוֹר שִׁיר לְיוֹם הַשַּׁבָּת.

וַיִּיצֶר ה' אֱלֹהִים (בראשית ב). רַבִּי תַּנְחוּם פָּתַח, (ישעיה מב) כֹּה אָמַר הָאֵל ה' בּוֹרֵא הַשָּׁמַיִם וְנוֹטֵיהֶם וְגוֹ', כְּשֶׁבָּרָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת עוֹלָמוֹ, בָּרָא אוֹתָם מֵאַיִן,

אָמַר רַב חִסְדָּא, וְכִי הַשָּׁמַיִם מֵאַיִן נִבְרְאוּ, וַהֲלֹא מֵאוֹתוֹ הָאוֹר שֶׁל מַעְלָה נִבְרְאוּ. אָמַר רִבִּי תַּנְחוּם, כָּךְ הוּא, אֶלָּא גּוּף הַשָּׁמַיִם מֵאַיִן הָיָה, וְצוּרָתָם מִדִּבֵּר מַמָּשׁוּת. וְכֵן הוּא הָאָדָם.

וְתִמְצָא בַּשָּׁמַיִם בְּרִיאָה, וְאַחַר כָּךְ עֲשִׂיָּה. בְּרִיאָה בּוֹרֵא הַשָּׁמַיִם, כְּלוֹמַר מֵאַיִן. עֲשִׂיָּה, לְעוֹשֵׂה הַשָּׁמַיִם, מִדִּבֵּר מַמָּשׁוּת, מֵאוֹתוֹ הָאוֹר שֶׁל מַעְלָה. וְאָמַר רִבִּי תַּנְחוּם, עֲשִׂיָּה הוּא תִּקּוּן הַדָּבָר בְּגוֹדֶל וּמַעְלָה מִכְּמוֹת שֶׁהָיָה. כְּמָה דְאַתְּ אָמַר, (ש"ב ח יג) **וַיַּעַשׂ דָּוִד שֵׁם.**

אָמַר רִבִּי חֲנִילָאי, פְּסוּקָא דָּא לָא אִתָּא אֶלָּא לְהַדְּרֵשׁ. וַיִּיצֶר בִּשְׁנֵי יוּדִין, וְכָל הַשְּׁאָר אַתְּ מוֹצֵא בְּיוּד אֶחָד. אֶלָּא כָּל מַה שֶּׁבָּרָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּעוֹלָמוֹ, לֹא בָּרָא בְּמַעְלָה (דף כב ע"ב) בְּבִינָה,

לשון הקודש

וְהוֹצִיאָם אֶל הַפֹּעַל וְעָשָׂה מֵהֶם מַמָּשׁוּת. וּבְכָל מָקוֹם אַתָּה מוֹצֵא בּוֹרֵא עַל דָּבָר שֶׁבָּרָאוּ מֵאַיִן וְהוֹצִיאוֹ לַפֹּעַל.

אָמַר רַב חִסְדָּא, וְכִי הַשָּׁמַיִם מֵאַיִן נִבְרְאוּ, וַהֲלֹא מֵאוֹתוֹ הָאוֹר שֶׁל מַעְלָה נִבְרְאוּ? אָמַר רַבִּי תַּנְחוּם, כָּךְ הוּא! אֶלָּא גּוּף הַשָּׁמַיִם מֵאַיִן הָיָה, וְצוּרָתָם מִדִּבֵּר מַמָּשׁוּת, וְכֵן הוּא הָאָדָם.

וְתִמְצָא בַּשָּׁמַיִם בְּרִיאָה, וְאַחַר כָּךְ עֲשִׂיָּה. בְּרִיאָה – בּוֹרֵא הַשָּׁמַיִם, כְּלוֹמַר מֵאַיִן. עֲשִׂיָּה – לְעוֹשֵׂה הַשָּׁמַיִם, מִדִּבֵּר מַמָּשׁוּת, מֵהָאוֹר שֶׁל מַעְלָה. וְאָמַר רַבִּי תַּנְחוּם, עֲשִׂיָּה הוּא תִּקּוּן הַדָּבָר בְּגֹדֶל וּמַעְלָה מִכְּמוֹת שֶׁהָיָה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר וַיַּעַשׂ דָּוִד שֵׁם.

אָמַר רַבִּי חֲנִילַאי, הַפָּסוּק הַזֶּה לֹא בָא אֶלָּא לְהִדָּרֵשׁ, וַיִּיצֶר בִּשְׁנֵי יוּדִין, וְכָל הַשְּׁאָר אַתָּה מוֹצֵא בְּיוּד אֶחָד. אֶלָּא כָּל

אֶלָּא הָאָדָם לְבַדּוֹ. שֶׁנִּתַּן בּוֹ כֹּחַ מִן הָעֶלְיוֹנִים, לָדַעַת וּלְהַכִּיר וּלְהַבְדִּיל בֵּין הַטּוֹב וּבֵין הָרָע, וְהוּא מְעוּטָּר בְּכָבוֹד וְהָדָר, כְּמָה דְאַתְּ אָמַר (תהלים ח ו) וְכָבוֹד וְהָדָר תַּעֲטְרֵהוּ, וְהוּא מוֹשֵׁל עַל כָּל מַעֲשֵׂה יָדָיו, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (שם ח ז) תַּמְשִׁילֵהוּ בְּמַעֲשֵׂי יָדֶיךָ, וְאַחַר כָּל הַשַּׁבָּת הַזֶּה כְּשֶׁהוּא זוֹכֵר שֶׁהוּא עָפָר וְיָשׁוֹב אֶל הֶעָפָר, הַכֹּל נַעֲשָׂה הֶבֶל לְפָנָיו, וְאוֹמֵר וַוי. אָמַר רִבִּי יוֹחָנָן, פַּלֵּג הַתֵּיבָה, וַי יְצֶר ה' אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם עָפָר מִן הָאֲדָמָה, וְיָשׁוֹב אֶל הֶעָפָר כְּמוֹת שֶׁהָיָה.

דָּבָר אַחֵר וַיִּיצֶר י"י אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם עָפָר מִן הָאֲדָמָה. אָמַר רִבִּי שָׁלוֹם, יְצָרוֹ בִּשְׁנֵי יְצָרִים, בְּיֵצֶר טוֹב וּבְיֵצֶר הָרָע. מָה שֶׁאֵין כֵּן בִּשְׁאָר הַבְּרִיּוֹת. כְּדֵי לְנַסּוֹת בּוֹ אֶת הָאָדָם וְיִהְיֶה פִּתְחוֹן פֶּה לַצַּדִּיקִים, וְלֹא יִהְיֶה פִּתְחוֹן פֶּה לָרְשָׁעִים.

לשון הקודש

מַה שֶּׁבָּרָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּעוֹלָמוֹ, לֹא בָרָא בְּמַעֲלָה בְּבִינָה, אֶלָּא הָאָדָם לְבַדּוֹ, שֶׁנִּתַּן בּוֹ כֹּחַ מִן הָעֶלְיוֹנִים לָדַעַת וּלְהַכִּיר וּלְהַבְדִּיל בֵּין הַטּוֹב וּבֵין הָרָע, וְהוּא מְעֻטָּר בְּכָבוֹד וְהָדָר, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים ח) וְכָבוֹד וְהָדָר תְּעַטְּרֵהוּ, וְהוּא מוֹשֵׁל עַל כָּל מַעֲשֵׂה יָדָיו. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שם) תַּמְשִׁילֵהוּ בְּמַעֲשֵׂי יָדֶיךָ. וְאַחַר כָּל הַשַּׁבָּת הַזֶּה, כְּשֶׁהוּא זוֹכֵר שֶׁהוּא עָפָר וְיָשׁוֹב אֶל הֶעָפָר, הַכֹּל נַעֲשָׂה הֶבֶל לְפָנָיו, וְאוֹמֵר וַי. אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, חַלֵּק הַתֵּבָה, וַי יְצֶר ה' אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם עָפָר מִן הָאֲדָמָה, וְיָשׁוֹב אֶל הֶעָפָר כְּמוֹת שֶׁהָיָה.

דָּבָר אַחֵר, וַיִּיצֶר ה' אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם עָפָר מִן הָאֲדָמָה. אָמַר רַבִּי שָׁלוֹם, יְצָרוֹ בִּשְׁנֵי יְצָרִים, בְּיֵצֶר טוֹב וּבְיֵצֶר הָרָע, מַה

אָמַר רִבִּי אַבָּא, מִפְּנֵי מָה כְּתִיב ה', וְאַחַר כַּךְ אֱלֹהִים. אֶלָּא הַשֵּׁם שֶׁהוּא שְׁמוֹ מַמָּשׁ, שֵׁם הַקָּיוּם. נֶאֱמַר עַל הַנְּשָׁמָה, שֶׁהִיא בָּאָדָם קַיֶּמֶת. אֱלֹהִים, שֶׁהוּא שֵׁם מְשׁוּתָּף, נֶאֱמַר עַל הַגּוּף, שֶׁיֵּשׁ בּוֹ שׁוּתָּפוּת.

אָמַר רִבִּי אַבָּהוּ, שֵׁם הַקָּיוּם, גָּזִיר וְשַׁלִּיטָא, כַּהֲדֵין טְרִיפִין שְׁקִיפִין דְּרַגְלִין. וְלָא אוֹזִיפִין לְאָחֳרָן. וּבְגִינֵי כָךְ, לָא אִדְכַּר בְּעוֹבָדוֹי דִּבְרֵאשִׁית, אֶלָּא חַד אָת מִשְׁמוֹ, וְהוּא כְּמַאן דְּאָמַר בְּה"א בְּרָאָם.

וְתָנִינָן בְּסִפְרָא דְּחָכְמְתָא רַבָּה דִּשְׁלֹמֹה, שְׁמָא דְּשִׁמְיטָה, מְטוּל שְׁזִיפָא, קְרָעוֹי דְּמַלְכָּא, קוּשְׁטִיזָא דַּאֲטִיל בֵּיהּ בְּחוֹתָמָא זְעִירְתָּא, לְמִשְׁלְטָא תְּחוֹתוֹי, שֶׁנֶּאֱמַר (שמות טו יא) מִי כָמוֹכָה בָּאֵלִם ה'.

לשון הקודש

שֶׁאֵין בֵּן בִּשְׁאָר הַבְּרִיוֹת, כְּדֵי לְנַפּוֹת בּוֹ אֶת הָאָדָם וְיִהְיֶה פִּתְחוֹן פֶּה לַצַּדִּיקִים, וְלֹא יִהְיֶה פִּתְחוֹן פֶּה לָרְשָׁעִים.

אָמַר רַבִּי אַבָּא, מִפְּנֵי מָה כָּתוּב ה' וְאַחַר כָּךְ אֱלֹהִים? אֶלָּא הַשֵּׁם שֶׁהוּא שְׁמוֹ מַמָּשׁ, שֵׁם הַקָּיוּם. נֶאֱמַר עַל הַנְּשָׁמָה, שֶׁהִיא בָּאָדָם, קַיֶּמֶת. אֱלֹהִים, שֶׁהוּא שֵׁם מְשֻׁתָּף, נֶאֱמַר עַל הַגּוּף, שֶׁיֵּשׁ בּוֹ שֻׁתָּפוּת.

אָמַר רַבִּי אַבָּהוּ, שֵׁם הַקָּיוּם גָּזַר וְשׁוֹלֵט, כְּמוֹ אוֹתוֹ הַמִּין הַנִּדָּף וְהַנִּדָּרָם לָרַגְלַיִם וְלֹא נִלְוָה לַאֲחֵרִים. וּמִשּׁוּם כָּךְ לֹא נִגְזַר בְּמַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית אֶלָּא אוֹת אַחַת מִשְּׁמוֹ, וְהוּא כְּמִי שֶׁאָמַר בְּהֵ"א בְּרָאָם.

וְשָׁנִינוּ בְּסֵפֶר הַחָכְמָה הַגְּדוֹלָה שֶׁל שְׁלֹמֹה, שְׁמָהּ שֶׁל הַשְּׁמִטָּה, מַשָּׂא שְׁזוּפָה קַרְעֵי הַמֶּלֶךְ, הַמְּמְשָׁלָה שֶׁהִטִּיל בָּהּ בְּחוֹתָם קָטָן, לִשְׁלֹט תַּחְתָּיו, שֶׁנֶּאֱמַר (שמות טו) מִי כָמוֹכָה בָּאֵלִם ה'.

אֶת הָאָדָם, לְרַבּוֹת כָּל הַכֹּחוֹת שֶׁבּוֹ. עָפָר מִן הָאֲדָמָה, אָמַר רַבִּי אַבָּהוּ, תָּא חֲזֵי, הֵיךְ יָכִיל אֵינַשׁ לְאִתְקַיְּמָא בְּהַאי עָלְמָא, דְּהָא אוֹרַיְיתָא אַסְהִיד בְּהוּ דְּהוּא עַפְרָא.

וְאָמַר רַבִּי יִצְחָק, עָפָר וְלֹא חוֹמֶר, דְּאִלּוּ חֲוָה מֵחוֹמֶר, חֲוָה יַתִּיר בְּקִיּוּמָא, דְּהָא בְּנַיְינָא דְּאִתְבְּנֵי מֵחוֹמֶר קִיּוּמָא אִית לֵיהּ. אֲבָל עָפָר מַמָּשׁ, לָא יָכִיל לְאִתְקַיְּמָא. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, כִּי עָפָר אַתָּה וְאֶל עָפָר תָּשׁוּב, לָא אִיתְמַר כִּי חוֹמֶר אַתָּה. אָמַר רַבִּי חָנִין, וְהָא כְּתִיב (איוב ד יט) אַף שֹׁכְנֵי בָתֵּי חֹמֶר אֲשֶׁר בֶּעָפָר יְסוֹדָם.

אָמַר רַבִּי אַבָּהוּ, פְּסוּקָא דָּא מְסַיְּיעַ לָן, וְהוּא נֶאֱמַר עַל הָעוֹלָם הַזֶּה, שֶׁאֵינוֹ כֵּן בְּקִיּוּם. דְּהַאי כְּתִיב בִּבְנֵי נָשָׁא, דִּי מְדָרְהוֹן בְּהַאי עָלְמָא,

---

לשון הקודש

אֶת הָאָדָם – לְרַבּוֹת כָּל הַכֹּחוֹת שֶׁבּוֹ. עָפָר מִן הָאֲדָמָה – אָמַר רַבִּי אַבָּהוּ, בֹּא וּרְאֵה, אֵיךְ יָכוֹל אִישׁ לְהִתְקַיֵּם בָּעוֹלָם הַזֶּה, שֶׁהֲרֵי הַתּוֹרָה מְעִידָה עָלָיו שֶׁהוּא עָפָר?

וְאָמַר רַבִּי יִצְחָק, עָפָר וְלֹא חֹמֶר, שֶׁאִלּוּ הָיָה מֵחֹמֶר, הָיָה יוֹתֵר בְּקִיּוּם, שֶׁהֲרֵי בִּנְיָן שֶׁנִּבְנָה מֵחֹמֶר יֵשׁ לוֹ קִיּוּם, אֲבָל עָפָר מַמָּשׁ לֹא יָכוֹל לְהִתְקַיֵּם. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (בראשית ג) כִּי עָפָר אַתָּה וְאֶל עָפָר תָּשׁוּב. לֹא נֶאֱמַר כִּי חֹמֶר אַתָּה. אָמַר רַבִּי חָנִין, וַהֲרֵי כָּתוּב (איוב ד, יט) אַף שֹׁכְנֵי בָתֵּי חֹמֶר אֲשֶׁר בֶּעָפָר יְסוֹדָם.

אָמַר רַבִּי אַבָּהוּ, הַפָּסוּק הַזֶּה מְסַיֵּעַ לָנוּ, וְהוּא נֶאֱמַר עַל הָעוֹלָם הַזֶּה שֶׁאֵינוֹ כֵּן בְּקִיּוּם, שֶׁזֶּה כָּתוּב בִּבְנֵי אָדָם, שֶׁמִּדּוֹרָם

דְּבִנְיָנֵיהּ בְּטִינָא, וְהוֹאִיל דְּהַהוּא בִּנְיָנָא בְּטִינָא הוּא, וְיִתְחֲזֵי לְקִיּוּמָא. מַאי חָזֵי לֵיהּ לִיסוֹדָא. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (מ"א ה לא) אֲבָנִים גְּדוֹלוֹת אֲבָנִים יְקָרוֹת לְיַסֵּד הַבָּיִת. אֲבָל לָאו הָכִי בִּנְיָנָא תַּקִּיפָא, דְּהוּא בִּנְיָנָא דְּטִינָא, וְיסוֹדָא הוּא עַפְרָא, בְּגִין דָּא לָא לֶהֱוֵי בְּקִיּוּמָא. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, אַף שִׁכְנֵי בָתֵּי חֹמֶר אֲשֶׁר בֶּעָפָר יְסוֹדָם, שֶׁאֵינוֹ שֶׁל קִיּוּם.

וַיִּפַּח בְּאַפָּיו נִשְׁמַת חַיִּים וגו', אוֹרַיְיתָא אִתְקַבְּלַת עַל אָדָם, חֲזוֹ מַה דַּעֲבַד בַּר נָשׁ דָּא, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יָהִיב בֵּיהּ נִשְׁמָתָא קַדִּישָׁא, לְמֵיהַב לֵיהּ חַיִּין לְעָלְמָא דְּאָתֵי, וְהוּא בְּחוֹבָתֵיהּ, אִתְחֲזַר לְהַהִיא נַפְשָׁא חֲיִיתָא, דְּהוּא נַפְשָׁא דִּבְעִירָתָא, דַּאֲפִיקַת אַרְעָא לִבְעִירָתָא וּלְחַיְיתָא. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, תּוֹצֵא הָאָרֶץ נֶפֶשׁ חַיָּה לְמִינָהּ. וּמַאן הוּא מִינָהּ, בְּהֵמָה וָרֶמֶשׂ וְחַיְתוֹ אֶרֶץ לְמִינָהּ.

לשון הקודש

בָּעוֹלָם הַזֶּה, שֶׁבִּנְיָנוֹ בְּטִיט, וְהוֹאִיל וְאוֹתוֹ הַבִּנְיָן בְּטִיט הוּא וְרָאוּי לְקִיּוּם, מָה רָאוּי לוֹ לִיסוֹד? כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (מלכים-א ה) אֲבָנִים גְּדוֹלוֹת אֲבָנִים יְקָרוֹת לְיַסֵּד הַבָּיִת. אֲבָל אֵינוֹ כֵּן הַבִּנְיָן הֶחָזָק, שֶׁהוּא בִּנְיָן שֶׁל טִיט וְהַיְסוֹד הוּא עָפָר, מִשּׁוּם כָּךְ לֹא יִהְיֶה בְּקִיּוּם. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב אַף שִׁכְנֵי בָתֵּי חֹמֶר אֲשֶׁר בֶּעָפָר יְסוֹדָם, שֶׁאֵינוֹ שֶׁל קִיּוּם.

וַיִּפַּח בְּאַפָּיו נִשְׁמַת חַיִּים וְגוֹ' (בראשית ב) — הַתּוֹרָה קוֹבֶלֶת עַל הָאָדָם: רְאוּ מַה שֶּׁעָשָׂה בֶּן אָדָם זֶה, שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא נָתַן בּוֹ נְשָׁמָה קְדוֹשָׁה לָתֵת לוֹ חַיִּים לָעוֹלָם הַבָּא, וְהוּא בְּחֶטְאוֹ חָזַר לְאוֹתָהּ נֶפֶשׁ חַיָּה, שֶׁהִיא נֶפֶשׁ הַבְּהֵמָה שֶׁהוֹצִיאָה הָאָרֶץ לַבְּהֵמָה וְלַחַיָּה. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שם א) תּוֹצֵא הָאָרֶץ נֶפֶשׁ חַיָּה לְמִינָהּ. וּמִי הוּא

אָמַר רִבִּי חִיָּיא, בֹּא וּרְאֵה וַיַּעַשׂ הָאָדָם לְנֶפֶשׁ חַיָּה לֹא נֶאֱמַר, אֶלָּא וַיְהִי הָאָדָם לְנֶפֶשׁ חַיָּה, הוּא מֵעַצְמוֹ חָזַר לְאוֹתוֹ כֹּחַ הַבַּהֲמִית, הַנִּגְזָר מִן הָאֲדָמָה, וְעָזַב כֹּחַ הַנְּשָׁמָה הַגְּוּזָרָה מִלְּמַעְלָה, וְנוֹתֶנֶת חַיִּים לִבְעָלֶיהָ.

אָמַר רִבִּי תַּנְחוּם, נַחֲזוֹר אֲנַן לְמַאי דְּשָׁרֵינָן בְּקַדְמִיתָא. (ישעיה מב ה) כֹּה אָמַר הָאֵל ה' בּוֹרֵא הַשָּׁמַיִם וְנוֹטֵיהֶם. בָּרָא גּוּף שֶׁלָּהֶם מֵאַיִן, וְאַחַר כָּךְ נָטָה אוֹתָם כְּאֹהֶל. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (שם מ כב) וַיִּמְתָּחֵם כָּאֹהֶל לָשָׁבֶת. רַב הוּנָא אָמַר מֵהָכָא, (שם) הַנּוֹטֶה כַּדּוֹק שָׁמָיִם.

רוֹקַע הָאָרֶץ וְצֶאֱצָאֶיהָ, ר' יִצְחָק אָמַר, הִתְפַּשֵּׁט בָּהּ כָּל הַצּוּרוֹת וְהַכֹּחוֹת שֶׁבָּהּ. שֶׁנֶּאֱמַר, נֹתֵן נְשָׁמָה לָעָם עָלֶיהָ, לְאַחַר שֶׁהִיא עָשְׂתָה הַגּוּף,

לשון הקודש

מִינָהּ? בְּהֵמָה וָרֶמֶשׂ וְחַיְתוֹ אֶרֶץ לְמִינָהּ.
אָמַר רַבִּי חִיָּיא, בֹּא וּרְאֵה, וַיַּעַשׂ הָאָדָם לְנֶפֶשׁ חַיָּה לֹא נֶאֱמַר, אֶלָּא וַיְהִי הָאָדָם לְנֶפֶשׁ חַיָּה, הוּא מֵעַצְמוֹ חָזַר לְאוֹתוֹ כֹּחַ הַבַּהֲמִית הַנִּגְזָר מִן הָאֲדָמָה, וְעָזַב כֹּחַ הַנְּשָׁמָה הַגְּוּזָרָה מִלְּמַעְלָה וְנוֹתֶנֶת חַיִּים לִבְעָלֶיהָ.
אָמַר רַבִּי תַּנְחוּם, נַחֲזוֹר אָנוּ לְמַה שֶׁהִתְחַלְנוּ בָּרִאשׁוֹנָה, (ישעיה מב) כֹּה אָמַר הָאֵל ה' בּוֹרֵא הַשָּׁמַיִם וְנוֹטֵיהֶם. בָּרָא גּוּף שֶׁלָּהֶם מֵאַיִן, וְאַחַר כָּךְ נָטָה אוֹתָם כְּאֹהֶל. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שם מ) וַיִּמְתָּחֵם כָּאֹהֶל לָשָׁבֶת. רַק הוּנָא אָמַר מִכָּאן, הַנּוֹטֶה כַּדּוֹק שָׁמָיִם.
רֹקַע הָאָרֶץ וְצֶאֱצָאֶיהָ (שם מב) – רַבִּי יִצְחָק אָמַר, הִתְפַּשֵּׁט בָּהּ כָּל הַצּוּרוֹת וְהַכֹּחוֹת שֶׁבָּהּ. נֹתֵן נְשָׁמָה לָעָם עָלֶיהָ – לְאַחַר

אֲנִי נָתַתִּי הַנְּשָׁמָה עָלֶיהָ. מַאי עָלֶיהָ, עַל אוֹתוֹ מַעֲשֶׂה הַגּוּף שֶׁעָשְׂתָה. ר' חִיָּיא אָמַר, עָלֶיהָ לְאוֹתָם הַשּׁוֹלְטִים עַל כּוֹחוֹתֶיהָ, לָהֶם נָתַתִּי הַנְּשָׁמָה.

וְרוּחַ לַהוֹלְכִים בָּהּ, לְאוֹתָם הַמִּשְׁתַּתְּפִים בָּהּ בְּכֹחוֹתֶיהָ, שֶׁאֵין לָהֶם אֶלָּא אוֹתָהּ נֶפֶשׁ חַיָּה, הַנִּקְרָאָה (קהלת ג כא) **רוּחַ הַבְּהֵמָה הַיּוֹרֶדֶת לְמַטָּה לָאָרֶץ. וְעַל כֵּן נֶאֱמַר נוֹתֵן נְשָׁמָה לָעָם עָלֶיהָ, הַשּׁוֹלְטִים עָלֶיהָ עַל כֹּחוֹתֶיהָ, לָהֶם נְשָׁמָה קְדוֹשָׁה הַגְּוּזָרָה מִלְמַעְלָה. אֲבָל לַהוֹלְכִים בָּהּ הַמִּשְׁתַּתְּפִים עִמָּהּ בְּכוֹחוֹתֶיהָ, אֵין לָהֶם אֶלָּא רוּחַ הַבְּהֵמָה הַיּוֹרֶדֶת לְמַטָּה לָאָרֶץ. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, וְרוּחַ לַהוֹלְכִים בָּהּ.**

פָּרָשָׁתָא ה וַיִּטַּע ה' אֱלֹהִים גַּן בְּעֵדֶן מִקֶּדֶם. ר' יוֹסִי וְר' חִיָּיא אָמְרֵי תַּרְוַיְיהוּ,

לשון הקודש

שֶׁהִיא עָשְׂתָה הַגּוּף, אֲנִי נָתַתִּי הַנְּשָׁמָה עָלֶיהָ? עַל אוֹתוֹ מַעֲשֶׂה הַגּוּף שֶׁעָשְׂתָה. רַבִּי חִיָּיא אָמַר, עָלֶיהָ – לְאוֹתָם הַשּׁוֹלְטִים עַל כֹּחוֹתֶיהָ, לָהֶם נָתַתִּי הַנְּשָׁמָה.

וְרוּחַ לַהוֹלְכִים בָּהּ (שם) – לְאוֹתָם הַמִּשְׁתַּתְּפִים בָּהּ בְּכֹחוֹתֶיהָ, שֶׁאֵין לָהֶם אֶלָּא אוֹתָהּ נֶפֶשׁ חַיָּה, הַנִּקְרָאָה רוּחַ הַבְּהֵמָה הַיּוֹרֶדֶת לְמַטָּה לָאָרֶץ. וְעַל כֵּן נֶאֱמַר נוֹתֵן נְשָׁמָה לָעָם עָלֶיהָ, הַשּׁוֹלְטִים עָלֶיהָ עַל כֹּחוֹתֶיהָ, לָהֶם נְשָׁמָה קְדוֹשָׁה הַגְּוּזָרָה מִלְמַעְלָה. אֲבָל לַהוֹלְכִים בָּהּ הַמִּשְׁתַּתְּפִים עִמָּהּ בְּכֹחוֹתֶיהָ, אֵין לָהֶם אֶלָּא רוּחַ הַבְּהֵמָה הַיּוֹרֶדֶת לְמַטָּה לָאָרֶץ.

זֶהוּ שֶׁכָּתוּב וְרוּחַ לַהוֹלְכִים בָּהּ.

פָּרָשָׁה ה. (בראשית ב, ח) **וַיִּטַּע ה' אֱלֹהִים גַּן**

כְּתִיב (שה"ש ו יא) **אֶל גִּנַּת אֱגוֹז יָרַדְתִּי לִרְאוֹת בְּאִבֵּי הַנָּחַל, רְאֵה, כַּמָּה יֵשׁ לוֹ לְאָדָם לְהַרְהֵר וּלְדַקְדֵּק בְּלִבּוֹ בְּכָל יוֹם וָיוֹם, וּלְפַשְׁפֵּשׁ בְּמַעֲשָׂיו, וּלְדַקְדֵּק בְּכָל עִנְיָנָיו, וִיהַרְהֵר בְּלִבּוֹ, שֶׁלֹּא בָּרָאוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וְנָתַן בּוֹ נְשָׁמָה עֶלְיוֹנָה, וּמַעֲלָה עַל שְׁאָר בְּרִיּוֹתָיו, אֶלָּא לְהַרְהֵר בַּעֲבוֹדָתוֹ, וּלְהִדָּבֵק בּוֹ, וְלֹא יֵלֵךְ אַחַר הֶהָבֶל.**

דְּאָמַר רִבִּי יוֹסִי אָמַר רִבִּי חִיָּיא, כַּד בָּרָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְבַר נָשׁ, אַסְקֵיהּ קַמֵּיהּ בְּדִיוֹקְנֵיהּ, וְהוּא יָתִיב וְאַתְרֵי בֵיהּ, וְאָמַר לֵיהּ אֲנָא עָבִיד לָךְ, בְּגִינֵי לְמֶהֱוֵי אַתְּ שׁוּלְטָנָא וּמַלְכָּא עַל כּוֹלָּא, בְּגִינֵי. אֲנָא לְעֵילָּא, וְאַנְתְּ לְתַתָּא.

וְעוֹד, אֲנָא יָהִיב בָּךְ נְשָׁמְתָא, לְמִנְדַּע סוּכְלְתָנוּ וְחָכְמְתָא, מַה דְּלֵית כֵּן לִשְׁאָר בְּרִיִּין. חֱוֵי

לשון הקודש

בְּעֵדֶן מִקֶּדֶם. רַבִּי יוֹסֵי וְרַבִּי חִיָּיא אָמְרוּ שְׁנֵיהֶם, כְּתוּב (שיר ו) אֶל גִּנַּת אֱגוֹז יָרַדְתִּי לִרְאוֹת בְּאִבֵּי הַנָּחַל, רְאֵה כַּמָּה יֵשׁ לוֹ לָאָדָם לְהַרְהֵר וּלְדַקְדֵּק בְּלִבּוֹ בְּכָל יוֹם וָיוֹם, וּלְפַשְׁפֵּשׁ בְּמַעֲשָׂיו וּלְדַקְדֵּק בְּכָל עִנְיָנָיו, וִיהַרְהֵר בְּלִבּוֹ שֶׁלֹּא בְרָאוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וְנָתַן בּוֹ נְשָׁמָה עֶלְיוֹנָה וּמַעֲלָה עַל שְׁאָר בְּרִיּוֹתָיו, אֶלָּא לְהַרְהֵר בַּעֲבוֹדָתוֹ וּלְהִדָּבֵק בּוֹ, וְלֹא יֵלֵךְ אַחֲרֵי הַהֶבֶל.

שֶׁאָמַר רַבִּי יוֹסֵי אָמַר רַבִּי חִיָּיא, כְּשֶׁבָּרָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת הָאָדָם, הֶעֱלָה אוֹתוֹ לְפָנָיו בִּדְמוּתוֹ, וְהוּא יָשַׁב וְהִתְרָה בּוֹ, וְאָמַר לוֹ: אֲנִי עוֹשֶׂה אוֹתְךָ בִּשְׁבִילִי, שֶׁתִּהְיֶה אַתָּה שַׁלִּיט וּמֶלֶךְ עַל הַכֹּל בִּשְׁבִילִי, אֲנִי לְמַעְלָה וְאַתָּה לְמַטָּה. **וְעוֹד,** אֲנִי נוֹתֵן בְּךָ נְשָׁמָה לָדַעַת הַשֵּׂכֶל וְחָכְמָה, מַה שֶּׁאֵין כֵּן לִשְׁאָר הַבְּרִיּוֹת. תִּהְיֶה זָהִיר לְהִסְתַּכֵּל בִּכְבוֹדִי, תִּהְיֶה

זָהִיר לְאִסְתַּכָּלָא בִּיקָרִי, חֱוֵי זָהִיר לְמֶעְבַּד פִּיקּוּדֵי. וּבַר מִנִּי לָא יְהֵא שׁוּלְטָנָא וְיַקִּירָא כַּוָּותָךְ.

וּמְנָא לָן דְּאַתְרֵיהּ בֵּיהּ, וְאַזְהֵיר לֵיהּ עַל דָּא. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (איוב כח כח) **וַיֹּאמֶר לָאָדָם** חֵן יִרְאַת ה' הִיא חָכְמָה וְסוּר מֵרָע בִּינָה. כְּלוֹמַר כְּשֶׁתָּחוֹל יִרְאָתִי עָלֶיךָ אָז תַּשִּׂיג חָכְמָה, שֶׁהִיא לְמַעְלָה עַל הַכֹּל. כַּד חָמָא אָדָם, דְּהוּא שֶׁלְטָנָא וְיַקִּירָא עַל כּוֹלָא, אִינְשֵׁי פִּיקּוּדָא דְּמָארֵיהּ, וְלָא עֲבַד מַה דְּאִתְפַּקַּד.

אָמַר רִבִּי תַּנְחוּם אָמַר רִבִּי חֲנִילַאי, לֹא עָשָׂאוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לָאָדָם, אֶלָּא לְהִשְׁתַּדֵּל בִּכְבוֹד קוֹנוֹ. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (ישעיה מג ז) כָּל הַנִּקְרָא בִּשְׁמִי וְלִכְבוֹדִי בְּרָאתִיו. מַאי לִכְבוֹדִי. לְהִשְׁתַּדֵּל וְלָדַעַת אֶת כְּבוֹדִי, וְלַחְשׁוֹב מִמַּעֲשָׂיו שֶׁיִּנָּתֵן לוֹ חֵלֶק טוֹב לְעוֹלָם הַבָּא.

לשון הקודש

זָהִיר לַעֲשׂוֹת מִצְוֹתַי, וְחוּץ מִמֶּנִּי לֹא יִהְיֶה שַׁלִּיט וְנִכְבָּד כְּמוֹתְךָ.

וּמִנַּיִן לָנוּ שֶׁהַזְהִיר אוֹתוֹ, וְהִזְהִיר אוֹתוֹ עַל כָּךְ? זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (איוב כח) וַיֹּאמֶר לָאָדָם חֵן יִרְאַת ה' הִיא חָכְמָה וְסוּר מֵרָע בִּינָה. כְּלוֹמַר, כְּשֶׁתָּחוֹל יִרְאָתִי עָלֶיךָ, אָז תַּשִּׂיג חָכְמָה, שֶׁהִיא לְמַעְלָה מִן הַכֹּל. כְּשֶׁרָאָה אָדָם שֶׁהוּא שַׁלִּיט וְנִכְבָּד עַל הַכֹּל, שָׂכַח אֶת מִצְוַת רִבּוֹנוֹ, וְלֹא עָשָׂה מַה שֶּׁנִּצְטַוָּה.

אָמַר רַבִּי תַּנְחוּם אָמַר רַבִּי חֲנִילַאי, לֹא עָשָׂאוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת הָאָדָם, אֶלָּא לְהִשְׁתַּדֵּל בִּכְבוֹד קוֹנוֹ. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (ישעיה מג) כָּל הַנִּקְרָא בִּשְׁמִי וְלִכְבוֹדִי בְּרָאתִיו. מַהוּ לִכְבוֹדִי? לְהִשְׁתַּדֵּל וְלָדַעַת אֶת כְּבוֹדִי, וְלַחְשֹׁב מִמַּעֲשָׂיו שֶׁיִּנָּתֵן לוֹ חֵלֶק טוֹב לָעוֹלָם הַבָּא.

אָמַר רַב יְהוּדָה, בְּכָל יוֹם וָיוֹם בַּת קוֹל יוֹצֵאת מִלְמַעְלָה, וְאֵימָתַי. בִּזְמַן שֶׁהַחַמָּה (דף כג ע"א) זוֹרַחַת, וְאוֹמֶרֶת אוֹי לָהֶם לַבְּרִיּוֹת שֶׁאֵינָם רוֹאִים אֶת כְּבוֹדִי, וְאֵינָם מִסְתַּכְּלִין לָדַעַת וְלַחְקוֹר אֶת כְּבוֹדִי.

דְּתָנִינָן, אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר בְּרֵיהּ דְּר' שִׁמְעוֹן, כַּד נָטָא שִׁמְשָׁא גַּדְפּוֹי, לְמֵהַךְ בִּתְקִיפוּתָא דְּגַלְגַּלּוֹן מְבַטְּשֵׁי בִּטְלָפֵיהוֹן, בְּמַרְפֵּי אִילָנָא דְּגִנְתָּא דְּעֵדֶן. וְכָל מַלְאָכִין עִילָּאִין, וְחֵיוָתָא קַדִּישָׁא, וְכוּרְסֵי יְקָרָא דְּמַלְכָּא, וּבוּסְמַיָּא דְּגִנְתָּא דְּעֵדֶן, וְאִילָנֵי, שְׁמַיָּא וְאַרְעָא וְחֵילֵיהוֹן, מִזְדַּעְזָעָן וּמְשַׁבְּחָן לְמָארֵי כוּלָּא.

וְזַקְפָּן וְחָמָאן אַתְוָותֵיהּ דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא דְּאִתְפְּרַשׁ, דְּגָלִיף בְּשִׁמְשָׁא בְּמַטְלָנוֹי, וַיַּהֲבִין תּוּשְׁבְּחָן לְמָארֵי עָלְמִין. וְנָפִיק הַהוּא קָלָא,

לשון הקודש

אָמַר רַב יְהוּדָה, בְּכָל יוֹם וָיוֹם בַּת קוֹל יוֹצֵאת מִלְמַעְלָה, וְאֵימָתַי? בִּזְמַן שֶׁהַחַמָּה זוֹרַחַת, וְאוֹמֶרֶת: אוֹי לָהֶם לַבְּרִיּוֹת, שֶׁאֵינָם רוֹאִים אֶת כְּבוֹדִי, וְאֵינָם מִסְתַּכְּלִים לָדַעַת וְלַחְקֹר אֶת כְּבוֹדִי.

שֶׁשָּׁנִינוּ, אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר בְּנוֹ שֶׁל רַבִּי שִׁמְעוֹן, כְּשֶׁהַשֶּׁמֶשׁ מַטָּה אֶת כְּנָפָיו לָלֶכֶת בְּגִבּוּרַת הַגַּלְגַּלִּים שֶׁלּוֹ, מַכִּים בַּטְּלַפַּיִם שֶׁלָּהֶם בֶּעָלִים שֶׁל הָאִילָנוֹת שֶׁל גַּן עֵדֶן. וְכָל הַמַּלְאָכִים הָעֶלְיוֹנִים וְחַיּוֹת הַקֹּדֶשׁ, וְכִסֵּא כְּבוֹד הַמֶּלֶךְ, וְהַבְּשָׂמִים שֶׁל גַּן עֵדֶן, וְהָאִילָנוֹת, הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ וְצִבְאוֹתָם, מִזְדַּעְזְעִים וּמְשַׁבְּחִים לַאֲדוֹן הַכֹּל.

וּמְזַדְקְפִים וְרוֹאִים אוֹתִיּוֹת שֶׁל הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ הַמְפֹרָשׁ, שֶׁחֲקוּקוֹת בַּשֶּׁמֶשׁ בְּמַסְעוֹתָיו, וְנוֹתְנִים תִּשְׁבָּחוֹת לְרִבּוֹן

וְאָמְרִין לֵהּ לִבְרַיְיתָא, דְּלָא מַשְׁגְּחָן בִּיקָר מַלְכָּא עִילָּאָה, כְּשְׁאָר כָּל בְּרַיָּין דְּאִינּוּן מַשְׁגִּיחִין וְיָהֲבִין תּוּשְׁבַּחְתָּא לְשְׁמֵיהּ.

וּבְגִין כָּךְ אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, אָסוּר לֵיהּ לְבַר נָשׁ לְמֵימַר תּוּשְׁבְּחָן דְּצְלוֹתֵיהּ, אֶלָּא עִם דְּמְדוּמֵי חַמָּה, דִּכְתִיב (תהלים עב ה) יִירָאוּךָ עִם שֶׁמֶשׁ.

וְכֵן אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, צְלוֹתָא וְתוּשְׁבַּחְתָּא דְּלֵילְיָא, מִשֶּׁשָּׁקְעָה הַחַמָּה, עַד לָא אִתְחֲזֵי סִיהֲרָא. דִּכְתִיב יִירָאוּךָ עִם שֶׁמֶשׁ, דָּא הִיא צְלוֹתָא דְצַפְרָא. וְלִפְנֵי יָרֵחַ וגו', דָּא הִיא צְלוֹתָא דְּלֵילְיָא.

ר' יְהוּדָה אָמַר מֵהָכָא, (מלאכי א יא) כִּי מִמִּזְרַח שֶׁמֶשׁ וְעַד מְבוֹאוֹ גָּדוֹל שְׁמִי. וּבְאֵיזֶה מָקוֹם. בַּגּוֹיִם. בְּאִינּוּן דְּכְתִיב בְּהוּ, (דברים ד ז) כִּי מִי גּוֹי גָּדוֹל.

לשון הקודש

הָעוֹלָמִים. וְיוֹצֵא הַקּוֹל הַהוּא, וְאוֹמְרִים לַבְּרִיּוֹת שֶׁאֵין מַשְׁגִּיחִים בִּכְבוֹד הַמֶּלֶךְ הָעֶלְיוֹן כְּמוֹ שְׁאָר כָּל הַבְּרִיּוֹת שֶׁהֵם מַשְׁגִּיחִים וְנוֹתְנִים תִּשְׁבָּחוֹת לִשְׁמוֹ.

וּמִשּׁוּם כָּךְ, אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, אָסוּר לוֹ לָאָדָם לוֹמַר אֶת תִּשְׁבְּחוֹת תְּפִלָּתוֹ אֶלָּא עִם דְּמְדוּמֵי הַחַמָּה, שֶׁכָּתוּב יִירָאוּךָ עִם שֶׁמֶשׁ.

וְכֵן אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, הַתְּפִלָּה וְהַתִּשְׁבַּחַת שֶׁל הַלַּיְלָה, מִשֶּׁשָּׁקְעָה הַחַמָּה טֶרֶם נִרְאֲתָה הַלְּבָנָה, שֶׁכָּתוּב (תהלים עב) יִירָאוּךָ עִם שֶׁמֶשׁ, זוֹהִי תְּפִלַּת הַבֹּקֶר. וְלִפְנֵי יָרֵחַ וְגוֹ', זוֹהִי תְּפִלַּת הַלַּיְלָה.

רַבִּי יְהוּדָה אָמַר מִכָּאן, (מלאכי א) כִּי מִמִּזְרַח שֶׁמֶשׁ וְעַד מְבוֹאוֹ גָּדוֹל שְׁמִי. וּבְאֵיזֶה מָקוֹם? בַּגּוֹיִם, בְּאוֹתָם שֶׁכָּתוּב בָּהֶם כִּי מִי גּוֹי גָּדוֹל.

מַאי טַעְמָא. דְּתָנִינָן, אָמַר רִבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי אָמַר רִבִּי יוֹחָנָן, עָשָׂה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת לְמַעְלָה, לְקַלְּסוֹ וּלְשַׁבְּחוֹ, וְאוֹמְרִים שִׁירָה וְרִנָּה לְפָנָיו, בְּכָל לַיְלָה וְלַיְלָה. וְעָשָׂה כְּנֶגְדָּם יִשְׂרָאֵל לְמַטָּה, לְקַלְּסוֹ וּלְשַׁבְּחוֹ, וְלוֹמַר שִׁיר וְשֶׁבַח לְפָנָיו בְּכָל יוֹם וָיוֹם.

וְתָאנָא, שָׁלֹשׁ מִשְׁמָרוֹת הֲוֵי הַלַּיְלָה, וּבְאֵלּוּ הַשָּׁלֹשׁ מִשְׁמָרוֹת, מִתְחַלְּקוֹת שָׁלֹשׁ כִּתּוֹת שֶׁל מַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת, לְשַׁבֵּחַ לְיוֹצְרָם, בְּכָל מִשְׁמָרָה וּמִשְׁמָרָה. וּכְנֶגְדָּם יֵשׁ שָׁלֹשׁ תְּפִלּוֹת בַּיּוֹם, שֶׁמִּתְכַּנְּפִין יִשְׂרָאֵל לְשַׁבֵּחַ לְיוֹצְרָם, בְּכָל תְּפִלָּה וּתְפִלָּה.

תָּא שְׁמַע, אָמַר רִבִּי יְהוֹשֻׁעַ אָמַר רַב, בְּצַפְרָא בְּשֶׁהַחַמָּה זוֹרַחַת הוּא זְמַן תְּפִלָּה וּבָעוּתָא

לשון הקודש

מָה הַטַּעַם? שֶׁשָּׁנִינוּ, אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, עָשָׂה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת לְמַעְלָה לְקַלְּסוֹ וּלְשַׁבְּחוֹ, וְאוֹמְרִים שִׁירָה וְרִנָּה לְפָנָיו בְּכָל לַיְלָה וְלַיְלָה, וְעָשָׂה יִשְׂרָאֵל כְּנֶגְדָּם לְמַטָּה לְקַלְּסוֹ וּלְשַׁבְּחוֹ, וְלוֹמַר שִׁיר וְשֶׁבַח לְפָנָיו בְּכָל יוֹם וָיוֹם.

וְלָמַדְנוּ שָׁלֹשׁ מִשְׁמָרוֹת הוּא הַלַּיְלָה, וּבִשְׁלֹשׁ הַמִּשְׁמָרוֹת הַלָּלוּ מִתְחַלְּקוֹת שָׁלֹשׁ כִּתּוֹת שֶׁל מַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת לְשַׁבֵּחַ לְיוֹצְרָם בְּכָל מִשְׁמָרָה וּמִשְׁמָרָה, וּכְנֶגְדָּם יֵשׁ שָׁלֹשׁ תְּפִלּוֹת בַּיּוֹם, כְּשֶׁמִּתְכַּנְּסִים יִשְׂרָאֵל לְשַׁבֵּחַ לְיוֹצְרָם בְּכָל תְּפִלָּה וּתְפִלָּה.

בֹּא תִּשְׁמַע, אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אָמַר רַב, בַּבֹּקֶר, כְּשֶׁהַחַמָּה זוֹרַחַת, הוּא זְמַן

דְּיִשְׂרָאֵל. וּמִשֵּׁשׁ שָׁעוֹת וּלְמַעְלָה עַד תֵּשַׁע שָׁעוֹת, זְמַן תְּפִלַּת הַמִּנְחָה. וּמִשֶּׁשָּׁקְעָה הַחַמָּה, עַד שֶׁתֶּחְשַׁךְ, תְּפִלָּה הָאַחֲרוֹנָה. דְּאָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי אָמַר רִבִּי יוֹחָנָן אָמַר רַב, מִשֶּׁשָּׁקְעָה הַחַמָּה, עַד שֶׁיֵּרָאוּ שְׁנֵי כוֹכָבִים, זְמַן תְּפִלָּה הָאַחֲרוֹנָה.

דְּהָכִי תָּנֵינָן, מִשֶּׁיֵּרָאוּ שְׁנֵי כוֹכָבִים, הוּא תְּחִלַּת מִשְׁמָרָה רִאשׁוֹנָה, שֶׁבָּאִים בַּת הָרִאשׁוֹנָה שֶׁל מַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת, וּמַמְתִּינִים לָהֶם לְיִשְׂרָאֵל, עַד אוֹתָהּ שָׁעָה, וְאָז מַתְחִילִין לוֹמַר שִׁירָה. וְנִנְעָלִים כָּל הַשְּׁעָרִים מִתּוּשְׁבַּחְתָּן שֶׁל מַטָּה, וְאֵין שְׁעָרִים נִפְתָּחִים, אֶלָּא לְמַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת הָאוֹמְרִים שִׁירָה.

וּמִי אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי הָכִי, וְהָא תְּנַן, כָּל הַקּוֹרֵא בַּתּוֹרָה בַּלַּיְלָה, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מוֹשִׁךְ עָלָיו חוּט שֶׁל חֶסֶד בַּיּוֹם, שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים מב

לשון הקודש

הַתְּפִלָּה וְהַבַּקָּשָׁה שֶׁל יִשְׂרָאֵל, וּמִשֵּׁשׁ שָׁעוֹת וּלְמַעְלָה עַד תֵּשַׁע שָׁעוֹת, זְמַן תְּפִלַּת הַמִּנְחָה. וּמִשֶּׁשָּׁקְעָה הַחַמָּה עַד שֶׁתֶּחְשַׁךְ – תְּפִלָּה אַחֲרוֹנָה. שֶׁאָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר רַב, מִשֶּׁשָּׁקְעָה הַחַמָּה עַד שֶׁיֵּרָאוּ שְׁנֵי כוֹכָבִים – זְמַן תְּפִלָּה הָאַחֲרוֹנָה.

שֶׁכָּךְ שָׁנִינוּ, מִשֶּׁיֵּרָאוּ שְׁנֵי כוֹכָבִים הוּא תְּחִלַּת מִשְׁמָרָה רִאשׁוֹנָה, שֶׁבָּאִים הָרִאשׁוֹנָה שֶׁל מַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת, וּמַמְתִּינִים לָהֶם לְיִשְׂרָאֵל עַד אוֹתָהּ שָׁעָה, וְאָז מַתְחִילִין לוֹמַר שִׁירָה. וְנִנְעָלִים כָּל הַשְּׁעָרִים מִתְּשַׁבַּחְתָּם שֶׁל מַטָּה, וְאֵין שְׁעָרִים נִפְתָּחִים אֶלָּא לְמַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת הָאוֹמְרִים שִׁירָה.

וְהָאָם אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי כָּךְ? וַהֲרֵי שָׁנִינוּ, כָּל הַקּוֹרֵא בַּתּוֹרָה בַּלַּיְלָה, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מוֹשִׁךְ עָלָיו חוּט שֶׁל חֶסֶד

ט) יוֹמָם יְצַוֶּה ה' חַסְדּוֹ, מִשּׁוּם דְּבַלַּיְלָה שִׁירָה עִמִּי. וְהָכָא אַמְרִיתוּ דִּנְנַעֲלִים כָּל הַשְּׁעָרִים לְמַטָּה.

אָמַר ר' יְהוֹשֻׁעַ, הָתָם בְּמַאי קָאֲמֵרִי, בְּשָׁפְיִים כָּל תּוֹשְׁבַּחְתָּן בַּיּוֹם. וּמִפַּלְגוּתָא דְּלֵילְיָא וּלְהָלְאָה, דְּעָסִיק בַּתּוֹרָה. מַאי טַעְמָא. מִשּׁוּם דִּבְהַהִיא שַׁעֲתָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא נָפִיק מֵאִינּוּן עוֹלָמוֹת דִּכְסִיף בְּהוּ, וְאָזִיל לְאִשְׁתַּעְשָׁע עִם צַדִּיקַיָּא בְּגִנְתָּא דְּעֵדֶן. וְהַיְינוּ דְּאָמַר דָּוִד (תהלים קיט סב) חֲצוֹת לַיְלָה אָקוּם לְהוֹדוֹת לָךְ.

דְּתָנָא, כְּשֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא נִכְנָס עִם הַצַּדִּיקִים בַּגַּן עֵדֶן, כָּל שַׁעֲרֵי שָׁמַיִם לְמַעְלָה, עַל הַחַיּוֹת וּלְמַטָּה מֵהֶם, כּוּלָּם נִפְתָּחִים, וְהוּא עֵת רָצוֹן לַעֲסוֹק בַּתּוֹרָה.

וְאוֹתָם כִּתּוֹת שֶׁל מַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת, וְכָל בּוֹסְמֵי גַּן עֵדֶן, וְהַצַּדִּיקִים, כּוּלָּם פּוֹצְחִים רִנָּה, לְפָנָיו

לשון הקודש

בַּיּוֹם, שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים מב) יוֹמָם יְצַוֶּה ה' חַסְדּוֹ, מִשּׁוּם שֶׁבַּלַּיְלָה שִׁירָה עִמִּי, וְכָאן אֲמַרְתֶּם שֶׁנִּנְעָלִים כָּל הַשְּׁעָרִים לְמַטָּה?

אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, שָׁם, בַּמֶּה אוֹמְרִים? בְּשָׁפְיִים אֶת כָּל הַתִּשְׁבָּחוֹת בַּיּוֹם, וּמֵחֲצוֹת הַלַּיְלָה וְהָלְאָה שֶׁעוֹסֵק בַּתּוֹרָה. מָה הַטַּעַם? מִשּׁוּם שֶׁבַּשָּׁעָה הַהִיא יוֹצֵא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מֵאוֹתָם הָעוֹלָמוֹת שֶׁכּוֹסֵף בָּהֶם, וְהוֹלֵךְ לְהִשְׁתַּעֲשֵׁעַ עִם הַצַּדִּיקִים בְּגַן עֵדֶן. וְהַיְינוּ מַה שֶּׁאָמַר דָּוִד (תהלים קיט) חֲצוֹת לַיְלָה אָקוּם לְהוֹדוֹת לָךְ.

שֶׁלְּמַדְנוּ, כְּשֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא נִכְנָס עִם הַצַּדִּיקִים בְּגַן עֵדֶן, כָּל שַׁעֲרֵי שָׁמַיִם לְמַעְלָה, עַל הַחַיּוֹת וּלְמַטָּה מֵהֶם, כֻּלָּם נִפְתָּחִים, וְהוּא עֵת רָצוֹן לַעֲסֹק בַּתּוֹרָה.

וְאוֹתָם הַכִּתּוֹת שֶׁל מַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת, וְכָל

מִי שֶׁאָמַר וְהָיָה הָעוֹלָם. הָדָא הוּא דִכְתִיב, (שם קמ יא) אַךְ צַדִּיקִים יוֹדוּ לִשְׁמֶךָ. אֵימָתַי צַדִּיקִים יוֹדוּ לִשְׁמֶךָ. כְּשֶׁיּוֹשְׁבִים וְשָׁרִים אֶת פָּנֶיךָ, דְּהוּא בְּשָׁעָה שֶׁיּוֹשְׁבִין לְפָנָיו בַּגַּן עֵדֶן.

וְכַת שְׁלִישִׁית שֶׁל מַלְאָכֵי הַשָּׁרֵת אוֹמֶרֶת שִׁירָה לְפָנָיו, עַד שֶׁיִּבָּקַע הַשַּׁחַר. וְיֵשׁ חוֹבָה לְיִשְׂרָאֵל, בְּשָׁעָה שֶׁעוֹלֶה עַמּוּד הַשַּׁחַר, לָקוּם וּלְהִתְגַּבֵּר בְּשִׁירוֹת וְתִשְׁבָּחוֹת לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. מַאי טַעְמָא מִשּׁוּם דְּנָסְבִין שִׁירָתָא בָּתַר מַלְאָכֵי הַשָּׁרֵת, וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מָצוּי לְמַטָּה עִמָּהֶם. הָדָא הוּא דִכְתִיב, (משלי ח ז) וּמְשַׂחֲרַי יִמְצָאֻנְנִי. וְאָמַר רַבִּי יְהוּדָה וּבְלִבַד שֶׁלֹּא יַפְסִיק מִשְׁתַּחִיל, עַד שֶׁיִּתְפַּלֵּל כְּשֶׁהַחַמָּה זוֹרַחַת.

לשון הקודש

הַבְּשָׂמִים שֶׁל גַּן עֵדֶן, וְהַצַּדִּיקִים, כֻּלָּם פּוֹצְחִים רִנָּה לִפְנֵי מִי שֶׁאָמַר וְהָיָה הָעוֹלָם. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שם קמ) אַךְ צַדִּיקִים יוֹדוּ לִשְׁמֶךָ. אֵימָתַי צַדִּיקִים יוֹדוּ לִשְׁמֶךָ? כְּשֶׁיּוֹשְׁבִים וְשָׁרִים אֶת פָּנֶיךָ, שֶׁהוּא בְּשָׁעָה שֶׁיּוֹשְׁבִים לִפְנָיו בְּגַן עֵדֶן.

וְכַת שְׁלִישִׁית שֶׁל מַלְאָכֵי הַשָּׁרֵת אוֹמֶרֶת שִׁירָה לְפָנָיו עַד שֶׁיִּבָּקַע הַשַּׁחַר. וְיֵשׁ חוֹבָה לְיִשְׂרָאֵל, בְּשָׁעָה שֶׁעוֹלֶה עַמּוּד הַשַּׁחַר, לָקוּם וּלְהִתְגַּבֵּר בְּשִׁירוֹת וְתִשְׁבָּחוֹת לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. מָה הַטַּעַם? מִשּׁוּם שֶׁנּוֹשְׂאִים שִׁירָה אַחַר מַלְאָכֵי הַשָּׁרֵת, וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מָצוּי לְמַטָּה עִמָּהֶם. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (משלי ח) וּמְשַׂחֲרַי יִמְצָאֻנְנִי. וְאָמַר רַבִּי יְהוּדָה, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יַפְסִיק מִשְׁתַּחִיל, עַד שֶׁיִּתְפַּלֵּל כְּשֶׁהַחַמָּה זוֹרַחַת.

אָמַר רִבִּי יוֹחָנָן אָמַר רַב, כְּשֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יוֹצֵא מֵאוֹתָן הָעוֹלָמוֹת דִּכְסִיף בְּהוּ, וּבָא לְהִתְעָנֵג עִם הַצַּדִּיקִים בְּגַן עֵדֶן, הוּא מַמְתִּין וְרוֹאֶה אִם שׁוֹמֵעַ קוֹל הָעוֹסֵק בַּתּוֹרָה, דְּתָנַן הַהוּא קָלָא נִיחָא קַמֵּיהּ, מִכָּל שִׁירִין וְתוּשְׁבְּחָן דְּאָמְרֵי מַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת לְעֵילָא. הֲדָא הוּא דִכְתִיב (שה"ש ו יא) אֶל גִּנַּת אֱגוֹז יָרַדְתִּי לִרְאוֹת, מַאי לִרְאוֹת, אוֹתָם הָעוֹסְקִים בַּתּוֹרָה.

אָמַר רִבִּי יִצְחָק, וְכִי גַּן עֵדֶן הוּא נִקְרָא גִּנַּת אֱגוֹז. אָמַר לֵיהּ ר' יוֹחָנָן, כֵּן, נִקְרָא גִּנַּת אֱגוֹז. כְּלוֹמַר גִּנַּת עֵדֶן, מָה הָאֱגוֹז הוּא סָתוּם מִכָּל עֲבָרָיו, וְיֵשׁ עָלָיו בַּמָּה קְלִיפּוֹת. כָּךְ עֵדֶן שֶׁל מַעְלָה, הוּא סָתוּם מִכָּל עֲבָרָיו, וְיֵשׁ עָלָיו בַּמָּה שְׁמִירוֹת, שֶׁלֹּא שָׁלְטוּ לִרְאוֹת, לֹא מַלְאָךְ, וְלֹא שָׂרָף, וְלֹא חַשְׁמַל,

לשון הקודש

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר רַב, כְּשֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יוֹצֵא מֵאוֹתָם הָעוֹלָמוֹת שֶׁכּוֹסֵף בָּהֶם וּבָא לְהִתְעַנֵּג עִם הַצַּדִּיקִים בְּגַן עֵדֶן, הוּא מַמְתִּין וְרוֹאֶה. אִם שׁוֹמֵעַ קוֹל הָעוֹסֵק בַּתּוֹרָה – הַקּוֹל הַהוּא נוֹחַ לְפָנָיו מִכָּל הַשִּׁירוֹת וְהַתִּשְׁבָּחוֹת שֶׁאוֹמְרִים מַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת לְמַעְלָה. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שיר השירים ו) אֶל גִּנַּת אֱגוֹז יָרַדְתִּי לִרְאוֹת. מָה לִרְאוֹת? אוֹתָם הָעוֹסְקִים בַּתּוֹרָה.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, וְכִי גַּן עֵדֶן הוּא נִקְרָא גִּנַּת אֱגוֹז? אָמַר לוֹ רַבִּי יוֹחָנָן, כֵּן, נִקְרָא גִּנַּת אֱגוֹז, כְּלוֹמַר גִּנַּת עֵדֶן. מָה הָאֱגוֹז הוּא סָתוּם מִכָּל עֲבָרָיו וְיֵשׁ עָלָיו כַּמָּה קְלִפּוֹת, כָּךְ עֵדֶן שֶׁל מַעְלָה הוּא סָתוּם מִכָּל עֲבָרָיו, וְיֵשׁ עָלָיו כַּמָּה שְׁמִירוֹת, שֶׁלֹּא שָׁלְטוּ לִרְאוֹת לֹא מַלְאָךְ, וְלֹא שָׂרָף,

וְלֹא עַיִן נָבִיא, וְלֹא חוֹזֶה, דִּכְתִיב (ישעיה סד ג) **עַיִן לֹא רָאָתָה אֱלֹהִים זוּלָתֶךָ.**

אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן, אֲנָא הֲוֵית קַמֵּי דְּר' בְּרוֹקָא, וְהָיָה אוֹמֵר, כְּדֵין אָזְכֶּה לְמַעְלַת גִּנַּת אֱגוֹז עִם חַסִידֵי יִשְׂרָאֵל. וְלָא הֲוָה יָדַעְנָא מַאי הוּא. עַד דְּשָׁמַעְנָא לֵהּ דְּאָמַר רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי, קַרְיֵיהּ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְגִנְתָּא דְּעֵדֶן גִּנַּת אֱגוֹז, מָה הָאֱגוֹז קְלִיפָּה אַחַר קְלִיפָּה, וּפְרִיוֹ מִבִּפְנִים. כָּךְ עֵדֶן, עוֹלָם אַחַר עוֹלָם, וְהוּא מִבִּפְנִים.

תָּאנֵי ר' שִׁמְעוֹן, הַגָּן הַזֶּה מֵאַיִן נָטוּעַ. הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא נָטַע אוֹתוֹ מִתַּחְתָּיו שֶׁל עֵדֶן. דְּאִי תֵּימָא שֶׁזֶּה כְּנֶגֶד זֶה בְּשָׁוֶה, אִי אֶפְשָׁר, אֶלָּא הַגָּן בָּאָרֶץ, וְעֵדֶן עָלָיו מִלְמַעְלָה. וּמֵאַיִן תַּמְצִיתוֹ שֶׁל גָּן, מֵעֵדֶן הוּא.

לשון הקודש

וְלֹא חַשְׁמַל, וְלֹא עַיִן נָבִיא, וְלֹא חוֹזֶה, שֶׁכָּתוּב (ישעיה סד) עַיִן לֹא רָאָתָה אֱלֹהִים זוּלָתֶךָ.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, אֲנִי הָיִיתִי לִפְנֵי רַבִּי בְּרוֹקָא, וְהָיָה אוֹמֵר, כְּעֵת אֶזְכֶּה לְמַעֲלַת גִּנַּת אֱגוֹז עִם חַסִידֵי יִשְׂרָאֵל. וְלֹא הָיִיתִי יוֹדֵעַ מַה הוּא, עַד שֶׁשָּׁמַעְתִּי אֶת מַה שֶּׁאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי, קָרָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְגַן עֵדֶן גִּנַּת אֱגוֹז. מָה הָאֱגוֹז קְלִפָּה אַחַר קְלִפָּה וּפִרְיוֹ מִבִּפְנִים, כָּךְ עֵדֶן עוֹלָם אַחַר עוֹלָם וְהוּא מִבִּפְנִים.

לָמַד רַבִּי שִׁמְעוֹן, הַגָּן הַזֶּה מֵאַיִן נָטוּעַ? הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא נָטַע אוֹתוֹ מִתַּחְתָּיו שֶׁל עֵדֶן. שֶׁאִם תֹּאמַר שֶׁזֶּה כְּנֶגֶד זֶה בְּשָׁוֶה – אִי אֶפְשָׁר, אֶלָּא הַגָּן בָּאָרֶץ, וְעֵדֶן עָלָיו מִלְמַעְלָה. וּמֵאַיִן תַּמְצִיתוֹ שֶׁל הַגָּן? מֵעֵדֶן הוּא.

אָמַר לֵיהּ ר' יְהוּדָה, לְדִבְרֵיךְ, מַאי כְּתִיב וְנָהָר יוֹצֵא מֵעֵדֶן לְהַשְׁקוֹת אֶת הַגָּן, הָיָה לוֹ לוֹמַר וְנָהָר יוֹרֵד מֵעֵדֶן לְהַשְׁקוֹת אֶת הַגָּן, דְּמַשְׁמַע דְּמִלְמַעְלָה יוֹרֵד לְמַטָּה לַגַּן. אֶלָּא אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן, עֵדֶן לְמַטָּה, וְעֵדֶן לְמַעְלָה. גַּן לְמַעְלָה, גַּן לְמַטָּה. וּשְׁנֵיהֶם מְכֻוָּנִים זֶה כְּנֶגֶד זֶה, וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא נָטַע זֶה מִתַּחַת זֶה.

וְכִי הוּא נְטָעוֹ מַמָּשׁ, בֵּן. דְּאָמַר רִבִּי יְהוּדָה, עַל שֶׁאֵין מַטָּעוֹתָיו כְּשֶׁאָר מַטָּעוֹת, וְהֵם מוּבְחָרִים מִשְּׁאָר מַטָּעוֹת, הוּא הָיָה מַטַּע ה', כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (ישעיה סא ג) **מַטַּע ה' לְהִתְפָּאֵר**, כְּלוֹמַר לְשַׁבַּח, וְזֶהוּ לְהִתְפָּאֵר, כְּלוֹמַר אֵין זֶה כִּי אִם (דף כג ע"ב) **מַטַּע ה' וְלֹא מֵאַחֵר.**

לשון הקודש

אָמַר לוֹ רַבִּי יְהוּדָה, לְדִבְרֶיךָ, מַה שֶּׁכָּתוּב (בראשית ב) וְנָהָר יֹצֵא מֵעֵדֶן לְהַשְׁקוֹת אֶת הַגָּן, הָיָה לוֹ לוֹמַר וְנָהָר יוֹרֵד מֵעֵדֶן לְהַשְׁקוֹת אֶת הַגָּן, שֶׁמַּשְׁמָע שֶׁמִּלְמַעְלָה יוֹרֵד לְמַטָּה לַגָּן. אֶלָּא, אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, עֵדֶן לְמַטָּה – וְעֵדֶן לְמַעְלָה. גַּן לְמַעְלָה – גַּן לְמַטָּה. וּשְׁנֵיהֶם מְכֻוָּנִים זֶה כְּנֶגֶד זֶה, וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא נָטַע זֶה מִתַּחַת זֶה.

וְכִי הוּא נָטַע אוֹתוֹ מַמָּשׁ? כֵּן, שֶׁאָמַר רַבִּי יְהוּדָה, עַל שֶׁאֵין מַטָּעוֹתָיו כְּשְׁאָר מַטָּעוֹת, וְהֵם מֻבְחָרִים מִשְּׁאָר מַטָּעוֹת, הוּא הָיָה מַטַּע ה', כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה סא) מַטַּע ה' לְהִתְפָּאֵר, כְּלוֹמַר לְשַׁבֵּחַ, וְזֶהוּ לְהִתְפָּאֵר. כְּלוֹמַר, אֵין זֶה כִּי אִם מַטַּע ה' וְלֹא מֵאַחֵר.

אָמַר רִבִּי יַעֲקֹב בַּר אִידִי, עַל כָּל פָּנִים מַטַּע ה' הוּא, שֶׁנִּטַּע שָׁם כָּל עֵץ נֶחְמָד לְמַרְאֶה. וְהֵיאַךְ נָטַע. אֶלָּא כְּשֶׁהוֹצִיאָה הָאָרֶץ אִילָנֶיהָ וּפֵירוֹתֶיהָ, הוֹצִיאָה בַּתְּחִלָּה בַּגַּן עֵדֶן, וְאַחַר כַּךְ בְּכָל הָעוֹלָם. וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בָּחַר הַמָּקוֹם הַהוּא, וְהֵכִינוֹ לִהְיוֹת שָׁם לְעוֹלָם. וְהוּא פּוֹקֵד אוֹתוֹ, וּמַשְׁקֶה בְּטוּבוֹ, מֵאוֹתוֹ הַטּוֹב הַנִּשְׁפָּע מֵעֵדֶן שֶׁל מַעְלָה, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, יִשְׂבְּעוּ עֲצֵי ה' (תהלים קד טז) אַרְזֵי וגו', אֵלּוּ אִילָנוֹת שֶׁנִּבְנֵן עֵדֶן.

שָׁאַל ר' חַגַּי לְר' יְהוּדָה, תֹּאמַר שֶׁגַּן עֵדֶן הוּא בָּאָרֶץ, לְמַאי אִיצְטְרִיךְ. אָמַר לֵיהּ, לַהֲנָאָתֵיהּ דְּנִשְׁמָתָא. דְּמִקַּבְּלָא מֵהַהוּא עֵדֶן דִּלְעֵילָא. דְּאִי סַלְקָא דַּעְתָּךְ דִּלְכָל נִשְׁמָתָא, הָא תָּנֵינָן לְאִינּוּן דְּלָא יַהֲבוּ לְהוּ רְשׁוּתָא לְסַלְקָא

לשון הקודש

אָמַר רַבִּי יַעֲקֹב בַּר אִידִי, עַל כָּל פָּנִים מַטַּע ה' הוּא, שֶׁנִּטַּע שָׁם כָּל עֵץ נֶחְמָד לְמַרְאֶה. וְאֵיךְ נָטַע? אֶלָּא כְּשֶׁהוֹצִיאָה הָאָרֶץ אִילָנוֹתֶיהָ וּפֵרוֹתֶיהָ, הוֹצִיאָה בַּתְּחִלָּה בְּגַן עֵדֶן, וְאַחַר כָּךְ בְּכָל הָעוֹלָם, וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בָּחַר בַּמָּקוֹם הַהוּא וְהֵכִינוֹ לִהְיוֹת שָׁם לְעוֹלָם. וְהוּא פּוֹקֵד אוֹתוֹ, וּמַשְׁקֶה בְּטוּבוֹ מֵאוֹתוֹ הַטּוֹב הַנִּשְׁפָּע מֵעֵדֶן שֶׁל מַעְלָה. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (תהלים קד) יִשְׂבְּעוּ עֲצֵי ה' אַרְזֵי גּוֹ', אֵלּוּ אִילָנוֹת שֶׁבְּנַן עֵדֶן.

שָׁאַל רַבִּי חַגַּי לְרַבִּי יְהוּדָה, תֹּאמַר שֶׁגַּן עֵדֶן הוּא בָּאָרֶץ. לְמָה הוּא נִצְרָךְ? אָמַר לוֹ, לַהֲנָאַת הַנְּשָׁמָה, שֶׁמְּקַבֶּל מֵאוֹתוֹ הָעֵדֶן שֶׁלְּמַעְלָה. שֶׁאִם תַּעֲלֶה עַל דַּעְתְּךָ שֶׁזֶּה לְכָל נְשָׁמָה – הֲרֵי שָׁנִינוּ, לְאוֹתָם

לְעֵילָא, אִית לְהוֹ הֲנָאָה וְכִיסוּפָא בְּהַהוּא דִּלְתַתָּא, מִמַּה דִּמְקַבֵּל מִלְעֵילָא.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, בְּכָל רֵישׁ יַרְחָא וְיַרְחָא, סָלְקִי לְהוֹ לְמִתְיְבְתָּא עִילָּאָה דִּלְעֵילָא. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (ישעיה סו כג) וְהָיָה מִדֵּי חׇדֶשׁ בְּחׇדְשׁוֹ וּמִדֵּי שַׁבָּת בְּשַׁבַּתּוֹ וגו'. וּבְהַאי גַּן עֵדֶן דִּלְתַתָּא יָתִיב אָדָם, וְשַׁוִּי לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמֶהֱוֵי מְדוֹרֵיהּ בֵּיהּ, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, וַיָּשֶׂם שָׁם אֶת הָאָדָם אֲשֶׁר יָצָר.

רַבִּי חִיָּיא וְר' יוֹסִי הֲווֹ אָזְלֵי בְּאוֹרְחָא, אָמַר רַבִּי יוֹסִי לְר' חִיָּיא, הָא תְּנֵינָן בְּמַתְנִיתָא דִּידָן, דְּכָל מַה דַּעֲבִיד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בֵּין לְעֵילָא בֵּין לְתַתָּא, כֻּלְּהוֹ כְּסִיפִין וְשָׁקְדִין לְמִהַךְ לְזִינֵיהּ, גּוּפָא אָזִיל בָּתַר זִינֵיהּ, לְאַרְעָא, דְּאִתְנַסִּיבַת מִינָהּ. וְנִשְׁמָתָא לֵית לֵיהּ כְּסוּפָא, אֶלָּא לַאֲתַר דְּאִתְנְסִיבַת

לשון הקודש

שֶׁלֹּא נָתְנוּ לָהֶם רְשׁוּת לַעֲלוֹת לְמַעְלָה, יֵשׁ לָהֶם הֲנָאָה וּתְשׁוּקָה בְּאוֹתוֹ שֶׁלְּמַטָּה מִמַּה שֶׁמְּקַבֵּל מִלְּמַעְלָה.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, בְּכָל רֹאשׁ חֹדֶשׁ וְחֹדֶשׁ מַעֲלִים אוֹתָם לַיְשִׁיבָה הָעֶלְיוֹנָה שֶׁלְּמַעְלָה. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (ישעיה סו) וְהָיָה מִדֵּי חׇדֶשׁ בְּחׇדְשׁוֹ וּמִדֵּי שַׁבָּת בְּשַׁבַּתּוֹ וְגוֹ'. וּבְגַן הָעֵדֶן הַזֶּה שֶׁלְּמַטָּה יָשַׁב אָדָם, וְשָׁם אוֹתוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לִהְיוֹת בּוֹ אֶת מְדוּרוֹ. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (בראשית ב) וַיָּשֶׂם שָׁם אֶת הָאָדָם אֲשֶׁר יָצָר.

רַבִּי חִיָּיא וְרַבִּי יוֹסֵי הָיוּ הוֹלְכִים בַּדֶּרֶךְ. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי לְרַבִּי חִיָּיא, הֲרֵי שָׁנִינוּ בַּבָּרַיְתָא שֶׁלָּנוּ, שֶׁכָּל מַה שֶּׁעָשָׂה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, בֵּין לְמַעְלָה בֵּין לְמַטָּה, כֻּלָּם מִשְׁתּוֹקְקִים וְשׁוֹקְדִים לָלֶכֶת לְמִינוֹ. הַגּוּף הוֹלֵךְ אַחַר מִינוֹ לָאָרֶץ, שֶׁנִּטַּל מִמֶּנָּה, וְלַנְּשָׁמָה אֵין תְּשׁוּקָה, אֶלָּא לַמָּקוֹם

מִתַּמָּן. דְּכָל מַה דְּעָבִיד, כְּסִיף בָּתַר זִינֵיהּ, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (תהלים פד ג) נִכְסְפָה וְגַם כָּלְתָה נַפְשִׁי לְחַצְרוֹת ה', וְלָא לְעָלְמָא הָדֵין, כְּגוּפָא.

אָמַר לֵיהּ ר' חִיָּיא, אִימָא לָךְ מִלָּה דְּהִיא רָזָא, וְלָא יָדְעִין בְּנֵי נָשָׁא. אַרְכִין רֵישֵׁיהּ, וּבָכֵי וְחַיֵּיךְ. שָׁתִיק ר' יוֹסִי, לְבָתַר אָמַר לֵיהּ רַבִּי חִיָּיא, זַכָּאִין אִינּוּן צַדִּיקַיָּא, וַוי לְהוֹן לְרַשִּׁיעַיָּא. זַכָּאִין אִינּוּן צַדִּיקַיָּא, דְּאִתְקְרוֹן חַיִּים לְעָלְמָא דְּאָתֵי. וְכִי בְּדִיל דְּנִשְׁמְתָא קָיְמָא בְּקִיּוּמָהָא, אִינּוּן קָיְמִין, וְגוּפָא מִתְרַקֵּב בְּאַרְעָא, אַף עַל גַּב דַּהֲוָה שְׁלִים זַכַּאי. וְהָתְנַן, דְּתָדִיר נִשְׁמָתָא בְּקִיּוּמָא קָיְמָא.

אֶלָּא הָכִי אִתְּגְזַר, דְּכַד אִתְפַּטַּר צַדִּיקָא מֵעָלְמָא דֵּין, זַמִּין לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא גּוּפָא אָחֳרָא, זַכָּאָה וְטַב, דְּלָא לֶהֱוֵי כְּהַאי זוּהֲמָא

לשון הקודש

שֶׁנִּלְקְחָה מִשָּׁם. שֶׁכָּל מַה שֶּׁעָשָׂה, מִשְׁתּוֹקֵק אַחַר מְקוֹרוֹ. וְהוּא שֶׁכָּתוּב (תהלים פד) נִכְסְפָה וְגַם כָּלְתָה נַפְשִׁי לְחַצְרוֹת ה', וְלֹא לָעוֹלָם הַזֶּה כְּמוֹ הַגּוּף.

אָמַר לוֹ רַבִּי חִיָּיא, אֹמַר לְךָ דָּבָר שֶׁהוּא סוֹד וְאֵין בְּנֵי אָדָם יוֹדְעִים. הֵרְכִין רֹאשׁוֹ, וּבָכָה וְצָחַק. שָׁתַק רַבִּי יוֹסֵי, אַחַר כָּךְ אָמַר לוֹ רַבִּי חִיָּיא, אַשְׁרֵי הֵם הַצַּדִּיקִים, אוֹי לָהֶם לָרְשָׁעִים! אַשְׁרֵיהֶם הַצַּדִּיקִים שֶׁנִּקְרָאִים חַיִּים לָעוֹלָם הַבָּא. וְכִי מִשּׁוּם שֶׁהַנְּשָׁמָה קַיֶּמֶת בְּקִיּוּמָהּ הֵם קַיָּמִים, וְהַגּוּף נִרְקָב בָּאָרֶץ, אַף עַל גַּב שֶׁהָיָה שָׁלֵם צַדִּיק? וַהֲרֵי שָׁנִינוּ שֶׁתָּמִיד הַנְּשָׁמָה עוֹמֶדֶת בְּקִיּוּמָהּ?

אֶלָּא כָּךְ נִגְזַר, שֶׁכַּאֲשֶׁר צַדִּיק נִפְטָר מִן הָעוֹלָם הַזֶּה, מַזְמִין לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא

וּלְכִלּוּכָא דְּגוּפָא דֵּין, וּמְעַיֵּיל בֵּיהּ הַהוּא נִשְׁמָתָא קַדִּישָׁא, וְהוּא אַשְׁרֵי לֵיהּ בְּקִיּוּמֵיהּ, בְּהַהוּא גוּפָא, בְּהַאי גִּנְתָּא דְּעֵדֶן דִּלְתַתָּא, וְהַהוּא לֶהֱוֵי לוֹן עָלְמָא אָחֳרָא, עָלְמָא דְּאָתֵי.

וּבְכָל רֵישׁ יַרְחָא וְיַרְחָא, נָפְקִין, וְחָזֵן חַיָּיבַיָּא דְּטָרְדִין לוֹן בַּגֵּיהִנֹּם, הַדָּא הוּא דִּכְתִיב, (ישעיה סו כד) וְיָצְאוּ וְרָאוּ בְּפִגְרֵי הָאֲנָשִׁים הַפּוֹשְׁעִים בִּי. מֵאֵיזֶה מָקוֹם יָצְאוּ. תָּאנֵי רַבִּי בָּא, מִגַּן עֵדֶן שֶׁל מַטָּה. וְלָמָּה, לִרְאוֹת לָרְשָׁעִים. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, סָלִיק לוֹן לִמְתִיבְתָּא דְּרַקִּיעָא, בְּכָל שַׁבַּתָּא וְשַׁבַּתָּא, וּבְכָל רֵישׁ יַרְחָא וְיַרְחָא, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, וְהָיָה מִדֵּי חׇדֶשׁ בְּחׇדְשׁוֹ.

רַבִּי שִׁמְעוֹן אָמַר, בְּכָל לֵילָה וְלֵילָה, וְכַד אָתֵי צַפְרָא, מְחַדֵּשׁ לוֹן נִשְׁמָתַיְיהוּ, הַדָּא הוּא

לשון הקודש

גּוּף אַחֵר כָּשֵׁר וְטוֹב, שֶׁלֹּא יִהְיֶה כְּמוֹ הַזּוֹהֲמָה וְהַלִּכְלוּךְ שֶׁל הַגּוּף הַזֶּה, וּמַכְנִיס בּוֹ אוֹתָהּ נְשָׁמָה קְדוֹשָׁה, וְהוּא מַשְׁרֶה אוֹתוֹ בְּקִיּוּמוֹ בְּאוֹתוֹ הַגּוּף בְּגַן הָעֵדֶן הַזֶּה שֶׁלְּמַטָּה, וְהַהוּא יִהְיֶה לָהֶם לָעוֹלָם הָאַחֵר, הָעוֹלָם הַבָּא.

וּבְכָל רֹאשׁ חֹדֶשׁ וְחֹדֶשׁ יוֹצְאִים וְרוֹאִים אֶת הָרְשָׁעִים שֶׁטּוֹרְדִים אוֹתָם בַּגֵּיהִנֹּם, זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (ישעיה סו) וְיָצְאוּ וְרָאוּ בְּפִגְרֵי הָאֲנָשִׁים הַפֹּשְׁעִים בִּי. מֵאֵיזֶה מָקוֹם יָצְאוּ? שָׁנָה רַבִּי בָּא, מִגַּן עֵדֶן שֶׁלְּמַטָּה, וְלָמָּה? לִרְאוֹת לָרְשָׁעִים. וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מַעֲלֶה אוֹתָם לִישִׁיבַת הָרָקִיעַ בְּכָל שַׁבָּת וְשַׁבָּת וּבְכָל רֹאשׁ חֹדֶשׁ וְחֹדֶשׁ. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שם) וְהָיָה מִדֵּי חׇדֶשׁ בְּחׇדְשׁוֹ. רַבִּי שִׁמְעוֹן אָמַר, בְּכָל לַיְלָה וְלַיְלָה,

דִּכְתִיב, (איכה ג כג) **חֲדָשִׁים לַבְּקָרִים רַבָּה אֱמוּנָתֶךָ. ר' יִצְחָק אָמַר אֲפִילּוּ לְכָל אָדָם נָמֵי. בְּהַאי עָלְמָא נָאִים בְּשִׁינְתֵּיהּ, בְּכָל לֵילָה, וְסָלְקָא נִשְׁמָתָא לְעֵילָּא, וְאִשְׁתַּכְּחַת בְּכַמָּה חִיּוּבִין קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וּבְהֵימְנוּתָא רַבָּה, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַחְזַר לָהּ לְגוּפָא, וּמְחַדֵּשׁ לָהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בֵּיהּ. וְלָמָּה, רַבָּה אֱמוּנָתֶךָ. מִפְּנֵי שֶׁרַבָּה אֱמוּנָתֶךָ.**

מִכָּאן אָמַר רִבִּי יִצְחָק, הַמִּתְחַיֵּיב בְּמָמוֹן לַחֲבֵירוֹ, וַחֲבֵירוֹ מוֹצִיא לוֹ מַה שֶּׁיַּחֲזִיק בְּיָדוֹ, אָסוּר לוֹ לְהַחֲזִיק בּוֹ, עַד שֶׁיִּתְּנֵהוּ לוֹ חֲבֵירוֹ, וַאֲפִילּוּ שֶׁיִּתְּנֵהוּ לוֹ בֵּי דִינָא, הָדָא הוּא דִּכְתִיב, (שמות כב כה) **אִם חָבֹל תַּחְבֹּל שַׂלְמַת רֵעֶךָ.**

רַבִּי יְהוּדָה בְּרִבִּי סִימוֹן אָמַר, וַיָּשֶׂם שָׁם אֶת הָאָדָם אֲשֶׁר יָצָר, בִּכְלָל. אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן,

לשון הקודש

וּכְשֶׁבָּא הַבּוֹרֵא, מְחַדֵּשׁ לָהֶם אֶת נִשְׁמוֹתֵיהֶם. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (איכה ג) חֲדָשִׁים לַבְּקָרִים רַבָּה אֱמוּנָתֶךָ. רַבִּי יִצְחָק אָמַר, אֲפִלּוּ לְכָל אָדָם גַּם כֵּן. בָּעוֹלָם הַזֶּה הוּא נָם בִּשְׁנָתוֹ בְּכָל לַיְלָה, וְעוֹלָה הַנְּשָׁמָה לְמַעְלָה, וְנִמְצֵאת בְּכַמָּה חִיּוּבִים לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. וּבָאֱמוּנָה הָרַבָּה, שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מַחֲזִיר אוֹתָהּ לַגּוּף, וּמְחַדֵּשׁ אוֹתָהּ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בּוֹ, וְלָמָּה רַבָּה אֱמוּנָתֶךָ? מִפְּנֵי שֶׁרַבָּה אֱמוּנָתֶךָ.

מִכָּאן אָמַר רַבִּי יִצְחָק, הַמִּתְחַיֵּב בְּמָמוֹן לַחֲבֵרוֹ, וַחֲבֵרוֹ מוֹצִיא לוֹ מַה שֶּׁיַּחֲזִיק בְּיָדוֹ, אָסוּר לוֹ לְהַחֲזִיק בּוֹ עַד שֶׁיִּתְּנֵהוּ לוֹ חֲבֵרוֹ, וַאֲפִלּוּ שֶׁיִּתְּנֵהוּ לוֹ בֵּית הַדִּין. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שמות כב) אִם חָבֹל תַּחְבֹּל שַׂלְמַת רֵעֶךָ.

רַבִּי יְהוּדָה בֶּן רַבִּי סִימוֹן אָמַר, (בראשית ב)

וַיַּנִּיחֵהוּ בְּגַן עֵדֶן לְעָבְדָהּ וּלְשָׁמְרָהּ. וְכִי מַאי עֲבוֹדָה הָכָא. אֶלָּא עֲבוֹדַת הַנְּשָׁמָה, לְהַשְׁלִים לָהּ בְּתַשְׁלוּמֶיהָ, מַה שֶּׁלֹּא הִשְׁלִימָה בָּזֶה הָעוֹלָם.

רַבִּי שִׁמְעוֹן (נ"א ר' יהושע) אָמַר, הִנִּיחַ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְאָדָם הָרִאשׁוֹן בְּגַן עֵדֶן, וְנָתַן לוֹ תּוֹרָתוֹ, לַעֲבוֹד בָּהּ, וְלִשְׁמוֹר מִצְוֹתֶיהָ. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (בראשית ב ט) וְעֵץ הַחַיִּים בְּתוֹךְ הַגָּן. וּכְתִיב (משלי ג יח) עֵץ חַיִּים הִיא לַמַּחֲזִיקִים בָּהּ. אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, כְּשֶׁיִּהְיֶה לוֹ לָאָדָם הֶנָּאָה בְּגַן זֶה, יַעֲסוֹק בָּהּ וְיִשְׁמוֹר אוֹתָהּ. וּמִפְּנֵי הָעִדּוּנִין וַהֲנָאוֹת שֶׁהָיוּ לוֹ לָאָדָם שָׁם, לֹא שָׁמַר תּוֹרָתוֹ, עַד שֶׁגֵּרְשָׁהוּ מִשָּׁם.

רַבִּי אַבָּא בְּשֵׁם ר' חִיָּא אָמַר, עֵץ מַמָּשׁ הָיָה, וְהָיוּ שְׁנַיִם, הָאֶחָד הַנּוֹתֵן חַיִּים לָאָדָם. וְהָאֶחָד שֶׁהָאוֹכְלוֹ יֵדַע הַטּוֹב וְהָרָע. לָדַעַת הַדֶּרֶךְ הַטּוֹב

לשון הקודש

וַיָּשֶׂם שָׁם אֶת הָאָדָם אֲשֶׁר יָצָר – בִּכְלָל. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, (שם) וַיַּנִּיחֵהוּ בְּגַן עֵדֶן לְעָבְדָהּ וּלְשָׁמְרָהּ, וְכִי מָה הָעֲבוֹדָה כָּאן? אֶלָּא עֲבוֹדַת הַנְּשָׁמָה, לְהַשְׁלִים לָהּ בְּתַשְׁלוּמֶיהָ מַה שֶּׁלֹּא הִשְׁלִימָה בָּזֶה הָעוֹלָם.

רַבִּי שִׁמְעוֹן (יְהוֹשֻׁעַ) אָמַר, הִנִּיחַ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְאָדָם הָרִאשׁוֹן בְּגַן עֵדֶן, וְנָתַן לוֹ תּוֹרָתוֹ לַעֲבֹד בָּהּ וּלְשָׁמֹר מִצְוֹתֶיהָ. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שם) וְעֵץ הַחַיִּים בְּתוֹךְ הַגָּן, וְכָתוּב (משלי ג) עֵץ חַיִּים הִיא לַמַּחֲזִיקִים בָּהּ. אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, כְּשֶׁיִּהְיֶה לוֹ לָאָדָם הֲנָאָה בְּגַן זֶה, יַעֲסֹק בָּהּ וְיִשְׁמֹר אוֹתָהּ. וּמִפְּנֵי הָעִדּוּנִים וַהֲנָאוֹת שֶׁהָיוּ לוֹ לָאָדָם שָׁם, לֹא שָׁמַר תּוֹרָתוֹ, עַד שֶׁגֵּרְשָׁהוּ מִשָּׁם.

רַבִּי אַבָּא בְּשֵׁם רַבִּי חִיָּא אָמַר, עֵץ מַמָּשׁ הָיָה, וְהָיוּ שְׁנַיִם – הָאֶחָד הַנּוֹתֵן חַיִּים לָאָדָם, וְהָאֶחָד שֶׁהָאוֹכְלוֹ יֵדַע הַטּוֹב

וְהַיָּשָׁר, שֶׁיּוּכְשַׁר הָאָדָם. וְהַדֶּרֶךְ הָרַע, שֶׁיִּתְקַלְקֵל בָּהּ הָאָדָם. וּלְפִיכָךְ צִוָּהוּ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁלֹּא יֹאכַל מִמֶּנּוּ, פֶּן יִדְחֶה הַטּוֹב, וְיַחֲזִיק בָּרָע.

וְעַל כֵּן נֶאֱמַר מִכָּל עֵץ הַגָּן אָכֹל תֹּאכַל, זֶהוּ עֵץ הַחַיִּים, שֶׁהָיָה לוֹ לָאָדָם לֶאֱכוֹל מִמֶּנּוּ. וְהוּא לֹא חָטָא אֶלָּא בְּעֵץ הַדַּעַת טוֹב וָרָע, שֶׁנִּצְטַוָּה שֶׁלֹּא יֹאכַל מִמֶּנּוּ. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, וּמֵעֵץ הַדַּעַת טוֹב וָרָע לֹא תֹאכַל מִמֶּנּוּ כִּי בְיוֹם אֲכָלְךָ מִמֶּנּוּ מוֹת תָּמוּת.

מִכָּאן אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, גְּזֵרָה נִגְזְרָה עַל אָדָם, קוֹדֶם, לָמוּת, עַל שֶׁנִּלְקַח מִן הָאֲדָמָה. מַשְׁמַע דִּכְתִיב, בְּיוֹם אֲכָלְךָ מִמֶּנּוּ. מְלַמֵּד שֶׁאִלְמָלֵי לֹא חָטָא, הָיוּ לוֹ חַיִּים אֲרוּכִים, כְּיָון שֶׁחָטָא, הוּא הָעוֹנֶשׁ, שֶׁיְּקַצֵּר יָמָיו, וְיָמוּת בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם. לְאַחַר

לשון הקודש

וְהָרָע. לָדַעַת הַדֶּרֶךְ הַטּוֹב וְהַיָּשָׁר שֶׁיְּכֻשַּׁר הָאָדָם, וְהַדֶּרֶךְ הָרָע שֶׁיִּתְקַלְקֵל בָּהּ הָאָדָם. וּלְפִיכָךְ צִוָּהוּ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁלֹּא יֹאכַל מִמֶּנּוּ, פֶּן יִדְחֶה הַטּוֹב וְיַחֲזִיק בָּרָע.

וְעַל כֵּן נֶאֱמַר (בראשית ב) מִכֹּל עֵץ הַגָּן אָכֹל תֹּאכֵל, זֶהוּ עֵץ הַחַיִּים שֶׁהָיָה לוֹ לָאָדָם לֶאֱכֹל מִמֶּנּוּ, וְהוּא לֹא חָטָא אֶלָּא בְּעֵץ הַדַּעַת טוֹב וָרָע, שֶׁנִּצְטַוָּה שֶׁלֹּא לֶאֱכֹל מִמֶּנּוּ. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שם) וּמֵעֵץ הַדַּעַת טוֹב וָרָע לֹא תֹאכַל מִמֶּנּוּ כִּי בְיוֹם אֲכָלְךָ מִמֶּנּוּ מוֹת תָּמוּת.

מִכָּאן, אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, גְּזֵרָה נִגְזְרָה עַל הָאָדָם קֹדֶם לָמוּת, עַד שֶׁנִּלְקַח מִן הָאֲדָמָה. מַשְׁמַע שֶׁכָּתוּב בְּיוֹם אֲכָלְךָ מִמֶּנּוּ, מְלַמֵּד שֶׁאִלְמָלֵא לֹא חָטָא, הָיוּ לוֹ חַיִּים אֲרֻכִּים. כֵּיוָן שֶׁחָטָא, הוּא הָעֹנֶשׁ – שֶׁיְּקַצֵּר יָמָיו וְיָמוּת בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם. לְאַחַר

שֶׁעָשָׂה תְּשׁוּבָה, נָתַן לוֹ יוֹמוֹ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, שֶׁהוּא אֶלֶף שָׁנָה.

וְזוֹ רְאָיָה שֶׁהַגְּזֵרָה הָיְתָה קוֹדֶם לָמוּת, שֶׁאִלְמָלֵא כֵּן, כְּשֶׁעָשָׂה תְּשׁוּבָה הָיָה לוֹ לְבַטֵּל הַגְּזֵרָה. אֶלָּא אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, עָשָׂה תְּשׁוּבָה וּבִטֵּל הַגְּזֵרָה שֶׁנִּגְזְרָה עָלָיו, בְּיוֹם אֲכָלְךָ מִמֶּנּוּ, וְהֶאֱרִיךְ לוֹ יָמִים שֶׁנָּתַן לוֹ יוֹמוֹ.

רַבִּי בְּרוֹקָא אָמַר, הוּא נִצְטַוָּוה עַל הַשֵּׁם, וְחָטָא בַּשֵּׁם. נִצְטַוָּוה עַל הַשֵּׁם, זֶהוּ הַשֵּׁם הַמְיוּחָד, דִּכְתִיב וְעֵץ הַחַיִּים וגו'. וְהוּא חָטָא בַּשֵּׁם, זֶהוּ שֵׁם הַמְשׁוּתָּף, דִּכְתִיב וְעֵץ הַדַּעַת טוֹב וָרָע.

אָמַר רִבִּי אַבָּהוּ, וּמַה הַמַּקְרִיב קָרְבָּן לְשֵׁם זֶה, אָמְרָה תוֹרָה (שמות כב יט) זוֹבֵחַ לָאֱלֹהִים יָחֳרָם. הַמַּחֲלִיף שְׁמוֹ הַמְיוּחָד בִּשְׁבִילוֹ, עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה.

לשון הקודש

שֶׁעָשָׂה תְּשׁוּבָה, נָתַן לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת יוֹמוֹ, שֶׁהוּא אֶלֶף שָׁנָה.

וְזוֹ רְאָיָה שֶׁהַגְּזֵרָה הָיְתָה קֹדֶם לָמוּת, שֶׁאִלְמָלֵא כָּךְ, כְּשֶׁעָשָׂה תְּשׁוּבָה הָיָה לוֹ לְבַטֵּל הַגְּזֵרָה. אֶלָּא, אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, עָשָׂה תְּשׁוּבָה וּבִטֵּל הַגְּזֵרָה שֶׁנִּגְזְרָה עָלָיו – בְּיוֹם אֲכָלְךָ מִמֶּנּוּ, וְהֶאֱרִיךְ לוֹ יָמִים, שֶׁנָּתַן לוֹ יוֹמוֹ.

רַבִּי בְּרוֹקָא אָמַר, הוּא נִצְטַוָּוה עַל הַשֵּׁם וְחָטָא בַּשֵּׁם. נִצְטַוָּוה עַל הַשֵּׁם – זֶהוּ הַשֵּׁם הַמְיֻחָד, שֶׁכָּתוּב וְעֵץ הַחַיִּים וְגוֹ'. וְהוּא חָטָא בַּשֵּׁם – זֶה שֵׁם הַמְשֻׁתָּף, שֶׁכָּתוּב וְעֵץ הַדַּעַת טוֹב וָרָע.

אָמַר רַבִּי אַבָּהוּ, וּמָה הַמַּקְרִיב קָרְבָּן לְשֵׁם זֶה, אָמְרָה תוֹרָה (שמות כב, יט) זוֹבֵחַ לָאֱלֹהִים יָחֳרָם – הַמַּחֲלִיף שְׁמוֹ הַמְיֻחָד

וְשֶׁחָטָא בַּשֵּׁם מְנָא לָן. אָמַר רִבִּי בְּרוֹקָא דִּכְתִיב "וַתִּקַּח "מִפְּרִי"ו "וַתֹּאכַ"ל, שֶׁהוּא הַשֵּׁם הַיּוֹצֵא מִמֶּנּוּ, דּוּגְמַת הַפְּרִי הַיּוֹצֵא מִן הָעֵץ. אָמַר רִבִּי אַבָּהוּ, לְפִיכָךְ כְּנֶה כָּל הָעִנְיָן בְּאֵלּוּ אִילָנֵי גַּן עֵדֶן.

אָמַר רִבִּי יִצְחָק, חָזִינָן דְּהָא תְּלַת מִן חַבְרַיָּיא, עַל דָּא אִתְעֲנָשׁוּ. אָמַר רִבִּי (דף כד ע"א) יְהוּדָה, הָא דְּאָמַר רִבִּי בְּרוֹקָא אֵין לְהַרְהֵר עוֹד בְּפָרְשָׁתָא דָּא, דַּאֲנָא כְּהַאי גַּוְונָא שְׁמַעְנָא מֵאֲבוֹי, וּכְעַן אִדְכַּרְנָא, וּמִכָּאן צָרִיךְ דְּרָשָׁה.

וְהַנָּחָשׁ הָיָ"ה עָרוּ"ם מִכֹּל חַיַּת הַשָּׂדֶה. תָּאנֵי ר' יוֹסִי, זֶהוּ יֵצֶר הָרָע, שֶׁהוּא הַנָּחָשׁ הַמֵּסִית לִבְנֵי אָדָם. וְלָמָּה נִקְרָא נָחָשׁ. מַה הַנָּחָשׁ הוֹלֵךְ עֲקַלָּתוֹן, וְאֵינוֹ הוֹלֵךְ בְּדֶרֶךְ יְשָׁרָה. כָּךְ יֵצֶר הָרָע, מַשְׁטִין לָאָדָם בְּדֶרֶךְ רָע, וְלֹא בְּדֶרֶךְ יָשָׁר.

לשון הקודש

בִּשְׁבִילוֹ, עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה.

וְשֶׁחָטָא בַּשֵּׁם, מִנַּיִן לָנוּ? אָמַר רַבִּי בְּרוֹקָא, שֶׁכָּתוּב (בראשית ג) "וַתִּקַּח "מִפְּרִי"ו "וַתֹּאכַ"ל, שֶׁהוּא הַשֵּׁם הַיּוֹצֵא מִמֶּנּוּ, דֻּגְמַת הַפְּרִי הַיּוֹצֵא מִן הָעֵץ. אָמַר רַבִּי אַבָּהוּ, לְפִיכָךְ כְּנֶה כָּל הָעִנְיָן בְּאֵלּוּ אִילָנֵי גַּן עֵדֶן.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, רָאִינוּ שֶׁהִנֵּה שְׁלֹשָׁה מִן הַחֲבֵרִים עַל כָּךְ נֶעֱנְשׁוּ. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, זֶה שֶׁאָמַר רַבִּי בְּרוֹקָא אֵין לְהַרְהֵר עוֹד בְּפָרָשָׁה זוֹ, שֶׁאֲנִי כְּמוֹ זֶה שָׁמַעְתִּי מֵאָבִי, וְכָעֵת נִזְכַּרְתִּי, וּמִכָּאן צָרִיךְ דְּרָשָׁה.

וְהַנָּחָשׁ הָיָ"ה עָרוּ"ם מִכֹּל חַיַּת הַשָּׂדֶה (שם). שָׁנָה רַבִּי יוֹסִי, זֶהוּ יֵצֶר הָרָע, שֶׁהוּא הַנָּחָשׁ הַמֵּסִית אֶת בְּנֵי אָדָם. וְלָמָּה נִקְרָא נָחָשׁ? מָה הַנָּחָשׁ הוֹלֵךְ עֲקַלָּתוֹן וְאֵינוֹ

תָּאנֵי ר' יוֹסִי, מַאי הָיָה עָרוּם מִכָּל חַיַּת הַשָּׂדֶה, עָרוּם הוּא פִּקֵּחַ מֵאוֹתוֹ נֶפֶשׁ הַחַיָּה אֲשֶׁר בַּגּוּף, וְהוּא הָיָה הַמְּסִית לָאָדָם, עַד שֶׁנִּגְרַשׁ מֵהֲנָאַת גַּן עֵדֶן.

תְּנַן הָתָם, אָמַר רִבִּי יְהוּדָה בְּרִבִּי סִימוֹן, אַשְׁגַּחְנָא בְּהַאי מִלָּה דְּאָמַר רִבִּי בְּרוֹקָא, וְשָׁאִיל לֵיהּ, וְאַשְׁכַּחְנָא דְּעִיקַּר קַבָּלָה הֲוָה בִּידּוֹי. וְהָכִי אִתְּגְּזַר בְּסִפְרָא קַדְמָאָה, דְּמַתְנִיתָא דְּרַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲרָךְ.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, הַנָּחָשׁ כְּשֶׁהִשִּׁיא לָאִשָּׁה, מַה כְּתִיב. וַתֵּרֶא הָאִשָּׁה כִּי טוֹב. מַאי כִּי טוֹב. אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר בַּר שָׁלוֹם, הִסְכִּימָה בְּדַעְתָּהּ כִּי הוּא טוֹב, שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים קה) כִּי טוֹב ה'. (תהלים קז א) הוֹדוּ לַה' כִּי טוֹב. וְכִי תַאֲוָה הוּא לְעֵינַיִם, שֶׁהִיא הַתַּאֲוָה שֶׁמִּתְאַוִּים עֶלְיוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים, לָדַעַת

לשון הקודש

הוֹלֵךְ בְּדַרְכְּךָ יִשָּׂרָה, כָּךְ יֵצֶר הָרָע מַשְׁטִין לָאָדָם בְּדַרְכּוֹ רָע, וְלֹא בְּדַרְכּוֹ יָשָׁר.

שָׁנָה רַבִּי יוֹסִי, מַה זֶּה עָרוּם מִכֹּל חַיַּת הַשָּׂדֶה? עָרוּם הוּא פִּקֵּחַ מֵאוֹתוֹ נֶפֶשׁ הַחַיָּה אֲשֶׁר בַּגּוּף, וְהוּא הָיָה הַמְּסִית לָאָדָם, עַד שֶׁנִּגְרַשׁ מֵהֲנָאַת גַּן עֵדֶן.

שָׁנִינוּ שָׁם, אָמַר ר"י בֶּן רַבִּי סִימוֹן, הִשְׁגַּחְתִּי בַּדָּבָר הַזֶּה שֶׁאָמַר רַבִּי בְּרוֹקָא, וְשָׁאַלְתִּי אוֹתוֹ, וּמָצָאתִי שֶׁעִקַּר הַקַּבָּלָה הָיָה בְּיָדוֹ, וְכָךְ נִגְזַר בַּסֵּפֶר הָרִאשׁוֹן שֶׁל הַמִּשְׁנָה שֶׁל רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲרָךְ.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, הַנָּחָשׁ, כְּשֶׁהִשִּׁיא לָאִשָּׁה, מַה כָּתוּב? (שם) וַתֵּרֶא הָאִשָּׁה כִּי טוֹב. מַה זֶּה כִּי טוֹב? אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר בַּר שָׁלוֹם, הִסְכִּימָה בְּדַעְתָּהּ כִּי טוֹב הוּא, שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים קלה) כִּי טוֹב ה', (שם קו) הוֹדוּ לַה' כִּי טוֹב. וְכִי תַאֲוָה הוּא לָעֵינַיִם – שֶׁהִיא הַתַּאֲוָה שֶׁמִּתְאַוִּים עֶלְיוֹנִים

וּלְהַשְׁגִּיג, מִיָּד וַתִּקַּח מִפִּרְיוֹ וַתֹּאכַל.

אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן, אִחְלְפָא שׁוּלְטָנָא בְּפוּלְחָנָא.
אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (שמות כד כא) אַל תַּמֵּר בּוֹ, אַל תְּמִירֵנִי בּוֹ. אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, וְלָא אֲמִינָא דְּלֵית לְהַרְהֵר עוֹד בַּפָּרָשָׁה דֵּי בְּהָא דְּאָמַר רִבִּי בְּרוֹקָא בְּרֵישׁ פָּרָשָׁתָא, וְלָא אִצְטְרִיךְ יַתִּיר אֶלָּא דְּרָשָׁא. אָמַר רִבִּי יִצְחָק, מַאי וַיִּתְפְּרוּ עֲלֵה תְּאֵנָה, מְתַרְגֵּם רַב נַחְמָן בַּר אַחָא, וַחֲבֵרוֹ, תַּסְקוּפֵי מִלִּין.

וַיִּשְׁמְעוּ אֶת קוֹל ה' אֱלֹהִים וגו'. אָמַר רִבִּי פִּנְחָס, וּמַה קוֹוְדִיטָא דַּאֲהִירְנָא בָּעְיָא רוּחַ הַיּוֹם. תְּנַן אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, אֲמִיטוֹן בִּבְהִירוּתָא, לְדָא דַּאֲמָרַן, לְמָה הוּא דּוֹמֶה אָדָם בָּעוֹלָם הַזֶּה, לְצִפּוֹרָא דְּאָזְלַת, כַּד נָפְקַת מִקִּינָהּ,

לשון הקודש

וְתַחְתּוֹנִים לָדַעַת וּלְהַשְׂכִּיל, מִיָּד – וַתִּקַּח מִפִּרְיוֹ וַתֹּאכַל.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, הִתְחַלֵּף שִׁלְטוֹן בַּעֲבוֹדָה. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שמות כג) אַל תַּמֵּר בּוֹ, אַל תְּמִירֵנִי בּוֹ. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, וְלֹא אָמַרְתִּי שֶׁאֵין לְהַרְהֵר עוֹד בַּפָּרָשָׁה דַּי בָּזֶה שֶׁאָמַר רַבִּי בְּרוֹקָא בְּרֹאשׁ הַפָּרָשָׁה, וְלֹא הִצְטָרֵךְ יוֹתֵר אֶלָּא דְּרָשָׁה. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, מַה זֶּה (בראשית ג) וַיִּתְפְּרוּ עֲלֵה תְּאֵנָה? מְתַרְגֵּם רַב נַחְמָן בַּר אָחָא וַחֲבֵרוֹ, עֲלִילוֹת דְּבָרִים.

וַיִּשְׁמְעוּ אֶת קוֹל ה' אֱלֹהִים וְגוֹ' (שם). אָמַר רַבִּי פִּנְחָס, וּמָה הַמּוֹשֵׁל הַגָּדוֹל צָרִיךְ רוּחַ הַיּוֹם? שָׁנִינוּ אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, הָעֲרָפֶל בִּבְהִירוּת, לָזֶה שֶׁאָמַרְנוּ, לְמָה הוּא דּוֹמֶה הָאָדָם בָּעוֹלָם הַזֶּה? לְצִפּוֹר

וְלָא אַשְׁכַּחַת מַאן דְּאַכְנִישׁ לָהּ. כָּךְ הוּא הָאָדָם, כֵּיוָן שֶׁהַנְּשָׁמָה יוֹצְאָה, שׁוּב אֵינוֹ יוֹדֵעַ, וּמֵבִין. בַּר הַהוּא גּוּפָא, מִנְהִירוּ טוֹבָא דְּאִיזְדַּמַּן לֵיהּ לְאִשְׁתַּעְשָׁעָא בְּגִנְתָּא דְּעֵדֶן.

אָמַר רִבִּי אַבָּא, מִתְהַלֵּךְ, מִתְהַלֵּךְ הֲוָה לֵיהּ לְמֵימַר, מַהוּ מִתְהַלֵּךְ. אָמַר רִבִּי בָּא, וְכִי חוֹשְׁבִין בְּנֵי אָדָם שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הָיָה. תָּא שְׁמַע, דִּכְתִיב אֶת קוֹל, הוּא דִּכְתִיב בֵּיהּ (שם יט יט), וְהָאֱלֹהִים יַעֲנֶנּוּ בְקוֹל. וְכֵן (יחזקאל א כו) וַיְהִי קוֹל מֵעַל לָרָקִיעַ אֲשֶׁר עַל רֹאשָׁם. אָמַר רַב חַסְדָּא אָמַר רִבִּי יוֹחָנָן, קוֹל כְּתִיב, מִתְהַלֵּךְ לְרוּחַ, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (שם לז ז) וַיְהִי קוֹל כְּהִנָּבְאִי וְהִנֵּה רַעַשׁ.

אָמַר רִבִּי יוֹחָאי, וְהָא ר' יְהוּדָה חֲבֵרִינוּ אָמַר, דְּכָאן צָרִיךְ דְּרָשָׁא, וְאַתֶּם אוֹמְרִים מַעֲשֶׂה

לשון הקודש

שֶׁהוֹלֶכֶת, כְּשֶׁיּוֹצֵאת מִקְנָהּ וְלֹא מוֹצֵאת מִי שֶׁיַּכְנִיס אוֹתָהּ – כָּךְ הוּא הָאָדָם, כֵּיוָן שֶׁהַנְּשָׁמָה יוֹצְאָה, שׁוּב אֵינוֹ יוֹדֵעַ וּמֵבִין אֶת הַגּוּף, פָּרַט לְאוֹתוֹ הַגּוּף, מֵהָאוֹר הָרַב שֶׁהִזְדַּמֵּן לוֹ לְהִשְׁתַּעֲשֵׁעַ בְּגַן עֵדֶן.

אָמַר רַבִּי אַבָּא, מִתְהַלֵּךְ?! מְהַלֵּךְ הָיָה לוֹ לוֹמַר! מַה זֶּה מִתְהַלֵּךְ? אָמַר רַבִּי בָּא, וְכִי חוֹשְׁבִים בְּנֵי אָדָם שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הָיָה? בֹּא תִּשְׁמַע, שֶׁכָּתוּב אֶת קוֹל, הוּא שֶׁכָּתוּב בּוֹ (שמות ט) וְהָאֱלֹהִים יַעֲנֶנּוּ בְקוֹל, וְכֵן (יחזקאל א) וַיְהִי קוֹל מֵעַל לָרָקִיעַ אֲשֶׁר עַל רֹאשָׁם. אָמַר רַב חַסְדָּא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, קוֹל כָּתוּב, מִתְהַלֵּךְ לְרוּחַ, זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שם לז) וַיְהִי קוֹל כְּהִנָּבְאִי וְהִנֵּה רַעַשׁ.

אָמַר רַבִּי יוֹחָאי, וַהֲרֵי רַבִּי יְהוּדָה חֲבֵרֵנוּ אָמַר שֶׁכָּאן צָרִיךְ דְּרָשָׁה, וְאַתֶּם אוֹמְרִים

מֶרְכָּבָה. אָמַר רִבִּי אֶלְכְּסַנְדְּרִי, יַתִּיר מֵעוֹבָדָא דְּרְכִיבָא הוּא, דְּהָא רָזִין עִילָּאִין אֲנַן חֲזֵינָן דְּאִתְגַּלְיָין הָכָא.

תָּנוּ רַבָּנָן, כְּשֶׁחָלָה רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחָאי. עָאלוּ קַמֵּיהּ ר' פִּנְחָס, וְר' חִיָּיא, וְר' אַבָּא. אָמְרוּ לֵיהּ, מַאן דְּהוּא קָיְמָא דְּעָלְמָא, שָׁכִיב. אֲמַר לוֹן, לָא בִּי דִּינָא דִּלְעֵילָּא מְעַיְּינִין בְּדִינָאי, דְּהָא אֲנָא חֲזָאי דְּלֵית אֲנָא מִתְיְיהֵב לְמַלְאָכָא וּלְדַיְּינָא דִּלְעֵילָּא. דַּאֲנָא לָאו כְּשְׁאָר בְּנֵי נָשָׁא.

אֶלָּא הַאי דִּינָא דִּילִי, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דַּיְּינֵיהּ, וְלָא בִּי דִּיְּינֵיהּ. וְהַיְינוּ דַּאֲמַר דָּוִד, בְּבָעוּתֵיהּ קַמֵּיהּ (תהלים מג א) שָׁפְטֵנִי אֱלֹהִים וְרִיבָה רִיבִי. וְכֵן שְׁלֹמֹה אָמַר, (מ"א ח יט) לַעֲשׂוֹת מִשְׁפַּט עַבְדּוֹ, הוּא בִּלְחוֹדוֹי, וְלָא אַחֲרָא.

לשון הקודש

מַעֲשֶׂה מֶרְכָּבָה?! אָמַר רַבִּי אֶלְכְּסַנְדְּרִי, יוֹתֵר מִמַּעֲשֶׂה מֶרְכָּבָה הוּא, שֶׁהֲרֵי סוֹדוֹת עֶלְיוֹנִים אָנוּ רָאִינוּ שֶׁהִתְגַּלּוּ כָּאן.

שָׁנוּ רַבּוֹתֵינוּ, כְּשֶׁחָלָה רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחַאי, נִכְנְסוּ לְפָנָיו רַבִּי פִּנְחָס וְרַבִּי חִיָּיא וְרַבִּי אַבָּהוּ. אָמְרוּ לוֹ, מִי שֶׁהוּא עָמוּד הָעוֹלָם – יָמוּת? אָמַר לָהֶם, אֵין בֵּית הַדִּין שֶׁלְּמַעְלָה מְעַיְּנִים בְּדִינִי, שֶׁהֲרֵי אֲנִי רָאִיתִי שֶׁאֵינִי נִתָּן לְמַלְאָךְ וּלְדַיָּן שֶׁלְּמַעְלָה, שֶׁאֵינִי כִּשְׁאָר בְּנֵי אָדָם.

אֶלָּא הַדִּין הַזֶּה שֶׁלִּי, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא דָּן אוֹתוֹ, וְלֹא בֵּית דִּינוֹ. וְהַיְנוּ מַה שֶּׁאָמַר דָּוִד בְּבַקָּשָׁתוֹ לְפָנָיו (תהלים מג) שָׁפְטֵנִי אֱלֹהִים וְרִיבָה רִיבִי. וְכֵן שְׁלֹמֹה אָמַר, לַעֲשׂוֹת מִשְׁפַּט עַבְדּוֹ, הוּא לְבַדּוֹ, וְלֹא אֲחֵרִים.

דְּהָא תָּנֵינָן, כְּשֶׁהָאָדָם הוּא שׁוֹכֵב, בֵּי דִינָא דִּלְעֵילָּא מִסְתַּכְּלִין בְּדִינוֹי, אִית מִנְּהוֹן דְּנָטָאן לְכַף זְכוּת, דְּאַחְזְיָין זְכוּתָא דְּבַר נָשׁ, וְאִית מִנְּהוֹן דְּנָטָאן לְכַף חוֹבָה, דְּאַחְזְיָין חוֹבָה דְּבַר נָשׁ. וְלָא נָפִיק אִינִישׁ מִן דִּינָא, כְּמָה דְּהוּא בָּעֵי.

אֲבָל מַאן דְּדָאִין לֵיהּ מַלְכָּא עִילָּאָה, דְּשַׁלִּיט עַל כּוֹלָּא, הוּא טַב, וְלָא יָכִיל אִינִישׁ לְמֶהֱוֵי בְּהַהוּא דִּינָא, בַּר טַב. מַאי טַעְמָא, דְּהָא תָּנֵינָן, מְכִילוּ דְּמַלְכָּא עִילָּאָה, נָטֵי לְזְכוּתָא תָּדִיר, וְהוּא כּוֹלֵיהּ צַד רַחֲמָנוּתָא, וּבְיָדוֹ לְשָׁבְקָא לְחֶטְאִין וְחוֹבִין, הָדָא הוּא דִּכְתִיב, (תהלים קל ד) **כִּי עִמְּךָ הַסְּלִיחָה** וגו', **וְלֹא עִם אַחֵר.**

וּבְגִין כָּךְ בָּעִינָא קַמֵּיהּ דְּהוּא יָדִין דִּינָאי, **וַאֲנָא אֵיעוּל תְּלֵיסַר אַבָּבֵי לְעָלְמָא דְּאָתֵי, דְּלָא**

לשון הקודש

שֶׁהֲרֵי שָׁנִינוּ, כְּשֶׁהָאָדָם הוּא שׁוֹכֵב, בֵּית דִּין שֶׁלְמַעְלָה מִסְתַּכְּלִים בְּדִינוֹ. יֵשׁ מֵהֶם שֶׁנּוֹטִים לְכַף זְכוּת, שֶׁמַּרְאִים זְכוּתוֹ שֶׁל אָדָם, וְיֵשׁ מֵהֶם שֶׁנּוֹטִים לְכַף חוֹבָה, שֶׁמַּרְאִים חוֹבָה שֶׁל אָדָם, וְלֹא יוֹצֵא הָאִישׁ מִן הַדִּין כְּמוֹ שֶׁהוּא רוֹצֶה.

אֲבָל מִי שֶׁדָּן אוֹתוֹ הַמֶּלֶךְ הָעֶלְיוֹן, שֶׁשּׁוֹלֵט עַל הַכֹּל, הוּא טוֹב, וְלֹא יָכוֹל אִישׁ לִהְיוֹת בְּאוֹתוֹ דִּין, פֹּרֶט לְטוֹב. מָה הַטַּעַם? שֶׁהֲרֵי שָׁנִינוּ, מִדַּת הַמֶּלֶךְ הָעֶלְיוֹן נוֹטָה לִזְכוּת תָּמִיד, וְהוּא כֻּלּוֹ צַד שֶׁל רַחֲמָנוּת, וּבְיָדוֹ לַעֲזֹב הַחַטָּאִים וְהָעֲוונוֹת. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שם קל) כִּי עִמְּךָ הַסְּלִיחָה וגו', וְלֹא עִם אַחֵר.

וּמִשּׁוּם כָּךְ בִּקַּשְׁתִּי לְפָנָיו שֶׁהוּא יָדִין דִּינִי, וַאֲנִי אֶכָּנֵס לִשְׁלֹשָׁה עָשָׂר שְׁעָרִים

אֲעַבְרוּ לוֹן בַּר אֲבָהָתָא, וְלָא יְהֵא מַאן דְּיִמְחֵי בְּיָדֵי, וְעוֹד דְּלָא אֶתְבַּע רְשׁוּתָא מִנְּהוֹן.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן מִלָּה, וְחָמוֹן בֵּי מַרְעֵיהּ, דְּלָא הֲוָה הוּא תַּמָּן. תַּוְוהוּ, וְלָא הֲוָה יָכִיל חַד מִנְּהוֹן לְמַלָּלָא בְּפוּמֵיהּ, מִדְּחִילוּ רַבָּה דַּהֲוָת עֲלֵיהוֹן. עַד דְּהַוּוּ יָתְבֵי, סָלִיק לוֹן רֵיחִין דְּבוּסְמִין סַגִּיאִין, וְכָל חַד וְחַד מִנְּהוֹן אִתְיַשַּׁר חֵילֵיהּ, עַד דְּחָמוּ לְרַבִּי שִׁמְעוֹן, וַהֲוָה מְמַלֵּל מִלִּין, וְלָא הֲוָה חָמָאן אַחֲרָן בַּר מִינֵיהּ.

לְבָתַר עִידָן, אֲמַר לוֹן רַבִּי שִׁמְעוֹן, חֲמִיתוֹן מִידִי.

אָמַר לֵיהּ ר' פִּנְחָס, לָא, אֶלָּא כּוּלָּנָא תַּוְוהִין עַל דְּלָא חָמֵינָא לָךְ בְּבֵי מַרְעָךְ, זְמַן רַב, וְכַד חָמֵינָא לָךְ סָלִיק לָךְ רֵיחִין דְּבוּסְמִין דְּגִנְתָּא דְּעֵדֶן, וְשָׁמַעְנָא קָלָךְ מְמַלֵּל, וְלָא יְדַעְנָא מָאן מְמַלֵּל עִמָּךְ.

לשון הקודש

לָעוֹלָם הַבָּא, שֶׁלֹּא עָבְרוּ אוֹתָם רַק הָאָבוֹת, וְלֹא יִהְיֶה מִי שֶׁיִּמְחֶה בְּיָדִי, וְעוֹד – שֶׁלֹּא אֶתְבַּע מֵהֶם רְשׁוּת.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן דָּבָר, וְרָאוּ אֶת בֵּית חָלְיוֹ שֶׁלֹּא הָיָה שָׁם. תָּמְהוּ, וְלֹא יָכֹל אֶחָד מֵהֶם לְדַבֵּר בְּפִיו מֵהַיִרְאָה הַגְּדוֹלָה שֶׁהָיְתָה עֲלֵיהֶם. בְּעוֹדָם שָׁהֵיוּ יוֹשְׁבִים, עָלוּ לָהֶם רֵיחוֹת שֶׁל בְּשָׂמִים רַבִּים, וְכָל אֶחָד וְאֶחָד מֵהֶם הִתְחַזֵּק כֹּחוֹ, עַד שֶׁרָאוּ אֶת רַבִּי שִׁמְעוֹן, וְהָיָה מְדַבֵּר דְּבָרִים, וְלֹא הָיוּ רוֹאִים אֲחֵרִים חוּץ מִמֶּנּוּ.

אַחַר זְמַן אָמַר לָהֶם רַבִּי שִׁמְעוֹן, הַרְאִיתֶם דָּבָר? אָמַר לוֹ רַבִּי פִּנְחָס, לֹא, אֶלָּא כֻּלָּנוּ תְּמֵהִים עַל שֶׁלֹּא רָאִינוּ אוֹתְךָ בְּבֵית חָלְיְךָ זְמַן רַב, וּכְשֶׁרָאִינוּ אוֹתְךָ, עָלוּ אֵלֶיךָ רֵיחוֹת שֶׁל הַבְּשָׂמִים שֶׁל גַּן

אָמַר לְהוּ, וְלָא שְׁמַעְתּוּן מִלָּה אוֹחָרָא בַּר מִדִּידִי. אֲמָרוּ לָאו. אָמַר לוֹן, לֵית אַתּוּן חַזְיָין לְמֶחֱמֵי סְבַר אַפִּין עַתִּיק יוֹמִין.

אָמַר לוֹן, אִימָּא לְכוּ מִלָּה, תְּוַוהְנָא עַל ר' פִּנְחָס, דְּלָא חָמָא. דַּאֲנָא חָמִית לֵיהּ כְּעַן בְּהַהוּא עָלְמָא, לְתַתָּא מֵרַבִּי אֶלְעָזָר בְּרִי.

וּכְעַן שָׁדְרוּ בְּדִילִי מִלְּעֵילָּא, וְאַחְזָיַן לִי אַתְרָא דְּצַדִּיקַיָּא לְעָלְמָא דְּאָתֵי, וְלָא אִתְיַישַׁר בְּלִבָּאי דּוּכְתָּאי, בַּר עִם אֲחִיָּה הַשִּׁילוֹנִי. וּבָרִירְנָא דּוּכְתָּאי, וְאָתֵינָא, וַאֲתוֹ עִמִּי תְּלַת מְאָה נְשְׁמָתִין דְּצַדִּיקַיָּא, וְעֵילָּא מִנְּהוֹן אָדָם הָרִאשׁוֹן, דַּהֲוָה יָתִיב גַּבָּאי, וְהוּא הֲוָה מְמַלֵּל עִמִּי. וּבָעָא, דְּלָא יִתְגַּלֵּי חוֹבֵיהּ לְכָל עָלְמָא. בַּר הַהוּא דְּאָמְרָה אוֹרַיְיתָא בְּגִינֵיהּ, וְאִתְכַּסֵּי בְּהַהוּא אִילָנָא דְּגִנְתָּא דְּעֵדֶן.

לשון הקודש

עֵדֶן, וְשָׁמַעְנוּ קוֹלְךָ מְדַבֵּר, וְלֹא יָדַעְנוּ מִי מְדַבֵּר עִמָּךְ.

אָמַר לָהֶם, וְלֹא שְׁמַעְתֶּם דָּבָר אַחֵר פֵּרֵט לְשֶׁלִּי? אָמְרוּ, לֹא. אָמַר לָהֶם, אֵינְכֶם רְאוּיִים לִרְאוֹת אֶת סֵבָּר פָּנָיו שֶׁל עַתִּיק הַיָּמִים.

אָמַר לָהֶם, אֹמַר לָכֶם דָּבָר, תָּמֵהַּ אֲנִי עַל רַבִּי פִּנְחָס שֶׁלֹּא רָאָה, שֶׁאֲנִי רָאִיתִי אוֹתוֹ כָּעֵת בָּעוֹלָם הַהוּא לְמַטָּה מֵרַבִּי אֶלְעָזָר בְּנִי.

וְכָעֵת שָׁלְחוּ בִּשְׁבִילִי מִלְמַעְלָה וְהֶרְאוּ לִי אֶת מְקוֹם הַצַּדִּיקִים לָעוֹלָם הַבָּא, וְלֹא הִתְיַשֵּׁר בְּלִבִּי מְקוֹמִי, רַק עִם אֲחִיָּה הַשִּׁילֹנִי. וּבָחַרְתִּי מְקוֹמִי, וּבָאתִי, וּבָאוּ עִמִּי שְׁלֹשׁ מֵאוֹת נְשָׁמוֹת שֶׁל צַדִּיקִים, וּלְמַעְלָה מֵהֶם אָדָם הָרִאשׁוֹן, שֶׁהָיָה יוֹשֵׁב אֶצְלִי, וְהוּא הָיָה מְדַבֵּר עִמִּי, וּבִקֵּשׁ שֶׁלֹּא יִתְגַּלֶּה חֶטְאוֹ לְכָל הָעוֹלָם, רַק הַהוּא שֶׁאָמְרָה הַתּוֹרָה עָלָיו, וְהִתְכַּסָּה בְּעֵץ הַהוּא שֶׁל גַּן עֵדֶן.

וַאֲנָא אֲמִינָא לֵיהּ דְּהָא חַבְרַיָּיא גְּלוּ. אֲמַר הַהוּא דְּגַלְיָין חַבְרַיָּיא בֵּינַיְיהוּ שַׁפִּיר, אֲבָל לִשְׁאָר בְּנֵי עָלְמָא לָא. מַאי טַעְמָא, דְּחָם קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עַל יְקָרֵיהּ, וְלָא בָּעָא לְפִרְסוּמֵי חוֹבֵיהּ, אֶלָּא בְּהַהוּא אִילָנָא דַּאֲמַר דַּאֲכַל מִנֵּיהּ.

וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא גָּלֵי לִי בְּרוּחַ הַקֹּדֶשׁ, וּלְחַבְרַיָּיא, דְּלִישְׁתָּעוּ אִינּוּן בֵּינַיְיהוּ, וְלָא לְדַרְדְּקֵי דְּחַבְרַיָּיא, וּלְאִינּוּן דְּיֵיתוֹן לְעָלְמָא. דְּהוּא (דף כד ע"ב) מִלָּה דְּלָא יָדְעֵי כָּל אִינְשֵׁי, וְטָעְיָין בֵּיהּ, לָאו מִשּׁוּם חוֹבָתָא דְּחָב, אֶלָּא מִשּׁוּם יְקָרָא דְּשָׁמָא עִילָּאָה, דִּבְנֵי נָשָׁא לָא זְהִירִין בֵּיהּ, וּכְתִיב (שמות ג טו) זֶה שְׁמִי לְעוֹלָם. וְיֵיתוֹן לְמִשְׁאַל מַה דְּלָא צְרִיכִין לוֹן.

וְהַיְינוּ דִּכְתִיב, (שם יט כא) פֶּן יֶהֶרְסוּ אֶל ה' לִרְאוֹת וְנָפַל מִמֶּנּוּ רָב, מַאי וְנָפַל מִמֶּנּוּ רָב. הָכִי

לשון הקודש

וְאָמַרְתִּי לוֹ אֲנִי, שֶׁהֲרֵי הַחֲבֵרִים גִּלּוּ. אָמַר, אוֹתוֹ שֶׁגִּלּוּ הַחֲבֵרִים בֵּינֵיהֶם – טוֹב וְיָפֶה, אֲבָל לִשְׁאָר בְּנֵי הָעוֹלָם – לֹא. מָה הַטַּעַם? שֶׁחָם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עַל כְּבוֹדוֹ וְלֹא רָצָה לְפַרְסֵם חֶטְאוֹ, אֶלָּא רַק בְּאוֹתוֹ עֵץ שֶׁאָמַר שֶׁאָכַל מִמֶּנּוּ.

וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא גִּלָּה לִי בְּרוּחַ הַקֹּדֶשׁ, וְלַחֲבֵרִים, שֶׁהֵם יְדַבְּרוּ בֵּינֵיהֶם, וְלֹא לַקְּטַנִּים שֶׁבַּחֲבֵרִים וּלְאוֹתָם שֶׁיָּבֹאוּ לָעוֹלָם. שֶׁהַדָּבָר הַהוּא שֶׁלֹּא יוֹדְעִים כָּל הָאֲנָשִׁים וְטוֹעִים בּוֹ, לֹא מִשּׁוּם הַחֵטְא שֶׁחָטָא, אֶלָּא מִשּׁוּם כְּבוֹד הַשֵּׁם הָעֶלְיוֹן, שֶׁבְּנֵי אָדָם אֵין זְהִירִים בּוֹ, וְכָתוּב זֶה שְׁמִי לְעֹלָם, וְיָבֹאוּ לִשְׁאֹל מַה שֶּׁלֹּא צְרִיכִים לָהֶם.

וְהַיְינוּ שֶׁכָּתוּב (שמות יט) פֶּן יֶהֶרְסוּ אֶל ה'

גָּזַרְנָא, הַאי חַבְרָא דְּאוֹרַי שְׁמָא קַדִּישָׁא לְכוֹלָא, הוּא נָפִיל וְנִתְפַּס וְאִיתָא בְּהַהוּא חוֹבָא, יַתִּיר מִנַּיְיהוּ, דְּכְתִיב וְנָפַל מִמֶּנּוּ רָב, הָרַב נוֹפֵל וְנִתְפַּס בְּאוֹתוֹ עָוֹן.

קָרִיב לְגַבֵּיהּ רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרֵיהּ, אָמַר לֵיהּ אַבָּא, מָה אֲנָא הָתָם. אָמַר לֵיהּ זַכָּאָה חוּלָקָךְ בְּרִי, זְמַן סַגִּי יְהֵא דְּלָא תִּתְקַבַּר גַּבָּאי, אֲבָל בְּהַהוּא עָלְמָא, דּוּכְתָּא דִּידִי וְדִידָךְ בָּרִירָנָא. זַכָּאִין אִינּוּן צַדִּיקַיָּא, דְּזַמִּינִין אִינּוּן לְשַׁבְּחָא לְמָארֵי עָלְמָא, דְּאִינּוּן מַלְאָכִין דְּמִשְׁתַּמְּשִׁין קַמֵּיהּ, הַדָּא הוּא דִּכְתִיב, אַךְ צַדִּיקִים יוֹדוּ לִשְׁמֶךָ יֵשְׁבוּ יְשָׁרִים אֶת פָּנֶיךָ. (תהלים קמ יג)

רַבִּי בָּא בְּשֵׁם רַב הוּנָא אָמַר, כֵּיוָן שֶׁחָטָא אָדָם, וְנִגְזְרוּ עָלָיו אוֹתָן הַגְּזֵרוֹת, גֵּרְשָׁהוּ הַקָּדוֹשׁ

לשון הקודש

לִרְאוֹת וְנָפַל מִמֶּנּוּ רָב. מַהוּ וְנָפַל מִמֶּנּוּ רָב? בָּךְ גָּזַרְנוּ, הֶחָבֵר הַזֶּה שֶׁמּוֹרֶה אֶת הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ לַכֹּל, הוּא נוֹפֵל וְנִתְפָּס בְּאוֹתוֹ חֵטְא יוֹתֵר מֵהֶם, שֶׁכָּתוּב וְנָפַל מִמֶּנּוּ רָב. הָרַב נוֹפֵל וְנִתְפָּס בְּאוֹתוֹ הֶעָוֹן. **קָרֵב** אֵלָיו רַבִּי אֶלְעָזָר בְּנוֹ. אָמַר לוֹ, אַבָּא, מָה אֲנִי שָׁם? אָמַר לוֹ, אַשְׁרֵי חֶלְקְךָ, בְּנִי. זְמַן רַב שֶׁלֹּא תִּקָּבֵר אֶצְלִי, אֲבָל בְּאוֹתוֹ הָעוֹלָם אֶת מְקוֹמִי וְאֶת שֶׁלְּךָ בָּחַרְתִּי. אַשְׁרֵיהֶם הַצַּדִּיקִים שֶׁהֵם עֲתִידִים לְשַׁבֵּחַ אֶת רִבּוֹן הָעוֹלָם כְּאוֹתָם מַלְאָכִים הַמְשַׁמְּשִׁים לְפָנָיו. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב אַךְ צַדִּיקִים יוֹדוּ לִשְׁמֶךָ יֵשְׁבוּ יְשָׁרִים אֶת פָּנֶיךָ. (תהלים קמ)

רַבִּי בָּא בְּשֵׁם רַב הוּנָא אָמַר, כֵּיוָן שֶׁחָטָא אָדָם וְנִגְזְרוּ עָלָיו אוֹתָן הַגְּזֵרוֹת,

בָּרוּךְ הוּא מֵאוֹתָן הַהֲנָאוֹת וְהָעִידוּנִין שֶׁהָיוּ לוֹ בְּעֵדֶן, וּמִינָּה שׁוֹמְרִים לְשַׁעֲרֵי גַּן עֵדֶן. וּמִי הֵם, הֵם הַכְּרוּבִים. הָדָא הוּא דִכְתִיב וַיַּשְׁכֵּן מִקֶּדֶם לְגַן עֵדֶן אֶת הַכְּרוּבִים וְאֶת לַהַט הַחֶרֶב הַמִּתְהַפֶּכֶת. כְּדֵי לִשְׁמוֹר אוֹתוֹ הַדֶּרֶךְ וְהַפֶּתַח.

שָׁאָז נִגְזַר, שֶׁלֹּא יְהֵא רְשׁוּת לְכָל אָדָם מִכָּאן וָאֵילָךְ, לְהִכָּנֵס שָׁם, זוֹלְתִי הַנְּשָׁמוֹת הַצְּרוּפוֹת עַל יְדֵי הַכְּרוּבִים תְּחִלָּה. שֶׁאִם רוֹאִים שֶׁהִיא רְאוּיָה לִיכָּנֵס, תִּכָּנֵס. וְאִם לָאו, דּוֹחִים אוֹתָהּ לַחוּץ, וְתִשָּׁרֵף בְּאוֹתוֹ הַלַּהַב, אוֹ תְּקַבֵּל עוֹנְשָׁהּ.

וְתָאנָא, כְּנֶגְדָּם הָיוּ בַּמִּקְדָּשׁ, כְּשֶׁנִּכְנָס הַכֹּהֵן לִפְנֵי וְלִפְנִים. דְּתַנְיָא, אָמַר רִבִּי אַבָּא אָמַר רִבִּי יוֹסִי בְּשֵׁם רַב הוּנָא, לִפְנֵי וְלִפְנִים הוּא דּוּגְמָתוֹ שֶׁל גַּן עֵדֶן. וּכְשֶׁנִּכְנָס הַכֹּהֵן לְשָׁם, נִכְנָס בִּנְשָׁמָה,

לשון הקודש

גֵּרְשָׁהוּ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מֵאוֹתָן הַהֲנָאוֹת וְהָעִדּוּנִים שֶׁהָיוּ לוֹ בְּעֵדֶן, וּמִנָּה שׁוֹמְרִים לְשַׁעֲרֵי גַּן עֵדֶן. וּמִי הֵם? הֵם הַכְּרוּבִים. וְהוּ שֶׁכָּתוּב (בראשית ג) וַיַּשְׁכֵּן מִקֶּדֶם לְגַן עֵדֶן אֶת הַכְּרֻבִים וְאֶת לַהַט הַחֶרֶב הַמִּתְהַפֶּכֶת, כְּדֵי לִשְׁמֹר אוֹתוֹ הַדֶּרֶךְ וְהַפֶּתַח.

שָׁאָז נִגְזַר שֶׁלֹּא יְהֵא רְשׁוּת לְכָל אָדָם מִכָּאן וְאֵילָךְ לְהִכָּנֵס שָׁם, זוֹלְתִי הַנְּשָׁמוֹת הַצְּרוּפוֹת עַל יְדֵי הַכְּרוּבִים תְּחִלָּה. אִם רוֹאִים שֶׁהִיא רְאוּיָה לְכָנֵס – תִּכָּנֵס, וְאִם לָאו – דּוֹחִים אוֹתָהּ לַחוּץ, וְתִשָּׂרֵף בְּאוֹתוֹ הַלַּהַב אוֹ תְּקַבֵּל עָנְשָׁהּ.

וְלָמַדְנוּ, כְּנֶגְדָּם הָיוּ בַּמִּקְדָּשׁ, כְּשֶׁנִּכְנָס הַכֹּהֵן לִפְנֵי וְלִפְנִים. שֶׁלָּמַדְנוּ, אָמַר רַבִּי אַבָּא אָמַר רַבִּי יוֹסֵי בְּשֵׁם רַב הוּנָא, לִפְנֵי וְלִפְנִים הוּא דֻּגְמָתוֹ שֶׁל גַּן עֵדֶן. וּכְשֶׁנִּכְנָס הַכֹּהֵן לְשָׁם, נִכְנָס בִּנְשָׁמָה, וְלֹא בְּגוּף.

וְלֹא בְּגוּף. בְּאֵימָה, בְּיִרְאָה, בְּרֶתֶת, בְּזִיעַ, בִּנְקִיּוּת, בְּטָהֳרָה. וְהַכְּרוּבִים עוֹמְדִים שָׁם שׁוֹמְרִים, כְּדוּגְמַת אוֹתָם הַכְּרוּבִים הָעוֹמְדִים בְּשַׁעֲרֵי גַּן עֵדֶן.

זָכָה הַכֹּהֵן, נִכְנַס שָׁם בְּשָׁלוֹם, וְיוֹצֵא בְּשָׁלוֹם. לֹא זָכָה, מִבֵּין שְׁנֵי הַכְּרוּבִים יוֹצֵא לַהַב, וְיִשָּׂרֵף וְיָמוּת בְּפָנִים. אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, אַשְׁרֵי הַזּוֹכֶה לַעֲבוֹר מֵהֶם בְּשָׁלוֹם. אָמַר רִבִּי פְּרַחְיָה, אֵין לְךָ בָּעוֹלָם דָּבָר שֶׁאֵין בּוֹ מַעֲלָה כְּדוּגְמָתוֹ.

הַנָּחָשׁ שֶׁהֶעֱרִים לְחַוָּה, הוּא דָּבָר נוֹפֵל עַל הַלָּשׁוֹן. אָמַר רַב יוֹסֵף, הֵיאַךְ, אָמַר לֵיהּ, כְּתַרְגּוּמוֹ, נָחָשׁ חִוְיָא הוּא, חִוְיָא זָכָר, וְהִיא חַוָּה, נְקֵבָה. דָּבָר נוֹפֵל עַל הַלָּשׁוֹן. כְּדוּגְמָתוֹ (במדבר כא ט) נְחַשׁ נְחשֶׁת, דָּבָר נוֹפֵל עַל הַלָּשׁוֹן.

לשון הקודש

בְּאֵימָה, בְּיִרְאָה, בְּרֶתֶת, בְּזִיעַ, בִּנְקִיּוּת, בְּטָהֳרָה. וְהַכְּרוּבִים עוֹמְדִים שָׁם שׁוֹמְרִים, כְּדֶגְמַת אוֹתָם הַכְּרוּבִים הָעוֹמְדִים בְּשַׁעֲרֵי גַּן עֵדֶן.

זָכָה הַכֹּהֵן – נִכְנָס שָׁם בְּשָׁלוֹם וְיוֹצֵא בְּשָׁלוֹם. לֹא זָכָה – מִבֵּין שְׁנֵי הַכְּרוּבִים יוֹצֵא לַהַב, וְיִשָּׂרֵף וְיָמוּת בְּפָנִים. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אַשְׁרֵי הַזּוֹכֶה לַעֲבֹר מֵהֶם בְּשָׁלוֹם. אָמַר רַבִּי פְּרַחְיָה, אֵין לְךָ בָּעוֹלָם דָּבָר שֶׁאֵין בּוֹ מַעֲלָה כְּדֶגְמָתוֹ.

הַנָּחָשׁ שֶׁהֶעֱרִים לְחַוָּה, הוּא דָּבָר נוֹפֵל עַל הַלָּשׁוֹן. אָמַר רַב יוֹסֵף, הֵיאַךְ? אָמַר לוֹ, כִּתַרְגּוּמוֹ, נָחָשׁ חִוְיָא הוּא. חִוְיָא – זָכָר, וְהִיא חַוָּה – נְקֵבָה. דָּבָר נוֹפֵל עַל הַלָּשׁוֹן. כְּדֶגְמָתוֹ (במדבר כא) נְחַשׁ נְחשֶׁת, דָּבָר נוֹפֵל עַל הַלָּשׁוֹן.

אָמַר רִבִּי יוֹסִי, וְהָא כְּתִיב וַיִּקְרָא הָאָדָם שֵׁם אִשְׁתּוֹ חַוָּה כִּי הִיא הָיְתָה אֵם כָּל חָי. אָמַר לֵיהּ ר' פְּרַחְיָה, קָרָא לָהּ עַל שֵׁם הֶעָתִיד, הָיָה לוֹ לִקְרוֹא אוֹתָהּ חַיָּה, עַל שֵׁם שֶׁמְּחַיָּה אֶת וַלְדוֹתֶיהָ, וְנִקְרֵאת עַל שֵׁם הֶעָתִיד חַוָּה, דַּעֲתִיד חִיוְיָה לְמִסְטֵי לְחַוָּה.

הוּא יְשׁוּפְךָ רֹאשׁ. אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, כָּךְ דַּרְכּוֹ שֶׁל נָחָשׁ, אֵין הַקְּשָׁה שֶׁלּוֹ מֵאָדָם, אֶלָּא בָּרֹאשׁ. וְאֵין הַנְּשִׁיכָה מֵהַנָּחָשׁ לְאָדָם, אֶלָּא בָּעָקֵב. אָמַר רִבִּי יִצְחָק בַּר רַבִּי יוֹסִי לְמַאן דְּאָמַר דְּיֵצֶר הָרָע הֲוָה, מַאי יֵימָא בְּהַאי פְּסוּקָא.

אָמַר לוֹ ר' יוֹסִי, מְלַמֵּד שֶׁאֵין הֲרִיגָה לְנָחָשׁ אֶלָּא בָּרֹאשׁ. וּמִי הוּא הָרֹאשׁ. זֶה רֹאשׁ הַיְשִׁיבָה. וְאֵין הַנָּחָשׁ הַזֶּה הוֹרֵג לְאָדָם, אֶלָּא בָּעָקֵב, כְּשֶׁעוֹשֶׂה

לשון הקודש

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, וַהֲרֵי כָּתוּב (בראשית ג) וַיִּקְרָא הָאָדָם שֵׁם אִשְׁתּוֹ חַוָּה כִּי הִיא הָיְתָה אֵם כָּל חָי. אָמַר לוֹ רַבִּי פְּרַחְיָה, קָרָא לָהּ עַל שֵׁם הֶעָתִיד, הָיָה לוֹ לִקְרֹא אוֹתָהּ חַיָּה, עַל שֵׁם שֶׁמְּחַיָּה אֶת וַלְדוֹתֶיהָ, וְנִקְרְאָה עַל שֵׁם הֶעָתִיד – חַוָּה, שֶׁעָתִיד חִוְיָא לְהָסִיט אֶת חַוָּה.

הוּא יְשׁוּפְךָ רֹאשׁ (שם). אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, כָּךְ דַּרְכּוֹ שֶׁל נָחָשׁ – אֵין הַקְּשָׁה שֶׁלּוֹ מֵאָדָם אֶלָּא בָּרֹאשׁ, וְאֵין הַנְּשִׁיכָה מֵהַנָּחָשׁ אֶלָּא בָּעָקֵב. אָמַר רַבִּי יִצְחָק בַּר רַבִּי יוֹסֵי, לְמִי שֶׁאָמַר שֶׁיֵּצֶר הָרָע הָיָה, מַה נֹּאמַר בַּפָּסוּק הַזֶּה?

אָמַר לוֹ רַבִּי יוֹסִי, מְלַמֵּד שֶׁאֵין הֲרִיגָה לְנָחָשׁ אֶלָּא בָּרֹאשׁ, וּמִי הוּא הָרֹאשׁ? זֶה רֹאשׁ הַיְשִׁיבָה. וְאֵין הַנָּחָשׁ הַזֶּה הוֹרֵג

מַעֲשֵׂה עֲבֵירוֹת, וְדָשׁ בָּהֶם בָּעָקֵב, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, עָוֹן עֲקֵבַי יְסוּבֵּנִי. (תהלים מט ו)

אָמַר רַבִּי יִצְחָק מֵהָכָא, (ישעיה ה יח) הוֹי מוֹשְׁכֵי הָעָוֹן בְּחַבְלֵי הַשָּׁוְא וְכַעֲבוֹת הָעֲגָלָה חַטָּאָה. כְּלוֹמַר, עוֹשֶׂה עֲבֵירוֹת וְדָשׁ בָּהֶם בָּעָקֵב, שֶׁחוֹשֵׁב שֶׁאֵינָם כְּלוּם, כְּמוֹ חַבְלֵי הַשָּׁוְא, שֶׁאוֹרֵג הָעַכָּבִישׁ. וּלְאַחַר כֵּן הֵם כַּעֲבוֹת הָעֲגָלָה חַטָּאָה, חֲזָקִים וְקָשִׁים, עַד שֶׁנֶּאֱסָפִים כֻּלָּם וְהוֹרְגִים לָאָדָם, וְכֵן הוּא אוֹמֵר וְאַתָּה תְּשׁוּפֶנּוּ עָקֵב, בְּאוֹתוֹ עָוֹן הֶעָקֵב הוֹרֵג יֵצֶר הָרָע לָאָדָם.

אָמַר ר' יִצְחָק, בֹּא וּרְאֵה, כְּמוֹ שֶׁנִּתְקַלְקְלוּ כָּךְ נִדּוֹנוּ. הַנָּחָשׁ בַּתְּחִלָּה, אַחֲרָיו הָאִשָּׁה, וְאַחֲרָיו הָאָדָם. הַיְינוּ דִכְתִיב וּלְאָדָם אָמַר כִּי שָׁמַעְתָּ לְקוֹל אִשְׁתֶּךָ.

לשון הקודש

לָאָדָם אֶלָּא בֶּעָקֵב, כְּשֶׁעוֹשֶׂה מַעֲשֵׂה עֲבֵרוֹת וְדָשׁ בָּהֶם בֶּעָקֵב, זֶהוּ שֶׁכָּתוּב עָוֹן עֲקֵבַי יְסוּבֵּנִי. (תהלים מט, ו)

אָמַר רַבִּי יִצְחָק מִכָּאן, (ישעיה ה, יח) הוֹי מוֹשְׁכֵי הֶעָוֹן בְּחַבְלֵי הַשָּׁוְא וְכַעֲבוֹת הָעֲגָלָה חַטָּאָה – כְּלוֹמַר, עוֹשֶׂה עֲבֵרוֹת וְדָשׁ בָּהֶם בֶּעָקֵב, שֶׁחוֹשֵׁב שֶׁאֵינָם כְּלוּם, כְּמוֹ חַבְלֵי הַשָּׁוְא, שֶׁאוֹרֵג הָעַכָּבִישׁ. וּלְאַחַר כֵּן הֵם כַּעֲבוֹת הָעֲגָלָה חַטָּאָה, חֲזָקִים וְקָשִׁים, עַד שֶׁנֶּאֱסָפִים כֻּלָּם וְהוֹרְגִים לָאָדָם. וְכֵן הוּא אוֹמֵר וְאַתָּה תְּשׁוּפֶנּוּ עָקֵב, בְּאוֹת עָוֹן הֶעָקֵב הוֹרֵג יֵצֶר הָרָע לָאָדָם.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, בֹּא וּרְאֵה, כְּמוֹ שֶׁנִּתְקַלְקְלוּ – כָּךְ נִדּוֹנוּ. הַנָּחָשׁ בַּתְּחִלָּה, אַחֲרָיו הָאִשָּׁה, וְאַחֲרָיו הָאָדָם. הַיְינוּ שֶׁכָּתוּב (בראשית ג) וּלְאָדָם אָמַר כִּי שָׁמַעְתָּ לְקוֹל אִשְׁתֶּךָ.

אָמַר רִבִּי יַעֲקֹב בַּר אִידִי, אִם אָדָם חָטָא, אֲדָמָה מַה חָטְאָה. אֶלָּא אָמַר רִבִּי יַעֲקֹב בַּר אִידִי, כְּשֶׁנִּבְרָא הָאָדָם, הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ הָיוּ עֵדִים. מְלַמֵּד שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עָשָׂה אוֹתָם עֵדִים, עַל מַה שֶּׁיַּעֲשֶׂה הָאָדָם, שֶׁלֹּא יֹאמַר מִי רוֹאֲנִי. וְאוֹתָם הָעֵדִים מְפַרְסְמִין חַטָּאָיו, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (איוב כ כז) יִגְלוּ שָׁמַיִם עֲוֹנוֹ וְאֶרֶץ מִתְקוֹמָמָה לוֹ.

וְתָנָא, בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם שֶׁעָבַר אָדָם, הַשָּׁמַיִם הֶחְשִׁיכוּ אוֹרָם, וְהָאָרֶץ לֹא יָדְעָה מַה לַּעֲשׂוֹת, עַד שֶׁבָּא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וְקִלְּל אוֹתָהּ, עַל שֶׁהִתְעַבְּבָה בְּעֵדוּתָהּ, שֶׁלֹּא תּוֹסִיף תֵּת כֹּחָהּ לִזְרוֹעַ וְלִקְצוֹר כְּבָרַאשׁוֹנָה, וְעָמְדָה בְּקִלְלוֹתֶיהָ, עַד שֶׁבָּא אַבְרָהָם אָבִינוּ, וְנִתְבַּפֵּס הָעוֹלָם.

לשון הקודש

אָמַר רַבִּי יַעֲקֹב בַּר אִידִי, אִם אָדָם חָטָא – אֲדָמָה מֶה חָטְאָה? אֶלָּא, אָמַר רַבִּי יַעֲקֹב בַּר אִידִי, כְּשֶׁנִּבְרָא הָאָדָם, הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ הָיוּ עֵדִים. מְלַמֵּד שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עָשָׂה אוֹתָם עֵדִים עַל מַה שֶּׁיַּעֲשֶׂה הָאָדָם, שֶׁלֹּא יֹאמַר מִי רוֹאֲנִי, וְאוֹתָם הָעֵדִים מְפַרְסְמִים חַטָּאָיו. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (איוב כ) יִגְלוּ שָׁמַיִם עֲוֹנוֹ וְאֶרֶץ מִתְקוֹמָמָה לוֹ.

וְלָמַדְנוּ, בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם שֶׁעָבַר אָדָם, הַשָּׁמַיִם הֶחְשִׁיכוּ אוֹרָם, וְהָאָרֶץ לֹא יָדְעָה מַה לַּעֲשׂוֹת, עַד שֶׁבָּא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וְקִלֵּל אוֹתָהּ עַד שֶׁהִתְעַכְּבָה בְּעֵדוּתָהּ, שֶׁלֹּא תּוֹסִיף תֵּת כֹּחָהּ לִזְרֹעַ וְלִקְצֹר כְּבָרִאשׁוֹנָה, וְעָמְדָה בְּקִלְלוֹתֶיהָ, עַד שֶׁבָּא אַבְרָהָם אָבִינוּ וְנִתְבַּפֵּס הָעוֹלָם.

רַב נַחְמָן אָמַר, עַד שֶׁבָּא נֹחַ, דִּכְתִיב, וַיֶּחֱמַנוּ מִמַּעֲשֵׂנוּ וּמֵעִצְּבוֹן יָדֵינוּ. וּלְפִיכָךְ נִקְרָאָה עַל שְׁמוֹ, דִּכְתִיב אִישׁ הָאֲדָמָה, עַל שֶׁיָּצְאָה מִקְּלָלָתָהּ בִּשְׁבִילוֹ.

אָמַר רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק, אָדָם הָרִאשׁוֹן, כֵּיוָן שֶׁנִּטְרַד מִגַּן עֵדֶן, חָשַׁב שֶׁיָּמוּת מִיָּד, וְהָיָה בּוֹכֶה וּמִתְחַנֵּן, וְשָׁב בִּתְשׁוּבָה, עַד שֶׁקִּבְּלוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בִּתְשׁוּבָה, וְהֶאֱרִיךְ יָמָיו, וְקִיֵּים בּוֹ דִּבָּרוֹ, דִּכְתִיב בְּיוֹם אֲכָלְךָ מִמֶּנּוּ, וְנָתַן לוֹ יוֹמוֹ, שֶׁהוּא אֶלֶף שָׁנָה. לְהוֹרוֹת לְכָל הָעוֹלָם, שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא חַנּוּן וְרַחוּם הוּא, וּמְקַבֵּל בִּתְשׁוּבָה לַשָּׁבִים, וְאֵינוֹ חָפֵץ מֵהֶם, זוֹלָתִי שֶׁיִּחְיוּ, דִּכְתִיב (יחזקאל יח לא) וְלָמָּה תָּמוּתוּ בֵּית יִשְׂרָאֵל וְהָשִׁיבוּ וְחְיוּ.

לשון הקודש

רַב נַחְמָן אָמַר, עַד שֶׁבָּא נֹחַ, שֶׁכָּתוּב (בראשית ה, כט) זֶה יְנַחֲמֵנוּ מִמַּעֲשֵׂנוּ וּמֵעִצְּבוֹן יָדֵינוּ. וּלְפִיכָךְ נִקְרָאָה עַל שְׁמוֹ, שֶׁכָּתוּב (שם ט) אִישׁ הָאֲדָמָה, עַל שֶׁיָּצְאָה מִקְּלָלָתָהּ בִּשְׁבִילוֹ.

אָמַר רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק, אָדָם הָרִאשׁוֹן, כֵּיוָן שֶׁנִּטְרַד מִגַּן עֵדֶן, חָשַׁב שֶׁיָּמוּת מִיָּד, וְהָיָה בּוֹכֶה וּמִתְחַנֵּן, וְשָׁב בִּתְשׁוּבָה, עַד שֶׁקִּבְּלוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בִּתְשׁוּבָה וְהֶאֱרִיךְ יָמָיו וְקִיֵּם בּוֹ דִּבָּרוֹ, שֶׁכָּתוּב בְּיוֹם אֲכָלְךָ מִמֶּנּוּ, וְנָתַן לוֹ יוֹמוֹ, שֶׁהוּא אֶלֶף שָׁנָה, לְהוֹרוֹת לְכָל הָעוֹלָם שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא חַנּוּן וְרַחוּם הוּא וּמְקַבֵּל בִּתְשׁוּבָה לַשָּׁבִים, וְאֵינוֹ חָפֵץ מֵהֶם זוֹלָתִי שֶׁיִּחְיוּ, שֶׁכָּתוּב (יחזקאל יח, לא) וְלָמָּה תָּמוּתוּ בֵּית יִשְׂרָאֵל, (שם לב) וְהָשִׁיבוּ וְחְיוּ.

אָמַר רִבִּי יִצְחָק, אַשְׁרֵיהֶם הַבָּנִים שֶׁהָאָב אוֹמֵר לָהֶם כָּךְ. וַוי לָהֶם לַבָּנִים, שֶׁאֵינָם שׁוֹמְעִים מִמֶּנּוּ. אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב, לָא חָזִינָן רַחְמָנוּתָא כְּרַחֲמָנוּתָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, בְּכָל מָקוֹם אַתְּ מוֹצֵא כְּשֶׁחָטְאוּ יִשְׂרָאֵל, וְשָׁבוּ לְמוּלוֹ, פָּשַׁט יָדוֹ וְקִבְּלָם, וּמָחַל לָהֶם מִיָּד, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (מיכה ז יח) מִי אֵל כָּמוֹךָ נוֹשֵׂא עָוֹן וְעוֹבֵר עַל פֶּשַׁע.

פָּרָשָׁתָא ח וְהָאָדָם יָדַע אֶת חַוָּה אִשְׁתּוֹ. אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי, יֵשׁ לָנוּ לְהַרְהֵר בְּהָאי פָּרָשָׁתָא, וְכָל שְׁכֵּן בְּהַאי פְּסוּקָא, דְּאָמְרָה חַוָּה, קָנִיתִי אִישׁ אֶת ה'.

אָמַר רִבִּי יִצְחָק, אֲנָא יְדַעְנָא לֵיהּ כִּפְשִׁיטוּתֵיהּ. דְּהָא תְּנַן, אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב, הַאי מַאן דְּאִתְיְלִיד לֵיהּ בַּר, כַּד שָׁרֵי לְמַלָּלָא, חוֹבָה

לשון הקודש

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, אַשְׁרֵיהֶם הַבָּנִים שֶׁהָאָב אוֹמֵר לָהֶם כָּךְ! וַי לָהֶם לַבָּנִים שֶׁאֵינָם שׁוֹמְעִים מִמֶּנּוּ! אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב, לֹא רָאִינוּ רַחֲמָנוּת כְּרַחֲמָנוּתוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. בְּכָל מָקוֹם אַתָּה מוֹצֵא, כְּשֶׁחָטְאוּ יִשְׂרָאֵל וְשָׁבוּ לְמוּלוֹ, פָּשַׁט יָדוֹ וְקִבְּלָם, וּמָחַל לָהֶם מִיָּד. וְזֶהוּ שֶׁכָּתוּב (מיכה ז) מִי אֵל כָּמוֹךָ נוֹשֵׂא עָוֹן וְעֹבֵר עַל פֶּשַׁע.

פָּרָשָׁה ח. (בראשית ד) וְהָאָדָם יָדַע אֶת חַוָּה אִשְׁתּוֹ. אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי, יֵשׁ לָנוּ לְהַרְהֵר בַּפָּרָשָׁה הַזּוֹ, וְכָל שֶׁכֵּן בַּפְּסוּק הַזֶּה, שֶׁאָמְרָה חַוָּה (שם) קָנִיתִי אִישׁ אֶת ה'. **אָמַר** רַבִּי יִצְחָק, אֲנִי יָדַעְתִּי אוֹתוֹ כְּפַשְׁטוּתוֹ, שֶׁהֲרֵי שָׁנִינוּ, אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב, זֶה מִי שֶׁנּוֹלַד לוֹ בֵּן, כְּשֶׁמַּתְחִיל לְדַבֵּר, חוֹבָה עָלָיו לְלַמְּדוֹ פְּסוּקֵי תוֹרָה,

עֲלֵיהּ לַאֲלָפָא לֵיהּ פְּסוּקֵי דְאוֹרַיְיתָא, (דף כה ע"א) דְּאִינּוּן דְּחִילוּ מִן קֳדָם ה', דְּכַד יְרֵבֵּי יַדְכַּר לוֹן לְאִינּוּן כְּתוּבִין, לְדַחֲלָא מִן מָאֲרֵיהּ.

רַבִּי עֲקִיבָא, חֶדְוָה יָתִיב קַמֵּיהּ דְּר' אֱלִיעֶזֶר, אָמַר לֵיהּ מַאי הַאי פָּרָשְׁתָּא דִּפְסוּקָא דָּא, דַּאֲמַר וַתֵּלֶד אֶת קַיִן, וַתֹּאמֶר קָנִיתִי אִישׁ אֶת ה'. אָמַר לֵיהּ, עֲקִיבָא, אִימָּא לָךְ, יוֹמָא דְּר' בְּרוֹקָא וּשְׁאָר חַבְרַיָּיא גְּלוּ הַהוּא חוֹבָה דַּעֲבִיד אָדָם, לָא חֶדְוָה אִצְטְרִיךְ לְאִינּוּן דְּלָא יָדְעֵי עֲמִיקְתָּא וּמַסְתַּרְתָּא. וְהַהוּא יוֹמָא דְּאִתְגְּלֵי, אִשְׁתְּמַע כֹּלָּא מֵהַאי פְּסוּקָא.

אָדָם נִצְטַוָּה עַל הַשֵּׁם, וְחָטָא בַּשֵּׁם. נִצְטַוָּה עַל הַשֵּׁם, הוּא הַשֵּׁם הַמְיוּחָד, דִּכְתִיב וְעֵץ הַחַיִּים וגו'. וְחָטָא בַּשֵּׁם, זֶהוּ שֵׁם הַמְשׁוּתָּף, דִּכְתִיב וְעֵץ הַדַּעַת טוֹב וָרָע.

לשון הקודש

שֶׁהֵם יִרְאָה מִלִּפְנֵי ה', שֶׁכְּשֶׁיִּגְדַּל, יִזְכֹּר אֶת אוֹתָם הַכְּתוּבִים לְיִרְאָה מֵרִבּוֹנוֹ.

רַבִּי עֲקִיבָא הָיָה יוֹשֵׁב לִפְנֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר. אָמַר לוֹ, מָה הַפָּרָשָׁה הַזּוֹ וְהַפְּסוּק הַזֶּה שֶׁאָמַר וַתֵּלֶד אֶת קַיִן, וַתֹּאמֶר קָנִיתִי אִישׁ אֶת ה'? אָמַר לוֹ, עֲקִיבָא, אֹמַר לְךָ. הַיּוֹם שֶׁרַבִּי בְּרוֹקָא וּשְׁאָר הַחֲבֵרִים גִּלּוּ אֶת אוֹתוֹ הַחֵטְא שֶׁעָשָׂה אָדָם, לֹא הָיָה צָרִיךְ לְאוֹתָם שֶׁלֹּא יוֹדְעִים עֲמָקוֹת וְנִסְתָּרוֹת, וְהַיּוֹם הַהוּא שֶׁהִתְגַּלָּה, נִשְׁמַע הַכֹּל מִן הַפָּסוּק הַזֶּה.

אָדָם נִצְטַוָּה עַל הַשֵּׁם וְחָטָא בַּשֵּׁם. נִצְטַוָּה עַל הַשֵּׁם, הוּא הַשֵּׁם הַמְיֻחָד, שֶׁכָּתוּב (שם ב) וְעֵץ הַחַיִּים וְגוֹ'. וְחָטָא בַּשֵּׁם, זֶהוּ שֵׁם הַמְשֻׁתָּף, שֶׁכָּתוּב וְעֵץ הַדַּעַת טוֹב וָרָע.

וְחַוָּה הָיְתָה תְּחִלָּה בַּעֲבִירָה עַל יְהֹוָה. דִּכְתִיב וַתִּקַּח מִפִּרְיוֹ. וּלְאַחַר שֶׁחָטְאוּ, וְיָדְעוּ עֲוֹנָם עַל מַה שֶׁעָבְרוּ, הִתְמַרְמְרוּ עַל מַה שֶׁחָטְאוּ, וְהִיא בְּיוֹתֵר, מִפְּנֵי שֶׁהִיא הָיְתָה תְּחִלָּה לָעֲבִירָה, לַעֲבוֹר עַל שְׁמוֹ הַגָּדוֹל. כֵּיוָן שֶׁנּוֹלַד לָהּ בֵּן, הִרְגִּישָׁה בַּדָּבָר, וְאָמְרָה קָנִיתִי אִישׁ אֶת ה' שֶׁהוּא הַשֵּׁם הַמְיֻחָד, וְעַל כֵּן לֹא אָמְרָה הַשֵּׁם הַמְשׁוּתָּף.

אָמַר רִבִּי עֲקִיבָא, הַאי טַעְמָא, חוֹזֵר עַל מַה דְּאָמַר רִבִּי אַבָּהוּ, (שמות כב יט) זוֹבֵחַ לָאֱלֹהִים יָחֳרָם. אָמַר רִבִּי אֱלִיעֶזֶר, חֲזָרָה חַוָּה לְהוֹדוֹת עַל אוֹתוֹ עָוֹן שֶׁעָבְרָה, וְאָמְרָה, לֹא יִהְיֶה זֶה כְּמוֹנוּ, לָתֵת כָּבוֹד לְאַחֵר זוּלָתוֹ. אֲבָל זֶה יִהְיֶה אֶת הַשֵּׁם מַמָּשׁ, וְלֹא לְאַחֵר.

לשון הקודש

וְחַוָּה הָיְתָה תְּחִלָּה בָּעֲבֵרָה עַל יְהֹוָה, שֶׁכָּתוּב (שם ג) וַתִּקַּח מִפִּרְיוֹ. וּלְאַחַר שֶׁחָטְאוּ וְיָדְעוּ עֲוֹנָם עַל מַה שֶׁעָבְרוּ, הִתְמַרְמְרוּ עַל מַה שֶׁחָטְאוּ, וְהִיא בְּיוֹתֵר, מִפְּנֵי שֶׁהִיא הָיְתָה תְּחִלָּה לָעֲבֵרָה לַעֲבֹר עַל שְׁמוֹ הַגָּדוֹל. כֵּיוָן שֶׁנּוֹלַד לָהּ בֵּן, הִרְגִּישָׁה בַּדָּבָר, וְאָמְרָה קָנִיתִי אִישׁ אֶת ה', שֶׁהוּא הַשֵּׁם הַמְיֻחָד, וְעַל כֵּן לֹא אָמְרָה הַשֵּׁם הַמְשׁוּתָּף.

אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא, הַטַּעַם הַזֶּה חוֹזֵר עַל מַה שֶׁאָמַר רַבִּי אַבָּהוּ, (שמות כב) זוֹבֵחַ לָאֱלֹהִים יָחֳרָם. אָמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר, חָזְרָה חַוָּה לְהוֹדוֹת עַל אוֹתוֹ הֶעָוֹן שֶׁעָבְרָה, וְאָמְרָה, לֹא יִהְיֶה זֶה כְּמוֹנוּ לָתֵת כָּבוֹד לְאַחֵר זוּלָתוֹ, אֲבָל זֶה יִהְיֶה אֶת הַשֵּׁם מַמָּשׁ, וְלֹא לְאַחֵר.

אָמַר רִבִּי יִצְחָק, וְשַׁפִּיר קָאָמַר ר' עֲקִיבָא, דְּאִתְחַזַּר עְנְיָנָא עַל מַה דְּאָמַר רִבִּי אַבָּהוּ. וְכֵן חַוָּה אָמְרָה אֶת ה', וְלֹא לְשֵׁם אַחֵר. וְכֵן חַנָּה אָמְרָה (ש"א א יא) וּנְתַתִּיו לַה' כָּל יְמֵי חַיָּיו, וְלֹא לְשֵׁם אַחֵר. וְעַל זֶה אָמְרָה תּוֹרָה, (שמות לד יד) כִּי לֹא תִשְׁתַּחֲוֶה לְאֵל אַחֵר, כִּי ה' קַנָּא שְׁמוֹ, אֵל קַנָּא הוּא.

אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, עַד אֵימָתַי יְטַיְילוּן חַבְרַיָּיא בְּרָזִין עִילָּאִין דְּמַלְכָּא. אָמַר רַבִּי אֶלְכְּסַנְדְּרַאי, תָּנֵינָן, מוֹסְרִין סִתְרֵי תוֹרָה לַחֲבֵרִים הָרְאוּיִים לְכָךְ, כְּגוֹנָן אֲנַן וְחַבְרַיָּיא כְּגוֹנָן.

וַתּוֹסֶף לָלֶדֶת אֶת אָחִיו אֶת הֶבֶל, אָמַר רִבִּי אֶלְיעֶזֶר לְרַבִּי עֲקִיבָא, מַה שְׁמִיעַ לָךְ בְּהַאי. אָמַר לֵיהּ עַל כָּךְ אֲנָא יָתִיב קַמָּךְ. אָמַר לֵיהּ, אַסְתִּים פּוּמָךְ, וּפְתַח עֵינָךְ וְאוּדְנָךְ, וַאֲצִית.

לשון הקודש

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, וְיָפֶה אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא שֶׁחָזַר הָעִנְיָן עַל מַה שֶּׁאָמַר רַבִּי אַבָּהוּ. וְכֵן חַוָּה אָמְרָה אֶת ה', וְלֹא לְשֵׁם אַחֵר. וְכֵן חַנָּה אָמְרָה וּנְתַתִּיו לַה' כָּל יְמֵי חַיָּיו, וְלֹא לְשֵׁם אַחֵר. וְעַל זֶה אָמְרָה תּוֹרָה (שם לד) כִּי לֹא תִשְׁתַּחֲוֶה לְאֵל אַחֵר, כִּי ה' קַנָּא שְׁמוֹ, אֵל קַנָּא הוּא.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, עַד אֵימָתַי יְטַיְילוּ הַחֲבֵרִים בַּפְּרוּדוֹת הָעֶלְיוֹנִים שֶׁל הַמֶּלֶךְ?

אָמַר רַבִּי אֶלְכְּסַנְדְּרַאי, שָׁנִינוּ, מוֹסְרִים סִתְרֵי תוֹרָה לַחֲבֵרִים הָרְאוּיִים לְכָךְ, כְּמוֹ שֶׁאָנַחְנוּ וְהַחֲבֵרִים שֶׁכָּמוֹנוּ.

וַתּוֹסֶף לָלֶדֶת אֶת אָחִיו אֶת הֶבֶל (בראשית ד, ב). אָמַר רַבִּי אֶלְיעֶזֶר לְרַבִּי עֲקִיבָא, מַה נִּשְׁמַע לְךָ בָּזֶה? אָמַר לוֹ, עַל כָּךְ אֲנִי יוֹשֵׁב לְפָנֶיךָ. אָמַר לוֹ, סְתֹם פִּיךָ, וּפְתַח עֵינֶיךָ וְאָזְנֶיךָ, וְהַקְשֵׁב.

דְּרָמָז הוּא דְּקָא רָמַז, עַל הַהוּא שְׁמָא וְעִירָא, דְּאִתְאֲצַל מִשְּׁמָא קַדִּישָׁא, דַּאֲנָא וְאַתְּ יְדַעְנָא. וּבְהַאי שְׁמָא חָבְיָין סַגִּיאִין בְּנֵי נָשָׁא, וְהוּא רָמָז מְהֵימְנוּתָא, לְמַאן דְּאִסְתַּכַּל בְּחָכְמְתָא.

עוֹד אָמַר רִבִּי אֱלִיעֶזֶר, עֲקִיבָא, רָמָז דְּאִתְקַטַּל הָבֶל, אוֹרֵי עַל מְהֵימְנוּתָא דִּשְׁמָא יַקִּירָא עִילָּאָה דְּמַלְכָּא, דִּכְתִיב (ישעיה ב יא) וְנִשְׂגָּב ה' לְבַדּוֹ. אָמַר רִבִּי עֲקִיבָא, וַוי לְעָלְמָא כַּד תִּיפּוֹק מִנֵּיהּ, בְּעַן אֲנָא מִסְתַּכֵּל בְּחָכְמְתָא סַגִּיאָה. אָמַר לֵיהּ, הָא אֲמָרִית לָךְ אַסְתִּים פּוּמָךְ, דְּהָא חָזֵינָא דְּדַי לִי וְלָךְ בְּעָלְמָא.

אָמַר ר' יְהוּדָה, נִתְחַזֵּר קַיִן לִהְיוֹת עוֹבֵד אֲדָמָה, וְהֶבֶל רוֹעֵה צֹאן, זֶה הֵבִיא קָרְבָּן, וְזֶה הֵבִיא קָרְבָּן. אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, קַיִן בָּא בְּנַסּוּת הָרוּחַ, וְהֶבֶל

לשון הקודש

שֶׁרָמָז הוּא רוֹמֵז עַל אוֹתוֹ שֵׁם זָעִיר שֶׁנֶּאֱצַל מִן הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ, שֶׁאֲנִי וְאַתָּה יוֹדְעִים. בַּשֵּׁם הַזֶּה חוֹטְאִים בְּנֵי אָדָם רַבִּים, וְהוּא רָמָז הֶאֱמוּנָה לְמִי שֶׁמִּתְבּוֹנֵן בַּחָכְמָה.

עוֹד אָמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר, עֲקִיבָא, הֶרֶג שֶׁנֶּהֱרַג הֶבֶל מוֹרֶה עַל הֶאֱמוּנָה שֶׁל הַשֵּׁם הַנִּכְבָּד הָעֶלְיוֹן שֶׁל הַמֶּלֶךְ, שֶׁכָּתוּב (ישעיה ב) וְנִשְׂגָּב ה' לְבַדּוֹ. אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא, אוֹי לָעוֹלָם כְּשֶׁתֵּצֵא מִמֶּנּוּ, כָּעֵת אֲנִי מִסְתַּכֵּל בְּחָכְמָה רַבָּה. אָמַר לוֹ, הֲרֵי אָמַרְתִּי לְךָ סְתֹם פִּיךָ, שֶׁהֲרֵי רָאִיתִי שֶׁדַּי לִי וּלְךָ בָּעוֹלָם.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, חָזַר קַיִן לִהְיוֹת עוֹבֵד אֲדָמָה וְהֶבֶל רוֹעֵה צֹאן. זֶה הֵבִיא קָרְבָּן, וְזֶה הֵבִיא קָרְבָּן. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, קַיִן בָּא

בִּנְמִיכוּת הָרוּחַ, דִּכְתִיב (תהלים נא יט) **זִבְחֵי אֱלֹהִים רוּחַ נִשְׁבָּרָה. מַה כְּתִיב וַיִּשַׁע ה' אֶל הֶבֶל וְאֶל מִנְחָתוֹ וְאֶל קַיִן וְאֶל מִנְחָתוֹ לֹא שָׁעָה. אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, לָמָּה נָפְלוּ פָּנָיו, עַל שֶׁלֹּא נִתְקַבְּלָה מִנְחָתוֹ.**

וְתָאנָא, אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, אוֹתוֹ הַיּוֹם רֹאשׁ הַשָּׁנָה הָיָה, יוֹם שֶׁדִּין כָּל הַנְּשָׁמוֹת, עוֹבְרִים לְפָנָיו. אָמַר לוֹ, לָמָּה חָרָה לָךְ, הֲלֹא אִם תֵּיטִיב שְׂאֵת, אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, כְּלוֹמַר אִם תֵּיטִיב, יִהְיֶה לְךָ שְׂאֵת.

לַפֶּתַח חַטָּאת רוֹבֵץ, כְּלוֹמַר, לְאוֹתָם פִּתְחֵי גַּן עֵדֶן, שֶׁהַנְּשָׁמוֹת עוֹבְרוֹת בּוֹ, חַטָּאת רוֹבֵץ. הַחַטָּאת שֶׁתַּעֲשֶׂה יִהְיֶה מְזוּמָּן שָׁם, וְשָׁם תְּקַבֵּל עוֹנְשֵׁךְ. וְאֵלֶיךָ תְּשׁוּקָתוֹ, כְּלוֹמַר אִם תֵּטִיב מַעֲשֶׂיךָ, וְהַחַטָּאת הַהוּא יִכָּסוֹף לְךָ שֶׁתַּעֲשֶׂה עֲבֵירוֹת. אַתָּה תִּמְשָׁל בּוֹ, שֶׁלֹּא יוּכַל לְקַטְרֵג עָמְךָ.

לשון הקודש

בְּנַפְשׁוּת הָרוּחַ, וְהֶבֶל בִּנְמִיכוּת הָרוּחַ, שֶׁכָּתוּב זִבְחֵי אֱלֹהִים רוּחַ נִשְׁבָּרָה. מַה כָּתוּב? (בראשית ד) וַיִּשַׁע ה' אֶל הֶבֶל וְאֶל מִנְחָתוֹ וְאֶל קַיִן וְאֶל מִנְחָתוֹ לֹא שָׁעָה. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, לָמָּה נָפְלוּ פָּנָיו? עַל שֶׁלֹּא נִתְקַבְּלָה מִנְחָתוֹ.

וְלָמַדְנוּ, אוֹתוֹ הַיּוֹם רֹאשׁ הַשָּׁנָה הָיָה, יוֹם שֶׁדִּין כָּל הַנְּשָׁמוֹת עוֹבְרִים לְפָנָיו. אָמַר לוֹ, לָמָּה חָרָה לָךְ? הֲלֹא אִם תֵּיטִיב שְׂאֵת. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, כְּלוֹמַר, אִם תֵּיטִיב, יִהְיֶה לְךָ שְׂאֵת.

לַפֶּתַח חַטָּאת רוֹבֵץ (בראשית ד, ז) – כְּלוֹמַר, לְאוֹתָם פִּתְחֵי גַּן עֵדֶן שֶׁהַנְּשָׁמוֹת עוֹבְרוֹת בּוֹ – חַטָּאת רוֹבֵץ. הַחַטָּאת שֶׁתַּעֲשֶׂה יִהְיֶה מְזֻמָּן שָׁם, וְשָׁם תְּקַבֵּל עָנְשֶׁךָ. וְאֵלֶיךָ תְּשׁוּקָתוֹ – כְּלוֹמַר, אִם תֵּיטִיב מַעֲשֶׂיךָ,

תָּאנָא, אָמַר רִבִּי יוֹסִי, אֲנָא חָמֵינָא לְרַבִּי עֲקִיבָא, שֶׁשָּׁאַל לְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר דָּבָר זֶה. אָמַר לֵיהּ, עֲקִיבָא, סַק עֵינָךְ לְעֵילָּא, וְאַתְּ תִּיב גַּבַּאי, דְּהָא מְפָרָשׁ כּוּלָּא בַּמֶּה דַּאֲמַרְנָא. זְקַף עֵינוֹי, לְבָתַר אַרְכִּין רֵישֵׁיהּ, אָמַר, הָא עַבְדְּנָא כְּעוֹבָדָא דְּחִיוְיָא, וְלָא יְדַעְנָא. קָרִיב גַּבּוֹי ר' אֱלִיעֶזֶר, וְלָחִישׁ לֵיהּ, אָתָא ר' עֲקִיבָא, וּנְשִׁיק יְדוֹי, וּבְכָה, וַאֲמַר, כּוּלָּא הוּא כְּמָה דַּאֲמַרְתְּ בְּקַדְמִיתָא. זָקְפָאן זְקִיפָן, תַּתָּאן תַּתָּאִין, דְּלָא יָכִיל קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בַּהֲדֵי שׁוּתָּפִין. (דף כה ע"א).

אָמַר ר' שִׁמְעוֹן, חַוָּה אָמְרָה, שֶׁקָּנְתָה אִישׁ אֶת ה', שֶׁהוּא ה' הַמְיוּחָד. וְהוּא קִלְקֵל מַעֲשָׂיו, וְלֹא רָצָה לַעֲמוֹד בְּדֶרֶךְ הַיָּשָׁר, הֲדָא הוּא

לשון הקודש

וְהַחַטָּאת הַהוּא יְכַסֵּף לְךָ שֶׁתַּעֲשֶׂה עֲבֵרוֹת. אַתָּה תִּמְשָׁל בּוֹ – שֶׁלֹּא יוּכַל לְקַטְרֵג עִמְּךָ.

לָמַדְנוּ, אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, אֲנִי רָאִיתִי אֶת רַבִּי עֲקִיבָא שֶׁשָּׁאַל אֶת רַבִּי אֱלִיעֶזֶר הַדָּבָר הַזֶּה. אָמַר לוֹ, עֲקִיבָא, הָרֵם עֵינֶיךָ לְמַעְלָה, וְאַתָּה שֵׁב אֶצְלִי, שֶׁהֲרֵי הַכֹּל מְפֹרָשׁ בְּמַה שֶׁאָמַרְתִּי. הֵרִים עֵינָיו, אַחַר כָּךְ הִרְכִּין רֹאשׁוֹ. אָמַר, הֲרֵי עָשִׂיתִי כְּמַעֲשֵׂה הַנָּחָשׁ וְלֹא יָדַעְתִּי. קָרַב אֵלָיו רַבִּי אֶלְעָזָר וְלָחַשׁ לוֹ. בָּא רַבִּי עֲקִיבָא, וְנָשַׁק יָדוֹ וּבָכָה, וְאָמַר, הַכֹּל הוּא כְּמוֹ שֶׁאָמַרְתָּ בָּרִאשׁוֹנָה – מַגְבִּיהִים אֶת הַגְּבוֹהִים, וּמוֹרִידִים אֶת הַתַּחְתּוֹנִים, שֶׁאֵין הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יָכוֹל עִם שֻׁתָּפִים.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, חַוָּה אָמְרָה שֶׁקָּנְתָה אִישׁ אֶת ה', שֶׁהוּא ה' הַמְיֻחָד, וְהוּא קִלְקֵל מַעֲשָׂיו וְלֹא רָצָה לַעֲמֹד בַּדֶּרֶךְ הַיָּשָׁר. וְזֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שם) וַיֵּצֵא קַיִן מִלִּפְנֵי

דִּכְתִיב, וַיֵּצֵא קַיִן מִלִּפְנֵי ה', יָצָא מֵאוֹתוֹ הַכְּלַל שֶׁאָמְרָה אִמּוֹ.

וּבִשְׁבִיל כָּךְ מַה כְּתִיב. וַיֵּשֶׁב בְּאֶרֶץ נוֹד, שֶׁהָיָה נָד בָּאָרֶץ. וְהוּא כְּמוֹ כֵּן עָשָׂה תְּשׁוּבָה, כְּשֶׁהוֹדָה עַל חַטָּאתוֹ, וְקִבֵּל עָלָיו עוֹנְשׁוֹ. דְּתָנִינָן, כָּל הַמִּתְוַדֶּה חַטֹּאתָיו וּמִתְבַּיֵּישׁ מֵהֶן מוֹחֲלִין לוֹ מִיָּד עַל כָּל עֲוֹנוֹתָיו. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (משלי כח יג) וּמוֹדֶה וְעוֹזֵב יְרוּחָם.

ר' חִיָּיא אָמַר מֵהָכָא, וְהִתְוַדָּה עַל חַטָּאתוֹ אֲשֶׁר חָטָא, וְנֶאֱמַר וְנִסְלַח לוֹ. ר' יֵיסָא אָמַר, אֵין דָּבָר בָּעוֹלָם עוֹמֵד בִּפְנֵי הַתְּשׁוּבָה. קַיִן נִגְזַר עָלָיו נָע וָנָד תִּהְיֶה בָּאָרֶץ, וּכְשֶׁעָשָׂה תְּשׁוּבָה, פָּקַע הַחֵצִי. דִּכְתִיב, וַיֵּשֶׁב בְּאֶרֶץ נוֹד, אֲבָל נָע לֹא נֶאֱמַר.

תָּנוּ רַבָּנָן, עַל הַכֹּל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מוֹחֵל, וְאֵינוֹ מוֹחֵל עַל כְּבוֹד שְׁמוֹ. וּמִי אֵינוֹ מוֹחֵל,

לשון הקודש

ה', יָצָא מֵאוֹתוֹ הַכְּלָל שֶׁאָמְרָה אִמּוֹ.

וּבִשְׁבִיל כָּךְ מַה כְּתוּב? וַיֵּשֶׁב בְּאֶרֶץ נוֹד, שֶׁהָיָה נָד בָּאָרֶץ. וְהוּא כְּמוֹ כֵּן עָשָׂה תְּשׁוּבָה, כְּשֶׁהוֹדָה עַל חַטָּאתוֹ וְקִבֵּל עָלָיו עָנְשׁוֹ. שֶׁשָּׁנִינוּ, כָּל הַמִּתְוַדֶּה חַטֹּאתָיו וּמִתְבַּיֵּישׁ מֵהֶן, מוֹחֲלִין לוֹ מִיָּד עַל כָּל עֲוֹנוֹתָיו, זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (משלי כח) וּמוֹדֶה וְעוֹזֵב יְרֻחָם.

רַבִּי חִיָּיא אָמַר מִכָּאן, (ויקרא ה) וְהִתְוַדָּה אֲשֶׁר חָטָא, וְנֶאֱמַר (שם) וְנִסְלַח לוֹ. רַבִּי יֵיסָא אָמַר, אֵין דָּבָר בָּעוֹלָם עוֹמֵד בִּפְנֵי הַתְּשׁוּבָה. קַיִן נִגְזַר עָלָיו נָע וָנָד תִּהְיֶה בָּאָרֶץ, וּכְשֶׁעָשָׂה תְּשׁוּבָה, פָּקַע הַחֵצִי, שֶׁכָּתוּב (בראשית ד) וַיֵּשֶׁב בְּאֶרֶץ נוֹד, אֲבָל נָע לֹא נֶאֱמַר.

שָׁנוּ רַבּוֹתֵינוּ, עַל הַכֹּל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא

וַהֲרֵי מְנַשֶּׁה מֶלֶךְ יְהוּדָה הֵמִיר כְּבוֹדוֹ שֶׁל מָקוֹם בַּהֲבָלִים. שָׁאנִי מְנַשֶּׁה, דְּהוּא בְּגַרְמֵיהּ יָדַע דְּהֶבֶל הוּא, וְלָא שַׁוִּי לֵיהּ עִיקָּר בְּלִבֵּיהּ, דִּבְרֵי ר' יְהוּדָה. ר' שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, אֵין לְךָ דָּבָר שֶׁבָּעוֹלָם שֶׁעוֹמֵד בִּפְנֵי הַתְּשׁוּבָה כְּלָל.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, מַאי דִּכְתִיב, וַאֲחוֹת תּוּבַל קַיִן נַעֲמָה. אֶלָּא אָמַר רַבִּי יִצְחָק, צַדֶּקֶת הָיְתָה, וּנְעִימָה בְּמַעֲשֶׂיהָ. ר' אַבָּהוּ אָמַר, פְּשׁוּטוֹ שֶׁל מִקְרָא מוֹרֶה, עַל (דף כה ע"ב) שֶׁהָיְתָה חֲכָמָה בִּמְלֶאכֶת הַבַּרְזֶל, כְּמוֹ אָחִיהָ תּוּבַל קַיִן. מַשְׁמַע דִּכְתִיב, הוּא הָיָה אֲבִי כָּל חֹרֵשׁ נְחשֶׁת וּבַרְזֶל, וַאֲחוֹת תּוּבַל קַיִן נַעֲמָה, הוּא הוֹצִיא אוּמָנוּת זוֹ, וַאֲחוֹתוֹ עִמּוֹ. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, וַאֲחוֹת תּוּבַל קַיִן נַעֲמָה, שֶׁהָיְתָה בְּקִיאָה כְּמוֹתוֹ, וְאָמְרוּ וא"ו דְּוַאֲחוֹת מוֹסִיף עַל הָעִנְיָן שֶׁל מַעְלָה.

לשון הקודש

מוֹחֵל, וְאֵינוֹ מוֹחֵל עַל כְּבוֹד שְׁמוֹ. וְהַאִם אֵינוֹ מוֹחֵל, וַהֲרֵי מְנַשֶּׁה מֶלֶךְ יְהוּדָה הֵמִיר כְּבוֹדוֹ שֶׁל מָקוֹם בַּהֲבָלִים? שׁוֹנֶה מְנַשֶּׁה, שֶׁהוּא בְּעַצְמוֹ יָדַע שֶׁהֶבֶל הוּא, וְלֹא שָׂם אוֹתוֹ עִקָּר בְּלִבּוֹ – דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, אֵין לְךָ דָּבָר בָּעוֹלָם שֶׁעוֹמֵד בִּפְנֵי הַתְּשׁוּבָה כְּלָל.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, מַה זֶּה שֶׁכָּתוּב (שם) וַאֲחוֹת תּוּבַל קַיִן נַעֲמָה? אֶלָּא, אָמַר רַבִּי יִצְחָק, צַדֶּקֶת הָיְתָה וּנְעִימָה בְּמַעֲשֶׂיהָ. רַבִּי אַבָּהוּ אָמַר, פְּשׁוּטוֹ שֶׁל מִקְרָא מוֹרֶה עַל שֶׁהָיְתָה חֲכָמָה בִּמְלֶאכֶת הַבַּרְזֶל כְּמוֹ אָחִיהָ תּוּבַל קַיִן, מִמַּשְׁמָע שֶׁכָּתוּב הוּא הָיָה אֲבִי כָּל חֹרֵשׁ נְחשֶׁת וּבַרְזֶל, וַאֲחוֹת תּוּבַל קַיִן נַעֲמָה. הוּא הוֹצִיא אֻמָּנוּת זוֹ, וַאֲחוֹתוֹ עִמּוֹ. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב וַאֲחוֹת תּוּבַל

רַבִּי בָּא אָמַר, אִמָּן שֶׁל שֵׁדִים הָיְתָה, וְהוֹלִידָה אוֹתָם. דְּהָא אִימָּא דְּאַשְׁמְדַאי, מַלְכָּא דְּשֵׁידֵי, נַעֲמָה שְׁמָהּ. ר' יִצְחָק בְּשֵׁם ר' יוֹחָנָן אָמַר, עַל שֵׁם יוֹפְיָהּ נִקְרֵאת כָּךְ, וּמִמֶּנָּה יָצְאוּ אוֹתָן דִּכְתִיב כִּי טוֹבוֹת הֵנָּה, בְּמַרְאֶה וּבְיוֹפִי.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, לָמָּה נֶאֱמַר בְּשֵׁת וַיּוֹלֶד בִּדְמוּתוֹ כְּצַלְמוֹ, וּבְקַיִן וּבְהֶבֶל לֹא נֶאֱמַר. אָמַר לֵיהּ ר' חִיָּיא, קַיִן וְהֶבֶל לֹא הָיוּ, אֶלָּא לְאַחֲזָאָה רְמִיזָא עִילָּאָה, וְרָזָא יַקִּירָא, וְלָא אָתוֹ לְאִתְיַשְׁבָא עָלְמָא מִנְּהוֹן. אֲבָל שֵׁת, לָא אָתָא לְעָלְמָא, אֶלָּא לְאִשְׁתַּלְשָׁלָא עָלְמָא מִינֵּיהּ, וּבְגִין כָּךְ אֲמַר בִּדְמוּתוֹ כְּצַלְמוֹ.

תַּנְיָא חֲנוֹךְ בֶּן יֶרֶד צַדִּיק הָיָה, וְקִבֵּל עַל עַצְמוֹ לְהַרְשִׁיעַ. וּלְקָחוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא קוֹדֶם

לשון הקודש

קַיִן נַעֲמָה, שֶׁהָיְתָה בְּקִיאָה כְּמוֹתוֹ. וָא"ו שֶׁל וַאֲחוֹת מוֹסִיף עַל הָעִנְיָן שֶׁל מַעְלָה.

רַבִּי בָּא אָמַר, אִמָּם שֶׁל שֵׁדִים הָיְתָה, וְהוֹלִידָה אוֹתָם. שֶׁהֲרֵי אִמּוֹ שֶׁל אַשְׁמְדַאי, מֶלֶךְ הַשֵּׁדִים, שְׁמָהּ נַעֲמָה. רַבִּי יִצְחָק בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר, עַל שֵׁם יָפְיָהּ נִקְרֵאת כָּךְ, וּמִמֶּנָּה יָצְאוּ אוֹתָן שֶׁכְּתוּב (שם ו, ב) כִּי טֹבֹת הֵנָּה, בְּמַרְאֶה וּבְיֹפִי.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, לָמָּה נֶאֱמַר בְּשֵׁת (שם ה, ג) וַיּוֹלֶד בִּדְמוּתוֹ כְּצַלְמוֹ, וּבְקַיִן וּבְהֶבֶל לֹא נֶאֱמַר? אָמַר לוֹ רַבִּי חִיָּיא, קַיִן וְהֶבֶל לֹא הָיוּ, אֶלָּא לְהַרְאוֹת רֶמֶז עֶלְיוֹן וְסוֹד נִכְבָּד, וְלֹא בָאוּ לְיַשֵּׁב אֶת הָעוֹלָם מֵהֶם, אֲבָל שֵׁת לֹא בָא לָעוֹלָם אֶלָּא שֶׁיִּשְׁתַּלְשֵׁל הָעוֹלָם מִמֶּנּוּ, וּמְשׁוּם כָּךְ אָמַר בִּדְמוּתוֹ כְּצַלְמוֹ.

שָׁנִינוּ, חֲנוֹךְ בֶּן יֶרֶד צַדִּיק הָיָה, וְקִבֵּל עַל עַצְמוֹ לְהַרְשִׁיעַ, וּלְקָחוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא

זְמַנּוֹ, לַעֲשׂוֹת חֶסֶד עִמּוֹ וְשֶׁיִּתֵּן לוֹ שָׂכָר טוֹב לָעוֹלָם הַבָּא.

ר' אַבָּהוּ אָמַר, אֲנַן תְּנַן, (בראשית כא יז) כִּי שָׁמַע אֱלֹהִים אֶת קוֹל הַנַּעַר בַּאֲשֶׁר הוּא שָׁם. אֵיפָא דְּאָמְרֵי בַּאֲשֶׁר הוּא שָׁם, שֶׁהָיָה צַדִּיק בְּאוֹתָהּ שָׁעָה. וּלְפִיכָךְ שָׁמַע הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת קוֹלוֹ.

וַאֲנַן לָא גַּוְרִינָן הָכִי בְּמַתְנִיתִין, דְּהָא אָמַר רִבִּי יְהוּדָה אָמַר רִבִּי יִצְחָק, לָמָּה נִתְגָּרֵשׁ יִשְׁמָעֵאל מִבֵּיתוֹ שֶׁל אַבְרָהָם, וּמָה רָאֲתָה שָׂרָה שֶׁאָמְרָה גָּרֵשׁ אֶת הָאָמָה הַזֹּאת וְאֶת בְּנָהּ, אֶלָּא הָכָא כְּתִיב, (שם כא ט) וַתֵּרֶא שָׂרָה אֶת בֶּן הָגָר הַמִּצְרִית אֲשֶׁר יָלְדָה לְאַבְרָהָם מְצַחֵק. אָמַר רִבִּי יִצְחָק, אֵין מְצַחֵק אֶלָּא בַּעֲבוֹדָה זָרָה. כְּתִיב הָכָא מְצַחֵק, וּכְתִיב הָתָם (שמות לב ו) וַיָּקוּמוּ לְצַחֵק, מַה

לשון הקודש

קֹדֶם זְמַנּוֹ לַעֲשׂוֹת חֶסֶד עִמּוֹ, וְשֶׁיִּתֵּן לוֹ שָׂכָר טוֹב לָעוֹלָם הַבָּא.

רַבִּי אַבָּהוּ אָמַר, אָנוּ שָׁנִינוּ (שם כא) כִּי שָׁמַע אֱלֹהִים אֶת קוֹל הַנַּעַר בַּאֲשֶׁר הוּא שָׁם. יֵשׁ אוֹמְרִים בַּאֲשֶׁר הוּא שָׁם, שֶׁהָיָה צַדִּיק בְּאוֹתָהּ שָׁעָה, וּלְפִיכָךְ שָׁמַע הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת קוֹלוֹ.

וְאָנוּ לֹא גָּזַרְנוּ כָּךְ בַּמִּשְׁנָה, שֶׁהֲרֵי אָמַר רַבִּי יְהוּדָה אָמַר רַבִּי יִצְחָק, לָמָּה גֹּרַשׁ יִשְׁמָעֵאל מִבֵּיתוֹ שֶׁל אַבְרָהָם, וּמָה רָאֲתָה שָׂרָה שֶׁאָמְרָה (בראשית כא) גָּרֵשׁ אֶת הָאָמָה הַזֹּאת וְאֶת בְּנָהּ? אֶלָּא כָּאן כָּתוּב (שם) וַתֵּרֶא שָׂרָה אֶת בֶּן הָגָר הַמִּצְרִית אֲשֶׁר יָלְדָה לְאַבְרָהָם מְצַחֵק. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, אֵין מְצַחֵק אֶלָּא בַּעֲבוֹדָה זָרָה. כָּתוּב כָּאן מְצַחֵק, וְכָתוּב שָׁם (שמות לב) וַיָּקֻמוּ לְצַחֵק.

לְהַלָּן עֲבוֹדָה זָרָה, אַף כָּאן עֲבוֹדָה זָרָה. וּבְהַהִיא שַׁעֲתָא רָשָׁע חֲוָה, אִם כֵּן בְּמַאי נוֹקִים בַּאֲשֶׁר הוּא שָׁם.

אֶלָּא מֵהַהוּא דְּגָזְרָנָא בְּמַתְנִיתִין דִּילָן, דְּאָמַר רִבִּי יְהוּדָה, אֵין בֵּית דִּין שֶׁל מַעְלָה דָּנִין אֶת הָאָדָם, עַד שֶׁיִּהְיֶה בֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה. וּבֵית דִּין שֶׁל מַטָּה, מִתְּלֵיסַר שָׁנִים וּלְמַעְלָה. וְיִשְׁמָעֵאל בְּהַהִיא שַׁעֲתָא, לֹא חָוָה בַּר עֶשְׂרִים שָׁנָה, וּלְפִיכָךְ לֹא דָּנוּהוּ, דְּהָא רָאוּי הָיָה לְעוֹנְשָׁא, אֶלָּא דְּיוֹמוֹהִי הוּא דְּלָא חַיְּבוּהוּ, וְהַיְינוּ דִּכְתִיב, בַּאֲשֶׁר הוּא שָׁם, בְּיוֹמִין דְּהוּא שָׁם.

אָמַר רִבִּי יִשְׁמָעֵאל, וְהָא חֲזִינָן רַבְיָא דְּלֵיתֵיהּ בַּר עֶשְׂרִים, וְהוּא טַב וְקוֹרֵא וְשׁוֹנֶה וּמֵת, מַאן סָלִיק לֵיהּ מֵעָלְמָא. אִי תֵּימָא בְּחוֹבֵיהּ דַּאֲבוּהָ. לָא.

לשון הקודש

מַה לְהַלָּן עֲבוֹדָה זָרָה – אַף כָּאן עֲבוֹדָה זָרָה. וּבְאוֹתָהּ הַשָּׁעָה הָיָה רָשָׁע, אִם כֵּן, בַּמֶּה נִבָּאֵר (שם) בַּאֲשֶׁר הוּא שָׁם?

אֶלָּא מֵאוֹתוֹ שֶׁפִּסְקָנוּ בַּמִּשְׁנָה שֶׁלָּנוּ, שֶׁאָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אֵין בֵּית דִּין שֶׁל מַעְלָה דָּנִים אֶת הָאָדָם עַד שֶׁיִּהְיֶה בֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה, וּבֵית דִּין שֶׁל מַטָּה – מִשְּׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנִים וָמַעְלָה. וְיִשְׁמָעֵאל בְּאוֹתָהּ הַשָּׁעָה לֹא הָיָה בֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה, וּלְפִיכָךְ לֹא דָּנוּהוּ, שֶׁהֲרֵי הָיָה רָאוּי לְעָנֵשׁ, אֶלָּא שֶׁיָּמָיו הֵם שֶׁלֹּא חִיְּבוּהוּ וְהַיְינוּ מַה שֶּׁכָּתוּב בַּאֲשֶׁר הוּא שָׁם, בַּיָּמִים שֶׁהוּא שָׁם.

אָמַר רַבִּי יִשְׁמָעֵאל, וַהֲרֵי רָאִינוּ עֵלֶם שֶׁאֵינוֹ בֶּן עֶשְׂרִים, וְהוּא טוֹב וְקוֹרֵא וְשׁוֹנֶה וּמֵת. מִי סִלֵּק אוֹתוֹ מִן הָעוֹלָם? אִם

דְּהָא אִיהוּ מִתְלַיסַר וּלְעֵילָא. וְאִי תֵּימָא בְּחוֹבִין דִּידֵיהּ, הָא לֵיתֵיהּ בַּר עֶשְׂרִים שָׁנָה.

אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, מָשָׁל לְמָה הַדָּבָר דּוֹמֶה, לְמֶלֶךְ שֶׁהָיָה לוֹ פַּרְדֵּס, וְיוֹם אֶחָד נִכְנַס לְטַיֵּיל בְּאוֹתוֹ פַּרְדֵּס, וְרָאָה שׁוֹשַׁנִּים קְטַנִּים צוֹמְחִים בְּתוֹכוֹ, וְהָיָה עוֹלֶה רֵיחָם לְפָנָיו שֶׁאֵין כְּמוֹתָם בָּעוֹלָם, אָמַר הַמֶּלֶךְ, אִי עַבְשָׁיו כְּשֶׁהֵם קְטַנִּים כָּךְ, כְּשֶׁיִּגְדְּלוּ עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה.

לְאַחַר יָמִים נִכְנַס בְּאוֹתוֹ פַּרְדֵּס, וְהָיָה חוֹשֵׁב שֶׁיִּמְצָא אוֹתָם הַשּׁוֹשַׁנִּים שֶׁנָּתְנוּ רֵיחַ בַּתְּחִלָּה כְּשֶׁהָיוּ לַחִים וּקְטַנִּים וּמַעֲלִים רֵיחַ, גְּדוֹלִים וְטוֹבִים עַתָּה, וְיֶהֱנֶה מֵהֶם. כֵּיוָן שֶׁהִשְׁגִּיחַ בָּהֶם, רָאָה שֶׁהֵם יְבֵשִׁים בְּלֹא רֵיחַ. וְכָעַס, אָמַר, אִלּוּ בַּתְּחִלָּה כְּשֶׁהָיוּ לַחִים וְטוֹבִים וּמַעֲלִים רֵיחַ, לִקַּטְתִּים, הָיִיתִי נֶהֱנֶה בָּהֶם, עַכְשָׁיו בַּמָּה אֶהֱנֶה, הָא יְבֵשִׁים הֵם.

לשון הקודש

תֹּאמַר בַּחֲטָאֵי אָבִיו – לֹא, שֶׁהִנֵּה הוּא מִי"ג וָמַעְלָה. וְאִם תֹּאמַר בַּחֲטָאָיו – הֲרֵי אֵינוֹ בֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה!

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, מָשָׁל לְמָה הַדָּבָר דּוֹמֶה? לְמֶלֶךְ שֶׁהָיָה לוֹ פַּרְדֵּס, וְיוֹם אֶחָד נִכְנַס לְטַיֵּיל בְּאוֹתוֹ פַּרְדֵּס, וְרָאָה שׁוֹשַׁנִּים קְטַנִּים צוֹמְחִים בְּתוֹכוֹ, וְהָיָה עוֹלֶה רֵיחָם לְפָנָיו שֶׁאֵין כְּמוֹתָם בָּעוֹלָם. אָמַר הַמֶּלֶךְ, אִם עַכְשָׁו כְּשֶׁהֵם קְטַנִּים כָּךְ, כְּשֶׁיִּגְדְּלוּ עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה.

לְאַחַר יָמִים נִכְנַס בְּאוֹתוֹ פַּרְדֵּס, וְהָיָה חוֹשֵׁב שֶׁיִּמְצָא אוֹתָם הַשּׁוֹשַׁנִּים שֶׁנָּתְנוּ רֵיחַ בַּתְּחִלָּה, כְּשֶׁהָיוּ קְטַנִּים וּמַעֲלִים רֵיחַ, גְּדוֹלִים וְטוֹבִים עַתָּה, וְיֶהֱנֶה מֵהֶם. כֵּיוָן שֶׁהִשְׁגִּיחַ בָּהֶם, רָאָה שֶׁהֵם יְבֵשִׁים בְּלֹא רֵיחַ, וְכָעַס. אָמַר, אִלּוּ בַּתְּחִלָּה, כְּשֶׁהָיוּ

לַשָּׁנָה הָאַחֶרֶת, נִכְנַס הַמֶּלֶךְ בַּפַּרְדֵּס, וְרָאָה שׁוֹשַׁנִּים קְטַנִּים וְנוֹתְנִים רֵיחַ, אָמַר הַמֶּלֶךְ, לִקְטוּ אוֹתָן עַכְשָׁיו, וְאֶהֱנֶה בָּהֶן, קוֹדֶם שֶׁיִּיבָּשׁוּ, כְּמוֹ שֶׁעָשׂוּ קוֹדֶם לָכֵן.

כָּךְ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, רוֹאֶה בְּנֵי אָדָם קְטַנִּים, וְנוֹתְנִין רֵיחַ, וְהַכֹּל גָּלוּי לְפָנָיו, וְרוֹאֶה שֶׁעֲתִידִין לְהַרְשִׁיעַ, וְיִהְיוּ חֲשׁוּבִים כְּקַשׁ יָבֵשׁ, וּמַקְדִּים לָהֶם חֶסֶד, כְּדֵי לֵיהָנוֹת בָּהֶם בְּגַן עֵדֶן, וְעַכְשָׁיו כְּשֶׁהֵם טוֹבִים, מְסַלְּקָן מִן הָעוֹלָם הַזֶּה, לִיתֵּן לָהֶם שָׂכָר טוֹב בָּעוֹלָם הַבָּא. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (שה"ש ו ג) אֲנִי לְדוֹדִי וְדוֹדִי לִי הָרוֹעֶה בַּשּׁוֹשַׁנִּים, הַמַּנְהִיג עוֹלָמוֹ כְּעִנְיַן שׁוֹשַׁנִּים.

אָמַר רִבִּי אַבָּהוּ, אֲנָא מְסַיֵּעַ לְהָא דְּאָמַר רִבִּי יְהוּדָה, דְּהָא חֲזִינָן כְּהַאי גַּוְונָא דְּעָבִיד

לשון הקודש

לַחִים וְטוֹבִים וּמַעֲלִים רֵיחַ, לְקַטְתִּים, הָיִיתִי נֶהֱנֶה בָּהֶם. עַכְשָׁו בַּמֶּה אֶהָנֶה? הֲרֵי יְבֵשִׁים הֵם.

לַשָּׁנָה הָאַחֶרֶת נִכְנַס הַמֶּלֶךְ לַפַּרְדֵּס, וְרָאָה שׁוֹשַׁנִּים קְטַנִּים נוֹתְנִים רֵיחַ. אָמַר הַמֶּלֶךְ, לִקְטוּ אוֹתָן עַכְשָׁו, וְאֶהֱנֶה בָּהֶן קֹדֶם שֶׁיִּיבָּשׁוּ כְּמוֹ שֶׁעָשׂוּ קֹדֶם לָכֵן.

כָּךְ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, רוֹאֶה בְּנֵי אָדָם קְטַנִּים וְנוֹתְנִים רֵיחַ, וְהַכֹּל גָּלוּי לְפָנָיו, וְרוֹאֶה שֶׁעֲתִידִים לְהַרְשִׁיעַ וְיִהְיוּ חֲשׁוּבִים כְּקַשׁ יָבֵשׁ, וּמַקְדִּים לָהֶם חֶסֶד, כְּדֵי לֵהָנוֹת בָּהֶם בְּגַן עֵדֶן, וְעַכְשָׁו כְּשֶׁהֵם טוֹבִים, מְסַלְּקָם מִן הָעוֹלָם הַזֶּה לִתֵּן לָהֶם שָׂכָר טוֹב לָעוֹלָם הַבָּא. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שיר ו) אֲנִי לְדוֹדִי וְדוֹדִי לִי הָרוֹעֶה בַּשּׁוֹשַׁנִּים, הַמַּנְהִיג עוֹלָמוֹ כְּעִנְיַן שׁוֹשַׁנִּים.

אָמַר רַבִּי אַבָּהוּ, אֲנִי מְסַיֵּעַ לְזֶה שֶׁאָמַר רַבִּי יְהוּדָה, שֶׁהֲרֵי רָאִינוּ כְּמוֹ זֶה שֶׁעָשָׂה

הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עִם יָרְבְעָם בֶּן נְבָט, דְּכַד חֲזָה רַבְיָא חֲזָה זַבַּאי וְטַב. דְּתָנַן, מַאי דִּכְתִיב, (מ"א יא כט) **וּשְׁנֵיהֶם לְבַדָּם בַּשָּׂדֶה, מְלַמֵּד שֶׁשִּׁקּוּלִים הֵם בְּצִדְקוּתָם וּבִזְכוּתָם מִכָּל יִשְׂרָאֵל.**

אָמַר ר' בְּרֶכְיָה, בְּאוֹתָהּ שָׁעָה אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא **לַמַּלְיָא שֶׁל מַעְלָה, רֵיחוֹ שֶׁל יָרְבְעָם עוֹלֶה לְפָנַי, וַאֲנִי רוֹצֶה לְסַלְקוֹ מִן הָעוֹלָם עַכְשָׁיו, כְּשֶׁיֵּשׁ בּוֹ רֵיחַ. אָמְרוּ לְפָנָיו, רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, אַתָּה דַּיָּין אֱמֶת, אִם עַכְשָׁיו הוּא כֵּן, כָּל שֶׁכֵּן כְּשֶׁיִּגְדַּל. אָמַר לָהֶם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, גָּלוּי וְיָדוּעַ לְפָנַי שֶׁיַּעֲשֶׂה הָרַע בְּעֵינַי. אָמְרוּ לְפָנָיו, רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, אִם לְפָנֶיךָ גָּלוּי, לָנוּ וְלִפְנֵי כָּל הָעוֹלָם מִי גָּלוּי. הִנִּיחוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא.**

לשון הקודש

הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עִם יָרְבְעָם בֶּן נְבָט, שֶׁכְּשֶׁהָיָה עֶלֶם הָיָה צַדִּיק וְטוֹב, שֶׁשָּׁנִינוּ, מַה שֶּׁכָּתוּב וּשְׁנֵיהֶם לְבַדָּם בַּשָּׂדֶה, מְלַמֵּד שֶׁשִּׁקּוּלִים הֵם בְּצִדְקוּתָם וּבִזְכוּתָם מִכָּל יִשְׂרָאֵל.

אָמַר רַבִּי בֶּרֶכְיָה, בְּאוֹתָהּ שָׁעָה אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְמַלְיָא שֶׁל מַעְלָה: רֵיחוֹ שֶׁל יָרְבְעָם עוֹלֶה לְפָנַי, וַאֲנִי רוֹצֶה לְסַלְּקוֹ מִן הָעוֹלָם עַכְשָׁו, כְּשֶׁיֵּשׁ בּוֹ רֵיחַ. אָמְרוּ לְפָנָיו: רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, אַתָּה דַּיָּן אֱמֶת, אִם עַכְשָׁו הוּא כֵּן – כָּל שֶׁכֵּן כְּשֶׁיִּגְדַּל. אָמַר לָהֶם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: גָּלוּי וְיָדוּעַ לְפָנַי שֶׁיַּעֲשֶׂה הָרַע בְּעֵינַי. אָמְרוּ לְפָנָיו: רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, אִם לְפָנֶיךָ גָּלוּי – לָנוּ וְלִפְנֵי כָּל הָעוֹלָם מִי גָּלוּי?! הִנִּיחוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא.

מַה כְּתִיב (מ"א יב כח) **וַיִּוָּעַץ הַמֶּלֶךְ וַיַּעַשׂ שְׁנֵי עֶגְלֵי זָהָב, חָטָא וְהֶחֱטִיא. בְּאוֹתָהּ שָׁעָה אָמַר לָהֶם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, לֹא אָמַרְתִּי לָכֶם שֶׁאֲנִי רוֹצֶה לְסַלְּקוֹ מִן הָעוֹלָם קוֹדֶם זֶה, חֲבָל דַּעֲבִידַת בֵּן.**

בָּא אֲבִיָּה בְּנוֹ, וְהָיָה עוֹשֶׂה טוֹב כְּשֶׁהָיָה קָטָן, וּמַה טּוֹב הָיָה עוֹשֶׂה, אָמַר רִבִּי יוֹסִי אָמַר רִבִּי חֲנִינָא, עוֹלֵי הָרֶגֶל הָיוּ עוֹלִים עַל יָדוֹ, שֶׁלֹּא מִדַּעַת אָבִיו. רָאָה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁהוּא טוֹב, וְסִלְּקוֹ מֵהָעוֹלָם קֹדֶם יָמָיו, כְּדֵי לַעֲשׂוֹת חֶסֶד עִמּוֹ, וּלְהַנְחִילוֹ לָעוֹלָם הַבָּא, קוֹדֶם שֶׁיַּבְאִישׁ רֵיחוֹ, וְזֶהוּ חֶסֶד שֶׁעָשָׂה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עִם בְּרִיּוֹתָיו.

כָּךְ חֲנוֹךְ, בְּעוֹד שֶׁהָיָה צַדִּיק, וְהַדּוֹר כֻּלָּם חַיָּבִין, רָאָה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, שֶׁאִם יַנִּיחֵהוּ יִלְמוֹד מִמַּעֲשֵׂיהֶם, וְסִלְּקוֹ קוֹדֶם זְמַנּוֹ מִן הָעוֹלָם, קוֹדֶם

לשון הקודש

מַה כְּתוּב? וַיִּוָּעֵץ הַמֶּלֶךְ וַיַּעַשׂ שְׁנֵי עֶגְלֵי זָהָב. חָטָא וְהֶחֱטִיא. בְּאוֹתָהּ שָׁעָה אָמַר לָהֶם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: לֹא אָמַרְתִּי לָכֶם שֶׁאֲנִי רוֹצֶה לְסַלְּקוֹ מִן הָעוֹלָם קֹדֶם זֶה?! חֲבָל שֶׁעָשִׂיתִי בֵּן.

בָּא אֲבִיָּה בְּנוֹ, וְהָיָה עוֹשֶׂה טוֹב כְּשֶׁהָיָה קָטָן. וּמַה טּוֹב הָיָה עוֹשֶׂה? אָמַר רַבִּי יוֹסִי אָמַר רַבִּי חֲנִינָא: עוֹלֵי הָרֶגֶל הָיוּ עוֹלִים עַל יָדוֹ שֶׁלֹּא מִדַּעַת אָבִיו. רָאָה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁהוּא טוֹב, וְסִלְּקוֹ מֵהָעוֹלָם קֹדֶם יָמָיו, כְּדֵי לַעֲשׂוֹת חֶסֶד עִמּוֹ וּלְהַנְחִילוֹ לָעוֹלָם הַבָּא קֹדֶם שֶׁיַּבְאִישׁ רֵיחוֹ, וְזֶהוּ חֶסֶד שֶׁעָשָׂה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עִם בְּרִיּוֹתָיו.

כָּךְ חֲנוֹךְ, בְּעוֹד שֶׁהָיָה צַדִּיק וְהַדּוֹר כֻּלּוֹ חַיָּבִים רְשָׁעִים, רָאָה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא,

שֶׁבְּאִישׁ רֵיחוֹ. הָדָא הוּא דִכְתִיב, וְאֵינֶנּוּ כִּי לָקַח אוֹתוֹ אֱלֹהִים, כְּלוֹמַר, וְאֵינֶנּוּ בָּעוֹלָם הַזֶּה, לְמַלְאוֹת יָמָיו, כִּי לָקַח אוֹתוֹ אֱלֹהִים קוֹדֶם זְמַנּוֹ, לַעֲשׂוֹת עִמּוֹ חֶסֶד לְהַנְחִילוֹ חַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא.

וַיִּרְאוּ בְּנֵי הָאֱלֹהִים אֶת בְּנוֹת הָאָדָם. מַאן אִינּוּן בְּנֵי הָאֱלֹהִים. ר' יִרְמְיָה אָמַר, גְּדוֹלֵי הַדּוֹר, שֶׁהָיוּ (דף כו ע"א) אֲבוֹתֵיהֶם גְּדוֹלֵי הַדּוֹר, וְלֹא הָיוּ מוֹחִין בְּיָדָם.

תַּנְיָא, סָבָא בְּבֵיתָא, סְמָנָא טָבָא בְּבֵיתָא. צַדִּיקָא בְּדָרָא, סִימָנָא טָבָא חֲוֵי בְּעָלְמָא. דְּתָנַן, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מַטִּיל אֵימַת הַדַּיָּן וְהַמַּנְהִיג עַל בְּנֵי אָדָם. דְּכָל זְמַן שֶׁאֵימַת הַדַּיָּן עַל הַדּוֹר, בְּיָדוּעַ שֶׁהוּא צַדִּיק, וְהֵם צַדִּיקִים. נִיטְּלָה אֵימָתוֹ מִבְּנֵי אָדָם, הוּא חַיָּב, וְהֵם יוֹתֵר מִמֶּנּוּ.

לשון הקודש

שֶׁאִם יַנִּיחֵהוּ, יִלְמֹד מִמַּעֲשֵׂיהֶם, וְסִלְקוֹ קֹדֶם זְמַנּוֹ מִן הָעוֹלָם, קֹדֶם שֶׁיַּבְאִישׁ רֵיחוֹ. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (בראשית ה) וְאֵינֶנּוּ כִּי לָקַח אֹתוֹ אֱלֹהִים. כְּלוֹמַר, וְאֵינֶנּוּ בָּעוֹלָם הַזֶּה לְמַלֹּאת יָמָיו, כִּי לָקַח אוֹתוֹ אֱלֹהִים קֹדֶם זְמַנּוֹ לַעֲשׂוֹת עִמּוֹ חֶסֶד לְהַנְחִילוֹ חַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא.

וַיִּרְאוּ בְּנֵי הָאֱלֹהִים אֶת בְּנוֹת הָאָדָם (שם ו). מִי הֵם בְּנֵי הָאֱלֹהִים? רַבִּי יִרְמְיָה אָמַר, גְּדוֹלֵי הַדּוֹר. שֶׁהָיוּ אֲבוֹתֵיהֶם גְּדוֹלֵי הַדּוֹר וְלֹא הָיוּ מוֹחִים בְּיָדָם.

לָמַדְנוּ, זָקֵן בַּבַּיִת – סִימָן טוֹב בַּבַּיִת, צַדִּיק בַּדּוֹר – סִימָן טוֹב יֵשׁ בָּעוֹלָם. שֶׁשָּׁנִינוּ, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מַטִּיל אֵימַת הַדַּיָּן וְהַמַּנְהִיג עַל בְּנֵי אָדָם, שֶׁכָּל זְמַן שֶׁאֵימַת הַדַּיָּן עַל הַדּוֹר, בְּיָדוּעַ שֶׁהוּא צַדִּיק וְהֵם צַדִּיקִים. נִטְלָה אֵימָתוֹ מִבְּנֵי אָדָם – הוּא רָשָׁע, וְהֵם יוֹתֵר מִמֶּנּוּ.

וְבָא הַכָּתוּב לְהוֹרוֹת, הַנְּפִילִים הָיוּ בָּאָרֶץ, אֵלּוּ אָדָם וְאִשְׁתּוֹ, שֶׁהֵם הָיוּ שֶׁנִּפְּלוּ בָּאָרֶץ, בְּלֹא אָב וָאֵם. וְלָמָּה נִקְרְאוּ נְפִילִים. שֶׁנִּפְּלוּ מִמַּעֲלָתָם שֶׁהָיָה לָהֶם. כְּלוֹמַר, נְפָלִים הֵם מִכְּמוֹת שֶׁהָיוּ כְּבָר. נְפָלִים הֵם, עַל נְפִילִים שֶׁנִּטְרְדוּ מִגַּן עֵדֶן, וְלֹא חָזְרוּ לְשָׁם.

עַל כֵּן חָזְרָה תּוֹרָה וְאָמְרָה, אֵלּוּ הָיוּ בָּאָרֶץ, שֶׁהָיְתָה אֵימָתָם עַל כָּל הַבְּרִיּוֹת, וַעֲדַיִן הָיוּ קַיָּמִים, וְלֹא מָנְעוּ בְּנֵי הַדּוֹר מִלַּעֲשׂוֹת עֲבֵירוֹת. וּמִי הֵם אוֹתָם הָעוֹבְרִים הָעֲבֵירוֹת. גִּדּוֹלֵי הַדּוֹר, אַנְשֵׁי הַשֵּׁם, שֶׁהָיוּ גְּדוֹלִים בַּדּוֹר.

אָמַר רַבִּי פִּנְחָס, מִכָּאן מַשְׁמָעוּתוֹ דִּקְרָא, דִּכְתִיב הַנְּפִילִים הָיוּ בָּאָרֶץ בַּיָּמִים הָהֵם, לָהֶם הַמְּנִיעָה לִמְנוֹעַ עַצְמָן מֵהָעֲבֵירוֹת בִּשְׁבִילָם, וְלֹא

לשון הקודש

וְבָא הַכָּתוּב לְהוֹרוֹת, (בראשית ו, ד) הַנְּפִילִים הָיוּ בָּאָרֶץ – אֵלּוּ אָדָם וְאִשְׁתּוֹ, שֶׁהֵם הָיוּ שֶׁנִּפְּלוּ בָּאָרֶץ בְּלֹא אָב וָאֵם. וְלָמָּה נִקְרְאוּ נְפִילִים? שֶׁנִּפְּלוּ מִמַּעֲלָתָם שֶׁהָיָה לָהֶם. כְּלוֹמַר, נְפָלִים הֵם מִכְּמוֹת שֶׁהָיוּ כְּבָר, נְפָלִים הֵם עַל שֶׁנִּטְרְדוּ מִגַּן עֵדֶן וְלֹא חָזְרוּ לְשָׁם.

עַל כֵּן חָזְרָה הַתּוֹרָה וְאָמְרָה, אֵלּוּ הָיוּ בָּאָרֶץ, שֶׁהָיְתָה אֵימָתָם עַל כָּל הַבְּרִיּוֹת, וַעֲדַיִן הָיוּ קַיָּמִים, וְלֹא מָנְעוּ בְּנֵי הַדּוֹר מִלַּעֲשׂוֹת עֲבֵרוֹת. וּמִי הֵם אוֹתָם הָעוֹבְרִים הָעֲבֵרוֹת? גִּדּוֹלֵי הַדּוֹר, אַנְשֵׁי הַשֵּׁם, שֶׁהָיוּ גְּדוֹלִים בַּדּוֹר.

אָמַר רַבִּי פִּנְחָס, מִכָּאן מַשְׁמָעוּת הַפָּסוּק, שֶׁכָּתוּב (שם) הַנְּפִילִים הָיוּ בָּאָרֶץ בַּיָּמִים הָהֵם, לָהֶם הַמְּנִיעָה לִמְנֹעַ עַצְמָם

מָנְעוּ, וּלְעֵינֵיהֶם מַמָּשׁ בָּאִים אֶל בְּנוֹת הָאָדָם בִּזְנוּת, וְיָלְדוּ לָהֶם. וּמִי הָיוּ אוֹתָם הַנְּפִילִים שֶׁהָיוּ בַּדּוֹר. אוֹתָם הַגִּבּוֹרִים שֶׁלֹּא נִרְאָה בַּדּוֹר כְּמוֹתָם. אַנְשֵׁי הַשֵּׁם: שֵׁם הַיָּדוּעַ שֶׁקָּרָא לָהֶם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, דִּכְתִיב וַיִּקְרָא אֶת שְׁמָם אָדָם.

אָמַר רַבִּי חֲנִינָא לְרַב הוּנָא מַה דְּאָמַר בְּנֵי הָאֱלֹהִים. עַל שֵׁם שֶׁנִּבְרְאוּ מִשֵּׁם זֶה, דִּכְתִיב וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם.

וַיְהִי הַיּוֹם וַיָּבוֹאוּ בְּנֵי הָאֱלֹהִים וכו'. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ, הוּא שָׂטָן, הוּא יֵצֶר הָרָע, הוּא מַלְאַךְ הַמָּוֶת. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אוֹתוֹ הַיּוֹם, יוֹם שֶׁל רֹאשׁ הַשָּׁנָה הָיָה. יוֹם שֶׁיֵּשׁ לְכָל אָדָם לַחֲזוֹר לְמוּטָב, וְכָךְ תִּרְאֶה, אֵין דַּרְכּוֹ שֶׁל יֵצֶר הָרָע לְקַטְרֵג, אֶלָּא בְּשָׁעָה שֶׁהָאָדָם רוֹצֶה לַחֲזוֹר לְמוּטָב.

לשון הקודש

מֵהָעֲבֵרוֹת בִּשְׁבִילָם וְלֹא מָנְעוּ, וּלְעֵינֵיהֶם מַמָּשׁ בָּאִים אֶל בְּנוֹת הָאָדָם בִּזְנוּת וְיָלְדוּ לָהֶם. וּמִי הָיוּ אוֹתָם הַנְּפִילִים שֶׁהָיוּ בַּדּוֹר? אוֹתָם הַגִּבּוֹרִים שֶׁלֹּא נִרְאָה בַּדּוֹר כְּמוֹתָם. אַנְשֵׁי הַשֵּׁם – שֵׁם הַיָּדוּעַ שֶׁקָּרָא לָהֶם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, שֶׁכָּתוּב (שם ה) וַיִּקְרָא אֶת שְׁמָם אָדָם.

אָמַר רַבִּי חֲנִינָא לְרַב הוּנָא, מַה שֶּׁאָמַר בְּנֵי הָאֱלֹהִים, עַל שֵׁם שֶׁנִּבְרְאוּ מִשֵּׁם זֶה, שֶׁכָּתוּב (שם א) וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם.

וַיְהִי הַיּוֹם וַיָּבוֹאוּ בְּנֵי הָאֱלֹהִים כוּ' (איוב א).

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ, הוּא שָׂטָן, הוּא יֵצֶר הָרָע, הוּא מַלְאַךְ הַמָּוֶת. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אוֹתוֹ הַיּוֹם, יוֹם שֶׁל רֹאשׁ הַשָּׁנָה הָיָה, יוֹם שֶׁיֵּשׁ לְכָל אָדָם לַחֲזוֹר לְמוּטָב. וְכָךְ תִּרְאֶה, אֵין דַּרְכּוֹ שֶׁל יֵצֶר

בָּרוּךְ יְיָ לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן. יְמְלוֹךְ יְיָ לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן. (דף כו ע"א).

פָּרָשַׁת נֹחַ

ר' חִזְקִיָּה אָמַר, זַכָּאָה חוּלָקֵיהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִתְרְעֵי בְּהוּ, וְיָהַב לוֹן אוֹרַיְיתָא קַדִּישָׁא, וְאַזְהַר לוֹן, וְיָהַב לוֹן עֵיטָא, לְאִסְתַּמָּרָא מֵעֵילָא וְתַתָּא, בְּגִין דְּלָא יִשְׁלוֹט בְּהוּ בַּר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בִּלְחוֹדוֹי. וְאִינוּן יָדְעִין לְדַחְיָיא מִנַּיְיהוּ כָּל מְקַטְרְגִין, וְכָל קַסְטִירִין, בְּגִין דְּיהוֹן חוּלָקָא דְּעַדְבֵיהּ וְאַחְסַנְתֵּיהּ, בְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (דברים לב ט) **כִּי חֵלֶק ה' עַמּוֹ יַעֲקֹב חֶבֶל נַחֲלָתוֹ.**

תָּא חֲזֵי, בְּיוֹמָא דְּרֵאשׁ הַשָּׁנָה, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יָתִיב בְּדִינָא עַל עָלְמָא, וְכָל בְּנֵי עָלְמָא עָאלִין לְחוּשְׁבְּנָא, וְלָא אִית מָאן דְּלָא עָאל בְּחוּשְׁבְּנָא.

לשון הקודש

הָרָע לְקַטְרֵג, אֶלָּא בְּשָׁעָה שֶׁהָאָדָם רוֹצֶה לַחֲזֹר לְמוּטָב. בָּרוּךְ ה' לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן. יְמְלוֹךְ ה' לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן.

פָּרָשַׁת נֹחַ

וְרַבִּי חִזְקִיָּהוּ אָמַר, אַשְׁרֵי חֶלְקָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל, שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא רָצָה בָּהֶם, וְנָתַן לָהֶם תּוֹרָה קְדוֹשָׁה, וְהִזְהִיר אוֹתָם וְנָתַן לָהֶם עֵצָה לְהִשָּׁמֵר מִמַּעְלָה וּמַטָּה כְּדֵי שֶׁלֹּא יִשְׁלֹט בָּהֶם – רַק הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְבַדּוֹ, וְהֵם יוֹדְעִים לְדַחוֹת מֵהֶם אֶת כָּל הַמְקַטְרְגִים וְכָל הַמְחַבְּלִים כְּדֵי שֶׁיִּהְיוּ חֵלֶק גּוֹרָלוֹ וִירֻשָּׁתוֹ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (דברים לב) כִּי חֵלֶק ה' עַמּוֹ יַעֲקֹב חֶבֶל נַחֲלָתוֹ.

בָּא וּרְאֵה, בְּיוֹם שֶׁל רֹאשׁ הַשָּׁנָה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יוֹשֵׁב בְּדִין עַל הָעוֹלָם, וְכָל בְּנֵי